

PSALTIREA ÎN VERSURI

THE METRICAL PSALTER

TEODOR CORBEA

PSALTIREA ÎN VERSURI

**Ediție, studiu introductiv, note și glosar de
Alin-Mihai GHERMAN**

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

București, 2010

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie, nr. 13, Sector 5
050711, București, România,
Tel: 4021-318 81 46, 4021-318 81 06
Fax: 4021-318 24 44
E-mail: edacad@ear.ro
Adresa web: www. ear.ro

Referenți: acad. Andrei PIPPIDI
Gheorghe CHIVU, membru coresp.
al Academiei Române

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CORBEA, TEODOR

Psaltirea în versuri / Teodor Corbea ; ed., studiu introd., note și glosar de Alin-Mihai Gherman. - București : Editura Academiei Române, 2010
ISBN 978-973-27-1910-7

821.135.1-141
223.2=135.1

**EDITAT CU SPRIJINUL
AUTORITĂȚII NAȚIONALE PENTRU CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ**

Redactor: Aureliu GOCI
Tehnoredactor: Cătălina RADU
Coperta: Mariana ȘERBĂNESCU

Bun de tipar: 18.11.2010. Format: 16 / 70 × 100.

Coli de tipar: 29. Tiraj: 200 ex.

C.Z. pentru biblioteci mari: 223.2.05 = 59

C.Z. pentru biblioteci mici: 2

STUDIU INTRODUCŢIV

1. Teodor Corbea și epoca sa. Sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui de al XVIII-lea au adus ample modificări în tabloul vieții politice și culturale din spațiul românesc. Revenite după aproape 100 de ani în centrul interesului politicii mondiale, principatele române devin de multe ori teritoriu al luptelor pentru stăpânirea gurilor Dunării între Imperiul Otoman, aflat în evident regres, și emergentele puteri politice și militare ale imperiilor rus și habsburgic, care reformulează harta politică a Europei centrale și de răsărit. În planul culturii constatăm la noi un moment de mare înflorire a acesteia (în pofida unei vieți politice agitate, caracterizată prin dese și dramatice schimbări de domnii), susținut atât de activitatea unor mari personalități precum Nicolae Milescu, Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir sau mitropolii Dosoftei, Teodosie Veștemeanu și Antim Ivireanul; aflați în prim planul vieții politice sau religioase (și cele două planuri de multe ori se suprapuneau în epocă), aceștia au jucat, în mod evident, un rol modelator asupra contemporanilor. Pe lângă aceste personalități tutelare, cărora li s-au dedicat deja numeose studii, epoca se caracterizează prin activitatea unui număr considerabil de „minori”, cărora încă nu li s-a acordat atenția cuvenită. Printre aceștia, cu siguranță că brașovenii David și Teodor Corbea ocupă un loc important.

Personaje aparent mărunte, care nu au făcut parte din lumea principalilor actori ai istoriei, frații David și Teodor Corbea se lasă mai mult bănuți din multipuținele documente care îi menționează. Iar în scrierile literare ale epocii, numele acestora apare, după știința noastră, doar de patru ori: de trei ori cel al lui Teodor, în calitate de autor al unor texte de care ne vom ocupa mai jos. Și o dată în seria de portrete negative pe care le face Radu Greceanu în cronica oficială a domniei lui Constantin Brâncoveanu celor care, odată cu campania în Moldova din 1711 a lui Petru I, au trecut de partea țarului, refugiindu-se ulterior în Rusia. Fapt care l-a expus din nou pe vodă bănuielilor de duplicitate din partea Porții, motiv care îi va fi fatal domnitorului peste doar câțiva ani. Fuga lui Teodor, alături de marele spătar Toma Cantacuzino, care a făcut acest lucru „fiind dară turburat dă gândul trufii și coprins dă multă răotat și zavistie, neuitându-se, ticălosul, la câți alții ca dânsul, mai înainte, carii cu multe fealiuri dă moduri, den multa lor răutate, îndemnându-se spre pacostea și surparea domnului s-au nevoit, sfârșitul lor, în cea mai după urmă în ce chip și și cum au fost, că cu ochii lui au văzut. Cu câțiva marghioli, blestemați și de nimic striini, cu carii viața lui își petrecea, un Ghine zic, marghiol, curvariu, becisnec, blestemat, dă neam mojić și foarte om spurcat, carele și ceauș îi era, un

Toderașco, brat David Ceaușul, neam foarte ciocoiu, șcheau, varvar și plin dă răotate, i Gavrilă vărul său, i un Mihalache căpitan, cu carii, sfătuindu-se și alcătuindu-se într-o noapte, den ordie cu aceastea și cu câțiva slujitori și cu slugi dă ale lui, — o, minune! — lăsând cinstea, odihna, casa și jupâneasa, ca un turbat noaptea s-au arădicat și cu acestea cătră moscali au alergat”¹. Înafara lui Toma Cantacuzino, mare boier, fiu al Stolnicului Constantin Cantacuzino și văr cu domnitorul Constantin Brâncoveanu, care era unul din principalii actori ai vieții politice din Țara Românească, niciunul din ceilalți nu apar menționați în alte cronici muntene contemporane, fapt care nu ne-ar lăsa să înțelegem de ce plecarea acestor „anonimi” a produs o așa mare turburare la curtea domnească, pe care cronicarul oficial al domniei marelui voievod se simte dator să o menționeze, decât în situația în care, datorită rosturilor lor în mecanismul puterii, ei erau capabili să contribuie la compromiterea imaginii voievodului într-o măsură asemănătoare cu cea pe care o făcea defecțiunea lui Toma.

Așadar *marghiol* (viclean, șiret), *blestemat* (lipsit de spirit creștinesc), *de nimic striin* (om fără rang venit dinafara țării, neintegrat, deci, structurilor ei), împreună cu toți cei care l-au întovărășit pe Toma Cantacuzino în Rusia, Teodor Corbea mai era în plus „neam foarte ciocoiu, șcheau, varvar și plin dă răotate”. *Șcheau* era termenul pentru locuitorii cartierului Șchei din Brașov, dar aici are sensul de „spirit urban”, aflat în evidentă discordanță cu universul tradițional al Țării Românești. *Varvar* definea, conform tradiției vechilor texte, o persoană care nu se încadra în cutumele și tradițiile locale, văzut, evident, ca un produs uman inferior; termenul vine, bineînțeles, în completarea calității sale de „șcheau”. În același cadru putem încadra și termenul de „plin de răutate”. Tot în completarea portretului i se mai adaugă calitatea de *ciocoi*, folosit în sensul de „parvenit”². Cuvinte grele, dar justificate din partea unui fidel al lui Brâncoveanu, dacă ținem cont de situația delicată în care se găsea voievodul, dovedit hain prin defecțiunea în tabăra dușmanului Porții a propriului nepot, aflat într-o funcție atât de importantă.

Importantă, din punctul nostru de vedere, menționarea celorlalți participanți la fuga în Rusia ne dovedește că ea va fi avut o oarecare importanță pentru situația voievodului în acel moment. De aceea ei sunt înfierați în același context cu atâta violență. Dacă despre Ghinea, ceauș (om de încredere) al lui Toma Cantacuzino,

¹ Radu Greceanu, *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu Voievod*, în *Cronicari munteni*, Selecția textelor, studiu introductiv, note, comentarii și glosar de Dan Horia Mazilu, București, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă; Univers enciclopedic, 2004, p. 583.

² Cuvântul *ciocoi* este atestat pentru prima dată în limba română în 1614 (cf. Damian P. Bogdan, *Glosarul cuvintelor românești din documentele slavo-române*, București, 1946). Folosirea în *Anonimul Brâncovenesc* este însă, după știința noastră, cea mai veche din textele literare. Cuvântul va avea însă o vocație deosebită în limba română începând cu perioada fanariotă, spre 1740 fiind folosit de Neculce („În zilele lui Grigore vodă se îmbogățise ciocoi, că lua slujbele cu dări și mite de la greci [...] și începuse a-i și boieri pe ciocoi”, în Ioan Zlataust, *Mărgătitare, adecă cuvinte de multe fealiuri*, București, 1746; „Pre ciocoiu, care te laudă cu minciuni, îl hrănești” sau „Vedeă minciinoșii și ciocoi suindu-se și pogorându-se în casa bogatului”). Credem că etimologia cuvântului *ciocoi* nu este în relație cu sensul de „plisc de pasăre” al cuvântului *cioc* (așa cum lasă să se înțeleagă cele mai multe dicționare ale limbii române), ci cu cel de „barbă ascuțită”, care exprima o nouă modă, care contravenea în mod evident, cu înfățișarea tradițională.

Gavrilă, verișor al lui Teodor Corbea și căpitanul Mihalache documentele epocii nu ne lasă să cunoaștem prea multe, în cazul lui Teodor Corbea avem suficiente informații care să ne lămurească vehemența lui Radu Greceanu, adresată în restul cronicii doar marilor dușmani ai domnitorului sau celor care arătau ingratitudine stăpânului său, de exemplu Cantacuzinii.

Descifrarea personalității sale și din alte surse, confirmă ca date, dar nu și ca nuanțe, sumbrul portret, evident tendențios, pe care i-l face fidelul cronicar într-un text care, după cum știm, a fost redactat și chiar revizuit la indicațiile voievodului.

Frații Teodor³ și David Corbea⁴ s-au născut la Brașov aproximativ în jurul lui 1670. Erau fiii lui Ioan Corbea, unul din preoții care au slujit la biserica „Sfântul Nicolae” din Șchei. Tatăl lor aparținea uneia din familiile cele mai importante din Șchei, înrudită cu alte câteva, dintre care menționăm doar două, care au jucat un rol foarte mare în viața românilor brașoveni: Băran și Tempea.

Istoria sfintei Biserici a Șcheilor Brașovului a lui Radu Tempea, el însuși provenind din această încrengătură a familiilor, spune despre el că, în urma morții primei soții și a celei de a doua căsătorii, a trebuit să renunțe, conform dreptului bisericesc, la preoție, devenind dascăl al Bisericii „Sfântul Nicolae”. După decesul celei de a doua soții, s-a călugărit „la mănăstirea Sinai”, ctitorie a lui Mihai Cantacuzino în urma unui pelerinaj la Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” de la Muntele Sinai, sub numele de Ioasaf, apărând până spre 1700 în diferite documente brașovene care priveau administrarea averii lăsate acasă.

Din cele două căsătorii s-au născut mai mulți copii, dintre care, de departe, cei mai importanți pentru istoria noastră politică și culturală sunt Teodor și fratele său mai mare (probabil din prima căsătorie a tatălui) David.

Familia Corbea trebuie să fi avut o lungă vechime, statornicie și bună situație materială în Șchei, din moment ce cu patru generații înaintea lui Teodor și David un străbunic al lor, Florea, îndeplinea funcția de „gociman”⁵, atribuție păstrată de-a lungul timpului și de urmași ai acestuia.

Într-o însemnare autobiografică David Corbea „ceaușul spătăresc” al familiei Cantacuzino⁶, scria, nu lipsit de fiorul conștiinței continuării unei tradiții, „După

³ Prenumele îi apare în diferitele documente și și manuscrise și sub variantele Toderășcu, Todor, Theodor. Uneori chiar el semnează sub forme diferite. De exemplu în *Dicționarul* său latin-român, articolul „**Theodorus, g.m.** nume de bărbați de obște; **item:** numele acestui de pă urmă, care această carte de pă letenie și ungerie o au tălmăcit rumânește”, dar același manuscris poartă în final însemnarea autografă: „La tălmăcirea acestui lixicon ostenitu-s-au din plata părintelui Mitrofan, episcopul de Buzău, Todor Corbea sân iermonah Ioasaf din Brașov.”, iar *Predoslovie* dedicată lui Petru I din *Psaltirea* sa în versuri este semnată: ꙗ. ѿ. ѿ. ꙗ. prescurtare în slavonă pentru: „au scris Teodor Ivanovici Corbea”, de data aceasta, adoptând, pe sistem rusesc, și patronimul. În documentele rusești ale epocii apare ca Feodor Ivanovici Corbea.

⁴ Datorită funcției pe care o îndeplinea pe lângă spătarul Mihai Cantacuzino, fratele Stolnicului, apare în documente și cu numele de David Ceauș sau cu supranumele ceauș spătăresc.

⁵ Din sășescul. Gottsmann (germ. Gottesmann) „omul lui Dumnezeu”, în Transilvania având sensul de „administrator sau econom al bisericii”, funcție încredințată celor mai importanți membri ai comunității respective, sub raport material și bisericesc

⁶ Spătar era Mihai, fratele Stolnicului Constantin Cantacuzino. Fiind un apropiat al Cantacuzinilor, și, atâta timp cât drumurile politicii familiei Cantacuzino au coincis cu cele ale lui Constantin Brâncoveanu a fost, deopotrivă, un colaborator al voievodului.

aceea m-au pohtit și pre mine orășenii preot mai mic a fi, și m-am preoțit oc[tombrie] 13 1692; cât am putut am nevoit și am silit cu lacrimi cătră Dumnezăul meu «Deșchide oamenilor Tăi înțelepciunea să poată biseareca ta și toate ce sânt ale Tale să linească iproci».», strigarea mea este dupre cum strămoșul meu Florea Corbea, gociman, au învățat pre fiul său, iarăși Florea, Corbea gociman, acest moș Florea au învățat pre tată-mieu Ion Corbea dascal, gociman, tată-mieu Ion m-au învățat pre mine și așa de la dâșii curgând învățătura obiceiului bisericesc ca un izvor, ajungând la noi»⁷.

Dacă despre străbunicul și bunicul lui Teodor Corbea documentele și *Istoria bisericii a Șcheilor Brașovului* a lui Radu Tempea⁸ nu ne oferă prea multe informații, personalitatea lui Ion Corbea ocupă un loc central atât în documentele brașovene cât și în *Istoria* lui Radu Tempea. În 1659, menționează cronicarul brașovean încercarea acestuia de a se preoți și a deveni paroh al bisericii din Șchei, ceea ce a produs o anume tulburare în sânul comunității: „Și tot într-acei an s-au sculat Ion, feciorul Florei, să se facă preot fără voia orășenilor și fără a părintelui protopop Smadul, și au mers în Țara Românească și au venit neprețit, deci au mers la Belgrad și tot au venit neprețit. Iară, văzând orășenii că nu va putea fi sfânta besearecă fără de preoți, ca să nu să știrbească slujba sfintei beseareci, căzut-au orașul cu mic, cu mare la Văsâi dascalul sân Stanciul Hoban, care era dascal la sfânta besearecă și i-au zis să să preoțască și cu multe rugăciuni l-au plecat și i-au purtat orașul grija de i-au isprăvit de toate trebile pre la domni. Deci, gătindu-să Văsâi dascalul să meargă la preoție, trimis-au orașul și pre Ion sin Florea gocimanul, însă cu multă rugăminte l-au luat Văsâi dascalul lângă dâșul și au mers amândoi și s-au preoțit la părintele Sava [N.N.: Brancovici] mitropolitul din Bălgrad și pentru rugăminte orașului au preoțit și pre Ion sân Florea gocimanul împreună cu Văsâi dascalul»⁹

Nu putem descifra motivele pentru care încercarea lui Ion Corbea a produs atâta tulburare între șcheieni sau de ce viitorul protopop Vasile Hoban a opus atâta rezistență acestui fapt. Din însemnările ulterioare putem deduce că unul dintre motive va fi fost vârsta candidatului la preoție, care șapte ani mai târziu, în 1666, era considerat încă tânăr¹⁰. Putem deduce, pe de altă parte, și o trăsătură de caracter care va fi moștenită atât de David cât și de Teodor: o anumită impulsivitate și neliniște, care îi va conduce la o viață agitată.

Ion Corbea a trebuit să renunțe la preoție în 1666, când „fiind văduv și tânăr, s-au iertat de preoție și s-au însurat”¹¹, activând în continuare ca dascal al bisericii¹² și, foarte probabil al școlii, de pe lângă aceasta, fiind ales și gociman. În 1685, după

⁷ *Protocolul Bisericii Sfântul Nicolae din Șchei*, ms. Nr. 1 al Bibliotecii Muzeului din Șchei, p. 96. Însemnarea are și o altă valență: fiind făcută în 1700, în momentul în care el îndemna pe concetățenii săi să nu accepte unirea cu Roma; e foarte posibil ca ea să fie un îndemn la păstrarea vechilor valori ale bisericii.

⁸ Ediție îngrijită, studiu introductiv, note, indice de nume și glosar de Octavian Șchiau și Livia Bot, București, Editura pentru literatură, 1969.

⁹ Radu Tempea, op. cit., p. 62.

¹⁰ *Idem*, p. 63.

¹¹ *Ibidem*.

¹² În textele transilvănene cuvântul avea în primul rând sensul de „diacon”.

moartea celei de a doua soții, se călugărește sub numele de Ioasaf în Țara Românească, după 1691 apărând în calitate de călugăr al schitului Sinai¹³. Distanța mică dintre mănăstire și Brașov îi permite călugărului să vină în Șchei, donând în 1691¹⁴ și 1693¹⁵ o vie, respectiv o grădină bisericii, cu condiția ca, după moarte, să îi fie pomenit numele în pomelnicul bisericii și să se facă o pomană pentru el.

El se arată a fi un strașnic apărător al tradiției ortodoxe, care nu va accepta inovațiile, cu atât mai puțin unirea cu Biserica Catolică. Când este trimis de comunitate să îi argumenteze interesele în conflictul cu protopopul Vâlcu, care par mai mult de ordin religios (concesii făcute calvinismului?), el a făcut-o cu pricepere și convingere¹⁶. În cazul special al dispariției lăzii cu documente, între care se afla și cronica popii Vasile, fapt petrecut în 1694, eveniment pe care semnatarii Protocolului-inventar al bisericii lasă să se înțeleagă că ar fi un atentat la situația și tradiția bisericii lor, Ion Corbea semnează alături de ceilalți și o drastică afurisenie împotriva celor care vor părăsi vreodată vechile legăminte. Ținând cont de faptul că suntem în primii ani ai unirii cu Roma a unei părți a românilor transilvăneni și întrucât parte din această afurisenie apare și în actele de donație din 1691 și 1693, putem afirma că Ion Corbea este cel care a redactat blestemul din 1694, iar donațiile făcute consecutiv bisericii apar și ca mijloace materiale de întărire a situației comunității brașovene, care se opunea uniației.

Pentru a asigura continuitatea tradițiilor, se cere ca gocimani și jurații bisericii să fie aleși din familiile cunoscute și care stau de multă vreme în cartier. Și mai clară este această atitudine în actul de donație din 1691, căruia David Corbea îi adaugă după moartea tatălui său niște clauze prin care efectuarea donației este condiționată de păstrarea credinței pravoslavnice din bătrâni. În actul respectiv semnează, ca acceptând donația dar și ca martori trei din fiii bătrânului: David, Matei și Ion. Cel dintâi apare în repetate rânduri în actele brașovene, în primul rând în legătură cu îndeplinirea unor misiuni diplomatice și economice pe care i le încredințase Brâncoveanu sau Cantacuzinii, dar și în mod expres în legătură cu lupta împotriva unirii cu Biserica Catolică. Credem că cele două direcții ale activității brașovene a Ceaușului nu pot să fie separate, atâta vreme cât înșiși Constantin Brâncoveanu și Cantacuzinii s-au opus acestei uniri pentru motive de dreaptă credință, dar și din rațiuni politice acestui fapt, implicându-se sub diferite forme, de la daniile de bani până la construirea de biserici și mănăstiri și daruri de cărți (evident pravoslavnice).

Ceilalți doi frați menționați în acest act au fost figuri mai puțin interesante. Astfel, Matei apare uneori ca mesager al scrisorilor și ordinelor pe care Constantin

¹³ După tradiția mănăstirii din Sinaia se spune că la început au fost aici 12 călugări, număr identic cu cel al apostolilor. Mai important ni se pare faptul că Mănăstirea Sinaia era o ctitorie a lui Mihai Cantacuzino după o călătorie la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinai (de unde vine numele localității prahovene). Faptul confirmă în plus bunele relații ale lui David și Teodor Corbea cu familia Stolnicului, fapt pe care ne lasă să îi întrevădem și alte documente ale epocii.

¹⁴ Arhiva bisericii Sfântul Nicolae din Brașov, an 1691, doc. 1.

¹⁵ Idem, an 1693, doc. 1.

¹⁶ „Și alese sfatul și orașul pe Ion dascaul Corbea să meargă să să întreabe cu el; și mergând la săbor au dus toate faptele lui scrise cu mari mărturii; deci alese săborul cum au ales și sfatul” Radu Tempea, op. cit., p. 68.

Brâncoveanu le transmitea lui David când acesta se afla la Brașov sau Rusia, iar Ion apare în documente ne semnificative.

Neclară este și stabilirea problemei locului unde și-au împlinit David și Teodor Corbea studiile, datorită cărora s-au făcut remarcăți în Țara Românească și Rusia. Cu precizie că cele elementare le-au făcut la școala de pe lângă Biserica „Sfântul Nicolae”, pe lângă care tatăl lor funcționa ca dascăl. Se poate foarte bine ca o parte din studii să le fi continuat la vreuna din școlile săsești din cetate ori altundeva în Transilvania, căci de acolo au putut câștiga cei doi frați o bună cunoaștere a limbii maghiare, care le va fi de mare folos în activitatea lor diplomatică, iar lui Teodor în mod special în redactarea *Dicționarului latin-român*, care are ca sursă *Dicționarul latin-maghiar* al lui Szenci¹⁷ Molnár Albert¹⁸. Aici vor fi putut câștiga și bune cunoștințe de latină, greacă și germană. Oricum, atmosfera din Șcheii Brașovului la sfârșitul secolului al XVII-lea era una deschisă culturii laice în general și celei occidentale în special, confirmând și cultural rolul de placă turnantă pe care Brașovul îl dovedise la nivel economic și politic de atâta vreme. Cei doi trebuie să fi avut ca dascăli, printre alții, și pe viitorul protopop Vasile Băran, unchiul lor, care traduce și copiază și cărți populare, precum *Sindipa*, *Floarea darurilor și Esopia*¹⁹ (și în manuscrisele cărui nu o dată găsim însemnări în limba latină) și pe Alexandru Dascălul (care semna și latinește, Alexandru Polonus), cel care făcea în 1690 pe foile liminare ale unui *Penticostar* descrierea bătăliei de la Zărnești²⁰. Acest învățat dascăl, venit de la Lwow a plecat în 1699 la Râmnic, unde a fost dascăl și la școala de acolo.

Stăpânirea însă a slavonei ruse și chiar a limbii ruse nu le-au putut câștiga decât în Răsărit, probabil la Academia Movileană din Kiev²¹. Dar la fel de probabil este studiul în școlile din Moscova, așa cum peste ani, în 1707, fiul lui David, Sebastian, este trimis de Petru I „pentru a învăța limba greacă, latină și slavonă”²². Până la noi cercetări rămâne doar certitudinea studiilor în Răsărit. De aici va fi rezultat acea aplecare pe care ambii frați au avut-o spre imperiul care tocmai se construia sub auspiciile despotice și violente ale lui Petru cel Mare. Pentru ipoteza studiilor kievene pledează și faptul că în Șcheii Brașovului se instaurase în secolul următor o adevărată tradiție a trimerii tinerilor la studii la Kiev sau a pelerinajului

¹⁷ Ortografiat în studii mai vechi și Szenci.

¹⁸ Teodor Corbea, *Dictiones Latinae cum Valachica earum interepretatione*, Ediție de Alin/Mihai Gherman, Cluj/Napoca, Clusium, 2001, p. VIII.

¹⁹ N. Albu, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, 1944, p. 85–86.

²⁰ Acesta stăpâna foarte bine limba latină, din moment ce scria la sfârșitul unui pateric: „hunc scripsit ego Alexandrus præceptor Polonus anno Domini 1699”. Apud N. Iorga, *Studii și documente*, vol. VIII: *Brașovul și românii*, București, 1903, p. 218-9.

²¹ Supoziția îi aparține lui Scarlat Struțeanu, *Doi umaniști ardeleni la curtea lui Constantin Brâncoveanu*, în „Ramuri” 33(1941), nr. 1–2, p. 43 și a fost reluată ulterior și de alții. Paul Cernovodeanu susține fără argumente documentare în *O familie de diplomați din Transilvania la cumpăna dintre veacurile XVII și XVIII: Corbea din Șcheii Brașovului*, în „Studii și materiale de istorie medie”, XXIII (2005), p. 145 ideea că studiile le-au făcut la Lavra Pecearska din Kiev.

²² *Relațiile istorice dintre popoarele U.R.S.S. și România în veacurile XV- începutul celui de al XVIII-lea. Documente și materiale*. [Foaia de titlu în limba rusă este: *Исторические связи народов СССР и Румыний в XV – начала XVIII в. Документы и материалы*] Comitetul de redacție: I. S. Grosul, A. Oțetea, etc. Vol. III, Moscova, Editura „Știința”, 1970, p. 263.

unor fețe bisericesti care încercau să obțină de la Răsărit o susținere materială, și nu numai, a bisericii din Șchei.

Frații Corbea nu au rămas în Șchei, chiar dacă David fusese sfințit ca preot. Cu excelența pregătire pe care o aveau David și Teodor Corbea au făcut o figură bună în Țara Românească de la sfârșitul secolului al XVII-lea și de la începutul celui următor. Venirea lor în Muntenia a fost pusă de Paul Cernovodeanu pe seama ocupării în 1688 a Brașovului de trupele austriece, unde acestea au întâmpinat o puternică rezistență din partea populației săsești, ale căror privilegii erau brusc limitate, fiind supusă și unei fiscalități crescute²³, dar s-a putut produce și înainte, datorită atracției pe care o exercita Țara Românească pentru românii brașoveni. Fie că se datorează opoziției antiaustriece (respectiv anticatolice), fie că se poate explica prin dorința găsirii unei sorți mai bune, știm cu precizie că la venirea celor doi în Țara Românească că cei doi frați nu aveau avere; ei s-au îmbogățit prin milă domnească încă din primii ani ai domniei lui Constantin Brâncoveanu sau poate chiar înainte²⁴. David venise holtei și se căsătorise cu o localnică, Ilinca, cu care a avut cel puțin un fiu, Sebastian, susținut, după moartea tatălui său, la studii de latină, greacă și slavonă la Moscova chiar de Petru I. El era numit „ceauș spătăresc” fiind, deci, cel puțin un apropiat al spătarului Mihai Cantacuzino, fratele Stolnicului și avea spre sfârșitul vieții o situație materială destul de bună, din moment ce deținea o întreagă mahala aflată atunci la periferia Bucureștiului (devenită actualmente cartierul Ioanid din București)²⁵.

Ținând cont de faptul că în prima perioadă a domniei lui Constantin Brâncoveanu a existat o strânsă coeziune între el și Cantacuzini, nu este de mirare că vodă Brâncoveanu, cunoscută fiind apropierea la începutul domniei între domn și aceștia, l-a folosit încă din 1691 în repetate misiuni diplomatice, la început la Brașov, pentru ca apoi să devină alături de Gheorghe Castriotul principalul agent al lui Brâncoveanu la Moscova. De pildă, el participă la încoronarea regelui August al II-lea al Poloniei, având de fapt delicata misiune de a tatona intențiile polonezilor de a invada Țările Române în vederea anexării lor.

Activitatea sa diplomatică, evident antiotomană, favorabilă apropierii de Moscova și categoric defavorabilă înaintării habsburgilor în bazinul dunărean a fost apreciată de Petru I și cancelarii Golovin și Golovkin. În momentul în care elementul religios devenea un vector important în politica europeană (propaganda catolică se suprapunea, de exemplu, în răsăritul Europei cu expansiunea militară a Habsburgilor), David Corbea a devenit un campion al apărării ortodoxiei, încurajând pe toate căile boicotarea de către șcheieni a uniației, fiind susținut în această acțiune din Țara Românească de Constantin Brâncoveanu, iar din Rusia de Petru cel Mare, ambii văzând, dincolo de aspectele sale religioase, consecințele politice ale răspândirii catolicismului în răsăritul european.

²³ P. Cernovodeanu, *op. cit.*, p. 145.

²⁴ Dintr-un document aflăm că David, „care s-au așăzat cu șăderea lui în țara domniei mele” a fost iertat în 1690 de birul slujitoresc și „de birul brașovenilor de bir mărunt de țară” și de alte podvezi și angarale, ceea ce dovedește că el se făcuse deja foarte util domnitorului. /N. Iorga, *Documente privitoare la Constantin vodă Brâncoveanu, la domnia și sfârșitul lui*, București, 1901, p. 171–6.

²⁵ *Lotizarea parcului Ioanid*, București, Simetria, 2007. Apud: <http://www.romanalibera.ro/a94531/parcul-ioanid-model-rezidential-inca-valabil.html>

Calitățile intelectuale și diplomatice, dar și o anumită neliniște, l-au îndreptat spre asumarea unor misiuni diplomatice complexe. Trimis de mai multe ori de Brâncoveanu inițial în Transilvania²⁶, iar din 1701 în Rusia. David Corbea se dovedește un diplomat de anvergură: În 1702 vine în fața țarului cu un amplu memoriu-raport în care dă multe detalii asupra situației creștinilor ortodocși din Imperiu Otoman și cel Habsburgic, vorbind în numele tuturor: „Preasfântul domn Dosoftei, patriarhul Ierusalimului a venit în Țara Românească în orașul București și după întâlnirea cu domnul meu, Constantin Basarab, și cu cei doi frați Cantacuzino, Constantin și Mihai, au vorbit și s-au sfătuit mult între ei cu privire la izbăvirea tuturor pravoslavnicilor creștini, care gem sub jugul necredinciosului tiran turc și sunt tare năpăstuiți de eretici, dușmani ai Bisericii Răsăritene, fiind rugați și îndemnați la acest sfat de toți grecii și sârbii, bulgarii, albanezii, moldovenii, precum și de românii din Transilvania, precum și de alți vecini, care trăiesc în jurul Țării Românești”²⁷. Raportul conține un adevărat plan strategic al unui război cu turcii și tătarii susținut de armata rusă, căria i se vor adăuga forțele militare muntene și moldovene, dar și insurecții populare. Citim în subtextul acestor rânduri planurile unificării creștinilor din Imperul Otoman. Ne întrebăm dacă acestea nu vor fi fost originea conflictului între Brâncoveanu și Cantacuzini, fiecare din ei văzându-se factorul de constituire a acesteia.

În ceea ce privește situația românilor, el spune explicit: „După cum soarele luminează toată lumea și Moise i-a scăpat pe israeliți de egipteni, tot așa, și noi, toți pravoslavnicii, dorim de la sfânta Sa Mărie să ne izbăvească de jugul tiranilor și al ereticilor; iar noi toți suntem gata să ne vărsăm sângele pentru biserica lui Hristos și pentru slava sfintei împărății și mai bine să murim decât să trăim în supărări”²⁸. „Tiranii” era curent folosit în documentele adresate rușilor pentru a-i denumi pe turci; „eretici”, însă, era un termen care se referea doar la situația celor aflați în Imperiul Habsburgic pentru a-i denumi pe reformați și catolici.

Solul nu se ferește să transmită țarului sfaturi și sugestii politice, militare și chiar religioase: „Preasfințitul [N.N. Dosoftei, patriarhul Ierusalimului] mi-a poruncit să aduc la cunoștință în chip deosebit, că pe cine va alege Dumnezeu pentru patriarhia Moscovei, acela să fie cu desăvârșire pravoslavnic și de neam rusesc și să nu fie îndopat cu învățătură papistășească și a spus că este imposibil ca acela care și-a băgat mâinile în smoală să nu se murdărească”²⁹.

O atenție specială o acordă solul unirii cu Biserica Catolică, pe care o făcuseră o parte dintre sârbi „Iar pe deasupra toți sârbii care sunt sub stăpânirea cezarului au trimis un pan cu titlul de oberșer, un om bun și pravoslavnic, să roage pe domnul [N. N.: Constantin Brâncoveanu] să scrie la Moscova că ei sunt întotdeauna gata împotriva păgânilor. Și să se unească cu oastea țarului și au spus că nu mai pot îndura sub cezar și mai mult au pierdut peste 100.000 de oameni

²⁶ În socotelile Brașovului sunt menționate mai multe venituri ale sale în cetate, dar și cheltuielile pe care municipiul le-a făcut pentru primirea oaspetelui, ceea ce dovedește că drumurile sale nu erau lipsite de importanță nici pentru notabilitățile săsești.

²⁷ *Relațiile...*, p. 184

²⁸ *Ibidem*, p. 187...

²⁹ *Ibidem*, p. 188.

pentru cezar, iar astăzi îi silesc să primească unirea, și de aceea, preasfințitul și domnul meu, cer răspuns în ce chip să-i mângâiem să nu se unească cu ungurii³⁰, în urma gândului rău al franțujilor, care ne-ar aduce mari pagube tuturor, deși ei sunt dârji în credința lor pravoslavnică. Totuși, de nevoie, oamenii mai fac și lucruri împotriva voinței lor³¹

Foarte importante pentru problema românilor transilvăneni sunt punctele 26–29 ale memoriului, conținând în cea mai mare parte a lor informații inedite, sau, dacă sunt cunoscute și din alte surse, confirmându-le pe acestea:

„26

Toți pravoslavnicii care trăiesc sub cezar, sârbii și românii din Transilvania și alții, sunt siliți grozav să primească unirea; deși cezarul le dă privilegii, el nu le va respecta, ci pricinuieste pravoslavnicilor multe fărâdelegi și supărări, mai vârtos decât turcii, și, pentru aceasta ei se închină Măriei Sale să binevoiască să-i scrie cezarului să le dea credința lor, după cum au trăit și sub turci neclintit în credința lor.

27

Cu toate că episcopul Transilvaniei și mulți popi au primit unirea, totuși numeroși preoți mai trăiesc în credința pravoslavnică, care se roagă cu lacrimi în ochi ca Măria Sa țarul să binevoiască să-i scrie cezarului ca să-i lase să trăiască în credința lor și să le dea voie să-și aleagă un episcop pentru mitropolia Belgradului, care mitropolie a fost zidită de strămoșii țarilor moscoviți și de domnii Țării Românești și așa, ca acela care vrea să fie unit să meargă la episcopul unit, iar pravoslavnicii la cel pravoslavnic.

28

Biserica din Brașov, care a fost zidită de strămoșii țarilor Moscovei și de domnii Țării Românești, mai rămâne și astăzi pravoslavnică, deși există mulți câini care îndeamnă împotriva ei. Și, de aceea, se roagă cu lacrimi în ochi ca Măria Sa să binevoiască să-i dea protpopului de acolo un privilegiu ca să fie slobodă de episcop și de iezuiți, ca să nu fie atinsă prin nimic.

29

În orașul Făgăraș există de asemenea o biserică ortodoxă, care a fost zidită de domnul meu, iar episcopul unit Satanasiu i-a spart zidurile și a slujit cu de-a sila în ea. Și pentru aceasta se roagă domnul meu Măriei Sale pentru amândouă bisericile, pentru cea din Brașov și pentru cea din Făgăraș, să binevoiască să-i scrie cezarului să-i lase slobodi să trăiască, fiecare cum vrea. Și, dacă cele 2 biserici vor rămâne pravoslavnice, toți creștinii de acolo se vor întări³²

În mod evident, adăugirile referitoare la situația ortodocșilor aflați deja în Imperiul Habsburgic sunt făcute de David Corbea nu numai din rațiuni diplomatice,

³⁰ Opoziția împotriva ocupației habsburgice s-a convertit din 1703 într-o revoltă (mișcarea curuților) condusă de Francisc Rákóczi al II-lea, care era sprijinit de francezi și ruși, cu toate că acesta era masiv susținut de calvinii unguri.

³¹ *Relațiile istorice...*, vol. III, p. 188–189.

³² *Ibidem*, p. 191.

ci și pentru că el era profund implicat în susținerea cauzei conaționaliilor săi. Dovadă este și stilul mai colorat cu care sunt susținute aceste puncte, dar și încercarea de a influența atitudinea țarului prin sugerarea unei obligații morale care ar veni în continuarea unei mai vechi tradiții a țărilor de a susține pe ortodocșii transilvăneni.

Documentul ne arată fără dubiu că asistăm la o reacție concertată a domnitorului și a patriarhului Ierusalimului Dositei al II-lea Notară, deci a autorității laice și a celei bisericești. Aceasta explică și numărul important de tipărituri grecești și românești anticatolice care apar în scurt interval la Iași și București în tipografia care aveau ca destinație în primul rând susținerea unei polemici care avea ca scop să frâneze unirea unei părți a ortodocșilor cu Biserica Romei. Acest document este, de asemenea, după știința noastră, primul care vehiculează porecla „Satanasie” dată de ortodocși lui Atanasie Anghel.

Începând cu 1703 David Corbea se stabilește pentru mai mult timp la Moscova, întâi ca agent al lui Constantin Brâncoveanu la curtea țarului Petru I, apoi reprezentând și interesele domnitorului moldovean Mihai Racoviță³³, dar întotdeauna susținând vocea Cantacuzinilor. În 1703 primește un amplu raport al Stolnicului despre chemarea lui Brâncoveanu la Adrianopol și despre activitatea mării delegații de boieri care l-au însoțit pe domnitor, apărându-l de pârile care i se aduceau de dușmani. De asemenea, primește prin fratele său, Teodor, o scrisoare în care Brâncoveanu se plângea de mărirea cumplită a birului pe care o ceruseră cu această ocazie turcii³⁴. (Surse nesigure transilvănene, pe care nu le detaliem aici, sugerează – fără argumente – că David ar fi fost implicat în sens negativ în chemarea lui Brâncoveanu la Adrianopole, unde, conform tuturor surselor, domnul a obținut greu și cu sume mari de bani rămânerea pe tron) Teodor a transmis fie direct, fie prin intermediul fratelui său aflat la Moscova informații despre situația internă din Imperiul Otoman, despre revolta lui Francisc Rákoczi al II-lea împotriva austrieșilor, despre situația din Transilvania etc.

Din 1704 David este reținut de țar pentru nevoile diplomației ruse³⁵, păstrându-și misiunea de rezident al domnitorului muntean și al Cantacuzinilor la Moscova. Temându-se că aflarea rostului acestei misiuni i-ar putea afecta domnia, dar și neîncredător în fidelitatea lui, în situația în care David rămânea un apropiat al Cantacuzinilor, cu care relațiile domnitorului deveneau tot mai reci, Brâncoveanu solicită de mai multe ori întoarcerea lui în țară, pentru îndepărtarea bănuielilor turcești. Diplomat, cancelarul Golovin găsește o formulare politicoasă de amânare

³³ În 20 iunie 1704, m de pildă, traduce în rusă pentru informarea diplomației ruse o scrisoare cifrată pe care i-o trimisese voievodul moldovean cu informații și sfaturi politice adresate țarului în legătură cu o eventuală campanie rusă împotriva turcilor.

³⁴ P. Cernovodeanu, op. cit., p. 149.

³⁵ În 9 septembrie 1704 Constantin Brâncoveanu cere cancelarului Golovin trimiterea în țară a lui David Corbea cu următorii teremeni: „Vă rugăm, chiar foarte vă rugăm pe luminăția voastră ca să comunica monarhului uns de Dumnezeu (pe el și picioarele sale le sărut smerit), ca să binevoiască mărița sa să de drumul omului nostru, David, deoarece s-a răspândit zovonul de către mulți și diferiți oameni că avem un om pe lângă mîria sa autocrată. Și aceasta nu numai că ne aduce pagubă, dar chiar ne amenință viața (deoarece stăpânul este nu numai un păgân, dar și un chinuitor barbar și un lup ce se nutrește cu sânge) și sântem convinși că monarhul creștin nu dorește să ne pricinuiască vreo pagubă sau nenorocire” (*relații istorice*...., vol. III, p. 211)

sine die a împlinirii dorinței voievodului român³⁶, asigurându-și, în același timp, rămânerea în viață a lui David Corbea, care devenise o piesă foarte importantă a diplomației ruse în centrul și sud-estul Europei³⁷. Iar în momentul în care, totuși, îi permite întoarcerea în țară, aceasta se face sub un pașaport cu nume fals, „David Ivanovici, neguțător”. În ianuarie 1706 David Corbea se afla încă la București, Brâncoveanu preferând să trimită la cancelarul Golovin pe Teodor „care este și el un slujitor bun și credincios, de la care mai mult (dacă veți binevoi să-l ascultați cu omenie) înălțimea voastră, o să înțeleagă”³⁸, împreună cu 6 butoaie de vin (4 pentru țar, 2 pentru cancelar), pentru a distra, probabil, atenția rușilor, care îl solicitau în continuare pe David³⁹. Acesta este din nou solicitat în termeni fermi de țar pentru nevoile propriei diplomații în martie 1706⁴⁰. Arătându-se formal solidar cu domnul său, David explică și el într-o scrisoare proprie motivul pentru care nu poate pleca din țară în acel moment: „În ceea ce privește porunca voastră de a pleca la dumneavoastră, nu spun nici o vorbă deosebită, căci Atotțiitorul știe că sunt gata oricând, dar, după cum văd, și prea luminatul meu domn arată luminății voastre, precum mi-a arătat și mie în repetate rânduri multe și grele pricini care mă fac să mă fereșc să plec în aceste vremi tulburi, ca să nu se abată nu numai asupra domnului meu, dar și asupra acestui popor, o nenorocire”⁴¹, îl trimite, din nou, pe fratele său Teodor „ca să aducă răspuns la ceea ce i s-a dat de aici și să vestească cum va fi purtarea păgânilor”, cerând bunăvoință și protecție pentru el câtă vreme va sta la Moscova⁴². După un schimb de mesaje din care se vede, în mod evident,

³⁶ „Iar în ceea ce privește pe David, vă răspund că înălțimea voastră a înțeles prea bine că un creștin, fără vreun interes și preacuviosul nostru autocrat nu dorește niciodată pagubă sau nenorocire pentru dumneavoastră, o întăresc și eu și toată lumea știe că Măria Sa nu se străduiește decât pentru înmulțirea și creșterea Bisericii Răsăritene și a cuvioșiei ei, pentru care pricină nu se gândește să pricinuiască vreo pagubă sau nenorocire bunului și credinciosului creștin pravoslavnic. Dar, mai ales, arătați atâtea pricini pentru care doriți înapoierea celui pomenit mai sus, încât i-am raportat Măriei Sale, autocratului, care a binevoit să-l lase să plece pentru câva timp. Dar să binevoiți a afla că va mai zăbovi aici, iar pe urmă, când va veni timpul, ceea ce trebuie răspuns Măriei Sale autocratului, dorește răspuns prin el și nu prin altcineva, pentru că îl cunoaște ca pe un om vrednic de asemenea slujbă, deoarece s-a purtat aici cuviincios, înțelept, dar și drept, așa cum se cuvine. Și aceasta o scriu la porunca măriei sale” (*Relațiile...*, vol. III, p. 214).

³⁷ Probabil la alte insistențe ale lui Brâncoveanu, Petru I îi permite lui David să se întoarcă pentru un timp în Țara Românească, dar țarul își asigură reîntoarcerea sa într-o scrisoare adresată direct lui Constantin Brâncoveanu: „Ținând seama de dorința dumneavoastră, l-am lăsat să plece pe ceașul trimis de dumneavoastră, pe care, după ce va trece un timp, să ni-l trimiteti din nou, ca pe un om credincios și potrivit pentru treburile noastre comune. Pe lângă aceasta vă mulțumim mult pentru grija arătată față de noi, dar, mai vârtos față de creștinătate” (*Relațiile...*, III, p. 221).

³⁸ *Relațiile...*, vol. III, p. 237.

³⁹ *Relațiile...*, vol. III, p. 239. Vinul a sosit, de altfel, stricat, ceea ce a produs oarecare deziluzie și supărare la Moscova.

⁴⁰ *Idem*, p. 231

⁴¹ *Idem*, p. 240.

⁴² În ascuns, însă, David îi scrie cancelarului G. I. Golovkin, rugându-l să nu-l rețină la Moscova pe fratele său, ci, dimpotrivă, să-l trimită înapoi în Țara Românească, solicitând expres de la Constantin Brâncoveanu trimiterea sa (G. S. Ardeleanu = Samuel Goldenberg, *Știri privitoare la istoria Țărilor Române în corespondența împăratului Petru I*, în „Studii și cercetări de istorie medie”, I (1950), p. 207.

că voievodul nu dorea să îi dea voie lui David să plece, iar cancelarul insista tot mai apăsător, ca urmare a voinței țarului, care îl dorea în mod expres pe David (trimitându-l înapoi pe Teodor), Brâncoveanu cedează. David nu ajunge la Moscova decât în martie 1707, când Petru I îi scrie direct lui Constantin Brâncoveanu: „Am primit aici scrisoarea voastră scrisă nouă prin David Corbea, și am fost înștiințat despre toate, prin ceea ce a spus prin gură”⁴³.

Calitățile și disponibilitățile intelectuale ale brașoveanului fac ca, printr-o patentă imperială, acesta să fie ridicat la înaltul grad de consilier aulic, iar serviciile sale să fie răsplătite cu un salariu substanțial începând cu aprilie 1707⁴⁴. El venea în asemenea funcții în continuarea unui mare cărturar român, Nicolae Milescu Spătarul și anticipa activitatea lui Dimitrie Cantemir Cunoscător, ca și fratele său Teodor, a limbii maghiare, David este trimis de țar în Transilvania „pentru unele trebi ale noastre”⁴⁵. Avea delicata misiune de a-l contacta pe Francisc Rákóczi al II-lea, devenit de curând principe al Transilvaniei și conducător al răscoalei curuților, pentru a-i oferi sprijinul Rusiei în mișcarea antihabsburgică, dar și o alianță militară mai largă, care urma să consolideze poziția rusă în conflictul cu Carol al XII-lea al Suediei; nu în ultimul rând îi oferea sprijinul Rusiei pentru a obține coroana Poloniei, în detrimentul regelui titular Stanislav Leszczyński, devenit inoportun din punct de vedere rusesc prin alianța sa cu forțele suedeze. Întâlnirea a avut loc în 5 aprilie 1707 la Târgu-Mureș, David revenind aici încă o dată pentru încheierea unui tratat cu Rusia⁴⁶, oferindu-i, nobilului maghiar în același timp, garanția unui azil în Rusia în cazul unei înfrângeri a mișcării⁴⁷. Tratatul s-a încheiat, dar fără urmări deosebite pentru viața politică și militară a răsăritului european. În septembrie 1707, David Corbea a murit la Varșovia la întoarcerea din misiunea sa în Ungaria (unele voci insinuând o moarte violentă, el mărturisind într-o scrisoare adresată cancelarului rus că i-a revenit „vechea boală”), țarul ordonând o înmormântare cu onoruri princiere (sic!) la Kiev la Mănăstirea Pecerska.

Teodor Corbea a ajuns de timpuriu „logofăt de taină” al lui Brâncoveanu, iar mai apoi „sicitariu”⁴⁸, apropiat, și fidel al Cantacuzinilor, chiar și atunci când, spre sfârșitul domniei, voievodul se va îndepărta de aceștia⁴⁹.

⁴³ *Idem*, p. 255.

⁴⁴ *Relațiile...*, III, p. 255–256; P. Cernovodeanu, *op. cit.*, p. 151.

⁴⁵ *Idem*, p. 259.

⁴⁶ G. S. Ardeleanu, *op. cit.*, p. 207

⁴⁷ Rákóczi a preferat, totuși, azilul în Franța și, mai apoi în Imperiul Otoman.

⁴⁸ Prima mențiune a lui în această calitate o întâlnim în *Condica de venituri și cheltuieli a vistieriei (1694–1704)*, publicată în „Revista istorică a Arhivelor României”, București, 1877, p. 387, unde se spune în martie și ianuarie 1698: „120 tal[eri] s-au dat leafă lui Toader Pisariu de șase luni: septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie, ghebruar, februar”. De altfel, însuși Constantin Brâncoveanu îl numea într-o scrisoare din 1700 adresată judei Brașovului „sicitariul nostru” (N. Iorga, *Studii și documente*, vol X, p. 280 și A. Mureșianu, *Clădirea școlii românești din Brașov*, în „Anuarul Institutului de Istorie Națională”, vol IV, 1929, p. 225.

⁴⁹ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Ed. a II-a, București, Sophia, 1992.

A participat, se pare, la un complot prin care adepții apropierei necondiționate de Rusia (Cantacuzinii, episcopul Damaschin al Buzăului⁵⁰), dar și Francisc Rákoczi al II-lea și pașa Belgradului (acesta din urmă acționând la ordinele Porții pentru prinderea voievodului) încercau îndepărtarea lui Brâncoveanu din scaun. Teodor joacă și el un rol destul de important în epocă, dar până la moartea fratelui său doar unul secund, rămânând mai mult în țară. Solidar cu Cantacuzinii, el nu a fost de acord cu atitudinea circumspectă și ezitantă a lui Constantin Brâncoveanu, așteptând o luare de poziție mai tranșantă în favoarea apropierei de Rusia.⁵¹

Teodor Corbea apare în documentele rusești încă din 1698 când în august se afla la Kiev; fiind solicitat de Departamentul solilor din Moscova, la dorința expresă a țarului, el se dovedește foarte util pentru aflarea de informații asupra situației din sud-estul Europei⁵². În același an țarul îl trimite în decembrie împreună cu Gheorghe Castriotul să găsească în Țara Românească meșteri de corăbii. Faptul este doar în legătură cu dorința țarului de a construi o flotă rusească în Marea Neagră după cucerirea cetății Azov și obținerea ieșirii spre Marea Neagră, sau cu planuri mai ample, care vizau formarea unei flote similare în Marea Baltică, odată cu cucerirea ieșirii spre Golful Finic.

Dacă în 1698 Teodor era doar grămătic (pisar), el re apare în actele Departamentului solilor de la Moscova în 1703 în calitate de secretar al voievodului muntean. Aducea scrisori pentru fratele său, David, aflat deja acolo, dar și vești despre reîntorcerea lui Constantin Brâncoveanu de la Adrianopole și despre felul cum și-a salvat domnia. Întrucât sursele interne nu ne relatează în întregime acest episod considerăm că nu este inutil să cităm felul în care el a prezentat momentul diplomației rusești: „Iar astăzi, când a venit acest vizir iarăși s-au gândit turcii cum să-și umple visteria turcească, întrucât au sărăcit grozav și s-au sfătuit să-i mazilească pe domnii nu numai din Țara Moldovei, ci și din Țara Românească și să pună pașale de-ale lor. Și, pentru a găsi pricină domnului Țării Românești, au hotărât să-l cheme la Poartă, crezând, firește, că el nu va îndrăzni să vină și, pentru a se feri de rău, va pleca ori în Țara Nemțească ori în altă țară și atunci ei vor găsi un chip bun să-și împlinescă gândul și în Țara Românească să facă după voia lor. Dar domnul lor, aflând aceasta, în parte chemând în ajutor pe Dumnezeu, a plecat acolo la Poartă, chibzuind că e mai bine să sufere el, decât să lase ca țara lui să fie pustiită”⁵³. La întorcerea de la Moscova i-a adus domnului Moldovei un dar din partea țarului.

⁵⁰ O dovadă indirectă a acestei apropieri a lui Teodor Corbea de cercul complotiștilor este și faptul că manuscrisul dicționarului latin-român redactat de el, făcut „din plata părintelui Mitrofan [al Buzăului] ajunge după moartea acestuia (1702) în posesia lui Damaschin.

⁵¹ Într-o scrisoare adresată lui Francisc Rákoczi al II-lea își critică în mod expres domnitorul în acest sens, amintind și faptul că acesta a oprit un grup de sârbi să treacă în Rusia. În aceeași scrisoare își manifesta neliniștea pentru progresul uniților în mediul sârbilor. (P. Cernovodeanu, op. cit., p. 153), evident, având în vedere și soarta românilor din Transilvania.

⁵² În anul acesta, [7]206 [=1698] în luna lui august 5 zile au sosit la Kiev un străin și un cazac și eu, robul mării tale, i-am întrebat, iar la întrebările puse de mine robul mării tale, străinul s-a dovedit a fi pisar din Țara Românească cu numele de Feodor. În anul acesta [7]206 în luna lui aprilie, el, Feodor a fost trimis la porunca mării tale de la departamentul solilor din Moscova pentru treburi de-ale mării tale, pentru aflarea de știri și pentru tocmitura de meșteri de corăbii din diferite țări” (*Relațiile.*, III, p. 122)

⁵³ *Relațiile.*, III, p. 198.

După moartea fratelui său își caută un protector în persoana principelui Francisc Rákoczi al II-lea. O scrisoare din 23 iunie 1708 trimisă din Târgoviște principelui transilvan (care răspundea uneia anterioare primite din partea acestuia, dar presupune o corespondență anterioară) redactată într-o impecabilă latină spunea: „Ex gratiosis literis Serenitatis Vestrae, quas summa cum devotione ac submissione deosculando accpti, tam orphanam domum destructi domini fratris, quam me indignum suum suppedium, aut non totam nostram familiam in principali Serenitatis V-rae, gratia conservari rite intelxi, pro quo speciali misericordia tanquam ii, qui nec capaces, nec efficaces summas, ut aliquo modo tanti clementissimi Domini valemus solum coeleste numen pronis ppplitibus pro longaevo eoque prospero regimine Serenitatis V-trae adoramus intimo ex pectore in fidelis suo servitio et vivere et mori expotando”⁵⁴. Scrisoarea era redactată în numele Stolnicului Constantin Cantacuzino, întrucât primul lucru pe care îl exprimă după formulele de politețe de la început este dorința acestuia de a-l întâlni pe reprezentantul lui Rákoczi pentru a vorbi despre problemele sârbilor și alte treburi. Scrisoarea făcea aluzie la o acțiune comună în care era implicat patriarhul Alexandriei Gherasim al II-lea, episcopului Damaschin, mutat aproape fără voia lui de curând de la Buzău la Râmnic, care obținuse învoirea de la generalul Rabutin de a-l contacta pe rebelul (din punctul de vedere al austriecilor) principe transilvănean pentru a spune „in plura quae nunc in secretis latet” (multe pe care acum le tăinuiește); în proiect jucau un rol activ frații Constantin și Mihai Cantacuzino, care se îndepărtau tot mai mult de Constantin Brâncoveanu, croindu-și propriile lor planuri politice. Era vorba de proiectul unei insurecții a sârbilor, care să dea prilejul intervenției lui Petru I în Balcani. În acest proiect Teodor Corbea era nu un simplu executant, din moment ce el spune „praeter hoc Reverendus Episcopus Damascenus cum in una consideratione cum Domnino Comite Michaelae et mecum sit abscondere” (cinstitul episcop Damaschin fiind într-același gând cu domnul conte Mihai [Cantacuzino] și cu mine a fost de părere să țină ascunse acele lucruri)⁵⁵. Era vorba de același proiect pe care îl schișase cu câțiva ani înainte David în moemoriul său către țar și care avea ca finalitate eliberarea creștinilor de sub jugul păgânilor. Scrisoarea dă amănunte interesante și despre presiunile austriece pentru realizarea unei biserici greco-catolice sârbești. Epistola, care conținea atât de importante secrete și planuri politice a fost expediată prin contele Mihai Mikes, un apropiat colaborator al lui Rákoczi.

O altă scrisoare redactată la Potlogi în 10 iulie 1708 aduce noi detalii despre ecurile victoriei lui Petru I împotriva regelui Suediei Carol al XII-lea de la Poltava, care măreau – după părerea Cantacuzinilor, a patriarhului și a lui Teodor Corbea însuși șansa ca mișcarea curuților să se convertească, cu sprijinul țarului, într-o mare insurecție antiturcească și antihabsburgică. Din nou, scrisoarea este scrisă și în numele Cantacuzinilor, amintindu-l în această scrisoare și pe Toma, de care își va lega soarta câțiva ani mai târziu. Purta, în paralel, și o corespondență cifrată cu principele Transilvaniei „in cifra Domini Henter” (în codul cifrului domnului Henter)⁵⁶,

⁵⁴ Andrei Pippidi, *Noi mărturii despre relațiile lui Rákoczi cu românii* în „Studii și materiale de istorie medie”, vol. XXIII (2005), p. 283.

⁵⁵ *Idem*, art. cit., p. 285.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 284.

dar expedia și scrisori scrise direct în latină prin emisari de încredere. În toate scrisorile, Teodor făcea referire la relațiile speciale ale fratelui său cu principele.

Un scurt răspuns din 26 august din partea lui Francisc Rákóczi al II-lea îl asigură pe Teodor Corbea de bunăvoința și protecția sa.

O ultimă scrisoare a lui Teodor Corbea adresată principelui Transilvaniei datează din 31 decembrie 1709 fiind scrisă la Târgoviște. Era redactată după rănirea principelui în lupta de la Trencin și în plină degringoladă a mișcării curuților, nu mult înainte de începerea (începând cu 1711) a exilului acestuia. Scrisoarea este foarte importantă pentru identificarea profilului cultural al lui Teodor care vorbește de faptul că el este cel care a tradus cuvânt de cuvânt scrisoarea latinească adresată de Rákóczi lui Mihai Cantacuzino (quantum obligationem mea fuit interpretatione de verbo a verbo facta valachico idiomate facta), dar traducea în românește pentru voievodul său o scrisoare sârbească, redactată probabil în slavonă („et ego illorum interpres Rascianicus essem”). Scrisoarea dă foarte multe informații despre tratativele dintre Carol al XII-lea al Suediei, aflat de mai multă vreme la Bender și turci, care îi ofereau mai multe posibilități de a se întoarce în regat, dar și vești politice din Țara Românească și din Moldova.

Teodor Corbea se face din nou util lui Brâncoveanu începând cu 1709, când, aflându-se de intențiile lui Petru I de a face o campanie antiotomană în Țările Române și Balcani, voievodul muntean dorea să își asigure prin serviciile sale diplomatice o echidistanță precaută față de forțele în conflict.

În 1711 lui Teodor Corbea îi revine una din cele mai importante și delicate misiuni diplomatice ale vieții sale: este trimis de Constantin Brâncoveanu la Iași la curtea lui Dimitrie Cantemir ca să obțină, împotriva animozității care era între Cantemirești pe de o parte și Cantacuzini și Brâncoveanu, pe de alta, un acord pentru o poziție și acțiuni comune în cazul în care Petru I ar fi început o campanie în zonă. Obține un acord cu Cantemir⁵⁷, dar, luând parte prea activă la evenimente

⁵⁷ „18. Cum a lucrat Dimitrie Cantemir după ce a sosit în Moldova pentru cauza creștinilor este cunoscut Cabinetului Măriei Sale, țarului. A fost, însă, părât de Brâncoveanu și Cantacuzini prin scrisori de taină, ca fiind nevrednic și că el este creștin doar cu numele, dar în faptă este cu totul turcit, și așa mai departe.

19. În pofida [acestora] Măria Sa, țarul, privind faptele sale, a primit credința făgăduită de e, pe cât de înțelept a fost, pe atât de mărinos, el a poruncit ca să se împace cu domnul Valahiei și să-și unească puterile în folosul tuturor creștinilor, La fel a poruncit și lui Brâncoveanu, ca el, lăsând la o parte vechea vrăjmășie, să știe că [domnul] Cantemir este priimit sub credința Măriei Sale.

29. Brâncoveanu, primind această poruncă de la Măria Sa țarul, sub chipul de a lega prietenie, l-a trimis la Dimitrie Cantemir pe secretarul său Corbea (care trăiește acum la Kiev), hiritisindu-l nu în scris, ci prin vorbe că s-a făcut credincios Măriei Sale țarului, că a trecut în tractat ponturile privitoare la sine și la domnia sa, că s-a ridicat și se trudește pentru cauza atât de mult dorită, ca un [adevărat] creștin, cerând, pe lângă acestea, să-i facă cunoscut în ce chip s-a închinat el și ai săi Măriei Sale țarului”.

30. Dimitrie, fiind încunoștințat de credința pe care Brâncoveanu a jurat-o de mulți ani Măriei Sale țarului, i-a dat de veste prin același Corbea despre sine că i-a făgăduit Măriei Sale țarului credința sa și i-a jurat că, atunci când va fi vremea prielnică, își va dovedi cu toată stăruința slujba sa. Pe de altă parte el, Brâncoveanu, să se păzească de turci, ca să nu fie prins înainte de vreme și, pe lângă aceasta, i-a mai dezvăluit și toată îndatorarea sa, adică cum i s-a poruncit să-l prindă, dacă va fi cu puțință, și să-l trimită sub pază puternică la Țarigrad. Și altele”. Dimitrie Cantemir, *Scurtă povestire despre stărpirea familiei lui Brâncoveanu și a Cantacuzinilor*, în *Opere complete*, VI, tom. II, București, 1996, p. 83.

și în urma eșecului campaniei rusești de pe Prut, a fost obligat să fugă în Rusia împreună cu spătarul Toma Cantacuzino, conducătorul oștirii muntene. Evenimentul îl va lăsa descoperit pe Constantin Brâncoveanu în fața bănuielilor de hainie din partea turcilor, fapt care îi va fi fatal câțiva ani după aceea. Ceea ce pare din perspectiva istoriei un act de trădare a domnitorului, poate fi considerat, în aceeași măsură, o imprudentă nerăbdare în dorința de eliberarea de sub apăsătorul jug turcesc. Și o imensă naivitate în ceea ce privește intențiile generoase ale Rusiei în zonă.

Teodor Corbea dispare din documentele interne în 1712, când Brâncoveanu îi confiscă averea⁵⁸ atât ca pedeapsă pentru gestul său, cât și din dorința de a arăta că dezavuează în mod public gestul fugarilor⁵⁹, vodă confiscând și averile altor membri ai familiei Corbea. Stabilite lângă Kiev, fostul „siciritariu” muntean primește o moșie, rămânând un colaborator al administrației țarului (întreține o corespondență cu cancelarul Golovkin, iar în 1712 îl găsim traducând în rusă o scrisoare cifrată (cunoștea, deci, bine limba rusă dar și alfabetul secret folosit de Cantacuzini!) pe care Stolnicul Constantin Cantacuzino o adresa nepotului său, Toma. Apare, de asemenea, în același an în însemnările lui Petru I, ceea ce arată că era cunoscut și apreciat la Moscova.

Pe de altă parte, mențiunea lui Dimitrie Cantemir din *Scurtă povestire despre stârpirea familiei lui Brâncoveanu și a Cantacuzinilor* „Corbea (care trăiește acum la Kiev”⁶⁰ ne face să credem că el trăia încă în jurul anilor 1717-8, data redactării scrierii voievodului moldovean.

Nu se cunoaște anul morții sale. Îndeobște, pornind de la o însemnare găsită la sfârșitul manuscrisului *Psaltirii în versuri*: „S-au dăruit sfintei besearcei a orașului de dumnealui pan Teodor Corbea vel pisariu i canțelar a preaputearnicii Imperatorii moschicești în anul 1725 luna lui mai 10” este dat de unii cercetători ca fiind anul sigur al decesului său. Scrisă de altă mână, însemnarea este una de proprietate, lucru confirmat de faptul că *Protocolul Bisericii „Sfântul Nicolae”* amintește într-o înregistrare nu mult timp ulterioară anului 1710 „2 psaltiri, una rumânească și alta slavonească și alta în verșuri de la Corbea”⁶¹, anul 1725 fiind unul ante quem al morții sale⁶².

P. P. Panaitescu afirmă că familia s-ar fi retras din capitala imperiului la Kerson, urmașii Corbeștilor trăind încă acolo la sfârșitul secolului al XIX-lea⁶³.

⁵⁸ P. Cernovodeanu, *op. cit.*, p. 154.

⁵⁹ Toderășcu, „care, de felul lor sânt șchei din Țara Ungurească și aflându-se acest Toderășco cu o slujbă lângă domnia mea, fiind pisariu unguresc, căutat și miluit după slujba ce avea și căsătorindu-se aici și întemeindu-se cu milele domnești de au făcut vii și alte de toate, nu s-au îndestulat cu atât, fiind la inemă ficlean și cu multă răotote s-au sculat de afu fugit într-lte țări fără de știrea domnii mele, arătându-se ficlean și vrăjmaș domnii și țării” (Cernovodeanu, *op. cit.*, p. 154). Hotărârea de expropriere avea un evident caracter public, iar portretul lui Teodor Corbea seamănă izbitor cu cel din cronică oficială a lui Radu Greceanu.

⁶⁰ Dimitrie Cantemir, *op. cit.*, p. 83.

⁶¹ Biblioteca Muzeului Bisericii „Sf. Nicolae” din Șchei, ms. 1, p. 175.

⁶² Gh Cardaș, reluând informații din „Memoriile societății din Odesa”, vol XXIII (1901) p. 33–61 și A. Kolubiaski, *Noi și ei*, Odesa, 1878, p. 188

⁶³ P. P. Panaitescu, *Influența polonă și rusă în vechea cultură românească*. Curs ținut la Facultatea de litere din București, p. 610–611.

Gh. Cardaș, reluând informații din „Memoriile societății din Odesa”⁶⁴ și A. Kolubiaski⁶⁵ menționează că Teodor Corbea apărea sub numele Teodor Ivanovici Corbea ca martor într-un proces al unui boier în fața voievodului Nicolae Mavrocordat⁶⁶. Dacă informația este exactă, înseamnă că la data întocmirii documentului (12 noiembrie 1715) el era încă în viață și – ceea ce ni se pare foarte important – încă în legătură cu spațiul românesc.

În urma sa rămân cu certitudine trei scrieri semnate de el; de asemenea și câteva scrieri anonime ale epocii îi pot fi atribuite cu serioase argumente:

1. Un amplu dicționar latin-român⁶⁷, cea mai mare și științifică lucrare lexicografică a culturii noastre vechi, o operă care denotă un excelent nivel cărturăresc, comparabil cu cel al contemporanilor săi Stolnicul Constantin Cantacuzino și Dimitrie Cantemir. După cum spune el însuși într-o notă finală a manuscrisului, „La tălmăcirea acestui lixicon ostenitu-s-au din plata părintelui Mitrofan, episcopul de Buzău, Todor Corbea sâin iermonah Ioasaf din Brașov”. Este vorba de una din cele mai interesante personalități ale culturii noastre din a doua jumătate a secolului al XVII-lea și de la începutul celui următor: fost colaborator apropiat, în calitate de episcop de Huși, al Mitropolitului Dosoftei, refugiat în Țara Românească după al doilea exil al acestuia, Mitrofan a fost diortositorul *Bibliei* de la București și al altor cărți tipărite în primii ani ai domniei lui Constantin Brâncoveanu. Lui i se datorează amestecul dialectal al formelor muntene și moldovenești din prima imprimare integrală a *Sfintei Scripturi* în limba română. Ulterior, în calitate de episcop al Buzăului (1691–1702), unde înființează și o tipografie în care se tipăresc lucrări importante pentru biserică, dar, mai ales, pentru susținerea spiritului pravoslavnic: prima traducere românească a *Pravoslavnicii mărturisiri* (datorată credinciosului colaborator și cronicar oficial al lui Brâncoveanu Radu Greceanu, care mai înainte fusese, împreună cu fratele său, și colaborator la definitivarea pentru tipar a textului *Bibliei*), prima tipărire a *Mineiului* (1698, în care – fapt nerelevat până acuma – relua și texte din *Viața și petrecerea svinților* a mitropolitului Dosoftei), un *Molitvenic* slav și românesc (1699), *Octoih ce să zice osmoglasnic* (1700). *Triod, ce să zice tripeasnetă* (1700), *Euhologhion, adecă molitvenic* slav și românesc (1701), *Penticostariu* slav și românesc (1701), *Psaltire* (1701), *Învățătura preoților pre scurt de șapte taine* (1702), *Sfânta și dumnezeiasca liturghie* (1702). Cel puțin unele din versurile la stemă ale acestor tipărituri și unele vieți de sfinți din *Minei* pot fi atribuite, după formele de limbă sau după stilul versificației, lui Teodor Corbea.

2. *Însămnare pentru solia mai marelui meu frate pentru vorovirea ce au avut-o cu Turculeț rohmîstru și cu alți rohmîstri moldoveni și pentru răspunsu ce au luat când au fost să să întoarcă înapoi de la crai*, transmisă într-o copie făcută de Gh. Tocilescu în Rusia⁶⁸, text colorat, nu lipsit de valoare literară, dar care era

⁶⁴ vol XXIII (1901), p. 33–61.

⁶⁵ *Noi și ei*, Odesa, 1878, p. 188

⁶⁶ Gh. Cardaș, *Teodor Corbea – poet și traducător al psaltirii – vel pisariu i canțelariu al împăratului Petru cel Mare*, în „Mitropolia Olteniei”, p. 35.

⁶⁷ Teodor Corbea, *Dictiones Latinae cum Valachica interpretatione*, ediție Alin-Mihai Gherman, Cluj, Clusium, 2001.

⁶⁸ Biblioteca Academiei Române, ms. 5151, p. 322–323.

un raport trimis cuiva (Constantin Brâncoveanu? Cantacuzinilor?) preocupat de intențiile noului rege al Poloniei, August al II-lea cel Puternic, urmașul la tron al lui Ioan Sobieski, de a întreprinde o campanie militară în Țările Române și chiar de a le anexa⁶⁹

3. *Psaltirea în versuri*, cel de-al doilea text poetic al literaturii române⁷⁰. compusă cândva în jurul lui 1705, pe care dorea să o prezinte ca omagiu țarului, având, pentru aceea, predoslovii și epistole dedicatorii atât în slavona rusă cât și în română închinată lui Petru I.

Dar nici aici, făcând actul de curtoazie al unei predoslovii supraelogioase, așa cum era gustul epocii, Corbea nu uită de soarta conaționalilor săi, a căror protecție o cere țarului într-o *Predoslovie către întru tot preaseninatul și preaputinciosul împărat și monarh a toată Rosiia, marele Petru Alexievici cel Dintâi, tatăl patriei și proci, maiastatul [sic!] lui celui împărătesc, preamiloștivului meu stăpân*:

„Decât soarele supt ceri, slăvite-mpărate,
Nici un lucru mai drag poate să să arate
Că fără lumina lui ceale mai frumoasee
Și cât de scumpe de sânt nu sânt cuvioase,
Întinzând dereapta ta cu prea îndurare
Spre plinirea poței ei de grab ajutoare
Ca cu frații miei rumâni, într-a mea viață
Pre Făcătorii lumiei toate cu dulceață,
Proslăvindu-l și al tău fără moarte nume
Cu dinșii să-l fericesc cât voi fi pre lume
Cu laude și măriri ce fiește care
Pravoslavnic a-ț cânta datorie are,
Pururea necontenit în veaci de vecie
Trâmbițându-ți slavele de prea vrednicie”

4. Tot lui Teodor Corbea îi atribuie Scarlat Struțeanu prima parte din *Istoria Țării Românești de la octombrie 1588 până la martie 1717 (Anonimul Brâncovenesc)*, motivând că doar cineva care cunoștea corespondența secretă și mai ales cea în limba latină a voievodului putea să aibă acces la informațiile vehiculate. În sensul acestei atribuirii ar pleda și formele de limbă întâlnite doar în dicționarul lui Corbea și în această secțiune a cronicii.

5. Lui Teodor Corbea i se poate atribui cu argumente lingvistice traducerea anumitor vieți de sfinți din *Mineiul* tipărit de episcopul Mitrofan la Buzău în 1698, care nu reiau textul lui Dosoftei. Ar fi interesant de stabilit după ce texte s-au efectuat traducerile vieților sfinților din această tipăritură.

⁶⁹ Pentru analiza conținutului manuscrisului vezi: Scarlat Struțeanu, *Doi umaniști ardeleni la curtea lui Brâncoveanu*, în „Ramuri”, XXXIII (1941), nr. 1–2, p. 43; G. Georgescu-Buzău, *Relații româno-ruse în trecut*, București, Editura Academiei, 1957, p. 42–62; P. P. Panaitescu, *contribuții la istoria culturii românești*, București, Minerva, p. 603–505.

⁷⁰ Gh. Cardaș, *Teodor Corbea poet și traducător al psaltirii „vel pisariu i canțelar” al împăratului Petru cel Mare*, în „Mitropolia Olteniei”, 1967, nr. 1–2, p. 28–44; Octavian Șchiau și Doina Curticăpeanu, *Psaltirea lui Teodor Corbea*, în „Steaua”, XVIII (1967), nr. 12, p. 59–68; A. M. Gherman, *Experiment poetic în Psaltirea în versuri* a lui Teodor Corbea, în „Revista de istorie și teorie literară” 1961, nr. 2.

6. De altfel, apropierea sa de învâțatul vlădică ar putea să susțină, alături de similitudinile lexicale și de versificație cu *Psaltirea în versuri*, paternitatea lui asupra a cel puțin trei din versurile politicești care însoțesc tipăriturile buzoiene din această epocă: este vorba de *Mineiul* din 1690⁷¹, de *Molitvenicul* tipărit în 1699⁷² și de *Psaltirea* editată în 1701⁷³, chiar dacă ultimele două sunt semnate de „Al măriei tale fierbinte rugătoriu Mitrofan, episcopul de Buzău”.

7. Pentru moment, doar ca simplă supoziție, ne putem întreba dacă numele lui David sau Teodor Corbea nu ar trebui menționate în încercarea de a identifica traducătorul *Foletului novel*. Ar pleda pentru aceasta faptul că, în acel moment era unul din apropiații voievodului, funcția sa de secretar pentru limba latină a domnitorului, cât și similitudinea cu scrisul din *Dicționarul latin-român*, dar și orizontul cultural și cunoștințele de limbi străine, care să îi fi facilitat accesul la surse. Cercetări ulterioare vor putea infirma sau, dimpotrivă, confirma această bănuială.

Epoca în care și-a desfășurat Teodor Corbea activitatea este una de înflorire a culturii noastre vechi: cu doar două decenii înainte își încheia activitatea mitropolitul Dosoftei, la 1691 este omorât Miron Costin⁷⁴. În același timp el este strict contemporan

⁷¹ „Semn strașnic și armă în război prea tare

Den ceriu fu arătată o minune mare.

O cruce de stale pre ceriu însemnată

Marelui Constantin Hristos îi arată.

Cu slove împrejur scrise râmlenești:

„Pre toți vrăjmașii tăi tu să-i biruiești!”

Acum și Corbul încă o arată

Domnului Constantin într-această dată,

Dându-i lui putere cu nădejde bună

Ca să stăpânească, că-i de viță bună”.

⁷² „Stihuri politicești asupra cinstiții cruci din stema prea luminatului domn Io Constantin

Bsarab voievod

Domnul Țării Românești au arc sfânta cruce

Hristos biruința lor cu dânsa aduce,

Încinge, doamne, acest arc de biruință

Ia pre Hristos săgeată cu bună credință,

Încordează-l spre pizmași cu nădejde mare

Și Domnul îți va spori, cel în război tare”

⁷³ „Stihuri politicești 6 asupra cinstiții cruci din stema prealuminatului Io Constantin Basarab voievod

Domnul Constantin cel zis Basarabî

Corbul crucea-i poartă armă prea de treabă.

Cu dânsa pre pizmași ce rădică coarne

De sânge fără veaste pre toți să-i răstoarne,

Și-i dă lui nădejde cu credință bună,

Ca să stăpânească cu pace prea lină”.

⁷⁴ Moartea lui este, de altfel, amintită ca un eveniment memorabil în prima parte a *Anonimului Brâncovenesc*: „Pe aceste vremi Constandin vodă Cantimir de la Moldova au tăiat pre miron logofătul și pre frate-său, Velicico hatmanul, însă pe Velicico hatmanul la Iași, iară pre Miron logofătul la Roman i-au tăiat capul, a căruia jupâneasă într-aceaea vreamă să întâmplase de murise și pe amândoi într-o groapă i-au îngropat. Pe aceștia i-au vinuit Constantin vodă Cantimir pentru că umbla cu cărți la Constantin vodă din Țara Românească pentru ca să.-l scoată din domnie. Pentru aceaea i-au omorât.”. *Istoria Țării Românești de la octombrie 1688 până la martie 1717*”. Ediție de C. Grecescu, București, Editura Academiei, 1959, p. 36. Detalii pe care nici măcar apropiatul lui Constantin Cantemir, Ion Neculce, cel care spune tot ce știe în cronica sa, nu le menționează.

cu mari personalități ale culturii noastre, pe mulți dintre ei cunoscându-i îndeaproape: Stolnicul Constantin Cantacuzino, Antim Ivireanul, Dimitrie Cantemir. A fost, de asemenea, un apropiat – chiar dacă în timp s-au produs și distanțări între ei mai ales din rațiuni politice – al copleșitoarei personalități a voievodului Constantin Brâncoveanu, care a marcat un moment important în evoluția culturii românești în ansamblul ei.

Prin episcopul Mitrofan sau prin Antim Ivireanul, cultura noastră reînnoia relațiile cu literatura patristică și cu cultura greco-latină creștină. Prin Dimitrie Cantemir sau Stolnicul Cantacuzino parveneau la noi puternice influențe occidentale, consolidând umanismul românesc inaugurat de cărturari precum Grigore Ureche, Udriște Năsturel, Simion Ștefan și, în primul rând, Miron Costin sau Dosoftei.

Teodor Corbea îmbină cele două direcții care se manifestau în epocă: format în buna tradiție cărturărească a Șcheilor Brașovului, care se definea printr-o păstrare riguroasă a credinței chiar și în situații când presiunile de convertire a locuitorilor la Reformă au fost greu de surmontat, el este atașat unei tradiții religioase pe care o cunoștea bine. Dovadă multele aluzii la alte secțiuni ale *Bibliei*, pe care le face atunci când versifică în *Psaltirea sa în versuri*:

„Că eu nemearnic
Sânt și netreabnic
Și fără bine
Strein la tine;
Ca și ai miei toți
Părinți-m, moș și soți.
Până m-oi duce
Cu-această cruce” (Psalmul 38 în sillave 5)

sau: „Iară tu, Doamne, în veaci nemutat
Rămâi ca un ceresc împărat,
Și pomenirea-ți în neam și în neam
Din-ceput de la strămoșul Adam” (Psalmul 101 în sillave 10)

sau: „Adunarea de taur cumpliți în cresuri
În juncele omenești-i zbiară mult viersuri
Să zăticnească celea ce credință
Ca argintul lămurit au Svântii Troiță” (Psalmul 67 în sillave 13) etc.

Corbea este, însă, în aceeași măsură deschis culturii occidentale, dovedindu-se, sub multe aspecte, un spirit modern. O asemenea deschidere dovedește și dicționarul său latin român intitulat *Dictiones Latinæ cum Valachica interpretatione*, care, conform tradiției lexicografiei renescentiste, este nu numai un instrument de echivalare lingvistică, ci și unul de raportare culturală. De aceea, are un foarte bogat bagaj de elemente enciclopedice.

Caracterul enciclopedic al dicționarului lui Corbea face din acest text una din cele mai importante lucrări ale umanismului românesc, ecou întârziat al celui european. Acest umanism, rezultat în urma contactului cărturarilor români cu cultura occidentală, este sub multe aspecte insolit în epocă, producând o primă mare modificare a sistemului cultural anterior, care reproducea, în cea mai mare parte a sa, formele literaturii slavo-bizantine. Această fracturare a vechiului sistem, care a produs modificări substanțiale sub raportul retoricii textului, este evidentă la unii

scriitori moldoveni (Grigore Ureche, Miron Costin și Dimitrie Cantemir), dar și la muntenii Udriște Năsturel și Constantin Cantacuzino), care încep să reproducă și – ceea ce ni se pare important – să aplice creativ formule retorice aflate în textele latine știute de ei sau chiar forme ale retoricii Barocului⁷⁵.

Dar acest contact cu cultura Occidentului producea și o mutație fundamentală în ceea ce privește sistemul propriu-zis și ierarhia valorilor culturale. Până acum, dimensiunea religioasă și valorile religioase erau supreme. Citim, de exemplu, de mai multe ori în *Viețile sfinților* ale mitropolitului Dosoftei că unul dintre momentele cele mai înălțătoare în lupta pentru adevărata credință este dărâmarca unui templu păgân sau mutilarea statuilor („idolilor”) de acolo, iar în confruntarea cu un filosof păgân excomunicarea acestuia este pentru un adevărat luptător pentru credință un mod de argumentare. În mod mecanic, Roma și Atena erau văzute dintr-o perspectivă negativă, ca un loc în care păgânismul și-a găsit suprema sa articulare, iar împărați precum Dioclețian, Decius sau Nero erau văzuți doar din punctul de vedere al martirajelor care s-au petrecut în timpul domniei lor.

Încă din scrierile lui Ureche și Costin, Roma, văzută din perspectiva strălucirii Antichității, începe să devină punct de referință favorabil, iar afirmarea latinității limbii și a romanității poporului aflat la gurile Dunării devenea un reper de noblețe și glorie. Acceptarea, însă, a Antichității în întregime sa ca punct de referință esențial din punct de vedere cultural era încă departe pentru aceștia.

La Teodor Corbea, pentru prima dată în cultura română, Roma martirajelor (văzută, din punct de vedere creștin, doar ca un nou Babilon apocaliptic, iar din punctul de vedere al Bisericii Răsăritene ca un centru al ereziei) devine orașul glorios al culturii antice. O asemenea cercetare nu se poate face decât analizând textele, iar *Dicționarul latin-român* al lui Teodor Corbea ni se pare ideal din acest punct de vedere, mai ales că putem bănuși, cu argumente lingvistice, că tot el a fost implicat și în traducerea și tipărirea celei de a doua ediții românești a *vieților sfinților*, *Mineele* de la Buzău din 1698. O asemenea confruntare a celor două imagini ale Cetății Eterne a produs în cultura occidentală o dezbatere puternică în perioada Renașterii dar și în epoca care i-a urmat acesteia.

De la bun început trebuie să observăm că referirile la creștinism și la martirajele romane sunt extrem de puține⁷⁶: „*Bibiana, g.f.*”⁷⁷ o fată creștină rimleancă, care supt Iulian s-au omorât pentru căce că au ajutat tătâni-său să îngroape trupurile ceale moarte ale creștinilor”, „*Chrysantus, g.m.* un voinic de la Alixandria, care la Roma pentru leagea credinței creștinești s-au omorât”, „*Bethlehem, g.f.* [N.N.: recte: *Bethlehem*] oraș al Iudeii, de-acolo până în Ierusalim 7 mile de loc, în care

⁷⁵ Avem o oarecare rezervă în fața definirii unui curent propriu-zis baroc în cultura română. Constatăm însă o serie de elemente baroce în opera mai multor scriitori; în literatura noastră veche influența barocă constă, după părerea noastră, mai ales în retorica complicată a textului. Ea a fost un element de înnoire în primul rând stilistică în spațiul literaturii române.

⁷⁶ Acest fapt poate fi explicat și prin sursa dicționarului lui Corbea: fiind reformat (calvin) Szenci Molnár a făcut și el în mare parte abstracție de *viețile sfinților* și de martirajele din prima epocă a creștinătății.

⁷⁷ Dicționarul lui Corbea fiind scris cu caractere latine (în mod normal, în partea sa latină) dar, incidental și în partea românească (scrisă în cea mai mare parte a ei cu chirilice), am optat pentru transcrierea tuturor caracterelor latine, oriunde se află ele în text, cu caractere cursive.

Domnul nostru Isus Hristos s-au născut", „*Bethsames, g.f.* oraș al Galileei în care Domnul nostru Isus Hristos, precum spun scripturile, multe minuni au făcut", „*Origenes, g.m.* numele unui dascal creștin" etc. Împărații prigonitori ai creștinilor nu sunt priviți negativ, așa cum sântem obișnuiți cu literatura hagiografică: „*Decius, g.m.* nume al unui rimlean", „*Julianus, g.m.* numele unui împărat rimlenesc" etc. în cazul lui Nero, imaginea negativă poate fi extrasă mai mult din textele istoricilor antici, decât din viețile sfinților: „*Nero,-onis, g.m.* numele unui împărat rimlean nemilostiv".

Nici referirile exprese la păgânism nu sunt foarte dese: „*Arsenotheles, g.m.pl.* dumnezei au fost pre carii i-au socotit păgânii a avea năravuri și bărbătești și muierrești", „*Comus, g.m.* dumnezeu⁷⁸ în zălele păgânilor al nuntelor de noapte și al jocurilor", „*diffareatio, g.f.* jârtvă au fost la păgâni spre despărțarea căsătoriei", „*ethnicus,-a,-um* păgân,-că", „*Portunu, g.m.* dumnezeul vânslarilor și al vadurilor au fost întru păgânime", „*Saturnus, g.m.* una dintre 7 planite; *item:* tatăl lui Iupiter, Lunei, al lui Neptunus și Pluto, pre care în păgânime l-au ținut dumnezeu", „*Tutanus, g.m.* dumnezeu au fost între păgânimea rimlenească, pre care în nevoile ceale prea mari l-au chemat într-ajutori", „*Vertumnus, g.m.* dumnezeu au fost întru păgânime al învârtirei, al întoarcerii", „*Vitunus, g.m.* dumnezeu păgânesc de demult au fost, pre care l-au socotit dătători de viață".

Pentru Corbea, orizontul geografic se oprește la cel al Antichității, vorbind doar despre cele trei continente cunoscute în vechime: Asia, Africa și Europa⁷⁹. Perspectiva europocentristă este dominată de imaginea unei Italii mult mai bine cunoscute decât alte regiuni periferice: „*Acerræ,-orum* oraș al Italiei de cătră Umbrii", „*Acirisus, g.m.* râu al Italiei, pă care parte s-au numit Țara Grecească cea Mare", „*Æcalum, g.n.* oraș al Italiei", „*Alba, g.f.* dooa orașuri de la Italia", „*Albula, g.f.* râu al Italiei, care acum îl număsc Tiberis", „*Albulates, g.m.* râu al Italiei", „*Algidum, g.n.* oraș al Italiei aproape de Thusculum într-un înalt munte zădit", „*Aletium, g.n.* oraș al salentineanilor în Italia", „*Aletrinales, g.m.pl.* seminții de la Campania în Italia", „*Allia, g.f.* apă a Italiei care cură în Tyberis", „*Aminœum, g.n.* oraș campanienesc în Țara Italiei", „*Amsanctus, g.m.* un aleșteu în mijlocul Italiei a căruia apă iaste peritoare și bolnăvitoare", „*Ancon vel Ancona* oraș al Țărei Italiei lângă Marca Adriei", „*Ameno, g.m.* râu în Țara Italiei", „*Angolus, g.m.* oraș în Țara Italiei", „*Anienis* apă curătoare a Țărei Italiei", „*Anio, g.f.* râu în Țara Italiei", „*Anxor, g.n.* oraș și, lângă dâns, fântână în Italia", „*Apameste, g.f.* oraș în Țara Italiei", „*Apenninus, g.m.* munte mare din Țara Italiei"; „*Aperantia, g.f.* oraș din Țara Italiei", „*Apidanos, g.m.* râu al Țărei Italiei", „*Aprutium, g.n.* ținut al Țărei Italiei", „*Apulia, g.f.* ținut în Țara Italiei", „*Ariminum, g.m.* oraș mare al Țărei Italiei", „*Aritia, g.f.* oraș al Țărei Italiei", „*Arrentia, g.f.* nume al unui oraș din Țara Italiei", „*Arpinum, g.n.* oraș al Țărei Italiei a lui Țițero", „*Arnus, g.m.* râu al Heturiei lângă

⁷⁸ De menționat faptul că Teodor Corbea nu a folosit cuvinte diferite pentru a denumi zeii antichității și Dumnezeu creștinilor, folosind pentru ambele noțiuni același cuvânt. Pentru „zeiță" folosește termenul, insolit până acum în limba română: *dumnezeoiaie*.

⁷⁹ Cu excepția definirii Europei, când, se pare, se face ecou al noilor descoperiri geografice: „*Europa, g.f.* a treia sau a patra parte a ceștii lumi, în care iaste Țara Nemțască, Țara Ungurească și Țara Italiei, de la Nemțasca Mare până la Marea-din-Mijlocul-Pământului și până la apa Tanaisului", deși, când vorbește de Africa sau Asia, le definește doar ca „a treia parte a ceștii lumi".

Florenția în Țara Italiei", „*Atella*, g.f. oraș au fost al Țărei Italiei", „*Aurunca*, g.f. oraș al Țărei Italiei". Trebuie să observăm că, în majoritatea cazurilor, găsim în *Dicționarul* lui Corbea o Italie a Antichității și nu una modernă. O excepție pare a fi: „*Ferraria*, g.f. oraș al Italiei", „*Florentia*, g.f. un oraș vestit în Țara Italiei", „*Verona*, g.f. oraș mare al Țărei Italiei în biruința venețianilor", „*Venetia*, g.f.pl. Veneția" și „*Genua*, g.f. oraș italianesc în Liguria"

Centrul Italiei este Roma, lucru mărturisit și prin definiția: „*Italia*, g.f. Italia, în Europa între Marea Adriaticum și Tyrhenum, care are oraș mare pă Roma". Aceasta devine un punct de referință esențial, apropierea (sau distanța) de ea fiind foarte importantă: „*Beletra*, g.f. oraș italianesc, nu departe de la Roma", „*Bovillia*, g.f.pl. oraș aproape de Roma", „*Præneste*, g.f. oraș au fost italianesc, nu departe de Roma", „*Tybur,-ris*, g.m. oraș italianesc aproape de Roma", „*Ostia*, g.f. oraș italianesc dincolo de Roma, unde cură Tiberisul în mare". Roma însăși este foarte bine cunoscută lui Corbea: „*Æquimelum*, g.n. numele unui loc la Roma", „*Agrosus*, g.m. dealul pă care acmu zace Roma", „*Argiletum*, g.n. un loc în Roma nu dăparte de la Palațium", „*Buthrotum*, g.n. loc obăgit la Roma", „*Carmentalis,-e*, g.f. [N.N.: Recte: *Carmentalia*] nume a unii porț de la Roma", „*Carseoli*, g.m.pl. sat de la Roma", „*circus*, g.m. [...] în Roma o zidire mare rotească, loc de privirea jocurilor", „*Cispius*, g.m. un munte la Roma", „*Coelum*, g.m. un munte la Roma, vide: *Caelius*", „*Fontinalis*, g.f. nume al porței de la Roma care cu alt nume să zăce Capena", „*Fori,-orum* [...] loc de privit au fost în Roma!", „*Græcostasis* loc au fost în Roma unde au stătur oaspeții cei elinești și solii", „*lautula*, g.f. un loc au fost în Roma la biseareca lui Ianus", „*Luppercal*, g.n. un loc în Roma supt muntele Palatinus", „*Palatina*, g.f. a patra parte a Romei, împrejurarea muntelui Palatinus", „etc. Din nou, constatăm că găsim aici mai ales Roma Antichității. Singura excepție pare a fi: „*Vaticanus*, g.m. [...] un deal în Roma, în care acum iaste biseareca Svântului Petru".

Istoria romană este, de asemenea, foarte bine cunoscută: „*Ariobarzanes*, g.m. nume al unui împărat de la Machidoniia, care romanilor au fost priiatin bun", „*Asinius*, g.m. orator roman, frate lui Avgust", „*Atratimus*, g.m. procator de la Roma au fost", „*Cæsar*, g.m. nume al câtorva romani de pre carii pre toț împărații rimlenești îi număsc Chiesar", „*Catilina*, g.m. un domn de la Roma viclean, care au fost nevoitori spre aducerea răului rimlenscu", „*centumviri*, g.m.pl. o sută de oameni județi de la Roma", „*Cethegus*, g.m. pârgari de la Roma", „*Claudia*, g.f. o fămeaie rimleancă; iarăș: o seminție vestită la Roma", „*Claudianus*, g.m. un poetic alixandrinean; iarăș: un împărat de la Roma", „*decemviri*, g.m.pl. zeace oameni mari, boiari, care au îndereptat Roma", „*dictator*, g.m. crai prea mare au fost în Roma, pre carele în vreme răscolită spre aceea l-au ales ca toți de dânsul să spânzure", „*Gabinus,-i*, g.m. un om mare de la Roma", „*Galba*, g.f. [...] numele unui om de la Roma", „*Gracchus*, g.m. nume al unui pârgari de la Roma", „*Herminius*, g.m. hătnogiul cel de demult al neamților care împotriva romanilor putincioasă biruință au luat", „*Lateranus*, g.m. un pârgari de la Roma au fost pre care l-au omorât Nero", „*Manlius*, g.m. numele unui roman făcători de leage mare", „*Marcellus*, g.m. numele unui om mare roman", „*Metius Svifetius*, g.m. numele unui hearțeag de la Alba în vremea împăratului Tullius romanului", „*Nerva*, g.f. al doisprăzeacele împărat al romanilor au fost", „*Numa Pompilius*, g.m. al doilea împărat rimlenscu după Romulus", „*Numitor,-oris*, g.m. moșul lui Romulus și al lui Remus" etc.

Dar adevărata Antichitate este pentru Teodor Corbea cea a culturii. El cunoaște numele marilor scriitori latini: Cicero („un vestit și mărit boiar de la Roma și înțelept înfrământat vorovitori”), Horațiu („*Horatius*, g.m. un poetic liricusean și satirisean” Ovidius („*Ovidius*, -i, g.m. numele unui poetic vestit”), Iuvenal („*Juvenalis*, g.m. numele unui poetic satiric”), Lucrețiu („*Lucretius*, g.m. un poetic de demult care s-au născut după Țițero la al doisprăzeacelea an”), Titus Livius („*Livius*, g.m. un istoriceari vestit, care de lucrurile făcute rimlenești cu împodobire au scris”), Marțial (“*Martialis*, g.m. numele unui poetic”), Catullus („*Catullus*, g.m. nume al unui poetic”), Quintilian („*Quintilianus*, g.m. numele unui orator”) etc. Dar pentru el adevăratele puncte de reper sunt Vergiliu, Horațiu și Ovidiu. Despre Horațiu el cunoaște foarte multe detalii: „*Albius*, g.m. nume al unui om la Horațius”, „*Blandusia*, g.f. țănuțșor al Sibiniianiei [sic!], unde au fost maierul lui Horațius”, „*Celsus*, g.m. un poetic furători de veașuri, împotriva căruia mult au scris Horațius”, „*Gratidis*, g.f. o babă descântătoare neapoliteancă pre care o au numit Horațius Candiia”, „*Mecenas*, g.m. nume au fost al unui om roman, boiari, care au fost om iubit împăratului Avgust și lui Virghilius patronus și lui Horațius; de pă acesta al tuturor oamenilor celor învățați binevoitoriul patronus să zice mețenas”, „*Mevius*, g.m. un poetic neînvațat care au răs pă Virghilius și Horațius ca să să vază pemtr-accaca mai învățat a fi”. „*Orbilius*, g.m. un grammatice care au fost dascal lui Horațius”, „*Pantolabus*, g.m. un om în Horațius”, „*purpureus*, -a, -um pro purpurato, Horat.” „*sosii*, g.m.pl. vânzători de cărți vestiți au fost în vrcamea lui Horațius”.

Despre Vergilius și cărțile sale știe și mai multe: „*Actor*, g.m. numele al unui om în Virghilius”, „*Acutia*, g.f. muiarea lui Virghilius”, „*Alcanor*, g.m. nume al unui om de care Virghilius pomenește”, „*Almon*, g.f. [...] un nume de păstori la Virghilius”, „*Alphesibæus*, g.m. nume al unui păstori în Virghilius”, „*Alsus*, g.m. un nume de păstori în Virghilius”, „*Amaryllis*, -idis, g.f. nume al unei mojițe în cartea lui Virghilius”, „*Andes*, g.m.pl. un sat lângă Mantuanal [sic!], în care Virghilius s-au născut”, „*Anthores*, g.m. nume al unui om în Virghilius”, „*Bavius*, g.m. un poetic neînvațat, pizmaș lui Virgilius”, „*Bianor*, g.m. nume al unui om in Virgilio”, „*Choroebus*, g.m. [...] numele unui copil nebunatic in Virgilio”, „*Corydon*, g.m. un păstori în Theocritus și în Virghilius”, „*Damoctas*, g.m. nume al unui păstori la Virghilius”, „*Didymaon*, g.m. un faur vestit de care pomenește Virghilius”, „*Evander et Evandrus*, -i, g.m. nume al unui om în Virghilius”.

La fel de multe știe Corbea despre Ovidiu („*Battus*, g.m. nume al unui păstori la Ovidius”, „*Baucis*, g.f. o muiare săracă, ad Ovidium”, „*Corycides*, g.f.pl. *nymphæ a specu, apud Ovidium*”, „*Hecale*, g.f. numele unii muieri bătrâne la Ovidius”, „*Iphis*, g.m. numele unui copil frumos în Ovidius”, „*Naso*, g.m. [...] numele lui Ovidius”, „*Ovidius*, -i, g.m. numele unui poetic vestit”, „*Sulmo*, -onis, g.m. oraș al Țării Italienești în care s-au născut poeticul Ovidius”, „*Tomi*, -orum, g.f.pl. oraș misienesc la Marea Euxinum, unde s-au trimis Ovidius în urgie”.

Evident, multe din informațiile de mai sus au fost preluate din opera scriitorilor respectivi. Exemplificator este impactul *Eneidei*⁸⁰: „*Cloanthus*, g.m. un

⁸⁰ De semnalat faptul că titlul epopeii lui Virgiliu îi era cunoscut lui Corbea: „*Æneis*, -idis. g.m. de lucrurile lui Eneas scrisă carte”.

troadean soț lui Eneas", „*Thybris, g.m.* unul dintre soțiile de cale ale lui Eneas", „*Abas,-antis, g.m.* [...] o soție de cale a împăratului Eneas", „*Achates* [...] al unui scumpe pietri și al unui soț al lui Eneas nume", „*Enaria* nume al unui ostrov de pă corabiia lui Eneas", „*Eneada, g.n.pl.* de la Eneas începutii troodeani", „*Eneas, g.m.* fii al lui Anhisēs și a Vinerei", „*Anchises, g.m.* tatăl lui Eneas", „*Anchisidides, g.m.* Eneas, fiul lui Anhisēs", „*Antheus, g.m.* fiul lui Antenor, hătroggiul Eneas", „*Ascanius, g.m.* fiul împăratului Eneas", „*Asilas, g.m.* prorocitori care lui Eneas cu ajutori i-au fost împotriva lui Turnus", „*Cloanthus, g.m.* un troadean soț lui Eneas", „*Egesta, g.f.* oraș sițilienesc care l-au zidit Eneas", „*Lavinia, g.f.* fata împăratului latinilor, muiarea lui Eneas", „*Meleager, g.m.* fiul lui Eneus, împăratul etoluseanilor", „*Numicius, g.m.* gărlă a Țării Italienești, în care s-au găsit trupul mort al lui Eneas și în care s-au omorât pre sine sora Didei cu numele Anna", „*Palinurus, g.n.* munte sițilienesc, de la corăbiariul lui Eneas s-au numit așa, a căruia nume i-au fost Palinurus", „*Pallas,-antis, g.m.* fiul împăratului Evandrus, care cu Eneas luptându-să (hoștindu-să) împotriva lui Turnus, de la Turnus s-au omorât", „*Sylvius, g.m.* *Ascanii filius, Aeneae nepos* fiul lui Ascanius, nepotul lui Eneas, de pre care pre tot împăratul albanienesc îl chiiamă Silvius" etc.

Dincolo de lumea culturii latine, cel mai citat scriitor este, cu siguranță, Homer: „*Homerus, g.m.* numele unui petic elin vestit și înțelept", căruia îi numește și două dintre epopeile sale: „*Ilias,-dis, g.f.* cartea lui Homerus de piarderea Troadei" și „*Batrachonyomaachia* război de broaște și de șoareci, adecă războiul broaștelor cu al șoarecilor, de care au scris Homerus". Dicționarul lui Corbea este plin de evenimente și personaje din *Iliada* și *Odisea*: „*Achilles, g.m.* fiul lui Oeleus, care au fost hodnogi în războiul Troadei", „*Eantium, g.n.* oraș al Troadei", „*Agastrophos, g.m.* fiul lui Peon și, în războiul de la Troada, mare viteazu", „*Ajax,-cis, g.m.* numele la doi greci viteazi în războiul Troadei, polecra unuia Telatonius, al altuia Oilesus", „*Alcander, g.m.* unul dintre soții lițienești ai lui Sarpedon, pre carele în războiul Troadei Ulises l-au omorât", „*Alethes, g.m.* nume al unui om din Troada", „*Andromache, g.f.* muiarea lui Hector de la Troada", „*Antenor, g.m.* numele al unui om mare de la Troada", „*antepilani* înainte umblători aleș viteaji au fost la războiul Troadei", „*Anthemion, g.m.* tatăl lui Sișocus de la Troada", „*Antilochus, g.m.* fiul lui Nestor în războiul Troadei, de la Memnos s-au omorât", „*Astynous, g.m.* hearteg troadean pre carele Diomedes l-au tăiat", „*Aulis,-dis, g.f.* oraș elinesc; unde semințiile care au mărș supt Troada s-au adunat dempreună", „*Berirthrus, g.f.* un oraș de la Troada", „*Cajeta, g.f.* nume al unui muieri de la Troada", „*Berytis* oraș care să țâne de Troada", „*Dardanus, g.m.* fiul lui Iupiter și al Electrei de pre care Dardania apoi s-au numit Troada", „*Diomedes, g.m.* craiul Etoliei și în războiul Troadei hătroggi mare al grecilor sau elinilor", „*Epeus, g.m.* numele aceluia care au făcut calul cela mare de lemn de la Troada", „*Glaucus, g.m.* fiul lui Hippolocus în războiul Troadei", „*Helena, g.f.* fata lui Tindarus, muiarea lui Menelau, pentru a căriia frâmseate s-au pierdut Troada".

Deși nu este numită în *Dicționarului* lui Corbea, și cealaltă epopee homerică, *Odiseea*, este prezentă și bine cunoscută: „*Adamastus, g.m.* un ithaclian soț lui Ulises", „*Calypso, g.f.* fata lui Oțean la carea au fost Ulises", „*Elpenor, g.m.* soț de călătorie al lui Ulises pre carele Țirțe cu câteva [sic!] cu dâns l-au șimbat în porc",

„*Ithaca, g.f. ostrov la Marea Ionium în care au domnit Ulises*”, „*Polyphenus,-i, g.m. un uriaș care au avut numai un ochi și și acela i l-au scos Ulises*”, „*Telegonus, g.m. un fiu al lui Ulises de la Țirte*”, „*Telemachus, g.m. fiul lui Ulises de la Penelope*”, „*Theoclymenus, g.m. un spuitori de ceale viitoare, care au găcit Penelopei venirea bărbatului său, a lui Ulises*”, „*Scylla, g.f. [...] fata lui Forcus, care (precum scriu poeticii) s-au șimbat în stâncă de piatră de mare sau în jivină cu formă ciudată care așa urlă ca câinele*” etc.

Renașterea italiană descoperise latina clasică în rostirea lui Cicero, ciceronismul devenise o modă intelectuală și o practică frecventă nu numai a secolelor al XV-lea și al XVI-lea, dar și a celor următoare. Nu ne surprinde citarea copioasă a lui Cicero, dar, spre deosebire de alți scriitori cunoscuți lui Corbea, și a lexicului extras din operele sale: „*plaudi, passive Cic. et Ovid.*”, „*Archias, g.m. poetic de la Antiohia, bun priatin lui Țițero*”, „*Arpinum, g.n. oraș al Țărei Italiei a lui Țițero*”, „*Biton, g.m. fiul preoteasei cu numele Arghia, căruia frate i-au fost Cleobis; aceștia amândoi pre dulce maica lor, când slugile cu vitele ar fi întârziat, cu spatele în car o au tras la svânta bisearecă; de care, vezi încă la Țițero, 3 Tuscul.*”, „*Cicero, g.m. un vestit și mărit boiar de la Roma și înțelept înfrâmșetător vorovitori*”, „*ciceromastix, g.f. hulitoarea lui Țițero*”, „*ciceronianus,-a,-um țițeronesc,-ă, următori lui Țițero,-re*”, „*frequentatus,-a Cic. desăt,-ă*”, „*levasso, antiquum verbum pro lavo, Cicero*”, „*perpessu, posterius supinus a perpertior, Cic. perpessu difficilis*”, „*pertimecitur, imper. passiva dixit Cicero să teame*”, „*platea, g.f. Ciceroni; alias: platea gănscă lingoasă, pasăre mare cu botul lat*”.

Un alt scriitor latin căruia Corbea îi acordă o mare importanță este Plautus: „*Plautius, g.m. un poetic comediiș, decât care nu iaste altul mai glumă între poeticii letenești*”; personaje teatrului lui Plautus îi sunt cunoscute: „*Artemone, g.f. nume al unii muieri în Plautus*”, „*Demænetes, g.m. nume al unui om în Plautus*”, „*Erotium, g.f. numele unii fâmei în Plautus*”. Nu surprinde faptul că formelor verbale insolite ale teatrului plautian li se acordă o foarte mare importanță: „*abibitur, impersonale quo Plautus utitur să mearge, să duce*”, „*abusus,-a, id est utendo consumtus, a Plaut.*”, „*Aulularia, g.f. vorava lui Plautus*”, „*bat, Plauti vox. ci, însă*”, „*beto,-is,-ire, pro vado, Plaut. mărgu*”, „*casina, g.f. o basnă (voroavă) a lui Plautus*”, „*donicum, Plauto idem până*”, „*expeculati a Plauto dicuntur qui peculio sunt exhausti*”, „*fidele adv. Plauto idem quod fideliter*”, „*fulmentum, ii vel fulmenta, fulmentæ idem quod fulcimentum, Plaut*”, „*grandigro,-as antiquum verbum pro grandi gradu eo, Plaut. pășescu mult, mare*”. „*inania, g.f. Plauto, idem*”, „*dimen, veters dixerunt pro libidine, Plaut.*”, „*misero, antiqui usurpabunt pro miseror (Plaut) et misero pro miseror*”, „*mordicitas pro morsibus, dixit Plautus mușcători*”.

Mitologia greco-latină este și ea copios prezentă în textul lui Corbea. Interesant este faptul că aceasta nu este, pentru scriitorul brașovean, o dimensiune a păgânismului, ci a culturii literare și a imaginației poetice, înregistrând datele din perspectiva florilegiilor renascentiste: „*Atlas,-antis, g.m. un munte înalt în Mauritania, iară la poetici, un uriaș mare care țâne ceriul în spate*”, „*Averna, g.n.pl. un aleșteu în țânutul Campaniei, pre care i-au zâs poeticii a fi poarta iadului*”, „*Dindymus, g.m. sing. in plur. dindima vârfulurile ceale înalte a munților de la Frighia; la poetici s-au svințit mumânilor dumnezăilor*”, „*Europa,-æ, g.f. idem, item: fata lui Oțeanus*

după scrisoarea poeticilor", „*Geryon, g.m.* crai spaniolesc au fost pre care l-au omorât Hercules, care au avut trei capete, precum scriu poeticii", „*Hymen, g.m.* dumnezeul nuntelor după scrisorile poeticilor", „*Jupiter, Jovis, g.m.* văzduh, aer; iarăș: fiul lui Saturnus pre care l-au ținut poeticii prea de sus a fi", „*Tantalus, g.m.* fiul lui Iupiter și al Plutei, carele în iad (din părearea poeticilor) totdeauna însătează și flamânzește, săvai că până la grumaz stă în apă și înaintea nasului spânzură mărul cel rodit, cu care, când va să trăiască, îndată să zmucește de la dâns; *hinc: tantalus,-a,-um*" etc.

Corbea împinge informațiile referitoare la Antichitate într-o perioadă revolută, încheiată odată cu cei care au trăit-o, numiți „bătrânii" sau „cei de demult": „*Rhadamanthus, g.m.* fiul lui Iupiter și al Europei, drept și vărtos împărat al Liției, de unde poeticii îl țin a fi împărat sufletelor din iad", „*Cunina, g.f.* bătrânii o au ținut a fi dumnezeoie a copiilor înțelepți", „*Atropos, g.f.* nepurcegătoare, adecă una dintru 3 parche, carele fieștecăruia de la dumnezeu svârșită viață croiescu, (jcrebiia) tortul îl taie. Bătrânii cei de demult precum au fost romanii și elinii pre aceastea mai sus zise le-au numit a fi dumnezeoie", „*daps, g.f.* feali al jârtvei au fost la cei de demult", „*Druidæ, g.m.pl.* înțelepții cei de demult ai frâncilor", „*Lucius, g.m.* nume de bucate au fost la cei de demult", „*Marica* dumnezeu l-au ținut cei de demult a fi purtători de grija țârmurilor", „*Opigema, g.f.* Iuno, pre care cei de demult o au socotit ajutorătoare copiilor celor ce să nasc", „*Tænarus, g.m.pl.* *Tænara, g.n.* un deal aproape de Spartha sau un loc sub dealul Malca unde iaste o groapă mare și o peștere adâncă, îmbăsnată, care cei de demult o au socotit poarta iadului" etc. Marcarea receptării culturale a mitologiei antice este subliniată și de faptul că nu rareori sunt citați și autorii în scrierile cărora se află menționate informații referitoare la aceasta: „*Tutilina, g.f. Varro et Nonius* dumnezeiță s-au ținut a scutirei, a ferirei la romanii cei de demult" etc.

„Cei de demult" „bătrânii" și „poeticii" reprezentau un univers închis, o altă civilizație și o altă lume, astfel încât nu se pune problema unui conflict între creștinism și lumea Antichității păgâne. De asemenea, sub această expresie se pot denumi și popoare dispărute din istorie sau obiecte al căror uz se cunoaște doar din relatări antice: „*liber, libri, g.m.* pelița cea suptâre albă dinlăuntru a coajei lemnului pre care au scris cei de demult (adecă bătrânii)", „*albegnina, g.n.pl.* partea cea albă a mașelor vitelor, care dumnezeilor au jârvuit cei de demult", „*amystis, g.f.* neamul băuterei de dușcă au fost la sârbii cei de demult", „*daps, g.f.* feali al jârtvei au fost la cei de demult", „*Hunni, g.m.pl.* ungurii cei de demult", „*jazyges, g.m.pl.* lăcuiorii cei de demult ai Țărei Ardealului", „*Lucius, g.m.* nume de bucate au fost la cei de demult", „*Marcomani, g.m.pl.* cechii și morăvanii cei de demult", „*Metanastæ, g.m.pl.* ardeleanii, lăcuiorii cei de demult ai Ardealului", „*myxon, g.m.* feali al peaștelui pre care romanii cei de demult bucată mare l-au ținut a fi", „*phalæ, g.f.pl.* turn de lemn care cei de demult l-au zidit în locul de privirea jocului", „*philura, g.f.* coaja cea dinlăuntru a teiului, pă care au scris cei de demult", „*rogus,-i, g.m.* grămadă de leamne pă care cei de demult au ars trupurile ceale moarte".

În general, tot ce ține de trecut este definit de Corbea folosind forme ale perfectului compus. Această plasare, inclusiv a Antichității, într-un trecut bine definit crează senzația de fapt încheiat, distanțarea temporală nemaiobligându-l la

altfel de distincții. Cea mai des folosită formulă este „au fost”: „*Achaja*, -æ, g.f. ținut al Țărei Grecești în care orașul Corinthul au fost”, „*coliphium*, g.n. ca aceea pâne au fost care au mâncat hărățitorii și războinicitorii ca să să întărească de dânsă” „*Achilles*, g.m. fiul lui Oeleus, care au fost hodnogi în războiul Troadei”, „*Ades*, *Hades* crai au fost molususeanilor”, „*Esopus*, g.m. o vorbă izvoditori *Phryx philosophus* au fost, adecă frighienești multe basne scornitori, cu spatele ghibos și cu capul strâmb înțelept”, „*Etherii*, g.m.pl. seminții din Eghipt au fost”, „*Ethione*, g.f. ostrov au fost în Marea Ochiiianului”, „*agonalia*, -orum sărbătoare au fost care romanii o au rânduit spre cinstea lui Panus”, „*Agonius*, g.m. nume al lui dumnezău au fost pre care spre toate lucrurile purtători de grijă l-au ținut”, „*Cocalus*, g.m. împărat au fost în Sițilia”, „*coliphium*, g.n. ca aceea pâne au fost care au mâncat hărățitorii și războinicitorii ca să să întărească de dânsă”, „*compitalitia*, g.n.pl. în căi încrucișate, în locuri cu multe căi svințite sărbători au fost”, „*culeus*, g.m. ca acela sac de piiale au fost în care pre oamenii cei răi au avut obicei a-i coase sau pre care pre tată-său ș-au omorât și în apă a-i arunca”. Alteori, dar mai rar, sunt folosite și alte verbe la trecut: „*Danaus*, g.m. împărat al arghivuseanilor care au avut cinzeci de feate”, „*Epidaurus*, g.f. oraș în Peloponcus unde au avut biscarecă *Æsculapius*”.

De aceea, nu ne surprinde prezența masivă, fără nici o conotație negativă, a lui Jupiter, de exemplu: „*Ægiochus*, g.m. un nume al lui Iupiteru”, „*Eacus*, g.m. fiu lui Iupiter de Eghina născut”, „*Ethlius* fii al lui Iupiter”, „*Amalthea*, g.f. doica au fost lui Iupiteru”, „*Ammon*, g.m. nume al lui Iupiter de pre un păstori ca acela care întâi lui Iupiter biserecă i-au zidit în Libia”, „*Amphion*, g.m. al lui Iupiteru sau al lui Miercurie fii de la Anioștul [sic!], gășătoriul lăutei și căpuzului”, „*Arcesius*, g.m. fiul lui Iupiter, tatăl lui Laertes”, „*Asabinus*, g.m. numele lui Iupiter la harapi”, „*Astrapæus*, g.m. numele lui Iupiter cel fulgeros”, „*Bætylus*, g.m. o piatră care Saturnus [pentru] copilașul lui, Iupiter, o au mâncat”, „*Celmus*, g.m. olăcariul (poșta) lui Iupiter au fost”, „*Dardanus*, g.m. fiul lui Iupiter și al Electrei de pre care Dardania apoi s-au numit Troada”, „*Dialia*, g.n.pl. sărbătorile lui Iupiter”, „*Diespiter*, *Diespitrīs*, g.m. Iupiter, grecește Zev”, „*Dijovis*, g.m. dumnezăul Iupiter”, „*dodecatheos* [...] ospătu sau nunta lui Iupiter cu 12 dumnezăi și încă cu atâtea dumnezăițe”, „*Dodone*, g.f. fata lui Iupiter și a Europei” etc.

Lumea Antichității nu mai este văzută decât rareori la Corbea ca o lume a păgânismului, ci ca un univers cultural în continuarea căruia ne aflăm noi. „Necreștinismul” este filtrat prin prisma culturală, iar Antichitatea este luată în considerație mai mult sub aspectul informativ și mai puțin sub raport religios.

Fără a greși putem afirma că acest lucru îl individualizează pe Teodor Corbea în contextul umanismului românesc, apropiindu-l mai mult decât pe predecesorii și contemporanii săi (cu excepția lui Dimitrie Cantemir) de atitudinea umanismului occidental.

Observăm că pentru Corbea cele două Rome, una simbolizând lumea creștină și alta Antichitatea, nu se aflau în conflict⁸¹, pentru simplul motiv că în mentalitatea

⁸¹ Alin-Mihai Gherman, *Cele doua Rome ale lui Teodor Corbea*, in „Romania Orientale”, XIV, 2001, Bagatto Libri, Roma, p. 125–141

sa cele două lumi evocau două universuri diferite. Este un semn evident al procesului de laicizare a culturii române, când culturalul și religiosul nu mai coincid⁸², cele două lumi evocând spații diferite.

Aicea credem că putem identifica motivația calificativelor de „șcheau”, „varvar”, „ciocoli” și „blăstămat”, pe care i le atribuie Radu Greceanu, acesta fiind un exponent al mediului conservator din Țara Românească.

Și prima parte din *Anonimul brâncovenesc* poate să fie raportată la un model istoric al Antichității târzii, pe care, foarte probabil, Teodor Corbea îl cunoștea: *Istoria secretă* a lui Procopiu din Cæsarea⁸³. Spre deosebire de savantul bizantin, care a scris și două cărți mai mult decât elogioase despre construcțiile și războaiele lui Iustinian, dublându-le cu o alta în care povestea cealaltă față a domniei marelui împărat, Corbea scrie doar „istoria secretă”, în cunoștință fiind că cealaltă parte, cea elogioasă și de enumerare a realizărilor marelui voievod era redactată de un contemporan al său, pe care îl cunoștea cu precizie: Radu Greceanu. Anonimatul este unul asumat, căci caracterul informațiilor pe care le transmite această primă parte a cronicii muntene, poate explica de ce scrierea sa nu poartă semnătura autorului, la fel cum Procopiu a ținut să nu fie cunoscută contemporanilor scrierea sa.

Deschiderea spre modelele culturale străine marchează și *Psaltirea sa în versuri*⁸⁴, manuscris rămas până acum neceditat. Redactată cândva în jurul lui 1705, când Teodor Corbea ajunge de mai multe ori în solie în Rusia, manuscrisul era pregătit să fie înmănat țarului Petru I ca semn de curtoazie, gest mult practicat în epocă. Însă, spre deosebire de fratele său, el nu ajunge în stricta apropiere a împăratului sau cel puțin așa ne lasă să înțelegem documentele epocii, motiv pentru care manuscrisul a rămas la autor.

2. Statutul literar al psaltirilor versificate. Psaltirile versificate au fost privite în cultura europeană ca un fenomen mai puțin semnificativ, atâta vreme cât anumite opere nu au reprezentat în diferitele literaturi naționale un element care să atragă atenția asupra lor. Versificațiile lui Clément Marot și Théodore de Bèze în cultura franceză, ale lui Petrarca în cea italiană, ale lui John Milton în cea engleză sau ale lui Jan Kochanowski în cea poloneză, ca și cele ale lui Albert Szenci Molnár la unguri sau ale lui Dosoftei la noi, s-au bucurat de un interes special doar în măsura în care ele au adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea respectivelor literaturi naționale; în rest, formularea spirituală a istoricilor literari francezi, care consideră pe mulți poeți din secolul al XVI-lea și al XVII-lea „qui s'y interessont desormais, en poètes autant qu'en chretiens”⁸⁵ se aplică mai mult sau mai puțin explicit în multe alte situații din literaturile naționale de pe tot cuprinsul Europei secolelor al XVI-lea și al XVII-lea.

⁸² Pentru cultura românească anterioară putem urmări cum religiosul, dominant, producea o selecție a valorilor în funcție de nevoile sale.

⁸³ *Dicționarul latin-român* dovedește că el avea știință despre acesta: „*Procopius, g.m.* un orator din Chiesariia și sofist; iarăș: un crai din Țarigrad”

⁸⁴ Manuscrisul este păstrat în colecțiile Bibliotecii Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române sub cota ms. rom. 75.

⁸⁵ André Stegemann, *L'apport des traductions des psaumes a l'estetique du Baroque poetique Francais (1590-1600)*, în *Szenci Molnár Albert es a magyar kesz-venesés, Szeged, 1978*, p. 155.

Nu ne este cunoscut, însă, nici un studiu de ansamblu⁸⁶ asupra acestui gen de literatură.

Și mai puțin a fost discutat statutul literar al acestor texte. Să luăm de pildă *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, despre care N. Cartoian spune că este o traducere „în versuri românești”⁸⁷, *Istoria literaturii române*⁸⁸ spune că „probabil Dosoftei a tradus întâi Psalmii mai întâi în proză [...] și apoi a versificat textul”, profesorul Al. Andriescu afirmă în *Studiul introductiv la Dosoftei, Opere*⁸⁹ că este vorba de o „traducere în versuri”, iar G. Ivașcu consideră „Textul, care a fost versificat, nu e versiunea polonă, ci traducerea proprie, anterioară, din slavonă”⁹⁰ etc. Aprecierile cele mai nuanțate le datorăm lui Sextil Pușcariu: „Ideea de a versifica psalmii nu e nouă, deși lucrarea lui Dosoftei e cea dintâi de acest soi la ortodocși”⁹¹.

Un prim impediment în discutarea psaltirilor versificate îl constituie, deci, stabilirea statutului literar al textului. Psalmii în limba ebraică exprimau ei înșiși o formă literară specifică: fiind cântați, ei aveau structuri ritmice impuse de melodie, dar, mai ales, aveau formulări care țineau de o retorică bine marcată a oralității cântului religios: paralelismele, antitezele, reluările făceau parte din modul ei de exprimare specifică. Aceste structuri au fost respectate încă din primele traduceri efectuate în limba română, sub raport retoric cel puțin, prin însăși existența tabuului lingvistic, manifestată prin interdicția de a adăuga sau a elimina ceva în textul biblic. În mod evident, ele au constituit un bun model de retorică literară, care a putut fi folosit în omiletică, dar respectarea lor în traduceri propriu-zise s-a făcut mai puțin cu intenții artistice, decât în spiritul respectului pentru textul sfânt, aflat sub interdicția oricărei schimbări.

Parafraza a devenit încă din Antichitatea târzie un mod de a rescrie și explica un text puțin accesibil, fie datorită conținutului său, fie datorită formelor de limbă arhaice, cititorului de atunci⁹². Ea s-a răspândit în cadrul manierismului elenistic și

⁸⁶ Amintim, totuși, pentru domeniul francez lucrarea lui Paulette Leblanc, *Le paraphrases françaises des Psaumes à la fin du période baroque (1610–1660)*, Paris, PUF, 1960 (Bulletin de la Faculté des Lettres et Sciences Humaines de L'Université de Clermont. Deuxième série. Fascicule IX). F. Bonnet, *Histoire de la Psautiere des Eglises reformedes*, O. Doruen, *Clement Marot et le Psautier Huguenote*, Neuchatel, 1872; Ph. Aug. Becker, *Clement Marots Psalmenübersetzung*, Halle, 1920. Pentru domeniul englez menționăm lucrarea lui Th. Young, *The Metrical Psalms and Paraphrases*, Edinborough, 1909. Pentru domeniul german atim lucrarea *Deutsche Psalmendichtung von 16. bis zum 20. Jahrhundert. Untersuchungen zur Geschichte einer lyrischen Gattung* de Inka Bach și Helmut Galle, apărută la Berlin, Walter de Gruyter, 1989.

⁸⁷ *Istoria literaturii române vechi*, Postfață și bibliografie finală de Dan Simonescu. Prefață de Dan Zamfirescu, București, Editura Minerva, 1980, p. 203.

⁸⁸ București, Editura Academiei, 1970, p. 410.

⁸⁹ p. XXXI.

⁹⁰ *Istoria literaturii române*, București, Minerva, 1969, p. 201.

⁹¹ *Istoria literaturii române. Epoca veche*, Sibiu, 1930, p. 123–124.

⁹² Cuvântul provine din grecescul *παρά φράσην* (*para phrasein*), însemnând inițial „un alt mod de a exprima”. O parafrază explică sau clarifică textul. Ea nu trebuie să fie însoțită neapărat de un citat direct, putând să devină un text diferit de cel de la care pornește. Scopul declarat al ei este de clarifica printr-o altă formulare textul original. Spre deosebire de metafrază, care reprezintă un echivalent formal al sursei, parafraza reprezintă un echivalent dinamic al acesteia. În timp ce prima produce schimbări ale textului mai ales la nivelul sinonimiei, parafraza încearcă să prezinte sensul textului. Cu toate că din punct de vedere lingvistic cele două sunt diferite, ele au fost întotdeauna complementare, din Antichitate până în Renașterea târzie, ca mijloc de realizare literară a unui text nou.

ca o modă literară, prin care se executau replici ale unor lucrări consacrate, devenind uneori un exercițiu stilistic. De asemenea, ea a fost folosită de-a lungul întregului Ev Mediu și al Renașterii (dar și mai târziu), dar a avut momente în care, datorită nevoii de a prezenta într-o formă accesibilă a unui text sau dintr-o tendință stilistică susținută de un curent (precum Barocul) a fost folosită cu predilecție⁹³.

Psaltirile versificate nu sunt o traducere propriu-zisă a psalmilor, cazurile lui Théodore de Bèze și al lui Dosoftei fiind exemplare, ei tipărind atât o versiune versificată, cât și o psaltire în proză (în cazul mitropolitului moldovean, aceasta este pusă în paralel cu un text slavon, dar, care, de altfel, s-a dovedit a nu fi sursa versiunii românești, așa cum aceasta s-a dovedit a nu fi sursa versiunii versificate). Termenul de „prelucrare versificată” nu definește în nici un fel calitatea literară a textului. Unele studii, în special cele dedicate muzicii, folosesc termenul de „psalmi metrice”, termen care definește mai mult modalitatea tehnică de realizare a textului, și mai puțin statutul literar al textului. Cel mai potrivit termen ni se pare a fi cel de parafrază versificată.

Parafraza era o modalitate de a rescrie un text fie pentru explicitarea lui, fie pentru evidențierea unora din laturile sale⁹⁴. Termenul de *paraphrasis*, folosit în greaca elenistică încă din secolul I î. d. Chr. și concurat pentru un timp de cel de *metaphrasis*, a intrat în latina clasică încă din secolul III d. Chr.⁹⁵. El a fost curent folosit în tot decursul Evului Mediu⁹⁶, dar a fost consacrat cultural de parafrazele biblice ale lui Erasmus din Rotterdam⁹⁷, modalitatea parafrazei a fost intens

⁹³ Parafraza versificată este definită de *Dicționarul de terminologie literară* (București, Editura Științifică, 1970) drept „1. Expunere amplificată sau dezvoltare explicativă a conținutului unui text. 2. Imitație în versuri a unui pasaj biblic”. *The Penguin Dictionary of Literary Terms* definește și el parafraza ca fiind un procedeu: “A version in other words of the sense of any passage or text. It may be a free rendering or amplification of a passage. As Dryden put it: “translation with latitude where the author is kept in view, but his words are not so strictly followed as his sense.”. Paraphrase is often used nowadays in re-writing technical books and articles in language which the layman can understand” (p. 638)

⁹⁴ În admirabila sa lucrare, *Dimitrie Cantemir între Orient și Occident*, București, Editura Fundației Culturale române, 1997, p. 91-92, Dragoș Moldovanu analizează și o mențiune literară care ne aparține în care prezentăm un tip specific de versificație retorică întâlnită atât într-o traducere românească din Matei al Mirelor (1642) cât în textul *Pravilei alese* a lui Eustratie Logofătul (1632), căruia, recunoașteam că nu i-am putut da încă o explicație suficientă, Dragoș Moldovanu spune că „ele se înscriu în tradiția parafrazei, exercițiu retoric de transformare a poeziei în proză (și invers), apărut în secolul I e.n. și continuat mai apoi atât în Occident cât și la Bizanț”. Având știință despre această modalitate literară a parafrazei, ne punem întrebarea dacă explicația este valabilă în aceeași măsură în cazul *Pravilei alese* a lui Eustratie Logofătul, unde avem de-a face cu redactarea unui text în proză original (*Predoslovia*) și traducerea liberă din Matei al Mirelor (originalul grecesc fiind în versuri) în *Învățătură preste toate zilele* (Câmpulung, 1642), unde nu avem de-a face cu prelucrări sau parafraze propriu-zise. Dacă explicația ar fi cea dată de Dragoș Moldovanu, ne întrebăm de ce acest tip de versificație este legat de un moment circumscris foarte clar în timp și în spațiu în cultura noastră (prima jumătate a secolului al XVII-lea).

⁹⁵ Primele atestări ale cuvântului se află, după știința noastră, în scrierile lui Quintilian și Suetonius.

⁹⁶ Poate din nevoia de a da o formă literară accesibilă și familiară literaturii clasice, dar, cu siguranță și cea de a explica conținutul psalmilor, Apollinarios și Paulin de Nola realizează parafraze versificate ale unor psalmi. Această tendință se menține până la sfârșitul Evului Mediu, când Petrarca, de pildă, versifică și el câțiva psalmi.

⁹⁷ *In quator evangelia paraphrasis, In acta apostolorum paraphrasis, In epistola Pauli apostoli ad Romanos paraphrasis, Paraphrasis in epistola S. Pauli ad Galatas et Colossenses, Paraphrasis sive enarratio in epistola set evangelia etc.*

folosită pe urma lui deopotrivă de reprezentanții Reformei, ca M. Luther, J. Calvin, Ph. Melancthon, Th. de Bèze, dar și de mulți reprezentanți ai Contrareformei catolice. Răspândirea procedurii parafrizei a fost facilitată și de folosirea sa curentă de către Sfinții Părinți în interpretarea *Sfintei Scripturi*, ceea ce a creat o lungă tradiție în exegeza biblică.

Termenul de parafrază, acceptat de estetica muzicală, presupune transpunerea unei melodii într-un alt registru, ritm, parafrazele muzicale fiind judecate în funcție de valoarea și valențele lor artistice și doar în mică măsură în funcție de textul parafrizat. În teoria literară termenul de parafrază este mai puțin folosit, datorită ambiguității sale, dar și datorită utilizării într-un anumit moment a acestei modalități în sens caricatural (primind, astfel, o conotație peiorativă). Termenul a fost cu totul desconsiderat în momentul pozitivist al istoriei și teoriei literaturii, care făcea în primul rând o analiză a conținutului și doar apoi a formei, fiind de multe ori substituit cu termenul impropriu „prelucrare” sau „replică caricaturală”.

Textul psalmilor a exercitat de la începuturile creștinismului o influență foarte mare asupra spiritualității credincioșilor datorită exprimării directe a unei variate palete de sentimente, de la formulări ale credinței absolute în puterea lui Dumnezeu și de afirmare a superiorității și izbândeii finale a credincioșilor, până la expresia descumpănirii și chiar a disperării în fața dificultăților vieții. Dovadă este foarte deasă citare a textului psalmilor atât în liturghia ortodoxă cât și în cea apuseană.

Pe de altă parte, diferiții psalmi ofereau cu generozitate sugestii pentru o nesfârșită serie de imnuri medievale, care ieșeau din perimetrul slujbei propriu-zise și făceau parte din viața cotidiană a comunităților creștine.

Primele parafraze metrice ale psalmilor sunt făcute fie din dorința de a găsi o prezentare conformă cu tradiția literaturii clasice greco-latine (Apollinarius sau sfântul Paulin de Nola) sau, precum în *Psaltirea gnostică* a lui Bardesanes și Honorius⁹⁸, au fost compuse cu un deliberat scop de întărire întru credință și de devoțiune personală.

Este foarte greu, de altfel, să se facă distincție netă între imnurile de inspirație psaltică, în care textul biblic oferă doar sugestia unei dezvoltări literare a unor elemente, și parafrazele metrice, care erau, într-un fel, o „vulgarizare” și explicare a textului psaltic, plin de atâtea locuri obscure pentru lectorul neavizat. În Occident au avut o circulație deosebită versiunile în proză sau versificate ale celor 7 „psalmi penitențiali” (psalmii 6, 32, 35, 51, 102, 129 și 143) aceștia au jucat un rol important în viața devoțională a Occidentului.

În Evul Mediu atât transformarea unui psalm într-un imn, cât și realizarea parafrazelor versificate sau în proză a psalmilor, erau mai mult tolerate decât cultivate de biserică, ele exprimând de multe ori forme populare ale mișcărilor creștine, care au ajuns ulterior să fie înglobate în Biserica Catolică (franciscanii, de exemplu), sau să fie excluse, fiind considerate erezii. Știm că mișcarea husită în centrul Europei, iar mai apoi cea a lui Wycliff în Anglia (considerate erezii și combătute ca atare), dar și multe alte mișcări religioase populare medievale,

⁹⁸ *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, vol. 15, p. 347.

abundau în asemenea imnuri sau versiuni metrice ale psalmilor. În mod special în timpul lungilor pelerinaje s-a dezvoltat o mare varietate de imnuri și cântece bisericești, în care psalmii, versificați uneori de anonimi, alteori de autori consacrați, adaptați unei melodii vechi sau pentru care se crea o nouă melodie, ocupau un loc important.

În mod explicit, Jan Hus (în secolul al XIV-lea) și Martin Luther în cel de-al XVI-lea au subliniat importanța cântecului congregațional ca formă de manifestare a credinței comunității, probabil și din cauză că acesta, apelând mai mult la limba poporului și nu la latină, se adresa direct înțelegerii populare. Ceea ce fusese endemic în întregul Ev Mediu occidental devine acum programatic, prin efortul inițiatorului Reformei de a reveni la un creștinism popular. Ideile lui Luther au fost concretizate în spațiul german curând după începuturile Reformei prin tipărirea primei colecții luterane de corale (*Kirchensangs* (Strasbourg, 1524), care cuprindea și 22 de parafraze de psalmi. Până în 1538 se realizează în spațiul luteran, în limba latină, însă, prima versiune completă a unei parafraze versificate a *Psaltirii*⁹⁹.

Jean Calvin a fost unul dintre susținătorii fermi ai utilizării muzicii și, în mod special, al cântecului congregațional în biserică. Primele variante metrice calvine ale psalmilor sunt datorate unuia din reprezentanții cei mai importanți ai Renașterii în literatura franceză, Clément Marot. Acesta a realizat în 1537 (în timp ce era „valet de chambre” al regelui Francisc I), prima parafrază versificată franceză a 30 de psalmi (psalmii 1–15 și alți 15, dintre care cei cunoscuți în Evul Mediu ca „penitențiali”). Succesul a fost de-a dreptul remarcabil, mărturii contemporane subliniază că de la înalta aristocrație până la servitori cântarea acestora devenise o adevărată modă la curtea regală franceză¹⁰⁰. Refugiat la Berna după noaptea Sfântului Bartolomeu, Marot completează parafraza cu alți 19 psalmi, revizuiind o parte din cei 30 versificați anterior, în 1542 Jean Calvin a introdus 42 din psalmii versificați de Marot în lucrarea sa *La forme de priere et chants ecclesiastiques*. Din 1551, când cei 42 de psalmi traduși de Clément Marot sunt completați cu variante versificate datorate unuia alt mare cărturar francez al epocii, Théodore de Bèze, *Psaulmes octometriques de David mise en rime Francoise [...] par Clement Marot et [...] Théodore de Bèze*, cunoscută îndeobște sub numele de *Psaltirea hughenotă* (*Le Psautiere huguenot*), s-a bucurat de o răspândire excepțională: între 1551 (anul primei publicări complete a *Psaltirii hughenote*) și 1564 au fost tipărite 44 de ediții ale acestui text¹⁰¹.

⁹⁹ Atitudinea altor reprezentanți ai Reformei germane este diferită în ceea ce privește cântatul congregațional și, implicit, realizarea parafrazelor versificate ale psalmilor. De exemplu Zwingli, conducătorul Reformei în Elveția, a refuzat folosirea muzicii și a cântecului congregațional, în biserică.

¹⁰⁰ O dovadă indirectă este folosirea unuia din psalmii compuși de Marot pentru realizarea unor versuri – probabil cântate – care aveau o altă destinație decât cea religioasă:

¹⁰¹ Începând cu acest moment, răspândirea europeană a psaltirilor versificate se suprapune fie prin prozelitism reformat, fie datorită unor replici venite din partea Bisericii Catolice, aproximativ cu aria de răspândire a Reformei, *Psaltirea hughenotă* fiind tradusă în toate limbile în care această formă a Reformei a fost răspândită: în 1567, Lucas de Heere publică varianta olandeză a psalmilor (*Psalms Davids*), tot în olandeză fiind făcute și traduceri datorate lui Jan Utenberg (1565) și Petrus Dathenus

În răsăritul Europei, mișcarea reformată din Ungaria a cunoscut și ea mai multe variante ale psalmilor versificați, cea mai cunoscută din secolul al XVI-lea fiind cea a lui Szegedi Gergely, a cărui *Carte de cântece (Enékeskönyv)* a apărut în 11 ediții. Integral sau parțial psalmii versificați în maghiară au cunoscut și alte parafraze, unele tipărite, altele, cele mai multe, rămase pentru multă vreme în manuscris (nu putem să facem abstracție de numeroasele copii manuscrise făcute în special în mediu transilvănean); începând cu 1604, când Albert Szenci Molnár a publicat la Nürenberg un *Specimen Psalterii Ungarici*, varianta lui, tălmăcire declarată a *Psaltirii* germane a lui Ambrosius Lobwasser și, probabil indirect, a *Psaltirii hughenote*, a fost impusă de sinodul bisericii calvine și datorită autorității principelui Transilvaniei, ca singura variantă folosită în cultul religios. Ea a cunoscut până în 1700 peste 30 de ediții, alături de numeroase copii manuscrise. *Psaltirea* lui Albert Szenci Molnár a fost tradusă și în limba română pentru uzul unui grup de români convertiți la Reformă.

Pentru o perioadă, care se încheie cu siguranță la sfârșitul secolului al XVI-lea, extensia geografică a răspândirii psalmilor versificați coincide cu cea a Reformei¹⁰², dar, mai ales, a calvinismului.

Trebuie să observăm că circulația amplă de care s-au bucurat ele datorită folosirii lor curente în biserică a creat, la sfârșitul secolului al XVI-lea, o adevărată modă literară. Căci doar sub raport cultural și nu din punctul de vedere al cultului bisericesc pot să fie judecate traducerea unor parafraze ale psaltirilor din limbile naționale în latină (cele mai multe realizate chiar de autorii lor), precum cea a lui Thomas Sternhold și John Hopkins¹⁰³, cea a lui Clément Marot și Théodore de Bèze (tradusă de Bèze) sau cea a lui Ambrosius Lobwasser¹⁰⁴. Dar asistăm la un

(1566). În Germania, după parafrazele versificate a 3 psalmi făcută de însuși Luther în 1524, i se publică celebrului meistersinger Hans Sachs în 1526, *Dreizen Psalmen*, ca și lui Burkhardt Waldis, *Der Psalter in neuen Gesangs* în 1533 – toate fiind făcute în mediul luteran –. În 1565 Ambrosius Lobwasser a realizat varianta germană a *Psaltirii hughenote* (traducere relativ liberă față de textul francez, dar compusă pentru aceleași melodii), publicată doar în 1575 sub titlul *der Psalter der koeniglichen Prophet Davids*, aceasta cunoaște o vocație deosebită în mediul calvinilor germani. Succesul textului lui Lobwasser (până în 1600 sunt înregistrate mai mult de 70 de ediții) este atât de mare, încât, pentru a-i stopa răspândirea, catolicii îi răspund cu varianta lui Kaspar Ulenberg, *Die Psalmen Davids* (1582), iar luteranii cu varianta lui Johann Wustholz, *Der lutheranische Lobwasser*, ceea ce dovedește că numele poetului devenise sinonim cu noțiunea de parafrază versificată a psalmilor. În Anglia, Scoția și Irlanda, după încercările de versificare făcute de Robert Crowley, *The Psalter of David* (1549) și Thomas Sternhold, John Knox (1559), completat de John Day (1562), au realizat o versiune completă în engleză a *Psaltirii hughenote*; în 1566, John Hopkins realizează o altă variantă completă a psalmilor versificați, completându-l tot Thomas Sternhold. Aceasta a cunoscut până în 1644 peste 470 de ediții. Biserica anglicană realizează, la rândul ei, prin J. Parker, *The whole Psalter* în 1567. Dar versificarea psalmilor devenise în mediul englez o modă literară. Căci doar astfel putem explica o variantă în latină, *Psalmi aliquot davidici in metri Latinis traducti* (1599, datorată tot lui Thomas Sternhold. Versiuni ale psalmilor pot fi întâlnite și în limbile nordice. Ulterior le întâlnim pe tot spațiul de răspândire al religiilor reformate și neoreformate (în special în America de Nord).

¹⁰² Augustin Z. N. Pop face, în lucrarea sa *Glosări la opera mitropolitului Dosoftei*, Cernăuți, 1944, p. 10–26, un amplu inventar – dar departe de a fi complet – al parafrazelor versificate în cultura europeană.

¹⁰³ *Psalmi aliquot Davidici in metri Latinis traducti*, 1599.

¹⁰⁴ Tradusă de A. Spathe, *Psalmorum Davidis paraphrasis metrorhythmica A. Lobwasser*, 1588.

număr impresionant de versiuni latine parafrazate ale psalmilor, care, chiar dacă sunt redactate sau tipărite în zone în care Reforma era răspândită, nu se justifică din punctul de vedere al cultului bisericesc reformat, ele exprimând mai ales o experiență cărturărească și chiar literară. Au publicat versiuni versificate ale psaltirilor, alături de Th. de Bèze și Th. Sternhold, F. Bonadum¹⁰⁵, Helius Eobaldus Hessum¹⁰⁶, R. Snoy Goudano¹⁰⁷, G. Buchmann¹⁰⁸, C. Iansonius¹⁰⁹, B. Aria Montanus¹¹⁰, I. Maior¹¹¹, B. Botta¹¹², landgraful Mauriciu de Hessen¹¹³, L. Crusius¹¹⁴, M. A. Flaminius¹¹⁵ etc., ca să nu mai amintim numeroasele parafraze biblice doar după unul sau câțiva psalmi. Parafrazele în versuri elegiace, eroice, iambice, trohaice etc. devin, astfel, un exercițiu de versificație, care se poate converti, uneori, în operă literară de valoare. O apariție deloc singulară în epocă este, de pildă, varianta lui Ioannes Bocacius, apărută la Cașovia (Košice) în 1612, în care avem același psalm în 7 variante diferite de parafrază versificată¹¹⁶.

La sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul celui următor, realizarea unei parafraze versificate a psalmilor depășește nivelul confesionalului, intrând în teritoriul exercițiului artistic. În mediul catolicilor francezi și, în mod special între reprezentanții Pleiadei, versificarea psalmilor a fost foarte răspândită, atât în încercarea (de sorginte confesională) de a contracara audiența celor utilizați de hughenoti, cât și ca operă artistică propriu-zisă. În acest sens putem aminti versiunile redactate de reprezentanți importanți ai Pleiadei ca Jean Dorat¹¹⁷ sau elevul său Jean-Antoine Baif¹¹⁸, dar și de poeți minori precum Philippe Desportes¹¹⁹, Blaise de Vignere¹²⁰,

¹⁰⁵ *Davidis Regis propheta oracula ad centi quinquaginta serie numeris poeticis enarrata*, Paris, 1531.

¹⁰⁶ *Psalterium universum carmine elegiaca redditus*, Marburg, 1537.

¹⁰⁷ *Psalterium Davidicum paraphrasibus illustratum*, Marburg, 1537 (a cunoscut mai multe ediții ulterioare).

¹⁰⁸ *Psalmorum Davidis paraphrasis poetica*, Geneva, 1565 (cu foarte multe ediții ulterioare).

¹⁰⁹ *Paphrasis omnes Psalmos Davidis*, Louvain, 1564.

¹¹⁰ *Davidis aliorumque sacrarum varium psalmi in Latinum carmen*. Anwers, 1573.

¹¹¹ *In Psalmos Davidis paraphrasis heroicis versibus expressa*, Witteberg, 1577 (mai multe ediții ulterioare).

¹¹² *Psalmi Davidis Latinis versibus elegiaci*, 1581.

¹¹³ *Davidis Psalterium varia genera redditus*, 1590.

¹¹⁴ *Interpretatio poetica Latine in centum quinquaginta Psalmos*, Ingolstadt, 1597.

¹¹⁵ *In psalmos aliquot breviores paraphrasis dityrambica cum sacris ejusdem hymni*, Basel, 1540 (cu mai multe ediții în epocă). Flaminius este, de altfel, autorul unor parafraze după Aristotel (*Paraphrasis in duodecim Aristotelis librum de prima philosophia*, care a cunoscut și ea mai multe ediții).

¹¹⁶ *Psalmi XIII (Benedic anima mea Dominum etc) [...] Hebdomelodica vel VII diversorum carminibus metribus Eucharistia poetica*, Cassovia, 1614, în care textul psalmului este prezentat în următoarele variante poetice: *Heroicum, Elegiacum, Saphicum, Phalacrium, Tricolon Tetrastraphon, Monocolon, Dicolon Distrophon*.

¹¹⁷ *Psalmi Davidis ex hebraica veritate latinis versibus expressi*, Paris, 1575.

¹¹⁸ A redactat trei versiuni ale psalmilor: două în franceză, una în latină, toate rămase în manuscris, în timpul vieții i-au apărut doar *Paraphrase sur les sept psaumes penitentiale*, Paris, 1587. Că încă întreprinderea versificării psalmilor avea încă puternice conotații religioase o dovedește încercarea sa de a obține protecția și aprobarea papei în împlinirea acestei întreprinderi.

¹¹⁹ *Soixante psaumes de David mis en vers français*, 1591; *Psaumes de David*, 1592; *Cent psaumes de David*, 1598; *Les Cent cinquante psaumes*, 1603.

¹²⁰ *Les Psautier de David torne en prose mesuree ou vers libre*, 1588.

Jean-Baptiste Chassignet¹²¹, Pierre de Marbeuf¹²², Michel de Marillac¹²³, Racan¹²⁴. În secolul al XVII-lea trebuie amintită o serie importantă de de poeți care s-au aplecat asupra redactării unor parafraze versificate ale psalmilor dintre care nu pot fi omiși Malherbe, Boisrobert, Chapelain, Godeau, Balzac dar și marele Corneille¹²⁵ etc. dintre poeții francezi. Între 1600 și 1684 s-au publicat în mediul cultural francez nu mai puțin de 14 versiuni complet versificate ale psalmilor: J. Metezeau, *Psaumes de David reprottee verset pour verset selon la version Latine recue en l'Eglise*, 1610; J. H. Chassignete, *Paraphrase sur les cent cinquante psaumes de David* (1613), J. le Pignon, *Psautier françois* (1646), A. Godeau, *Paraphrase des Psaumes de David* (1648), P. Bourg, *Paraphrase en vers françois sur le CL Psaume de David* (1655), Cl. Sanguin, *Heures en vers françois contenant les CL psaumes de David* (1660), Ch. Le Breton, *Paraphrase des psaumes de David en vers françois* (1680) etc.

Același lucru s-a petrecut, cu mici diferențe, în alte literaturi europene: spaniolă, portugheză, germană, poloneză etc. O situație specială o întâlnim în literatura engleză, unde, datorită unei relații specifice a bisericii anglicane, cu cea reformată și cea catolică, dar și a unei comunicări între ele, realizarea parafrazelor versificate a psalmilor a fost atât o marcă a confesionalului, ci a devenit și un exercițiu artistic.

În mod surprinzător, în literatura maghiară a secolului al XVII-lea constatăm mai puțin acest lucru, probabil datorită faptului că prelungirea conflictului dintre Reformă și Contrareformă, care a luat de multe ori chiar și aspecte militare (manifestat în conflictul permanent în tot decursul veacului între principii Transilvaniei – în majoritatea lor reformați – și Sfântul Imperiu Roman al Națiunii Germane, care își disputau autoritatea asupra principatului), a împiedecat o comunicare culturală între catolici și reformații maghiari.

Parafrazele psalmilor au creat un model și chiar o modă literară, căci altfel nu ne putem explica prezența unor psalteri versificate în țări profund catolice, precum Spania¹²⁶ sau Italia¹²⁷, precum și versificarea altor texte ale *Bibliei*, care nu aveau nici o legătură directă cu cultul bisericesc reformat: *Proverbele lui Solomon*¹²⁸, *Ecleziastul*¹²⁹, *Cântarea Cântărilor*¹³⁰, *Plângerile lui Ieremia*¹³¹ etc. Aceleiași mode

¹²¹ *Les paraphrases sur les cent cinquante psaumes*, 1612.

¹²² *Psautiere chretienne*, 1612.

¹²³ *Les CL psaumes de David*, 1625.

¹²⁴ *Les psaumes*, 1631 și *Dernieres oeuvres et poésies chretiennes* (1660).

¹²⁵ Acesta, pe lângă 50 de psalmi a parafrazat și celebrul text medieval (atribuit de unii lui Thomas a Kempis, de alții lui Gerson) *De imitatione Christi*.

¹²⁶ Benito Vita, *Harpa de David*, Medina del Campo, 1545.

¹²⁷ F. Panigarola, *Dichiarazione dei Salmi di David*, Venezia, 1586; pe lângă versiunile versificate italiene apărute în Elveția, care pot să fie considerate, totuși, ca fiind influențate de Reformă.

¹²⁸ I. Mellerius, *Proverbiorum Salomonis metaphrasis Græca metrica qui versio latina respondet*, Geneva, 1599; Æ. Synagores, *Proverbia Salomonis Carmine elegiaca*, Wesel, 1548.

¹²⁹ A. I. Claius, *Ecclesiastes Salomonis carmine redditus et enarratus*, Geneva, 1588; A de Thou, *Ecclesiastes poetica metaphrasis explicata*, Cæserodumi Turorum, 1590.

¹³⁰ *Cantica Canticorum versum explanatum*, Paris, 1531; P. Nannius, *In Cantica Canticorum paraphrases et scholia*, Louvain, 1554; T. de Bèze, *Cantica Canticorum Solomonis Latini versibus expressum*, Geneva, 1584; G. Genbradus, *Cantica Canticorum Salomonis versibus*, Paris, 1585; P. Ballæus, *Poetica paraphrasis Cantica Canticorum; Psalmis CXIX*, Geneva, 1590.

¹³¹ *Threni Jeremiæ poetica metaphrasis*, Cæsarodunum Turorum, 1590.

i-au fost supuse și texte celebre ale literaturii antice ca *Batrachyomachya* lui Homer¹³². Activitatea de traducător este greu de deosebit, de altfel, în epocă de cea de parafrazator, de multe ori textele luând în momentul trecerii lor dintr-o limbă în alta înfățișări toatal deosebite față de originalul lor.

Împingând mai departe considerentele noastre, ne putem întreba dacă anumite texte ale lui Corneille, Racine și Molière, care au ca inspirație literatura dramatică antică, nu pot să fie incluse în aceeași experiență generală a parafrizei literare. O asemenea lărgire a discuției ne obligă la o sugestie esențială în perceperea statutului literar al parafrazelor versificate: dacă ele trebuie analizate în relație cu textul de la care pornesc, acest lucru trebuie făcut prin analiza lor în formă, iar aprecierea lor din punct de vedere artistic trebuie făcută doar considerându-le ca lucrări independente din punct de vedere estetic, a căror valoare trebuie judecată în sine și nu în relație cu a textului sursă.

În răsăritul Europei, Reforma a cuprins toată zona baltică, Polonia și Ungaria. Și, pentru un timp, și Ucraina. În Polonia, de exemplu, unde, pe lângă cunoscuta versiune a episcopului catolic Jan Kochanowski¹³³, se mai cunosc și alte variante versificate ale psalmilor, de data aceasta de sorginte reformată, scrise în latină sau polonă.

Nevoile cultului reformat au impus atât de mult textul psalmilor versificați în conștiința contemporanilor, în mod special prin oralitatea lor, încât la mijlocul secolului al XVII-lea asistăm la ciudate apariții literare în care melodia unui psalm era suport pentru un alt text literar¹³⁴.

Însuși Clément Marot a lăsat să se înțeleagă în dedicația la psalmii săi versificați dubla lor calitate: cea de operă literară și caracterul lor devoțional:

„O vous, dames et demoyselles,
Je veuls icy vous presenter
Depouy sans offence chanter.
O bien heureux qui voeir porta
Fleurir le tempe qui l'on ora
Le laboureur parmy la rue,
Et l'artisan en sa boutique,
Avecques un psaume ou cantique
En son labeur se soulager!
Heureux qui orra le berger
Et la bergere aux boys esans,
Faire que rochers et estangs
Aprés eulx chater la haulteur
Dun saint nom du leur Créateur!”

¹³² Elisio Calenzio, *De bello ranorum*, Augsburg, 1512.

¹³³ *Psalterz Dawidow*, 1579 (a cunoscut mai multe ediții în secolele al XVI-lea și al XVII-lea. La rândul său, *Psaltirea versificată* a lui Kochanowski pare a fi o replică catolică la varianta versificată a psalmilor datorată reformatului Mikolaj Rej (1545), care se bucura de audiență chiar și în rândurile catolicilor polonezi. O sugestie în redactarea *Psaltirii* i-a putut veni lui Kochanowki în urma contactului direct cu poezia franceză a Pleiadei (și-a făcut studiile în Franța), dar și prin varianta latină a lui Buchman, cu care opera sa este uneori comparată.

¹³⁴ Pierre de Changy, *Cantique fait sur la mort du tiron composee [...] sur le chant du psaume XLII*, 1554; Gilbert de Gondoux, *Cantique en paraphrases sur aucune Psalmes de David sur les calamitez vives en France*, 1588; La Bourdaiziere, *Meditation sur le 50-e Psalme*, 1596.

Dacă faptul că *Psaltirea* putea să răspundă în mare măsură unei sensibilități baroce¹³⁵, fiind dominată de exprimarea unor sentimente extreme și contradictorii: de la nădejdea absolută în puterea salvatoare a lui Dumnezeu la expresia disperării în fața dificultăților vieții, de la sugestii ale structurilor retorice primite dinspre textul ebraic, care au putut induce atât de cultivatele în epocă forme fixe, până la dezvoltarea celebrului motiv al fortunei labilis, nu însemnează că psaltirile versificate pot să fie considerate automat ca un produs al acestui curent; apartenența diferitelor versificări ale psalmilor la Barocul propriu-zis trebuie judecată de la o operă la alta și nu în totalitatea lor. Nu ne surprinde faptul că, până să ajungă la expresiile sale majore, Barocul incipient sau cel minor s-a oprit și asupra textului *Psaltirii*, făcând un exercițiu predilect din parafrazarea sa literară.

În această conjunctură a unor factori religioși, culturali și literari, psaltirea în versuri a devenit pentru o perioadă un gen literar, care a produs un număr impresionant de scrieri de-a lungul a mai bine de două secole. Calitatea lor literară este însă diferită, mergând de la unele texte literare de mare valoare până la o puzderie de lucrări, dintre care nu puține de valoare îndoielnică. Astfel, tendința istoriilor literare de a înregistra doar lucrările de excepție, omițând numărul mare de lucrări de valoare medie sau a celor lipsite chiar de calități artistice, a făcut ca acest tip de poezie să nu fie văzut ca un fenomen de amploare, ci doar ca o serie de producții literare izolate între ele și, ca atare, insolide în cadrul fiecărei literaturi.

În concluzie putem arăta că, la mijlocul secolului al XVII-lea, răspândirea psaltirilor versificate își are justificarea într-un complex de factori care au concurat la succesul lor.

– a. În primul rând trebuie luate în considerare nevoile cultului bisericesc, susținute mai ales de Reformă (care a dezvoltat o tendință existentă încă de la începutul Evului Mediu, atât în biserica apuseană cât și în cea răsăriteană). Exercițiul parafrizei, vechi încă din perioada elenistică și din epoca literaturii latine târzii și de la începutul Evului Mediu, a cunoscut o răspândire remarcabilă și datorită controverselor dintre Reformă și Contrareformă, care implicau interpretarea textelor biblice atât în spiritul cât și în textul lor.

– b. Barocul, pe de altă parte, a facilitat parafraza versificată după textul *Psaltirii*, atât datorită manierismului pe care îl presupunea actul parafrizei, cât și datorită materialului literar propriu-zis, propice exprimării unor trăirilor atât de mult frecventate în literatura barocă, pe care îl ofereau psalmii. Dar apartenența sau nu a diferitelor parafraze versificate la acest curent artistic trebuie să fie judecată de la o operă la alta în funcție de criteriile stilistice care să valideze încadrarea respectivei opere.

Asistăm, astfel, în epocă la o dublă justificare, complementară însă, a versificării psalmilor: religioasă, pe de o parte, modă literară, pe de alta. Ambele au concurat la succesul acestui tip de texte dar, în cazul fiecărui text în parte, trebuie analizat cu atenție de la un caz la altul în ce măsură aceste elemente au contribuit individual.

3. Psaltirile versificate în literatura română veche. Pe bună dreptate Sextil Pușcariu observa că literatura română este singura din spațiul ortodox care a cunoscut până la sfârșitul secolului al XVII-lea parafraza versificată a psalmilor¹³⁶.

¹³⁵ Andre Stegemann, op. cit., p. 155–163.

¹³⁶ *Istoria literaturii române. Epoca veche*, Sibiu, 1930, p. 123–124.

Chiar dacă el nu știa de experiența ucraineanului Simeon Polocki (Polocky)¹³⁷, personalitate de mare importanță în viața culturală moscovită din anii 1660-70, afirmația rămâne valabilă, din moment ce tot mai multe informații ne arată că acesta s-a format în centre de cultură iezuite.

Sub diferitele ei aspecte, psaltirea versificată este justificată în spațiul românesc prin trei elemente: a) tradiția de a interpreta prin parafrază unul din cele mai citite dar și plin de locuri obscure texte ale *Bibliei*; b) nevoia de cult a bisericii calvine românești; c) o modă literară care era justificată de o direcție artistică, dar și de momentul manierist al literaturii europene și, doar parțial, de Baroc.

Dacă prima explicație este valabilă pentru o întreagă tradiție a hermeneuticii biblice atât răsăriteană cât și apuseană, cea de a doua este legată de răspândirea Reformei în rândul românilor transilvăneni, în timp ce cea de a treia reprezintă unul din momentele sincronizării cu cultura occidentală, pe care umanismul românesc o încerca începând cu a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

Nu toate psaltirile versificate românești sunt justificate în mod egal de cei trei factori mai sus menționați. Vom analiza, în continuare, psaltirile versificate românești redactate până la sfârșitul secolului al XVII-lea și în ce măsură ele sunt justificate de unul din cei trei factori (religios, literar și interpretativ al textului original).

3.1. Elemente versificate în psaltirile coresiene. Ladislau Gáldi emite în *Introducere în istoria versului românesc*¹³⁸ părerea că „primele traduceri ale textelor biblice au valorificat atât anumite sonorități ale versului popular, cât și efecte bazate pe paralelisme; lipsa încă – și nici nu pute fi altfel, având în vedere modelele greco-slavone – aplicarea principiului izoslabismului și în domeniul poeziei culte”¹³⁹. Remarcă, însă, clauzule rimate în anumite pasaje din *Psaltirea slavo-română* a lui Coresi din 1577, arătând că „paralelismul se realizează pe efectul expresiv al anaforei”¹⁴⁰.

3.2. Psaltirile calvino-române: Un prim grup îl formează psaltirile calvino-române, din care s-au păstrat doar trei manuscrise aflate în colecțiile Bibliotecii Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române¹⁴¹ și un fragment din *Psalmul 1* redactat de Mihail Halici-tatăl scrisă pe o foaie liminară a unei tipărituri păstrate în Biblioteca Facultății de Teologie Reformată din Cluj-Napoca¹⁴². Redactate între cca. 1660 și 1701, psaltirile calvino-române se adresau nevoilor cultului bisericesc al românilor din zona Hațegului și estul Banatului care trecuseră la calvinism. Scrise cu literă latină și cu ortografie maghiară, acestea sunt traduceri ale unor psaltiri calvine maghiare. Traducerea nu a fost făcută într-o singură etapă din moment ce în toate trei variantele primul psalm este tradus după psaltirea lui Szegedi Gergely, iar restul de 149 după cea a lui Szenci Molnár.

¹³⁷ Vezi: G. Ivașcu, *Istoria literaturii române*, București, 1969, p. 202.

¹³⁸ București, Editura „Minerva”, 1971.

¹³⁹ L. Gáldi, *op. cit.*, p. 69.

¹⁴⁰ *idem*, p. 68.

¹⁴¹ Toate cele trei manuscrise au fost conservate de bibliotecile Colegiului Reformat și a celui Unitarian din Cluj, ceea ce ne face să credem că alte exemplare au fost pierdute sau distruse în urma conflictului dintre biserica ortodoxă și cea calvină.

¹⁴² N. Drăganu, *Mihail Halici*, în „Dacoromania”, IV (1924–1926), p. 89

Diferențele dintre cele trei texte ne îndreptățesc să bănuim că ele au avut și o circulație orală puternică, asemănătoare cârților populare, supoziție întărită și de faptul că ele erau cântate în biserică, oralitatea fiind o dimensiune evidentă a circulației lor. Textele nu se caracterizează printr-o virtute literară deosebită, păstrând doar unele trăsături ale metricii originalelor maghiare (și, implicit, a *Psaltirii* lui Ambrosius Lobwasser și, eventual, a *Psaltirii hughenote*, care au fost sursa lui Szenci Molnár), în primul rând datorită folosirii aceleiași muzici pentru psalmii cântați în mediul calvin pe tot cuprinsul Europei¹⁴³.

Literatura românilor din Transilvania trecuți la calvinism nu a fost cercetată în ansamblul ei, cu atât mai puțin ca a fost integrată literaturii noastre vechi, poate și datorită faptului că reprezenta o manifestare divergentă a culturii noastre. Ca simple accidente au fost privite *Cartea de cântece (Fragmentul Todorăscu)* tipărită la Cluj în jurul lui 1570¹⁴⁴, *Cântecele calvine* (cunoscute și sub numele *Codicele Agyagfalvi*), copiate în 1642 de Grigore Sándor Agyagfalvi în Hațeg (care cuprinde cântece și rugăciuni calvine¹⁴⁵), *Gradualele* pe care Nicolae Drăgan îl datează în a doua jumătate a secolului al XVII-lea¹⁴⁶. Nicolae Drăganu a descoperit un psalm copiat de Mihail Halici-tatăl¹⁴⁷. Mai des menționată este *Psaltirea lui I. Viski*¹⁴⁸, scrisă la Sântămărie-Orlea, în Țara Hațegului, în 1697.

Găsirea unei psaltiri calvino-române necunoscute, *Șoltarile a lui sfânt David crai și proroc scrise cu ajutorul lui Dumnezeu în Râu de Mori, Anno Domini Nostri Jesus Christi 1703 în curtea șintitii jupunese Kendefii lanosoaiie ghe la Stefan Istvanhazi*¹⁴⁹ ne îndreptățeste să redeschidem analiza circulației și a locului

¹⁴³ Alin-Mihai Gherman, *Versificația în psaltirile calvino-române*, în „Revista de istorie și teorie literară”, 182, nr. 2, p. 176–182; Idem, *O psaltire româno-calvină necunoscută*, în „Biblioteca și cercetarea”, Cluj, voi. I, p. 179–192. Toate aceste trei psaltiri nu au notele melodiilor aferente interpretării lor (așa cum găsim în multe manuscrise și tipăritur maghiare din epocă), indicația melodiei se face prin citarea în limba maghiară a textului psalmului corespunzător pe a cărui melodie urma să se cânte versiunea românească.

¹⁴⁴ Publicată de Hiador Sztropszki și G. Alexics, *Szegedi Gergelyi enekeskonzvd XVI szazadbeeli roman forditasban*, Budapesta, 1911; o ediție modernă o datorăm lui Ion Gheție în *Texte românești din secolul al XVI-lea, București*, Editura Academiei, 1982.

¹⁴⁵ H. Sztropszki, G. Alexics, op. cit., p. 174–187.

¹⁴⁶ Descrie de Gr. Silași, *Psaltirea calvino-română versificată*, în „Transilvania”, VIU (1875), nr. 12, p. 141–143; nr. 13, p. 151–153; nr. 14, p. 160–162. O ediție a acestui text i-o datorăm lui Daniele Pantaleoni, *Texte românești vechi cu alfabet latin: „Psalterium Hungaricum” în traducerea anonimă din secolul al XVII-lea*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2008.

¹⁴⁷ N. Drăganu, *Mihail Halici*, în „Dacoromania”, IV (1924–1926), p. 89

¹⁴⁸ Titlul reproduce pe cel al *Psaltirii* lui Albert Szenci Molnar, *A lui sfânt David crai și proroc o sută cincizeci de șoltari cari au scris cu mâinile lui Viski Janos în Boldogfalva* (Sântămărie-Orlea), 1697.

¹⁴⁹ Spre deosebire de celelalte texte scrise cu literă latină și ortografie maghiară, care dovedesc o relativ strânsă legătură cu tradițiile grafiei româno-chirilice (*Psaltirea* lui Viski conține și un *Tatăl nostru* scris cu litere chirilice), fie că prezintă forme mai vechi ale evoluției graiului din Țara Hațegului și estul Banatului (*Graduale*), acest manuscris redă, cu posibilitățile ortografiei maghiare, multe fenomene dialectale (în special palatalizarea). Titlul său în grafia originală este *Șoltariye a lui Șfînt David Kraj si Prorok, szkrisze cu asutoria [sic!] luj Dumnyedzeu in Riu de Mori. Anno Domini Nostri Jesus Christi 1703 in Kurtya sinsztyityii supunyesze Kendefii Janosoje gyela Ștefan Istvanhazi*. Manuscrisul este păstrat în Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, fondul unitarian, sub cota Ms. U. 579A. O cercetare a lui Daniele Pantaleone emite ipoteza că formele de limbă diferite de ale celorlalte psaltiri calvino-române (cea a lui Viski și *Graduale*) se datorează originii din părțile Aiudului a lui

psaltirilor calvino-române în vechea noastră literatură, urmărind ca într-o cercetare viitoare să se investigheze cântecele și alte texte calvino-române.

Un prim element, care a trecut neobservat până acum, este faptul că în fragmentul copiat de Mihail Halici-tatăl și în toate cele trei psaltiri primul psalm este tradus după versificarea din secolul al XVI-lea făcută de Szegedi Gergely¹⁵⁰, iar următorii 149 după cea a lui Albert Szenci Molnár, făcută la începutul secolului al XVII-lea. Dacă în cazul lui Gergelyi Szegedi nu i s-au stabilit cu precizie modelele versiunii versificate de el, în cazul lui Albert Szenci Molnár se știe cu precizie că el a avut ca model versiunea germană a lui Ambrosius Lobwasser și/sau cea franceză realizată de Clement Marot și Théodore de Bèze. Acest fapt ne îndreptățește să afirmăm că textul românesc a fost tradus în mai multe etape, traducerea după Szenci Molnár fiind una ulterioară tălmăcirii primului psalm (aflat atât în fragmentul scris de Mihail Halici-tatăl, cât și în cele trei manuscrise)

Locurile de redactare ale manuscriselor cu cântece și psalmi calvino-române sunt cuprinse de o arie geografică limitată, care se reduce la estul Banatului și Țara Hațegului: Hațeg (Gr. Agyagfalvi), Sântămărie-Orlea (Viski), Râu de Mori (Istvahazi), Țara Hațegului (*Graduale*) și Caransebeș (fragmentul copiat de Mihail Halici-tatăl).¹⁵¹ Datele la care au fost copiate manuscrisele sunt cuprinse și ele între limite relativ apropiate: 1642 și 1703.

Aceste două circumscrieri ne conduc spre definirea unui moment deosebit de interesant al culturii noastre, în care suntem obligați să intercalăm și cele două scrieri lexicografice considerate și ele ca simple „accidente”: *Lexicon Marsilianum* și *Anonymus Caransiebesiensis*¹⁵², dar și poeziile lui Mihail Halici-fiul. Cu toată convingerea credem că orice cercetare viitoare nu va putea face abstracție de relația dintre aceste scrieri, aceasta fiind reprezentată nu numai de aspectul lor formal: folosirea literei latine și ortografia maghiară, cât și de aspectul mai larg, a aderării unui grup de români la cultura occidentală, produsă, foarte probabil, de dorința integrării în structurile principatului¹⁵³

Faptul că psaltirile române traduse, cu excepția primului psalm, integral *Psaltirea în versuri* a lui Albert Szenci Molnár ne lasă să bănuim rezultatul politicii concertate a principilor transilvăneni de atragere a românilor la Reformă, cântarea psalmilor în biserică fiind extrem de importantă în cadrul cultului religios calvin.

Făcând comparația textelor psaltirilor calvino-române, și cu al izvorului lor direct, trebuie să observăm că textele românești sunt inferioare din punctul de

Styefan Istvanhazi (*op. cit.*, p. 27–28), întrucât copistul era dintr-o regiune unde palatalizarea era mult mai accentuată, întrucât în studiul de față ne interesează conținutul literar al textelor, vom proceda la o transcriere interpretativă a lor, conștienți, însă, de faptul că o viitoare editare a lor va necesita și transliterarea lor, datorită lecțiilor diferite posibile.

¹⁵⁰ Acest psalm a fost copiat la 1672 și de Mihail Halici-tatăl pe foile de gardă ale unei cărți.

¹⁵¹ N. Drăgan, *Mihail Halici*, în „Dacoromania”, IV (1924–1926), p. 89.

¹⁵² A cărui paternitate trebuie atribuită cu argumente tot mai convingătoare apărute în ultima vreme lui Mihail Halici-tatăl.

¹⁵³ Acest moment cultural poate să fie privit ca un exercițiu care a premers, la nivelul unei comunități locale, Școala ardeleană, inclusiv în sublinierea conștiinței latinității limbii române (I. Gheție, *Studiu lingvistic la Fragmentul Todorăscu în Texte românești din secolul al XVI-lea*, București, Editura Academiei, 1982.), dar, spre deosebire de ce s-a întâmplat în veacul al XVIII-lea, nu și a folosirii acesteia ca argument politic.

vedere al realizării artistice. Este evident că traduceri românești au fost făcute în primul rând dintr-o perspectivă utilitaristă și mai puțin cu intenții estetice. Totuși, în concordanță cu Szenci Molnár, dar mult mai puțin consecvent decât el, versurile utilizează rima, experimentându-se diferite tipuri de așezare a rimei în cadrul structurii strofice, aranjarea pe strofe fiind mai evidentă în cazul *Graduale*-lui. Formele prea complicate de dispunere a rimei din textul maghiar sunt de multe ori schimbate în textele românești cu rimă alăturată sau cu vers căruia îi lipsește complet rima.

Redăm câteva tipuri de așezare a rimei pe care le întâlnim în textele cercetate:

– Rima alăturată (*abb*):

„Și fân dai de biu dobitoacelor
Care-i rodești pe câmpuri fiarelor,
Și după munca a lor dai omului
Iarba și-ncă grâul vieții lui” (Graduale, Psalm 101).

– Rimă alăturată cu intercalări de versuri ncrimate:

„Vernicește au păzit
Și l-au foarte iubit
Doamne, ascultă în cererea lor.
Către ei plecaș
Și le tu iertaș,
Nu se înturnară
Și ei bătut fură.
Pre ei alduiț
Ca pre Dumnezeu
Genunchele plecați
Și vă rugați” (Graduale, Psalm 69)

– În *Psalmul 5* întâlnim rime care au structura *abbca* sau *abbaca*:

„Doamne, cuvintele mele
Primește în urechia ta,
Ascultă-mă din mila ta,
Gândurile mele cu milă
Socotește-le.

De dimineața m-ai ascultat,
Când voi striga către tine,
De dimineață cu vreme
Nainte-ț spune-voi nevoia
Cerându-ț mila.

Că tu ești atare Dumnedzău
Căruia răul nu-i place
Și cine în păcat viadză
Nu-ț va videa obradzul al tău
Până face rău”.

unde se încearcă reproducerea strofelor de tipul *abbcca* pe care le întâlnim la Szenci Molnár.

În *Psalmul 4* structura rimelor în strofă (cu multe inconsecvențe) este *abaabcbcd*, în consonanță cu forma adoptată de Szenci și preluată de acesta din psaltirea lui Lobwasser și/sau Clement Marot și Bèze:

„În pat s-au odihnit,
Încet voi adormi,
Nu am nici o frică
Cându mă pomenesc
Nemic nu-mi amintesc,
Că Domnul mă păzește
Să o sută de mii
Toți m-or încungiura
De-a dreapta și stânga
Să m-ar lovi
Încă n-am eu trăgni!
Și de toată năpaste”. (Graduale, *Psalmul 4*, p. 36)

– *Psalmul 6* reia structura strofică de tipul *abcbcb*:

„Sufletul meu s-au turburat
De nevoi s-au întristat
Bolește-m inima
Doamne, să mă păstrăvesc!
Așa să mă dosădesc.
Până când mi-i lăsa?”

– Ca și:

„Voi, porților, vă închinați,
Capetele vă rădicați
S-între la voi cel crai ferecat.
Cest crai ferecat cin e?
Domnul șiragurilor e
În slava sa-i mare împărat”. (Graduale, *Psalmul 10*)

– Și mai savantă ne apare structura de tipul *ababbaca*:

„În peșteră îș ascunde trupul
Cum nevinovatul să apuce
La gură, socotește ca leul,
Cum săracul în mreje să-1 bage
Și pe el în gură să-1 înghită,
Tot în acestea elu-ș bate capul
Cum se poate apuca siromanul”. (Graduale, *Psalmul 18*)

– Sau *ababcb*:

„În Dumnedzeu tare mă nădăduiesc,
Că ce-m dziceț sufletul așa,
Cum den muntele vostru să pribegesc,
Să zbor departe ca pasărea,
Că necredzuții acest loc găteadză,
Să săgete blânzilor inima
Încă-n arce-ș aruncă săgețile”. (Graduale, *Psalmul 77*)

– Sau *abbacc*:

„În mânia ta-mi viața
Din mân-alenișilor,
Tu-m fi mântuitor,
În mâna lor mine nu mă da,
Cari pa mine urăsc
Și tot întins mă gonesc. (Graduale, Psalmul 11)

În general, trebuie să observăm că mult mai reușite sunt versurile mai scurte, nu de puține ori textul românesc câștigând datorită caracterului oral virtuți neașteptate datorită simplității și sincerității exprimării:

„Ca pleava ușoară vântul
Răsfiră, așa îngerul
Domnului, pre tot într-una
Să facă să plece fuga.
Fie-le întunecoasă
Calea, gheață lunecoasă”. (Graduale, Psalmul 35)

Exemplele de mai sus sunt suficiente, credem, pentru a justifica reexaminarea afirmației deja încetățenite¹⁵⁴, conform căreia textele psaltirilor calvino-române sunt de o valoare literară scăzută. Cursivitatea unora dintre versuri impune și reanalizarea afirmației lui L. Gáldi¹⁵⁵, care a găsit în textul lui Viski „urme de metru iambic”. Fiind o traducere adaptată unei melodii, această analiză trebuie făcută prin colaționarea tuturor variantelor românești și cu confruntarea atât cu textul lui Albert Szenci Molnár dar și cu muzica pentru care au fost compuse¹⁵⁶.

Un fenomen căruia nu putem să-i oferim momentan nici o explicație este faptul că majoritatea psalmilor versificați în care apare și rima se află între primii cincizeci. Probabil este vorba de faptul că însăși traducerea textului lui Szenci Molnár a fost făcută în mai multe etape sau de traducători diferiți, ceea ce se va putea susține doar în momentul transcrierii întregului text al psaltirilor versificate și al comparării formelor de limbă.

Confruntarea manuscriselor pe care le avem la dispoziție arată existența unei înrudiri evidente:

Psalmul 1 – Halici-tatăl:

„Care nu îmbla în sfatul răilor
Și nu va sta pre cale de păcat
În scaunul de bădjocură nu șede
Ce în legea Domnului să dezmiardă,
Acesta-i grijă dzua și noaptea,
Om ca acesta-i fericit, adevăr”.

¹⁵⁴ *Istoria literaturii române*, voi. I, ed. a II-a, București, Editura Academiei, 1970, p. 437.

¹⁵⁵ Ladislau Gáldi, *Introducere în istoria versului românesc*, București, Editura Minerva, 1971, p. 41 și 80.

¹⁵⁶ Textul psalmilor lui Szenci Molnár a fost însoțit de la prima ediție de notele pentru care aceștia au fost compuși (note care au rămas aceleași pentru tot spațiul european al calvinismului). O bună ediție a psalmilor versificați de data acesta și a notelor muzicale aferente o găsim în *Régi magyar költök tára XVII század*, voi. 6: Szenci Molnár Albert, *Költői művei*, Budapeșt, 1971.

– *Graduale*:

„Care nu îmbla în sfatul răilor
Și nu va sta pe cale de păcat,
În casa de bādjocură nu șede,
Ce de legea Domnului să dezmiardă
Aceasta-i grija dzua și noaptea,
Om ca acesta-i fericat, adevăr”.

– Viski:

„Care nu îmbla în sfatul răilor
Și nu stă în calea păcătoșilor,
În scaunul de bādjocuroși nu șede
Ce în legea Domnului să dezmiardă,
Aceasta-i grija dzua și noaptea,
Dzäu, că-i fericat omul ca acela”.

– Istvanhazi:

„Care nu umblă în sfatul răilor,
Și nu stă în calea păcătoșilor,
În scaunul bajocuroșilor nu șeg'e,
Ce-n legea Domnului se g 'ezmn'ardă
Dzua și noapt'a aceasta-i grija
Dzäu, că-i fericat omul ca acesta”.¹⁵⁷

Observăm că fragmentul scris de Mihail Halici-tatăl se aseamănă cu *Graduale*, iar cel din Viski face corp comun cu Istvánházi.

Este cert că nici unul din textele pe care le avem la dispoziție nu reprezintă originalul, ci copii, variante mai mult sau mai puțin fidele ale traducerii originale. Tipul diferențierilor, care apar între manuscrise, ne poate sugera concluzia că, în paralel cu circulația scrisă a copiilor, va fi intervenit și vehicularea orală a cântecelor, întrucât, după cum am afirmat, psalmii sunt mult cântați la calvini. Numai astfel putem explica asemănări care apropie fără o regulă anume când unele, când altele dintre manuscrise.

Astfel, *Psalmul 8* sună în *Graduale*:

„Laudă-te și cei poroboci mititei,
În gura lor sfânt numele-ț poartă ei”.

– La Viski:

„Laudă-te și cei poroboci mici,
În gura lor sânt numele-ț poartă ei”.

– Și la Istvanhazi:

„Laudă-te și cei copt'ii miti't'ei,
În gura lor sfânt num'ele-ț poartă ei”.¹⁵⁸

¹⁵⁷ Scris: Care nu emble in szfatul reilor,
Si nu sztae in calya peketosilor,
In szkaunul bazsokurosilor nu segye,
Tsen legsa Domnuluj sze gyezmnyarde
Dzua si noptya atsastaj grizza
Dzeu, kej ferikat omul ca atseszta

Unde, la Istvanhazi se schimbă *poroboci* cu *copii*, iar la Viski *mititei* cu *mici*. Schimbarea de la Viski aduce, însă, și o deteriorare a regimului rimelor.

Diferențierile sunt în unele cazuri atât de semnificative, încât, uneori, putem presupune că suntem în fața unor traduceri paralele ale aceluiași text:

– *Graduale*:

Doamne, ipăsenia mea,
Cu zi, cu noapte strig la tine,
Rugăciunea mea o ascultă [...]
Sufletul meu cu rea boală
S-au ponosit și umplut tare,
Ca care s-au gătat pre moarte
Și coboară pre păcură [sic!]"

– Viski:

„Doamne, ispăsenici mele,
La tine strig dzua și noaptea,
Rogu-mă cum eu înaintea ta,
Să margă rugăciunca mea [...]
Și-m socotește mâlciuiala,
Sufletul micu cu dosadă,
S-au împlut și s-au săturat
Și amu s-au apropiat
Viața mea de gropniță”.

– Istvanhazi:

„Doamn'e ispăsen'ei mn'ele,
Dzua și noapt'a strig eu la tin'e,
Rogu-mă cum înaintea ta
Să mn'argă rugăciunea mn'a [...]
Sufletul mn'eu cu dosadă,
S-a umplut și s-au săturat,
Ca acela ce-i pe groapă gata
Și merje el pe păcură [sic!]"¹⁵⁹

În faza actuală a investigațiilor nu se poate afirma decât că manuscrisele cele mai vechi, fragmentul copiat de Mihail Halici-tatăl și *Graduale* sunt cele mai apropiate de ceea ce va fi fost traducerea inițială, cele mai recente (Viski și Istvanhazi) aducând — mai ales cel din urmă — o evidentă deteriorare a textului poetic.

¹⁵⁸ Scris: „laudete si tsej koptyii mityityej
În gura lor szfunt numyelecز porte jej”.

¹⁵⁹ Scris: Doamnye iszesenzyi mnyeie,
Dzua si noaptya sztrig eu la tynye,
Rogume cum inaintya ta
Se mnyarge rugetsunya mnya [...]
Szufflytul mnyeu cu doszade,
Sza emplut si szau szeturat,
Ka atsela tsej pe grope gata
Si mezsje el pe pekure.

O certitudine este faptul că nici una dintre ele nu reprezintă o traducere originală (așa cum s-a afirmat uneori) și că multe dintre diferențele pe care le constatăm între diferitele versiuni vin din circulația lor atât în scris cât și orală.

E mai greu de stabilit când s-a făcut această traducere. Cu siguranță că ea a fost făcută după 1620, când versiunea lui Szenci Molnár a psalmilor a fost impusă în cadrul bisericii calvine maghiare din Transilvania și înainte de 1670, de când datează textul lui Mihail Halici-tatăl¹⁶⁰. Ca punct de reper putem să luăm și *Cartea de cântece* scrisă de G. Agyagfalvi la 1642 în Hațeg, care nu conține nici un psalm din Szenci Molnár. De asemenea, catehismele calvinești tipărite pentru români în 1648 și 1656 nu conțin nici o referire la psalmii versificați.

Este o certitudine, deci, că psaltirile calvino-române aveau o destinație în primul rând practică, ele vizând cultul în biserică. În același timp, însă, ele reprezintă, de asemenea, un monument literar care, deși era traducere a unui text străin, a fost redactat înaintea multor încercări de versificație de la noi. Iar prin conexiunile lor mai îndepărtate, pune, în legătură în mod neașteptat literatura noastră veche cu manifestări ale Renașterii târzii și, în general cu forme ale literaturii occidentale.

3.3. *Psaltirea în versuri a mitropolitului Dosoftei*. Psaltirile versificate deveneau, prin răspândirea lor în unele medii românești din Transilvania, o marcă a Reformei. De aceea, tipărirea la Unieș de către Mitropolitul Dosoftei a unei parafraze versificate a psalmilor poate să fie privită și din perspectiva mai vechii tradiții moldovenești de replică ortodoxă contra Reformei. În același timp, prin caracterul ei insolit în cadrul modelului slavo-bizantin al literaturii noastre, nu a putut să fie primită decât cu rezervă în mediul tradiționalist ortodox.

Compusă între 1660-1666, *Psaltirea în versuri a mitropolitului Dosoftei* a fost editată doar în 1673. Conștient de noutatea întreprinderii sale pentru literatura noastră, autorul mărturisește precaut, încă din foaia de titlu a tipăriturii, că ea este „cercată prin svintele cărți, și de-acia pre versuri tocmită în cinci ai foarte cu osârdie mare”¹⁶¹, «tocmită» însemnând „alcătuită, ansamblată”. Tot Dosoftei își definește lucrarea drept o tâlcovanie¹⁶², cu sensul de: „interpretare”, sens pe care îl regăsim și în alte contexte tot în *Psaltirea în versuri*: „Vezi ce tâlcovanie are sfânta carte”¹⁶³, „tâlcovania pre-acest psalom de sus”¹⁶⁴; în altă formulare, Dosoftei spune explicit că „a lui David proroc și împărat Psaltire tâlcuită românește pre stihuri”. Din aceste formulări rezultă clar cele două dimensiuni pe care mitropolitul le

¹⁶⁰ Pentru datare ar putea fi luată în considerare și condiția pusă de către superintendentul (episcopul) calvin Ștefan Geleji Katona candidatului Meletie pentru păstoria scaunului Bălgradului: „Cântecele calvine traduse românește și întrebuițate de cei din Caransebeș și Lugoj să le tipărească și să le vestească înainte și după predici și rugăciuni în toate adunările” (apud N. Drăgan, op. cit., p. 88).

¹⁶¹ Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, ediție critică de N. A. Ursu, Iași, 1974, p. 3.

¹⁶² „Ni s-au părut smerenii noastre a hi lucru de treabă și de folos tâlcovania aceștii svinte cărți”, *idem*, p. 11.

¹⁶³ *Idem*, p. 933.

¹⁶⁴ *Idem*, p. 1038.

investește în lucrarea sa: pe de o parte cea de interpretare și chiar exegeză și, pe de alta, cea de exercițiu literar.

În *Predoslovie către cititori* a manuscrisului *Psaltirii în versuri*, citând autoritatea patriarhului Dositei al Ierusalimului, de la care ar avea această informație, Dosoftei spune că: „patru înțelesuri are Sfânta Scriptură писмнѣный [literal], ѡбичинѣный [„pe obicei”, curent, sens de bază], иносказанѣный [„alegoric, plămuitor”], прѣносителѣный [pe mutare, metaforic], detalind fiecare din aceste niveluri de lectură: писмнѣный „iaste cuvântul acela ce nu te lasă să-l duci într-alt chip de cum iaste scris, ca și unde zice Domnul Hristos «Eu voi trimite-vă mângâietoriu de la Părintele Duhul cel adevărat, care de la Părintele purcede». Acesta cuvânt, cine-l va socoti într-alt chip, acela-i strein cu totul de sfânta besearică; ѡбичинѣный iaste nărav în sfânta carte ca și când zice: «N-am venit să răsipesc leagea, ce să o împlu», «N-am venit pace să arunc pre pământ, ci sabie!». Cu cuvântul acela dintâi, Domnul Hristos face îndemnoși pe jidovi cătră ascultarea Sfintei Evanghelice, iar cu cel de-al doilea le dă groază pentru cei îndereptnici; иносказанѣный iaste ca și cimiliturile, când altă grăicști și altă să-nțăleage, ca și: «Că stearpa născu șapte și cea cu cuconii mulți au slăbit» va să zică că besearica cea din limbi, carea era stearpă de darurile lui Dumnezeu au născut cuconi de la Hristos, mirele său, ceale 7 taine și șapte daruri a Sfântului Duh; ceii cu cuconi mulți, adică besearica Leagei Vechi (carea să zice umbră leagii adevărate) au slăbit, s-au sterpit de tot, darul lui Dumnezeu, pentru ne-ascultarea cuconilor ei, carea înainte era plină de darul lui Dumnezeu cu proroci și apostoli; прѣносителѣный iaste că neștine, ce va să să-nțăleagă cuvântul dintr-altă asemănătură de poveaste, într-acest chip: «Piatra ce nu o socotiră zidari, aceea fu în capul zidului», acest cuvânt să mută la Domnul Hristos, că nu-l băgară în samă jidovii, călcătorii legii, ce sfinția sa stătu cap unghiului Legii Vechi și legii nouă, de le împreună îmbe, că sfinția sa iaste capul sfintei besearic, mireasei sale»¹⁶⁵.

Aceeași împărțire a posibilităților de lectură a textului *Bibliei* o face, cu unele diferențe, și în predoslovie textului *Psaltirii în versuri* tipărit la Uniev. Faptul era cu totul nou în cultura noastră și insolit pentru lumea ortodoxă, din moment ce tot el ține, din nou, să asigure cititorul că acest lucru l-a auzit de la tizul său, patriarhul Dositei al Ierusalimului: „De-aceasta m-am rugat svinției sale părintelui și preafericitului patriarh de mi-au scris aceste patru înțălesuri [...] și de pre izvoldul svinții sale am scris precum să vede”¹⁶⁶.

Formulare precaută prin care, ascunzându-se în dosul autortății ecleziastice a unuia din capii Bisericii Răsăritului, reia de fapt rudimente ale unei teorii retorice

¹⁶⁵ Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, ediție de I. Bianu, București, 1887, p. 7–8.

¹⁶⁶ Dosoftei, *Opere*, p. 21–23. În manuscrisul *Psaltirii în versuri*, Dosoftei afirmă că aceste informații le are de la patriarhul Nectarie al Ierusalimului, antecesorul lui Dositei: „Aceste patru înțălesuri le-am scris pentru cetitoriul iubitei sale părintelui și preafericitului patriarhului de mi-au scris aceste patru înțălesuri, ce va avea osârdia să-nțăleagă într-adâncul aceștii cărți. De-asta m-am rugat sfinției sale părintelui și preafericitului patriarhului de mi-au scris aceste patru înțălesuri, însă atunci când visă sfinția sa, când era arhidiacon la părintele Nectarie, patriarhul de Ierusalim. Atunci mi-au scris sfinția sa, tizul meu, carele acum iaste în locul părintelui Nectarie, kyr Dosoftei și de pre izvoldul sfinții sale am scris precum să vede” (Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, p. 8–9).

scolastice pe care o va fi auzit în timpul popasurilor sale poloneze sau a lecturii vreunei cărți occidentale¹⁶⁷.

Primul nivel este cel pozitiv, etimologic sau „pre istorie”¹⁶⁸, al doilea este cel „ithicos, pre obicei, [în lexicografia modernă este numit „sens de bază”]¹⁶⁹, un al treilea este cel „alagoricos, pre altă plăznuitură”¹⁷⁰, iar cel de-al patrulea este cel „metaforicos, pre mutare”¹⁷¹, ilustrând fiecare mod de lectură cu diferite exemple, dar atrage atenția cititorului că aceste patru niveluri de lectură sunt valabile și pentru textul *Psaltirii* în versuri: „Aceste patru înțelesuri le-am scris pentru cetitorul iubit ce va avea osârdie a cerca să-nțealegă într-adâncul aceștii svinte cărți”¹⁷².

„Pre istorie” sunt foarte multe explicații care însoțesc psalmii¹⁷³, încercând să detalieze căruia moment al vieții lui David îi corespund diferiții psalmi: *Psalmul 3* a fost compus „când fugea de Avesalom”, *Psalmul 7* este „Cântecul lui David pentru Huși, feciorul lui lemeni, când îi împroșca și-i suduia, fugind de fiu-său, de Avesalom”. *Psalmul 8* este „pentru călcătura culesului”, *Psalmul 14* „Poate fi că s-au fost cântând a opta zi de Paște, cumu-i la noi Tomina”; *Psalmul 17* „sluga Domnului, David, ce-au grăit cătră Domnul cuvintele aceștii cântări în zua ce 1-au izbăvit Domnul de mâna tuturor pizmașilor lui și din mâna lui Saul”¹⁷⁴, *Psalmul 49* „cuprinde întru sine acest psalom nevoile besearicii lui Dumnezăau și izbânda asupra pizmașilor” etc.

Interpretările „ithicos, pre obicei” sunt mai rare, dar existente, precum lecțiunea versurilor „Sufletele-ntoarce cătră sine, / A dori de Domnul, cum să vine” sunt interpretate marginal de Dosoftei: „Tot s-or spăși, de vor vrea”¹⁷⁵.

„Alagoricos” sau „pre altă plăznuire” sunt glosările marginale care pune în relație *Psaltirea* din perspectiva textelor *Noului testament*: Versurile „Mă certară

¹⁶⁷ Aceste teoretizări sunt contemporane cu cele pe care le face Miron Costin în *Predoslovia la Viața lumii*. Cunoscând faptul că cei doi au fost într-o relație apropiată și faptul că versuri ale lui Miron Costin sunt tipărite în *Psaltirea în versuri*, ne întrebăm dacă cele două teoretizări nu au fost făcute în cunoștință una de cealaltă. De altfel, teoretizări asemănătoare găsim în *De arte rhetorica libri X* scrisă câțiva ani mai târziu (1706) de Feofan Procopovici la Kiev (Feofan Prokopovič, *De arte rhetorica libri X*, Köln-Wien, Böhlau Verlag, 1982). Noțiuni de versificație se află și în prima gramatică slavonă tipărită a lui Meletie Smotrițkii (*Gramatiki slavenskiia pravilnoe syntagma*, 1619) reeditată de mai multe ori de-a lungul secolului al XVII-lea. La 1697 Antim Ivireanu tipărește la Snagov o lucrare cu titlu identic celui de mai sus.

¹⁶⁸ Dosoftei, op. cit., 7.

¹⁶⁹ Ibidem.

¹⁷⁰ Ibidem.

¹⁷¹ Ibidem.

¹⁷² Ibidem, p. 21.

¹⁷³ Studiul notelor marginale și glosărilor lui Dosoftei la textul *Psaltirii în versuri* este subiectul unei alte cercetări.

¹⁷⁴ Trebuie să observăm că o mare parte din interpretările lui Dosoftei sunt asemănătoare cu cele din *Psaltirea de la Bălgrad* (1651), tradusă, foarte probabil, după varianta reformată latină a lui Iunius. Ele coincid, însă, aproape în totalitate cu interpretările pe care *Biblia de la București* și *Vechiul Testament* (ms. 45. de la Biblioteca Filialei Cluj a Academiei) și *Vechiul Testament* (ms. 4389 de la Biblioteca Academiei București). Este de presupus că Dosoftei a avut la dispoziție cel puțin în faza redactării finale a *Psaltirii în versuri* o copie a traducerii *Vechiului Testament* făcută de spătarul Nicolae Milescu.

¹⁷⁵ Ibidem, p. 120.

din zî până-n noapte / Rărunchii miei" sunt interpretate marginal de Dosoftei: „Rărunchii sânt jidovii, carii răstigniră pre Domnul fiind dintr-o sâmbânță, ca și Avesalom care-au năcâjit pre tată-său, David. Cu rărunchii să-nțăleg oamenii, că-s din sâmbânță rărunchilor"¹⁷⁶, iar versurile „Am dormit somn cu odihnă / Pâna-n ziua de la cină. / Și m-am sculat demineăta" sunt glosate marginal cu „Moartea Domnului Hristos" și „învierea"¹⁷⁷.

Foarte probabil, Dosoftei face diferențierea între exprimarea alegorică, ca una cu referință la pasaje din *Noul testament*, și cea metaforică, în care termenul explicat al metaforei nu este neapărat în conexiune cu textul biblic. Astfel, cetatea „bine-ntemeiată, / De Domnul gata ta; / în țară vestită" (*Psalmul 47*) este explicată marginal de Dosoftei: „Vestită-i în toată lumea svânta beserică de tocmeale bune"¹⁷⁸; versul „îi va-mproșca Domnul ca să-i răsâpască" este explicat de Dosoftei printr-un sfat: „Dezmiardă-te, omule, cu samă!"¹⁷⁹; „ca să-i lași să hie de ocară" este glosat în funcție de concepția Evului Mediu: „Poate fi [că i-au lăsat] Dumnedzău pre jidovi să rămâie de poveaste în lume"¹⁸⁰ etc.

Psaltirea în versuri a lui Dosoftei mai are o serie de note marginale care conțin trimeri la alte texte ale *Bibliei* cu care marele mitropolit pune în legătură un text sau altul al psalmilor. Fără a încerca aici un răspuns, ne punem întrebarea dacă acestea nu sunt preluate din surse occidentale (eventual din *Psaltirea de la Bălgrad* sau traducerea făcută de Nicolae Milescu a *Vechiului Testament*), în situația în care scoliile care însoțesc psalmii sunt asemănătoare sau chiar coincid cu *Psaltirea de la Bălgrad*, manuscrisul 45 al Bibliotecii Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române și ms. 4395 al Bibliotecii Academiei¹⁸¹.

Așa cum ne apare acum, *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei este, cel puțin în parte, o parafrază teologică a textului biblic, încercând o exegeză a locurilor obscure, dar și să facă legătura cu alte cărți ale *Bibliei*. Doar astfel se poate explica faptul că Dosoftei nu a versificat psalmii în întregime, eliminând unele părți ale lor – ceea ce contravenea în mod evident cu respectul pe care Biserica Ortodoxă l-a arătat în permanență pentru păstrarea integrității textului biblic –, el dând o dublă dimensiune actului de versificare: una hermeneutică (puțin studiată până acum) și una artistică: el încearcă să clarifice pasajele obscure prin mijloacele oferite de literatură, dar, în același timp, își permite libertăți de expresie care țin de teritoriul beletristicului.

El nu face acest lucru cu un anume text în față, ci, ca un om îndelung exersat în lectura *Bibliei*, și în special a psalmilor, el întreprinde prin versificarea lui o triplă operație: hermeneutică, pe de o parte, catehetică pe de alta, dar, în primul rând, una estetică. Aceasta nu însemnează că, uneori, sugestia îi puteau veni din diferite lecturi, de la *Vulgata* la lecturi exegetice sau chiar ale unor parafraze

¹⁷⁶ *Idem*, p. 101.

¹⁷⁷ *Ibidem*, p. 41.

¹⁷⁸ *Ibidem*, p. 321.

¹⁷⁹ *Ibidem*, p. 365.

¹⁸⁰ *Ibidem*, p. 399.

¹⁸¹ Alin-Mihai Gherman, *Despre cronologia și tipologia textelor lui Dosoftei*, în „*Annales Universitatis Apulensis. Series Historia*, 2008.

versificate ale psalmilor. De asemenea, adaptarea pe care o face el nu se adresa atât la un mediu geografic¹⁸², cât la unul cultural, căci în versificarea lui se simt scoliile patristice (mai ales ale sfinților părinți din Răsărit).

O cheie a relației *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei cu textul propriu-zis al psaltirii ne oferă tâlcovaniile pe care el le face unora dintre psalmi. Astfel, după *Psalmul 28* găsim o *Tâlcovanie preste psalom de sus*, în care regăsim multe ecouri ale lecturilor patristice: „Aduceți lui Dumnedzău, fiii lui Dumnedzău» – Fiii lui Dumnedzău sânt creștinii ori din leagea noauă, ori din leagea veachie, ce au fost până la botedz. Îi îndeamnă psalomul acesta să aducă mulțămită lui Dumnedzău. «Aduceți lui Dumnedzău feciori de areți» Adecă miei să aducă, că așea aducea în leagea veache creștinii dar lui Dumnedzău, miei și vițai și alte ca aceastea. Iară acum, în locul mielului, aducem jârtva cea fără de sânge, adică svânta liturghie, întru carea jârtvim mieluşelul lui Dumnedzău, Domnului Dumnedzău și pre noi înșine jârtvim lui Dumnedzău jârtvă vie. «Aduceți Domnului slavă și cinste, aduceți Domnului numelui lui» Aicea ne-mbie psalomul să aducem slavă și cinste lui Dumnedzău și numelui svinții sale, făcându-ne nume bun din lucrurile ceale bune, împlând toată porunca lui Dumnedzău. «Închinați-vă Domnului în curtea cea svântă a lui» Aicea ne-ndeamnă psalomul a păzi sfânta besearică și a nu ne leni cu paza besearicii spre-nchinaciunea lui Dumnedzău. «Glasul Domnului – pre ape» Apele sânt năroadele, glasul Domnului iaste Sfânta Evanghelie, că i să aude glasul ei în sfânta besearică, în toate năroadele lumii. «Dumnedzăul slăvii au tunat. Domnul – preste ape multe» Dumnedzăul slăvii iaste Părintele Fiiului, că slava lui Dumnedzău și înțelepciunea și cuvântul tot una iaste, Domnul Isus Hristos ce-au tunat preste ape multe. Tunetul face groază, așea și cuvântul Domnului face groază păcătoșilor cu focul nestins și munca veacinică, cum strigă tare Sfânta Evanghelie, citească fie-cine de vază. Apele ceale multe, precum mai sus am dzis sânt năroadele, precum și la sfântul botedz tună. Acolo era apele Iordanului, acolo era și năroade, ce se strânseasă de le botedza Sfântul Ioan. Acolo audziră toți: «acesta-i fiul meu iubit, de-acesta ascultați»”

Aceste glose devin în textul versificat:

„Aduceț pominoace, veniț la Domnul,
Lui Dumnedzău cât santeț fii și tot omul,
Aduceți-i cu miei grași Domnului și slavă,
Aduceți-i cu cinste, nu faceți zăbavă
Și faceți cum să cade sfântului său nume
Dumnedzăului nostru toți domnii din lume.
Să vă-nchinați lui Dumnedzău în curtea cea sfântă
Cu inemă curată, cu gând cără smântă.
Glasul Domnului toarnă cu smidă-n poghoane
Și tună-n apă multă, cu fulgere în ploaie”

Pe de altă parte, ea poate foarte bine să fie interpretată ca o replică ortodoxă la textele similare reformate, care circulau între românii transilvăneni calvinizați,

¹⁸² Profesorul Al. Andriescu refuză, pe bună dreptate, această idee a „românizării” psalmilor.

despre care, cu precizie, Dosoftei avea știință¹⁸³, mitropolitul integrându-se coerent într-o îndelungată tradiție de replică moldovenească la răspândirea Reformei între români, inaugurată de Varlaam. O altă sugestie îi putea veni însă de la Contrareforma catolică (în special cea poloneză, de care Dosoftei nu era străin), care integrase psaltrile versificate într-o experiență literară propriu-zisă.

Dar, dincolo de aspectele filologice și religioase, *Psaltirea în versuri* rămâne un text poetic autentic (și nicidecum o traducere), care se integrează într-o foarte largă tradiție literară occidentală. Probabil insolitul acestui text în lumea ortodoxă și suspiciunea cu care va fi fost el tratat de către unii ierarhi (și aici nu facem, pentru moment, decât o presupunere) îl va fi îndreptățit pe Dosoftei să publice ulterior *Psaltirea slavo-română*, ca o dovadă a atașamentului său la tradiția ortodoxă¹⁸⁴. Acest lucru ar explica neconcordanța între textul slavon și cel românesc în proză, dar, de asemenea, între titlurile slavone din *Psaltirea slavo-română* și cele din *Psaltirea în versuri* și, în fine, între textul românesc în proză și cel versificat. Parte dintre acestea au fost observate de cercetători, dar nu au fost studiate în toată amploarea lor.

Dacă acceptăm acest punct de vedere nu va trebui să căutăm un anume text pe care îl va fi versificat Dosoftei, ci, înțelegând regulile parafrizei, să urmărim *Psaltirea în versuri* ca o operă literară independentă de o anume redactare a *Psaltirii*.

Dosoftei sugerează posibilitatea că psalmii săi versificați ar putea fi folosiți în biserică: „Poate hi că s-au fost cântând în legea veche în stepenele oltariului cum să cântă acum la noi la utrănie duminica înaintea svintei evanghelii catisma acesta cu tâlc ce le zicem antifoane”¹⁸⁵, dar, categoric, prima lui intenție era una literară, din moment ce adaugă la sfârșitul volumului și versurile lui Miron Costin despre originea românilor și un *Apostrof*.

Comparând textul în proză al psalmilor conform *Bibliei de la București*¹⁸⁶ și scrierea lui Dosoftei observăm că doar în câteva situații, se întâmplă ca un verset să fie eludat în varianta versificată. O simplă comparație între textul psalmilor 1 și 2 din *Biblia de la București*¹⁸⁷ și cel versificat de Dosoftei arată evident libertățile pe care acesta și le permite față de textul *Psaltirii*:

Psalmul 1

1. Fericit omul carele n-au mers în sfatul necuraților și în calea păcătoșilor n-au stătut și pre scaunul ucigașilor n-au șezut.

„Ferice de omul ce n-a mearge
În sfatul celor fără de leage
Și cu răii nu va sta-n cărare
Nici a ședea-n scaun de pierzare”.

¹⁸³ Un argument indirect ne este oferit și de circulația și ecurile deosebite de care s-a bucurat textul lui Dosoftei în Transilvania; cf. notele lui N. A. Ursu la Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, Iași, 1975 și la Dosoftei, *Opere*, I, București, 1978.

¹⁸⁴ A.-M. Gherman, *Despre cronologia...*

¹⁸⁵ Idem, p. 911.

¹⁸⁶ Alin-Mihai Gherman, *Despre cronologia...*

¹⁸⁷ Este posibil ca Dosoftei să fi avut cunoștință de traducerea psalmilor făcută de Nicolae Milescu în cadrul versiunii întregului *Testament vechi*.

2. Ce în leagea Domnului – voia lui și în leagea lui va cugeta ziua și noaptea.
 „Ce voia lui va fi tot cu Domnul
 Și-n leagea lui ș-a petrece somnul
 De să va-nvăța de zi, de noapte,
 Să-i deprinză poruncile toate”.
3. Și va fi ca lemnul cel răsădit lângă trecătorile apelor, carele roada lui va da în vremea lui și frunza lui nu va cădea și toate, oricâte va face, să vor îndirepta.
 „Și va fi ca pomul lângă apă
 Carea de roadă nu să scapă,
 Și frunza sa încă nu-ș va piarde
 Ce pre toată vremea va sta vearde.
 Și de câte lucrează i-sporeaște
 Și agonisita lui va creaste”.
4. Nu așa – necredincioșii, nu așa, ce — ca praful carele aruncă vântul de pre fața pământului.
 „Iară voi, necurații, ca pleava,
 De sârg veț cunaște-vă isprava.
 Când s-a vântura dintr-are vravul,
 Vă veț duce cum să duce pravul,
 Și cu grâul n-ți cădea-n fîțare,
 Ce veț fi sculaț cu spulbărare”.
5. Pentru aceea nu vor învia necredincioșii la judecată, nice păcătoșii în sfatul dreptilor.
6. Căce cunoiaște Domnul calea dreptilor și calea necredincioșilor va peri.
 „Că celor drept Domnul le veade
 Toată calea din scaun ce șede.
 Și calea păgânilor cea strâmbă
 Va peri, și vor cădea-n grea scârbă”.

Psalmul 2

1. Pentru ce s-au înfierbântat limbile și noroadele au cugetat deșarte?
 „Ce poate fi de poveaste
 Ca aceasta, și de veaste,
 De să zborâră păgânii
 Gloate tineri și bătrânii,
 De să vorovesc cu svaturi
 În deșert din toate laturi!”
2. Stătut-au aproape împărații pământului și boiarii s-au adunat într-un loc asupra Domnului și asupra Unsului lui.
 „Și sfātuiesc necurații
 Cu craii și cu-mpărații
 Și cu toții să-nvitează
 Spre domnul, de vor să piarză
 Pre alesul lui și svântul
 Iubit fiiul și cuvântul”.

3. „Să rumpem legăturile lor și să lepădăm de preste noi jugul lor!”
„Iară noi, svânta sămânță,
Să nu dăm în dâns în sălță.
Legătura să le spargem,
În giugul lor să nu tragem”.
4. Cel ce lăcuiște în ceriuri va batjocori pre dânsii și Domnul va defăima pre ei.
„Că Dumnezău toate veade
Din scaunul său ce șeade
În ceri, unde odihnește,
De-acolo pre toț prăvește.
Pre pizmașii și pârâșii
Domnul va râde de înșii
Și-i va muștra de ocară
Pentru carea-l supărară”.
5. Atuncea va grăi cătră dânsii cu urgia lui și cu mânia lui va trubura pre dânsii.
„Cu mânie le va zice
A ce stătură cu price
Și-l va turbura-n urgie
De muncile cu vecie”.
6. „Și eu mă puș împărat de dânsul preste Sion, muntele cel sfânt al lui, povestind porânca Domnului.
„Iară eu-s pus de Domnul
Crai pre muntele Sionul,
Ca să-i spun de-nvățătură
Ce poruncește-n scriptură”.
7. Domnul zis-a cătră mine: „Fiiul meu eșt tu, eu astăzi te-am născut.
„Cătră mine Domnul zice
„Fiiul meu ești din mătrice,
Eu astăz te nasc pre tine”
8. Ceare de la mine și-ț voi da ție limbi moștenirea ta și ținearea ta – marginile pământului.
„Și vei ceare de la mine
De-ț voi da limbile toate,
Ce ți-s ocine de soarte,
Că vei asculta cuvântul
Și vei domni-n tot pământul”.
9. Paște-vei pre dânsii cu toiag de fier, ca vasele a olariului zdrobi-vei pre dânsii”
„Și-i vei paște cu toiagul
Cel de fier în tot șireagu,
De vei face-ntrânșii cărduri
Și-i zdrobi ca nește gârburi”.

10. Și acum, împăraților, priceapeți! Certăți-vă toți ceia ce judecă pământul!
 „Iar acum, voi împărații,
 Samă vă luaț, și alții,
 De vă certaț cu cuvântul
 Toț ce giudecă pământul”.
11. Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați lui cu cutremur.
 „Slujiți Domnului cu teamă
 Și vă bucurați cu samă,”
12. Apucați învățătura, ca nu cândai se va mâniia Domnul și veți peri den calea cea dreaptă.
 „Să suferiț și certare
 De la fiu-său, ce are,
 Să nu cumva mânie
 Spre voi Domnul cu urgie
 Și veț scăpa de la ceața
 Celora ce-s de-a dreapta,”
13. Când să va ațâța degrabă mânia lui, fericiț – toți ceia ce nedejduiți pre dânsul.
 „Când urgia lui cea mare
 Va arde fără-ncetare
 Atuncea va fi ferice
 De ceia ce nu pun price
 Ce cu inemă dreaptă
 Nedejduiesc să ia plată”.

Comparând cele două texte, constatăm că Dosoftei își permite de multe ori libertăți mari; acestea țin în mare măsură de hermeneutica teologică (tâlcovania) pe care el o susține prin actul versificării; nu de puține ori această „tâlcovanie” coincide cu sugestii care vin, foarte probabil, dinspre exegeze patristice ale textului psalmilor. De și mai multe ori, însă, aceste libertăți vin ca urmare a actului literar, de parafrază versificată, la care este supus textul psalmilor, căci nu de puține ori rigorile versificației și, mai des, licența poetică cu valoare expresivă produc schimbări majore față de textul în proză.

4. *Psaltirea în versuri a lui Teodor Corbea*. Și mai pronunțat literară ne apare *Psaltirea în versuri* compusă foarte probabil cândva între 1700–1710 de „sicritariul” de limba latină și maghiară al lui Constantin Brâncoveanu, brașoveanul Teodor Corbea¹⁸⁸. Categorie că nu-i era străină experiența lui Dosoftei, din moment ce tot el redactase anterior un *Diționar latin-român* „din plata părintelui Mitrofan”,

¹⁸⁸ Reperete cronologice sigure sunt puține. Totuși putem bănui că scrierea *Psaltirii în versuri* s-a făcut după terminarea redactării *Dicționarului latin român*, finalizată în ultima decadă a secolului al XVII-lea (nota finală a dicționarului spune “La tâlmăcirea acestui lixicon ostenitu-s-au din plata părintelui Mitrofan, episcopul de Buzău, Todor Corbea sâin iermonah Ioasaf din Brașov.”, Mitrofan deținând această funcție între 1691–1702. Din 1705 Teodor Corbea întreprinde împreună sau alternativ cu fratele său, David Ceauș Corbea mai multe misiuni diplomatice în în Rusia, ceea ce i-ar fi dat ocazia să prezinte țarului manuscrisul *Psaltirii în versuri*, care prin aspectul său dar și prin dedicațiile adresate țarului urma să îi atragă bunăvoința înaltului monarh.

pe atunci episcop de Buzău, dar care înainte fusese, în calitate de episcop al Hușilor, unul din colaboratorii apropiați ai mitropolitului ieșean.

De asemenea, este exclus ca ecourile textului versificat tipărit de mitropolitul moldovean să nu fi fost un îndemn pentru redactarea propriei lucrări. Colaborarea lui cu episcopul Mitrofan, fost episcop de Huși¹⁸⁹ și apropiat al lui Dosoftei, care, după venirea sa în Țara Românească, în calitate de episcop de Buzău i-a plătit șcheianului efectuarea *Dicționarului latin-român* ca și ecourile transilvănene ale *Psaltirii în versuri* ale lui Dosoftei ne îndeamnă în plus să credem în acest fapt.

Totuși, versificarea psalmilor făcută de Dosoftei nu a fost un model imediat, pe care Corbea să-l fi urmat. O primă confruntare a celor două texte ne lasă oarecum descumpăniți: Din totalul de 148 de psalmi care au putut fi comparați¹⁹⁰, doar 26 de psalmi sunt compuși în versuri cu același număr de silabe. Insuficient, după părerea noastră, pentru a susține o influență directă a textului lui Dosoftei.

În speranța că o comparație directă a textului ne poate da indicii suplimentare, vom purcede la cercetarea psalmilor care sunt compuși la ambii în același număr de silabe:

– *Psalmul 6* sună la Dosoftei:

„Să nu mă-nfruntez, Doamne, la ceas de mânie
Când îmi vei lua sama, cu a ta urgie,
Ce-ți fie, Doamne, milă de-a mea lîngeciune,
Oasele mi le strînge cu vindecăciune”¹⁹¹.

La Corbea, *Psalmul 6. în silave 13* arată astfel:

„Doamne, să nu mă mustri cu a ta mânie,
Nice să mă dojenești cu a ta urgie.
Doamne, miluiaște-mă că sînt mult păcătos
Și din fire sînt prostac și prea neputincios”.

– Tot în vers de 13 silabe este compus *Psalmul 7*. Acesta arată la Dosoftei:

„Doamne, Dumnezeu al meu, tu-m ești razăm tare
De la gonaci mă scoate de grea supărare,
Cîndai să nu-mi apuce sufletul ca leul,
Cînd nu-i cine mă ssoate, cîndu-mi vine greul”¹⁹².

Același psalm arată la Corbea astfel:

„Doamne, Dumnezeu al meu, nădejdea spre tine
Mi-am pus cînd am fost scârbit și mi-ai fost cu bine;
Mîntuiaște-mă de toți și mă izbăveaște
De cari mă iau în goană să caz vicleneaște!”

– *Psalmul 14* compus în 7 silabe, metru rar la Dosoftei, mult mai consecvent folosit de Corbea arată în textul tipărit la 1673 la Uniev:

¹⁸⁹ A stat în acest scaun episcopal între 1682–1686

¹⁹⁰ Textul lui Corbea, avînd pagini lipsă.

¹⁹¹ Dosoftei, *Opere*. Vol. I: *Versuri*, Ediție de N. A. Ursu, Studiu introductiv de Al. Andriescu, București, Editura Minerva, 1978, p. 20

¹⁹² *Idem*, p. 21.

„Doamne cine-ș va face
Lăcuință de pace,
Să șază-ntr-a ta casă,
În măgura cea deasă?
Numai cine va merge
Întreg spre svânta lege
Să facă-n toată partea
Ce-nvață dreptatea”¹⁹³.

Același psalm are la Corbea o cu totul altă înfățișare:

„Doamne, cine s-oa sui
În lăcașu-ț ș-oa trăi?
Sau cine de pre pământ
În muntele tău cel svânt
Cu-ndrăzneală s-oa sui
Și-ntr-îns s-oa sălășlui?
Cel ce fără prihană
Umbă într-a sa hrană
Și face dreptate
Depărtat de păcate, ”

– Un psalm, (*Psalmul 24*) compus în 10 silabe la ambii versificatori arată la Dosoftei în felul următor:

„Cătră tine, Doamne, m bietu-mi suflet
Îl rădic cu rugă, cu tins cuget,
Doamne, prin nedejde ce-am spre tine
Să nu laș în veci să duc rușine.
Nice pizmașii miei să mă-nchiză,
Într-al lor vicleșug, să mă răză”¹⁹⁴

El sună complet diferit în versiunea lui Corbea:

„Cătră tine, Doamne, am rădicat
Sufletul meu de vrăjmaș supărat
Dumnezăul meu, eu a mea nădeajde
În tine am pus și n-o voi piarde,
Ca în veac să nu paț eu rușine
Nici vrăjmașii să răză de mine”.

– Atunci când ambii compun versuri în 8 silabe constatăm aceleași diferențe.
Psalmul 88 așa cum l-a interpretat Dosoftei este:

„Mila ta, Dumnezău svinte,
Voi cânta-n veci țiind minte
‘N rod de rod voi spune-n țară
De svânta ta adevară,
Din rostul meu să-nțeleagă
Toț preste lumea cea largă”¹⁹⁵

¹⁹³ *Idem*, p. 33.

¹⁹⁴ *Idem*, p. 56.

¹⁹⁵ *Idem*, p. 200

În vreme ce la Corbea textul sună în felul următor:

„Eu, Doamne, a tale
Mile voi cânta cu hvale.
În neam și în neam voi vesti
Adevărul tău ș-oi cinsti
În gura mea, că tu ai zis:
„În veac s-oa zidi de sus,
Milă și adevărul tău
În ceriuri să va găti, zău,”¹⁹⁶

– Extinzând comparația și la alți psalmi constatăm același lucru

- Psalmul 4:* „Când îți strig cu mare jele
Dintr-adâncul de greșele” (Dosoței)
„Când am strigat, m-ai auzit
Și întru năcazuri m-ai lățit, ” (Corbea)
- Psalmul 21* „Dumnezău, Dumnezăul meu svinte,
Cercetează și mă ia aminte!” (Dosoței)
„Dumnezăule, Dumnezău meu,
Pentru ce m-ai lăsat la atât greu? (Corbea)
- Psalmul 29:* „Înălța-te-voi, Doamne, cu naltă plecare,
Că-m trimiț sprijeneală, de n-am lumina” (Dosoței)
„Înălța-te-voi, Doamne, că tu m-ai sprijinit
Și asupra-m vrăjmașii miei nu i-ai veselit”. (Corbea)
- Psalmul 36:* „Nu râvni-n bișugula om fără lege
Că fără zăbavă din lume s-a șterge” (Dosoței)
„Nu râvni celor ce trăiesc cu vicleșug
Și la treaba lor au nedrept meșterșug, ” (Corbea)
- Psalmul 45:* „Dumnezeu ne este scut și sprejeneală,
Agiutori în scârbe ce vin cu năvală” (Dosoței)
„Scăparea și putearea ni-e Dumnezău,
Ajiutor degrabă în năcaz și la greu,” (Corbea)¹⁹⁷

¹⁹⁶ Ceilalți psalmi care coincid sunt:

¹⁹⁷ Continuând comparația găsim *Psalmul 50*: „Fie-ț milă, Doamne, de mă iartă, / Cu milostivirea cea bogată”, iar la Corbea: „Dumnezăule¹⁹⁷, dup-a ta mare / Milă cruță-mă cu iertare”; *Psalmul 68* la Dosoței: „O, Dumnezeu svinte, tu mă scoate / De pohoi de ape, tot de gloate”, iar la Corbea: „Dumnezăule, mă mântuiaște / Căce apele, ticăloșeaște, / Până la sufletul meu au întrat / Și-n adâncul tinos m-am afundat”; *Psalmul 77* la Dosoței: „Oamenii miei, să-mi luaț aminte / Leagea ce v-am dat și în cuvinte”, iar la Corbea: „Nărodul meu, luaț voi aminte / Leagea mea ca de la un părinte”; *Psalmul 84* e la Dosoței: „Iubitu-ț-ai, doamne, țara cea dorită, / ce o părăsiseș, de-ț era urâtă”, iar la Corbea: „Pământului tău, Doamne, bine ai vestit, / Și din ceri tu cu milă l-ai blagoslovit;”; *Psalmul 95* e la Dosoței: „Cântați Domnului cu cinste / Cântec mare ca denainte”, iar la Corbea: „Cântare noao voi cântaț / Domnului și-l slăviți cu danț”; *Psalmul 97* începe la Dosoței identic cu 95, în timp ce la Corbea sună: „Cântare noao voi cântați, / Oh, iubiiții miei, cinstiți frați, ”; *Psalmul 100* este la Dosoței: „De mila ta, Doamne, svinte, / Și de giudeț țind minte”, iar la Corbea: „Doamne, nilă și jiudecată / Voi cânta ție în gloată” etc.

Oricât de mult am împinge această comparație nu vom găsi paralelisme de text și nici chiar de metru, în această situație putând să reluăm cu aplicare în cazul nostru afirmația pe care o face profesorul Alexandru Andriescu în legătură cu relația dintre textul lui Dosoftei și presupusul său modelul polonez: „Cât privește afirmația, foarte categorică, privitoare la structura versurilor lui Dosoftei, socotite doar ca o simplă ‚imitare’ a celor din traducerea lui Kochanowski în polonă, cum credea I. Bianu, ea ni se pare astăzi destul de vulnerabilă”¹⁹⁸. Așa cum în cazul lui Dosoftei modelul polonez nu a fost urmat mecanic, și Teodor Corbea, cunoscând cu siguranță, după cum am spus, opera mitropolitului moldovean își crează propriul său arsenal poetic.

O comparație a numărului de silabe în care au fost compuși psalmii de către Dosoftei și Corbea este grăitoare în acest sens:

Numărul silabelor	Dosoftei*	%	Corbea***	%
4 silabe	–	–	2	1.29
5 silabe	–	–	10	6.45
6 silabe	3	1.99	14	9.03
7 silabe	2	1.32	21	13, 54
8 silabe	38.5**	25.49	25	16.12
9 silabe	–	–	13	8.39
10 silabe	62	41.05	17	10.97
11 silabe	-	–	13	8.39
12 silabe	38.5**	25.49	14	9.03
13 silabe	5	3.31	26	16.77
14 silabe	1	0.66	–	–
16 silabe	1	0.66	–	–

* S-a luat în calcul și Comentariul versificat pe marginea psalmului 132, compus în versuri de 8 silabe.

** Psalmul 56 este compus la Dosoftei alternând versuri de 8 și 12 silabe.

*** S-au luat în calcul și cele trei predoslovii, compuse în versuri de 13 silabe cât și *Psalmul 118*, compus în prima sa parte în 8 silabe, dar care are Starea 1 în 8, starea a 2-a în 6 și Starea 4 în 11 silabe.

Chiar dacă valoarea cifrelor oferite de statistici nu trebuie să fie absolutizată, se observă cu ușurință că, dacă la Dosoftei predilecția pentru versuri de 8, 10 și 12 silabe acoperă marea majoritate a *Psaltirii în versuri* (92.7% din psalmi), la Corbea, cu excepția psalmilor în 4 și 5 silabe, constatăm că nu există o preferință atât de absolută ca la mitropolitul moldovean (comparativ cu acesta, psalmii în 8, 10 și 12 silabe reprezentând doar 36.77% din total)¹⁹⁹.

¹⁹⁸ Al. Andriescu, *Studiu introductiv la Dosoftei, Opere*, vol. I, p. XXVIII.

¹⁹⁹ O cercetare a matrilor în care a compus Dosoftei *Psaltirea în versuri* ne impune observația că acesta face exercițiile insolite de versificație doar în prima parte a psaltirii (*Psalmul 33* compus în 16 silabe, *Psalmul 56* având metru alternativ de 8 și 12 silabe, tot în această secțiune întâlnim și versurile de 6, 7 și 13 silabe), în timp ce în a doua parte el folosește doar metrii care îi erau familiari (de 8, 10 și 12 silabe).

Apelând însă la argumentele statisticii în ceea ce privește numărul de versuri compuse în respectivele număr de silabe și la cantitatea textului scris în respectivele versuri, situația se schimbă fundamental: Dacă numărăm câte versuri au fost compuse în diferitele numere de silabe, vedem că, de departe cele mai des folosite de Corbea au fost versurile de 8 silabe (20.31%), urmându-le în preferință cele de 10 (14.87%), 7 (13.30) și 13 silabe (12.69%). Dacă însă ne uităm la cât text a fost compus în respectivele număr de silabe constatăm că în 13 silabe a fost compus cel mai mult text (18.41%), urmând îndeaproape textul compus în 8 silabe (18.13%), 10 silabe (16.60%), și la o distanță semnificativă cele în 7 silabe (10.30%) 12 silabe (10.15%) și, surprinzător, în 9 silabe (9.83%):

nr. silabe	nr. vers.	%	nr. silabe text	%
4	56	1.01	224	0.46
5	494	8.83	2470	4.93
6	396	7.08	2376	4.74
7	744	13.30	5208	10.39
8	1136	20.31	9088	18.13
9	354	6.33	3186	6.35
10	832	14.87	8320	16.60
11	448	8.01	4928	9.83
12	424	7.58	5088	10.15
13	710	12.69	9230	18.41

Sistematizând rezultatele putem afirma că versurile care i-au fost cele mai la îndemână lui Corbea au fost cele de 7, 8, 10 și 13 silabe.

Comparând *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei cu varianta versificată de Corbea, constatăm că primul păstrează psalmul necanonic (numerotat în unele psaltiri ca al 151-lea) *Mai mic am fost* în proză, în timp ce Teodor Corbea îl versifică²⁰⁰. Comparând cu psaltirile românești tipărite până în acel moment, constatăm că, dintre textele imprimate²⁰¹, doar psaltirile coresiene și *Psaltirea de la Bălgrad* (1651) au acest text, în timp ce *Biblia de la București* îl omite. *Psaltirea* editată în 1694 de Antim Ivireanul, care reproduce cu foarte mici modificări textul din *Biblia de la București*, adaugă în schimb textul psalmului necanonic 151 și o selecție de alte texte biblice și rugăciuni. Majoritatea psaltirilor manuscrise conțin, însă, acest psalm.

În ceea ce privește *Psalmul 118*, acesta este împărțit la Dosoftei, la fel ca în *Psaltirea de la Bălgrad*, în 22 de secțiuni intitulate cu valoarea numerică a caracterelor ebraice (în *Psaltirea de la Bălgrad* transcrise cu slove chirilice, în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei cu caractere ebraice dar și cu transcrierea lor cu slove chirilice), în timp ce Teodor Corbea împarte acest psalm, în tradiția *Septuagintei*, și la fel cu psaltirile coresiene și *Biblia de la București*²⁰², în trei „stări”. Pentru

²⁰⁰ La ambii, are titlul slavon: МААЛЪ ВЪХ.

²⁰¹ Dar trebuie să obserăm că un număr considerabil de manuscrise îl conțin.

²⁰² Dar și cu un foarte mare număr de manuscrise.

prezența celor trei „stări” considerăm că, dacă a avut un text pe care să-l consulte în momentul versificării, Corbea a apelat la cel din *Biblia de la București* (eventual la varianta cu puține modificări a acestuia, pe care o aflăm în *Psaltirea* tipărită de Antim Ivireanul în 1694).

Spre deosebire de *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, textul lui Corbea nu conține o justificare teologică; ci doar una artistică; în *Predoslovnia către cititori* el spune, făcând aluzie la o îndelungată tradiție europeană:

„A lui, dară, Psaltire, în vearș în tot locul
A să cânta proslăvit îi iaste norocul.
Creștinii în trâmbițe, tobe și viioare
Frâmseăța îi proslăvesc oriunde supt soare,
În biseareci sau unde într-un loc s-adună
În gura mare ei toț slava îi răsună.
Fericit dară tu ești, svinte împărate,
Ce această ai scornit supt ceri svântă carte
Că și noi, ție urmând, dintr-a ei dulceață
Ne îndulcim cu cântări de svântă viață.
Meșterșugul tău privind punem nevoiță
Ca să ajungem a ta svântă osteniță,
Cării ai noastre în vearș de psalmi glăsuire
Între psalmii tăi îi dă să aibă mărire,
Și săvai că cu strein glas și strai să cântă
Aibă însă cu ai tăi psalm o parte svântă
Ca cu tine într-un loc cu glasuri de hvale
Să mărim pre Dumnezeu într-a noastră cale,
Căruia să cuvine cinste cu pocloane
Întru veacii veacilor cu svinte canoane”.

Dicționarul latin-român al lui Teodor Corbea ne dovedește că el era un bun cunoscător al literaturii clasice dar și al problemelor de teorie literară. Chiar dacă informațiile sunt preluate din sursa sa, *Dicționarul latin-maghiar* al lui Albert Szenci Molnár, faptul că brașoveanul le reia în propria sa lucrare dovedește că el avea cel puțin bună știință de acestea.

Corbea cunoaște un număr impresionant de scriitori ai Antichității: „*Æschines*, g.m. un orator din Athina care cu Demosthenes sau dișputuluiit”²⁰³, „*Æscylus* un poetic scornitori de traghedii”, „*Alcæus*, g.m. un poetic lyricusean”, „*Archilochus*, g.m. un poetic din ostrovul Parusului, care mai întâi au scris stihur iamburi”, „*Callimachus*, g.m. nume al unui poetic și al unui înțelept”, „*Catulluus*, g.m. nume al unui poetic”, „*Claudianus*, g.m. un poetic alixandrinean [...]”, „*Demosthenes*, g.m. orator vestit mare de la Athina”, „*Euripides*, g.m. un elin vestit scriitori de traghedii”, „*Gellius*, g.m. numele unui scriitori de cărți”, „*Heliodorus*, g.m. un oratori mare grecesc”, „*Hesiodus*, g.m. un poetic de demult răsăritori din Ascrab”, „*Horarius*, g.m. un poetic lyricusean și satirisean”, „*Juvenalis*, g.m. numele unui poetic satiric”, „*Jovianus*, g.m.

²⁰³ Citarea textelor din *Dicționarul latin-român* al lui Corbea sa făcut după Teodor Corbea, *Dictiones Latinæ cum Valachica earum interpretatione*, ediție de Alin-Mihai Gherman, ClujNapoca, Clusium, 2001. Cu caractere cursive au fost culese cuvintele scrise cu literă latină.

un poetic pontean (den Pont)”, „*Lucanus, g.m.* un poetic, nepotul Șenecăi [sic!]”, „*Lucilius, g.m.* un poetic de demult”, „*Lucretius, g.m.* un poetic de demult care sau născut după Țitero la al doisprăzecelea an”: „*Martialis, g.m.* numele unui poetic [...]”, „*Menander, g.m.* numele unui poetic grec”, „*Mevius, g.m.* un poetic neînvățat care au răs pă Virghilius și Horațius ca să să vază pemtra-ceaea mai învățat a fi”, „*Ovidius, i, g.m.* numele unui poetic vestit”, „*Persius, g.m.* [...] poetic vestit”, „*Pindarus, i, g.m.* poetic din thebas”, „*Plautius, g.m.* un poetic comediiș, decât care nu iaste altul mai glumăț între poeticii letenești”, „*Plutarchus, g.m.* un filosof vestit și istoriceari care au trăit în vremea împăratului traianus și Adriianus”, „*Quintilianus, g.m.* numele unui orator”, „*Sophocles, g.m.* numele unui poetic scriitori de traghedii și a altora; *hinc: sophocleus*”, „*Stattus Caelius, g.m.* numele unui poetic comicus”, „*Terentius, g.m.* poetic comicus născut în Carthago”, „*Tacitus, g.m.* orator mare al împăratului Adriian, căruia polecra-i iaste *Cornelius*”, „*Theocritus, g.m.* un poetic siracusean; *item: un istoriceari din Chius*”, „*Tibullus, g.m. prænominē Albius* un poetic căruia numele dintâi îi iaste *Albius*”, „*Tyrtæus* un poetic grecesc”, „*Vergilius, g.m.* un poetic letenesc vestit; *vide: Virgilius*”, „*Virgilius, g.m.* numele unui poetic mare; *alias: Vergilius; hinc: virgilianus, -a, -um*” etc.

Informația lui Corbea este concentrată în primul rând asupra Antichității, dar el are cunoștință și despre personalități ale Evului Mediu sau chiar ale Renașterii: „*Boccattius, g.m.* un istoriceari italian”, „*Beda, g.m.* în Țara Angliei au fost dascal învățător de Scriptura Svântă”, așa cum are cunoștință de Orlando di Lasso: „*Lasus, g.m.* cel mai dintâi care au scris de muzică”

Chiar dacă uneori informația vehiculată de Corbea nu este cea mai exactă: „*Sapho, onis, g.f.* muiarea unui poetic lesbusean”, rămâne, totuși, remarcabilă cunoașterea personalității poetei din Lesbos.

Parcurgând *Dicționarul latin-român* al lui Teodor Corbea, „sicritariul” lui Brâncoveanu ni se relevă a fi unul din cei mai informați cărturari români ai timpului, al cărui orizont cultural este comparabil doar cu cel al câtorva dintre contemporanii săi: mai vârstnicul Nicolae Milescu dar și Stolnicul Constantin Cantacuzino și Dimitrie Cantemir. Evident, cel puțin în parte, informația vehiculată aici a fost preluată nu atâta din lectura vechilor scriitori, ci din sursa sa maghiară, dicționarul lui Albert Szenci Molnár, la fel cum acesta, la rândul său, preluase informații din *Calepinus* sau din *Dicționarul latin-german* al lui Frisius, din moment ce cu toții vorbesc despre scriitori ale căror texte, în mare parte pierdute, erau cunoscuți prin citarea lor în alte surse: „*Afranius, g.m.* un poetic scriitori de comedii letenești”, „*Alcimenes, g.m.* un poetic de la Megariia, scriitori de traghedii”, „*Alpinus, g.m.* un poetic neînvățat”, „*Amipeas, g.m.* un poetic din Athina, scriitori de comedii”, „*Amphis, g.m.* poetic grec”, „*Anaxandrides, g.m.* un poetic elin comicus”, „*Androdamus, g.m.* un scriitori de leage trațian”, „*Antimachus, g.m.* nume al unui poetic elin”, „*Archedicus, g.m.* numele unui înțelept scriitori de comedii”, „*Aristonymus, g.m.* poetic făcători de comedii și purtători de grije la cămara cărților lui Filadelfus”, „*Asconius, g.m.* nume al unui grammatic mare șal unui filosof”, „*Bassus, g.m.* nume al unui poetic epicusean și al altor oameni mari”, „*Batton, g.m.* un poetic scriitori de comedii”, „*Callias, g.m.* nume a unui poetic și al unui hătnogi mare au fost”, „*Calvus, g.m.* nume al unui poetic de demult”, „*Canius, g.n.* un poetic

priiatin lui Marțialis”, „*Chæremôn, g.m.* un poetic înțelept scriitori de comedii”, „*Cleophon, g.m.* poetic de la Anthina scriitori de tragedii”, „*Cornificius, g.m.* nume al unui poetic”, „*Cratinus* nume al unui poetic de demult”, „*Terpander, g.m.* un poetic liricus din orașul Antissa al lui Lesbos”, „*Pisander, g.m.* un poetic mai dinainte decât Hesiodus”, „*Thespis, g.m.* poeticul tragic cel prea dintâi în Athina” etc. Chiar dacă cercetarea filologică a descoperit ulterior fragmente din scrierile acestora, e greu de presupus că Teodor Corbea a avut acces la acestea etc.

Buna cunoaștere a literaturii Antichității este, totuși, evidentă: Din opera lui Homer (definit de el: „*Homerus, g.m.* numele unui poetic elin vestit și înțelept”) el cunoaște: „*Ilias, dis, g.f.* cartea lui Homer de pîiarderea Troadei”, „*Batrachomyomarchia* război de broaște și de șoareci, adică războiul broaștelor cu al șoarecilor, de care au scris Homerus”, „*Demodocus, g.m.* nume al unui lăutari în Homerus”, „*Mæon, g.m.* tatăl înțeleptului Homerus”, „*Melesigenus, g.m.* prea lăudatul poetic Homerus”, „*Zoillus, g.m.* un poetic năpăstuitori, care au scris câteva cărți împotriva lui Homerus”.

Iar din opera propriu-zisă a acestuia cunoaște enorm: „*Agamemnon, g.m.* craiul sau împăratul Agamemnon”, „*Agastrophos, g.m.* fiul lui Peon și, în războiul de la Troada, mare viteazu”, „*Ajax, cis, g.m.* numele la doi greci viteazi în răzbiul Troadei, polecra unuia Telatoni, al altuia Oilesus”, „*Alcander, g.m.* unul dintre soțai lițienești ai lui Sarpedon, pre carele în războiul Troadei Ulises lau omorât”, „*Andromache, g.f.* muiarea lui Hector de la Troada”, „*Antenor, g.m.* numele al unui om mare de la Troada”, „*Antilochus, g.m.* fiul lui Nestor în războiul Troadei, de la Memnos sau omorât”, „*Aulis, dis, g.f.* oraș elinesc, unde semințiile care au mărș supt Troada sau adunat dempreună”, „*Rhadamanthus, g.m.* fiul lui Iupiter și al Europei, drept și vârtos împărat al Liției, de unde poeticii îl țân a fi împărat sufletelor din iad”, „*Scylla, g.f.* numele unui peaște; iarăș: fata împăratului Nisus de la Megariia; iarăș: fata lui Forcus, care (precum scriu poeticii) s-au schimbat în stâncă de pîiatră de mare sau în jivină cu formă ciudată care așa urlă ca câinele”, „*Xanthus, g.m.* gâră mare a țânutului Troas; [...] *item:* un poetic; *item:* un cal mare al lui Hector” etc.

La fel de bine cunoscută îi este opera lui Vergilius: „*Alcanor, g.m.* nume al unui om de care Virghilius pomeneaște”, „*Almon, g.f.* oraș al thesaliei; iarăș: un nume de păstori la Virghilius”, „*Alphesibæus, g.m.* nume al unui păstori în Virghilius”, „*Alsus, g.m.* un nume de păstori în Virghilius”, „*Amaryllis, idis, g.f.* nume al unei moșice în cartea lui Virghilius”, „*Andes, g.m.pl.* un sat lângă Mantuanal [sic!], în care Virghilius sau născut”, „*Anthores, g.m.* nume al unui om în Virghilius”, „*Averna, g.n.pl.* un aleșteu în țânutul Campaniei, pre care iau zis poeticii a fi poarta iadului”, „*Bianor, g.m.* nume al unui om în Virgilio”, „*Bavius, g.m.* un poetic neînvațat, pizmaș lui Virgilius”, „*Damoctas, g.m.* nume al unui păstori la Virghilius”, „*Dido, onis, g.f.* crăiasă din Carthago, pre care oraș ea lau zidit”, „*Anna, g.f.* fata lui Belus, sora lui Dido”, „*Anchises, g.m.* tatăl lui Eneas”, „*Anchisidides, g.m.* Eneas, fiul lui Anhizes”, „*Evander et Evandrus, i, g.m.* nume al unui om în Virghilius; *hinc:* *evandrius, ria, um*”, „*Maro, onis, g.m.* polecra lui Virghilius”, „*Mecænas, g.m.* nume au fost al unui om roman, boiari, care au fost om iubit împăratului Avgust și lui Virghilius patronus și lui Horațius; de pă acesta al tuturor oamenilor celor învățați binevoitoriul patronus să zice mețenas”, „*Thyrsis, g.m.* numele

unui păstori la Virghilius”, fiind citate și forme ale lexicului operei sale „*pubens, pubentis ut pubentes herbae, per translationem Virg.* ierburi înflocoșitoare”, „*meto, -as etiam invenitur, Virgili*”. etc.

Aceleași lucruri le putem spune despre cunoașterea lui Ovidius²⁰⁴, Plautus²⁰⁵, Hesiod sau a tragicilor greci etc.

Impresionante sunt, însă, cunoștințele sale propriu-zise de versificație. Înaintea lui scriseseră la noi scurte teoretizări despre versificație Miron Costin în *Viața lumii*, care în *Înțelesul stihurilor și cum trebuie să se citească*, care vorbește în general despre metru²⁰⁶, rimă²⁰⁷, ritm²⁰⁸ și licență poetică²⁰⁹ și, binenețeles, și Mitropolitul Dosoftei, care în *Cuvânt către cititori*, dar mai ales în în diferitele note la *Psaltirea în versuri* arată bune cunoștințe de versificație.

Pornind din perspectiva teoretizărilor Antichității dominate de experiența retoricii²¹⁰, dar și de teoria aristoteliană asupra artei, Teodor Corbea merge mult mai departe decât Dosoftei sau Miron Costin, dicționarul său relevând o foarte profundă cunoaștere a problemelor generale de versificație: „*rhythmus, -i, g.m.* vearș, cântec”, „*rhythmicus, g.m.* așezători de vearșuri, cântători”, „*versiculus, g.m.* verșuleț”, „*versificatio, g.f.* facere de vearșuri”, „*versificator, g.m.* făcători de vearșuri”, „*versifico, -as* facu vearșuri”, „*versus, -us, g.m.* vearș”, „*poema, g.n.* vearș scornit, așezat”, „*poesis, -is, g.f.* învățatură de întocmirea vearșurilor”, „*poetica, g.n.* învățatură poeticească”, „*poetice, adv.* în chip poeticesc, poeticeaște”, „*poetice, g.f. idem*”, „*poeticus, -a, -um* poeticesc, -ă”, „*poetificus, -a, -um* făcători de poet, -re”, „*poetor, -aris*

²⁰⁴ Menționăm articolele: „*Sulmo, -onis, g.m.* oraș al Țării Italienești în care s-au născut poeticii Ovidius” și „*Tomi, -orum, g.f.pl.* oraș misienesc la Marea Euxinum, unde s-au trimis Ovidius în urgie”, „*Naso, g.m.* bun nas, cu nas mare; *item:* numele lui Ovidius”, dar și citarea operei lui; „*sacror, -aris, passivum, Ovid.*”, „*plaudi, passive Cic. et Ovid.*”, „*lphis, g.m.* numele unui copil frumos în Ovidius”, „*Corycides, g.f.pl. nymphae a specu, apud Ovidium*”.

²⁰⁵ „*Artemone, g.f.* nume al unii muieri în Plautus”, „*Aulularia, g.f.* voroava lui Plautus”, „*bat, Plauti vox. ci, însă*”, „*beto, -is, -ire, pro vado, Plaut.* mărgu”, „*casina, g.f.* o basnă (voroavă) a lui Plautus”, „*Erotium, g.f.* numele unii fâmei în Plautus”, „*grandigro, -as antiquum verbum pro grandi gradu eo, Plaut.* pășescu mult, mare” etc.

²⁰⁶ „Deci de aceste silave stihurile ceaste ce scriu în această cărțului au 13 sailave, iară și în 9 și în șapte a face și sânt și într-alte chipuri stihuri la alte limbi” (Miron Costin, *Opere*, București, Editura pentru literatură, 1963, vol. II, p. 114)

²⁰⁷ „Deci are și altă datorie stihul: Cuvintele ceale la fârșitul stihului, a doao stihuri să tocmească într-un chip, pe o slovă să se citească, cum este ața-viița, frunte-munte, lume-spume i proci” (*Ibidem*).

²⁰⁸ „Stihul iaste nu ca altă scrisoare dezlegată, ci iaste legată de silave ca număr” (*Ibidem*).

²⁰⁹ „Alta pentru această slovă, când va avea înaintea sa iară o slovă onoglasnică, să întuneacă, cum vei găsi între stihuri un stih într-acest chip: «mari împărați și vestiți», carele nu-l ceti «mari împărați», ce «mari-mpărați»”.

²¹⁰ Bunele sale cunoștințe de retorică sunt dovedite de articole precum: „*occupatio, g.f.* apucare, luare; *item: figura rhetorica* când îi luom înaintea și răspun-dem spre aceea care ar putea zăce spre noi”; „*rhetor, g.m.* dascal învățători spre graiul împodobit”; „*rhetorica, orum, g.n.pl.* cărți scrise de graiul împodobit”; „*rhetorica, g.f.* învățatură de vorba împodobită, de graiul înfrîmșșetăt”; „*rhetorice, g.f. idem*”; „*rhetorice, adv.* după meșteșugul împodobitului grai sau înfrîmșșetatei voroave”; „*rhetoricor, aris* în chipul rhetoriului grăiescu”; „*rhetoricus, a, um* rhetoricesc, -ă”; „*rhetorisso, as* rhetoricescu, facu orații”; „*Corax, g.m.* corb; iarăș: nume al unui dascal învățători de retorică”; „*dialogismus, g.m.* împodobire de vorave de obște în retorică”; „*Gorgias, g.m.* numele unui retor mare au fost, au fost ucenic lui Empedocles

poeticescu”, „*poetria*, g.f. așezătoare de veașuri, poetică”, „*rhythmicus*, g.m. așezători de veașuri, cântători”, „*rhythmus*, -i, g.m. veaș, cântec”.

Corbea se păstrează în limitele fixate de *Poetica* lui Aristotel reactualizate de Renaștere, din moment ce distinge versurile de proză și de genul dramatic: „*prosa*, g.f. vorbă curgătoare, orăție scrisă fără de veașuri”, „*prosaicus*, -a, -um de grai fără de veașuri”, „*dramaticus*, -a, -um lucru uitători spre fețele comediei, nu spre a poeticeii”, „*commoedia*, g.f. comedie, joc ca acela în care adevărate fețe toate ale aceștii lumi obiceiuri și năravuri ca într-o oglindă le arată înainte”, „*tragoedia*, g.f. basnă sau joc făcut de lucruri mari, căruia începutul îi iaste prea ghizdav, iară sfârșitul trist și groaznic”, „*tragoedus*, g.m. jucători de tragedii”.

Conform aceleiași estetici aristotelice, în cadrul versurilor el nu face distincție între genul liric și epic: „*comicus*, g.m. scriitori de comedii”, „*epicus*, -a, -um așezători de veașuri-re, de veaș”, „*elegia*, g.f. veaș plângăcios, bocitori, cântare, alaghie [sic!]”, „*elegidion*, g.n. verșuleț de bocit”, „*elegus*, -a, -um de veașuri de tânguit”, „*elegiacus*, -a, -um de cântare de bocit”, „*ellegiographus*, g.m. scriitori de eleghii, de veașuri de bocit”, „*epodos*, g.f. veaș sau cântec”, „*epos*, g.f. veaș, cântec”, „*metrum*, g.n. măsură; iarăș: veaș”, „*metricus*, -a, -um de carminuri și de veașuri”, „*stichus*, g.m. veaș, stih” etc.

Adoptând tradiției Antichității, Corbea fac un inventar tematic al poeziilor: „*epicedium*, g.n. veaș scris de moarte cuiva”, „*epitaphium*, g.n. veaș de coșcig sau coșcigesc”, „*epithalamium*, g.n. veaș scris la nuntă”, „*epinicion*, g.n. biruință, sărbătoare rânduită pentru pomenire; iarăș: veaș de biruință”, „*hymeneus*, g.m. veaș de nuntă sau nuntatec”, „*Priapeia*, g.n. veașuri scornite cu scârnavie”, „*propenticon* veaș amar de purces, de trimitere”, „*Rhynton*, g.m. numele unui poetic batjocuricios din Tarentum de pre care numele comediiilor batjocoritoare *rhyntonicae*”, „*satyra*, g.f. veașuri muștrătoare în care de multe fealiuri de greșale să numără înainte și cu amară defăimare să defăimază”, „*satyricus*, -a, -um satiricesc, -ă, de satira sau însuși poeticul scriitori de satiriii”, „*thalassius*, g.m. veaș de nuntă”, „*sillographus*, g.m. scriitori de batjocoriri cu sudalme”. Excepție este definirea epigramei: „*epigramma*, g.n. scriere den sus, veaș scris înainte”. „*epigrammatarius*, g.m. scriitori de veașuri scurte”.

Față de Miron Costin și Mitropolitul Dosoftei, Teodor Corbea se arată un mai bun cunoscător al prozodiei (cunoaște chiar noțiunea ca atare, din moment ce spune: „*epitritus*, g.m. picior în veaș de patru sillave a căruia formă sau izvod ochiiaste-o în cărțile prosodieii” sau „*prosodia*, g.f. sunare, zăcerea afară în grai a tuturor sillabelor cu bun mod, cu bună tocmeală”). În corpul dicționarului său întâlnim definiția mai multor picioare, precum: „*choræus*, g.m. un picior al veașului care să chiiamă trocheus”, „*choriambus*, g.m. picior ca acela al veașului în care ceale doao de margini sillave sânt lungi, ceale doao dinlăuntru, scurte”, „*cordax pes sive mensura metrica alio nomine trocheus*”, „*creticus*, g.m. picior ca acela al veașului a căruia doao mai de margini sillave sânt lungi, ceale din mijloc scurte”, „*dactylus*, g.m. deaget; iarăș: finice, curmale; iarăș: ca acela picior în veaș a căruia sillava cea dintâi iaste lungă, iară ceale doao de pă urmă, scurte”, „*dispondæus*, g.m. un picior care să învață la poetici în veașuri”, „*dochimus*, g.m. picior de veaș cu cinci sillave, căruia cea dintâi iaste scurtă, doao lungi și doao de

pă urmă scurte”, „*hexameter, m.* vearș de șase picioare”, „*jambus, g.m.* picior ca acela în vearș căruia sillava cea dintâi îi iaste scurtă, alta lungă”, „*monometrum, g.n.* un vearș cu doao picioare”, „*palimbacchium, g.n.* piciorul vearșului, a căruia ceale doao silabe dintâi sânt lungi, ceale de pă urmă scurte”, „*pes,-edis, g.m.* picior; iarăș: punerea împreună în vearș a sillabelor [...]”, „*phalecium, g.n.* vearș cu cinci picioare”, „*procleusmaticus, g.m.* picior stătători în vearș din patru sillabe scurte”, „*pentametrum, g.n.* vearș cu cinci picioare”, „*pyrrichius, g.m.* picior de doao sillave în vearș”, „*scazon,-tis, g.m.* vearș șchiopători iambicum, întru a căruia svârșit iaste piciorul spondeus”, „*spondeius, g.m.* picior cu doo silabe lungi în rândul vearșului”, „*tetrametrum, g.n.* vearș cu patru picioare”, „*tribrachus, g.m.* picior stătători în vearș, din trei sillave scurte”, „*trimacrus, g.m.* picior în vearș stătători din trei sillave lungi”, „*trimetrum, g.n.* vearș în care sânt trei picioare” etc.

Bune cunoștințe ne arată Corbea și în legătură cu accidentele de versificație: „*catalecticum, g.n.* vearșurilor căroră lipsește o sillavă”, „*choliambi, g.m.pl.* vearșuri șchiopătătoare”, „*hemistichium, g.n.* jumătate de vearș”, „*hepteminimeres, g.m.* când rămâne în vearș o sillavă după trei picioare care plinește graiul”, „*hypercatalecticum, g.n.* vearș ca acela în care totdeauna rămâne îndărăt câte o sillavă”, „*hypermetrum, g.n. et hypermetrus, g.m.* vearș în care iaste mai mult cu o sillavă” etc.

Alături de aceste ample cunoștințe referitoare la metrică, el cunoaște și unele probleme de strofică: „*distichon, g.n.* doao vearșuri”, „*hexasticum, g.n.* orzu cu șase rânduri de țapușe; iarăș: vearș cu șase ramuri (odrasle)”, „*octostichon, g.n.* de noao vearșuri”, „*tetrastichum, g.n.* patru vearșuri”, „*tetrasyllabum, g.n.* patru vearșuri”.

Textul literar, văzut ca o lume a ficțiunii, poate să devină un teritoriu în care mitologia greco-romană putea să se păstreze într-un spațiu al creștinătății sub argumentul poeziei: „*Atlas,-antis, g.m.* un munte înalt în Mauritania, iară la poetici, un uriaș mare care țâne ceriul în spate”, „*Dindymus, g.m. sing. in plur. dindima* vârfulurile ceale înalte a munților de la Frighiia; la poetici s-au svințit mumânilor dumnezăilor”, „*Europa,-æ, g.f. idem, item:* fata lui Oțeanus după scrisoarea poeticalor”, „*Geryon, g.m.* crai șpaniolesc au fost pre care l-au omorât Hercules, care au avut trei capete, precum scriu poeticii”, „*hydra, g.f.* șarpe de apă; iarăș: un șarpe cu capuri multe, căruia îndată în locul capului celui tăiat altul i-au crescut; mai pă urmă Hercules de tot l-au omorât, deaca vom vrea să credem poeticalor putem (însă după voia noastră)”²¹¹, „*Jupiter, Jovis, g.m.* văzduh, aer; iarăș: fiul lui Saturnus pre care l-au țanut poeticii prea de sus a fi”, „*Tantalus, g.m.* fiul lui Iupiter și al Plutei, carele în iad (din părearea poeticalor) totdeauna însătează și flamânzește, săvai că până la grumaz stă în apă și înaintea nasului spânzură mărul cel rodit, cu care, când va să trăiască, îndată să zmucește de la dâns; *hinc: tantalius,-a,-um*” ș.a.m.d.

Principiile de versificație pe care le relevă *Dicționarul român-latin* al lui Corbea sunt cele ale versificației greco-latine, în primul rând ale versificației cantitative, în exemplele de mai sus găsim mai multe referiri la silabe lungi sau scurte. În continuarea teoretizărilor versificației în Antichitate întâlnim în mod

²¹¹ Formularea ne amintește izbitor de felul cum Neculce justifică *O samă de cuvinte*: „Ce cine va vrea să le crează, bine va fi, iar cine nu le va creade, iarăși bine va fi, cine cum li va fi voia, așa va face” (I. Neculce, *Opere*, ediție de Gabriel Ștrempel, București, Minerva, 1982, p. 158.

curent numărarea silabelor și în *Psaltirea în versuri*, fiecare psalm fiind însoțit de o mențiune explicită a numărului de silabe în care este compus²¹²: *Psalmul I. În sillave 6, Psalmul II. În silave 13, Psalmul 3. În sillave 6* etc. Spre deosebire de Dosoftei, care nu face această notare în toate cazurile, la Teodor Corbea acest lucru este operat sistematic.

Dacă scrierea lui Dosoftei oscila încă între literar și religios, textul lui Corbea este unul eminamente literar, fiind, în același timp, un manual de versificație, dar și de stilistică barocă²¹³. Semnificativă este în acest sens compunerea unor serii de psalmi redactați în metri care cresc de la 5 până la 13 silabe (sau, invers, descresc), Teodor Corbea repetând de mai multe ori în ordine crescătoare sau descrescătoare acest experiment în cadrul *Psaltirii* sale în versuri²¹⁴. Nu cunoaștem nici o altă experiență similară de versificație, atât în literatura noastră, cât și în cea europeană contemporană sau anterioară lui Corbea. Asemenea suite, crescătoare sau descrescătoare, se întâlnesc de patruspărzece ori în corpul *Psaltirii*, ceea ce exclude total posibilitatea unei întâmplări; în acest sens pledează inclusiv notarea de însuși Corbea a numărului de silabe în care este compus un psalm: *Psalmul 101 în silave 10, Psalmul 102 în silave 11, Psalmul 103 în silave 12, Psalmul 104 în silave 13* etc.

<i>Psalmul 32 în sillave 8</i>	Întru Domnul vă bucuraț Voi, dreptilor, și săltaț;
<i>Psalmul 33 în sillave 9</i>	Pre Domnul bine voi cuvânta În toată vremea și-l voi cânta,
<i>Psalmul 34 în sillave 10</i>	Doamne, pre cei ce-m fac strâmbătate Jiudecă-i dupre a lor fapte;
<i>Psalmul 35 în sillave 11</i>	Călcătoriul cel de leage socoteaște Și zice să greșască nebuneaste
<i>Psalmul 36 în silave 12</i>	Nu râvni celor ce trăiesc cu vicleșiug Și la treaba lor au nederept meștersug,
<i>Psalmul 37 în silave 13</i>	Doamne, cu mâniia ta să nu-m faci muștrare, Nici cu iuțimea ta să-m trimiț certare,
<i>Psalmul 38 în sillave 5</i>	Căile meale, Eu cu tocmeale
<i>Psalmul 39 în sillave 6</i>	Pre Domnul așteptând Am așteptat, că-i blând,

²¹² O situație asemănătoare o găsim și în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, unde se notează marginal cu slove numărul de silabe al versului. Deși asemănătoare cu situația din textul lui Corbea, aici prin slove se marchează și piciorul (În dreptul *Psalmului 38*, de exemplu, găsim slovele ҃҃ [6, 6] – versul având 12 silabe, în dreptul *Psalmului 39* găsim mențiunea ҃ ҃҃҃҃҃ (5 perechi) – versul având aici 10 silabe. Notația marginală la Dosoftei nu a fost, după părerea noastră, încă suficient studiată. Foarte probabil ea va trebui pusă în legătură și cu tehnicile notației muzicale psaltice de care, cu siguranță, Dosoftei nu era străin.

²¹³ Dacă se poate vorbi de elemente baroce în literatura română, *Psaltirea în versuri* a lui Teodor Corbea este textul care se apropie cel mai mult din literatura noastră veche de experiențele formale poetice ale literaturii occidentale.

²¹⁴ Alin-Mihai Gherman, *Experiment poetic în „Psaltirea” lui Teodor Corbea*, în „Revista de istorie și teorie literară”, 1981, nr. 2

<i>Psalmul 40 în sillave 7</i>	Cel care dupre leage Pre sărac înțeleage
<i>Psalmul 41 în sillave 8</i>	În ce chip cerbul dorește Și să ajiungă silește
<i>Psalmul 42 în sillave 9</i>	Doamne, fă-m mie jiudecată Și a mea pricină dereaptă
<i>Psalmul 43 în sillave 10</i>	Dumnezăule, noi am auzit Cu urechile-ne desăvârșit,
<i>Psalmul 44 în sillave 11</i>	Izbucnit-au inima mea cuvânt bun Și lucrurile mele eu le adun
<i>Psalmul 45 în silave 12</i>	Scăparea și putearea ni e Dumnezău, Ajiutor degrabă în năcaz și la greu,
<i>Psalmul 46 în silave 13</i>	Voi, toate neamurile, cu mânil plesniți Și-n glas de bucurie lui Dumnezău veniți
<i>Psalmul 47 în silave 12</i>	Într-a Dumnezăului nostru cetate, În muntele lui svânt fără răutate
<i>Psalmul 48 în sillave 11</i>	Toate limbile auziți aceastea Și toți lăcuiitorii lumiei veastea
(Este intercalat <i>Psalmul 49 în silave 13</i>)	
<i>Psalmul 50 în sillave 10</i>	Dumnezăule, dup-a ta mare Milă cruță-mă cu iertare
<i>Psalmul 51 în sillave 9</i>	Ce te fălești în răutate, Mult putearnice în păcate?
<i>Psalmul 52 în sillave 8</i>	Întru inima sa au zis Cel nebun cuvinte de răs
<i>Psalmul 53 în sillave 7</i>	Doamne, într-al tău nume Mântuiaște-mă-n lume
<i>Psalmul 54 în sillave 6</i>	A mea rugăciune, Cu prea plecăciune,
<i>Psalmul 55 în sillave 5</i>	Dumnezăul meu, Întru al meu greu
<i>Psalmul 56 în silave 13</i>	Miluiăște-mă, Doamne, miluiăște-mă, bune, Că spre tine sufletul meu la slăbiciune
<i>Psalmul 57 în silave 12</i>	Fiii oamenilor, voi de dereptate Grăiți în adevăr fără răutate?
<i>Psalmul 58 în sillave 11</i>	Dumnezăule, de la ai miei vrăjmași Scoate-mă cum da să aibu la dinș lăcaș
<i>Psalmul 59 în sillave 10</i>	Dumnezău, lepădatu-ne-ai pre noi Și ne-ai surpat în prea greale nevoi,
<i>Psalmul 60 în sillave 9</i>	Dumnezăule, a mea rugă Auzi-o de la a ta slugă,
sau	
<i>Psalmul 85 în sillave 5</i>	Inima-m cearcă Și mie-ț pleacă

Psalmul 86 în sillave 6 Temeliile lui
E cu voi să le pui,
Psalmul 87 în sillave 7 A mântuirii mele,
Domn Dumnezeu, în greale,
Psalmul 88 în sillave 8 Eu, Doamne, a tale
Mi-je voi cânta cu hvale.
Psalmul 89 în sillave 9 Doamne, făcutu-te-ai scăpare
În neam și în neam noao prea tare.
Psalmul 90 în sillave 10 Cel care într-al celui preainalt
Ajiutori trăiaște cu svat curat,

sau

Psalmul 101 în sillave 10 Doamne, auzi a mea rugăciune,
Ce fac din suflet cu plecăciune,
Psalmul 102 în sillave 11 Al meu, suflete, bine cuvintează
Pre Domnul și în taină și în vază,
Psalmul 103 în silave 12 Sufletul meu, pururea cu bună pază,
Tu pre Domnul ceresc binecuvintează!
Psalmul 104 în silave 13 Mărturisi-ți-vă voi Domnului și chiemați
Numele lui cel prea svânt între mijloc de frați.

sau

Psalmul 120 în sillave 6 Ochii miei eu la munț,
Ce-s de omăt cărunț,
Psalmul 121 în sillave 7 De cei ce mia-au zis mie
Zisă de bucurie:
(Este intercalat *Psalmul 122 în sillave 4*)
Psalmul 123 în sillave 8 De n-ar fi că Domnul era
Între noi de ne apăra
Psalmul 124 în sillave 9 Cei ce nădăjduiesc în Domnul,
Ei sânt ca muntele Sionul;
Psalmul 125 în sillave 10 Când a Sionului grea robie
Au întors Domnul cu miloserdie,
Psalmul 126 în sillave 11 De nu ar fi casei ziditori Domnul,
În dar s-ar osteni la zidit omul;
(Este intercalat *Psalmul 127 în sillave 5*)
Psalmul 128 în silave 12 De multe ori din tinerețele mele
S-au luptat cu mine vrăjmașii luț greale
Psalmul 129 în silave 13 Doamne, din adâncuri, noi, iată, cătră tine
Am strigat! Auzi, Doamne, tu glasul meu bine!

Mai pot să fie adăugate încă multe grupuri de doi sau trei psalmi în care acest experiment crescător sau descrescător se repetă.

Acest experiment poate să se facă și în ceea ce privește metrii folosiți. Uneori găsim și psalmi care sunt compuși în 4 silave (extrem de rare în literatura română):

„Tot pământu
Cu cuvântu,
Strigați, zău,
Lui Dumnezeu”. *(Psalmul 99 în sillave 4)*

sau: „Către tine
Eu, Stăpâne,
La Cel înalt,
Am rădicat
Ochii cu plâns
Șezând ascuns” (Psalmul 122 în sillave 4)

De asemenea poetul apelează de mai multe ori la versuri de 5 silabe, și acestea puțin obișnuite în versificația românească:

„Doamne, până când
Nu Ț-oi fi în gând” (Psalmul 12 în sillave)”

sau: „Domnul mă paște
Și mă grijaște” (Psalmul 22 în sillave 5)”

sau: „Căile mele
Eu cu tocmeale” (Psalmul 38 în sillave 5)”

sau: „Dumnezeul meu,
Întru al meu greu” (Psalmul 55 în sillave 5)”

sau: „O, cerescule,
Dumnezeule” (Psalmul 63 în sillave 5)”

sau: „Inima-m cearcă
Și mie-Ț pleacă” (Psalmul 85 în sillave 5)”

sau: „Iubi-am foarte
În zi și în noapte (Psalmul 114 în sillave 5)”

sau: Când m-am scârbit eu
Și mi-a fost vreun greu” (Psalmul 118 în silave 5)”

sau: „Fericiți toți sânt
Căți au pre pământ” (Psalmul 127 în sillave 5)”

sau: „Nu s-au înălțat
Inima-m înalt” (Psalmul 130 în sillave 5)

Lucrarea lui Corbea fiind ulterioară cu trei sau patru decenii *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei, a fost logic pentru unii istorici literari (mai ales pentru cei care nu au poposit asupra textului lui Corbea) să încerce stabilirea unei filiații între cele două psaltiri și, bineînțeles, a unei posibile influențe a textului mitropolitului moldovean.

Menționarea numărului de silabe în care sunt compuși psalmii are drept corespondent la Dosoftei notarea marginală – dar nu sistematică – a grupurilor de silabe²¹⁵, în care este compus respectivul psalm; deși însumarea acestor cifre marginale coincide cu numărul de silabe din respectivul mers, credem că acest mod de notare are mai degrabă funcția de a da indicații pentru cezura necesară în lectura respectivului vers²¹⁶. Astfel, Psalmul 41 poartă marginal cifrele \tilde{s} . \tilde{s} (6, 6). Aplicând aceste cifre la text obținem:

²¹⁵ Suma sau produsul cifrelor duce, implicit, și la menționarea numărului de silabe.

²¹⁶ Această explicație nu este, însă, valabilă pentru formularea „5 perechi”, care ne îndrumă, totuși, doar spre calculul numărului silabelor.

„În ce chip dorește // cerbul de fântână
Cându-1 strânge setea // de-1 arde-n plumână,
Sufletul meu, Doamne, // așa te dorește
Cu setea aprinsă // de mă veștejeaște”.

Tot astfel, notând: „5 perechi" în dreptul *Psalmului 21*, Dosoftei poate marca și metrul:

„Dumnezeu mă paște și n-am lipsă
În locu de slavă ce-mi întinsă”.

Indicațiile, care dovedesc buna cunoaștere a tehnicii versificației de către Dosoftei, au la acesta o finalitate practică (de lectură).

În opoziție cu observațiile lui Dosoftei, menționarea numărului de silabe pe care o operează sistematic Corbea are o destinație diversă: ea se referă la probleme directe de versificație, dând detalii asupra compunerii versurilor.

Experiențele de versificație pe care le face Corbea nu se opresc, însă, aici. Împotriva curgerii normale a versului, el încearcă și experiența strofelor (necunoscute în versificația Antichității), respectiv a versului cu forme fixe, atât de mult cultivată de exercițiile poetice ale manieristilor:

„Veniți să ne bucurăm
Domnului și să strigăm
Lui Dumnezeu să strigăm
Cu cântări să-1 laudăm. Alleluia.
Cel ce ni-i ajutor.
În nevoi izbăvitor,
De grele apărător
În primejdii scutitor. Alleluia”. (*Psalmul 91 în silave 7*).

Experiența strofelor este reluată și în alți psalmi:

„Domnului, oh, tot pământu,
Cântați-I și-l slăviți, svântu,
Pentru că el cu cuvântu
Au făcut marea și vântu.
Domnului Dumnezău cântați
Numele bine-i cuvântați
Din zi în zi îi arătați
Mântuirea bine la frați”. (*Psalmul 95 în silave 8*).

Și mai evidentă este apropierea de formele fixe în *Psalmul 135*, unde, pornind de la faptul că după fiecare verset se repetă în textul în proză „că în veci este mila lui”, Corbea realizează o structură originală a rimelor:

„Domnului vă mărturisiți	a
Cu pocăință, prea smeriți	a
Că e bun și e mila lui	b
Supt cer în veac fieștecui	b
Celui ce-i peste dumnezăi	c
Dumnezău, toți cei buni pi răi	c
Vă mărturisiți că a lui	b

Mila-i în veac fieștecui	b
Celui ce-i peste domni el Domn	d
Vă mărturisiți cu plocon	d
Că în veaci iaste mila lui	b
Supt cer de față fie cui”.	b

Psaltirea în versuri a lui Teodor Corbea se remarcă, astfel, ca o înnoire de mare importanță în versificația noastră, fiind cu totul originală față de alte texte similare ale literaturii noastre vechi.

Dacă *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei se păstrează la limita între intenția de parafrază literară propriu-zisă și cea de „tâlcovanie” a psalmilor, fiind, în același timp, și puternic ancorată în tradiția cântului bisericesc ortodox, textul lui Corbea se dovedește ca unul conceput în urma unei intenții în primul rând literare. Redactându-și textul, după cum am spus, în cunoștința operei lui Dosoftei, *Psaltirea în versuri* a lui Corbea este, de asemenea, categoric străină de orice intenție de folosire a sa în cultul bisericesc: ea are toate datele unei opere literare de sine stătătoare, compuse cu o concepție estetică și stilistică prestabilită.

Făcând aceeași operație de comparație cu primii doi psalmi din *Biblia de la București* pe care am efectuat-o și cu textul lui Dosoftei, constatăm diferențe izbitoare în relația textului versificat cu sursa sa în proză:

Psalmul 1

1. „Fericit omul carele n-au mers în sfatul necuraților și în calea păcătoșilor n-au stătut și pre scaunul ucigașilor n-au șezut”.

„Fericit bărbatul,
Ce nu i-au fost svatul
Cu necredincioșii
Și cu păcătoșii
N-au stătut în cale
La trebile sale;
Sau, cândva, cu bățu
N-au șezut în jețu
Celor de pierzare
La zi de certare”.

2. „Ce în leagea Domnului – voia lui și în leagea lui va cugeta ziua și noaptea.”

„Ci voia lui toată
Iaste cum să poată
Să să întărească
În leagea domnească,
De care în noapte
Și în zi, cât poate,
Prea cu ostenință
Pune nevoieță”.

3. „Și va fi ca lemnul cel răsădit lângă trecătorile apelor, carele roada lui va da în vremea lui și frunza lui nu va cădea și toate, oricâte va face, să vor îndirepta.”

„Slăvit, dară, iaste,

Ca pomul de veaste
Sădit la izvoară
Cu apă ușoară,
Care cu-îndemână
Roda sa cea bună
Va da însutită
La vreme căzută.
Și fiind tot vearde
Frunzele n-a piarde
Și orice va face
I-oa spori în pace”.

4. „Nu așa – necredincioșii, nu așa, ce — ca praful carele aruncă vântul de pre fața pământului.”

„Iară păcătoșii
Cu necredincioșii
N-au de bunătate
Ca aceasta parte,
Ci, ca praful de vânt,
Așa ei pre pământ
Din loc în loc suflaț
Vor fi și spulbăraț”.

5. „Pentru aceea nu vor învia necredincioșii la judecată, nice păcătoșii în sfatul dreptilor.”

„Decii, pentru-aceasta
Răii ș-or loa²¹⁷ plata
Și la judecată
Nu s-or scula în gloată;
Nici păcătoșii
Vor fi, ticăloșii,
La svat cu derepții,
Cu prea înțelepții”.

6. „Căce cunoiaște Domnul calea dreptilor și calea necredincioșilor va peri.”

„Căce Domnul știe
Drumul de moșie
Pre care derepții
Îș ocrotesc feții,
Iară necurații
Ș-or piarde talanții
Și n-a fi de turmă
În calea lor urmă”.

²¹⁷ Citește într-o singură silabă: loa.

Psalmul 2

1. „Pentru ce s-au înfierbântat limbile și noroadele au cugetat deșarte?”
„Oare de ce limbile au rădicat zarvă
Și gândesc năroadele lucruri ce n-au slavă?”
2. „Stătut-au aproape împărații pământului și boiarii s-au adunat într-un loc
asupra Domnului și asupra Unsului lui.”
„Împărații pemintești au stătut de față
Și domnii cei mar s-au strâns zbârliți ca o ceață;
Asupra stăpânului său fără de frică
Și asupra Unsului lui capul rădică”.
3. „Să rumpem legăturile lor și să lepădăm de preste noi jugul lor!”
„Veniți să rumpem”, zicând, „a lor legătură
Și să zvârlim jugul lor jos de pre făptură!”
4. „Cel ce lăcuiaște în ceriuri va batjocori pre dânșii și Domnul va defăima
pre ei.”
„Însă cerescul Stăpân de dinș răs ș-a face
Și iuțimea-aceaea-a lor în ocară-oa-ntoarce”.
5. „Atuncea va grăi cătră dânșii cu urgia lui și cu mânia lui va turbura pre
dânșii.”
N.N.: Nu are corespondent în textul versificat.
6. „Și eu mă puș împărat de dânșul preste Sion, muntele cel sfânt al lui,
povestind porânca Domnului.”
„Și va zice unșul lui: „Împărat pre mâne
M-au făcut Tatăl ceresc peste al său bine.
Împărat eu sânt făcut și pus de la Domnu
Peste prea svânt și slăvit muntele Sionu”.
7. „Domnul zis-a cătră mine: „Fiiul meu eșt tu, eu astăzi te-am născut.”
„Și eu ale Domnului când vesteam cuvinte
Domnul mi-au zis: „Fiiul meu, ține bine minte:
Tu ești iubit fiiul meu, eu astăz pre tine
Te-am născut și mai mare te-am pus pre-al meu bine!”
8. „Ceare de la mine și-ț voi da ție limbi moștenirea ta și ținearea ta –
marginile pământului.”
„Ceare și eu ți voi da pre limbi stăpânire
Și margânile lumei a-ț fi moștenire,”
9. „Paște-vei pre dânșii cu toiag de fier, ca vasele a olariului zdrobi-vei pre
dânșii!”
„Pre car cu toiag de hier vei paște în lume
Ș-ei zdrobi ca vasele olariului fărâme!”
10. „Și acum, împăraților, priceapeți! Certați-vă toți ceia ce judecă pământul!”
„Împăraților, acum, voi, dară, înțeleageți
Și car lumea jiudecaț ce-i tâlcul preceapeți!”

11. „Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați lui cu cutremur”.

„Și cu frică Domnului slujiți în credință
Și vă bucurați într-îns cu multă sfințită!”

12. „Apucați învățătura, ca nu cândai se va mâniia Domnul și veți peri den
calea cea dreaptă.”

„Pedepsirea priimiți, ca să nu vă vie
De la stăpânul din cer groaznică mânie
Și să periți cu degrab din calea dereaptă,
Nesocotindu-vă voi strâmba voastră faptă!”

13. „Când să va ațâța degrabă mânia lui, fericiți – toți ceia ce nedejduiți pre
dânsul.”

„Iară fericiți sânt tot cei ce au nădeajde

În Domnul, că nicicând cinstea nu ș-or piarde”.

4.1. **Versificația. Metrul** pe care îl folosește Teodor Corbea este, spre
deosebire de *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, în majoritatea lui, cel mai familiar
poeziei populare: după cum am arătat mai sus, majoritatea psalmilor este compusă
în versuri de 6-8 silabe. În dorința experimentării, însă, poetul adoptă și alte tipuri
de vers.

Psaltirea în versuri a lui Teodor Corbea se află sub imperiul lecturii orale, a
scandării, indiferent că este vorba de versuri apropiate de cel popular – unde
oralitatea este inerentă – sau de versuri lungi, unele încercate pentru prima dată în
literatura noastră, căci altcumva multe din versurile sale devin greu de citit din
punctul de vedere a cursivității lor. De aceea, nu surprinde numărul mare de licențe
poetice pe care Corbea și le permite, ele se explică în mare parte prin rigorile
canonului metric sau al celui al rimei, într-o situație similară aflându-se și înaintașii
săi în ale poeziei, precum mitropolitul Dosoftei și Miron Costin, cât și
contemporanul său Dimitrie Cantemir. Dimensiunile retorice și orale ale
versificației de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui următor ar trebui
văzute și din perspectiva cunoștințelor care veneau în această direcție fie dinspre
poezia slavonă, fie dinspre cea occidentală.

Ladislau Gáldi afirmă tranșant că ceea ce întâlnim în *Psaltirea în versuri* a lui
Teodor Corbea se află sub imperiul versificației silabice de inspirație slavonă,
punând în legătură nemijlocită experiența din versurile acesteia cu teoretizările și
ilustrarea acestora din *Gramatica românească* a lui Dimitrie Eustatievici²¹⁸,
redactată, după cum se știe la mai bine de o jumătate de secol de textul nostru și
într-un context cultural mult diferit. La fel, gramaticile slavone care circulau în manuscris
pe teritoriul țării noastre (dintre care unele cu material ilustrativ românesc, motiv
pentru care Diomid Strugaru²¹⁹ le consideră, incorect după părerea noastră, a fi
gramatici românești). Cu observația că nu se cunoaște nici o experiență de acest
gen în literatura slavonă și nici în versificația rusească de până la 1700, credem că
experiența versificației silabice putea să îi vină brașoveanului în primul rând din

²¹⁸ *op. cit.*, p. 108.

²¹⁹ *Gramatica lui Smotrički și prima gramatică românească în „Romanoslavica”, IV (1960)*

poezia latină medievală²²⁰, pe care acesta o cunoștea atât de bine (ceea ce ne plasează, din nou, în situația în care să circumscriem școlile unde și-a făcut Corbea educația ca fiind de model occidental), trebuie să observăm că și accentul joacă un rol important; asistăm, astfel, la o combinare a principiilor versificației silabice, care îi veneau dinspre poezia clasică greco-latină dar și dinspre cea slavonă, cu multe sugestii care îi veneau dinspre versul metric latin neolatin, în care accentul joacă un rol esențial.²²¹ La o analiză mai atentă, ținând cont și de realizările poeziei slavone până în acel moment, credem că, cele mai multe sugestii i-au venit lui Corbea dinspre Occident.

Conform acestuia diereza, sincopa, eliziunea și hiatul sunt folosiite în mod curent (le întâlnim și la Dosoftei, Costin sau Cantemir) atât ca mijloace de realizare a numărului de silabe din vers cât și a rimei. De aceea același cuvânt poate să aibă lecțiuni diferite. De exemplu: *viață*, *viața* scris îndeobște **ВІАЦЬ**, **ВІАЦА** și citit *via-ță*, *via-ța* trebuie citit uneori și *vi-ia-ță*, sau *vi-ia-ța* (Dovediț, că iuțime în mânia-i multă / Și în voie-i viață²²² iaste, ca de nuntă; „Viața²²³-m toată / Cu palma-ți, iată”); verbul *a lua* (scris îndeobște **ЛѦА**, format din două silabe), poate să aibă din rațiuni de număr de silabe în vers și forma monosilabică *loa* (“Decii, pentru-aceasta / Răii ș-or loa²²⁴ plata”); *pri-i-mț*, *pri-i-miț* (“Pedepsirea priimiț²²⁵, ca să nu vă vie / De la stăpânul din cer groaznică mânia”; “Domnul rugăciunea mea cu bunăvoință / Au priimit²²⁶ și-m va da mie folosință”); *lu-ci-it* (“De nu, dară, păcătoș, veț vrea a vă-ntoarce, / Sabiia ș-au lucii²²⁷, ș-au pus coarde-n arce”); *fi-ia-re* (“Și cu a ta putere / Le adu lor fiire²²⁸”); *vi-iar-me* (“Iară eu nu sânt om, ci sânt râmă, / Viarme²²⁹, gândac și de ape spumă”); *ureachi-ia* (“Cătră mine ureachiia-ț²³⁰ pleacă / Și degrab

²²⁰ La sfârșitul Antichității, odată cu transformările fonetice perezute la nivelul latinei vorbite, când lungimea vocalelor încetează să mai fie un element de definiție fonologică, și versificația se transformă dintr-una calitativă, așa cum era practică în poezia clasică, într-una în care accentul joacă un rol de primă importanță. Această evoluție este susținută și de faptul că în majoritatea limbilor occidentale lungimea vocalelor nu joacă nici un rol sau, dacă are vreo importanță, aceasta nu este pe măsura celei pe care o are accentul.

²²¹ Poezia neolatină (în care includem tot ce s-a redactat în limba latină de la începutul Evului Mediu până în prezent, s-a dezvoltat pe două direcții: una continuând tradițiile literaturii clasice, în care versificația cantitativă era definitorie, o alta, în care, sub influența limbilor vorbite, accentul devine factorul dominant. Pentru poezia medievală propriu-zisă amintim lucrările lui Wilhelm Meyer, *Gesammelte Abhandlungen zum mittelalterischen Rythmik*, I-III, Berlin, 1905-1936; Dag Norberg, *Introduction a l'étude de la versification latine medievale*, Stockholm, 1958; Idem, *La poésie rythmique du haut Moyen Age*, Stockholm, 19544; Idem, *L'oeuvre poétique de Paulin d'Aquilée*, Stockholm, 1978 etc. Aceste tendințe au fost continuate până în secolul al XVIII-lea de o versificație practică în școli sau de nivel semi-cult, care, după știința noastră, nu au constituit obiectul unei cercetări separate.

²²² Scris: **ВІАЦА**.

²²³ Scris: **ВІАЦЬ**.

²²⁴ Scris: **ЛОА**.

²²⁵ Scris: **ПРИМИЦ**. Citește: pri-imiț.

²²⁶ Citește: pri-imit.

²²⁷ Scris: **ЛѦЧИТ**. Citește: luci-it.

²²⁸ Scris: **ФІАРМЕ**. Citește: fi-iare.

²²⁹ Scris: **ВІАРМЕ**. Citește: vi-iarme.

²³⁰ Scris: **УРАКІАЦ**. Citește: ureachi-ia-ț.

mă scoate din munca seacă”); pi-iar-de (“Scutitor în ești cu tare nădeajde / Carea eu în viața mea n-oi piiarde²³¹”); jiun-ghe-e și un-ghe-e (“„Ca pre cei derepți la inimă să-i jiunghie²³² / Și să nu le lase bine cât supt unghie²³³”); pri-ia-te-nii (“Priiatinii²³⁴, vecinii, în preajmă-m aproape / Au venit și au stătut cătându-m²³⁵ la groape”) etc.

Versul de 4 silabe. Este rar întâlnit în poezia noastră în general și, pentru prima dată folosit în literatura noastră veche în textul de față. Dacă ar trebui să le căutăm un model folcloric psalmilor compuși în 4 silabe, acesta este folclorul copiilor:

„Tot pământu
Cu cuvântu,
Strigați, zău,
Lui Dumnezeu
În veselii
Și bucurii.
Domnului voi
Slujiți supt toi!” (Psalmul 99)

Alteori, psalmii de 4 silabe compuși în ritm iambic sunt departe, însă, de acest model folcloric:

„Cătră tine
Eu, stăpâne,
La cel înalt
Am rădicat
Ochii cu plâns
Șezând ascuns” (Psalmul 122)²³⁶

Versul de 5 silabe. Aceleași observații sunt valabile și pentru psalmii compuși în 5 silabe²³⁷, versurile trohaice (compuse probabil pe model folcloric)

²³¹ Scris: *пѣрде*. Citește: pi-iar-de.

²³² Citește: jiun-gheie.

²³³ Citește: un-gheie.

²³⁴ Scris: *прѣятинѣи*. Citește: pri-iatinii.

²³⁵ Scris *къѡтѣждѡм*. Citește: cătând. Pentru interpretare, vezi studiul introductiv.

²³⁶ Nu am întâlnit nici un vers slavon compus în 4 silabe. În schimb poezia neolatină cunoaște asemenea forme, dar nu de lungimea versurilor lui Corbea, fiind alternat cu versuri mai ample:

„Herba florem,
Flos humorem,
Humor floris,
Flos humoris

Generat materiam” etc. (Apud: D. Norberg, *Introduction a l'étude de la versification latine medievale*, p. 175.

²³⁷ Și versul de 5 silabe era folosit în poezia latină medievală, dar necunoscut celei slavone:

„Extrema die
Extincto sole
Excelsus nubem
Excelsus subens
Evadat mala,
Extendens plumis
Evolat summis,

(Apud: D. Norberg, op. cit., p. 98).

fiind alternate cu versuri iambice (în funcție de rima masculină sau feminină), alternanța ritmurilor oferind o subtilă și nescontată variație împotriva monotoniei. Nu credem că acest efect a fost folosit intenționat de Teodor Corbea, el aparținând mai ales spontanietății creației.

- sau: „Doamne, până când
Nu ți-oi fi în gând
Și până în svârșit
Voi fi răzlușit?
Fața-ți până când
Îți întorci nu blând” (Psalmul 12)
- sau: „Domnul mă paște
Și mă grijaște
Și n-oi fi lipsit
Nimic pre pământ.
Într-al pășiunei
Și al odihnei
Loc, lăcaș mie
Mi-au dat să-m fie, ” (Psalmul 22)
- sau: „Căile mele”
Eu cu tocmeale
Am zis: „În pază
Voi ținea trează,
Ca cu limba-m greu
Să nu greșesc eu;” (Psalmul 38)
- sau: „Dumnezăul meu,
Întru al meu greu
Mă miluiaște
Și mă propteaște.
Căce m-au călcat
Omul cel spurcat”. (Psalmul 55)
- sau: „O, cerescule,
Dumnezăule,
Auz glasul meu
Când te strig din greu:
Sufletu-m scoate
Ca de la moarte
Tu de la frica,
Cea ca urzica”. (Psalmul 63)
- sau: „Inima-m cearcă
Și mie-ți pleacă
Ureachia, Doamne,
Să-ți dau pocloane
Și m-auz, svinte,
Ceresc părinte
Că sărac sânt eu
Și ticălos, zeu”. (Psalmul 85)

sau: „Iubit-am foarte
În zi și în noapte
De nădejde prins,
Că Domnul de sus
Al rugei-m glas
Ori în care ceas
Îl va auzi
Strigându-l în zi. (Psalmul 114)

sau: „Când m-am scârbit eu
Și mi-au fost vrun greu
Degrab am strigat
Pre Domnul nalt
Și m-au auzit
Fără horopsit.
Bune Dumnezeu,
Tu, sufletul meu” (Psalmul 119)

Versurile de 6 silabe sunt folosite într-un număr de 14 psalmi. În mod evident, ele i-au fost foarte la îndemâna poetului, întrucât au o remarcabilă cursivitate atâta vreme cât ele sunt scrise în ritm trohaic:

„Fericit bărbatul,
Ce nu i-au fost svatul
Cu necredincioșii
Și cu păcătoșii
N-au stătut în cale
La trebile sale;
Sau, cândva, cu bățu
N-au șezut în jețu
Celor de pierzare
La zi de certare”. (Psalmul 1)

sau: „Domnul nostru, Doamne,
Ce de minun seamne
Numele tău, svântu,
Poartă-n tot pământu!
Marea-ț cuviință,
Că prea cu credință
Mai sus e luată
De ceriur înaltă”. (Psalmul 6)

sau: A mea dreptate
Auz, împărate,
Ruga-m ia aminte
O, Doamne prea svinte;
Cearerea-m să aibă
În urechi-ț treabă,
Că nu cu vicleane
Mă rog ție seamne” (Psalmul 16)

Atunci însă când accentul este pe ultima silabă, poetul are unele dificultăți de versificație:

„Ca un burduf cu vin
Pântecele li-i plin.
De fiii s-au săturat
Și la prunci ș-au lăsat” (Psalmul 6)

Dar și aicea alternanța ritmului produce o înviorare a versului:

„De-a ta mântuire
Ce-i faci cu mărire
În zi și în noapte
S-oa dezmierda foarte.
Inima lui te-au vrut
Și cu dor au cerșut;
Lui, Doamne, i-ai dat
Cu braț îndurat,
Pre dinsul n-ai lipsit
Or de ce te-au pohtit
Ș-a buzele lui voie
Ai prisosit de voie”. (Psalmul 20)

Versurile de 7 silabe sunt foarte numeroase (21 de psalmi) și dovedesc aceeași familiarizare a versificatorului cu el:

„Doamne, ce s-au înmulțit
Vrăjmașii miei pre pământ!
Mulț asupra-m să scoală
Cu răcor ca de boală,
Sufletului meu grăiesc
Cuvânt prea prost, mojiocesc:
Că n-am eu cu credință,
În tine mântuiește!” (Psalmul 3)

Septemarul trohaic, întâlnit și în poezia latină medievală²³⁸ se poate transforma în trohaic și în cazul psalmilor compuși în 7 silabe, alternanța rimelor feminine și masculine producând o schimbare a ritmului:

„Mărturisi-m-oi ție,
Doamne, în curăție
Cu inima cu toată
Și minunile-ț în gloată
Le voi spune de față
La toț car te înalță.
Veseli-m-oi în tine

²³⁸ Inest quibus caritas,
Ipsis placet veritas,
Hortor ergo, fervidus,
Immo flumentissimus
Quin et frequentissimus
Agent deo gratius. (apud D. Norberg, *op. cit.*, p. 117).

sau: Și m-oi bucura bine
 Și numele-ț, înalte,
 Voi glăsui din Carte”. (*Psalmul 9*)

sau: „Doamne, cine s-oa sui
 În lăcașu-ț și-oa trăi?
 Sau cine de pre pământ
 În muntele tău cel svânt
 Cu-ndrăzneală s-oa sui
 Și-ntr-îns s-oa sălășlui?
 Cel ce fără prihană
 Umblă într-a sa hrană” (*Psalmul 14*)

sau: „Ție, bune Dumnezeu,
 Ni-om mărturisi în greu,
 Ție ni-om mărturisi
 Și nicecând n-om lipsi
 A chiema numele tău
 În nevoi fiind și-n greu
 A tale minuni toate
 Voi povesti-n gloate”

Psalmii de 8 silabe sunt, alături de cei compuși în 13 silabe, cei mai numeroși (25 de psalmi), ceea ce dovedește că ei îi erau la îndemână:

sau: „Întru inima sa au zis
 Cel nebun cuvinte de râs
 Cum că nu iaste Dumnezeu
 Să știe de bine sau rău.
 Stricatu-s-au și s-au făcut
 Urâți și scârnavi pre pământ,
 Într-a sale fărădelegi
 Cu toate realele întregi”
sau: „Au doară nu lui Dumnezeu
 S-oa supune sufletul meu?
 Că de la dînsul îm iaste
 Mântuirea de poveaste;
 Pentru că el e al meu
 Mântuitori și Dumnezeu,
 Al meu tare sprijinitori
 Și mai mult eu cu răcori” (*Psalmul 61*)

sau: „Cântare noao voi cânta
 Domnului și-l slăviți cu danț
 Și de laude-i facet harț
 Pururea în post și în arț;
 Domnului, ah, tot pământu
 Cântați-i și-l slăviți, svântu,
 Pentru că el cu cuvântu
 Au făcut marea și vântu!” (*Psalmul 95*)

Și aicea, aceeași alternanță a rimelor masculine și feminine produce schimbări ale ritmului poeziei:

„Dumnezăule, în nevoi
Miluiaște-te spre noi
Și tu ne blagosloveaște
Cu norociri părințește;” *(Psalmul 66)*

Nu la fel de accesibil i-au fost lui Corbea **versul de 9 silabe**. Folosirea lui este justificată doar de necesitatea integrării lor în seriile crescătoare sau descrescătoare pe care le experimentează el²³⁹. Psalmii în 9 silabe se pare că au o cezură, care îi desparte în două secțiuni de 5 și 4 silabe, dar este aplicată cu destulă nesiguranță:

„Crezut-am și pen//tr-aceaea eu
Am grăit și m-am // smerit mult, zău,
Și întru a mea // uimire²⁴⁰
Am zis: „Tot omul // e din fire” *(Psalmul 115)*

sau: „Cei ce nădăjdu//iesc în Domnul,
Ei sânt ca munte//le Sionul;
Acel, căruia // traiul îi iaste
În Ierusalim // fără veaste” *(Psalmul 124)*

sau: „La râurile // din Vavilon,
Fiind noi fără // de cap și domn,
Acolo am șe//zut și cu foc
Am plâns pentru al // nostru nenoroc,” *(Psalmul 136)*

sau: „Al meu Dumnezău // și împărat
Înălța-te-voi // cu glas înalt
Și în veaci bine // voi cuvânta
Svânt numele tău // și l-oi cânta!” *(Psalm 144)*

sau: „Pre Domnul bine // voi cuvânta
În toată vremea // și-l voi cânta,
Pururea lau//da lui iaste
În gura mea cu // bună veaste.” *(Psalm 33)*

Psalmii de 10 silabe sunt mult mai numeroși decât cei precedenți. Și aici intervine, se pare, cezura, segmentând versul în 2 perechi de 5 silabe: Chiar dacă cezura poate fragmenta un cuvânt, acceptând schema aplicării ei, versul devine cursiv:

„Mântuiaște-mă, // Doamne, c-au lipsit
Cel cuvios și // mult s-au pedepsit,
Că adevărul // s-au împuținat
De la fiii o//meneșt prin păcat.
Și fiește ca//rele au grăit
Deșertări ve//cinului cu zâmbit.” *(Psalmul 11)*

²³⁹ Psalmii 33, 42, 51, 60, 71, 80, 89, 134, 136 și 148 se află înaintea sau/și după un psalm de 8 sau 10 silabe, e cele mai multe ori, intercalați între cei compuși în 8 și 10 silabe. O excepție este ar părea fi psalmului 115, aflat între un psalm de 5 și unul de 6 silabe, primul fiind însă anticipat de un psalm de 10 silabe, iar cel de-al doilea fiind urmat de unul de 8 silabe, ceea ce face ca excepția să fie discutabilă.

²⁴⁰ Citește: u-i-mi-re.

Și aici, alternanța rimelor masculine și feminine produce schimbări ale ritmului:

„Dumnezăule, // Dumnezău meu,
Pentru ce m-ai lă//sat la-atât greu?
Spre mine tu din // ceri ia aminte
Și cu milă mă // ajută, svinte (Psalmul 21)

sau:
„Cătră tine, Doa//mne, am răsdicat
Sufletul meu de // vrăjmaș supărat
Dumnezăul meu, // eu a mea nădeajde
În tine am pus // și n-o voi piarde, ” (Psalmul 24)

Spre deosebire de Dosoftei, care stăpânește mult mai bine acest tip de vers, la Corbea se vădesc unele dificultăți în realizarea versului de 10 silabe; de aceea nu surprinde faptul că, uneori, el intercalează involuntar în psalmi care sunt declarați ca fiind compuși „în 10 sillave” versuri de 12 silabe, și ele formate din versuri cu cezură, dar care au două secțiuni de 6 silabe:

„Buze în i//nimă mult viclane
Și în inimă rea//le au grăit seamne.
Domnul toate bu//zele viclane
Va piarde ca pâr//jolul pre leamne” (Psalmul 11)

Și mai mari dificultăți întâmpină în realizarea **versului de 11 silabe**: o dovadă este faptul că, la fel ca în cazul versului de 9 silabe, majoritatea situațiilor în care Corbea apelează la asemenea versuri este atunci când ele se află anticipate și/sau urmate de versuri de 10, respectiv 12 silabe²⁴¹. În general, el este format din două secțiuni de 6, respectiv 5 silabe, între care intervine o cezură:

„Spre tine eu, Doamne, // am nădăjduit
Să nu mă rușinezi // în veac obidit.
În dreptatea ta // mă izbăveaște
Și mă scoate de la // vrăjmaș din cleaște” (Psalmul 30)

sau:
„Dumnezăule, // limbile au venit
În moștenirea // ta ș-au năvălit;
Biseareca ta // au spurcat cea svântă,
În care cei a//leși cu drag te cântă, ” (Psalmul 78)

sau:
„Dumnezăule, // de la ai miei vrăjmași
Scoate-mă cum // să n-aibu la dinș lăcaș
Și de cei cari a//supra mea să scoală
Tu mă mântu/a//ște ca de o boală” (Psalmul 58)

O altă soluție adoptată este alternarea a două secțiuni de 7 și 4 silabe, despărțite și acestea prin cezură,

„Că vicleșug // înainte-i au făcut
Ca să-i afle // fărădelegea în scurt
Și pre dâns cu // dânsă ca să-l urască,
Cât în veac să // nu să mai pomenească”. (Psalmul 35)

²⁴¹ Din cele 13 folosiri ale versului de 11 silabe, doar psalmii 30, și 93 și Starea 3 din *Psalmul 115* nu se află în această situație.

cu observația că, datorită dificultății realizării acestei structuri, numărul de silabe dintr-unul din versuri este realizat doar în 9 silabe

„Izbucnit-au inima // mea cuvânt bun
Și lucrurile mele // eu le adun
Și împăratului // le grăiesc
Și mai bine să cază // le socotesc”. (Psalmul 44)

Alteori, secțiunea de 4 silabe o anticipează pe cea de 7. Dificultăți în realizarea acestei structuri întâmpină Corbea și aicea:

„Dumnezăul // iezbândirilor, Domnul,
Dumnezăul // iezbândirilor, omul
Au smerit și // foarte cu îndrăzneală
Au stătut în // năroade la ivală”. (Psalmul 93)

Versul de 12 silabe cunoaște și el cezura între două secțiuni de 6 silabe:

„Graiurile mele, // Doamne, ia aminte
Și te rog strigarea-m // înțelege-o, svinte!
Glasul rugei mele // ascultă,-împărate
Și Dumnezăul meu, // plin de bunătate” (Psalmul 5)

sau:
„Într-a Dumnezău//lui nostru cetate,
În muntele lui svânt // fără răutate
Mare iaste Domnul // și-i lăudat foarte
Și nimic pre dinsul // a nu-l slăvi poate”. (Psalmul 47)

sau:
„Fiii oamenilor, // voi de dereptate
Grăiți în adevăr // fără răutate?
Voi, dară, judecați // ceale ce-s dereapte,
Ca să fiți lăudați // ori de care ceate!” (Psalmul 57)²⁴²

²⁴² Dintre versurile la stemă care însoțesc cărți tipărite în epocă, doar *Versurile 10 politice asupra stemei prealuminatului, slăvitului și bogoslovitului Io Constantin B. Basarab voievod care însoțesc Mineiul* tipărit la Buzău în 1698 se aseamănă cu tipul de versificație pe care Teodor Corbea o practică pentru versurile de 12 silabe, individualizându-se de celelate stihuri la stemă din tipăriturile buzoiene în special și ale epocii în general. Cunoscând relația lui Teodor Corbea cu episcopul Mitrofan al Buzăului și recunoscând în unele texte din *Minei* formele de limbă specifice ale lui Corbea, putem bănuși că el este autorul acestora:

„Sem groaznic și armă // la război prea tare
Den ceri fu arătat // o minune mare
O cruce de stele // pre ceri însemnată
Marelui Constantin // Hristos îi arată
Cu slove împrejur // scrise râmlenești
,Pre toți vrăjmașii tăi // tu să-i biruiești'
Acuma și corbul // încă o arată
Domnului Constantin // într-această dată
Dându-i lui puteare // cu nădejde bună
Ca să stăpânească, // că-i de viță bună.

De asemenea și *Psaltirea* tipărită la Buzău în 1701 poartă versuri în care recunoaștem stilul și limba lui Corbea (folosirea cuvântului *coarne* în sensuri întâlnite în *Psaltirea în versuri*):

„Domnul Constantin // ce-i zic Băsărabă
Corbul cruce-i poartă // armă prea de treabă
Cu dânsa pre pizmași // ce rădică coarne
De sârg fără veaste // pre toți să răstoarne
Și-i dă lui nădejde // cu credință bună
Ca să stăpânească // cu pace prea bună”.

Ca peste tot, alternanța rimelor masculine și feminine produce o modificare a metrului secțiunii a doua:

„Nu râvni celor ce // trăiesc cu viclesug
Și la treaba lor au // nederept meștersug,
Nu pizmui celor // ce fac fărâleage,
Că ca iarba curând // s-or usca și șterge” (Psalmul 36)

Dar și aicea apar dificultăți de realizare a versului. În Psalmul 15, dacă nu am citi ca o licență poetică cuvântul *mieu* ca fiind format din două silabe (fapt care este împotriva spiritului limbii române), unul din versuri devine de 11 silabe:

„Păzește-mă, Doamne, // că nădeajdea mie
Pururea spre tine // mi-au fost din pruncie.
Zis-am cătră Domnul: // „Tu Domnul meu ești,
Că bunătățile // mele nu le pohtești!” (Psalmul 15)

Versurile de 13 silabe sunt realizate din secțiuni de 6 și 7 silabe, foarte familiare și accesibile lui Corbea, motiv pentru care predosloviile și psalmii compuși în acest număr de silabe au cursivitate și coerență:

„Dscalii au însemnat // în vâltur viață
Îndelungată și // prea bătrână de greață
Ei adeveresc iarăș // că el tinereate
Câștigă ca și întâi // de mare frâmseate”
(Epistola dedicatorie către Petru I)

sau: „Întinzând dereapta // ta cu prea îndurare
Spre plinirea pohteii ei // de grab ajutoare
Ca cu frații miei rumâni, // într-a mea viață
Pre Făcătoriul lumiei // toate cu dulceață
Proslăvindu-l și al tău // fără moarte nume
Cu dinșii să-l fericesc // cât voi fi pre lume
(Predoslovie către Petru I)

sau: „Oare de ce limbile // au rădicat zarvă
Și gândesc năroadele // lucruri ce n-au slavă?
Împărații pemintești // au stătut de față
Și domnii cei mar s-au strâns // zbârliți ca o ceață” (Psalmul 2)

Uneori, lectorul modern trebuie să facă corectări. De exemplu, în primul vers al Psalmul 19, deși este scris *те аџзџ* (ceea ce, în mod normal ar trebui transcris „te auză”) nu poate fi citit decât „te-auză” pentru a realiza coerența versificației formată dintr-o secțiune de 7 și alta de 6 silabe:

„În zioa năcazului, // Domnul să te-auză
Ș-al lui Iacov Dumnezău // nume te cuprinză
Cu scuteală ș-ajutor // dintru cel svânt ție
Trimiță și din Sion // sprijineală-ț vie.
Toate jârtvele tale // însuș pomenească
Și arderea-ț cea de tot // grasă să topească”

Corbea folosește în mai multe situații din motive de rimă cuvântul *viața* ca fiind format din 3 silabe

„S-au împlut și viața
Mi s-au făcut ca ghiața
Și prin greșeli și păcat
De iad s-au apropiat” (Psalmul 87 în sillave 7)

Aceeași lecțiune a cuvântului trebuie să o facem și atunci când el se află în genitiv în mijlocul unui vers:

„Scutitoriul vieței mele Domnul iaste;
De cine m-oi îngrozi lovit fără veaste?
Când aproape de mine ar veni car fac rău
Trupul să mi-l mănânce sau să-neace în tău” (Psalmul 26)²⁴³

4.1.1. **Rima.** Se știe că atât în poezia clasică latină, cât și în cea silabică slavonă asonanțele, rimele și aliterațiile erau mai mult sau mai puțin accidentale sau, dacă erau folosite, aceasta serveau un efect special²⁴⁴. Modelul versificației clasice latine și grecești a fost continuat în Evul Mediu de un mare număr de scriitori, atât în Occident cât și în literatura bizantină. Atât în răsăritul cât și în vestul Europei s-a constituit și o versificație în care accentul era factorul definitoriu, influență venită, în mod evident, dinspre limbile vorbite. Dinspre literatura populară în limbile naționale a venit ca o inovație radicală rima, care devine definitorie pentru o parte a poeziei neolatine²⁴⁵, dar, pentru o bună bucată de timp, și pentru literatura versificată în limbile naționale.

În momentul în care Teodor Corbea compunea *Psaltirea în versuri*, rima era deja cunoscută în poezia românească, căci înaintea lui, o găsim incidental în psaltirile calvino-române; ea este folosită sistematic și în unele din versurile la stemă, dar, mai ales în scrierile unor înaintași ai săi precum Dosoftei și Miron Costin, ca și în *Istoria ieroglifică* a contemporanului său Dimitrie Cantemir.

La fel ca la Dosoftei, și la Teodor Corbea rimele pot fi puse pe același plan cu asonanțele. Multe din rime sunt gramaticale, la fel cum găsim în mod curent în versurile la stemă ale epocii: *omul / Domnul; veaste / poveaste; lume / nume; tăioasă / ticăoasă; am adurmit / am zăbovit; viclesuguri / meștesuguri; răsipeaște / găteaste etc.*

La fel ca la Dosoftei și Costin, se întâlnim și aliterați, precum:

„Ca o pasăre²⁴⁶ te mută
În munți și fugi de goană multă?”

²⁴³ Aceeași structură metrică – care o individualizează de toate versurile la stemă compuse în epocă, o întâlnim în *Molitvenicul* tipărit la Buzău în 1699:

„Domnii Țării Românești // au arc sfânta cruce
Hristos biruință lor // cu dânsa aduce
Încinge, Doamne acest // arc de biruință,
Ia pe Hristos săgeată // cu bună credință,
Încordându-l spre pizmași // cu nădejde mare
Și Domnul îți va spori // cel în război tare” [deși versurile sunt sembrate „Al măriei tale fierbinte rugătoriu Mitrofan, episcopul de Buzău”.

²⁴⁴ Dag Norberg, *Introduction a l'étude de la versification latine médiévale*, Stockholm, 1958, p. 29.

²⁴⁵ Același autor consideră că la începutul evoluției spre folosirea rimei se află opera lui Coelius Sedulius, poet din prima jumătate a secolului al V-lea, care o preia din proza retorică (op.cit., p. 38.

²⁴⁶ Corbea folosește sistematic *pasăre* pentru „vrabie”. Aceeași sintagmă o găsim sistematic în *Psaltirea* de la Bălgrad și în psaltirile latine, dar nu și în *Biblia de la București*.

- sau: „Că ceale ce tu ai svârșit
Ei au stricat ș-au izmenit?”
- sau: „Pentr-aceasta glasul de rugăciune
Al meu l-ai auzit când eu pre tine”
- sau: „Căce Domnul adevărurile cată
Și celor ce fac mândrie înaltă”
- sau: „Toată zioa eu strigând; că în zi și-n noapte
Spre mine grea s-au făcut mâna ta mult foarte.”

Dar, la fel ca Dosoftei, Corbea apelează la rime și aliterați neașteptate, care, în majoritatea lor, anticipează versificația noastră din secolul al XX-lea:

- „Și întru mâniia svârșitului ei
Nu vor fi, ci vor peri ca nește zmei”
- sau: „Aceia s-or răsipi să mânânce
Și, de nu să vor sătura, price”
- sau: „Și cuvintele ai meale
Guri în urechi ia-le!”
- sau: „Și starea ai horei meale nu e
Unde între valuri să spuie”
- sau: „N-au stătut în cale
La trebile sale”
- sau: „Doamne, tu mă vindecă, că a meale oase
Într-una cu sufletul de gâlcevi sânt roase”

în care, pe lângă ineditul apropiierilor fonetice observăm că rima nu separă unități sau grupuri sintactice distincte (propoziți).

Rima cel mai des folosită de Corbea este cea alăturată după modelul *aabb* etc. Uneori aceeași rimă (sau aliterație) este repetată, fără o intenție deosebită, în mai mult de două versuri:

- „Buze în inimă mult vicleane
Și în inimă reale au grăit seamne.
Domnul toate buzele vicleane
Va piarde ca pârjolul pre leamne”
- sau: „Aduceț cu mărie
Și cinste peste fire.
Numelui lui mărire
Aduceț cu slăvire”
- sau: „Tu, Doamne, plângerea mea spre prea bucurie
Mi-ai întors, sacul mi-ai rupt și cu veselie
M-ai încins, ca să-ț cânt mărirea mea ție
Și eu nu mă voi mâhni nici de-o sumeție.
Doamne, Dumnezeu! mieu, în veac de veac ție
Cu plecată inimă ț-oi da mărturie.”

În câțiva psalmi, însă, monorima este folosită în mod intenționat pentru realizarea unor structuri strofice (vezi mai jos).

Rima încrucișată este folosită rar, de asemenea doar pentru a defini structuri strofice (vezi mai jos)

Accentul normal al cuvintelor nu este totdeauna respectat, fiind evident faptul că mai importantă este respectarea numărului de silabe:

- „În preajma căror
Pre mine cu dor”
- sau: „Glasul rugei meale auz, Doamne,
Când te rog cu smerite pocloane”
- sau: „Nici spre lucrurile mânilor lui
Cu deadins n-au vrut a nădăjdui;”
- sau: „Nici spre lucrurile mânilor lui
Cu deadins n-au vrut a nădăjdui;
- sau: „Pentr-aceasta glasul de rugăciune
Al meu l-ai auzit când eu pre tine”

4.2. Structuri strofice. Spre deosebire de *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, în care, cu excepția psalmilor 53, 56 și apostrofului moralizator care precede *Psalmul 132*²⁴⁷ cercetările recente au infirmat prezența structurilor strofice²⁴⁸, o asemenea organizare a versurilor o putem însă constata la Corbea într-un număr de 9 psalmi, fapt suficient ca să apreciem că nu este o întâmplare; acest fapt ne impune concluzia că, pe lângă experimentele de metrică, Teodor Corbea nu ezită să facă și unele care țineau de organizarea formelor fixe, experiențele sale fiind străine oricărei sugestii posibile dinspre poezia metrică slavonă.

O asemenea structurare strofică o întâlnim în psalmii 25, 32, 92, 94, 95, 116, 117, 133 și 135. Număr suficient de mare pentru a exclude orice accident neintenționat de versificație sau vreo interpretare subiectivă din partea cititorului modern.

Structura strofică se poate obține prin folosirea în patru versuri consecutive a unor cuvinte care rimează între ele²⁴⁹:

„Cântare noao voi cântaț
Domnului și-l slăviți cu danț
Și de laude-i facet harț
Pururea în post și în arț;

Domnului, ah, tot pământu
Cântați-i și-l slăviți, svântu,
Pentru că el cu cuvântu
Au făcut marea și vântu!

Domnului Dumnezeu cântați,
Numele-i bine cuvântați
Din zi în zi îi arătaț
Mântuirea bine la frați!” (Psalmul 95 în sillave 8)

²⁴⁷ La Corbea niciunul din acești psalmi nu are o structură strofică.

²⁴⁸ Mihai Dinu, *Bătrânul poet dintâi* – incursiuni în poezia și poetica dosofteiană –, București, Editura Academiei Române, 2007, p. 53.

²⁴⁹ Vom marca printr-un spațiu liber existența acestor structuri strofice.

Această structurare a putut fi sugerată de caracterul aforistic simetric al textului în proză al psalmilor. Dosoftei respectă acest caracter aforistic al textului în proză, fără, însă, să realizeze ceva în plus la nivelul versificației, față de simetriile inițiale ale textului, fapt care ne îndreptățește să credem că Teodor Corbea a făcut acest lucru intenționat. Dacă textul *Psaltirii* din *Biblia de la București* sună: „1. Cântați Domnului cântae noao, cântați Domnului tot pământul. 2. Cântați Domnului, blagosloviți numele lui, binecuvântați den zi în zi mântuirea lui”.

Același lucru îl constatăm și în cazul *Psalmului 116 în sillave 6*. În textul *Bibliei de la București* el sună: „1. Lăudați pre Domnul toate limbile, făliți pre el toate năroadele. 2. Căce să întări mila lui preste noi, și adevărul Domnului rămâne în veac”. care la Corbea devine structurată în strofe (dar nu și la Dosoftei)²⁵⁰:

„Neamurile, toate,
Pre Domnul voi foarte
Lăudați în gloate
În zi și în noapte!

Că mila lui tare
S-au făcut și mare
Peste noi cu dare
De prea lăudare”.

Uneori, pentru a marca această structură strofică, Corbea introduce la sfârșitul secvențelor cuvântul *aleluia* (*alliluia*), inexistent în textul în proză, care are menirea să sublinieze fragmentarea textului:

„Domnul s-au împărățit
El însuș nedespărțit,
În podoabă s-au lățit
Și s-au îmbrăcat svințit. Aleluia!

Domnul el s-au îmbrăcat
În puteri ca un înalt
Și s-au încins foarte lat.
Ca un mare împărat. Aleluia!
Că lumea au întărit
Fără teamă de perit,

²⁵⁰ Acest nu are la Dosoftei structură strofică: „Cântați Domnului cu cinste
Cântec nou ca de nainte,
Și-i cântați den tot pământul
Să vă meargă-n sus cuvântul.
Cântați și-i ziceți ferice
Domnului, și să-i rădăce
Toți cu cinste svântul nume,
Să-l audză preste lume.
Să-i strigați și veaste bună”.

Trăi-va fără svârșit
Cu temeiu neclătit. Aleluia!” (Psalmul 92 în sillave 7)²⁵¹
sau: „Veniți să ne bucurăm
Domnului și să-l rugăm,
Lui Dumnezeu să strigăm
Cu cântări să-l laudăm. Alliluia!

Celui ce ni-i ajiutori,
În nevoi izbăvitori,
De greale apărători,
În primejdii scutitori. Aleluia!” (Psalmul 94 în sillave 7)²⁵²
sau: „Iată acum, slugilor Domnului, toate
Binecuvântați pre Domnul foarte,
Cari stați în casa lui, pre dâns în gloate
Îl măriți și-l proslăviți până la moarte. Aleluia!

Cari în curțile a lui nostru Dumnezeu
Stați cerșind ajiutori într-al vostru greu,
Lăpădați din inima voastră orice greu
Și de trei ori pre Domnul îl fericiți, zeu.

Alliluia!” (Psalmul 133 în sillave 12)²⁵³

În situația în care în textul în proză al *Psaltirii* nu apare cuvântul *alliluia*, introducerea și repetarea lui nu poate să reprezinte decât intenția lui Corbea de a marca secvențele strofice.

²⁵¹ La Dosoftei nu avem această structură:
„Domnu stătu crai în lume,
Că i s-au vestit svânt nume,
Pentru veșmânt de podoabă,
Ce s-au îmbrăcat la hoarbă.
Și s-au încins cu tărie
Pre-ășezământ de tărie
Ș-au pus lumii sprijeneală,
Ca să stea fără sminteală”.

²⁵² La Dosoftei: Veniți cu toți dempreună
Să ne facem voaie bună,
Să ne bucurăm cu Domnul
Și să-i strigăm cu tot omul,
Că ni-i Domn și mântuintă,
Și să-l rugăm cu credință”.

²⁵³ La Dosoftei: „Iată, acmu faceți mulțămită
Lui Dumnezeu, cu rugă priimită,
Și să-l cuvântați bine-n tot omul
Șerbii toți, ce sluiți pregiur Domnul.
Cari dvoriți la Domnul în casă,
În curțile ceale de mătasă
Și nopțile lângă dvorbă lungă,
Vă rădicați mânuile spre rugă”.

Și în *Psalmul 97 în sillave 7* repetarea lui *alliluia* crează structuri strofice asemănătoare cu cele din psalmul precedent:

„Veniți să ne bucurăm
Domnului și să-l rugăm,
Lui Dumnezeu să strigăm
Cu cântări să-l lăudăm. Alliluia!

Celui ce ni-i ajiutori,
În nevoi izbăvitori,
De greale apărători,
În primejdii scutitori. Alleluia!”

O asemenea segmentare în catrene definite prin monorimă avem și în cazul *Psalmului 116 în sillave 8*, de data aceasta cu ușoare carențe de rimă, pe care, de altfel, le găsim și în alte versuri ale lui Corbea:

„Neamurile, toate,
Pre Domnul voi foarte
Lăudați în gloate
În zi și în noapte;

Că mila lui tare
S-au făcut și mare
Peste noi cu dare
De prea lăudare

Și adevărul svânt
Domnului pre pământ
În veacuri câte sânt
Rămâne nesfârșit”.

În *Psalmul 25 în sillave 7* doar rima încrucișată, foarte puțin folosită de Corbea în textul *Psaltirii*, la fel de rar întâlnită și la Dosoftei, realizează o modalitate inedită de marcarea a acestor secvențe strofice:

„Doamne fă-m jiudecată,
Că în nerăutate
Eu, cu dereaptă faptă,
Am umblat după carte.

În Domnul eu nădeajde
Având încredințată
Fi-voi ca un pom vearde
Neslăbind niciodată”.

O situație specială o avem în cazul *Psalmului 117 în sillave 8*, în care se realizează într-o mare parte a sa de asemenea structuri strofice prin repetarea unui distih, care cunoaște o rimă fixă: *iaste / veaste (poveaste)*, distihul creat conținând (cu excepția primei strofe) aceeași secvență verbală, căreia Corbea, pentru o anume variație – intenționată, după părerea noastră – îi schimbă topica. Spre deosebire de textul original, în care formularea „Că în veac este mila Lui” apare doar de trei ori

(versetul 1, 4 și 29), Corbea a convertit simetria versetelor de la începutul și sfârșitul psalmului („Mărturisiți-vă Domnului că e bun / că în veac este mila Lui” în structuri care fragmentează strofic întregul text:

„Domnului vă mărturisiți
Că e bun celor obidiți,
Că în veac mila lui iaste
În lume cu mare veaste.

Casa lui Israil, dară
Zisă, zică: adevară,
Că e bun Domnul și-i iaste
În veac mila de poveaste!

Casa lui Aron să zică,
Cu-ndrăzneală, fără frică,
Că e bun Domnul și iaste
În veac mila de poveaste.

Zică toți cei cari au teamă
De Domnul și-l țin în seamă,
Că e bun Domnul și iaste
Mila în veaci de poveaste”.

Dacă în cazul *Psalmului 117* intenția de marcarea a structuri strofice poate să fie pusă sub semnul întrebării, întrucât secvența de mai sus nu se desfășoară de-a lungul întregului text, în cazul *Psalmului 135* în *sillave 8* repetarea unei asemenea secvențe este generală; ea este marcată de distihuri care conțin o rimă fixă identică sau aproape identică: *lui / fieștecui (fiecui)*:

„Domnului vă mărturisiți
Cu pocăință prea smeriți
Că e bun și e mila lui
Supt ceri în veac fieștecui;

Celui ce-i peste dumnezăi
Dumnezău, toți cei buni și răi
Vă mărturisiți, că a lui
Milă-i în veaci fieștecui;

Celui ce-i preste domni el Domn
Vă mărturisiți cu poclon
Că în veaci iaste mila lui
Supt cer de față fiecui;

[...]

Dumnezăului ceresc, voi
Vă mărturisiți în nevoi,
Că în veac iaste mila lui
Supt ceri de față fiecui”.

Structuri strofice realizează Corbea și prin alternarea sistematică a unui distih cu rime masculine cu un altul care are rime feminine, cele două distihuri formând, evident un catren:

„Întru Domnul vă bucuraț
Voi, derepților, și săltaț;
Celor derepți să cuvine
Laudă cu-nchinăciune.

Domnului vă mărturisiț
În alăută și-l slăviț,
În psaltir cu zeace strune
Cântați-i cu-nțelepciune.

Cântare noao îi cântaț
Și-n biseareci îl înălțaț,
Bine-i cântaț cu strigare
Și-l măriț în gura mare.

Că cuvântul Domnului svânt
Și drept iaste pre pământ
Și lucrurile lui toate
Întru credință sânt foarte”. (*Psalmul 32 în sillave 6*)

Asemenea alternanțe de rime masculine și feminine întâlnim și în alți psalmi, dar niciodată folosite sistematic. Faptul că Teodor Corbea a versificat întregul psalm folosind această modalitate, dovedește că aici acest mod de secționare a textului este intenționat.

După cum am arătat mai sus, atent la respectarea numărului de silabe din vers, Corbea schimbă în cadrul aceleiași psalm metrul în funcție de rima masculină sau feminină pe care o adoptă.

Acești psalmi subliniază în plus încercările de experiment literar care se fac în *Psaltirea în versuri*, înțeleasă mai mult decât în cazul lui Dosoftei, sub intenția realizării formale al textului poetic.

Studiind opera lui Dosoftei, Mihai Dinu observă, pe bună dreptate că „o regulă riguros respectată de Dosoftei este izometria versurilor. Poezia de mai târziu se va conforma și ea, dar nu într-o măsură la fel de exclusivă. În schimb, cel puțin în vremea marilor clasici, ea va acorda întâietate absolută respectării ritmului silabotonic, adică a unui anumit tip de alternanță a silabelor accentuate și atone, în conformitate cu natura prozodică a limbii române”²⁵⁴

²⁵⁴ M. Dinu, op. cit., p. 20.

Teodor Corbea face și el eforturi de a păstra această izometrie a versurilor. Uneori, însă, sarcina este prea mare și găsim suficiente excepții mai ales în cazul psalmilor de 9 și 11 silabe, care sunt cei mai greu de realizat metric.

4.3. **Libertăți și licențe poetice.** Actului de versificare a unei scrieri (în care textul biblic reprezintă doar materia versificată) conduce la o serie de libertăți și abateri pe care Corbea și le permite față de textul biblic.

Dintre acestea trebuie amintite în primul rând evidentele „localizări”, textul deplasând de multe ori imaginile din lumea biblică într-o realitate familiară autorului. Un verset al *Psaltirii* din *Biblia de la București* ca „Inima mea și trupul meu bucurară-se pre Dumnezeu cel viu” (*Psalmul* 82.2) devine:

„Inima și trupul meu de Dumnezeu cel viu
S-au bucurat ca și cel ce-i veasel de rachiu”

Un altul, precum: „Acolo — chinuri ca cei ce naște” (*Psalmul* 47.6) devine în imaginea lui Corbea:

„Acolo sânt dureri ca a cei ce naște
sau ca a celui bătut cu bici tătăraște”.

Imaginea tuturor oamenilor chemați să laude numele Domnului de la începutul *Psalmului* 48 („1. Auziți aceste toate limbile, băgați în urechi toți ceia ce lăcuiescu lumea: 2. Și cei născuți den pământ, și fiii oamenilor, dempreună bogat și sărac!”) se convertește într-o superbă imagine a unei hore, în care sunt cuprinși toți pământeni:

„Toate limbile auziți aceste
Și toți lăcuitorii lumiei veastea
În urechi luaț cu ascultare
Ori la uscat de trăiți, ori la mare;
Fiii oamenilor și cei din pământ
Născuți, de obște, să aveți un cuvânt;
Bogatul cu săracul împreună,
Țiindu-vă toți de brâu și de mână”.

La fel, ultimele versete ale *Psalmului* 13, care în *Biblia de la București* sună: „5. Nu vor cunoaște toți cei ce fac fărădelegea? Cei ce mănâncă pre norodul Meu cu mâncare de pâine. 6. Pre Domnul nu l-au chemat. Acolo s-au înfricoșat cu frică unde nu era frică, 7. Căce Domnul — în rudă direaptă. 7. Sfatul săracului l-ați rușinat, căce Domnul nedeajdea lui iaste. 8. «Cine va da den Sion mântuirea lui Israil?» 8. Când va întoarce Domnul robimea norodului său, bucura-se-va Iacov și să va veseli Israil” au parte de o evidentă localizare în textul lui Corbea, devenind o pitorească sărbătoare populară:

„Au nu vor cunoaște toți câți fărădelege
Lucrează și cu drept n-au în calea-a merge?
Cei ce pre nărodul meu tirănește-apucă
Și în mâncare pre ei de pâine mănâncă,
Pre Domnul nu l-au chiebat. Și colo de frică
Ei s-au spământat, unde n-au fost cât de mică,
Căce Domnul în neamul derepților iaste,
Iară voi aț rușinat pre sărac de veaste

În svatul lui, măcară că a lui nădeajde
E în Domnul pururea și nu să va piarde.
Cine din Sion va da, dară, mântuire
Lui Izrail ce de mult zace la robire?
Când Domnul din robie nărodul ș-oa-ntorce,
Iacov să va bucura, Izrail oa face
De veselie pompe cu râsur și focuri,
Ei cu tot nărodul său va sălta în jocuri”.

Uneori amplificarea este justificată și de rațiuni de versificație. Astfel, în cazul *Psalmului 95 în sillave 8*, realizarea structurii strofice caracterizate cu catrene monorime se soldează cu o amplificare considerabilă față de textul în proză al psalmului. Primele două versete „1. Cântați Domnului cântare noao, cântați Domnului tot pământul! 2. Cântați Domnului, blagosloviți numele Lui, binevestiți den zi în zi mântuirea Lui!” oferă materialul din care se construiesc trei catrene:

„Cântare noao voi cântaț
Domnului și-l slăviți cu danț
Și de laude-i facet harț
Pururea în post și în arț;
Domnului, ah, tot pământu
Cântați-i și-l slăviți, svântu,
Pentru că el cu cuvântu
Au făcut marea și vântu!
Domnului Dumnezău cântați,
Numele-i bine cuvântați,
Din zi în zi îi arătaț
Mântuirea bine la frați!”

În general Corbea amplifică textul psalmilor introducând multe imagini care nu îi aparțin textului în proză, dintre care nu puține se concretizează în tendința de a le reduce la dimensiunile senzitive și cognitive ale unei persoane care trăia în Țara Românească la încrengătura veacurilor al XVII-lea și al XVIII-lea, referindu-se la un univers familiar cititorului său.

Astfel, opoziția dintre omul drept și păcătos, concentrată în textul *Psaltirii* într-un singur verset (*Psalmul 111.9*): „9. Cornul lui să va înălța cu mărire; păcătosul va vedea și să va urgisi, dinții lui va scrișni și să va topi; pohta păcătosului va peri”, devine în textul lui Corbea subiectul unei ample construcții antagonice, în care penitența păcătosului este redată cu multă culoare:

„Cornul lui în slavă
Fără nici o zarvă
S-oa-nălța cu mare
A toți lăudare.
Păcătosul, iată
Va vedea și-ndată
L-oa prinde mânie
Cu multă urgie,
Scârșni-va cu dinții
Blestemând părinții

Și de ciudă mare
Ca sarea de mare
S-oa topi ajiunsă
De ploii și pătrunsă.
A celui păcătos
Pohtă, cum e pre dos,
Așa nu va costa,
Ce-a peri, nu va sta”.

Încercarea (de multe ori reușită) de a plasticiza imaginile *Psaltirii* duce și ea la amplificări ale textului inițial. Astfel, opoziția care se face între idolii păgânilor și adevăratul Dumnezeu din *Psalmul 113* („12. Idolii limbilor — argint și aur, fapte de mâni de oameni. 13. Gură au, și nu vor grăi; ochi au, și nu vor vedea; 14. Urechi au, și nu vor auzi; nasuri au, și nu vor mirosi; 15. Mâni au, și nu vor pipăi; picioare au și nu vor îmbra; nu vor glăsui cu gâtlejul lor”) devine teritoriul unei mult mai ample dezvoltări nu lipsită de plasticitate și chiar de umor:

„Idolii neamurilor sânt argint
Și aur, lucru de oameni gătit;
Gură au și nicicum nu vor grăi,
Mii de ani în capiști de ar trăi;
Au ochi, dară capiștea de-ar cădea
Pre dinș, ei nu vor putea vedea;
Urechi au, dară ce li-e folos
Că n-or audzi glasul cât de gros;
Nări au, și înainte-le moscos
De-a sta, dintr-însul n-or avea miros,
Au și mâni dară nu vor pipăi,
Precum nici cu gura nu pot grăi;
Picioare au, dară ei să poată
Cu dânse umbla, doară pre roată;
Nici cu gâtlejiul a glăsui
Nu vor putea, sau un cuvânt a grăi.
Aseamine – cari îi fac le fie
Și împreună aibă tărie,
Cum și toți cei ce într-îns au nădejde
Aibă viață seacă, nu vearde”.

Cele mai multe libertăți față de textul în proză al psalmilor le întâlnim în mod special în situația în care se folosesc versurile scurte, situație în care se presupune utilizarea unor cuvinte sau chiar secvențe verbale suplimentare necesare realizării metrului și rimelor. Astfel, *Psalmul 22*, care în proză sună: „Domnul paște-mă și nemica nu-m va lipsi; la locul otāvii, acolo m-au sălășluit. 2. Pre apă de răpaos mă hrăni pre mine, sufletul meu întoarse”, devine în versul de 5 silabe:

„Domnul mă paște
Și mă grijaște
Și n-oi fi lipsit
Nimic pre pământ.
Într-al pășiunei

Și al odihnei
Loc, lăcaș mie
Mi-au dat să-m fie,
La apă lină
El de odihnă.
Fără prihană
Mi-au făcut hrană
Și sufletul meu
Au întors din rău”.

Uneori – dar mult mai rar decât în cazul lui Dosoftei – și aici întâlnim omiterea sau concentrarea unor pasaje ale psaltirii în proză. *Psalmul 90* în *Biblia de la București* sună: „1. Cel ce lăcuiește în ajutoriul celui nalt, întru acoperemântul Dumnezăului ceriului va petrece. 2. Zice-va Domnului: «Sprejenitoriul meu ești, și scăparea mea, Dumnezăul meu» și voi nădejdui pre el”. El devine în textul versificat al lui Teodor Corbea:

„Cel care într-al celui preînalt
Ajiutori trăiaște cu svat curat,
Într-a cerescului el, Dumnezău,
Coperemânt s-oa sălășlui, zău.
Zice-va Domnului: «Tu în ești
Sprijinitori mie în năpăști
Și scăpare, Doamne Dumnezău»,
Și voi nădăjdui spre dâns eu!”

Aceste libertăți de exprimare și, mai ales, augmentarea textului face ca *Psaltirea în versuri* a lui Corbea să fie cam cu o treime mai amplă ca număr de versuri decât cea a lui Dosoftei. Faptul nu este întotdeauna în favoarea lui, căci câteodată asistăm și la expresii prolixе, marcate de anumite construcții lexicale fixe (datorate, în primul rând realizării versificației).

4.4. Mijloace artistice. De multe ori, însă, Corbea apelează la mijloace artistice, pe care le convertește în modalități suplimentare pentru a impresiona cititorul. Dintre ele, epitetul ornant, comparația și metafora sunt folosite sistematic.

Tendința sa de a folosi un limbaj redundant, despre care am vorbit mai sus, se poate converti câteodată în spectaculoase enumerări, care au, evident, o finalitate artistică. Astfel, finalul *Psalmului 8*, care în proză sună: „7. Toate le-ai supus supt picioarele lui: oile și vacile toate și încă și dobitoacele câmpului, 8. Pasările ceriului și peștii mării, cealea ce merg pre cărările mărilor. 9. Doamne, Domnul nostru, foarte iaste minunat numele Tău în tot pământul”, devine în versificarea lui Corbea:

„Supt a lui picioare
Ai zis să coboare
Jiganiia toată
Or din care gloată:
Oile cu boii,
Matcele cu roii,
Dobitocul, încă
De câmp și de stâncă,
Pasările de ceri

Și peștii cei din mări,
Cari cărările bat
A mărilor și străbat.
Domnul nostru, Doamne,
Ce de minun seamne
Numele tău, svântu.
Poartă-n tot pământu”.²⁵⁵

În comparație cu *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, textul abundă în epitete ornante, precum: „cuvânt prea prost, mojicesc”, „ruga cea înfrântă”, „Și să fiți cu inimi greale / Petrecând în adânci reale”, „umilos gând”, „omul sângelui”, „rea ceață”, „hulă otrăvită”, „armă de bunăvoire”, „lacrimi calzi”, „fărădelegi cumplite și greale”, „prea cu degrabă rușine”, „leul cel prea cumplit”, „duroare spurcată”, „la steale voi căta / Pre cari prea luminat / Tu ai întemeiatn sunet rău, viforât”, „față curată”, „nemuritor Domn”, „Când supt ceri să mândreaște / cel necurat drăcește”, „El să blagosloveaște / Înșuși arhiereaste”, „vifor sâlnic”, „svântă dereptate” etc.

Folosirea epitetului ornant *lin*,²⁵⁶ ne amintește frapant de Eminescu (cu observația că sursa comună foarte posibilă pentru amândoi este în slujba vecerniei, în care se cântă *Lumină lină*); el oferă o serie de asocieri lexicale insolite, între care de cele mai multe ori revine stereotip cuvântul *lumină*: „Ochilor lină / Tu dă lumină”, „apă lină”, „Întru lumină-ț vom vedea noi lină”, „Și până în veac nu va vedea lină / Nici senină rază sau lumină.”, „lină pace”, „Veselie și bucurie prea lină”, „fața lină” etc.

Epitetele ornante sunt întregite de comparații și metafore, creînd un univers expresiv nou în literatura noastră, care, categoric, aduce inovații față de experiența lui Dosoftei.

Varianta în proză a *Psalmului 37*: „5. Împutîră-să și putreziră ranele mele de cătră fața nebuniei mele. 6. Tânguitu-m-am și m-am gârbovit până în săvârșit, toată zioa măhnit mergeam” devine în versuri:

„Împutîtu-s-au prea rău ale mele rane
Și scârnav au putrezit ca nește barhane.
De ce? De cătră fața nebuniei mele,
Că n-are nice un semn de bune tocmeale.
Chinuitu-m-am prea rău și spatele mele
S-au făcut pân în svârșit gârbove de reale.
Măhnindu-mă, eu umblam gemând toată zioa
Și gândeam cum cu bătai dârsteaște zechi pioa”.

²⁵⁵ Comparat cu Dosoftei, la care pasajul sună:

„Mare cuviință i-ai dat și cunună
Să dea-nvățătură cu tocmală bună.
L-ai pusu-l mai mare, toate să-l asculte,
Câte sânt pre lume cuvânt sf nu-i mute.
Și i-ai supus toate supt a lui picioare,
Oile și boii și tot ce-i supt soare,
Dobitoc sălbatec de câmp și de luncă,
Jigăanii sireape ce strică ș-apucă,
Pasările toate ce sânt zburătoare
De vânt și de apă ce-s înotătoare”.

²⁵⁶ O. Șchiau și D. Curticăpeanu, *op. cit.*, p. 66.

Folosirea cuvântului rar *barhană*, care are sensul de „dună de nisip făcută de vânt” dar și compararea vântărilor cu dungile făcute prin bătucirea produsă de puiă, ambele familiare șcheianului²⁵⁷ nu fac decât să mărească plasticitatea exprimării, dar și caracterul colocvial al exprimării.

În același psalm găsim mai multe comparații: „13. Și cei ce cerca răutățile mele, grăiră deșertăciune și vicleșuguri toată zioa cugetară. 14. Și eu – ca un surd nu auziiam; și ca cel fără graiu, ce nu deschide gura lui. 15. Și mă făcui ca un om ce nu aude și n-are în gura lui muștrări”, acestea modifică, însă, sensul textului în proză, oferind o nouă imagine:

„Și cei ce reale mie căta zioa toată
Ei grăia deșertăciuni, și des ca o roată
Să-ntorcea, vicleșugur cugetând cu mintea
Cum ar ști și ar putea să-m omoară cinstea.
Iară și eu ca un surd, ale lor cuvinte
Nu auziiam, nice le luam aminte
Și, ca un mort ce gura la grai nu-ș desface
Așa eu tăceam mâlcom amorțit în pace.
Făcutu-m-am ca omul care nu aude
Și n-are în gura lui muștrări seci și crude”.

Unele comparații se bazează și pe apropieri lexicale care, după părerea noastră, nu sunt întâmplătoare:

„Dereapta ta de dreptate e plină
Ca soarele de raze și de lumină.”

Alteori, constatăm o complexă combinație de metafore, comparații și epitete orante:

„Gura mea va grăi prea de minune
Înaintea voastră înțelepciune,
Cum și cugetul inimiei mele –
Precepere cu alese tocmeale.”

Dacă unele din comparații au fost sugerate de textul în proză al *Psaltirii*, cele mai multe dintre ele reprezintă însă aportul efortului lui Corbea de a colora expresia sa „bătrânețe ca vâlturul”, „zbârliți ca o ceață”²⁵⁸, „răcor ca de boală”, „Vorovesc ca cei proști din munt”, „De omul sângelui și de viclean greață / Lui Dumnezeu iaste ca de o rea ceață”, „Cel ce judeci [N.N.: dreptatea] și cu dor / O iubești ca pre o sor”, „Și ale lui tar cetăț / Ai zdrobit ca cu un băț”, „Și pândeaște pre sărac / Să-l apuce ca un drac”, „Și de hula / Ce-i ca sula” etc. Majoritatea acestor comparații fiind făcută cu elemente ale unei lumi foarte familiare autorului, ceea ce confirmă din nou dimensiunea folclorică a textului.

²⁵⁷ Producerea postavului era un meșteșug de bază al populației din Șcheii Brașovului, un toponim al orașului, „Între Dârste”, păstrând amintirea acestei preocupări manufacturiere.

²⁵⁸ O. Șchiau și D. Curticăpeanu (*op. cit.*, p. 62) subliniază că acest cuvânt primește la Corbea, mai ales ca metaforă, o greutate deosebită: „trist ca o ceață”, „Iară a lui domnească față / Foarte cu grea priveaște ceață”, „Și minunat ție ț-oa fi povață / Dereapta ta fără leac de ceață”, „Arepile mele eu de deminează / Di-oi lua și m-oi sălășlui cu ceață”, „Nici a sale judecăți lor le-au scos de față / Sau li le-au arătat lor chiar, fără de ceață”.

Limbajul metaforic, propriu și textului în proză, este și el mult prezent în textul *Psaltirii în versuri*. Cuvântul *cărunt* poate sugera vârsta:

„Șezând la masă
La Domnu-n casă
În zile multe,
Lungi și cărunte”

sau: „Ochii miei eu la munte,
Ce-s de omăt cărunț, ”

De multe ori comparațiile, asociate cu metafore, sunt prinse în serii sinonimice:

„Și omul, fiind pre pământ în cinste,
N-au preceput, nici au luat aminte
Ci, cu dobitoacele ceale proaste
El s-au *alăturat și au dat coaste*”

sau: „Că a mea iaste lumea și a ei plinire,
Pre cari cu chibzuială le-am făcut supțire.
Și, au doară, voi mânca eu carne de taur
sau voi bea sânge de țap ca un crunt bălaur?” etc.

Uneori asistăm la serii de metafore:

„Ș-a mea dureare
Au prins puteare.
Înlăuntru mieu
Inima-m de greu
S-au înfierbântat
Și s-au turburat
Și în gândul mieu
De nespus băsău
Foc să va-ncinde
Și s-oa aprinde”.

4.5. Expresivitate poetică: Privit din punct de vedere formal, textul lui Corbea pare un manual practic de versificație, realizat după modelul vreuneia din gramaticile sau retoricile epocii. Experimentul de versificație, asupra căruia am insistat mai sus este dublat, însă, de o reală vână poetică. Comparând anumiți psalmi în proză cu felul în care sunt realizați ei de Dosoftei, ne dăm seama că, folosind alte mijloace artistice și apelând la o imagistică mai ancorată în realitatea lumii contemporane lui, Corbea propune un univers liric mai apropiat de cel folcloric. Acest lucru este evident mai ales în psalmii compuși în versuri mai scurte, de 5–8 silabe:

„Căce Domnul știe
Drumul de moșie
Pre care derepții
Îș ocrotesc feții,
Iară necurații
Ș-or piarde talanții

dacă va fi necesar să facem o filiație, ea trebuie pornită de la exorcismele folosite în biserică (care erau, în mod normal, familiare atât lui Dosoftei, cât și lui Corbea și, mai târziu, lui Arghezi:

„Supt ceri zilele lui puține să fie,
Pentru că au trăit scârnav în trufie
Și altul să ia a lui episcopie
Și să fie moșmeani pre a lui moșie!
Feciorii lui săraci de tot să rămâie,
Cum și muiarea lui văduvă să fie;
Mișcându-se feciorii lui să să mute
Și să să umble cerând din curte în curte,
Și din curțile casei lor să să scoată,
Cât necăiri a avea lăcaș să poată!
Toate câte sânt ale lui să le scurme
Datornicul și să le cearce pre urme
Și cei streini cu chiot să jăfuiască
Ostenealele lui și să împărțească!
Sprijinitori întru nevoi să n-aibă,
Nici să fie milostivitor degrabă
Săracilor lui, ci întru grea pierzare
Feciorii să-i fie cu multă mutare;
Numele lui pre pământ să nu mai ajiungă
A să lăți, ci într-un neam să să strângă!” /Psalmul 108)²⁶²

Oricum, efortul poetului de a aduce lumea *Psaltirii* la un univers familiar cititorului se soldează cu multe aluzii la universul folcloric. Întâlnim de mai multe ori referiri la zmei. Chiar dacă majoritatea ocurențelor se caracterizează prin folosirea cuvântului în construcția rimei *ei/zmei*, universul folcloric este evident:

²⁶² La Dosoftei psalmul e compus în vers de 8 silabe. Textul acestuia, mai concis, are un corespondent mai mult în lumea socială, decât în existența concretă umană:

„Zilele să-i tai și veacul.
Boieria-i să-i ia altul,
Și cuconii să-i rămâie
Cu muierea-n sărăcie.
Și să-i străimutez ficiorii,
Să ceaie ca cerșitorii,
Să fie gonit din casă
Și din odihnă să-ș iasă.
Și datornicii să-i cearce
Avearea toată ce-ș feace,
Și streinii să-i apuce
Agonisita cea dulce.
Să n-aibă să-i odihnească,
Nice săracii să-i crească,
Ca să pieie cu ocară,
Cu tot robul său din țară.
Într-un rând de rod ce treace
Cu tot numele să-ș seace”

„Lăcui-vor ei / Și ca nește zmei, / Răi vor ascunde / Ce-or putea prinde”, „Și vrăjmașii miei, / Ca zmeii de răi”, „Și întru mâniia svârșitului ei / Nu vor fi, ci vor peri ca nește zmei”, „Și, asupra celor ce pre ei / Îi năcăjia ca nește zmei”, „Și au văzut Domnul când ei / Să năcăjia ca de zmei”. Zmeul fiind substituit uneori de balaur: „Și, au doară, voi mânca eu carne de taur / Sau voi bea sânge de țap ca un crunt bălaur?”, „Tu în putearea ta ai întărit marea, / Capetele bălaurilor ca sarea / Ai zdrobit în apă și-ai fărâmat, svinte / Luund în tot ceasul spre robii-ți aminte, / Tu capul bălaurului ai sfărâmat; / Năroadelor arăpești le-ai dat de mâncat”, „Pre leu și bălaur vei călca / Și falcile lui le vei strica” (aici dublând și termenii întâlniți în cadrul psalmului în proză „aspidă și vasilisc”).

Folclorul magic este și el prezent:

„Sau doftorii cu minciuni,
Cu lecuiri de cărbuni”
sau: „Ca nu cumva despre mine să taci
Și să nu fiu eu la boală-m fără vraci”
Bineînțeles și dansul ritual se convertește în horă:
Numele lui în horă ei
Să-l laude cu bun temei”
sau: „Lăudați-l cu viers suptire!
În tâmpene răsunătoare
Și în hore mari de fecioare” etc.

Iar instrumentele muzicale populare, familiare autorului, amintite în *Psaltirea în versuri* dublează pe cele întâlnite în textul în proză; pe lângă *psalterion* și *alăută* apare și *vioara*:

„Domnului în alăută
Cântați-i cântare svântă,
Cu alăută și cu glas
De psalm ori întru care ceas”
pe lângă trâmbiță apar și buciul și cornul:
„Cu trâmbițe ferecate
Cântați a lui domnești fapte
Și cu glas de bucin de corn
Îi cântați ca unui svânt Domn”
și pe lângă timpane (tâmpână) apar și tobele:

„Creștinii în trâmbițe, tobe și viioare
Frâmseștea îi proslăvesc oriunde supt soare”.

Textul *Psaltirii* i-a putut oferi autorului un generos material pentru crearea unui veritabil univers poetic. Și Teodor Corbea a știut, de cele mai multe ori, să exploateze acest fapt prin amplificarea textului, ceea ce îi permite o translație spre universul familiar cititorului. Astfel, *Psalmul 18* al căruia început este „1. Ceriurile povestesc mărirea lui Dumnezeu și facerea mânilor Lui povestește întărirea. 2. Zioa zilei va izbucni cuvânt și noaptea nopții povestește minte. 3. Nu-s graiuri, nici cuvinte cărora nu să aud glasurile lor. 4. La tot pământul ieși răspunsul lor și la marginile lumii – cuvintele lor”, devine în transpunerea sa versificată:

„Măririle lui Dumnezeu
Ceriurile vestesc, zău,
Și a mânilor lui faptă
Tăria spune ș-arată.
Zioa zilei cuvânt spune,
Noaptea nopței minte pune
Nu sânt graiur, nici cuvinte
Ascunse sau tănuite
Glasul lor să nu să-auză
Și tot locul să nu prinză.
În tot pământul au ieșit
Vestea lor cu glas slăvit,
Cuvintele lor s-au întins
Marginea lumiei de-au cuprins”²⁶³

Iar începutul *Psalmului 143*, care în varianta *Bibliei de la București* sună:
„1. Bine e cuvântat, Domnul Dumnezeu al meu, Cel ce învață mâinile mele la război” este dezvoltat în următoarele versuri:

„Bine e cuvântat
Cerescul împărat,
Al meu Domn Dumnezeu,
Ce mă scoate din greu,
Cel ce spre oștire,
Cu prea proslăvire,
Mâinile-m învață
La război de față,
Degetele mele
La harțuri prea greale
Le chiverniseaște
A sta vitejeaște”²⁶⁴.

²⁶³ La Dosoftei același psalm suna:

„Ceriurile spun fără-ncetare
De slava ta doamne, de cea mare
Și facerea mânelor-ț svinte
Tăria dă-n toți veastea-nainte
Zi din zi voroava izbucneaște,
Și noaptea din noapte gând vestește,
Că nu este graiuri să s-ascunză,
Sau cuvinte să nu răspunză.
Că le-au ieșit veastea tot pământul
De ce-au grăit ș-au răspuns cuvântul”.

²⁶⁴ La Dosoftei:

„Bunăcuvântare îți voi zice
S-aibi, Dumnezeu svinte, cu ferice,
Că mi-ai datu-mi mânelor la luptă
Nvățătură spre vârtute multă”
Degetelor mi-ai datu-mi pre armă,
De la război ager fără samă”

Libertățile pe care și le permite Corbea față de textul în proză sunt evidente. De multe ori ele încearcă să explice pasajele obscure ale textului original, dar, de și mai multe ori, ele îl plasticizează cu mijloacele poeziei. Astfel, *Psalmul 41*, de o mare popularitate atât în Răsărit cât și în Occident, și care a fost sursa unui mare număr de prafraze, care în proză sună: „În ce chip pohtește cerbul spre izvoarele apelor, așa pohtește sufletul meu către Tine, Dumnezeule! 2. Însetoșă sufletul meu către Dumnezeu cel vârtos, cel viu; când voi veni și mă voi ivi feței lui Dumnezeu? 3. Făcură-se lacrimile mele mie pâine, zioa și noaptea, când mi să zicea mie în toate zilele: «Unde iaste Dumnezeul tău?»” devine, într-o fericită formulare versificată:

„În ce chip cerbul dorește
Și să ajiungă silește
La a apelor izvoară,
Așa sufletul meu zboară
Și la tine cu dor dulce
Cură, Doamne, să apuce
Sufletul meu însetoșat
Spre Dumnezeul cel curat
Tare și fără de moarte,
Care stăpânește toate.
Când voi veni eu degrabă
Și m-oi arăta cu treabă
Înaintea svintei fețe
Lui Dumnezeu să mă-nvețe?
Lacrămile mele mie
Mi s-au făcut de moșie
Pâine; și ziua și noaptea
Gândind năcazul și moartea
În toate zilele mie,
Când să zicea cu trufie:
«Unde e Dumnezeul tău
Să te scoață de la rău?»”²⁶⁵

²⁶⁵ Dosoftei apelează la imagini mult mai concrete, care fac năzuințele spre a tinde spre divinitate. Cursivitatea versului, superioară la Corbea, îi răspunde o expresivitate remarcabil în opera mitropolitului poet:

„În ce chip dorește cerbul de fântână,
Cându-l strânge seatea, de-l arde-n plumână
Sufletul meu, Doamne, aște te dorește
Cu seate aprinsă, de mă veștezește.
Mișelul meu suflet de tine-nsătoșează
De Domnul putearnic și viu să te vază.
Cândva, de-aș ajunge să te văz în față
Să-m stâmpăr de seate în trai cu dulceață,
De-aceasta mi-i jeale cu inimă arsă
Și ochii miei lacrimi în tot ceasul varsă,
Când auz mustrare cu răs ce mă-ntreabă:
«Unde-ș iaste domnul să-ț fie de treabă?»”

Metafore, personificări, comparații sau epitet bine găsite face ca un text aparent plat, precum începutul *Psalmului 60*, care în proză sună: „1. Ascultă, Dumnezeule, rugăciunea mea, ia aminte la ruga mea! 2. De la marginile pământului cătră tine am strigat, când să măhni inima mea; în piatră înălțâși-mă. 3. Povățuitu-m-ai, căci te-ai făcut nedeajdea mea, turn de vârtute de cătră fața vrăjmașului.” să devină în replica sa versificată mult mai colorat și chiar străbătut de un real fior poetic:

„Dumnezeule, a mea rugă
Auzi-o de la a ta slugă,
A mea rugăciune aminte
Ia-o și primeaște, svinte!
De la a pământului margini,
Împresurat de greale sarcini,
Cătră tine degrab am strigat
Și pentru ajiutori te-am rugat;
Și când inima mea s-au măhnit
Și în mine nu s-au odihnit,
Atunci pe piatră m-ai înălțat
Și cu pază bună m-ai cruțat.
Povățuitu-m-ai pre mine
Cu prea mare-nțelepciune,
Că nădeajde te-ai făcut mie
Și turn minunat de tărie
De cătră a vrăjmașului meu
Față, de unde îmi vine greu”²⁶⁶.

Căutarea unei rime poate să dea și ea ocazia realizării unei imagini plastice. Astfel, *Psalmul 120* cunoaște un început remarcabil, în căutarea unei rime pentru *munți*:

„Ochii miei eu la munte,
Ce-s de omăt cărunț,
Să văz, am rădicat
De la cel împărat
Mi-oa veni ajiutori,
Când mă arz ca-n cuptori?
Al meu e ajiutori
Cu bun noroc și spori –
De la Domnul, ce-au fapt

²⁶⁶ La Dosoftei textul este mult mai concentrat, dar trebuie să constatăm și o modificare a însuși conținutului psalmului, putând simți aicea și o anumită notă autobiografică (în momentul redactării *Psaltirii în versuri* el fiind în exil polonez:

„Mă rog, Dumnezăul meu, tu să-mi socotești,
Rugăciunea ce mă rog și să o primești
Când strig de la margine, de preste hotari
Tu, Doamne, să mă auzu la svătul oltari.
Și când sânt în voie rea, tu să nu mă laș,
Ce pre stâncă să mă sui la al tău sălaș,
Și povață tu să-m fii, cale de scăpat
Despre față de pizmaș, razăm și turn nalt, ”.

Însuș, ca un înalt,
Singur cu cuvântu
Ceriul și pământu”.²⁶⁷

Spre deosebire de Dosoftei, Corbea izbutește mai ales în versurile scurte, care de multe ori sună ca fiind mult mai apropiată de versificația populară. Dar modelul versificației sale rămâne unul cărturăresc, căci psalmi care par compuși într-un autentic stil folcloric își schimbă brusc înfățișarea și ritmul când se trece de la rima feminină la cea masculină:

„Doamne, până când
Nu Ț-oi fi în gând
Și până în svârșit
Voi fi răzlușit?
Fața-Ț până când
ÎȚ întorci nu blând
De cătră mine,
Cel ce n-am bine?
Până când sfaturi,
Zăcând pre paturi
În sufletul meu
Voi pune cu rău?
Și-n zi și-n noapte
Duror de moarte
Inima-m multe
Va simȚi crunte?” (Psalmul 12 în sillave 5)²⁶⁸

sau: „Al tău eu sânt, Daomne,
(Te strig cu pocloane),
Tu mă mântuiește
Și mă ocroteaște,
Căce eu a tale
Întru a mea cale

²⁶⁷ În proză textul sună: „1. Rădicaiu ochii miei la munȚi; de unde va veni ajutorul meu? 2. Ajutorul meu – de la Domnul, Cela ce au făcut ceriul și pământul”. În versificarea lui Dosoftei versul este mult mai concentrat:

„M-rădic ochii cătră munte
Dincătro-m-vin să mi-agiute.
Dumnezău mi-i ajutoriul,
De folos întru tot sporiul
Ce-au fapt ceriul cu cuvântul
Ș-au întărit tot pământul”.

²⁶⁸ Ce diferență față de exprimarea pe care o ia același psalm în textul mitropolitului Dosoftei!
„Până când milostive nu-Ț aduci aminte,
De mă uiȚ cu totul, o, Dumnezău svinte
Până când milostive, Ț-ascunz svânta față
De mine, ticălosul, cu destulă greață?
Până când îm voi pune sfaturi în biet suflet,
Zua durori și noaptea inemp-n greu cuget?”

Îndereptări bine
Le-am cătat, stăpâne!
Pe mine cu seate
De păcătoși ceate
M-au așteptat, vază
De tot să mă piarză” (Psalmul 118. Starea 2 în sillave 6)

Comparația – tentantă, de altfel – pe care am făcut-o în câteva situații între felul în care se realizează același psalm la Dosoftei și la Corbea atrage atenția asupra intenției literare mai pronunțate la cel de-al doilea, în timp ce la marele mitropolit se intenționează în primul rând o interpretare teologică, fără a se neglija o expresivitate concentrată și o inventivitate lexicală care realizează la el multe momente remarcabile. Ne aflăm în fața a două universuri poetice diferite; de aceea, chiar dacă *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei și-a găsit un justificat loc privilegiat în istoria literaturii noastre, nu se poate face o ierarhizare a lor.

Chiar și celebrul *Psalm 136*, citat în unanimitate ca un exemplu al expresivității la Dosoftei

„La apa Vavilonului
Jelind de țara Domnului,
Acolo șezum și plânsăm
La voroavă ce ne strânsăm,
Și cu inemă amară,
Prin Sion și pentru țară,
Aducându-ne aminte,
Plângeam cu lacrimi hierbinte,
Și bucline ferecate
Lăsăm prin sălci aninate”

își găsește o replică cel puțin onorabilă în versurile lui Corbea:

„La râurile din Vavilon,
Fiind noi fără de cap și domn,
Acolo am șezut și cu foc
Am plâns pentru al nostru nenoroc,
Oh, când ne-am adus noi aminte
De Sion, cu suflet fierbinte.
În mijlocul lui în sălcii, noi,
Ca cei căzuți în adânci nevoi,
Organile noastre de jale
Le-am spânzurat pre lângă vale”.

Uneori lejeritatea exprimării în textul lui Corbea se concretizează în momente, mai puțin fericite, de verbalism gratuit. Alteori, însă, ea actualizează în mintea cititorului experiențe pe care poezia noastră nu le-a făcut decât în secolul al XX-lea prin pana unui Tudor Arghezi:

„Ce stai, Doamne, departe
Și în vrem cuvîntate
Și-n năcazuri dai dosul
Și petreci cu folosul?
Când supt cer să mândreaște

Cel necurat drăcește
Săracul să aprinde,
Neștiind de ce s-oa prinde,
Iară ei singuri să prind
În sfatur de car au gând.
Laude păcătoșii
Îș fac, ticăloșii,
În pohte, cari gândeaște
Sufletul lui și pohtează.
Și cel care lucrează
Strâmbătate în vază,
El să blagoslovește
Însuși arhiereaște” (Psalmul 9 în silave 7)

Tot „arghezian” sună și Psalmul 87 în sillave 7, descriind rugăciunea ardentă a credinciosului:

„A mântuirii mele,
Domn Dumnezeu, în greale,
În zi și în noapte,
Înainte-ți în gloate,
Am strigat și mi-am întins
Mânile spre ceri cu plâns.
Între a mea rugare
Fără de supărare,
Înaintea ta, svinte,
Cerescul meu părinte,
Pleacă ureachia-ți mie
Din ceri fără mânie
Spre rugă-mi, că de reale
Sufletul meu prea greale
S-au împlut și viața
Mi s-au făcut ca ghița
Și prin greșeli și păcat
De iad s-au apropiat”²⁶⁹.

La fel, creșterea viei răsădite în Egipt devine materia unei grandioase compoziții, care ne aduce în minte versuri eminesciene:

„Via din Misir* ai mutat, *Adecă din Eghipet
Pre limbi ca un împărat,
Ai gonit și-o-ai răsărit

²⁶⁹ Interpretarea făcută de Dosoftei a aceluiași psalm compus în vers de 12 silabe sună și ea remarcabil, dar mult mai concentrat:

„Doamne, Dumnedzăul mântuinții mele,
Strig dzua și noaptea să-m ierț de greșeale.
Mișeaua mea rugă nainte-ț să meargă,
Pleacă de-mi ascultă, ruga-n scârbă largă.
Că mi-au împlut răul, sufletul să-mi soarbă,
Mi-i viața pre-aproape, cu iadul în hoarbă”.

Și va trăi fără sfârșit;
Tu înaintea ei cale
Ai făcut pre deal și vale
Și tu rădăcinile ei
Ai sădit cu veacinic temei.
Și ea pământul peste tot
L-au împlut ca cu un lung cort,
Umbra ei au acoperit
Pre munții mari grei la privit
Și pre chiederii lui Dumnezeu,
Mlădițele ei fără greu
Vișele sale ș-au întins
Până la mare de-au ajuns
Și pân la râuri a sale
Odrasle au făcut cale”.

Dacă Dosoftei excelează în redarea stărilor sufletești, Corbea are o evidentă aplecare pentru descrierea naturii: Același psalm, al 64-lea, primește în imaginarul poetic al celor doi dimensiuni diferite. Versetul „6. Ascultă pre noi, Dumnezeu, mântuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului și a celor den mare departe”, interpretat și glosat marginal de Dosoftei ca o aluzie la „războiul svintei besearici” sună la acesta:

„Ne rugăm și noi, Dumnedzău sfinte,
Să m-ascuți la ceas de rugăminte,
Că svinția ta ești așezare
Pre uscat tuturor și pre mare”

În timp ce la Corbea, lipsind această interpretare teologică a textului, versul este ancorat într-o realitate mult mai concretă:

„Cel care ești nădejde tuturor supt soare,
A peminteștilor margini scumpă ca o floare
Și a celor din mare ce vânslesc departe
Și să lovesc de valuri gata sănătate”.

Versetul următor, „7. Gătind munții cu vârtutea Lui, încins cu putearea, Cela ce turbură chitul mării, sunetele valurilor ei cine le va suferi?” este și el diferit interpretat de cei doi: Dosoftei introduce în virtutea interpretării teologice pe care o propune, și imaginea păgânilor, ca opozanți ai bisericii:

„Că svinția ta ești așezare
Pre uscat tuturor și pre mare.
Tu sprejinești munții în vârtute
Când turburedz marea cu vânt iute.
De valuri, de urlet să-ntristeadză
Toț păgânii și să-spmânteadză
Și de seamne ce văd îi ia teamă
Pre cei de departe fără samă”

Corbea se menține la o interpretare ad litteram a textului, apelând la imagini mai concrete:

„Cela ce munții gătești într-a ta tărie,
Tu, încins cu putere fără de mânie,
Cel ce adâncul mării îl turburi cu groază,
(Sunetul valurilor ei cine o să vază
Și va putea suferi?) Neamurile toate
S-or turbura și teamă va prinde de moarte,
Pre cari trăiesc spre margini, de seamnele tale,
Groaznice, ori la mare, ori uscat și vale”.

Materialul oferit de versetele următoare este și el diferit interpretat de cei doi poeți: „Ale Tale; ieșirile de dimineață și de sară vei înfrumuseța. 9. Socotiș pământul și-l îmbătaș pre dânsul, înmulțiș a-l îmbogăți pre el. 10. Rîul lui Dumnezău să împlu de ape; gătiș hrana lor, căci așa e gătirea. 11. Buzele lui îmbătăle, înmulțește nașterile lui, cu picăturile lui veseli-se-va răsărind”

Dosoftei, consecvent cu interpretarea teologică pe care o propune (glosează în dreptul versului „Demineată, când ieș, tu dai radză” ca fiind „Învierea Domnului, sfârșitul lumii”), spune:

„Demineată, când ieș, tu dai radză
Și de tine cine să-frâmșetadză.
De tine pământul să adapă
Și de bișug nime nu să scapă
De tine pământul să adapă,
Și din bișug cine nu să scapă.
Că pământul tău, Dumnezău, varsă,
De sațiu gătind tuturor masă
Brazdele pământului le-mbată
Să rodească secare bogată
În ploi bune, veasele să crească
Vipturile și să să-nmulțască”

La Teodor Corbea, această imagine a izbucnirii forțelor vitale și a prezenței divinității în natură crează un univers imagistic mult mai concret:

„A demineței ieșiri și a sărei, iată,
Le vei veseli voios cu fața curată,
Pământul l-ai cercetat, și cu cuvînțare
L-ai îmbătat stropindu-l cu apă de mare,
A-l îmbogăți pre el ai înmulțit trudă
Tu, dară, pricina ești inima de-i zburdă.
Râul al lui Dumnezău s-au umplut de ape,
De unde credincioșii pot să să adape
Și singur, o, stăpâne, lor le-ai gătat hrană,
Că așa e gătirea a-i hrăni cu mană.
Brazdele lui îmbată, roada-i înmulțește,
În picăturile lui s-oa prinde ș-oa creaște,
Veseli-s-oa răsărind cu odrasle multe
Și s-oa dezmierda crescând ca bradul în munte”.

4.6.1. Limba *Psaltirii în versuri*. Lexicul. Privind comparativ vocabularul *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei²⁷⁰ cu cel al lui Teodor Corbea nu constatăm diferențe fundamentale. Dacă primul avea un vocabular de 2601 cuvinte cu 53727 de ocurențe (cu o frecvență medie de 20.66%), cel de-al doilea are un număr apropiat de cuvinte, 2676, dar cu 66329 de ocurențe, având deci o frecvență cu ceva mai mare, de 24.78%, ceea ce denotă o tendință mai pronunțată de folosire a aceluiași bagaj lexical, în timp ce frecvența mai mică pe care o constatăm la Dosoftei, confirmă o mai mare diversitate lexicală și faptul că în textul mitropolitului aceasta servește ca mijloc a expresivității artistice.

La Corbea, dimpotrivă, frecvența mai mare este marcată și de folosirea stereotipiilor lexicale – unele dintre ele induse și din rațiuni de rimă. În același timp, trebuie să observăm că frecvența medie a cuvântului semnificativ mai mare la Corbea denotă o tendință de folosire mai mare a instrumentelor gramaticale și, de ce să nu o recunoaștem, a unei anume verbalism, care nu întotdeauna este în avantajul expresivității (spre deosebire de Dosoftei, la care concentrarea expresivității duce la unele formulări memorabile din punct de vedere liric). Această tendință spre verbozitate poate să fie justificată și de nevoia găsirii unor rime, dar, mai ales, de necesitatea „umplerii” versului pentru satisfacerea numărului de silabe solicitate de acesta. Această încărcare lexicală a versului are uneori consecințe nefaste în ceea ce privește claritatea exprimării, acest fapt apropie textul lui Corbea de stilistica barocă. Un argument în plus este și topica, de multe ori contorsionată a *Psaltirii în versuri*, pentru care stângăciile inerente ale începutului poeziei românești nu oferă o explicație suficientă.²⁷¹

Compararea lexicului din cele două texte organizându-l după originea sa și frecvența sa nu arată deosebiri fundamentale:

	DOSOFTEI	%,	CORBEA	%
latin	1529	58.79	1586	59.22
autohton	33	1.27	35	1.30
necunoscut	86	3.30	76	2.85
slav	577	22.18	649	24.23
maghiar	63	2.42	76	2.83
grec	31	1.19	46	1.72
neologime din latina medievală	0	0	26	1.07
nume proprii	85	3.27	82	3.08
bulgar	77	1.39	54	2.01
incert	94	3.61	67	2.50
rus	5	0.19	4	0.15
rutean	6	0.11	0	0
turc	8	0.31	29	1.08
german	1	0.08	1	0.06
polonez	5	0.19	6	0.13
ucrainean	3	0.12	6	0.22
sârb	4	0.15	7	0.26
albanez	0	0	2	0.07
interjecție	4	0.15	4	0.16

²⁷⁰ Informațiile preluate din Mihai Dinu, „Bătrânul poet dintâi” – incursiune în poezia și poetica dosofteiană-, București, Editura Academiei Române, 2008.

²⁷¹ Despre o eventuală aderență a acestei verbozități la baroc vom vorbi mai jos.

Absențe, care nu surprind, ale cuvintelor de origine albaneză²⁷² la Dosoftei, (respectiv a celor de origine ruteană la Corbea) nu reprezintă nici ca număr de cuvinte, nici ca ocurențe ceva semnificativ. Semnificativ este, însă, numărul mai mare de neologisme pe care îl întâlnim în textul lui Corbea, cu observația că acestea se găsesc risipite atât în cadrul *Predosloviei* și epistolei dedicatorii adresate lui Petru cel Mare (prezența lor fiind justificată aici și de formele convenționale de adresare protocolară: *a corona, maiastat* [sic!], *mod, monarh, muzică, organ, patrie, patron, poeticescu*), cât și în textul propriu-zis al *Psaltirii*: *pompă, prințip, sumă, tartar, testament, topazi, triumf, vearș* (și *viers*).

Și totuși, formulele protocolare de adresare folosite în textul slavon „*предословіе къ все првсѣтаѣишомѣ и державнѣишомѣ императорѣ и самодержцѣ всеросійскомѣ великомѣ петрѣ александіевичѣ первомѣ втца втчетка и прочаа и прочаа егво императорскомѣ величцакѣ премѣатвѣишомѣ моемоу господарѣ*” nu au sugerat direct folosirea unor neologisme latine: „Predoslovie cătră întru tot preaseninatul și preaputinciosul împărat și monarh a toată Rosiia, marele Petru Alexievici²⁷³ cel Dintâi, tatăl patriei и проч., maiastatul [sic!] lui celui împărătesc, preamilostivului meu stăpân”, căci niciunul din acestea (*monarh, patrie, maiastat*) nu există în textul slavon. Sugestia i-a venit lui Corbea dinspre formulele protocolului documentelor în limba latină.

Frecvența mare a neologismelor se explică însă în primul rând prin repetarea indicației „în sillave” de 148 de ori. În rest, cu excepția cuvântului *prințip* (22 de ocurențe), celelate neologisme sunt folosite de puține ori.

Câteva dintre ele ridică probleme deosebite. O asemea situație întâlnim în cazul cuvântului *confuzie*. Folosit la câțiva ani distanță (1722) și de Dimitrie Cantemir în *Hronicul* său, cuvântul era în acel moment cel puțin insolit în spațiul românesc:

„Să să scoale Dumnezău și vrăjmașii mare
Confuzie să pață la uscat și mare” (*Psalmul 67, 1–2*)

Niciuna din traducerile latine ale psaltirii (*Vulgata*, bibliile reformate, ediții sau comentarii teologice sau filologice etc.) la care am avut acces nu conțin acest cuvânt, ceea ce însemnează că el făcea parte din lexicul curent al lui Corbea, dar și că a fost folosit cu intenții expresive de el.

Un alt cuvânt care contrariază este *sâgn*:

„Zis-au și prea cu degrab muscă rea câinească
Au venit și au mâncat partea omenească
Și în toate ale lor hotară mușițe
I-au mâncat și le-au făcut *sâgn* ca de cârțițe”. (*Psalmul 104, 85–88*).

Cuvântul *sâgn*, neîntâlnit în alte texte, nu este sugerat nici de *Biblia de la București*, nici de una din bibliile latine. Desigur, cuvântul *cârțițe* – folosit din

²⁷² Este vorba de cuvintele *maslin* (cu 3 ocurențe) și *măslină* (1 ocurență) la Corbea.

²⁷³ Scris: петръ александіевичъ.

rațiuni de rimă pentru *mușițe* – a antrenat și imaginea mușuroiului, realizată aici prin introducerea cuvântului *sâgn*, care este, foarte probabil, o creație personală din latinescul medieval *signum*, știut fiind că acesta avea și sensul de „pecete, bornă de marcare, movilă pentru marcarea teritoriului”.

Contrariantă este, de asemenea, folosirea cuvântului *bac* (singura atestare în limba română, după știința noastră) cu sensul „obiect contondent, măciucă”. El poate să fie pus în legătură doar cu latinescul medieval *baculus*, care avea exact acest sens²⁷⁴

„Ochii lor la cel sărac
Caută să-i dea în cap *bac*” (*Psalmul* 9. 159–160)

Posibil de origine neologică este cuvântul *stârnă* cu sensul de „adăpătoare, rezevor de apă”

„Și în sânge râurile lor
Și stârnelor le-au întors cu omor
Ca să nu bea. Și muște au trimis
Pre ei câneșt de i-au mâncat cu plâns” (*Psalmul* 77.177–180).

Dosoftei folosește în *Viețile sfinților* forma *sternă* „fântână” explicat de DLR din gr. *çterva*. În situația lui Corbea ar trebui să luăm în considerare și latinescul medieval *cisterna* (cunoscut de el, din moment ce în *Dicționarul latin-român* întâlnim articolul: „**cisterna**, g.f. jghiiab, postavă”). Nu putem exclude, însă, și o posibilă contaminare cu cuvântul dialectal *cetârnă*, provenit din magh. *csatarna* „rezevor, adăpătoare” (care provine din același etimon latin medieval), intrat în graiurile transilvănene. Sensul folosit de Corbea în *Psaltirea în versuri* este cel pe care îl vehiculează și în dicționar.

Multe dintre neologismele de origine latină, precum *monarh*, *muzică*, *organ*, *patrie*, *patron*, *poeticesc*, *pompă*, *silavă*, *triumf* etc) sunt folosite pentru prima dată în limba română de Dimitrie Cantemir în *Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea* (1698) și în *Istoria ieroglifică* (1705) sau în alte texte contemporane lui Corbea (*Viețile sfinților* a lui Dosoftei, *Mineiul* de la Buzău – 1698 – (la care, avem motive întemeiate să credem că și Teodor Corbea a colaborat), *Bucoavna* de la Bălgrad – 1699 -). Câteva însă, precum *confuzie*, *maiastat*, *viers* (textul cunoaște și forma *vearș*, intrată prin intermediul slavon) găsesc în *Psaltirea în versuri* a lui Teodor Corbea prima lor atestare în limba română.

Privind frecvența lexicului în funcție de originea sa, nu surprinde faptul că lexicul latin reprezintă 86.24 de procente, în timp ce cuvintele de altă origine cunosc o frecvență mult mai mică, în unele cazuri putând constata o micșorare drastică, cuvintele autohtone, magh9are, grecești, bulgare, rusești, poloneze, ucrainiene, sârbești, dar și neologismele ajungând să reprezinte sub un procent:

²⁷⁴ Din același cuvânt, avem latinul medieval *bacalaureatus*, cu sensul absolvent care primește *baculus*, ca însemn (al virilității).

latin	57353	86.11 %
autohton	428	0.64 %
necunoscut	692	1.04 %
slav	6008	9.02 %
maghiar	644	0.97 %
grec	422	0.63 %
neologisme	227	0.34 %
nume proprii	324	0.49 %
bulgar	232	0.35 %
incert	67	0.19 %
rus	4	0 %
rutean	0	0 %
turc	48	0.07
germ.	4	0 %
polonez	6	0.01 %
ucrainean	15	0.02 %
sârb	88	0.13 %
albanez	3	0

Cu observația că cifre aproximativ asemănătoare găsim în studiul lexicului *Psaltirii în versuri* a lui Dosiftei²⁷⁵. La fel cu textul mitropolitului moldovean, și la Corbea cuvintele cu cea mai mare frecvență sunt de origine latină, majoritatea dintre ele servind ca instrumente gramaticale: *și* (4108 de ocurențe), *avea* (2376), *pe* (2295), *de* (2277), *el* (2231), *în* (1905), *eu* (1801), *cu* (1632), *vrea* (1432), *un* (1209), *tu* (1093), *domn* (1045), *să* (1024) etc.

Dacă luăm în considerare primele 200 de cuvinte în ordinea frecvenței, nu surprinde faptul că cele moștenite din latină sunt cele mai folosite, cuvintele de origine nelatină sau neologismele de origine latină medievală cu cea mai mare frecvență se află la mare distanță; de exemplu cuvintele de origine slavă cele mai frecvente sunt *sfânt* (359), *veac* (183), *milă* (166), *psalm* (159), *norod* (111), *stăpân* (74), *izbăvi* (64), *nădeje* și *poruncă* (ambele cu 61 ocurențe), *sfârși* (60), *necaz* (49), *iubi* (48), *voie* (47), *rob* (43), *slăvi* (42), *aleluia* (40); cele de origine necunoscută: *iară* (146), *vrăjmaș* (123), *dară* (56), *pururi* (44); grecești: *mânie* (81), *pedepsi* (12); bulgare: *iată* (71), *degrabă* (50); maghiare: *mântuire* (73), *mântui* (66), *gândi* (50); neologime: *silabă* (148); singurul nume propriu este *Israil* (42). Nici cele atribuite substratului nu au o frecvență deosebit de mare: *de*, *cj.* (143), *bucurie* (52), *bucura* (42).

Din punct de vedere dialectal, constatăm la nivelul lexicului aceleași trăsături pe care, anterior, le-am identificat în *Dicționarul latin-român*: născut în Brașov și trăind, până în momentul plecării în Rusia în Țara Românească, Teodor Corbea este un vorbitor al unui grai de tip muntean, dar nu ezită să folosească – de cele mai multe ori din rațiuni de expresivitate și, uneori, influențat de sursa pe care o versifică – cuvinte care aparțin graiurilor nord-dacoromâne. Dar, așa cum constatăm niște abateri de la fonetismul graiurilor muntene, nu ne surprinde că și la nivelul lexicului găsim interferențe cu alte graiuri. Bogata sinonimie pe care o găsim în textul *Psaltirii în versuri* ca și a *Dicționarului latin-român* se realizează în parte

²⁷⁵ Mihai Dinu, op. cit., p. 120–126.

prin folosirea lexicului din diferite zone dialectale: de exemplu, întâlnim atât *zăpadă* cât și *omăt* (dar Corbea nu cunoaște cuvântul *nea*).

Folosită masiv în *Dicționarul latin-român* pentru echivalarea românească și circumscrierea sensului cuvintelor latinești traduse, sinonimia este întâlnită în mod curent și în cadrul *Psaltirii în versuri*. De data aceasta, în mod evident, ea este folosită pentru a mări valoarea expresivă a textului:

- „Mai înainte de ce eu m-am smerit,
M-am împiedecat și m-am poticnit”.
- sau: „Cu *săcure și bardă* l-au surpat pre el
Și l-au jiunghiat ca pre un nevinovat miel”.
- sau: „*Săracul și mișelul* svânt numele tău
Vor lăuda și-l vor slăvi, oh, Dumnezău”.
- sau: „Să nu să întoarcă cel smerit înfruntat
Năcăjit, *obidit, dojenit și muștrat*”.
- sau: „Israil cu *hohot și răs*
În veaci să să veselească”
- sau: „Supt picioare-i s-au făcut
Nor, negură, ceață,”

Alte sinonime, precum „*drum și cale*”, „Și tu pre dinș i-ai *răsipit, / Ai gonit și i-ai răspândit*” etc. nu urmăresc decât să augmenteze – cu mai mult sau mai puțin succes real – expresivitatea artistică. Sau, chiar dacă nu sunt sinonime perfecte, ele aparțin printr-una din trăsăturile lor, aceluiași grup semantic, participând la circumscrierea unei noțiuni mai generale, în exemplul de mai jos „blasfemie” și „necaz”:

„De *blăstăm, amărăciune,*
Vicleșug și-mpuciuciune
Supt limbă-i zace *tină,*
Durare, ostenință”

De multe ori sinonimele sunt asociate explicit cu ajutorul lui *sau, au și ori*, fiind realizată uneori și prin echivalarea unui cuvânt cu o perifrază:

- „Nu sânt *graiur, nici cuvinte*
Ascunse sau tănuite.”
- „Și au pus ploile lor, *grindină sau piatră*”
- sau: „Doamne, la *fărădelegi, tu, de te vei uita,*
Carele va suferi sau va putea sta?”
- sau: „*Ti-oi muștra și ti-oi certa* cu împutăciune”
- sau: „Tu și pentru păcat
N-ai *cătat sau cercat*”.
- „Nu treace lucrul mânilor tale
Cu vedeare ori în ce *drum sau cale*”.

Uneori se cumulează cu ajutorul lui *sau* cuvinte care, chiar dacă nu sunt sinonime perfecte, aparțin aceluiași grup semantic:

„Ce n-au fost *vinovați sau răi,*
„Bozi făcuți de ieri sau de vrun an
„De *aramă, și de oțel*
Zăvoară sau de hier au înfrâmt,
„Și nu-m treace ruga

Cu dosul sau fuga”.

„Și întru tine dumnezeu nou
Nu va fi, *cal, vițel sau bou*”.

Unele versuri exploatează ca mijloc expresiv până la redundanță sinonimia. Exemplar în acest sens este *Psalmul 42* în care autorul exersează mai multe serii de sinonime reale sau metafore:

„Doamne, fă-m mie jiudecată
Și a mea pricină dereaptă
De la neamul spurcat *șterge*,
Izbăvește și o *aleage*
De omul nederept pre mine
Și viclean cu-nșelăciune;
Tu, Dumnezeu, *mă izbăvește*,
Mă apără și mă păzește.
Că tu, Doamne, tăria mea ești,
Ce m-ai lepădat și mă gonești?
Pentru ce umblu eu mâhnit,
Când vrăjmașul meu cel cumplit
Cu *năcazur mă năcăjește*
Și cu *scârbe mă oțărăște*?”

Sinonimia este realizată uneori și prin anticiparea antonimului unui cuvânt cu adverbul *nu*:

„Eu am zis: Dumnezăi,
Voi sânteți *buni, nu răi*, ”
sau: „Oh, de glasuri de multe
Ape limpez, nu crunte”
sau: „La săraci din milă
De voie, nu sâlă”
sau: „Așa nu va costa,
Ce-a peri, nu va sta”
sau: „Aibă viață *seacă, nu vearde*”

Uneori poetul surprinde în serii de perechi sinonimice diversitatea regnului vegetal și animal sau a elementelor naturii care participă la lauda creatorului lor:

„Focul, grindinea, cu omățul
Slăviți-i și-i măriți portul
Ghiața și duhul cel viforât,
Cari fac cuvântul lui poruncit;
Munții și dealurile toate
Leamenele roditoare foarte,
Toți chiedrii, hiarăle și alalte
Dobitoace mici și înalte,
Târâtoarăle și cari zboară,
Pasări pre câmp și pre ogoară”.

(*Psalmul 148*)

O situație specială, diferită de *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei o întâlnim atunci când Corbea glosează marginal el însuși valori semantice specifice sau forme lexicale neobișnuite. Astfel, el folosește în mod curent cuvântul *corn* cu sensul de „armă”, „semn al puterii”:

„Eu acmu am cunoscut c-au mântuit Domnul
Pre unsul său de vrăjmaș și i-au suit cornul” (Psalmul 19)

sau:
„Bun și drept iaste Domnul
Pentr-aceaste va zdrobi cornul
Celor ce greșesc și le va pune
Leagea-n cale cu înțelepciune”. (Psalmul 24)

De aceea, ori de câte ori îl folosește în sensul de „instrument muzical”, el menționează prin glosare marginală acest fapt:

„M-oi mărturisi, Doamne,
Și numele-ț în coarne Adecă în bucine
Voi cânta, o, svinte” (Psalmul 17)

sau:
„Mărturisi-mă-voi, Doamne,
Numelui tău în coarne. Adecă în bucine” (Psalmul 53)

sau:
„Și de bărbații sângiurilor, Doamne,
Mă mântuiaște ca să-ț cânt în coarne! Adecă: în bucine”
(Psalmul 58)

La fel procedează și când folosește un toponim turcesc (contemporan lui) pentru a denumi un loc biblic:

„Via din Misir ai mutat, Adecă din Eghipet
Pre limbi ca un împărat, ” (Psalmul 79)

sau o metaforă în locul unui toponim biblic:
„A fi Cetăței svinte Adecă Ierusalimul
Le întrebați cu cinste”. (Psalmul 121).

Omonimia este, la rândul ei, o sursă a expresivității. De exemplu *hart* „luptă, competiție” și *harți* „zi scutită de post”, primul fiind de origine maghiară, al doilea neogreacă sau slavonă:

„Cântare noao voi cântaț
Domnului și-l slăviți cu danț
Și de laude-i facet hart
Pururea în post și în arț”

ajungându-se, uneori la adevărate jocuri de cuvinte, precum, acelea în care, în situația în care sunt apropiate două cuvinte de origini și cu sensuri total diferite: *dar*, cuvânt de origine slavă și *dare* de origine latină:

„Fericiti sânt căroro li s-au dat iertare
Fărădelegilor lor în dar, nu cu dare”

sau:

„Din mâna vrăjmașilor și de cei car
Mă gonesc și mă scobesc ca pre nește cari”

în situația în care este apropiat pronumele relativ masculin la plural (*car*) și forma plurală a substantivului *cariu*.

Cuvinte de origine dialectală au, ca și în cazul neologismelor, de multe ori o funcție expresivă. Așa este folosit, de exemplu, *corci* „metis, corcitură, impur”, provenit din magh. *korcs*:

„Și ce fața îți întorci
De cătră mine, un corci?” (Psalmul 87)

„Până când, Doamne, te întorci
Până în svârșit, de un corci.” (Psalmul 88)

O altă sursă a sinonimiei este derivația, grupe de cuvinte ca: *fărădeleage*, *fărăleage*, *fărdelegiure*; *ieșire*, *ieșitură*; *robie*, *robime*, *robire* având sensuri identice sau foarte apropiate. Alteori, folosirea sau nefolosirea sufixării poate produce perechi sinonimice: *împrotivnic*, *protivnic*, *întocmi*, *tocmi*, *încorona*, *corona*, *înstăpâni*, *stăpâni* etc.

Din punctul de vedere al originii cuvintelor, nu surprinde faptul că numărul cuvintelor de origine maghiară este ușor mai mare decât la Dosoftei²⁷⁶, ținând cont de faptul că autorul era ardelean și că stăpânea bine maghiara, din moment ce Brâncoveanu îl numește „sicritariul nostru unguresc” și folosise ca sursă a propriei sale lucrări lexicografice *Dicționarul latin-maghiar* al lui Szenci Molnár: *băsău*, *bobou*, *corci*, *coroi*, *dardă*, *jiganie*, *nemișit*, *baște* etc.

Însă realmente surprinzător este numărul mai mare de cuvinte de origine turcească și neogreacă. Cei aproximativ patruzeci de ani care despart scrierea celor două psaltiri în versuri ne oferă, credem, o justificare a fenomenului: situația culturală și politică s-a schimbat dramatic în acești ani, constatând de fapt că la îngemănarea veacurilor al XVII-lea și al XVIII-lea se prefigurează câteva din trăsăturile esențiale ale lexicului perioadei fanariote, în timpul căreia influența turcească și neogreacă este considerabil sporită: pe lângă un număr mare de cuvinte intrate din greaca medie de multă vreme în limba română (*cămară*, *condei*, *folos*, *folosi*, *lipsi*, *lipsă*, *mânie*, *pat*, *prisos* etc.), întâlnim și lexic neologic de origine greacă pe care îl reîntâlnim în epocă – de loc surprinzător! – doar în *Istoria ieroglifică* sau *Divanul* lui Cantemir: *mischiu* (la Cantemir *meschiu*), *pil*, *procopsi*, *stacti*, *stomah*, *tirănesc*, *tirănește* etc)²⁷⁷.

Dintre cuvintele turcești, multe fiind foarte noi în limba română în această epocă (le întâlnim în textele lui Cantemir, în *Foletul novel*, în însemnările de taină ale lui Brâncoveanu ori în socotelile vistieriei muntene din acea perioadă), amintim: *avan*, *berechiet*, *calabalâc*, *haram*, *maraz*, *mascara*, *măscăriciune*, *maidan*, *paștea*, unele cuvinte, precum *dud*, *cnut* (la Corbea *gnut*), *tacla*, *ursuz*, *zulum* având în *Psaltirea în versuri* a lui Corbea prima atestare cunoscută în limba română, în timp ce verbul *a șalviri* prezintă o creație inedită pe teritoriu românesc de la tc. *șalvir* (cuvânt atestat pentru prima dată în *Dicționarul latin-român* a învățatului brașovean). Folosirea lor are aceeași funcție expresivă pe care o primesc multe dintre neologisme.

²⁷⁶ Numărul acestora este mult mai mic decât în *Dictiones cum Valachica interpretatione*, unde multe din cuvintele ungurești au fost induse de sursa maghiară a lucrării, dicționarul lui Szenci Molnár.

²⁷⁷ *Condica de venituri și cheltuieli a vistieriei (1694–1704)*, însemnările de taină ale lui Brâncoveanu, dar și documentele epocii confirmă această tendință.

Bogatul lexic de origine slavă (marea majoritate a cuvintelor fiind de origine sudslavă) este o confirmare a originii sud-dunărene a „șcheilor” brașoveni, iar lexicul de origine slavonă vine în continuarea culturii religioase solide a autorului, dar și a influenței sursei pe care a versificat-o (*Biblia de la București* sau *Psaltirea* lui Antim Ivireanul)²⁷⁸.

Cuvinte regionale împlinesc gama diversității lexicale a *Psaltirii în versuri*:
tău, s.n. „lac”

„Când aproape de mine ar veni car fac rău
Trupul să mi-l mănânce sau să-neace în tău, ”

barhană, s.f. „barcană, dună de nisip care se adună în partea de unde bate vântul”:

„Împutitu-s-au prea rău ale meale rane
Și scârnnav au putrezit ca nește barhane”.

bobou, s.n. „haină țărănească, sarică”:

„Și am pus îmbrăcămintea-m bobou
Și m-am făcut lor pildă ca un bou”.

brâncă, s.f. „mână”:

„Și-i izbăviți din călci
De-a greșiților brânci”.

custa, vb. „a viețui, a trăi îndelung”:

„A celui păcătos
Pohtă, cum e pre dos,
Așa nu va custă,
Ce-a peri, nu va sta”.

detuna, vb. „fulgera”:

„Și să cunoască că aceasta a ta mână
Iaste care de sânge pre cei răi detună, ”

dodeială, s.f. „necaz, turburare”:

„Cursă, răsplătire și sminteală
Cu năcaz, scârbă și dodeială”.

lătrău, s.m. „tâlhar” (din magh. *lator* „tâlhar”, dar fără a exclude o etimologie populară după *a lătra*, dând cuvântului un sens suplimentar „cârtitor”, confirmat de context:

„Să nu mă părăsești, ca ei
Să se înalțe, răi lătrăi!”

(*Psalmul 139*) etc.

²⁷⁸ Din tradiția slavonă provine, de exemplu, folosirea sistematică a cuvântului *întunerec* (mai ales în forma sa plurală, *întunearece*) în sensul de „zece mii”:

„De întunearece de mii
De oameni înarmați, vii,
Încunjiurat, nimică
De dinș nu-m va fi frică”.

Tot tradiției slavone îi datorăm sensul de „minune” cuvântului *ciudă*, respectiv „minunat” cuvântului *ciudat*:

„Și în pământul lui Ham a ciudelor sale
Seamne bine au voit a scoate la cale.”
„A tale mărturii
Ciudate-s cu țării, ”

Nu putem încheia analiza lexicului *Psaltirii în versuri* a lui Corbea fără să menționăm valoarea expresivă pe care o primesc unele cuvinte rare sau necunoscute chiar în alte texte:

a dârsti „a face dungi”

„Măhnindu-mă, eu umblam gemând toată zioa

Și gândeam cum cu bătați dârsteaște zechi pioa” (*Psalmul 37*)

nemișit „în mod nobil, boierește”:

„Pre sărac și lipsit

Jiudecați *nemișit*”.

(*Psalmul 81*)²⁷⁹

oțări „îngrozi, îngrozi, oripila”

„Cu năcazur mă năcăjeaște

Și cu scârbe mă oțaraște?”

(*Psalmul 42*)

„Și pre al lui Israil Domn cel svânt

L-au oțărât cu viclean jiuământ.

(*Psalmul 77*)

oțărârciune „groază, faptă oribilă”

„Cei ce amărăciune

Fac și oțărârciune”

(*Psalmul 65*)

oțărâcios „oribil”

„Întoartă, crudă, amărătoare

Oțărâciosă ca o putoare, ”

(*Psalmul 77.*)²⁸⁰

Verbul *a puși* „împinge, tinde”, întâlnit, după știința noastră, doar în textele lui Teodor Corbea poate să fie explicat din participiul latin *positus* > **pușit*, din care s-a refăcut o formă verbală:

„La lucru omul din casa sa va ieși

Și până seară la treaba sa va puși.

(*Psalmul 103*)

„El sufletul său uraște,

Neștiind unde pușaste”.

(*Psalmul 10*)

„Și, Dumnezeu, nu vei ieși

Într-a noastre puteri, nici vei puși”

(*Psalmul 43*)

„Și tu, Dumnezeu, n-ei ieși,

Într-a noastre puteri, nici vei puși?”

(*Psalmul 59*)

„Lua-vei duhul lor și pre loc s-or sfârși

Și în praful lor s-or întoarce ș-or puși”. (*Psalmul 103*)²⁸¹

O întregă familie de cuvinte (*struncina, struncinat, strâncinat, struncinare, struncinătură*), pe care o întâlnim în textul *Psaltirii* lui Corbea²⁸², ar putea oferi o

²⁷⁹ În Dicționarul lui Corbea întâlnim formulări precum: „**nobiliter**, adv. nemișaste, nemureaște, ca cei de neam mare, boiereaste”.

²⁸⁰ În Dicționar, găsim: „**aversatio**, g.f. urâre, oțărâre; **horriditas**, g.f. oțărâre, îngrozâre, spământare; **horror**, -oris, g.m. oțărâre, cutremurare, tremurare”

²⁸¹ Întâlnim cuvântul și în *Dicționarul latin-român* al lui Corbea: „**retrogradior**, -eris înapoi mărgu, îndărăt pușescu”, dar și derivatul *pușicios*: „**scarabilis**, -e șcuiepăcios afară, -ă, pușicios afară, -ă”. Credem că din aceeași familie de cuvinte îi aparțin și *pușiță* și *pușicios* cărora DLR nu le oferă o etimologie.

²⁸² Cuvântul apare și în dicționarul lui Corbea: „**quatefacio**, -is zdrobăscu, sfârîmu, struncinezu”, „**retrucido**, -as iarăș ucigu, struncinezu, omoru”.

solidă sugestie etimologică (lat. *extruncinare:) pentru cuvântul *zdruncina*, pe care dicționarele noastre îl consideră de origine necunoscută:

- „Dereptul când va cădea, el *struncinare*
N-a avea, că Domnul lui cu a sa tare.
Dereaptă vârtos mâna îi întărește
Și de toate nevoile îl ferește”. (Psalmul 36)
- sau: „Apele lor au sunat și s-au turburat
Și în tăria lor munții s-au *struncinat*”. (Psalmul 45)
- sau: „Cel care pre cei la inimă zdrobiți
Vindecă și pre cei, cari sânt rău răniți,
Și *struncinăturile* lor le leagă, ” (Psalmul 146)
- sau: „Zioa m-au călcat
Toată străncinat”. (Psalmul 55)

Substantivul feminin *sor* are un sens deosebit: „pereche”:

- „Cel ce judeci și cu dor
O iubești ca pre o sor”.
- și: „Împrejiurul lui iaste negură și nor,
Dereptatea și judecata ca o sor²⁸³”.

Un cuvânt căruia nu i-am putut oferi o explicație etimologică suficientă este *simciu* (scris *симчу*), care are sensul „tăiș”. Formă necunoscută pentru *zimț*, ea reactualizează etimologia oferită de C. Lacea din germ. *Sims*²⁸⁴ în pofida celei oferite de DLR.: v. sl. *zpbьç (pl. lui zrbьcъ), cf. și bg. зьбси²⁸⁵.

„Săgețile sânt
Simciu pre pământ” (Psalmul 119.29–30)²⁸⁶

4.6.2. **Fonetica.** Născut în Brașov și trăind până la 1711 acolo sau în Țara Românească, Teodor Corbea vorbește o limbă cu puternice inflexiuni dialectale muntene. Ceea ce am spus cu altă ocazie despre *Dicționarului latin-român* este valabil, însă, și în cadrul acestui text: reflexe ale graiurilor dacoromâne nordice se fac simțite și aici atât la nivel fonetic cât și lexical. Fie că aceste forme i-au fost sugerate de sursa pe care a versificat-o²⁸⁷ sau de lectura textelor vechi, pe care, în mod evident, el le cunoștea foarte bine, fie că ele sunt expresia propriei sale rostiri, constatăm și în cazul *Psaltirii în versuri* un amestec al formelor muntene cu altele

²⁸³ În *Biblia de la București*.: „Nor și negură – împrejurul lui, dreptate și judecată – dreptatea scaunului lui”.

²⁸⁴ DR, III, p. 746.

²⁸⁵ DLR, tom XIV, p. 320.

²⁸⁶ Dacă apariția este singulară în cadrul *Psaltirii în versuri*, în *Dicționarul latin-român* găsim: „**acuminatus, -a, -um** ascuțit, simcelos, -ă”, „**acumino, -as, -are** simciuiesc, ascuț”, „**acuo, -is, -ere** ascuț, simciuiesc”, „**apriculus, g.n.** pește cu dinții simcioși”, „**cuspidatus, -a, -um** ascuțit, -ă, simcios, -să”, „**exacuo, -is, -cui, -ere** ascutu afară, simciuiescu afară”, „**exacutio, g.f.** ascuțire, simciuire”, „**exaspero, -as** simciuiescu, bușluiescu, colțurescu, facu colțuri”, „**incudo, -is, -di, -ere** batu afară, simciuiescu afară; **hinc: incusus, -a**”.

²⁸⁷ Cercetări inaugurate de I. Gheție în studiul său *Baza dialectală a românei literare*, București, Editura Academiei, 1975, continuat de studiile semnate de diferiți autori la seria de *Documenta Linguae Dacoromanae* arată că *Biblia de la București* oscilează între norma munteană cu cea moldoveană.

din nordul spațiului dacoromân. Nu trebuie să ignorăm nici faptul că în graiul românilor din Șcheii Brașovului, Constantin Lacea a identificat urme ale graiurilor sud-dunărene.

Dintre cele fonetice amintim:

a. păstrarea lui *ă* proton: *împărat, împărătesc, împărăția, păcătoșii, păcătui, rădica, rădicare* etc. În schimb în cazul lui *blestem blestema ă* a evoluat spre *e* în tate situațiile.

b. spre deosebire de alte texte muntene²⁸⁸, observăm că păstrarea lui *e* medial aton este aproape generalizată: *matcele, pântecele, arcele, zilele*; trecerea la *i* se produce doar în cazul cuvântului *priiatin*: *priiatinul, priiatini, priiatinii*.

c. păstrarea lui *e* în *besearecă* se produce doar în 3 cazuri, în timp ce în alte 13 întâlnim forma *bisearecă*; *preveghea, strein* cunosc doar forme cu păstrarea vocalei *e*; în cazul lui *preceape, preceput* avem 26 de ocurențe, față de 2 cu *priceapeți*, în schimb *citi* are o singură apariție doar sub această formă.

d. conservarea lui *e* final este un fenomen general; închiderea lui *e* final la *i* se produce doar în situația transformarea lui în semivocală și a diftongării sale cu vocala inițială a cuvântului următor: *di-or fi, di-oi merge, di-oi lua* etc.

e. Peste tot găsim *a* analogic în loc de *e* în *dator, datorie*.

f. „diftongarea” lui *i* la *ii* se produce diferențiat de la un cuvânt la altul: *câine, câinesc, pâine, mâine* sunt (cu mici excepții) generalizate, în timp ce pluralul lui *mână* este, în mod general, *mâni* (66 de ocurențe) și *mânule* (2). Constatăm, însă că nu se produce „diftongarea” lui *ă* în *spămânda, spământare, spământat*.

f. *ea* final se păstrează: *grea, rea, plinirea, pururea, ar putea* etc.

g. păstrarea nesistematică a grafiilor cu *ю* [-iu] final în formele verbale *ою, вою* [*oi, voi*], dar și în substantive precum *рою, норою, гуню* [*roi, noroi, gunoi*], alternând cu grafiile *ои, вои, рои, нори, гунои* [*oi, voi, roi, noroi, gunoi*] ne indică faptul că suntem mai degrabă în fața unei tradiții grafice decât a unei realități fonetice. Rimele *apoi/gunoi, dinapoi/război, nește oi/război, amândoi/ciocoi* etc. în care una din forme e scrisă cu *ю*, iar cealaltă cu *и* ne întăresc convingerea că nu suntem în fața unei realități fonetice.

h. notarea palatalizării lui *f* este făcută doar incidental și diferit de la un cuvânt la altul: *fiarăle câmpului, firară, fiarăle toate* etc. (în majoritatea cazurilor), dar *hiarăle ceale din pustie, hiarăle din apă*; cuvântul *fiere* apare doar nepalatalizat: *mi-au dat fiare, fiare*, în timp ce *fierbinte* cunoaște 8 forme nepalatalizate și doar una, *hierbinți* cu consoana alterată. În mod excepțional cuvântul *fier* apare doar sub forma sa palatalizată: *hier*.²⁸⁹

i. peste tot *u* este păstrat în: *adurmi, adurmit, adurmire, durmire* etc.

j. labialele rămân în majoritatea cazurilor cu pronunție nedurificată: *izbăvească, slăvească, proslăvească, jârvească, lovească* etc.; *răpească, topească, răsipească; veac, veacului* etc.

²⁸⁸ I. Gheție, *Baza dialectală a românei literare*, p. 331.

²⁸⁹ Și în corpul *Dicționarului latin-român* al lui Corbea, apare doar forma *hier*, pe când în cazul celorlalte cuvinte mai sus menționate constatăm aceeași oscilare între forma palatalizată și cea nepalatalizată.

k. se mai păstrează *rumpem*, *rump*, dar majoritare sunt formele *rupem*, *rup*. Participiul este doar *rupt*, el inducând formele refăcute.

l. *d* apare numai cu pronunție moale, în timp ce *t* apare atât în poziție moale: *stinge* (6) cât și dură: *stânge* (6).

m. *n* intervocalic se păstrează în general neschimbat: *gerunchiele*, dar *nimărui*.

n. În situația lui *s*, *z* și *ț* constatăm o oscilație a formelor dure cu cele moi: *s* apare mai ales în pronunție moale, și, mai rar, dură: *silă* (4), *sălă* (7), *năsilnic* (4), *sili* (7), *biseareci*; *s* dur apare relativ des în construcția *să să*: *să să adape*, *să să mute*, *să să scoață* (64 de ocurențe), în timp ce construcția *să se* o întâlnim doar de 5 ori: *să se întunece*, *să se rușineaze* etc. În rest, oscilația între formele moi și dure este generală. În ceea ce privește alte cuvinte situația este diferită de la unul la altul: *Dumnezău*, *dumnezăiesc*, *dumnezăiaște* (533 de ocurențe) față de *Dumnezeu*, *dumnezeiesc* (43), *zice* (46) și nici o atestare pentru *zâce*, dar interjecția *zeu* (31), *zău* (30), *păzească* (6), față de *repezască* (1), *seară* (8), dar în *sară* (2), *asemăna* (4), dar *sămăna*, *asămănat* (8), Incidental și *ț* cunoaște formă durificată prin: *împuțănare*, în rest găsim doar forme noi: *puțin*, *împuținare*; mai mult chiar, întâlnim forme gerunziale de tipul *scoțind*, *înălțindu-mă* etc. În ansamblu formele moi sunt majoritare.

o. Spre deosebire de *Dicționarul latin-român*, unde constatăm un număr mai mare de prezențe ale formelor cu *gi*, în *Psaltirea în versuri* întâlnim puține situații de acest fel: *încungiurat* (2 ocurențe) și *giurui* (1). Reflexe ale acestei pronunții, dispărută în textele muntene încă de pe la începutul secolului al XVII-lea, pot să fie considerate formele: *jiudeț*, *încunjiurat*, *înconjiurare*, *ajunge*, *ajiuta*, *ajiutor*, *jiudecată*, *jideca*, *jiudecător*, *jiura* etc. Majoritare sunt formele de tipul: *încunjurat*, *înconjurare*, *ajunge*, *judecată*, *județ*, *ajutor*, *jungheat*, *jurământ* etc.

p. *ș* apare în majoritatea cazurilor în poziție muiată: *înșela*, *lăcașele*, *mișel*, *ședea*, *așezământ*, *șezut*, mai rar apare și în poziție dură, fiind uneori indus în text din rațiuni prozodice: *lăcașă* (indus ca rimă la *fașă*), *mișăi* (folosit ca rimă la *răi*), dar, în mod curent, și în cadrul textului: *cămașă*, *așzământ*, *șade*; *j* apar în majoritatea cazurilor cu forme durificate *jale*, *jalnic*, *grijaște*, *vitejaște*, *străjariu*, *năcăjăsc*, *grijă*, *jăli*, *jăfuire*, *jăfuiesc*, cu toate că apar și forme moi: *năcăjesc*, *jeale*, *vitejaștejefui*, *jefuit*, *vitejaște*, *jeale*, *grijească*, *năcăjeaște*, *slujească* etc.²⁹⁰

r. *r* este dur în: *răpaos*, *tăbărăsc*, *urăsc*, *ocărăsc*, *străg*, *strâmbătate*. Apar, însă, numeroase forme muiate, precum *strigare*, *strig*. La anumite cuvinte constatăm doar forme dure: *rădica* (46), sau majoritar dure: *cătră* (77) față de *către* (1); o explicație ar putea fi păstrarea formelor dezvoltate din latinescul *eradicare* sau *contra*. În cazul lui *strein*, *înstreina* etc. majoritare sunt formele moi (23) față de cele dure *străin* (2). Raportul dintre situațiile cu *r* dur și moale, înclină în favoarea situațiilor moi.

Trăsăturile dialectale ale graiurilor muntene sunt, însă, atenuate de influențe ale graiurilor din nordul și vestul spațiului dacoromân, fenomen pe care l-am constatat, de altfel, și în cazul *Dicționarului*.

²⁹⁰ Formele *jăli*, *jăfuire*, *jăfuiesc* se pot explica și prin tendința pe care o constatăm în cazul limbii *Psaltirii* de a păstra forme mai apropiate de etimonul cuvântului, în cazul de față *jaf*, *jale*. Despre alte asemenea cazuri, vezi mai jos.

Anumite trăsături fonetice sunt individualizate de la un cuvânt la altul:

a. cuvintele *năcaz, năcăji, năsip, nărod, păhar, bălaur, lăcui, deșchide, strein, băznă, bălaur, zădar* etc. apar doar sub această formă, în vreme ce în cazul altor cuvinte constatăm o oscilație a formelor vechi și celor mai noi: *svârși, svârșit* (49) față de *sfârși, sfârșit* (62), *svat* (28) față de *sfat* (2), (dar întâlnim doar forma *svătui*), *hvală, pohvală* (35), *hvăli* (5), dar *făli* (3), *durmi, durmitare, adurmi* (11), dar *dormi* (1) etc.

b. O situație specială o întâlnim în cazul verbului *a căuta*: Scrierea, conform tradiției grafice, în permanență cu *au* sau *ău* (каѡт, кѡѡтат, кѡѡтѡнд, кѡѡтъ, кѡѡтаре etc) ne-ar îndemna să credem că aceste forme erau proprii limbii lui Corbea. Întrucât nu am găsit în textul *Psaltirii în versuri* vreo situație în care să bănuim că autorul avea o altă pronunție decât cea prezentată de scriere, grafia cuvintelor ne-ar îndemna să credem că grupul de sunete exista ca atare în pronunția lui Corbea. Rimele, însă, ne îndreptățesc să susținem că *au* și *ău* nu se aflau în hiat, așa cum a încetățenit limba noastră literară și nici nu constituiau diftongi [ău], respectiv [ăū], așa cum se întâlnește în graiuri. Avem convingerea că suntem în fața respectării unei convenții grafice, care nu reprezintă o realitate fonetică a limbii lui Corbea. De aceea, am transcris: *cat, cată, cătând, cătare* etc. îndemnați în această decizie și de rime, precum:

„Și poruncile lui să le *cate* / Cu dereapte și curate *fapte*”;

sau: „Și legea lui cea svântă pentru ca să *cate* / Și să ție întreagă, cum e scris în *carte*”;

sau: „Că în dreptățile-ți n-au *cătat* / Să fie scăpat de greșeli și *păcat*”;

sau: „Că în dreptățile-ți n-au *cătat* / Să fie scăpat de greșeli și *păcat*”;

sau: „Căce spre smereniia mea ai *cătat* / Și din nevoi sufletul meu ai *scăpat*”;

sau: „Căce spre smereniia mea ai *cătat* / Și din nevoi sufletul meu ai *scăpat*”;

sau: „Căce Domnul adevărurile *cată* / Și celor ce fac mândrie *inaltă*”;

„Că ochii Domnului, *iată*, / Spre cei ce tem de dâns *cată*” etc.

Pronunția monosilabică a grupurilor *au* și *ău* este susținută și de aparițiile respectivei cuvinte în interiorul versurilor, doar astfel fiind respectat numărul de silabe:

„Rușine și înfruntare pață / Cei ce-mi *cată* sufletul cu greață”

sau: „De iaste la cineva să-l *cate* pre dinsul / Cu credință-n adevăr și cu tot deadinsul”.

sau: „Pre Domnul am *cătat* și bine / Din ceri m-au auzit pre mine”

sau: „Tu și pentru păcat / N-ai *cătat* sau cercat”.

sau: „Și lui David, slugii mele, / M-am jurat să-l *cat* la greale; / Până în veac sămânța ta / O voi găti și voi *căta*”.

Constatăm anume diferențe fonetice și față de alte texte brașovene, precum *Geografia* copiată de dascălul Costea (1693–1703)²⁹¹

²⁹¹ I. Gheție, op. cit., p. 334–335.

În ceea ce privește **morfologia** subliniem:

a. Substantivele feminine terminate în *-ă* sau *-e* fac în majoritate genitivul formei articulate în *ei*. Dar, întrucât în cazul genitivului formei articulate se suprapuneau în general în epocă două norme, în sensul că genitivul se formează de la forma nominativ plural și că desinența sa în marea majoritate a cazurilor este *-ei*, de aceea se constată o situație de excepție în cazul cuvintelor *inimă* și *lume* care cunosc o anume ezitare a formelor: *inimii, inimiei, inimei, lumii, lumiei, lumei*. Această nesiguranță între forme a indus incidental genitive hipercorecte precum *urechiei, strâmbătăției*.

b. Vocativul cuvântului *om* este *oame*; probabil aceasta a indus și forma *mântuitoare* pentru „mântuitorule”: „Ziceți voi lui Dumnezeu: / Mântuitoare din rău, / Cătu-s de minunate / Și de înfricoșate, / Oh, lucrurile tale”

c. Pluralul substantivelor neutre *izvor, zăvor, topor* este *izvoară, zăvoară, topoară*, dar *picior* cunoaște doar pluralul *picioare*.

d. Substantivele masculine cu articol hotărât se termină atât în *-ul*, cât și în *-u*: *bîful, jeful, domnul, somnul, patul, păcatul* etc. (folosite mai des), alternând cu *bătu, jețu, domnu, somnu, patu, păcatu* etc. cu mențiunea că formele fără *-l* sunt mai frecvente la sfârșitul versurilor („*sau, cândva cu bățu / N-au șezut în jețu / Celor de pierzare*” etc), în timp ce cele corecte sunt mai consecvent folosite în corpul textului.

e. Articolul posesiv se acordă în majoritatea cazurilor cu obiectul posedat, respectând norma munteană. Totuși, constatăm o anumită nesiguranță confirmată de un număr de acorduri eronate, fapt care se produce mai ales când topica inversează ordinea cuvintelor sau când îndepărtează articolul posesiv de substantivul cu care trebuie să se acorde: „*ai tale case*”, „*mulțimea ai tale puteri*”, „*monarh a toată Rosiia*”, „*a preamiloștivului meu stăpân rob*”, „*a lui împărătești spate*”, „*a sale voi și nevoi*”, „*a lui coarne*”, „*a cereștii puteri svânt gând*”, „*curțile a lui nostru Dumnezeu*” etc.

Probabil conștient de existența unei norme de ale cărei reguli de aplicare nu era sigur, Corbea construiește forme insolite, mai ales când articolul și obiectul posedat se află distanțate în frază, uneori chiar în versuri diferite, precum: „*zilele toate / a a noastre mântuir*”i; „*și numele a a lui mărit*”; „*A a lui nostru împărat / Ce-i de scumpe daruri bogat*”; „*De fața Domnului a a tot pământu*”; „*Sămânța lui Avraam*”, „*a a lui slugi bune*”; „*Blagoslovit Dumnezeu în zilele toate / A a noastre mântuiri Dumnezeu sporească*” etc. Uneori această nesiguranță se manifestă în construcții aberante, precum: „*Și jiudecata iaste la greu / A a lui Iacov svânt Dumnezeu*”; „*Și sufletul meu / L-au cântit prea rău, / A a celor cari / Săbor de tâlhari*”. Uneori articolul posesiv este folosit pentru a construi insolite forme analitice de genitiv: *pre ai lor tăi / Feciori buni nu răi*.

f. Întâlnim în textul *Psaltirii în versuri* numeroase construcții posesive cu pronumele personal în dativ: *feței-mi, băutura-mi, vorba-mi, maicei-m, sufletulu-m, pași-m, mânule-m, picioarele-m, năroadele-ț, casă-ț, iuțimea-ți, lăcașu-ț, laudele-ți, urechile-ne, capete-ne, căile-i, limbă-i, păntu-i, urechile-ne, capete-ne* (mai puțin la persoana a doua plural) și cu pronumele reflexiv și: *cămara-ș, rușinea-ș, voia-și, ureachea-și* sunt dublate de folosirea curentă a pronumelui posesiv *mieu*,

tău, său, nostru, vostru etc. Folosirea lor subliniază în plus caracterul colocvial – uneori evident voit – al exprimării. Se pare că opțiunea pentru o formă sau alta este dominată doar de rațiuni metrice.

g. Pronumele nehotărât *vreun* cunoaște la feminin forma *vreao* (scris врѣо): *vreao grijă, vreao faptă, vreao strigare, vreao urgie* etc. În consecință și adverbul *vreaodată* primește o formă specială, alături de cele cunoscute: *vreodată, vrodată*. Alte forme de pronume și adjectiv nehotărât sunt *alalt, alaltă, alalți, alalte, careva, ceva, nește, unul, unii, fiecare, nescai*, etc.

h. Superlativul relativ al adjectivelor și adverbelor se formează cu *foarte*: *foarte rău, foarte mulți, foarte mult* etc., cu *mult*: *mult păcătos, mult vicleane, mult mândri, mult putearnic, mult reale, mult minunat* și *prea*: *prea înțelepții, prea svântul, prea dulce, prea umilos, prea cu degrabă, prea cu credință*. Foarte des se întâlnește forma de superlativ pe lângă unele substantive: *prea slăbiciune, prea vicleșug, prea teamă, prea dereptate* etc. Chiar dacă pot fi considerate calcuri lingvistice (după slavonă sau latină?) sau chiar dacă i-au fost sugerate de forma textului pe care Corbea l-a versificat, aceste forme de superlativ ale substantivului ni se relevă a fi încetățenite în limba lui, părând în multe situații ca fiind normale: „*Stricatu-s-au și urât cu prea vicleșuguri / S-au făcut într-a sale reale meșterșuguri*”, „*Și, ca o grea sarcină, eale preste mine / S-au îngreuiat foarte cu prea slăbiciune*”, „*Închinăciune / Îți fac în curăție / Toate cu prea bucurie*” etc.

i. Verbele cu rădăcini în *d, t, n* cunosc doar forme iotacizate: *pierz, crez, auz, văz, încrez, caz, să arz, să crează, scoață, să pui, să puie, să spui, puind, spuie, cuprinză* etc. Verbul *a pieri* are formele de conjunctiv la persoana II și III singular: *să piei, să piaie* în timp ce persoana III plural cunoaște forma *să piară*. Sistematic *Psaltirea în versuri* folosește doar forma *poci* pentru persoana I-a a verbului *a putea*. O excepție o avem în cazul verbelor *a pune* și *a spune*, unde, pe lângă forma de conjunctiv *să puie, să spuie* apare în două situații și forma care începea să fie curentă în graiurile din vestul României: *să spună, să pună*. De ambele dăți ele sunt folosite ca rimă: „*Asupra-ș ei împreună / Să-ș facă și-n cap să-ș pună*” și „*Dintr-a vrăjmașior mână, / De bunătate-i ei spună*”. Prezența celor două situații dovedește că formele refăcute încep să fie cunoscute la sfârșitul secolului al XVII-lea și în sud-estul Transilvaniei. Insolită rămâne forma *să ucigă*, în care constatăm o influență a formei substantivului *ucigaș*.

j. În *Psaltirea în versuri* nu se întâlnesc forme de perfect simplu; la formele de perfect compus menționăm faptul că atât persoana a III-a singular cât și plural se construiesc cu ajutorul auxiliarului *au*.

k. Întâlnim în mod curent forme de imperfect la persoana a III-a singular și plural ca: *grijiia, obidiia, mâniia, năcăjiia, mă clevetiia, lipsiia, ieșiia, grăiia* etc. Uneori, asemenea forme sunt folosite într-o serie de rime: „*Întru dinșii să svârșiia / Dintru cari mulți și muriia. / Și, când ei să năcăjiia / Și cu-aceaste lipsi boliia*”

l. Singura formă de mai mult ca perfect pe care am întâlnit-o este: „*Întru a lor ieșire prins-au veselie / Eghipetul cu mare salt și bucurie, / Căce preste dinș a lor căzuse grea frică / Și de pagubele lor nu grijiia nimică*”. Acest fapt se poate pune în legătură cu intenția realizării unei consecuții mai evidente a timpurilor.

m. Viitorul verbelor se construiește atât cu formele consacrate de limba literară: *voi, vei, va, vom, veți, vor* cât și cu forme populare: *ti-oi ruga, l-oi face, di-oi face, m-ei piarde, m-ei lovi, ș-ei trăi cu dânsii, ș-ei face, n-a părăsi, s-oa-ntoarce, i-oa spori, ț-oa face, i-om face, ș-om șede, s-or piarde, l-or putea* etc. Formele literare sunt majoritare, iar cele populare se folosesc îndeobște în relație cu un pronume sau cu conjuncțiile *și* și *de*. Opțiunea pentru o formă sau alta pare a fi în parte întâmplătoare, în parte guvernată de rațiuni prozodice sau din dorința expresă a unei diversificări a expresivității. Putem întâlni nu o singură dată folosirea ambelor forme: „*De nimica i-om face și-i vom stânge*”, „*Nădejde / Voi avea sau într-îns m-oi creade*”, „*Să vor îmbuna ș-or veni la cale*” etc.

n. Notăm câteva forme de imperativ: „*Nu fireț voi ca calul și mășcoiul*”, „*Când s-oa îmbogăți omul, n-aib teamă*”, „*N-aib întristăciune*”, „*Iară nu zăcea în păcate*”, „*Nu grăireți în nevoi / Asupra lui Dumnezeu*”.

o. Conjunctivul perfect cunoaște forme ca: *să fiu fost mustrat de păcate, să nu fiu avut teamă, să fie scăpat de greșele și păcat, să fie umblat pe cărări, să fim cunoscut, să fie putut, să fie scăpat* etc. Uneori nu este folosit *să* în construcția conjunctivului: „*În inimă-m, de-am văzut / Nedereptate, pierdut / Fiu, și Domnul pre mine / Să n-auză cu bine*”, „*Cinstea mea de la vrăjmași să cază deșartă. / Și adecă vrăjmașul sufletu-m gonească, / Prinză-l și viața mea în pământ stroșască / Și slava mea cu degrab așeze-n țărână / Și să nu-m dea ajiutor svânta a ta mână*”.

p. Verbul *a vrea* primește uneori forme scurte, folosite de obicei doar ca auxiliare; constatăm uneori alternarea acestor valori în cadrul aceleiași fraze, ceea ce ne face să bănuim că ea este voită, fiind făcută cu același scop ca folosirea omonimelor, despre care am vorbit mai sus (4.6.1): „*Și tu mă vei vedea. Că Dumnezeu, care / Nu veji fărăleagea. Tu ești svânt și tare*”, „*Pustiul de mirare / Din temei îl clătește / Și cum va îl zdrobește / Și Domnul clătinare / Va face cu mirare*”, „*Iară voi, ce veț să grăiț, / Vă mâniaț și nu greșiț*”.

r. Menționăm câteva forme singulare de condițional-optativ: „*Război de s-ară scula asupră-m*” (în rest întâlnim: *s-ar sui, s-ar strânge, s-ar mâhni* etc. și chiar pasaje în care se folosesc consecvent forme de conjunctiv: „*De nu ar fi casei ziditori Domnul, / În dar s-ar osteni la zidit omul; / De n-ar păzi însuș Domnul cetatea, / În dar o-ar preveghia străjariul noaptea*”;

s. Unele din participiile pe care le întâlnim în textul *Psaltirii în versuri* sunt cele etimologic corecte; ele sunt dublate de forme refăcute: *fapt*²⁹² (20) dar și *făcut* (106), *zmult* (nu am întâlnit forma *zmuls*). Verbul *a cere* are participiul *cerșut*: *au cerșut, am cerșut, cerșut-am*. Din el s-a format gerunziul *cerșind*. O singură dată apare forma refăcută: *am cerut*.

t. În textul *Psaltirii în versuri* se folosesc câteva adverbe rar întâlnite în alte texte: *adevară* „în mod adevărat”, *air* „aiurea, în altă parte”, *can* „cam”, *cândai*

²⁹² Acesta primește și valoare substantivală („De tot faptul dorită”. „Fără apă în fapt și cuvânt!”, „Amestecate în fapt prost, ”) fiind folosit alături de *faptă* și *facere*, în timp ce *făcut* cunoaște pe lângă rolul său în construcția perfectului compus doar valoare adjectivală: „*Ca un tare și amețit de vin / Dulce sau amar, făcut cu pelin*”, „*Sălașe înalte / A lui Iacov cu mari / Stilpi făcute și tari*”, „*Judecata în Iacov, cea cu derept nume, / De tine e făcută. Înălțați toți, dară,*”

„cândva”, *cucereaste* „cucernicește, în mod cucernic”, *fiaște* „fiesc, filial”, *necum* „nici măcar”, *nemișit* „boierește”, *săvai* „chiar dacă”, *tomn* „tocmai”, *totdeodată* „complet”, *veciniceaste* „veșnic”. Un caz deosebit îl reprezintă locuțiunea în dar: „Câț în dar m-au pizmut”, „Iară ei, sufletul meu / L-au cătat în dar cu rău, ”, „De nu ar fi casei ziditori Domnul, / În dar s-ar osteni la zidit omul / De n-ar păzi însuș Domnul cetatea, / În dar o-ar preveghia străjariul noaptea;” în care se păstrează slavul *даръ*, păstrat în româna actuală doar în *zadar*.

u. Conjunția *au* se folosește în paralel cu *sau*. Conjunția subordonatoare *de* este generală, în timp ce *deaca* nu are decât două ocurențe.

v. Prepozițiile cunosc forme duble: *dupre* (33) și *după* (46), *pre* (1196) și *pe* (4), *preste* (56) și *peste* (60), *subt* (76) și *sub* (1), majoritare fiind, totuși, formele vechi.

4.6.3. Sintaxa frazei, fiind afectată profund de versificație, cunoaște de multe ori o topică neobișnuită: „Nici să durmiteaze, / Nici, ci supt răteaze / Șază cel pre tine, / Ce păzeaste bine”, „Și-ntr-al lor au mâncat pământ iarba toată”, „Cel ce ca cu o haină întru senină / Te îmbraci și te împodobești lumină”, „Că cenușă ca pâinea am mâncat / Și băutura-mi am amestecat / Cu plâns, de cătră fața ai tale / Iuțimi și mâinii de mari jale”, „Iară ei în grea mânie / Pre Moisi și urgie / În tabără și pre Aron / Au tras, svântul Domnului om”, „Ales-am ș-am hotărât: În svânta eu casă / Dumnezăului meu să zvoresc la masă, / Decât în lăcașele celor greșiți graiul / Să-m fac, așteptând cu dinș ori în ce zi maiul.”, „Că cătră tine / Cu plecăciune, / Voi striga toată / Zioa în gloată.”, „Pus-ai a noastre fărădelegi / Înainte-ți să le înțelegi, / Veacul nostru în luminare / A feaței tale cu certare”, „Acest neam patruzeci, eu / De an am urât prea rău / Și cu adevărat, zău, / Am avut pre dâns bășău”; „Peste bărbatul ai tale / Dereapte oriunde-n cale / Lasă a ta mână să fie / Lui să facă veselie” etc.

La fel ca în cazul *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei, dacă trebuie căutată o relație cu barocul, topica ar fi un argument asupra influențelor baroce în ambele texte. Va fi greu, însă, să se decidă dacă toate aceste distorsiuni sintactice sunt intenționate (în acest caz asimilând stilistica barocă) sau stângăcii de expresie inerente începuturilor poeziei autohtone. Și, dacă se va face această diferențiere, va trebui să se decidă de la un caz la altul.

4.7. Receptarea *Psaltirii în versuri*. Traectoria manuscrisului *Psaltirii în versuri* este una destul de complicată: Nota finală a manuscrisului („S-au dăruit sfintei beseareci a orașului de dumnealui pan Teodor Corbea vel pisariu i canțelar a preaputearnicii Imperatorii moschicești în anul 1725 luna lui mai 10”) ca și consemnarea prezenței manuscrisului în inventarul-protocol al Bisericii „Sfântul Nicolae” ne certifică faptul că cel puțin în prima jumătate a veacului al XVIII-lea el era păstrat aici.

Dintr-o mențiune a lui Timotei Cipariu știn că din biblioteca Bisericii „Sf. Nicolae” din Brașov, el a fost înstrăinat spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, din moment ce la 15 iulie 1783 era în mâna lui Iosif Pop, apoi la 1 ianuarie 1817 în proprietatea lui Simeon Popovici, ajungând apoi în biblioteca lui Basilius Pop

(Vasilie Popp)²⁹³. După moartea acestuia din urmă a ajuns, împreună cu alte manuscrise și cărți vechi ale acestuia în biblioteca lui Timotei Cipariu²⁹⁴. Ulterior manuscrisul a fost păstrat, alături de întreaga bibliotecă a marelui cărturar, în colecțiile Bibliotecii Centrale din Blaj²⁹⁵, iar după 1950 în cele ale Bibliotecii Filialei Cluj a Academiei Române, unde se păstrează și în prezent²⁹⁶.

Reprezentanții Școlii Ardelene, de exemplu Samuil Micu, vorbesc în mai multe rânduri despre dicționarul lui Corbea, binecunoscut la Blaj odată cu cumpărarea sa de către Inochentie Micu, dar ei ignoră cu desăvârșire existența psaltirii sale versificate. Cea mai veche mențiune a *Psaltirii în versuri* a lui Teodor Corbea o aflăm în lucrarea lui Franz Joseph Sulzer, *Geschichte des transalpinischen Daciens, das ist der Walachey, Moldau und Bessarabiens. Im Zusammenhange mit der Geschichte des übrigen Daciens als ein Versuch einer allgemeinen dacischen Geschichte mit kritischer Freyheit entworfen*²⁹⁷, care menționează textul lui Corbea, punându-l lângă o mică antologie de poezie neoanacreontică culeasă în timpul popasului său în Țara Românească, pentru a argumenta caracterul inferior al poeziei redactate în limba română. Făcând o confruntare a primului psalm versificat de Corbea cu textul similar al celebrei versificări engleze făcute de Thomas Sternhold²⁹⁸, Sulzer consideră versificația românească ca fiind lipsită de calități literare: „Das erste Mußter einer walachischen Poesie ist die Übersetzung des 1en Psalm Davids durch ein gewissen Nikolaus [sic!] Corbea, einem kronstädter Walachen, welche seinere Talente wegen sein Glück in Rußlan gefanden hat. Es ist zu weiltlätzig den ganzen Psalm hier anzubringen. Die ersten zweyn Verse werden zu meine Endzweck genug seyn, und der:

Ferischit Barbatu
Tsche nu j au fost sfatul
Ku nekredintschosi
Schi ku Peketoschi
N'au statut in kale
La trebile sale²⁹⁹

²⁹³ Foarte probabil este aceeași familie de cărturari, formele *Pop*, *Popovici* și *Popp* exprimând doar oscilații ale aceluiași nume de familie.

²⁹⁴ Informațiile furnizate de Timotei Cipariu în „Archivu pentru filologie și istorie”, 1870, p. 637 au fost luate probabil de pe copertile sau filele liminare originale (acum pierdute) ale manuscrisului sau din informații primite de la Vasilie Popp.

²⁹⁵ Inventariat de N. Comșa, *Manuscriptele românești din Biblioteca Centrală din Blaj*, Blaj, 1944, p. 80–82 sub cota ms. Nr. 79.

²⁹⁶ Păstrat sub cota ms. rom. 75.

²⁹⁷ Vol. III, Wien, Rudolf Gräbner, 1782, p. 14–15.

²⁹⁸ The man is blest that hath not lent
to wicked men his ear,
Nor led his life as sinners do,
nor sat in scorner's chair.

But in the law of God the Lord
doth set his whole delight,
And in the same doth exercise
himself both day and night.

²⁹⁹ *Geschichte des transalpinischen Daciens*, Vol. III, 1782, p. 15.

Sulzer va fi avut acces la manuscris în momentul în care acesta se afla în biblioteca Bisericii „Sfântul Nicolae” sau era deja în posesia lui Iosif Pop.

Știind cu siguranță că Vasilie Pop a fost pentru un timp posesor al manuscrisului, acesta l-a avut timp îndelungat în mână pentru a-l studia. Îl amintește în 1827 într-o notă de subsol în epistola dedicatorie (*Către cinstit dumnealui Ioan Prale, autorul psaltirii în versuri. Multă cinste*) de la începutul *Psaltirii în versuri* a acestuia, afirmând: „Cel dintâi, care au făcut *Psaltirea în versuri* au fost Dositheiu³⁰⁰, mitropolitul Moldovei. Al doile au fost Theodor Corbea transilvaneanul, care au scris psaltirea în Kiev, fiind în slujba rusească la 1720 și s-au tipărit la Bălgrad în Transilvania”³⁰¹.

Evident, suntem în fața unei scăpări, pentru că e foarte puțin probabil ca Alba Iulia primei jumătăți a secolului al XVIII-lea să fi oferit condiția tipăririi unei cărți ortodoxe sau care să fi scăpat cenzurii iezuitului care controla în această perioadă activitatea episcopiei unite. Dovadă este, după părerea noastră faptul că, vorbind mai încolo despre textele versificate ale psaltirii imprimate până atunci, Prale amintește *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, dar nu mai vorbește de tipărirea *Psaltirii* lui Corbea la Bălgrad, ci de cea a *Psaltirii* din 1651: „Pre aceștia și alții asemenea lor, văzând acel suflet duhovnicesc, Dositheiu, mitropolitul Moldaviei, mișcat fiind din lăuntru, luând toată greutatea asupra sa, au intrat întru o cale pe care nimenea dintre români încă nu călătorisă și prefăcu toată *Psaltirea* în versuri, după chipul și stilul care grăia atuncea moldovenii. Așadar să și dă întâia cale românilor transilvăneni pentru întâia tipărire a cărților românești, precum aceștii psaltiri (*Psaltirea* întâi prefăcută de pe jidovie pe românie s-au tipărit în Bălgrad în Transilvania, prin Ștefan mitropolitul la a[mul] 1651. Vezi *Istoria bisericii românilor* făcută de Petru Maior, tipărită la Buda la a[mul] 1813, foaia 147”.

Că așa stau lucrurile avem o dovadă certă: În *Disertație despre tipografiile românești în Transilvania și învecinatele țări de la începutul lor până la vremile noastre* tipărită la Sibiu în 1838, Vasilie Popp „a frumoaselor măiestrii a filosofii și medicinii doctor și k. k. [=chezaro-crăiesc] montano-cameral fisic în Zlatna” încheie lista cronologică a tipăriturilor bălgrădene cu anul 1702, amintind, ca ultimă lucrare imprimată aici *Pâinea pruncilor*. Confuzia din nota respectivă putea să vină și din formatul asemănător al *Psaltirii* bălgrădene de la 1651 și al manuscrisului lui Corbea sau, eventual putea să fie datorată caracterelor grafice festive, care imitau tiparul din manuscrisul psaltirii versificate. Având manuscrisul la îndemână în momentul redactării *Dizertației*, eroarea din nota din prefața *Psaltirii în versuri* a lui Ioan Prale nu a mai fost repetată.

Greșeala lui Vasilie Popp a avut vocație, căci nota sa a fost reluată aproape textual de I. M. K[odrescu] în *Biblio-hronologhie română* în „Buciumul românesc”, Iași, an I (1873), p. 94 și chiar de N. Iorga în *Istoria literaturii române în sec. al XVIII-lea*, București, 1901 (cu ediții următoare), folosind textul din Corbea dat de Bianu în anexele ediției *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei, dar citându-l doar pe Prale. Și preluată și deformată de lucrări enciclopedice de

³⁰⁰ Scris: *досифею*, poate fi citit și Dosifteiu.

³⁰¹ I. Bianu, N. Hodoș, D. Simonescu, *Bibliografia românească veche*, vol. III, p.

prestigiu, precum *Minerva. Enciclopedia română*, Cluj, 1930, p. 339 și *Enciclopedia Cugetarea*, București, 1940, p. 220, adăugând (de unde?) „informația” că textul a fost tipărit la Kiev în 1720 și la Brașov în 1725.

Ajunsă, alături de alte tipărituri și manuscrise ale lui Vasile Popp în biblioteca personală a lui Timotei Cipariu, unde a fost păstrată până la moartea acestuia, *Psaltirea în versuri* a intrat în atenția marelui cărturar. În *Principia de limbă și scriptură*, acesta însemna: „*Psaltirea* lui Theodor Corbea, în versuri, scrisoare cadrată, elegantă, pe hârtie pergamenă, dedicată împăratului rusec Petru I. După scrisoare și legătură, precum și dintr-o notă din a[mul] 1725, se pare a fi însuși originalele. Exemplariul însă acum e defectuos, stricat fiind la revoluțiune. După titlu, care lipsește, urmau stihuri politice asupra stemei împărătești rusești și românești, din care o parte lipsește; de aci dedicațiunea în versuri rusești și românești, acum cu defect și precuvântarea psaltirei în versuri, tot asemenea, ci întreagă, pre 23 pagine. Iar testul psaltirei de 309 foaie, din cari două sunt de tot rupte și pierdute, iar altele trei numai într-un corn vătămate³⁰², ceea ce însemnează că manuscrisul avea de pe atunci unele lipsuri și că altele s-au produs după această dată (dacă nu cumva existau și acelea, dar n-au fost observate de Cipariu).³⁰³ Patru ani mai târziu, tot Cipariu nota în „Archivu pentru filologie și istorie”³⁰⁴ „Exemplarul nostru se pare a fi fost destinat a se prezenta chiar stăpânului său, cel puțin hârtia velină, scrisoarea elegantă, inițialele și titlurile roșii, miniaturile [sic!], tăietura întraurită și legată în marochin verde, toate ne arată înalta lui destinație, de la care nu știm cum a căzut din mână în mână până la noi”³⁰⁵.

Scrierea în versuri a lui Corbea i-a atras atenția și lui Aron Pumnul, care îi solicita în 1857 lui Cipariu împrumut pe timp de două săptămâni manuscrisul, probabil pentru redactarea *Lepturarului*: „Preaonorate domnule canonic, Am primit *Psaltirea* dosoteeană. Abia putui călători în zilele astea la Putna pentru *Trebnic*, carele l-am și căpătat pre răstimp de două lune. Cred că în răstimpul acesta îl vei putea petrece, ca să se reîntoarcă la termenul defipt. Catehismul varlamean îl aștept cu începutul lui septemvrie, căci am însărcinat pre toți învățăceii, când au mers acasă pre vacanță, să-l caute pre tot locul și, aflându-l, să mi-l aducă pre câtva timp. De-l voi căpăta, și-l voi trimite îndată. Te rog, domnule canonic, să aibi bunătate a-mi trimite pre câteva săptămâni *Psaltirea* viersuită de Corbea și cea prozaică de Coresi”³⁰⁶.

Bogdan Petriceicu Hasdeu a extras și el fragmente din *Psaltirea în versuri* a lui Teodor Corbea în redactarea monumentalei sale lucrări *Etymologicum Magnum*

³⁰² Timotei Cipariu, *Opere*, I, Ediție îngrijită de Carmen Gabriela Pamfil, București, Editura Academiei R. S. R., 1987, p. 56.

³⁰³ Se pare că Cipariu nu consideră *Psaltirea în versuri* ca fiind importantă, din moment ce *Chrestomatia sau Analecte literare din cărțile mai vechi și nouă românești, tipărite și manuscrise, începând de la secolul XVI până la al XIX, cu notițe literare*, Blaj, 1768 nu are vreo referire la acest text, iar studiile sale de istoria limbii conțin referiri doar la dicționarul lui Corbea.

³⁰⁴ Blaj, 1870, p. 634–637.

³⁰⁵ „Archivu pentru filologie și istorie”, 1870, p. 636.

³⁰⁶ Timotei Cipariu, *Correspondență primită*, Ediție îngrijită de Liviu Botezan, Ioana Botezan și Ileana Cuibus. Cuvânt înainte Ștefan Pascu, București, Editura Academiei Române, 1992, p. 525.

Romania (Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor)³⁰⁷, citând copia de la Biblioteca Academiei, interesat fiind, însă, doar de lexicul găsit aicea și nu de o analiză literară a textului.

Manuscrisul a mai fost semnalat ulterior, fără însă a fi cercetat, de A. Mureșianu, *Figuri istorice brașovene. Corbeștii*³⁰⁸, Candid C. Mușlea în *Biserica Sf. Nicolae din Scheii Brașovului*³⁰⁹

O primă cunoștință pentru cititorul român a textului psaltirii versificate a lui Corbea s-a făcut prin Ioan Bianu, care a reprodus în *Adaos* la stuidul introductiv la ediția manuscrisului *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei, *Psalmii 49, 50, 114, 136 din Psaltirea versificat[române; te de Teodor Corbea, circa 1710*³¹⁰, transcriind – relativ corect – în limitele ortografiei folosite și în transcrierea psaltirii lui Dosoftei. Dacă a fost întâmplătoare – și avem motive să bănuim că nu a fost așa – cu excepția *Psalmului 136* selecția propusă de Bianu pune în evidență inferioritate textul transilvăneanului³¹¹. Bibliotecarul Academiei nu face nici o apreciere estetică asupra textului lui Corbea (ca de altfel, nici asupra textelor extrase din psaltirile calvino-române și din *Psaltirea în versuri* a lui Ioan Prale), dar este evident că finalitatea acestui *Adaos* este de a scoate în evidență calitățile remarcabile ale textului compus de Dosoftei în contrast cu celelate încercări.

N. Iorga preia în în *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea* o parte din informațiile din Franz Joseph Sulzer și Vasilie Popp, dar și din studiul lui I. Bianu la *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei³¹², citând însă nu transcrierea – mult mai corectă – a lui Bianu, ci pe cea a lui Sulzer. Afirmațiile sale au fost reluate – fără a fi verificate sau completate – în diferite alte istorii ale literaturii române vechi.

³⁰⁷ Vol. I, București, 1886, coloanele 281 (adăpa), 287 (adăpostitură), 312 (adevăr), 368 (aduna), 568 (al), 585 și 586 (aievea), 659 și 688 (al); vol. II București, 1887 coloanele 1201 (ancoră), 1310 (apărător). El cita lucrarea ca fiind „de pe la 1700”.

³⁰⁸ „Gazeta Transilvaniei”, 1941, nr. 76, p. 3.

³⁰⁹ Vol. I, Brașov, 1943, p. 169.

³¹⁰ Dosoftei mitropolitul Moldovei, *Psaltirea în versuri publicată de pe manuscrisul original și de pe edițiunea de la 1673*, București, 1887, p. XLIX-LV.

³¹¹ Bianu a folosit copia manuscrisă făcută la Biblioteca Academiei după manuscrisul păstrat în acel moment la Biblioteca Centrală din Blaj. I. Bianu spune explicit în studiul său introductiv la *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei: „Manuscrisul original se află în biblioteca venerabilului inițiator al studiului istoric asupra limbei românești, T. Cipariu, care a binevoit a mi-l pune la dispozițiune spre a studia”, dar, foarte probabil, a folosit pentru cercetări mai aprofundate o copie fidelă a manuscrisului făcută special pentru el, păstrată actualmente la Biblioteca Academiei Române. Din corespondența dintre Ioan Micu Moldovan și Ioan Bianu știm că de la Blaj s-au trimis mai multe lăzi cu cărți și manuscrise necesare redactării de Bianu și Nerva Hodoș a *Bibliografiei românești vechi*. Deși această corespondență nu conține listele materialelor expediate, putem bănui că *Psaltirea în versuri* a lui Corbea a făcut parte din aceste transporturi. După o informație pe care ne-o oferă N. Cartoian, care a funcționat în tinerețe ca bibliotecar al Bibliotecii Academiei, în *Istoria literaturii române vechi*. (Postfață și bibliografie finală de dan Simonescu, prefață de Dan Zamfirescu, București, Editura Minerva, 1980, p. 418), copia a fost executată în 1885 de A. Pătruț.

³¹² Vol. I, ediție îngrijită de Barbu Theodorescu, București, Editura didactică și pedagogică, 1969, p. 351.

Selecția și aprecierile făcute de Bianu au oferit cercetătorilor care au urmat o imagine eronată asupra textului. Aprecieri rezervate găsim în S. Pușcariu, N. Cartoian³¹³. *Istoria literaturii române* cuprinde într-un capitol intitulat *Literatura religioasă în prima jumătate a secolului al XVIII-lea* un scurt capitol dedicat Teodor Corbea, datorat profesorului Iosif Pervain, care pune în fața cititorului alte versuri (din predoslovii dar și din alți psalmi), arătând frumusețea lor, dar considerându-le inferioare în ceea ce privește limba versificării similare a lui Dosoftei.³¹⁴ De asemenea menționează în treacăt experimentele de versificație întâlnite în text.

Pe baza citatelor date de Pervain în *Istoria literaturii române*, L. Gáldi a făcut câteva interesante observații asupra metricii textului, dar afirmă, preluând sugestiile din studiul lui Bianu că textul secretarului lui Brâncoveanu este inferior celui redactat de Dosoftei, de asemenea absolutizează importanța modelului versificației slavone³¹⁵, Din puținele exemple pe care le-a extras din *Istoria literaturii române*, Ladislau Gáldi ilustrează câteva cazuri de pentasilabi, hexasilabi și octosilabi catalectici și acatalectici aflați în poezia lui Corbea³¹⁶.

Cercetând relațiile lui Petru I cu spațiul nostru, P. P. Panaitescu se oprește într-un studiu intitulat *Legăturile culturale ale țărilor române cu Rusia în epoca reformelor lui Petru I*³¹⁷, care are un subcapitol intitulat *Opera literară a lui Teodor Corbea*. Este primul studiu care se oprește cu mai mare insistență asupra *Psaltirii în versuri*. Fiind interesat în primul rând de predosloviile textului și, mai ales, de cele redactate în slavona rusă, Panaitescu atrage atenția în primul rând asupra mesajului politic pe care îl conțineau acestea,

În studiul semnat de Octavian Șchiau și Doina Curticăpeanu, *Psaltirea lui Teodor Corbea*³¹⁸ se atrage pentru prima dată atenția asupra inspirației folclorice a textului, încercând în același timp o primă evaluare artistică a textului³¹⁹.

Istoria poeziei românești a lui Mircea Scarlat cuprinde, din păcate, doar câteva referințe la scrierea lui Teodor Corbea – și, din păcate, nu toate exacte –.

Un prim pas pentru înțelegerea unei scrieri literare este citirea ei, fapt pe care și-l propune în primul rând ediția de față.

Alin-Mihai Gherman

³¹³ Acesta, chiar dacă pune la contribuție informații noi preluate din studiul lui Scarlat Struțeanu, *Doi umaniști ardeleni la curtea lui C. Brâncoveanu* în „Ramuri” 33(1941), nr. 1–2, citează tot psalmii 49 și 116, iar referirea la prefetele românești o face pe marginea *Catalogului manuscriselor românești*, tom. I, București, 1907, p. 442 făcut tot de Ion Bianu.

³¹⁴ vol. I (ediția a II-a revăzută, București, Editura Academiei 1970), p. P. 505–508.

³¹⁵ L. Gáldi, *op. cit.*, p. 109.

³¹⁶ L. Gáldi, *op. cit.*, p. 109.

³¹⁷ Publicat în varianta sa rusă în „Romanoslavica”, II (1958), p. 235–247 și în versiunea sa originală în *contribuții la istoria culturii românești*, București, Editura Minerva, 1971, p. 603–610.

³¹⁸ „Steaua”, XVIII (1967), nr. 12, p. 59–68.

³¹⁹ Asupra acestor experimente poetice am poposit în studiul nostru *Experiment poetic în „Psaltirea” lui Teodor Corbea*, în „Revista de istorie și teorie literară”, 1981, nr. 2.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Ediția de față reproduce textul manuscrisului românesc 75 al Bibliotecii Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române.

Manuscrisul are 314 file, având lipsuri care au fost semnalate încă de Timotei Cipariu pe la 1860. Lipsesc pagini din predosloviile și epistole dedicate lui Petru I, dar și din cuprinsul textului: o filă din Psalmul 16, o filă din Psalmul 18, 6 file care cuprind sfârșitul Psalmul 68, Psalmii 69 și 70 în întregime și începutul Psalmului 71 și colțul de jos al filelor 180–183.

Textul a fost relegat în secolul al XX-lea, pe prima filă de gardă a legăturii originale o mână a scris cu litere latine: „Teodor Corbea, *Psaltirea în versuri*”.

Toate aceste lipsuri se găsesc și în copia executată pe la 1885 de A. Pătruț pentru Biblioteca Academiei Române.

Textul nu a fost paginat, filele fiind numerotate tot în epoca modernă cu creionul.

Manuscrisul este o copie, neavând nici o ștersătură, scrisă cu litere care imită caracterele tipografice; pentru moment nu putem spune dacă *Psaltirea în versuri* este scrisă de mâna lui Corbea sau copiată de altă persoană, întrucât compararea cu manuscrisul Dicționarului latin-român este inoperantă, în situația în care textul chirilic al acestuia este redactat cu o scriere diferită semi-cursivă. Există câteva intervenții în text, făcute de aceeași mână, cu caractere grafice identice și aceeași cerneală, ceea ce arată că s-a făcut o revizuire a textului, întărindu-ne convingerea că suntem în fața unei copii. Alte câteva intervenții (puține la număr) aparțin unei alte mâini, fiind făcute cu o cerneală rădăcinie, diferită de cerneala neagră cu care este redactat manuscrisul; foarte probabil acestea au fost făcute mai târziu de o altă mână: ele constau fie în corectarea unor grafii, fie în introducerea unor cuvinte care completează metrul. Pentru redactarea titlurilor predosloviilor dar și a psalmilor și a indicațiilor numărului de silabe în care sunt compuși aceștia s-a folosit cerneala roșie.

Manuscrisul este însoțit de un desen în peniță reprezentându-l pe regele David în care se poate recunoaște modelul gravurilor care întovărășea textul tipărit al edițiilor psalmilor sau al parafrazelor versificate ale acestora¹. Titlurile predosloviilor, a catismelor și psalmilor, ca și indicația numărului de silabe în care e compus psalmul respectiv și – mai rar – a unor inițiale sunt scrise cu cerneală roșie.

Întrucât paginile care conțin predosloviile și epistolele dedicatorii românești și slavone, scrise pe pagini alternative, sunt incomplete, am optat să edităm textul slavon însoțit de o traducere românească într-o anexă.

Transcrierea slovelor chirilice s-a făcut după cum urmează:

¹ La noi asemenea gravuri au apărut doar în psaltirile tipărite în secolul al XVIII-lea, în tiparul occidental erau curențe din secolul precedent.

a a fost transcris — a: formele **авраам, галаад, раав, аарон, канаан** au fost transcrise: „Avraam”, „Galaad”, „Raav”, „Aaron”, „Canaan”, interpretare cerută și de respectarea numărului de silabe al respectivului vers.

б - b;
в - v;
г - g înainte de consoane sau a, ă, î, o, u
- și gh înainte de e sau i;
д - d;
е - e; cu excepția începutul cuvintelor sau, în hiat, în poziție postvocalică, unde a fost transcris ie;

ж - j;
з - z;
и, ї - i; atunci când nu avea valoare de i plenison s-au aplicat normele ortografice actuale; astfel **леїїи** a fost transcris „legii”; Formele redactate cu slovele **иѧ** și **иѧ** au fost transcrise „iia”: priiatin, viață, tăria; la fel s-a procedat și în cazul formelor de imperfect: lipsiia, siliia, auziiam, ieșiia, grăiia etc.

к - c înainte de consoană sau a, ă, î, o, u
- și ch înainte de e sau i;
л - l;
м - m;
н - n; s-au aplicat regulile actuale de ortografie în cazul grafiilor **ѧнорат, ѧнегѧрат, ѧнапѧзъ** transcrise: înnorat, înnegurat, dar: înapoiat.

о, ѡ - o;
п - p;
р - r;
с - s;
т, т - t;
ѡ, ѡѣ - u;
ф - f;
х - h;
ц - ț;
ч - ce, ci. Nu s-a făcut distincție între grafii ca **ачаста, ачѣста, чѧсѧлѧи, час, чорѣъ, феѣїорїи** transcrise „aceasta”, „ceasului”, „ceas”, „ciorbă”, „feciorii” etc.

ш - ș;
щ - șt;
ѡ - ps;
ю - iu; Datorită faptului că Teodor Corbea nu este consecvent în notarea lui **ю** final în cuvinte ca **вою (зиче), мою**, concurate de mult mai multe forme **вои, мои**, acestea au fost transcrise peste tot „voi (zice)”, „m-oi”².

² Acest punct de vedere este confirmat și de existența unor rime ca: *apoi/gunoi, dinapoi/război, nește oi/război, amândoi/ciocoi*

Ѡ – th în situații ca: Ѡеодор, Ѡарсис, Ѡиопиени, ѠамѠли au fost transcrise: „Theodor”, „Tharsis”, „Ethiopiei”, „Ethamului” etc. grafiile având o valoare culturală, cu toate că, în mod evident, corbea pronunța „Teodor”, „Tarsis”, „Etiopiei”, „Etamului” etc.

– ft în situații ca: доѠорин, неѠали (dublate de grafii ca доѠтор, неѠтали) au fost citite ca „doftorii”, „Nefali”.

⤴ folosit doar la începutul cuvintelor a fost transcris

– în înaintea vocalelor sau a oricăror consoane înafară de p și b; s-au aplicat regulile actuale de ortografie în cazul grafiilor ⤴норат, ⤴неѠрат, ⤴напѠзъ transcrise: înnorat, înnegurat, dar: înapoiat.

– în înaintea consoanelor p, b.

O situație specială am întâlnit-o în cazul slovelor Ѡ, ѡ folosite mai ales în interiorul cuvintelor și ж folosită mai ales la sfârșitul cuvintelor, ѡ care au fost citite ă, sau î; пжнѠ, пѠнѠ, ѠрѠ, пжине, кѠнеѠи, Ѡрж, касѠ, касж, care au fost citite „până”, „iară”, „pâine”, „cânești”, „casă”. Teodor Corbea nefiind consecvent în folosirea lor, ne-am orientat după majoritatea ocurențelor pentru a opta pentru o anume lecțiune.

Aceeași lipsă de consecvență am constatat-o în privința slovelor Ѡ, folosită mai ales la începutul cuvintelor, Ѡ folosită în interiorul cuvintelor și mai ales după consoană și Ѡ, folosită mai ales la postvocalic sau la sfârșitul cuvintelor, care au fost citite ea sau ia: ѠчѠѠ, ѠчѠѠ, Ѡсте au fost citite aceea, iaste.

Au fost păstrate consoanele duble doar în situația în care ele sunt justificate de ortografia modernă sau de recunoașterea unui etimon străin al cuvântului (vezi exemplele de mai sus în cazul transcrierii lui n).

Toate grafiile insolite au fost reproduse în notele de subsol. La fel s-a procedat în situația în care cuvântul putea să aibă mai multe lecțiuni, editorul optând pentru una dintre ele.

Custodele paginii nu a fost luat în considerare decât în situația în care diferea de începutul paginii următoare sau sugera începutul filelor lipsă.

Prescurtările au fost menționate în note de subsol, dar nu și în cazul celor care se repetă sistematic.

Titlurile în slavonă ale catismelor și psalmul necanonice 151 au fost transcrise ca atare și traduse în note de subsol.

Tot în note s-au dat grafiile insolite dar și, acolo unde s-a crezut cazul, indicații de lectură a unor cuvinte. De asemenea s-au dat, citând *Biblia de la București*, fragmentele care lipsesc prin dispariția unor file. Acolo unde s-a considerat necesar, am citat textul *Psaltirii* din *Biblia de la București* în situația în care am crezut că ar aduce lămuriri în înțelegerea textului versificat sau atunci când am considerat că Teodor Corbea își permite libertăți prea mari față de acesta.

Am optat pentru transcrierea în corpul textului a glosărilor făcute de Corbea (la cuvinte ca *Misir* („*adecă Eghipet*”), *Cetății Sfinte* („*adecă Ierusalimului*”)),

coarne („*adecă bucine*”) etc.. Marcarea cuvântului glosat dar și a glosării marginale s-a făcut cu asterisc [*].

Cuvintele care lipsesc evident din text au fost scrise între paranteze [] cu menționarea explicită în notă a adăugirii noastre.

În situația colțurilor de jos lipsă ale filelor 180–183, am completat cuvintele sau porțiuni de text ținând cont de textul *Biblioei de la București*. Aceste completări de text sunt scrise cu caractere italice.

Separarea paginilor a fost marcată cu o bară oblică [/]. Întrucât manuscrisul nu are o paginație sau foliere originală, s-a folosit paginația modernă făcută cu creionul în secolul al XX-lea.

Traducerea predosloviilor scrise în slavona rusă o datorez doamnei Alina Bercea-Dunaieva. Prețioase sugestii în lecțiunea textului slavon am primit și din partea domnului Mihai Mitu. Le exprim și pe această cale grațitudinea mea.

A.-M. Gherman

[EPISTOLĂ DEDICATORIE CĂTRE PETRU I]

[...] Dscalii au însemnat în vâltur¹ viață²
 Îndelungată și prea bătrână de greață
Ei adevăresc iarăș că el tinereate
 Câștigă ca și întâi de mare frâmseate.
5 Oh, Doamne din ceri, păzește în lume
 Pre împăratul Petru să aibă vechi nume
Și den bătrâneate ca vâlturul iar
 Fă să aibă viață tânără și rară
Că fără dâns Rosiia poate ca să aibă
10 Cu alt pravoslavnic neam scârbă și grea treabă³. [...] /^{2v}

PREDOSLOVIE

**Cătră întru tot preaseninatul și preaputinciosul împărat și monarh a toată
Rosiia, marele PETRU ALEXIEVICI⁴ cel Dintâi, tatăl patriei и проч.⁵,
maiastatul [sic!] lui celui împărătesc, preamilostivului meu stăpân.**

Decât soarele supt ceri, slăvite-mpărate,
 Nici un lucru mai drag poate să să arate
Că fără lumina lui ceale mai frumoase
 Și cât de scumpe de sânt nu sânt cuvioase, /^{4r}
5 Întinzând dereapta ta cu prea îndurare
 Spre plinirea poței ei de grab ajutoare
Ca cu frații miei rumâni, într-a mea viață
 Pre Făcătoriul lumiei toate cu dulceață,
Proslăvindu-l și al tău fără moarte nume
10 Cu dinșii să-l fericesc⁶ cât voi fi pre lume
Cu laude și mărir ce fiește care
 Pravoslavnic a-ț cânta datorie are,
Pururea neconținut în veaci de vecie
 Trâmbițându-ți slavele de prea vrednicie.
15 Ca celui ce pre pământ de la ceri ai rază
 De la toți a fi mărit în taină și vază. /^{5r}

¹ Aluzie la steagul imperial rus, care avea ca emblemă vulturul.

² Citește: vi-iață.

³ Aluzie la Războiul nordic între Suedia și Rusia care s-a desfășurat între 1700-1720.

⁴ Scris: петръ алексіевичъ.

⁵ În slavonă: și celelalte.

⁶ Scris: ферическъ.

Pentru nespusa a ta svântă bunătate
Ce dintr-ale tale stălucește fapte.
Amin.

A preseninatei
mărireii tale cei împărătești, a preamiloștivului meu stăpân preaplecat rob,
П. Θ. Н. К⁷ /^{6v}

[PREDOSLOVIE CĂTRĂ CITITOR]

Prorocul și-mpăratul David vrednicie
 Au avut de muzică într-a sa pruncie.
La împăratul Saul au fost dus să zică
 În canon când îl lovea cu tremur și frică /^{7r}
5 De la duhul necurat, ce, pentru păcate
 Să lipise de a lui împărătești spate,
Poeticești, dară, cu prea isteție
 Psalmi o sută și cincizeci au voit a scrie,
10 Cari cu mare meșterșug într-a sa viață
 Din gură și din canon le-au cântat de față,
Pre cerescul Dumnezeu slăvindu-l la toate
 A sale voi și nevoi și scârbe de moarte.
A lui, dară, Psaltire, în vearș în tot locul
 A să cânta proslăvit îi iaste norocul.
15 Creștinii în trâmbițe, tobe și viioare⁸
 Frâmseătea îi proslăvesc oriunde supt soare,
În biseareci sau unde într-un loc s-adună
 În gura mare ei toț slava îi răsună.
20 Fericit dară tu ești, svinte împărate, /^{7v}
 Ce această ai scornit supt ceri svântă carte
Că și noi, ție urmând, dintr-a ei dulceăț
 Ne îndulcim cu cântări de svântă viață.
Meșterșugul tău privind punem nevoință
 Ca să ajiungem a ta svântă ostenință,
25 Cării ai noastre în vearș de psalmi glăsuire
 Între psalmii tăi îi dă să aibă mărire,
Și săvai că cu strein glas și strai să cântă
 Aibă însă cu ai tăi psalm o parte svântă
Ca cu tine într-un loc cu glasuri de hvale
30 Să mărim pre Dumnezeu într-a noastră cale,
Căruia să cuvine cinste cu pocloane
 Întru veacii veacilor cu svinte canoane.
Amin. /^{8r}

⁷ Prescurtat: писарь веоdorf ивановичь корбѣ. În slavonă: Pisarul Teodor Ivanovici Corbea.

⁸ Scris: вѣиоаре.

PSALMUL 1

În sillave 6

Fericit bărbatul,
 Ce nu i-au fost svatul
 Cu necredincioșii
 Și cu păcătoșii
 5 N-au stătut în cale
 La trebile sale;
 Sau, cândva, cu bățu
 N-au șezut în jețu
 Celor de pierzare
 10 La zi de certare. /8v
 Ci voia lui toată
 Iaste cum să poată
 Să să întărească
 În leagea domnească,
 15 De care în noapte
 Și în zi, cât poate,
 Prea cu ostenință
 Pune nevointă.
 Slăvit, dară, iaste,
 20 Ca pomul de veaste
 Sădit la izvoară
 Cu apă ușoară,
 Care cu-îndemână
 Roda sa cea bună
 25 Va da însutită
 La vreme căzută.
 Și fiind tot vearde
 Frunzele n-a piarde /9r
 Și orice va face
 30 I-oa spori în pace.
 Iară păcătoșii
 Cu necredincioșii
 N-au de bunătate
 Ca aceasta parte,
 35 Ci, ca praful de vânt,
 Așa ei pre pământ
 Din loc în loc suflaț
 Vor fi și spulbăraț.

⁹ În slavonă: Catisma întâia.

Decii, pentru-aceasta
 40 Răii ș-or loa¹⁰ plata
 Și la judecată
 Nu s-or scula în gloată;
 Nici păcătoșii
 Vor fi, ticăloșii,
 45 La svat cu derepții,
 Cu prea înțelepții. /^{9v}
 Căce Domnul știe
 Drumul de moșie
 Pre care derepții
 50 Îș ocrotesc feții,
 Iară necurații
 Ș-or piarde talanții
 Și n-a fi de turmă
 În calea lor urmă.

PSALMUL 2

în sillave 13

Oare de ce limbile au rădicat zarvă
 Și gândesc năroadele lucruri ce n-au slavă?
 Împărații pemintești au stătut de față
 Și domnii cei mar s-au strâns zbârliți ca o ceață;
 5 Asupra stăpânului său fără de frică
 Și asupra Unsului lui capul rădică.
 „Veniți să rumpem”, zicând¹¹, „a lor legătură
 Și să zvârlim jugul lor jos de pre făptură!” /^{10r}
 Însă cerescul Stăpân de dinș răs ș-a face
 10 Și iuțimea-aceaea-a lor în ocară-oa-ntoarce.
 Și va zice unsul lui: „Împărat pre mine
 M-au făcut Tatăl ceresc peste al său bine.
 Împărat eu sânt făcut și pus de la Domnu
 Peste prea svânt și slăvit muntele Sionu.
 15 Și eu ale Domnului când vesteam cuvinte
 Domnul mi-au zis: „Fiiul meu, ține bine minte:
 Tu ești iubit fiul meu, eu astâz pre tine
 Te-am născut și mai mare te-am pus pre-al meu bine!
 Ceare și eu îț voi da pre limbi stăpânire
 20 Și marginile lunei a-ț fi moștenire,
 Pre car cu toiag de hier vei paște în lume

¹⁰ Citește într-o singură silabă: loa.

¹¹ Scris: ЗИРЪН.

Și-ei zdrobi ca vasele olariului fărăme!“
 Împăraților, acum, voi, dară, înțeleageți
 Și car lumea judecaț ce-i tâlcul preceapeți!
 25 Și cu frică Domnului sluiți în credință
 Și vă bucuraț într-îns cu multă sființă! /10v
 Pedepsirea priimiț¹², ca să nu vă vie
 De la stăpânul din cer groaznică mânie
 30 Și să periț cu degrab din calea dereaptă,
 Nesocotindu-vă voi strâmba voastră faptă!
 Iară fericit sânt tot cei ce au nădejde
 În Domnul, că nicicând cinstea nu ș-or piarde.

PSALMUL 3

în sillave 7

Doamne, ce s-au înmulțit
 Vrăjmașii miei pre pământ!
 Mulț asupra-m să scoală
 Cu răcor ca de boală,
 5 Sufletului meu grăiesc
 Cuvânt prea prost, mojiocesc:
 Că n-am eu cu credință,
 În tine mântuintă!
 Iară tu, Doamne, îm ești
 10 Stâlp de mă sprijinești, /11r
 Slavă și înălțare
 Capului în pierzare.
 Cu glasl meu am strigat
 La Domnul și l-am rugat
 15 Și din muntele său svânt
 Ca un bun m-au auzit.
 Eu, însă, am adurmit
 Și prea dulce am durmit;
 Și m-am sculat, că Domnu
 20 Mi-au cruțat însuș somnu.
 De întunearere de mii
 De oameni înarmaț, vii,
 Încunjiurat, nimică
 De dinș nu-m va fi frică.
 25 Scoală, Doamne Dumnezău,
 Și mă scoate de la rău,
 Că tu pre toț ai bătut

¹² Scris: приимиц. Citește: pri-imiț.

Cât în dar m-au pizmuit /11v
Și dinții ai fărâmat
30 Celor ce zac în păcat.
Mântuirea-i, Doamne, a ta
Și pre năroade-ț va sta
A ta blagoslovire
În veaci fără svârșire.

PSALMUL 4

în sillave 8

Când am strigat, m-ai auzit
Și-întru năcazuri m-ai lățit,
Dumnezău, cel ce privești
Dereptatea mea și-o dorești!
5 Cruță-mă și îm ascultă,
Doamne, ruga cea înfrântă!
Iară voi veț, până când,
S-aveț, fii omenești, rău gând
Și să fiț cu inim greale
10 Petrecând în adânci reale? /12r
De ce iubiți deșertăciuni
Și cercați adânci minciun?
Și să știț că minunată
Svântului său și curată
15 Dumnezău i-au făcut fața
Ș-au gonit de la dâns ceața.
Domnul, când eu îl voi striga
Și la dânsul voi alerga.
Auzi-mă-va degrabă
20 Și-m va fi la greu de treabă.
Iară voi, ce veț să grăiț,
Vă mâniiaț și nu greșiț,
În inima voastră având
A cereștii puter svânt gând
25 Și în patul vostru zăcând
Să puneț prea umilos gând.
Și jirtvă jungheaț dereaptă
Nădăjduind de sus plată. /12v
Săvai că neprepeuț și mult
30 Vorovesc ca cei proșt din munț,
Zicând: „Oh, pre pământ cine
Va să ne arate bine?”
Iară spre noi s-au însemnat

35 A feței tale curat
Lumina, Doamne și raza
Că tu ne ești singur paza!
Și în inima mea ai dat
Veselie neîncetat
Și de ajuns m-ai ajutat
40 Cu vin, unt-de-lemn, grâu curat.
Și cu atât am a face
Să dorm cu odihnă în pace.
Căce tu, Doamne, pre mine
M-ai nădărduit cu bine.

PSALMUL 5

în sillave 12

Graiurile meale, Doamne, ia aminte
Și te rog strigarea-m înțeleage-o, svintel!
Glasul rugei meale ascultă,-împărate
Și Dumnezeu! mieu, plin de bunătate,
5 Că eu cătră tine îm voi face ruga
Și la scuteala ta voi scăpa cu fuga.
Demine! a-m auz glasul; demine! a,
Și eu înainte-ți mi-oi arăta fața
Și tu mă vei vedea. Că Dumnezeu, care
10 Nu vei fărăleagea. Tu ești svânt și tare.
N-a veni la tine cel ce viclene! aște,
Nice călcătorii legei fără cle! aște
În preajma ochilor tăi pot să trăiască.
Și fără pedeapsă greșala să-i treacă
15 Pre toți car lucrează supt ceri fărăleage
Ai urât și nimic de dinș nu s-a aleage
Și pre toț va piarde a ta svântă mână,
Pre acei ce grăiesc în trufă minciună.
De omul sângelui și de viclean greață
20 Lui Dumnezeu iaste ca de o rea ceață.
Iară eu cu multa milă a ta, Doamne,
Voi întra în casă-ț și-oi face pocloane
Spre biseareca ta, o, Doamne, cea svântă,
Întru frica-ț ce am de tine prea multă.
25 Povață, Doamne-m fii întru a ta svântă
Dereptate pentru cei ce-m dau mie¹³ luptă

/^{13r}

/^{13v}

¹³ Scris: миеѡ.

Și înainte-ți calea în îndereptează
 Ca să știe că sânt al tău și să crează.
 Că adevăr la dânși nu iaste în gură,
 30 Inima lor iaste deșartă și fură;
 Grumazul lor iaste groapă desfăcută,
 Din care să varsă hulă otrăvită,
 Cu limbile sale au viclenit, Doamne.
 Fă-le, dară, județ și le dă canoane,
 35 Ca din cugetul lor cel înalt să cază
 Și sumeția lor cea mare să scază.
 Și dupre multa lor rea păgânătate
 Leapădă pre dinșii cu toate-a lor gloate, /14r
 Că năcaz ți-au făcut prea mult ție, Doamne,
 40 Nedându-ți căzută cinste și pocloane.
 Iară toți cei ce au nădeajde în tine
 De ajuns s-or veseli pre pământ de bine,
 În veac s-or bucura și și tu într-înșii
 Te vei sălășlui ș-ei trăi cu dinșii.
 45 Și cari numele-ți iubesc, aceia cu slavă
 În tine s-or hvăli fără de zăbavă,
 Că blagoslovire dreptului, Doamne,
 Tu vei da ș-ei sui în ceri a lui coarne.
 Și ca cu o armă de bunăvoire
 50 Tu ne-ai încununat, Doamne, cu mărire.

PSALMUL 6

în sillave 13

Doamne, să nu mă mustri cu a ta mânie,
 Nice să mă dojenești cu a ta urgie.
 Doamne, miluiaște-mă că sânt mult păcătos
 Și din fire sânt prostac și prea neputincios; /14v
 5 Doamne, tu mă vindecă, că a meale oase
 Într-una cu sufletul de gâlcevi sânt roase,
 Turburate-s foarte mult. iară tu, stăpâne,
 Până când mă vei lipsi de folos și bine?
 O, Doamne, întoarce-te și pentru-a ta milă
 10 Mântuiește să câștig în dar, nu în silă!
 Că nu iaste în moarte cine pomenire
 Pentru tine să facă. Și-n iad spovedire
 Cine ți-oa face ție, ceresc împărate,
 Care pururea ne cerți de-a noastre păcate?
 15 Însă eu, întru al meu suspin, ostenință

Am câștigat și nu poci¹⁴ fără pocăință,
 Spăla-m-voi în toate noapți cu lacrăm calz patu
 Și stratul mi l-oi uda gândindu-m păcatu.
 De mânie ochiul meu s-au turburat foarte
 20 Și-ntre vrăjmașii miei vechi m-au făcut de moarte.
 De la mine în laturi stați toți cât lucrați reale
 Și faceți fărădelegi cumplite și greale,
 Că Domnul au auzit glasul meu de jale
 Cu care eu mă tângui¹⁵ zăcând jos în vale.
 25 Domnul rugăciunea mea cu bunăvoință
 Au priimit¹⁶ și-m va da mie folosință.
 Iară toți vrăjmașii miei să cază-n rușine
 Și toți să să turbure cari gonesc pre mine;
 Întoarcă-se înapoi și prea cu degrabă
 30 Rușine și ocări de la cer să aibă.

PSALMUL 7

în sillave 13

Doamne, Dumnezeu al meu, nădejdea spre tine
 Mi-am pus când am fost scârbit și mi-ai fost cu bine;
 Mântuiește-mă de toți și mă izbăvește
 De cari mă iau în goană să caz¹⁷ vicleneaște!
 5 Ca nu cumva, nefiind cel ce izbăvește,
 Nice care sufletul meu îl mântuiește,
 Ca leul cel prea cumplit să să repezască
 Și degrab sufletul meu din trup să-m răpească. /^{14v}
 Doamne, Dumnezeu al meu, de am făcut aceasta
 10 Sau în mâna mea de sânt nedereptăț gata
 Și celor ce-m fac ei rău de am făcut răsplată,
 Cinstea mea de la vrăjmași să cază deșartă.
 Și adecă vrăjmașul sufletu-m gonească,
 Prinză-l și viața mea în pământ stropșască
 15 Și slava mea cu degrab așeze-n țărână
 Și să nu-m dea ajutor svânta a ta mână.
 Scoală-te, oh, Doamne, într-a ta mânie
 Și peste a vrăjmașilor hotară să vie,
 Cu înălțare iuțimea-ț ca de sârg să cază
 20 Și că tu ești singur Domn cu ochii să vază.
 Și te scoală, o, Doamne, cu acea poruncă,

¹⁴ Scris: почию.

¹⁵ Scris: тжнгѣю.

¹⁶ Citește: pri-imit.

¹⁷ Scris: казѣ.

Dumnezeu! mieu, ce-ai dat din-ceput pre stâncă.
 Și mulțime de năroade pre tine, o, Doamne,
 Jur împrejur or lua cu dar și pocloane;
 25 Pentr-aceasta, dară, întoarce-te-n-nălțime
 Și-ei face năroadelor jiudef cu iuțime. /16r
 Fă-m, Doamne, mie jiudef duple dereptate-m
 Și asupră-m dă plată în nerăutate-m.
 Sfârșească-ș păcătoșii a sa răutate
 30 Și tu vei înderepta pre drept în toate,
 Tu, cel care ispitești prea cu dereptate
 Inimile, rărunchii, Dumnezeu curate.
 Ajiutoriul meu iaste de la Domnu, care
 Pre derepți la inimă scoate din muștrare.
 35 Dumnezeu jiudecător e drept și tare,
 Mult răbdător; și-n toate zilele certare
 N-duce cu mânie pre cei ce, cu cale,
 Ar putea a-i răsturna din deal jos în vale.
 De nu, dară, păcătoș, veț vrea a vă-ntoarce,
 40 Sabiia ș-au luciit¹⁸, ș-au pus coarde-n arce
 Și într-înse au gătat ale morței vase,
 Săgețile ș-au lucrat și va să le lase
 Celor ce sânt arzător și cari de mânie
 Nu pot în cunoștința cea bună să vie. /16v
 45 Car nedereptate au chinuit, iată,
 Dureare au zămislit ș-au născut spurcată
 Fărădeleage, care pururea e gata,
 Asupra grumazului a aduce spata.
 Deșchis-au și au săpat groapă păcătoșu
 50 Și într-însă va cădea singur, ticăloșu.
 Durearea lui la capul lui să va întoarce
 Ș-a lui nedereptate pre creăștet s-oa-ntoarce.
 Iară eu Domnului meu după dereptatea
 Lui mă voi mărturisi și zioa și noaptea
 55 Și înaltul voi cânta al Domnului nume
 Decât care n-am nimic alt mai scump pre lume.

PSALMUL 8

în sillave 6

Domnul nostru, Doamne,
 Ce de minun seamne
 Numele tău, svântu,

¹⁸ Scris: лѣчит. Citește: luci-it.

Poartă-n tot pământu!
 5 Marea-țuviință,
 Că prea cu credință /^{17r}
 Mai sus e luată
 De ceriur înaltă.
 Din gura a prunci mici
 10 Și a sugar mitici
 Laudă ți-ai întocmit,
 Doamne, cu svârșit mărit,
 Pentr-ai tăi vrăjmaș,
 De suflet ucigaș,
 15 Ca să strici pre vrăjmaș
 Și întreg să nu laș
 Pre răscumpărători
 Sau pre iezbânditori¹⁹.
 Că la ceriuri voi căta²⁰,
 20 Cari tu cu mâna ta
 Din nimic ai urzit
 Și frumos ai zidit;
 La lună m-oi uita
 Și la steale voi căta, /^{17v}
 25 Pre car prea luminat
 Tu ai întemeiat.
 Eu pentru om, însă,
 Am această zisă:
 Ce e că-l pomenești
 30 Sau fiul de-i cinstești?
 Decât înger nu mult
 L-ai făcut pre pământ
 Mai mic și cu cinste
 L-ai coronat, svinte.
 35 Și cum preste fapte
 De mâni-ț lucrare
 L-ai pus ca să poarte
 El toate de toarte;
 Supt a lui picioare
 40 Ai zis să coboare
 Jiganiia toată
 Or din care gloată:
 Oile cu boii,
 Matcele cu roii, /^{18r}

¹⁹ Scris: *ЕЗВИНДИТОРИ*.

²⁰ Scris peste tot: *кѣѣта, кѣѣтаре кѣѣтнѣ* etc. Citește: că-ta, că-tare, cătând etc. Pentru interpretare, vezi studiul introductiv, vocalismul.

45 Dobitocul, încă
De câmp și de stâncă,
Pasărilor de ceri
Și peștii cei din mări,
Cari cărările bat
50 A mărilor și străbat.
Domnul nostru, Doamne,
Ce de minun seamne
Numele tău, svântu.
Poartă-n tot pământu.

ΚΛΘΗCΜΑ ΒΤΟΡΑΑ²¹

PSALMUL 9

în sillave 7

Mărturisi-m-oi²² ție,
Doamne, în curăție
Cu inima cu toată
Și minunile-ț în gloată
5 Le voi spune de față
La toț car te înalță. /18v
Veseli-m-oi în tine
Și m-oi bucura bine
Și numele-ț, înalte,
10 Voi glăsui din Carte.
Când vrăjmașul mieu pre piept
Să va trage îndărăpt
Slăbi-vor de la a ta
Față și n-or putea sta
15 Ș-or peri! Că tu mie
Ai făcut cu²³ tărie
Jiudeț și-ndereptare
Ca să scap din muștrare.
Pre scaun svânt ai șezut,
20 Dereptatea din-ceput,
Cel ce jiudeci și cu dor
O iubești ca pre o sor.
Făcut-ai cercetare
Limbilor din nălțare

²¹ În slavonă: Catismaa doua.

²² Scris: мѣртѣрисиcямоу

²³ Scris: фѣкѣ.

25 Și el, necredinciosu,
 Au perit, ticălosu, /^{19r}
 Numele în veac i-ai stâns
 În veaci de veaci cu greu plâns.
 Vrajmașului i-ai lipsit
 30 Săbiile în svârșit
 Și ale lui tar cetăț
 Ai zdrobit ca cu un băț;
 Pomenirea i-au perit
 Cu sunet rău, viforât.
 35 Iară Domnul rămâne
 În veac mie cu bine;
 Scaunul ș-au rădicat
 Și la jiudeț l-au gătat
 Și fără răutate
 40 Lumea în dereptate
 Va jiudeca și, iară,
 Nărodul în adevară
 Și svânt derptate
 Va jiudeca de fapte. /^{19v}
 45 Și Dumnezău loc scutit
 Săracului s-au făcut,
 Ajiutor și scăpare
 În timpi buni și-ntristare.
 Nădejdea-n tine aibă,
 50 Cari de nume-ț întreabă
 Și-l cunosc cu credință,
 În multă cucerință,
 Că pre cei ce cată²⁴,
 Doamne-n față curată,
 55 N-ai părăsit de milă
 Să aibă supt ceri silă!
 Domnului cântec cântați,
 Ce-i mai mare pre-împărați,
 Și trăiaște în Sion
 60 Ca un nemuritor domn.
 Isprăvile lui vestiț
 Întru neamuri și iviț. /^{20r}
 Că aminte ș-au adus,
 Cel ce priveaște de sus
 65 Și cercare de al lor
 Face sânghiur și omor.

²⁴ Scris peste tot *каѣтъ, каѣци, каѣтъ*. Citește: cat, ca-tă, cați. Pentru interpretare vezi studiul introductiv, vocalismul.

În uitare nu au dat
 Pre sărac, când l-au strigat:
 Milă, Doamne-m arată
 70 Și vezi a mea plecată
 Smerenie, ce eu fac
 Spre vrăjmași ca un sărac.
 Tu, Doamne, care din porți
 A morței pre mine scoți,
 75 Ca să vestesc²⁵ a tale
 Laude și pohvale
 În porțile, ce fata
 Sionului are gata!
 Iară noi, veselie,
 80 Vom avea și bucurie /^{20v}
 De a ta mântuire
 Ce ne-i da cu mărire!
 Limbile s-au afundat
 În stricăciunea ce-au fapt
 85 Și în cursa ce-au ascuns
 Picioarele lor s-au prins.
 Domnul, judecăț făcând
 Să cunoaște dupre gând!
 Păcătosul s-au legat
 90 În faptele ce-au lucrat,
 El însuș cu al său gând
 Pagube șie aducând!
 Iară ei, păcătoșii,
 Să-ntoarcă, ticăloșii,
 95 La iad cu toate alalte
 Limbi ce zac în păcate
 Și uită pre Dumnezeu,
 Care ne-au scos de la rău! /^{21r}
 Că nu până în svârșit
 100 Va fi săracul hulit
 Sau în veaci va fi uitat
 De are și vrun păcat.
 A săracilor mare
 Nu va peri răbdare
 105 Până în svârșit, cum unii
 Rău socotesc, nebunii.
 Doamne, ca să nu vie
 Omul în prea-tărie,
 Scoală, să faci tu județ

²⁵ Scris: *встречѣ*.

110 Limbilor înainte-ț!
 Pune, Doamne, dătător
 De leage și păzitor
 Preste limbi, ca să știe
 Că-s oameni de moșie!
 115 Ce stai, Doamne, departe
 Și în vrem cuvîntate
 Și-n năcazuri dai dosul
 Și petreci cu folosul?
 Când supt cer să mândreaște
 120 Cel necurat drăceaște
 Săracul să aprinde,
 Neștiind de ce s-oa prinde,
 Iară ei singuri să prind
 În sfatur de car au gând.
 125 Laude păcătoșii
 Îș fac, ticăloșii,
 În pohte, cari gândaște
 Sufletul lui și pohteaste.
 Și cel care lucrează
 130 Strâmbătate în vază,
 El să blagosloveaște
 Însuș arhiereaște.
 Pre Domnul au întărtat
 Cel biruit de păcat,
 135 După multa sa mânie
 La cătat n-a vrea să vie;
 Înainte-i nu iaste
 Dumnezău de poveaste.
 În toată vreamea să spurcă
 140 Căile-i și să-ncurcă
 Și în față-i a tale
 Jiudecăț nu au cale;
 Peste tot vrăjmașul său
 Va stăpâni cu băsău.
 145 Că-n inima sa au zis:
 „Nu m-oi clăti fără plâns,
 Să nu dau din neam în neam
 Răul ce la mine am”.
 De blastăm, amărăciune,
 150 Vicleșiug și-mpuciuciune
 Gura lui iaste plină;
 Supt limbă-i zace tină,
 Dureare, ostenință,
 Fără leac de credință.

/21v

/22r

/22v

155 Cu cei bogaț pitulat
 Șade cu cuget spurcat
 Să ucigă într-ascuns
 Pre cari n-au vină de plâns;
 Ochii lor la cel sărac
 160 Cată să-i dea în cap bac,
 Ca leul întru al său
 Culcuș șade cu băsău
 Și pândeaște pre sărac
 Să-l apuce ca un drac.
 165 În lațul său el pre dâns
 Va smeri cu băț de plâns,
 Pleca-s-oa și va cădea
 Când pre scaun va șede,
 A stăpâni pre săraci
 170 Ș-a-i mânca ca nește raci. /^{23r}
 Că-n inima sa au zis:
 Dumnezău de al lui plâns
 Nu cată, că l-au uitat
 Și fața ș-au depărtat,
 175 Pre dâns, pre un ticăit,
 Să nu vază în svârșit.
 Scoală, Doamne, Dumnezău,
 Și să-nalțe-al tău băsău
 Pre săraci-ț nu uita
 180 În svârșit cu mila ta!
 Pentru ce pre Dumnezău
 Au mâniat cu băsău
 Necredinciosul? Ș-au zis
 În inima sa cu răs:
 185 „Dumnezău nu va căta
 Și pre sărac va uita”.
 Dară vezi că durearea,
 Mânia și scădearea /^{23v}
 Socoteșt ca să-i dai
 190 În inima-ț târât de cai.
 Săracul ție-i lăsat,
 Tu fii-i²⁶ ajiutor înalt
 Surumanului, Doamne,
 Ca să scape din coarne.
 195 A păcătosului braț
 Ș-a vicleanului laț
 Zdrobeaște și fărâmă

²⁶ Scris: фин.

Să nu să afle urmă;
 Scârnavului lui păcat,
 200 Tocma de-ar fi și cătat.
 Domnul iaste împărat
 În veaci de veaci prea înalt!
 De-aceasta, neamuri, lipsiț
 Din pământu-i și periț.
 205 Tu pohta săracilor
 Și a surumanilor, /^{24r}
 Când în față-ț s-au smerit,
 Tu, Doamne, li-o-ai auzit.
 Ureachia ta au luat
 210 Aminte când s-au gătat
 Inima lor spre tine
 Să te roage de bine.
 Pre sărac și pre smerit
 Jiudecă pân în svârșit,
 215 Să nu adaog, însă,
 A-i verzi ca o luncă
 Omul și a să mări
 Pre pământ cât va trăi.

PSALMUL 10

în sillave 8

Spre Domnul am nădăjduit
 Oricând am fost de greu scârbit.
 Cum, dară, sufletului meu
 Veț zice, având băsău: /^{24v}
 5 „Ca o pasăre²⁷ te mută
 În munți și fugi de goană multă?”
 Căce, păcătoșii, iată,
 Asupră-ț cu rău s-arată;
 Toț arcul său au încordat,
 10 Săgeț în tulbe au gătat
 La-ntunearec să săgeate
 Pre cei cu inim dereapte.
 Că ceale ce tu ai svârșit
 Ei au stricat ș-au izmenit?
 15 Dară dreptul ce au făcut
 La val cu răii de-au căzut?

²⁷ Corbea folosește sistematic *pasăre* pentru „vrabie”. Aceeași sintagmă o găsim sistematic în *Psaltirea* de la Bălgrad și în psaltirile latine, dar nu și în *Biblia de la București*.

În biseareca cea svântă
 A sa, Domnu cu prea multă
 Slavă lăudat petreace
 20 Și vrăjmaș la dins nu treace.
 Domnu iaste în tot locu,
 Jețul lui nu arde focu, /25r
 Că e în ceri totdeuna
 Cu schiptru și cu corona.
 25 Ochiul lui spre sărac cată
 Ca să-l vază cum să poartă,
 Geanele lui fac ispită
 Fiilor omeneșt multă.
 30 Domnul pre drept de trebă
 Și pre necurat întreabă,
 Iară cel ce strâmbătatea
 Iubeaște și răutatea,
 El sufletul său uraște,
 Neștiind unde pușaște.
 35 Lanțur, foc, pucioasă-iarbă,
 Duh de vifor fără trebă
 A păharului lor parte
 Pre păcătoși ploao în spate.
 Căce Domnul drept iaste,
 40 Dereptățile iubeaște /25v
 Și îndereptăr au văzut
 Fața lui și au crezut.

PSALMUL 11

în sillave 10

Mântuiaște-mă, Doamne, c-au lipsit
 Cel cuvios și mult s-au pedepsit,
 Că adevărul s-au împuținat
 De la fiii omeneșt prin păcat.
 5 Și fiește carele au grăit
 Deșertări vecinului cu zâmbit:
 Buze în inimă mult vicleane
 Și în inimă reale au grăit seamne.
 10 Domnul toate buzele vicleane
 Va piarde ca pârjolul pre leamne
 Și limba cea mare grăitoare
 N-a fi înainte-i stătătoare.
 Piarde-va pre toț pre cei ce au zis:
 „Limba noastră o vom mări cu răs

15 Și că buzele noastre la noi sânt
 Cine iaste noao împărat pre pământ?"/>26r
 Iară Domnul pentru cei năcăjiț,
 Săraci și mișei de suspin munciț:
 „Iată, acum mă voi scula”, zice,
 20 „Ș-oi vedea cine-m va sta-n price!
 Pune-mă-voi în mântuire
 Și voi avea într-îns îndrăznire.²⁸”
 Căce cuvintele Domnului sânt
 Cu foc lămurit argint,
 25 Pământului de ajiuns ispitit,
 De șapte ori în cămin curățiț.
 Tu, Doamne, de-acest neam ne vei păzi
 Și în veac ne-i feri cu bună zi.
 Împrejur necredincioșii umblă
 30 Și dupre a lor voie să primblă
 Că tu, dupre a ta înălțime
 Fiilor omeneșt ai dat mulțime.

PSALMUL 12

în sillave 5

Doamne, până când
 Nu ț-oi fi în gând
 Și până în svârșit
 Voi fi răzlușit? /26v
 5 Fața-ț până când
 Îț întorci nu blând
 De cătră mine,
 Cel ce n-am bine?
 Până când sfaturi,
 10 Zăcând pre paturi,
 În sufletul meu
 Voi pune cu rău
 Și-n zi și-n noapte
 Duror de moarte
 15 Inima-m multe
 Va simți crunte?
 Și vrăjmașul meu
 Asupră-m cu rău
 Până când, Doamne,
 20 Va-nălța coarne?

²⁸ Versul a fost adăugat marginal de copist, cu semn de identificare a locului său în text.

Dumnezeu! mieu
 Scoate-mă din rău,
 Cată și mă-aur,
 Că te strig cu plâns.
 25 Ochilor lină
 Tu dă lumină,
 Ca nu ca un om
 În moarte s-adorm
 Și să nu-m zică
 30 Fără de frică
 Vrajmașul mie
 C-au luat tărie
 Asupră-m și nu-i
 Mai mult cui să spui.
 35 Cari în vrajmășesc
 Și mă năcăjăsc,
 De mă voi mișca
 Buza ș-or mușca
 Cu bucurie
 40 De-a mea peire. /27r
 Iară oricând eu
 Am avut vrun greu,
 La milă-ț smerit
 Am nădăjduit.
 45 De mântuire,
 Care cu mărire
 Tu în vei face,
 Inima-m s-oa-ntoarce
 Cu mărturie
 50 În bucurie.
 Și eu voi găta
 Cântec ș-oi cânta
 Domnului, care
 Mi-au dat scăpare.
 55 Veasel voi sălta
 Și îi voi cânta
 Înaltului nume
 Domnesc în lume.

PSALMUL 13

în sillave 13

Cel nebun întru a sa inimă deșartă
 Au zis: „Nu e Dumnezeu sau domn preste faptă!”

Stricatu-s-au și urât cu prea vicleșuguri
 S-au făcut într-a sale reale meșterșuguri.
 5 Nu iaste cel ce face supt ceri bunătate;
 Domnul din cereștile au cătat polate
 Preste fiii omeneșt, preste toț, să-i vază
 Oare are cineva înțeleș și pază, /27v
 De iaste la cineva să-l cate²⁹ pre dinsul
 10 Cu credință-n adevăr și cu tot deadinsul.
 Toț câți lăcuiesc supt ceri din drum s-au abătut
 Și, rătăciți fiind toț, netreabnici s-au făcut;
 Nu iaste cel ce face supt ceri bunătate,
 Nu iaste până-ntr-unul având de ea parte!
 15 Au nu vor cunoaște toți câți fărădeleage
 Lucrează și cu drept n-au în calea-a merge?
 Cei ce pre nărodul mieu tirăneaște-apucă
 Și în mâncare pre ei de pâine mănâncă,
 Pre Domnul nu l-au chiebat. Și colo de frică
 20 Ei s-au spământat, unde n-au fost cât de mică,
 Căce Domnul în neamul derepților iaste,
 Iară voi aț rușinat pre sărac de veaste
 În svatul lui, măcară că a lui nădeajde
 E în Domnul pururea și nu să va piarde.
 25 Cine din Sion va da, dară, mântuire
 Lui Izrail ce de mult zace la robire? /28r
 Când Domnul din robie nărodul ș-oa-ntorce,
 Iacov să va bucura, Izrail oa face
 De veselie pompe cu răsuri și focuri,
 30 Ei cu tot nărodul său va sălta în jocuri.

PSALMUL 14

în sillave 7

Doamne, cine s-oa sui
 În lăcașu-ț ș-oa trăi?
 Sau cine de pre pământ
 În muntele tău cel svânt
 5 Cu-ndrăzneală s-oa sui
 Și-ntr-îns s-oa sălășlui?
 Cel ce fără prihană
 Umblă într-a sa hrană
 Și face dereptate
 10 Depărtat de păcate,

²⁹ Scris peste tot καὶ τὸ. Pentru interpretare, vezi studiul introductiv.

Cel care nu bârfește,
 Ci adevăr grăiaște;
 În inimă și limbă
 De vicleșiuguri³⁰ strâmbă /^{28v}
 15 N-au avut, nici la al său
 Vecin n-au făcut vrun rău.
 Și pre rude în amară
 Ei n-au băgat ocară.
 Defăimat iaste la dâns,
 20 Nu fără de jalnic plâns,
 Cel care vicleneaște.
 Iară el însuș slăveaște
 Pre cari au de dâns teamă
 Și-i țin porunca în seamă.
 25 Aseamine-i fericit
 Și de casă-i nu-i lipsit
 Cel ce vecinului său
 Să jură de un băsău,
 Iară nu desăvârsit,
 30 Ca de dâns a fi lipsit,
 Carele al său argint
 În camătă pre pământ /^{29r}
 N-au dat, nice au luat
 Dar despre nevinovat.
 35 Cel ce face aceastea,
 În veac ș-oa ținea veastea.

PSALMUL 15

în sillave 12

Păzește-mă, Doamne, că nădeajdea mie
 Pururea spre tine mi-au fost din pruncie.
 Zis-am cătră Domnul: „Tu Domnul meu ești,
 Că bunătățile mele nu le pohtești!”
 5 Minunate Domnul a sale voi toate
 Au făcut svinților dintr-a sale gloate
 Cari din pământul lui sânt și șed într-însu
 Mai multe petrecându-ș vviața³¹ cu plânsu.
 Slăbiciunile lor s-au înmulțit foarte
 10 Iară după aceastea s-au sârguit toate;
 Adunările lor din sângiur n-oi strânge

³⁰ Scris: **виклешюри**.

³¹ Citește: vi-iața.

Și numele lor supt ceri nu va ajiunge, /29v
 Prin buzele mele să să pomenească
 Și printr-înse în vrun chip să să povestească.
 15 A moștenirei-m și a păharului meu
 Parte iaste svântul și Domnul Dumnezeu.
 Tu ești care iarăș moștenirea mie
 Așez și mă sloboz din val și urgie.
 20 Funi au căzut mie întru cei putearnici
 Ai miei, că nici a mea nu e din nemearnici
 Moștenirea, ce mie putearnică-m iaste
 Și peste tot locul are bună veaste.
 Bine voi cuvânta pre cel ce pre mine
 M-au făcut înțelept cu dar și cu bine,
 25 Că și până în noapte rărunchii miei încă
 M-au muștrat și mi-au dat năcazur cu muncă.
 Pururea am văzut eu mai dinainte
 Pre Domnul înainte luundu-mă-aminte,
 30 Că de-a dereapta mea iaste și să ține /30r
 Ca să nu mă clătesc căzind în rușine.
 Deci pentru aceasta au prins veselie
 Inima-m și limba-m cu prea bucurie
 Și trupul meu încă cu sălășuire
 Va fi și s-oa afla spre nădăjduire.
 35 Că n-ei lăsa în iad sufletul să-m șază,
 Nice svântului tău vei da ca să vază
 Stricăciune; că tu ai făcut, o, svinte,
 Căile vieței de ajiuns cunocute.
 Și de veselie cu prea svânta-ț față
 40 Mă vei împlea să nu aib mai mult în trup greață;
 Până în svârșit într-a ta dereaptă
 Nespusă frâmseate pururea s-arată.

PSALMUL 16

în sillave 6

A mea dreptate
 Auz, împărate,
 Ruga-m ia aminte
 O, Doamne prea svinte; /30v
 5 Cearerea-m să aibă
 În urechi-ț treabă,
 Că nu cu vicleane
 Mă rog ție seamne
 Sau strig cătră tine

10 Cu buze nebune.
 De la svânta-ț față
 Cu a ta povață
 Jiudecata-m iasă
 Că ți u de-a ta casă;
 15 Ochii miei dereptăț
 Să vază prin cetăț.
 Inimii mi-ai făcut
 Ispită cu căzut,
 Noaptea o-ai cercetat,
 20 Ca cu foc m-ai cercat
 Și în mine cu păcat
 Strâmbătate n-ai aflat
 Ca să nu grăiască
 Și să povestească
 25 Gura mea omenești
 Lucruri și pemintești,
 Eu pentru cuvântu
 Buzeloru-ț, svântu,
 Mult năsilnice căi
 30 Am păzit ca pre văi.
 Într-a tale cărăr
 Să umblu ca pre măr
 Pași-m întomneăște
 Și îm săvârșeăște,
 35 Ca nu în zmințeală
 Și întru clățeală
 Pașii miei să vie
 Cu vreo³² [sic!] urgie³³.
 Eu, Doamne, te-am strigat
 40 Că tu m-ai ascultat,
 Pleacă ureachea-ț mie
 Că nu strig cu trufie
 Și-m auz, o, svinte.
 Proastele cuvinte.
 45 Și fă minunate
 Milele-ț, înalte,
 Cel ce mântuire
 Dai fără îndoire
 Celor ce în tine
 50 Nădăjduiesc bine.
 De cei car să apucă
 Și îm stau cu rîcă

/^{31r}

/^{31v}

³² Scris: ѿрѣо.

³³ B.B.: Întăreăște umbletele meale întru cărările tale pentru ca să nu se clinească pașii miei.

Spre a ta dereaptă
 Mână prea curată
 55 Cum iaste de tină
 A ochiului lumină
 Păzită, pre mine
 Păzește, stăpâne /^{32r}
 [.....]³⁴
 Ca un burduf cu vin
 60 Pântecele li-i plin.
 De fiii s-au săturat
 Și la prunci ș-au lăsat
 Rămășițe să n-aibă
 Pre pământ altă treabă.
 65 Iară eu m-oi arăta
 Feaței tale ș-oi cânta
 Întru dereptate,
 Veacinice-mpărate,
 Și când mărirea ta
 70 Mi să va arăta
 Eu mă voi sătura
 Și m-oi bucura.

ΚΛΘΗCΜΑ ΤΕΤ'ΕΛ³⁵

PSALMUL 17

în sillave 7

Doamne, vârtutea mea ești;
 Iubi-ti-oi, că-m folosești!
 Domnul mi-e întărirea,
 Scăparea, izbăvirea, /^{32v}
 5 Ajiutor mi-e Dumnezeu
 Și într-îns, când mi-a fi rău,
 Voi nădăjdui, să aib
 Folos de la el cu grab.

³⁴ O filă lipsește. Custodele paginii 31^v prezintă începutul „În copere”. Textul lipsă are ca echivalent în *B.B.*: 10. Întru acoperirea arepilor tale mă vei acoperi de cătră fața necredincioșilor, celor ce m-au necăjit pre mine. 11. Vrajmașii miei sufletul meu au cuprins; seul lor au închis, gura lor au grăit mândrie. 12. Scoțânu-mă acum m-au încunjurat, ochii lor puseră ca să abată la pământ, 13. Luară-mă ca un leu gata la vânat și ca un puiu de leu lăcuind întru ascunsuri. 14. Scoală-te, Doamne, apucă-i pre ei și-i împiadecă pre dânșii. Izbăvește sufletul meu de cătră cel necurat, sabia ta de la vrajmașii mâinii tale 15. Doamne, den puțini de la pământ împarți pre ei în viața lor și de ceale ascunse ale tale să împlu pântecele lor.

³⁵ În slavonă: Catisma treia.

10 Domnul mi-e apărători
 Și-n năpăști sprijinitori,
 Corn mi-e de mântuire
 Când mă plec pre peire
 Lăudând eu pre Domnul
 Voi chiema, uitând somnul
 15 Și mântuit de vrăjmaș
 M-oi face, și de pizmaș.
 A morței m-au prins durer
 Și-a fărâlegei puter
 Ca râul m-au turburat
 20 Și spre păcat m-au plecat.
 Durori de iad m-au cuprins
 Și-a morței lațur cu plâns. /^{33r}
 Oh, cum m-au întâmpinat
 Și prea m-au încungiurat,
 25 Iară, eu când în năcaz
 Cădeam sau măcară caz,
 Pre Dumnezău am chiebat
 Și la Domnul am strigat.
 Și din altariul său svânt
 30 Glasul meu au auzit
 Și în urechi³⁶ va avea
 La dâns loc strigarea mea.
 Și pământul s-au clătit
 Și cutremur au pățit
 35 Și temeiul s-au clătit
 Munților cu răscolit,
 Căce pre dânsi Dumnezău
 Foarte s-au mâniat³⁷ rău.
 În mânie-i s-au suit
 40 Fum prea groaznic³⁸ și cumplit /^{33v}
 Și foc să va aprinde
 De la față-i și s-oa-ntinde
 Și de la dâns din cuptori
 S-au ațâțat arzători
 45 Cărbuni, și el au plecat
 Ceriurile ca un nalt.
 Pre pământ s-au pogorât
 Supt picioare-i s-au făcut
 Nor, negură, ceață,
 50 Ce mânăște-orice față.

³⁶ Scris: ҫрек.

³⁷ Citește: mâni-at.

³⁸ Scris: гроазни.

Pre heruvim s-au suit
 Ş-au zburat pre fulgi de vânt
 Şi pre-întunearec au pus
 Ca să-i fie lui ascuns;
 55 Cortul lui iaste-mprejur
 (Nu-l va fura nici un fur)
 Apă întunecoasă
 Din nor de văzduh groasă.
 Şi dintru strălucire
 60 Înainte-i cu ştire /34r
 Nor, grindine de foc, cărbuni
 Au trecut ca cu cununi³⁹
 Domnul din ceri au tunat
 Cel înalt glasul ş-au dat.
 65 Trimis-au pre ei săgeţ
 Ş-au răsipit fără preţ,
 Fulgere au înmulţit
 Şi pre ei au ameţit
 Izvorul s-au arătat
 70 A apelor cu zvântat,
 Temeaiele s-au ivit
 A lumiei descoperit,
 De-a ta, Doamne, certare,
 Ce duhul tău cu suflare
 75 A mâniei tale face
 Nelăsând pre răi în pace.
 Că din nălţime au trimis
 Şi la dins m-au luat sus
 Şi din multe de-necat
 80 Ape el m-au rădicat /34v
 De vrăjmaşii miei cei tari
 Mă va mântui şi mari
 Şi de cei ce mă⁴⁰ urăsc
 Cu obicei vrăjmăşesc,
 85 Că mai mult decât mine
 S-au întărit spre-al meu bine.
 În zioa de dosadă
 M-au întâmpinat cu svadă
 Şi mi-au pus Domnul tărim
 90 De m-au scos întru lărgime.
 Izbăvi-m-oa, că m-au vrut,
 Şi de milă m-au umplut

³⁹ B.B.: 14. De lucirea înaintea lui norii au trecut, smidă şi cărbune de foc.

⁴⁰ Scris: м.

- Și Domnul răsplătire
 Mi-a⁴¹ face cu slăvire
 95 Dup-a mea dereptate,
 Ce-i fără răutate,
 Și mi-a⁴² răsplăti mie
 El după curăție, /^{35r}
 Ce mânule-m lucrează
 100 Într-ascuns și în vază.
 Că căile am ferit
 A Domnului ș-am păzit
 Și n-am făcut nici un rău
 Despre Dumnezeu meu,
 105 Că toate a lui jiudecăț
 Înainte-m sânt și-nvăț⁴³
 Și a⁴⁴ lui îndereptăr
 De la mine cu părer
 Nicicum s-au îndereptat,
 110 De-am căzut și-n vrun păcat.
 Și voi fi fără prihană
 Cu dînsul ajiuns de hrană
 Și de-a mea fărăleage
 Cât, mai chiar voi înțeleage,
 115 Mă voi păzi tare foarte
 Știind că aduce moarte. /^{35v}
 Și după-m dereptate
 Domnul îm⁴⁵ va da plate
 Și după curăția
 120 Mâniloru-m, avuția
 Înaintea feaței sale
 Nu mi-a lua fără cale.
 Cu omul cel cuvios
 Fi-vei prea bun și voios
 125 Și cu cel nevinovat
 Face-te-ai svânt și curat.
 Cu cel ales de-i umbla
 Firea-ț nu să va schimba,
 Iară cu îndărătnic
 130 Fi-vei apric [sic!] și sâlnic.
 Că tu nărodul smerit

⁴¹ Scris: мѣа.

⁴² Idem.

⁴³ Scris: шнѣнвѣц.

⁴⁴ Scris: ка.

⁴⁵ Scris: ꙗн.

Vei mântui de perit
 Și mândrilor vor peri
 Ochii, că tu-i vei smeri. /^{36r}
 135 Că luminătorul meu
 Lumina-vei, Dumnezeu,
 Lumina-vei, Dumnezeu,
 Greu întunearecul meu!
 Că cu tine de ispită
 140 M-oi izbăvi cât de multă
 Și cu tine, Dumnezeu,
 Treaci-oi zâdul cât de rău⁴⁶.
 Că calea Domnului meu
 N-are prihană și rău
 145 Și cuvintele lui sânt
 Lămurite cu foc svânt;
 Tuturor e scutitor
 Ce-l roagă de ajutor
 Și nădejdea cu deadins
 150 Au și-ș așază într-îns.
 Că cine e Dumnezeu
 Afară de Domnul meu? /^{36v}
 Sau cine e Dumnezeu
 De nu Dumnezeu meu?
 155 Doamne, cel ce mă încingi
 Cu putere și mă strângi
 Și calea mea spre hrană
 Ai pus fără prihană
 Cel ce mie, unui șerb,
 160 Picioarele-m ca de cerb
 Îm săvârșești și mă sui
 Peste-nalte și mă pui,
 Cel ce mânil-m înveț
 La război a fi hăreț
 165 Și brațele mele ai pus
 Arc⁴⁷ de-aramă nesupus⁴⁸,
 De mântuire mi-ai dat
 Scuteală ca cel înalt;
 Dereapta-ț m-au sprijinit
 170 Și pedeapsa-ț în svârșit /^{37r}

⁴⁶ B.B.: 31. Căci tu vei lumina luminătorul meu, Doamne Dumnezeul meu, lumina-vei întunearecul meu. 32. Căci întru tine mă voi izbăvi de băntuială și cu Dumnezeul meu voi sări zidul.

⁴⁷ Scris: аркъ.

⁴⁸ B.B.: 37. Învățând mâinile mele la război și ai pus arc de aramă brațele mele.

- La greu m-au îndereptat
 Ca să nu piei în păcat.
 Și a ta pedepsire
 M-oa-nvăța această fire.
- 175 Supt mine tu ai lățit
 Pașii miei și ai lărgit
 Și urmele-m n-au slăbit
 Fiind de vrăjmași gonit,
 Pre cari eu îi voi goni,
- 180 Prinde-i-voi ș-oi izgoni
 Și până ce s-or săvârși
 Eu nu m-oi învârteji
 Năcăji-i-vor și a sta
 N-or putea, nice sălta,
- 185 Supt a meale vor cădea
 Picioare și vor scădea.
 Și pre mine ai încins
 Cu putearea ta de sus, /^{37v}
 Unde voi fi la război,
- 190 Eu să nu dau înapoi;
 Pre toț ai împiedecat,
 Căț asupră-m s-au sculat
 Și pre toți supt mine-ai dat,
 Ca să piaie prin păcat.
- 195 Și al vrăjmașilor miei
 Mi-ai dat dosul ca de miei
 Și pre cei ce mă urăsc
 I-ai pierdut, căce greșesc.
 Strigat-au și nu era
- 200 Cine cu dinși va-nsăra,
 Nice care mântuiaște
 Și de năpăști scuteaște⁴⁹;
 Cătră Domnul au strigat
 Și lor glas n-au arătat.
- 205 Și eu pre dinși voi orbi
 Și ca praful voi zdrobi, /^{38r}
 Ce e de vânt aruncat
 Și-n mii de părți spulbărat
 Și ca tina de pre drum
- 210 Ștearge-i-voi ș-oi face fum,
 De-a nărodului price
 M-ei scutit cu ferice

⁴⁹ B.B.: 67. Strigară și nu era cel ce mântuiaște

- Și peste limbi m-ei pune
 Cap și înalt m-ei spune.
 215 Nărodul ce n-am știut
 Prea cucerit mi-au slujit⁵⁰
 Într-a urechiei auz
 El m-au auzit cu bâz.
 Fiii streini mi-au mințit
 220 Și cu toț s-au învechit
 Și din cărări au șchiopat,
 Că prea greu au lunecat.
 Viu e Domnul și al meu
 Blagoslovit Dumnezău, /^{38v}
 225 Al mântuirii meale
 Cu nădejde scuteale;
 Înalțe-se, Dumnezău,
 Și mă scoată de la rău.
 Dumnezău iezbândire⁵¹,
 230 Cel ce-m dai cu mărire
 Și supt tine tu de sus
 Năroadele ai supus,
 Tu, izbăvitoriul meu,
 De vrăjmașii cu băsău
 235 Ai miei cei mult mânioș,
 Ce să scoală însetoș
 Asupră-m, m-ei înălța
 Și de dinșii m-ei cruța
 Și de omul nederept,
 240 Ce-m vrăjmășeaște-n deșert,
 Înșuț mă vei izbăvi,
 Că năpatea mi-ei privi. /^{39r}
 Pentr-aceasta eu ție
 În limbi cu curăție
 245 M-oi mărturisi, Doamne,
 Și numele-ț în coarne* *Adecă în buține
 Voi cânta, o, svinte,
 Cerescule părinte,
 Cel ce mântuirile
 250 Mărești și scutirile
 Împăratului și faci
 Milă lui David în veaci,
 Unsului tău, și cu dins,
 Seminției lui nestâns.

⁵⁰ B.B.: Norod, carele n-am cunoscut, mi-au slujit mie.

⁵¹ Scris: езвѣндирѣ.

Măririle lui Dumnezeu
 Ceriurile vestesc⁵², zău,
 Și a mânilor lui faptă
 Tăria spune și-arată.
 5 Zioa zilei cuvânt spune,
 Noaptea nopței minte pune /^{39v}
 Nu sânt graiur, nici cuvinte
 Ascunse sau tănuite
 Glasul lor să nu să-auză
 10 Și tot locul să nu prinză.
 În tot pământul au ieșit
 Vestea lor cu glas slăvit,
 Cuvintele lor s-au întins
 Marginea lumiei de-au cuprins.
 15 Lăcașul și-au pus în soare,
 Cine-i care să-l coboare?
 El ca un mire-i ce iase
 Din cămara-și de la mease.
 Bucura-s-a să alearge,
 20 Ca uriașul⁵³ ce mearge
 Cu de sânge într-a sa cale
 Necătând de deal sau vale.
 Dintr-ale ceriului margini
 Ieșirea-i e fără sarcini /^{40r}
 [.....]⁵⁴
 25 Dară greșalele cine
 Le va preceape, stăpâne?
 De ale mele ascunse
 Și la ivală neajiușe,
 Doamne, tu mă curățește
 30 Și pre robul tău scutește
 Și mă iartă de streine
 Ce s-ating cu rău de mine

⁵² Scris: בערעעצ.

⁵³ Scris: שריאשוול.

⁵⁴ Lipsește o filă. În *B.B.* îi corespunde următorul text: 7. Și istovul lui până în marginea ceriului, și nu iaste cel ce să va ascunde de căldura lui. 7. Leagea Domnului fără prihană e, întorcând suflete; mărturia Domnului credincioasă e, înțeleptind pruncii. 9. Direptățile Domnului direpte-s, veselind inema; porunca Domnului lucie iaste, luminând ochii; 10. Frica Domnului curată e, rămânând în veacul veacului, judecățile Domnului adevărate-s, îndireptate deodată. 11. Pohtite-s mai mult decât aurul și piatra cinstită multă și mai dulce decât mierea și fagurul. 12. Pentru că și robul tău păzește acestea, și păzind acestea, răsplătime multă.

Cari, de nu mă vor stăpâni,
 Neîndoit voi izbucni
 35 Și atunci fără prihană
 Voi fi umblând după hrană.
 Și de mare, atunci, păcat,
 Eu mă voi face chiar, curat.⁵⁵
 Și vor fi întru plăcere
 40 Cuvintele gurei mele
 Și gândul inimiei mele
 Înainte-ț cu tocmeale /40v
 Pururea va fi căzute,
 Dorite și prea plăcute.
 45 Dumnezeu, ajiutorul meu
 Și izbăvitoriul de rău.

PSALMUL 19

în sillave 13

În zioa năcazului, Domnul să te-auză⁵⁶
 Și-al lui Iacov Dumnezeu nume te cuprinză
 Cu scuteală și-ajiutor dintru cel svânt ție
 Trimiță și din Sion sprijineală-ț vie.
 5 Toate jârtvele tale însuș pomenească
 Și arderea-ț cea de tot grasă să topească,
 Domnul, după inimă-ț dea ție ce-i ceare
 Și-ți plinească tot svatul cu a sa puteară.
 Bucurie voi avea de-a ta mântuire
 10 Și-n numele Domnului Dumnezeu mărire
 Vom avea și el toate cearerile tale
 Plinească și-ntocmească cu bun rând și cale.
 Eu acmu am cunoscut c-au mântuit Domnul
 Pre unsul său de vrăjmaș și i-au suit cornul⁵⁷. /41r
 15 Auzi-l-va pre dinsul din ceriul său cel svânt
 Și va-nălța slava lui de mirat pre pământ.
 Mântuirea dereapte-ț întră puter iaste
 Și n-a lăsa pre vrăjmaș să scape de veaste⁵⁸.
 Aceștia – în căruțe și aceștia-s pre cai

⁵⁵ B.B.: 13. Greșalele cine le va priceape? Dtru ceale ascunse ale mele curățește-mă și de cătră cei streini cruță pre robul tău! 14. De nu mă vor stăpâni, atuncea fără prihană voi fi și mă voi curăți de păcat mare.

⁵⁶ Scris: **те азъ.**

⁵⁷ B.B.: 6. Plinească Domnul toate cearerile tale. Acum cunoscuu că au mântuit Domnul pre unsul lui.

⁵⁸ B.B.: 7. Asculta-l-va pre dânsul din ceriul cel sfânt al lui, în sile – mântuirea direaptei lui.

20 Noi numele Domnului îl vom chiema la vai.
Și ei s-au împiedecat și-au căzut degrabă,
Noi ne-am sculat și-am umblat cu rând bun și treabă
Pre împăratul Doamne, de răi mântuiaște
Și oricând te vom chiema, ne-auzi părințește.

PSALMUL 20

în sillave 6

Într-a ta puteare,
Doamne, și aveare
Va sălta-împăratu
Și și-oa iuți svatu,
5 De-a ta mântuire
Ce-i faci cu mărire
În zi și în noapte
S-oa dezmierda foarte. /41v
Inima lui te-au vrut
10 Și cu dor au cerșut;
Lui, Doamne, i-ai dat
Cu braț îndurat,
Pre dinsul n-ai lipsit
Or de ce te-au pohtit
15 Ș-a buzele lui voie
Ai prisosit de voie.
Cu blagosovire
De bunățăfire
L-ai întâmpinat
20 Și l-ai îmbrățoșat,
Pre al lui cap ai pus
Tu cunună de sus
De pietri prea scumpe,
Iară nu din râpe.
25 Viață de la tine
Au cerșut, stăpâne, /42r
Și de zi lungime
I-ai dat cu lățime.
În mântuirea ta
30 El veasel ț-oa cânta,
Că-ntr-însă e mare
Slava lui cu zare.
Preste dâns vei pune
Mărire, stăpâne,

35 Mare cuviință
 Dup-a lui credință.
 Că-n veaci de vecie
 Cu puternicie
 Lui blagoslovire
 40 Vei da cu mărire.
 Svânta-ț a ta față
 Lui i-oa fi povață
 Întru bucurie
 Prea cu veselie. /42v
 45 Căce împăratul
 Nădejdea și svatul
 În Domnul o are
 Fără de schimbare
 Într-a celui înalt
 50 Milă având el svat,
 Nu să va ispiti
 Din gând a să clăti.
 La toț vrăjmașii tăi
 Cari îți sânt foarte răi
 55 Mâna-ț să găsească
 Și să-i pedepsească.
 Și a ta dereaptă
 Să afle cu plată
 Pre toți, cari pre tine
 60 Te urăsc, stăpâne.
 Ca un cuptor de foc
 Pune-i-vei la soroc /43r
 În vremea feaței tale,
 Arătând tu lor cale.
 65 Cu a sa mânie,
 Domnul, lor urgie
 Le va da și focul
 Le-a mânca norocul.
 Rода lor din pământ
 70 Vei piarde tu, cel svânt,
 Și sămânța lor
 Din fiii oamenilor.
 Că asupră-ț reale
 Au plecat și greale
 75 Au cugetat svatur
 Ce n-or avea statur.
 Că dos îi vei pune
 Și în rămaș de tine.
 Vei găti lor față

80 Ca să-i bată ceața.
Înalță-te, Doamne,
Într-a tale coarne
Și cu a ta putere
Le adu lor fiiare⁵⁹.
85 Iară noi vom cânta
Și cu slavă vom purta
Puterile tale
Prin munți și pre vale.

/43v

PSALMUL 21

în sillave 10

Dumnezăule, Dumnezău meu,
Pentru ce m-ai lăsat la⁶⁰-atât greu?
Spre mine tu din ceri ia aminte
Și cu milă mă ajiută, svinte!
5 Departe sânt de-a mea mântuire
Cuvintele ceale de perire,
A căderei meale în păcate
Cari nu-m dau din binele tău parte.
Dumnezăul meu, zioa voi striga
10 Și mă vei auzi, când ti-oi ruga
Și noaptea; și n-a fi spre nebunie
Sau spre neprecepere aceea mie.
Iară tu lăcuiești întru cel svânt
Lauda lui Izrail pre pământ.
15 Părinții noștri au nădăjduit
Spre tine și pre dinși ai izbăvit;
Cătră tine în nevoi au strigat
Și s-au mântuit că i-ai ascultat,
Spre tine ei toț au nădăjduit
20 Și rușine necăir n-au pățit.
Iară eu nu sânt om, ci sânt rămă,
Viirme⁶¹, gândac și de ape spumă,
Tuturor oamenilor ocară,
Nărodului defăimare rară.
25 Toț, car m-au văzut, m-au batjocurit,
Din buze au grăit, din cap au clătit,
Zicând: „Și pre Domnul au nădăjduit,

/44r

/44v

⁵⁹ Scris: *φίιαρε*. Citește: fi-iare.

⁶⁰ Scris: *λη*.

⁶¹ Scris: *βίιρμε*. Citește: vi-iarme.

El izbăvească-l de la pătimit,
 Mântuiască-l, căce el pre dânsul
 30 Îl voiaste cu tot într-adinsul!”
 Că tu ești din pânțece ce m-ai tras
 Și de la țâța maicei-m or în ce ceas.
 Nădejdea în ești că spre tine eu
 M-am aruncat cuetând eu din zgău;
 35 Din pânțelece maicei-m în ești
 Dumnezău și să nu mă părăseșt.
 Nice te depărta de la mine
 Că-i aproape năcazul și cine
 Să-m ajiute și să mă scoată nu-i,
 40 Nici am cui obidele să-m spui.
 Viței foarte mulți m-au încungiurat
 Și taur graș împrejur m-au luat.
 Gura lor asupra mea au căscat
 Ca leul răpind și răcnind turbat. /45r
 45 Ca apa m-am vărsat și a meale
 Oase s-au răsipit din tocmeale.
 Și în mijlocul pânțecelui meu
 Inima-m au rămas fără său,
 Ca ceara ce să topeaște de foc
 50 S-au făcut și s-au zgârcit ca-n toc.
 Și ca vasul de lut ce e crăpat
 Vârtutea mea în trup mi s-au uscat
 Și limba-m de grumazi-m s-au lipit
 Și-n țărâna morței m-am coborât.
 55 Căce mulți dulăi m-au încungiurat,
 Săborul celor vicleni m-au călcat.
 Mânule-m, picioarele-m au săpat
 Și toate oasele-m au numărat
 Și ei au socotit și au privit,
 60 Hainele mele șie au împărțit,
 Sorți pentru cămașă-m au aruncat
 Și acel nevreadnic o au îmbrăcat⁶². /45v
 Iară tu, nu depărta, stăpâne,
 Ajiutoriul tău de cătră mine,
 65 Spre sprijineala mea ia aminte.
 Din armă sufletul meu, svinte,
 Scoate și pre cea ună născută
 A mea din mâna câinelului cruntă⁶³.
 Din gura de leu mă mântuiaște

⁶² B.B.: 19. Și ei socotiră și mă văzură, împărțiră hainele mele și pre îmbrăcămtea mea aruncară sorți.

⁶³ B.B.: Izbăveaște de la sabie sufletul meu și den mâna câinelui pre cel singur născut al meu.

70 Și smereniia mea izbăveaște
Dintr-a inorogilor coarne,
 Ca să-ț cânt laude în canoane.
Fraților miei numele-ț voi spune
 Și în mijloc de săbor pre tine
75 În psalmi te voi cânta-mpărate,
 Ca să ierți robul tău de păcate.
Voi, cei ce aveț teamă de Domnul,
 În laudele lui unflaț cornul,
A lui Iacov seminție toată,
80 Măriți-l cu cântece în gloată! /46r
De dâns toată semințiia teamă,
 A lui Izrail care să chiamă,
Că pre sărac într-a lui rugă
 N-au defăimat cu ocăr de fugă,
85 Nici de la mine ș-au întors fața,
 Ca să mă-ajungă gerul și ghiața.
Și el m-au auzit când eu din pat
 Cu glas de umilință l-am strigat.
Lauda mea iaste de la tine
90 Și eu în săbor mare, stăpâne,
Voi face mărturisire ție
 Și a rugiloru-m avuție
Voi da înaintea car au teamă
 De tine și te bagă în seamă.
95 Mâncând să vor sătura săracii
 Și pre Domnul vor slăvi mortacii;
Cei car cu dor pre dânsul îl cată
 Și-i slujesc cu fața curată, /46v
A căror inima tot vie
100 Le va fi întru veaci de vecie;
Aduce-ș-vor de Domnul aminte
 Și s-or întoarce la dîns cu cinste
A pământului margin toate
 Cu alalte de supt ceriur gloate
105 Și-nainte-i vor da-nchinăciune
 Moștenirile cu plecăciune
A neamurilor de supt cer toate
 Smerindu-să pân la pământ foarte.
Că a Domnului împărăția
110 Iaste și însuși stăpânăria
Preste neamur supt cer ține
 Pre car în dar mângâie cu bine.
Toț grașii pământului au mâncat
 Și înaintea lui s-au închinat

115 Și toț car să pogoară în pământ
Înainte-i vor cădea ca de vânt. /^{47r}
Iară sufletul meu lui viază
Și seminția mea la dins pază
Și slujbe credincioase va face,
120 Ca să aibă odihnă în pace⁶⁴.
Neamul cel viitor să va spune
Domnului cu semn de plecaciune
Și vor vesti a lui dereptate
Svântă și fără răutate
125 Nărodului care să va naște,
Ce-au făcut Domnul și el îl paște.

PSALMUL 22

în sillavé 5

Domnul mă paște
Și mă grijaște
Și n-oi fi lipsit
Nimic pre pământ.
5 Într-al pășiunei
Și al odihnei
Loc, lăcaș mie
Mi-au dat să-m fie,
La apă lină
10 El de odihnă.
Fără prihană
Mi-au făcut hrană
Și sufletul meu
Au întors din rău. /^{47v}
15 Pre-a dereptăței
Ș-a bunătăței
Cărăr povață
Mi-au fost de față
Pemtr-al lui nume
20 Ce-i svânt în lume.
Că de voi umbla
Și mă voi afla
În umbra morței,
De-a răutăței
25 Chip nu m-oi teame,
Nici voi geame

⁶⁴ B.B.: Și sufletul meu lui trăiaște și semenția mea va sluji lui.

Că tu cu mine
 Ești de-mi dai bine,
 Că toiagul tău
 30 Și varga-ț de rău
 Ea m-au mângâiat
 La greu tânguiat;
 Mie mainte
 Foarte cu cinste
 35 În scumpă casă
 Mi-au gătit masă,
 În preajma căror
 Pre mine cu dor
 Ei mă năcăjesc
 40 Și mă izmenesc.
 Capul meu ai uns
 Cu unt-de-lem scurs
 Și păharu tău
 Pre mine prea greu,
 45 Ca un puternic
 Îmbătând vreadnic,
 Mila-ț pre mine
 Va goni bine.
 Zilele toate
 50 Până la moarte, /48r
 Ca să lăcuiesc⁶⁵
 Eu și să trăiesc⁶⁶
 Șezând la masă
 La Domnu-n casă
 55 În zile multe,
 Lungi și cărunte.

PSALMUL 23

în sillave 13

Al Domnului pământu și plinirea-i iaste,
 Lumea și toți car trăiesc într-însă cu veaste.
 Aceasta pre mări i-au pus singur temeliia
 Și pre râur l-au gătat și i-au dat tăria.
 5 Și cine să va sui în domnescul munte
 Sau cine în svântul lui loc va sta cu cinste?
 Cel nevinovat la mâni cu inimă bună,

⁶⁵ Scris: лъкоуиескѹ.

⁶⁶ Scris: тръиескѹ.

Carele sufletul său în deșert nu sună
 Și vecinului, viclean n-au făcut jurământ,
 10 Cât au fost și au trăit după legi pe pământ.
 Acesta de la Domnul bună cuvântare
 Va lua și-oa câștiga milă cu-ndurare,
 De la mântuitorul⁶⁷ Domnul său Dumnezeu
 Pre carele el șie și l-au ales din zgău. /^{48v}

15 Acesta iaste neamul celor ce cată
 Pre Domnul și car cearcă fața cea curată
 A lui Iacov Dumnezeu care cu cuvântu
 Din nimic au fapt toate, ceriu și pământu.
 Porțile voastre, prințiipi, rădicaț cu grabă
 20 Și vă rădicaț voi porți veacinice la treabă,
 Că împăratul slavei prin voi cu mar gloate
 Va întra, adunate din părțile toate.
 Cine acest împărat al mării iaste
 Ce vine cu atâta hvală și poveaste?
 25 Domnul cel tare iaste și prea mult putearnic!
 Care-nalță la război pre slab și nemearnic.
 Porțile voastre, prințiipi rădicați cu grabă
 Și vă rădicaț voi porți veacinice la treabă,
 Că împăratul slavei prin voi cu mari gloate
 30 Va întra, adunate din părțile toate.
 Cine acest împărat al mării iaste
 Ce vine cu atâta hvale și poveaste? /^{49r}
 Domnul al puterilor, el acesta iaste,
 Împăratul mării cu atâta veaste.

КАΘΗΜΑ ΥΕΤΒΛΡΤΑΛ⁶⁸

PSALMUL 24

în sillave 10

Cătră tine, Doamne, am rădicat
 Sufletul meu de vrăjmaș supărat
 Dumnezăul meu, eu a mea nădeajde
 În tine am pus și n-o voi piarde,
 5 Ca în veac să nu paț eu rușine
 Nici vrăjmașii să răză de mine.
 Că toț cei ce te rabdă pre tine,

⁶⁷ Scris: МЪНТЪТОРИУЛ.

⁶⁸ În slavonă: Catisma patra.

Nu s-or rușina lipsiț de bine;
 Toț, car fărăleage lucrează
 10 În deșert să rușineaze-n vază.
 Căile tale, Doamne-m arată
 Și cărările tale cu luminată /49r
 Învățătura tu mă învață,
 Să nu scapăt în băznă și-n ceață.
 15 Spre al tău adevăr mă-ndereaptă
 Și mă-nvață pre calea dereaptă,
 Căce tu ești mântuitoriul meu,
 Dumnezeu ocrotitoriul de rău,
 Și pre tine eu zioa toată
 20 Te-am așteptat șezând în gloată.
 Doamne, de îndurări-ț ia aminte
 Și de zilele-ț adu-ț, prea svinte,
 Căce din-ceput, din veac de veac sânt,
 Cari tu le dai șerbilor pre pământ.
 25 A tinereațeloru-m păcate
 Ș-a neștiinței-m, în carte
 Nu scie, nici pomeni, Doamne,
 Să nu caz, după jiudeț, la coarne.
 După milă-ț tu mă pomeneăște,
 30 După bunătate-ț mă socoteăște. /50r
 Bun și drept iaste Domnul
 Pentr-aceaste va zdrobi cornul
 Celor ce greșesc și le va pune
 Leagea-n cale cu înțelepciune.
 35 Și pre cei blânzi el la jiudecată
 Va-nderepta pre dereapta treaptă,
 Pre cei blânzi va învăța a sale
 Căi în adevăr, fără taclale.
 Toate căile Domnului meu sânt
 40 Milă și adevăr celor cu gând svânt,
 Car așezământul lor îl cată
 Și pre mărturiile-i să ceartă.
 Pentru numele tău, dară, Doamne,
 Curățeăște-m păcatul de seamne,
 45 Căce mult iaste și mi-i prea teamă
 Că n-oi putea să dau de dins seamă⁶⁹.
 Cine iaste omul ce să teame
 Și sufletul de Domnul îi geame?
 În calea ce-au ales leage va pune
 50 Și, cum s-oa chivernisi, n-oa spune, /50v
 Sufletul lui în bunătăț sălaş

⁶⁹ B.B.: 12. Pentru numele tău, Doamne, și iartă păcatul meu, că mult iaste.

Avea-va fără frică de pizmaș
 Și seminția lui în moștenire
 Va fi pre pământ fără svârșire.
 55 Celor ce de Domnul li-i teamă,
 Întărire le iaste și-i chiamă
 Și a sa el lor făgăduință
 Va arăta cu bună credință.
 60 Ochii miei pururea sânt spre Domnul
 Și nu s-oa lipi de dinșii somnul,
 Că el picioarele mele din laț
 Va scoate să dau cu vrăjmașii harț.
 Cată spre mine și îm fă milă,
 Că-s unul născut sărac cu chilă⁷⁰.
 65 Năcazurile inimiei mele
 S-au înmulțit cu nespuse greale;
 Din nevoile mele mă socoate
 Ca să nu paț fără vreame moarte.
 Vezi-m smerirea și osteneala
 70 Și-m lasă în dar toată greșala. /^{51r}
 Vezi-m vrăjmașii că s-au înmulțit
 Și cu rea urâciune⁷¹ m-au urât.
 Sufletul meu tu, Doamne, păzește
 Și de-ai miei vrăjmași mă izbăvește,
 75 Ca să nu mă rușinez, că-n tine
 Am nădăjduit de prunc, stăpâne.
 Cei derepți și fără răutate
 S-au lipit de mine la parte,
 Că eu te-am așteptat, o, Doamne,
 80 Să mă scap din năcazur și coarne.
 Dumnezeu, tu izbăvește
 Pre Izrail care să căznește,
 De năcazurile lui toate,
 Ca să te cânte până la moarte.

PSALMUL 25

în sillave 7

Doamne fă-m jiudecată,
 Că în nerăutate
 Eu, cu dereaptă faptă,
 Am umblat după carte. /^{51v}

⁷⁰ B.B.: 17. Priveaște preste mine și mă miluiaște, căce sângur născut și sărac sânt eu.

⁷¹ Scris: *врачине*.

5 În Domnul eu nădeajde
 Având încredințată
 Fi-voi ca un pom vearde
 Neslăbind niciodată.
 Fă-m ispită, o, Doamne
 10 Și cum vei tu mă cată
 Și eu Ț-oi da pocloane
 În viața⁷²-m în toată.
 Rărunchii miei aprinde
 Și inima-m arde,
 15 Că mila ta să-ntinde
 Și pre ochii miei cade.
 Și că bine am plăcut
 Întru adevărul tău,
 Cinste ție cu căzut
 20 Înălțându-ț eu din zgău.
 Cu adunarea deșartă
 Eu n-am șezut la taine /^{52r}
 Sau m-am purtat vrodată
 Întru ale ei haine.
 25 Și eu cu cei ce calcă
 Leagea într-a lor svatur
 N-oi intra, ce-a lor falcă
 Voi zdrobi de mascur.
 Urât-am adunarea
 30 A celor ce viclenesc,
 Cari cu mândrie narea
 Îș umflă și șalviresc.
 Și cu cei necredincioș
 N-oi șede la vorbă
 35 Și, de-or fi și putincioș,
 Cu dâns n-oi mânca ciorbă⁷³.
 Mânile mele curat
 Întru cel nevinovat
 Voi spăla fără păcat
 40 Să nu caz cumva în laț. /^{52v}
 Și jirtăvnicul tău
 Voi încungiura, Doamne,
 Doamne, Dumnezeu! mieu,
 Cu smerite pocloane.
 45 Cu al laudei tale
 Eu glasul să auz⁷⁴

⁷² Citește: vi-iața.

⁷³ B.B.: 5. Urât-am adunarea celor ce să viclenesc și cu cei necredincioși n-am șezut.

⁷⁴ Scris: аѳаѳ.

Și să-ț spui⁷⁵ minunile
 Cu zăcere de căpuz.
 Ai tale case, Doamne,
 50 Eu bună cuviință
 Am iubit cu pocloane
 Să-m fii de folosință.
 Așijderea am iubit
 Loculu-ț cel de slavă
 55 Sălașului tău slăvit
 Pre pace și pre zarvă.
 Ca cu cei necredincioș
 Sufletul să nu-m pierz eu /53r
 Sau cu sânghiur sătoș
 60 Viața să-m petrec rău,
 Întru a căroră mân
 Fărădelegile sânt
 Și ca nește turbaț câni
 Latră pre bun pre pământ.
 65 A lor mână dereaptă
 S-au prea împlut de darur⁷⁶,
 Numai le-a fi răsplată
 Nu după multe ceasuri.
 Eu, însă, ca un sărac
 70 Întru nerăutate
 Am umblat și, prea prostac,
 Păzindu-m a mea parte.
 Izbăvește-mă, Doamne,
 Și tu mă miluiaște,
 75 Scoțindu-m din coarne,
 Să nu piei tâlhăreaște. /53v
 Piciorul meu au stătut
 Întru-ndereptare
 Fi-vei, Doamne, bine vrut
 80 De mine în adunare.

PSALMUL 26

în sillave 13

Luminare îm iaste, mântuire, Domnul;
 De cine mă voi teame, ce-o să-m facă omul?
 Scutitorul vieței mele Domnul iaste;

⁷⁵ Scris: *ѿѿѿѿ*.

⁷⁶ *B.B.*:9. Să nu pierzi cu cei necredincioși sufletul meu și cu oamenii sânghiurilor viața mea, 10. Căroră sânt în mâni fărădelegile, direapta lor s-au împlut de daruri.

De cine m-oi îngrozi lovit fără veaste?
 5 Când aproape de mine ar veni car fac rău
 Trupul să mi-l mănânce sau să-nece în tău,
 Vrăjmașii miei și cei car îm sânt cu năcazuri
 Au slăbit și au căzut la greu și marazuri⁷⁷.
 Tabără asupra mea de-a fi rânduică,
 10 Inima nu mi-a cădea de frică-n ispită.
 Război⁷⁸ de s-ară scula asupră-m; într-însu
 Tare am nădăjduit cu tot într-adinsu.
 Una eu de la Domnul am cerșut și, iată,
 Aceaea⁷⁹ o voi cerca în viața⁸⁰ -n toată: /^{54r}
 15 Ca într-a Domnului eu prea curată casă
 Zilele-m să-m chieltuiesc zvorindu-i la masă,
 Ca frâmseatea lui să văz și a lui prea svântă
 Bisearecă eu să cerc⁸¹ cu inimă-nfrântă
 Că-ntr-a răutăților meale zi pre mine
 20 În cortul său m-au ascuns, vrând să-m facă bine,
 În ascunsul cortului său m-au acoperit,
 Nevrând ca să mă vază de vrăjmașii-m perit.
 Pre piatră m-au înălțat preste vrăjmaș, iată,
 Capul meu au înălțat să nu caz în ceartă.
 25 Împrejur eu am umblat și-n cortul lui mare
 De laudă i-am jirtvit jirtvă cu strigare.
 Glăsui-voi Domnului și-i voi cânta slavă,
 Zicând: „Auz glasul meu fără de zăbavă,
 Glasul cu carele eu înainte-am strigat
 30 Și cu milă m-ascultă, bunul meu împărat!
 Ție inima-m Ț-au zis: „Căta-voi pre Domnul
 Și ce-m va putea mie ca să-m strice omul?”
 /^{54v}
 Fața-m pre tine au cătat și eu, Doamn-Ț, fața
 Voi căta și voi ceare cât mi-a fi viața⁸²⁸³.
 35 Fața-Ț tu să nu-Ț întorci, Doamne, de la mine
 Și de cătră robul tău mânios, stăpâne,
 Să nu te abaț, ci-m fii tu ajiutori mie,
 Ca să nu fiu lepădat de a ta mânje
 Și să nu fiu eu lăsat, Doamne, de la tine

⁷⁷ B.B.: 4. Cei ce mă necăjesc și vrăjmașii miei, ei au slăbit și au căzut.

⁷⁸ Scris: рѣзвою.

⁷⁹ Scris: ачѣ.

⁸⁰ Citește: vi-iața.

⁸¹ Scris: черкѣ.

⁸² Citește: vi-iața.

⁸³ B.B.: 13. Ție au zis inima mea: „Pre Domnul voi ceca!”. Cercă-te fața mea, fața ta, Doamne, voi cerca.

40 Oh, mântuitorul meu, grăbește-m cu bine,
 Că de tată și mamă de mic sânt părăsit!”
 Iară Domnul m-au luat, m-au crescut și m-au hrănit’.
 Tu, Doamne, mie pune în calea ta leage
 Și-n cărarea dereaptă spune-m cum voi merge,
 45 Pentru vrăjmașii miei⁸⁴, cari în zi și în noapte
 Îm întind curse să viu mai curând la moarte.
 În sufletele celor ce-m fac supărare
 Nu mă da, că s-au sculat asupra-m cu mare
 Gâlceavă și mărturii nedereapte multe
 50 Au pus cu mincinoase asupra-m cuvinte. /55r
 În pământul celor vii crez că bunătatea
 Domnului o voi vedea, precum scrie Cartea”
 Tu pre Domnul așteaptă și te-mbărbătează,
 Inima-ț să-ntărească și nimic nu scază
 55 Și pre Domnul nezmintit îl îngăduiaște,
 Că el pre cel obidit singur ocroteaște.

PSALMUL 27

în sillave 10

Cătră tine eu, Doamne, voi striga,
 Dumnezeu! mieu, și voi alerga,
 Ca să nu taci tu de cătră mine
 Văzându-m năcazurile pline!
 5 Ca nu cumva despre mine să taci
 Și să nu fiu eu la boală-m făr’ vraci
 Și mă voi asemena celor ce cad
 Și să coboară în groapă la iad.
 Glasul rugei mele auz, Doamne,
 10 Când te rog cu smerite pocloane, /55v
 Când cătră beseareca-ț cea svântă
 Mânile-m rădic în grijă multă.
 Și să nu mă tragi cu păcătoșii,
 Nice să mă pierzi cu minciunoșii,
 15 Cu cei ce lucrează strâmbătate,
 Cu vecin grăind pace din Carte,
 Iară în inima lor țin nespuse
 Reale și vicleșuguri ascunse.
 Doamne, după lucrul lor plată
 20 Le dă și le fă ne-ntârziată,
 După vicleșugul lor de izvod

⁸⁴ Scris: мнѣѣ.

Prinde-i și-i încurcă în năvod.
 Și după faptele mânilor lor
 Dă-le și-i cercetază cu omor
 25 Și dup-a lor chiară răsplătire
 Le răsplătește lor cu peire.
 Că spre lucrurile Domnului ei
 N-au înțeleș, nici ș-au pus temei,
 Nici spre lucrurile mânilor lui
 30 Cu deadins n-au vrut a nădăjdui;
 Iară tu pre dinșii îi vei surpa
 Și nu-i vei zidi până ce-or crăpa.
 Domnul bine-i cuvântat, că glasu
 Rugăciunei mele în tot ceasu,
 35 Când eu l-am strigat mi l-au auzit
 Și de toț vrăjmașii m-au mântuit.
 Domnul mie îm iaste ajiutor
 Și-n toate năpăștile scutitori,
 Spre dins inima-m au nădăjduit
 40 Și or în ce greu m-am ajiutorit.
 Și trupul meu au înflorit foarte
 Și cu voia mea până la moarte,
 Lui eu voi face mărturisire⁸⁵.
 Căce Domnul iaste întărire
 45 Nărodului său și scutitor,
 Mântuire-i unsului său cu dor.
 Pre nărodul tău, Doamne, mântuiaște
 Și moștenirea-ț blagosloveaște
 Și pre ei îi rădică și-i paște
 50 Și pân în veac cu milă grijaște.

PSALMUL 28

în sillave 7

Voi, fiii lui Dumnezeu,
 Printr-îns scăpaț de la rău,
 Domnului fără de preț
 Fii de bărbeci cu păr creț,
 5 Aduceț cu mărie
 Și cinste peste fire.
 Numelui lui mărire
 Aduceț cu slăvire
 Și Domnului vă-nchinaț

⁸⁵ B.B.: 10. Și odrăslî trupul meu și den voia mea mă voi mărturisi lui.

10 În curtea-i cea fără lanț.
 Svântă și neoprită
 De tot faptul dorită. /57r
 Glasul Domnului iaste
 Peste ape cu veaste,
 15 Dumnezăul mărirei,
 Al slavei ș-al tăriei
 Preste multe au tunat
 Ape ca un împărat.
 Glasul Domnul iaste
 20 Întru tărie cu veaste⁸⁶,
 Glasul Domnului are
 Cuviință prea mare;
 Glasul celui ce stracă
 Chiedrii loviț de stâncă
 25 Și că chiedrii din Livan
 Va zdrobi fără divan
 Domnul și-i va zdrumica
 Și în praf îi va freca,
 Ca vițelul de Livan
 30 Nepurtând pre la divan /57v
 Și ca cel ce e iubit
 Fii din inorogi născut⁸⁷.
 Glasul Domnului care
 Para de foc o sare
 35 Și ca pre nește paie
 Fără de greu o taie.
 Glasul Domnului care
 Pustiul de mirare
 Din temei îl clătește
 40 Și cum va îl zdrobește.
 Și Domnul clătinare
 Va face cu mirare
 Pustiului de Cadis
 Cum însuș va vrea cu răs.
 45 Glasul Domnului care
 Cu mare desfătare
 Cerbii îi săvârșaste
 Și în livez dulci paște. /58r
 Și el va descoperi
 50 Dumbrăvile ș-oa sări
 În bisearecă-i, care
 Grăiaște: „Slavă mare!?”

⁸⁶ B.B.: 3. Glasul Domnului – spre ape, Dumnezăul mărirei au tunat, Domnul – preste ape multe.

⁸⁷ B.B.: 6. Și va mărunți pre dânsul ca vițelul Livanului; și cel iubit – ca fiul inorogului.

Domnului potop pre pământ
 Va lăcui ca un svânt
 55 Și va ședea împărat
 În veaci Domnul ne-ncetat.
 Domnul nărodului său
 Tărie, fără băsău
 Va da și el pre al său
 60 Nărod, ca un Dumnezău,
 Cu pace va blagoslovi
 În veaci de veaci pân-a fi.

PSALMUL 29

în sillave 13

Înălța-te-voi, Doamne, că tu m-ai sprijinit
 Și asupra-m vrăjmașii miei nu i-ai veselit. /^{58v}
 Doamne, Dumnezăul meu, strigat-am pre tine
 Și de toate ranele m-ai vindecat bine.
 5 Sufletul din iad mi-ai scos și, de car cuboară
 În groapă, m-ai mântuit să nu mă omoară
 Domnului cântec cântaț ai lui cei cuvioș
 Și a svințeniei lui pomenire din moș
 Dovediț, că iuțime în mânie-i multă
 10 Și în voie-i viață⁸⁸ iaste, ca de nuntă.
 Seara s-oa sălășlui plâns și demineața
 Va prinde bucurie supt cer toată fața.
 Iară în prisosința mea eu cu dovadă
 Am zis: „Nu mă voi clăti în veaci de vro svadă!”
 15 Doamne, frâmseatei mele cu voia-ț puteare
 Dă, că n-am de la altul aceea a ceare!
 Iară tu, Doamne, fața ți-ai întors și greață
 M-au cuprins și m-am făcut turburat de ghiată.
 Cătră tine eu, Doamne, voi striga și rugă
 20 Ție, Dumnezăul meu, voi da ca o slugă /^{59r}
 „În sângele meu folos ce e ca pre fune,
 Când eu de sârg mă cobor întru stricăciune?”⁸⁹
 Au doară țărâna s-oa mărturisi ție?
 Sau ea adevărul tău pre la-mpărăție
 25 Va vesti?” Domnul însuș a mea supărare
 Au auzit și mi-au dat milă cu-ndurare.
 Domnul, ajiutoriul meu or în care vream

⁸⁸ Citește: vi-iață.

⁸⁹ B.B.: 11. Ce-i folos în sângele meu, când mă pogor eu întru stricăciune?.

Mi-au fost; de nimic, dară, supt cer nu m-oi teame
Tu, Doamne, plângerea mea spre prea bucurie
30 Mi-ai întors, sacul mi-ai rupt și cu veselie
M-ai încins, ca să-ț cânt mărirea mea ție
Și eu nu mă voi mâhni nici de-o sumeție.
Doamne, Dumnezeu! mieu, în veac de veac ție
Cu plecată⁹⁰ inimă ț-oi da mărturie.

PSALMUL 30

în sillave 11

Spre tine eu, Doamne, am nădăjduit
Să nu mă rușinezi în veac obidit. /^{59v}
În dreptatea ta mă izbăveaște
Și mă scoate de la vrăjmaș din cleaște.
5 Cătră mine ureachiia-ț⁹¹ pleacă
Și degrab mă scoate din munca seacă.
Tu mie îm fii, Dumnezeu, scutitor
Și spre casa scăpărei apărător
Îm fii, ca tu pre mine să mântuiești,
10 Că putearea mea și scăparea îm ești.
Și pentru numele tău, tu povață
Mi-ei fi și mă vei hrăni în viață.
Din cursa aceasta ce-au ascuns mie
Scoate-mă, că tu, Doamne, din pruncie
15 Scutitor îm ești cu tare nădejde
Carea eu în viața mea n-oi piarde⁹²
În mânil tale duhul mieu voi da
Și de la vrăjmaș năcazur n-oi răbda
Că tu, al adevărului Dumnezeu
20 Pre mine, Doamne, ai mântuit de rău. /^{60r}
Pre cei ce păzesc deșertăciunile
În zădar și trăiesc cu minciunile
Ai urât, iară eu am nădăjduit
Spre Domnul și de bine nu m-am lipsit.
35 De mila ta voi avea bucurie
Și pururea voi fi cu veselie,
Căce spre smereniia mea ai cătat
Și din nevoi sufletul mieu ai scăpat.
Și în mânil vrăjmașilor cu răs

⁹⁰ Scris: ПЛЪКАТЬ.

⁹¹ Scris: УРАЧИЯЦ. Citește: ureachi-ia-ț.

⁹² Scris: ПІАРАЄ. Citește: pi-iarde.

30 Pre mine, pre robul tău, nu ai închis.
 În loc desfătat picioarele mi-ai pus
 Și cu îndurare m-ai privit de sus.
 Miluiaște-mă; Doamne, că în năcaz
 Greu și neîncetat în tot ceasul caz.
 35 Ochiul meu s-au turburat de mânie,
 Sufletul și stomahul din temelie⁹³.
 Că viața mea s-au strâns în dureare,
 Anii-m în suspinăr fără puteare /^{60v}
 Și vârtutea mea întru sărăcie
 40 Au slăbit și-au ajiuns la calicie⁹⁴
 Și oasele mele s-au prea turburat,
 Fiind de vrăjmașii miei eu supărat.
 La toț vrăjmașii miei, câți am din-ceput,
 Ocară și batjiucură⁹⁵ m-am făcut
 45 Și tuturor vecinilor miei foarte
 Și frică cunoscuților de moarte.
 Cei ce mă vedea pentr-aceasta, dară,
 Toț de la mine au fugit afară.
 Ca un mort de la inimă eu uitat
 50 Am fost și ca un vas pierdut și uscat
 M-am făcut, că a multora ocară
 Eu am auzit iarna și vara,
 Acelor ce⁹⁶ împrejiurul meu lăcuiesc
 Și în tot ceasul mă latră și mă cârtesc⁹⁷.
 55 Când asupra mea ei toț împreună,
 Mulți să adună ca la o fântână /^{61r}
 Ca să ia sufletul meu s-au svățuit,
 Iară eu spre tine am nădăjduit.
 Zis-am: „Tu, Doamne, ești al meu Dumnezeu
 60 În carele am nădăjduit din zgău,
 Întru mânil tale sorții miei sânt;
 Izbăveaște-mă, tu, dară, pre pământ
 Din mâna vrăjmașilor și de cei car
 Mă gonesc și mă scobesc ca pre nește cari!⁹⁸
 65 Fața ta preste robul tău arată
 Și cu a ta, Doamne, milă înaltă

⁹³ B.B.: 11. Mântuiaște-mă, Doamne, căci mă necăjesc; turbură-se cu mânie ochiul meu, sufletul meu, pântecel meu.

⁹⁴ B.B.: 12. Căci au lipsit cu dureare viața mea și anii miei în suspinări.

⁹⁵ Scris: батжюкѣръ.

⁹⁶ Scris: чен.

⁹⁷ B.B.: 16. Făcuiu-mă ca un vas pierdut, căci am auzit ura a multora den cei ce nememicesc împrejur.

⁹⁸ B.B.: 19. Izbăveaște-mă den mâna vrăjmașilor miei și de cei ce mă gonesc pre mine.

Mă mântuiaște să nu mă rușinez
 Că te-am chiebat pre tine și-n tine crez!
 Să să rușineaze necredincioșii
 70 Și în iad să să pogoare, păcătoșii;
 Facă-să mute buzele viclean,
 Car asupra dreptului cu seamne
 Grăiesc fărdeleage cu mândrie
 Și cu defăimare în sumeție! /61v
 75 Cât e mulțimea bunătăței tale,
 Doamne, de multă pre munți și pre vale,
 Carea căror tem de tine ai ascuns.
 Și căror nădăjduiesc spre tine ai pus
 Înaintea a fiilor omenești,
 80 Ca să cunoască⁹⁹ că tu îi ocrotești.
 Că tu întru ascunsu feaței tale
 Îi vei ascunde pre tainică cale.
 De a oamenilor grea turburare.
 Și pre dinș fără nice o muștrare
 85 Vei acoperi de graiul cel întort
 A limbilor foarte cu taină în cort!¹⁰⁰
 Bine-i cuvântat Domnul că au minunat
 Pre ai săi mila sa ca un împărat
 În cetatea acea de îngrădire.
 90 Iară eu am zis întru uimire:
 „De cătră sfânta-ț ochiloru-ț față
 Eu lăpădat sânt și trist ca o ceață!” /62r
 Pentr-aceasta glasul de rugăciune
 Al mieu l-ai auzit când eu pre tine
 95 Te-am strigat cu inimă prea fierbinte,
 Cerescule și veacinice părinte.
 Pre Domnul toți cuvioșii lui iubiți
 Și înalt bunătățile lui slăviți
 Căce Domnul adevărurile cată
 100 Și celor ce fac mândrie înaltă
 Răsplătire le face și îi ceartă
 Din calea dereaptă să nu să abată.
 Iară voi, cari nădăjduiți în Domnul
 Vă îmbărbătați și vă piaie somnul
 105 Și inima voastră să să întărească
 De slava Domnului să nu să lipsească.

⁹⁹ Scris: КЪНАСКЪ.

¹⁰⁰ B.B.: 27. Acoperi-vei pre dânșii în cort, de pricea limbilor.

Fericiți sânt căroră li s-au dat iertare
 Fărădelegilor lor în dar, nu cu dare /62v
 Și căroră păcatele nu s-au scos de față,
 Ci li s-au acoperit într-a lor viață¹⁰¹.
 5 Fericit¹⁰² e bărbatul căruia păcatul
 Nu-i va socoti Domnul, nici i-a schimba statul,
 Nici într-a lui gură vicleșuguri grăiaște
 Sau pre deaproapele său îl pizmuiăște¹⁰³.
 10 Pentru că eu am tăcut și a meale oase
 S-au învechit și-au rămas desăvârșit roase,
 Toată zioa eu strigând; că în zi și-n noapte
 Spre mine grea s-au făcut mâna ta mult foarte.
 Întorsu-m-am eu spre chin când în mine ghimpul
 S-au înfipt și mi-au făcut rană-n trup, pocimpul¹⁰⁴.
 15 Fărădelegea mea eu am cunoscut, iată,
 Și nu mi-am acoperit păcatul vrodată
 Zis-am: „Mărturisi-voi a mea fărăleage
 Domnului asupra mea și-n cale-i voi merge
 Și a inimii meale, tu, păgânătate
 20 Ai lăsat și nu o-ai scris în veacnica carte”. /63r
 Pentru aceasta ție tot prea cuviosul
 Cucerit ți s-oa ruga văzându-ș folosul
 În vreme cu îndemână și bine-ntocmită,
 Când pre lesne cel lipsit îș câștigă pită,
 25 Săvai că în prea multe de potoape ape
 Nu să vor apropia cătră dâns să scape¹⁰⁵.
 Tu scăpare mie-m ești de cătră năcazu,
 Ce mă cuprinde și des îm mișcă marazu,
 Tu ești bucuriia mea, tu-m dă izbăvire
 30 De cătră cei ce-mprejur m-au luat cu răpștire.
 Eu te voi înțelepți și-ntr-această cale,
 În care tu vei merge, pre deal sau pre vale,
 Eu te voi înderepta și ochii spre tine
 Ai miei îț voi întări ca să-ț aduc bine.

¹⁰¹ Citește: vi-iață.

¹⁰² Scris: *Фѣричит*.

¹⁰³ B.B.: 1. Fericiți – căroră să iertară fărădelegile și căroră să acoperiră păcatele. 2. Fericit – bărbatul căruia nu va socoti Domnul păcatul, nice iaste în rostul lui vicleșug.

¹⁰⁴ B.B.: 4. Căce zioa și noaptea să îngreioie preste mine mâna ta, întorsu-mă spre chinuire, înfingându-se mie ghimpu.

¹⁰⁵ B.B.: 7. Pentru-aceaea ruga-se-va cătră tine tot curatul în vremea bine tocmită. 6. Însă în potop de ape multe cătră el nu să vor apropia.

35 Nu fireț voi ca calul și mășcoiul, care
 Minte și preceapere desăvârșit n-are;
 Cu zăbală și cu frâu fălcile vei strânge,
 Căror nu s-apropie de tine, ș-or plânge. /63v
 A păcătosului sânt bătăile multe
 40 Și pururea îi vor fi lui spatele crunte,
 Iară pre cel ce-ș pune nădejdea în Domnul
 Mila îl va-ncungiura cât va sta Sionul.
 De Domnul vă bucuraț și cu veselie,
 Derepților, vă-mbrăcaț fără de mânie
 45 Și toț cei la inimă derepț, voi cu slavă
 Vă hvăliț și vă-nălțaț fără de zăbavă!

КЛОНЕМА ПЛТАЛ¹⁰⁶

PSALMUL 32

în sillave 8

Întru Domnul vă bucuraț
 Voi, derepților, și săltaț;
 Celor derepți să cuvine
 Laudă cu-nchinăciune.
 5 Domnului vă mărturisiț
 În alăută și-l slăviț, /64r
 În psaltir cu zeace strune
 Cântați-i cu-nțelepciune.
 Cântare noao îi cântaț
 10 Și-n biseareci îl înălțaț,
 Bine-i cântaț cu strigare
 Și-l măriț în gura mare.
 Că cuvântul Domnului svânt
 Și derept iaste pre pământ
 15 Și lucrurile lui toate
 Întru credință sânt foarte.
 Domnului iaste plăcută
 Milosteniia tăcută
 Și de judecată bună
 20 Bucuriia i s-adună;
 De mila Domnului plin
 E pământul ca de vin.
 Întru a Domnului cuvânt
 Ceriurile s-au întărit /64v

¹⁰⁶ În slavonă: Catisma cincea.

25 Și putearea lor e toată
 Cu duhul gurii suflată.
 Ca un foale el adunând
 Apele mării și puind
 Ca un bun chivernesitor
 30 Adâncurile în comori¹⁰⁷.
 Tot pământul să să teamă
 De Domnul și greu să geamă
 Cu cutremur, car în lume
 Lăcuiesc și poartă nume,
 35 Că el au zis și s-au făcut,
 Au poruncit și s-au zidit.
 Domnul svatul vitejeaște
 A limbilor răsipeaște
 Și gândurile defaimă
 40 Năroadelor fără teamă
 Și svaturile defaimă
 Prințipilor să să teamă. /65r
 Iară Domnului rămâne
 Svatul în veac tot cu bine
 45 Și a inimiei lui gândur
 În neam și în neam cu rândur.
 Acel neam iaste fericit
 Căruia din copilărit
 Al lui e Domnul Dumnezău
 50 Păzindu-l pururea de rău,
 Nărodul pre care șie
 Ș-au ales întru moșie.
 Din cer au privit Dumnezău
 Și pre toț omenești din zgău
 55 Fiii, i-au văzut, cari cum sânt
 Și din lăcașul său cel svânt
 Și gata spre toț au privit
 Căț trăiesc pre pământ slăvit.
 Cel ce usebi le zidești
 60 Inimile și le grijești /65v
 Cel ce spre toate ale lor
 Lucrur te precep cu dor.
 Prin puteare împăratul
 Multă nu-ș spăseaște statul,
 65 Nici în multa sa tărie
 Uriașul cu trufie
 S-oa mântui ca să n-aibă
 De vrăjmași piadeci la treabă.

¹⁰⁷ B.B.: 7. Adunâd ca un foale apele mării, puind în visterii beznele.

Spre mântuire minciunos
 70 E calul și neputincios,
 Întru a puterei sale
 Mulțime pre nici o cale
 El or pre unde s-ar sui
 N-a putea a să mântui.
 75 Că ochii Domnului, iată,
 Spre cei ce tem de dâns cată
 Și spre cei ce nădăjduiesc
 Întru mila lui și-ș doresc, /66r
 Ca sufletele lor toate
 80 Să le izbăvească din moarte
 Și-n foamete să-i hrănească
 Cu pâine și să-i grijească.
 Și sufletul nostru somnul
 Va piarde, și el pre Domnul
 85 Va aștepta, că ajiutor
 Iaste noao și scutitori¹⁰⁸.
 Că inima noastră într-îns,
 Ea să va veseli cu răs
 Și întru numele său cel svânt
 90 Al lui noi am nădăjduit.
 Spre noi, Doamne, milă-ț fie,
 În ce chip noi din pruncie
 Am nădăjduit spre tine
 Să câștigăm al tău bine.

PSALMUL 33

în sillave 9

/66v

Pre Domnul bine voi cuvânta
 În toată vremea și-l voi cânta,
 Pururea lauda lui iaste
 În gura mea cu bună veaste.
 5 Întru Domnul să va lăuda
 Sufletul meu și va trăpăda;
 Cei blânzi auză și veselie
 Îi cuprinză și bucurie.
 Măriț pre Domnul voi cu mine
 10 Să fim părtaș pre al lui bine

¹⁰⁸ B.B.: 20. Și sufletul nostru va îngădui Domnului, căci ajutoriu și scutitoriu noao iaste.

Și numele lui împreună
 Să înălțăm cu slavă bună.
 Pre Domnul am cătat și bine
 Din ceri m-au auzit pre mine
 15 Și din năcazurile toate
 M-au izbăvit până la moarte.
 Cătră dâns voi vă apropiaț,
 Vă luminaț și nu vă spăreaț f67r
 Și feațele voastre rușine
 20 Nu vor trage or despre cine¹⁰⁹.
 Acest sărac supt cer au strigat
 Și Domnul în seamă l-au băgat
 Și din toate a lui năcazur
 L-au mântuit și marazur.
 25 Împrejurul căror au teamă
 De Domnul și-l bagă în seamă,
 Îngerul lui va sta cu armă
 Ș-a izbăvi or de ce teamă.
 Gustaț și vedeț că-i bun Domnul
 30 Și iaste prea fericit omul
 Ce într-însul nădăjduiaște
 Și înaintea-i să smereaște.
 Toți svinții lui, de Domnul teamă
 Aveț și-l băgați în seamă,
 35 Că cei ce de dîns u au teamă
 N-au lipsă nici cu o seamă. f67v
 Flămânzit-au și au sărăcit
 Cei bogaț și s-au becisnicit,
 Iară cei cari pre Domnul cată
 40 Cu norocire supt ceri saltă
 Și de tot binele aveare
 Vor avea fără scădeare.
 Fiilor, veniț și pre mine
 Ascultaț cu plecăciune
 45 Și a Domnului pre voi frică
 Vă voi învăța fără rătă.
 Însă cine acel om iaste,
 Care va viața cu veaste,
 Care iubeaște să adune
 50 Și să vază zile bune?
 Limba-ț de la rău îț opreaște
 Și buzele-ț ți le păzeaste

¹⁰⁹ B.B.: 5. Apropiati-vă cătră dânsul și vă luminaț; și feațele voastre nu să vor rușina.

Ca nu vicleșug să grăiască
 Și amăgitur să bârfească. /68r
 55 De la rău de sânge te abate,
 Iară nu zăcea în păcate,
 Ci fă bine și pacea cată
 Și o urmează chiar în faptă.
 Ochii Domnului din cer cată
 60 Spre cei derepți cum să poartă
 Și urechile-i cu mult bine
 Sânt cătră a lor rugăciune.
 Iară a lui domnească față
 Foarte cu grea priveaște ceață
 65 Asupra celor ce fac reale
 Și trăiesc fără de tocmeale,
 Ca de pre pământ să le piarză
 Pomenirea lor să nu-i vază¹¹⁰.
 Cei derepți pre Domnul au strigat
 70 Și pre dinși i-au auzit curat
 Și dintr-a lor scârbe toate
 I-au izbăvit până la moarte. /68v
 Aproape-i Domnul de cei zdrobiț
 La inimă, și pre cei smeriț
 75 Cu duhul el îi va mântui
 Și în cer la dins îi va sui.
 Ale derepților scârbe sânt
 Ca năsipul multe pre pământ
 Și dintr-acelea pre ei toate
 80 Domnul i-oa izbăvi, că poate.
 Toate oasele lor păzește
 Domnul însuș și ocrotește
 Și dintr-însele nici unul
 Să va zdrobi și va ști chinul.
 85 Moartea păcătoșilor iaste
 Cumplită și fără de veaste
 Și cari pre drept urăsc foarte
 Și greșesc rău păcat de moarte¹¹¹.
 Domnul sufletul robilor săi
 90 Îl va mântui or de ce rău /69r
 Și toț cari nădăjduiesc într-îns
 N-or greși, nici vor avea plâns.

¹¹⁰ B.B.: 18. Și fața Domnului – preste cei ce fac rău, ca să piarză de tot den pământ pomenirea lor.

¹¹¹ B.B.: 21. Moartea păcătoșilor e rea și cei ce urăsc pre cel drept vor greși.

Doamne, pre cei ce-m fac strâmbătate
 Jiudecă-i dupre a lor fapte;
 Celor ce-m dau război, dă-le război
 Și slava lor întoarce în gunoi.
 5 Armă cu pavază și măciucă
 Într-ajutoriu meu apucă
 Și te scoală și sabie zmulge
 Și pre cei ce mă gonesc învinge.
 Și cu milă zi sufletului meu:
 10 „Paza și mântuirea ta sânt eu!”
 Rușine și înfruntare pață
 Cei ce-mi cată sufletul cu greață
 Întoarcă-se înapoi și car mie
 În gândesc reale cu silnicie. /69v
 15 Să să rușineaze și să fie
 Ca praful fără de temelie,
 Ce-i de fața vântului spulbărat
 Și în mii de mii de părți aruncat.
 Și îngerul Domnului lor scârbă
 20 Să le facă și să le stea în gârbă,
 Calea lor întunearec să facă
 Și lunecare cu hopur seacă.
 Și îngerul Domnului cu urgie
 Pre dinșii gonind, și cu mânie.
 25 Că în zădar au ascuns ei mie
 Stricăciunea de laț cu trufie,
 În deșert au făcut ei amară
 Sufletului meu cu răs ocară.
 Acea cursă, ce el nu o știe,
 30 Asupra capului lui să-i vie
 Și acea prinzătoare, ce-au ascuns,
 Pre el să-l prinză cu jale și plâns¹¹². /70r
 Și în laț și în cursă să cază
 Și cine a-l scoate să nu vază.
 35 Iară sufletul meu bucurie
 De la Domnul va avea cu tărie
 Și să va veseli peste fire
 De putincioasa lui mântuire.
 Toate oasele mele vor zice
 40 „Doamne, Doamne, cine-i să-ți strice

¹¹² B.B.: 8. Căci în dar au ascuns mie stricăciunea lațului lor, în zadar au ponosluit sufletul meu.

Și cine e aseamă ție
 În puteare și în avuție?
 Cel ce pre cel sărac de sânge îl grăbește,
 Din mâinile celor mai tar de-l izbăvește,
 45 Și pre sărac și mișel tu îl scoți
 De la cel răpitor, tâlhar și hoț?"
 Când s-au rădicat asupra-m ceate
 De mărturii multe nedereapte,
 Ei ceale ce nu știam m-au întrebat
 50 Și în turburăr prea adânci m-au băgat. /70v
 Pentru bune mi-au răsplătit reale
 Și nerodur sufletului-m greale
 Mi-au dat; iară eu, când ei pre mine
 Mă supăra și-m arunca vine,
 55 M-am îmbrăcat cu jale în sac prost
 Și sufletul mi l-am smerit cu post;
 Rugăciunea mea, însă, la mine
 Să va întoarce foarte cu bine.
 Ca unui vecin și al nostru frate
 60 Așa i-am priit cu bunătate,
 Ca cum m-aș jăli ș-aș fi mahnit,
 Așa m-am smerit și-n plâns m-am pornit¹¹³.
 Și asupra mea ei veselie
 Au făcut și mare bucurie
 65 Și asupra-m ca când ar fi tunat
 Așa din toate părți s-au adunat.
 Adunatu-s-au pre mine bățai
 Și n-am știut pre cari mi-au venit căi; /71r
 Despărțitu-s-au și umilință
 70 Nu li s-au făcut cu vro căință,
 Ispiritu-m-au și cu supărăr
 M-au batjocurit de greale ocăr,
 Asupra mea dinții săi au rânjit
 Și cu dinși m-au lătrat și mi-au scrâșnit¹¹⁴.
 75 Și când aceastea vei vedea, Doamne,
 Ca să le surpi sumeațele coarne?
 Sufletul meu înapoi înoace
 De la fapta lor cea rea întoarce,
 De la lei a mea una născută
 80 Scoață dereapta ta cea prea svântă!¹¹⁵

¹¹³ B.B.: 17. Ca la unul de aproape, ca la un frate al nostru, așa bine-i plăceam, ca când aș jeli și m-aș mahnii, așa mă smeriiam.

¹¹⁴ Scris: скършнит. Altă lectură posibilă: scârșnit.

¹¹⁵ B.B.: 20. Doamne, când vei vedea? Depărtează sufletul meu de faptul lor cel rău, de la lei, pre cel sângur născut al meu!

Iară eu în multă adunare
 Ție și pre uscat, și pre mare
 Mă voi mărturisi și-ț voi face
 În nărod greu laudă de pace.
 85 Să n-aibă pre pământ bucurie,
 Nici loc de șezut cu tărie /71v
 Cei care mie fără dreptate,
 Îm vrăjmășesc și îm cearcă moarte,
 Cari mă grăiesc în zădar pre mine
 90 Și-m fac sămn din ochi cu-șelăciune.
 Că adecă ei graiur de pace
 Cătră mine să vedea a face
 Iară gândul lor cu viclenie,
 De tot era pornit spre mânie.
 95 Gura sa asupra mea ș-au lărgit
 Ș-au zis: „Bine! Bine!” cu amăgit,
 „Ochii noștri prea deplin au văzut,
 Cât au tribuit și s-au căzut!”
 Și tu, aceastea, Doamne, ai privit;
 100 Să nu taci, dară, unde-i de plătit.
 Doamne, nu te depărta de mine,
 Ca să fiu lipsit de al tău bine.
 Doamne, scoală-te și ia, o, svinte,
 Spre judecata mea aminte, /72r
 105 Tu, Dumnezeu! meu și Domnul meu,
 Spre îndereptarea mea de la rău.
 Doamne, după a mea dreptate
 Judecă-mă cu a meale fapte,
 Doamne, Dumnezeu! meu, cu bine
 110 Să nu să bucure ei de mine.
 Întru inima lor fără frică
 „Bine e! Bine e!” să nu zică
 „Sufletului nostru”, nici, iară
 Să scoată cuvânt trufaș afară:
 115 „Că cum am vrut pre dîns l-am amețit
 De tot l-am mâncat și l-am înghițit”.
 Împreună să se rușineaze
 Și într-un loc să înfrunteaze
 Cel ce să bucură de-a meale
 120 Nevoi, năcazur și reale.
 În rușine și în înfruntare
 Să îmbrace cu grea muștrare /72v
 Cei cari asupra mea cu năpaste
 Grăiesc mari numai din răutate.
 125 Bucure-se și să veselească

Și pururea în norociri crească
 Cei ce vorbesc a mea dereptate
 Și proslăvesc a mele fapte.
 Și cari pohtesc și voiesc să aibă
 130 Robul Domnului pace degrabă,
 Aceia pururea să zică
 În gura mare fără de frică;
 „Mărească-se Domnul și să fie
 Prea înălțat în veaci de vecie”.
 135 Și limba mea a ta dereptate
 O va învăța, Doamne, din carte,
 Toată zioa laudele tale
 Cântând cu viers veasel și de jale.

PSALMUL 35

în sillave 11

Călcătoriul cel de leage socoteaște
 Și zice să greșască nebunește /73r
 Și înaintea ochilor lui nu iaste
 Frica lui Dumnezeu cât de poveaste.
 5 Că vicleșug înainte-i au făcut
 Ca să-i afle fărădelegea în scurt
 Și pre dâns cu dânsă ca să-l urască,
 Cât în veac să nu să mai pomenească.¹¹⁶
 Vorbele gurei lui cât să înțeleage
 10 Sânt prea vicleșug și fărădelege;
 Nu a vrut să preceapă să facă bine
 Să fie scăpat de amărăciune.
 În așternutul său fărădelege
 Au gândit socotind că-i va merge
 15 Și lângă toată calea cea nu bună
 Au rămas să-ș câștige rea cunună,
 Iară răutatea să părăsească
 El n-au vrut, nici ca să o urască.
 Mila ta, o, Doamne, în ceri trăiaște
 20 Și adevărul tău de nor loveaște, /73v
 Dereptatea ta iaste minunată
 Ca munții lui Dumnezeu de înaltă
 Și judecățile tale sânt adânci
 Cari pot covârși orce munți mar și stânci¹¹⁷.

¹¹⁶ B.B.: 2. Căci au viclenit înaintea lui ca să afle fărădelegea lui și să urască.

¹¹⁷ B.B.: 6, Dereptatea ta – ca munții lui Dumnezeu, judecățile tale – beznă multă.

25 Doamne, pre oameni și pre dobitoace
 Vei mântui din nevoi ș-ei întoarce.
 Că mila-ț, Dumnezeule, ți-ai adaos
 Și ai înmulțit spre toț cu răpaos
 Și fiii omenești vor nădăjdui
 30 Și în umbra arepiloru-ț s-or sui.
 Din grăsimia casei-ț s-or îmbăta
 Și cu izvorul dezmiardărei-ț vei sta,
 De-i vei adăpa¹¹⁸; că la tine iaste
 Izvorul vieței scump și de veaste.
 35 Întru lumină-ț vom vedea noi lină
 A milostivirei tale lumină.
 Mila ta, celor ce te cunosc, tinde
 Și cu ea pre derepți la inimă prinde. /74r
 Piciorul mândriei nu cumva mie,
 40 Ticălosului, făr veaste să-m vie
 Și mâna păcătosului pre mine
 Să nu mă clătească dintr-al tău bine.
 Acolo au căzut toț cari lucrează
 Fărădeleage și s-au scos cu pază
 45 Afară și să stea nu iaste puțință,
 Căce n-au avut în tine credință.

PSALMUL 36

în sillave 12

Nu râvni celor ce trăiesc cu vicleșiug
 Și la treaba lor au nederept meștersug,
 Nu pizmui celor ce fac fărăleage,
 Că ca iarba curând s-or usca și șterge
 5 Și, ca legumile de buruieni, degrabă
 Vor cădea și n-or fi de nici o treabă¹¹⁹.
 Spre Domnul nădăjduiaște și fă bine
 Și lăcuiiaște pământul veacuri pline /74r
 Și întru bogăția lui te vei paște
 10 De unde tot nărocul ți să va naște.
 În Domnul te desfătează și el ție
 Ț-a da cearerea inimii-ț cu avuție.
 Descoapere-ț spre Domnul tu a ta cale,
 Cu nădejde spre dins în zilele tale
 15 Și el va face și a ta dereptate

¹¹⁸ B.B.: 9. Îmbăta-se-vor de îngrășarea casei tale și pârăul desfătăciunii tale vei adăpa pe dânșii.

¹¹⁹ B.B.: 2. Că ca o iarbă curând se vor usca și ca legumile pajiștei curând vor cădea.

- Ca lumina și ca raza-ț va scoate.
 Și judecata, ca amiază chiară,
 O-a face ca în zi senină de vară¹²⁰.
 20 Supune-te Domnului și-l roagă pre dânsul
 Și de tine nu să va atinge plânsul.
 Nu râvni celui ce în cale-i sporește
 Omului ce călcarea legei tocmește.
 De iuțime te oprește, n-ai mânie,
 Nici râvni să viclenești cu trufie.
 25 Că, cei ce viclenesc, de tot lor peire
 Le va veni fără nădeajde și știre. /75r
 Iară, cari pre Domnul cu dor îl așteaptă,
 Vor moșteni pământul din treaptă în treaptă.
 Și încă puțin și n-a fi păcătosul,
 30 Locul lui îl vei căta, nu vei găsi dosul.
 Iară cei blânzi, ei vor moșteni pământul,
 Că Domnul neschimbat își ține cuvântul.
 Și în mulțimea păcei întru dezmiardare
 Vor fi în veaci de veaci fără întristare.
 35 Pândi-va pre drept cu laț păcătosul
 Și cu dinții va scrâșni¹²¹ să-i ia folosul.
 Iară Domnul de dânsul joc își va bate,
 Că mai nainte veade că să abate
 Din adevăr, și că zioa lui va să vie
 40 În care-i să se stângă de-a lui mânie.
 Sabie au zmulț din teacă păcătoșii,
 Întinsu-ș-au arcul sumăț ticăloșii,
 Ca pre sărac și mișel să-l răstoarne
 Și să-l poarte cum le-a fi voia în coarne, /75v
 45 Ca pre cei derepți la inimă să-i jiuŃghie¹²²
 Și să nu le lase bine cât supt unghie¹²³;
 Sabiia lor inimile lor să taie
 Și să le fărâme ca pre nește paie
 Și arcele lor bucăț să să zdrobească
 50 Și să n-aibă cine să-i izbăvească.
 Mai bine e când puțin dreptul are
 Decât păcătoșii avuție mare,
 Că brațele păcătoșilor s-or zdrobi
 Și ochii și vederea lor le va orbi.
 55 Iară Domnul pre cei derepți întărește
 Și or de ce primejdii întregi ferește.

¹²⁰ B.B.: 6. Și va scoate ca lumina dreptatea ta și judecata ta – ca amiaza.

¹²¹ Scris: скръшни. Altă lectură posibilă: scârșni.

¹²² Citește: jiuŃghie.

¹²³ Citește: un-ghie.

- Căile lor Domnul fără de prihană
 Cunoaște și pre dinșii satură cu hrană.
 60 Pentr-aceasta, dară, a lor moștenire
 Va fi în veaci de veaci fără svârșire.
 În vremea cea rea ei n-or avea rușine,
 Nici pre foamete nesațiu de pâne. /76r
 Că de sârg păcătoșii ca când n-ar fi fost
 Vor peri cu svârșit ocaianic și prost.
 65 Iară vrăjmașii Domnului totodată
 Ce s-au mărit și s-au înălțat în faptă
 Ca fumul stângându-se ei să vor stânge
 Și să mai învie ei n-au când a ajunge.
 Păcătosul ia împrumut fără plată,
 70 Iară dreptul dă îndurat îndată¹²⁴,
 Căce cari pre Domnul binecuvântează
 Pământul vor moșteni cu slavă și rază,
 Iară cei ce bleastemă svântul lui nume,
 Aceia vor peri și n-or fi în lume.
 75 De la Domnul pașii să îndereptează
 Omului și-i vine tărie și rază
 Și el a lui cale o va voi foarte
 Și l-a păzi pre dins până la moarte.
 Dreptul când va cădea, el struncinare
 80 N-a avea, că Domnul lui cu a sa tare. /76v
 Dereaptă vârtos mâna îi întărește
 Și de toate nevoile îl ferește.
 Mai tânăr am fost și am îmbătrânit
 Și eu n-am văzut pre dreptul părăsit,
 85 Nici seminția lui să umble afară
 Pre ulițe la oamen pâine să ceară.
 Toată zioa miluiaște și împrumut
 Dă mult dreptul numai dintr-un cuvânt
 Și sâmbânța lui în binecuvântare
 90 Va fi cu pomenire fără uitare.
 Ferește-te de rău și fă supt cer bine
 Și trăiaște în veaci în dezmierdăciune,
 Că Domnul va și iubeaște judecata
 Și ai săi cuvioș nu va da în cearta
 95 Vrăjmașilor, ci în veaci într-a sa pază
 Va ținea și îi va mângâia cu rază.
 Iară goniț vor fi cei fără de leage,
 Cum și a necredincioșilor s-oa șterge
 Sâmbânța de pre pământ, și să va piarde¹²⁵ /77r

¹²⁴ B.B. : 22. Împrumutează-se păcătosul și nu va plăti, iară dreptul îndură-se și dă.

¹²⁵ Scris: πιαρδε.

100 Și cât va sta ceriul nu va mai fi vearde.
 Iară dreptii pământul vor moșteni
 Și în veaci de veaci într-îns să vor odihni.
 Gura dreptului preaînțelepciune
 Va deprinde și limba-i cu răbdăciune
 105 Va grăi și va cânta jiudecată
 Nefățarnică, dereaptă și curată.
 Leagea Dumnezăului la dins zace
 În inimă învăluită în pace
 Și pașii lui nu vor avea poticneală
 110 De pietri sau de grop cu vreo zminteață.
 Păcătosul pre cel drept apric pândeaște
 Și cată și să-l omoară pre el gândeaște,
 Iară Domnul nu îl va lăsa pre dinsul
 În mânilor lui să-l podidească plânsul
 115 Sau, când i să va jiudeca lui înainte,
 Nu-l va osândi sau l-a lipsi de cinste.
 Pre Domnul îngăduiaște și cu hvale
 Păzește și cinsteaște a lui cale
 Și te va înălța să moștenești
 120 Pământul și în veaci de veaci să-l stăpânești,
 Când păcătoșilor le va fi peirea,
 Tu vei vedea și le-i auzi tânguirea¹²⁶.
 Văzut-am pre necurat când s-au înălțat
 Și mai sus de chidrii din Livan s-au urcat.
 125 Și peste puțină vreme am trecut,
 Necăir nu era, nici l-am cunoscut
 Și pre dins eu cu deadinsul l-am cătat
 Și locul unde au fost nu i s-au aflat.
 Păzește nerăutatea, vez dereptatea,
 130 Că iaste rămășiță, cum scrie cartea.
 Omului ce iaste făcător de pace,
 Dupre care mearge ca trasă din arce,
 Iară cei fără leage totodată
 Vor peri și să vor stânge rău îndată.
 135 Rămășițele celor necuraț șie
 Nu vor stăpâni pre pământ nici o moșie,
 Iară mântuirea dreptilor iaste
 De la Domnul și el cu bună veaste
 În vremea năcazului lor e scutitor
 140 Și în scârbe și în năpăst scăpător.
 Și lor Domnul le va ajiuta și pre ei,

¹²⁶ B.B.: 36. Îngăduiaște pre Domnul și păzește calea lui; și te va înălța, ca să moștenești de tot pământul; când pieru de tot păcătoșii, vedea-vei.

- Va izbăvi ca de lup răpitori pre miei,
Și de la cei păcătoși pre dinș va scoate
Și va mântui or de car reale gloate.
145 Pentru că ei ș-au pus cu tot într-adinsul
Nădejdea, folosul și scăparea într-însul.

КАОНЦМА ШЕСТА¹²⁷

PSALMUL 37

în sillave 13

- Doamne, cu mâniia ta să nu-m faci muștrare,
Nici cu iușimea ta să-m trimiș certare, /78v
Că săgeșile tale s-au înfipt în mine
Și mâna ăș-ai întărit peste al meu bine.
5 În trupul meu nu iaste nici o vindecare
De la fașa mâniei tale de sculare,
Nu iaste nici o pace într-a meale oase
De la a păcatelor meale fașă roase.
Că fărădelegile meale capul mie
10 Au covârșit ș-au zidit dins din temelie
Și, ca o grea sarcină, eale preste mine
S-au îngreuiat foarte cu prea slăbiciune¹²⁸.
Împușitu-s-au prea rău ale meale rane
Și scârnav au putrezit ca nește barhane.
15 De ce? De cătră fașa nebuniei meale,
Că n-are nice un semn de bune tocmeale.
Chinuitu-m-am prea rău și spatele meale
S-au făcut pân în svârșit gârbove de reale.
Mâhnindu-mă, eu umblam gemând toată zioa
20 Și gândeam cum cu bățai dârsteaște zechi pioa. /79r
Că de ocări s-au plinit ale meale șale
Și trupul meu spre vindec n-are nici o cale.
Năcăjitu-m-am prea mult și m-am smerit foarte,
Răcnit-am din suspinul inimiei de moarte.
25 Înaintea ta, Doamne, durearea mea toată
Iaste și suspinul meu de la a ta poartă
Nu s-au ascuns, și a mea inimă în mine
S-au turburat ș-am rămas slab ca fără spline.
Vărtutea m-au părășit, ochii miei lumină

¹²⁷ În slavonă: Catisma șasea.

¹²⁸ B.B.: 4. Căce fărădelegile meale covârșiră capul meu; ca o sarcină grea să îngreioiară preste mine.

30 N-au, ca mai dinainte în vedere plină.
 Priiatinii¹²⁹, vecinii, în preajmă-m aproape
 Au venit și au stătut cătându-m¹³⁰ la groape.
 Și cei mai de aproape ai miei de departe
 Au stătut și au privit greul meu din spate,
 35 Și cei ce sufletul meu câtă să-l apuce`
 Ei să siliia¹³¹ cu chip și amar și dulce.
 Și cei ce reale mie căta zioa toată
 Ei grăia deșertăciuni, și des ca o roată /79v
 Să-ntorcea, vicleșugur cugetând cu mintea
 40 Cum ar ști și ar putea să-m omoară cinstea¹³².
 Iară și eu ca un surd, ale lor cuvinte
 Nu auziam¹³³, nice le luam aminte
 Și, ca un mort ce gura la grai nu-ș desface
 Așa eu tăceam mâlcom amorțit în pace.
 45 Făcutu-m-am ca omul care nu aude
 Și n-are în gura lui muștrări seci și crude.
 Că eu în tine, Doamne, am avut nădejde,
 Doamne, tu vei auzi și nu mă vei piarde.
 Că am zis ca nu cumva vrăjmașii miei mie
 50 Să să bucure cândva de a sa tărie.
 Așa și când s-au clătit picioarele mele,
 Asupră-m mar au grăit cu reale tocmeale.
 Că eu spre bătăi gata sânt ș-a mea durere
 Pururea înainte-m iaste în vedere.
 55 Că de-a mea fărăleage eu voi face veaste
 Și pentru păcatul meu voi gândi cât iaste, /80r
 Iară vrăjmașii miei au trai și decât mine
 Mai cu mult s-au întărit ori în care bine
 Și toți cei ce mă urăsc fără dreptate
 60 S-au înmulțit cu mult spor de bani și bucate.
 Cei ce-m răsplătesc mie reale pentru bune,
 Mă clevetea și-m grăia cuvinte nebune,
 Pentru că eu pururea urmam bunăitatea
 Și mă sileam să nu-m pierz¹³⁴ de la dânsă partea.
 65 Doamne, Dumnezeu al meu, tu ca să nu mă laș,
 Nice să te depărtez de la al meu lăcaș
 Și spre ajutorul meu, ia, svinte, aminte,
 Doamne, al mântuirii mele ce-i cu cinste.

¹²⁹ Scris: *пріятини*. Citește: pri-iatinii.

¹³⁰ Scris *къѣтъждѣм*. Citește: cătând. Pentru interpretare, vezi studiul introductiv.

¹³¹ Citește: sili-ia.

¹³² *B.B.*: 11. Prietenii miei, 12. Și cei de aproape ai miei den preajma mea să apropiară și stătură și cei mai de aproape de mine, de departe stătură și mă siliia cei ce cerea vsufletul meu.

¹³³ Scris: *аузіам*. Citește: auzi-iam.

¹³⁴ Scris: *пиерыз*.

„Căile mele”
 Eu cu tocmeale
 Am zis: „În pază
 Voi ținea trează,
 5 Ca cu limba-m greu
 Să nu greșesc¹³⁵ eu;
 Gurei-m pază
 Am pus în vază
 Când păcătosul
 10 Îm va sta cu dosul,
 Greu am amuțit
 Și m-am prea smerit. /80v
 Și de bunătaț
 Am tăcut să-nvăț
 15 Ș-a mea dureare
 Au prins puteare.
 Înlăuntru meu
 Inima-m de greu
 S-au înfierbântat
 20 Și s-au turburat
 Și în gândul meu
 De nespus bășău
 Foc să va-ncinde
 Și s-oa aprinde,
 25 Cu limba-m am zis
 Obidit de plâns:
 „Doamne, doritu,
 Spune-m sfârșitu
 Și care iaste
 30 Fă-m mie veaste
 Suma a meale
 Zile prea greale!
 Să știi de ce rău
 Am lipsă și greu!¹³⁶”
 35 Viața¹³⁷-m toată
 Cu palma-ți, iată,
 E măsurată

¹³⁵ Scris: грешекъ.

¹³⁶ B.B.: 5. Grăiiu-voi cu limba mea: „Arată-mi, Doamne, săvârșitul trupului meu. 6. Și numărul zileleor mele pentru ca să cunosc ce lipsesc eu”.

¹³⁷ Citește: vi-iața.

Cât e de lată!
Așa ș-al meu stat
40 E nimic, nu alt,
Înainte ta
Când cutez a sta!”
Toate, însă, sânt
Nimic pre pământ
45 Deșertăciune
Și uscăciune
Tot omul, care,
Viață¹³⁸ are
Ș-acela iaste
50 Praf fără veaste
Săvai că omul
În chip cu Domnul /81r
Iaste, și-n lume
Treace cu nume!
55 În zădar, însă,
Și el într-însă
Turburăr pate,
Deaca e moarte.
Comor trudeaște
60 De grămădeaște
Și cui le strânge
Mîntea-i n-ajunge.
A mea răbdare
Cine-i supt soare?
65 Au nu e Domnul,
Ce-au făcut omul?
Precum și statul
Mieu și tot svatul
Am de la tine,
70 Bune stăpâne!
Pre mine, dară,
Scoate afară
Dintru a meale
Toate prea reale.
75 Celui ce n-are
Mîntea, muștrare
M-ai dat și rară
Să-i fiu ocară!
Eu am amuțit
80 Și, de rău pățit,
N-am deșchis gura

¹³⁸ Citește: vi-iață.

Să-i auz ura,
 Că tu ai făcut
 De eu am tăcut.
 85 A tale bătai
 Dintr-a meale căi
 Le depărtează
 Să nu să vază,
 90 Că de-a mâniei
 Și a urgiei /^{81v}
 Tale tărie
 N-am bucurie,
 Ci desăvârșit
 Eu m-am istovit
 95 Zăcând în ocăr,
 În dease muștrăr.
 Că ai pedepsit
 Pre om ș-ai lipsit
 Pricina au fost
 100 Svatul lui cel prost,
 Fărădeleagea
 Ce calcă leagea
 Și cu aceea,
 I-au luat cheaia¹³⁹
 105 De la cămara
 Unde-i comoara
 Și cum voi să spui
 Că sufletul lui
 Ca pre o pânză,
 110 Sau doară rânză¹⁴⁰
 Ce-i de painjin
 L-ai uscat cu chin¹⁴¹.
 În deșert, dară,
 Tot omul ară
 115 Și turburare
 Pre pământ are.
 Ruga mea, Doamne,
 Să-ț dau pocloane,
 Tu o ascultă.
 Și a mea cruntă
 125 Ia rugăciune
 În urechi bine.

¹³⁹ Scris: *кіа*, Citește: chea-ia.

¹⁴⁰ Confuzie între rânză „stomac și râză „cârpă”.

¹⁴¹ *B.B.*: 14. Pentru că de la vârtutea mâinii tale eu m-am lipsit. Întru muștrări, pentru nelegiuiri ai certat pre om. 15. Și potopiș ca un paiainjin sufletul lui.

Lacrăm eu ție
 Dau avuție,
 Nu da-n uitare
 130 A lor vărsare¹⁴².
 Că eu nemearnic
 Sânt și netreabnic
 Și fără bine
 Strein la tine; /^{82r}
 135 Ca și ai miei toți
 Părinți-m, moș și soți.
 Până m-oi duce
 Cu-această¹⁴³ cruce
 Și mai mult nume
 140 N-oi avea-n lume,
 Fă-m tu slăbire
 De la peire
 Ca cu răsuflu
 În drum să umblu¹⁴⁴.

PSALMUL 39

în sillave 6

Pre Domnul așteptând
 Am așteptat, că-i blând,
 Și pre mine din nalt
 Aminte m-au luat.
 5 Și ruga-m cu plăcut
 Degrab mi-au auzit
 Și din groapa m-au scos
 Ticăloșiei frumos
 Și din cea pucioasă
 10 Tină noroioasă.
 Și pre piatră el sus
 Picioarele mi-au pus /^{82v}
 Și pașii mie curat
 Mi-au îndereptat.
 15 În gură mi-au băgat
 Cântec nou de cântat,
 Cântec de ferice
 Domnului nostru dulce¹⁴⁵.

¹⁴² B.B.: 16. Ascultă ruga mea, Doamne, și umilința mea; bagă în urechi lacrămile mele!.

¹⁴³ Scris: коачастъ.

¹⁴⁴ B.B.: 18. Slobozi-mi, pentru ca să răsuflu mai nainte de a mă duce și nu, încă, voi mai fi!

20 Vedea-vor și din munți
 Să vor teame de el mulți
 Și nădejdea într-îns
 Ș-or pune fără plâns.
 Fericit bărbatul,
 Căruia e svatul
 25 Și nădejdea-n lume
 A Domnului nume
 Și la minciunoase
 Nebunii grețoase
 Sau la deșertăciuni
 30 N-au privit ca minuni. /83r
 Domnul meu, Dumnezeu,
 Ce-m ești patron la greu,
 Multe tu ai făcut
 A tale pre pământ
 35 Minuni, și nu-i ție,
 Cine-în curăție
 Să fie de seamă
 În gând fără teamă.
 Vestit-am ș-am grăit
 40 Și ei s-au înmulțit
 Peste număr mai mult
 Cât n-au cap pre pământ¹⁴⁶.
 Prinosur n-ai voit
 Și jirtve n-ai dorit,
 45 Iară mie trupul
 Ai săvârșit și chipul.
 Arderile-de-tot,
 Cari a folosi pot, /83v
 Tu și pentru păcat
 50 N-ai cătat sau cercat.
 Atuncea eu am zis
 „Iată, viu! Cum e scris
 De mine, de toate,
 În capul din carte!
 55 Că, Dumnezeul meu,
 Voia ta am vrut, zău,
 Și leagea ta să fac
 În inimă-m cu drag!”¹⁴⁷

¹⁴⁵ B.B.: 3. Și puse preste piatră picioarele mele și îndireptă pașii miei, 4. Și puse în gura mea cântec nou, laudă Dumnezeului nostru.

¹⁴⁶ B.B.: 7. Multe ai făcut tu, Doamne, Dumnezeul meu, minunile Tale și gândurile Tale nu iaste cine să se aseamene ție. 8. Vestiiu și grăiiu; înmulțiră-se preste număr.

¹⁴⁷ B.B.: 11. Întru căpețele de carte scrisu-s-au pentru mine – ca să fac voia ta, Dumnezeul meu, vrut-am și leagea ta – în mijlocul pântecelui meu.

Întru adunare
60 De obște și mare,
Dereptatea bine
Am vestit, stăpâne;
Buzele-m, tu, iată,
Nu opri vrodată
65 Cum singur, stăpâne,
Ai cunoscut bine. /84r
A ta dereptate
Cu vro răutate,
N-am ascuns la mine
70 În rărunchi de tine.
Și adevărul tău
Și mântuirea, eu,
Am zis și am cântat
La toț și am strigat.
75 Mila ta n-am ascuns
Nici cu un prepus
Și adevărul tău,
Pentru vrun bășău
Despre adunare,
80 Multă sau și mare.
Și tu de la mine
Nu depărta, bune,
Îndurarea-ț, svinte,
Și haru-ț, părinte, /84v
85 Pururea pre mine
Mila ta cu bine
Și adevărul tău,
Or de cătră ce rău,
Să mă sprijinească
90 Și să mă-ntărească.
Că m-au cuprins reale
Atâta de greale,
Cât număr nu iaste
Într-a lor poveaste.
95 Așa și a meale
Fărădelegi reale
Cu-a¹⁴⁸ lor apucare
Mi-au dat leșinare
Și n-am avut voie

¹⁴⁸ Scris: *коа*.

100 Să-m văz de nevoie¹⁴⁹.
 Mai multe s-au făcut
 Și mai multe au crescut /85r
 Decât sânt la mine
 Per în cap, stăpâne;
 105 Inima în mine
 N-au rămas, nici spline.
 Fă bine tu, dară,
 De mă scapă afară;
 Ia, Doamne, aminte
 110 Ca să-m ajiuț, svinte,
 Să să rușineaze
 Și să să-nfrunteaze.
 Toț, ei împreună
 Cei cari să adună
 115 Și sufletu-m cată
 Ca să-l ia la vartă
 Întoarcă-se-napoi
 Și să facă gunoi
 Cei ce mie reale
 120 Îm voiesc și greale /85v
 Rușinea-ș îndată
 Să ș-o poarte, iată,
 Cei ce îm zic mie
 „Bine, bine-i fie!”
 125 Aibă bucurie
 Toț și veselie,
 Car pre tine, Doamne,
 Cată cu pocloane
 Și pururea zică
 130 Cu glas fără frică
 Car mântuirea ta
 Iubesc a o căta:
 „Fie Domnul mărit
 În veaci și proslăvit!”
 135 Iară eu sărac sânt
 Și mișel pre pământ
 Și Domnul îm poartă
 A mea grijă toată. /86r
 Tu, al meu ajiutor
 140 Ești și ocrotitor
 Și Dumnezăul meu
 Nu-m zăbovi la greu.

¹⁴⁹ B.B.: 16. Căci mă cuprinsără reale, cărora nu iaste număr, apucară-mă fărădelegile mele și nu putuia a vedea.

Cel care dupre leage
 Pre sărac înțelege
 Și spre mișel gândește
 Să-l cate creștinește,
 5 Fericit e în lume
 Și nemort are nume¹⁵⁰.
 În zioa cea rea de plâns,
 Îl va izbăvi pre dâns
 Domnul de-ale lui toate
 10 Nevoi săvai de moarte.
 Domnul pre dâns păzească,
 Înviiază-l și-l crească, /^{86v}
 Și fericit pre pământ
 Îl facă cu nume svânt
 15 Și-ntr-a vrăjmașilor lui
 Mâni să nu-l dea nimurui.
 Domnul i-o da ajiutor
 Pre patul lui de duror,
 Lui tot stratul i-au întors
 20 În boală cu greu miros.
 Iară eu, Doamne, am zis
 „Miluiaște-mă de plâns,
 Vindecă sufletul mieu
 Că ț-am greșit foarte rău!”
 25 Vrăjmașii miei mi-au zis
 Cuvinte reale de răs:
 „Oare când el va muri
 Și numele i-oa peri?”
 Și, de întra să vază,
 30 Inima lui făr pază /^{87r}
 Grăia deșertăciune
 Fără de sficiune
 Și cum să înțelege
 Lui, și fărădelege
 S-au strâns și s-au adunat
 35 Prin păcatul ce-au lucrat¹⁵¹.
 El afară ieșiia¹⁵²
 Și împreun grăiia¹⁵³.

¹⁵⁰ B.B.: 1. Fericit cel ce înțelege pre sărac și measer! În ziua rea izbăvi-va pre dânsul Domnul.

¹⁵¹ B.B.: 6. Și de vrea întra a vedea, în deșprt grăiia; inima lui își adună fărădelege lui.

¹⁵² Scris: ешиа. Citește: ieși-ia.

¹⁵³ Scris: грѣиа. Citește: grăi-ia.

40 Iară toț vrăjmașii miei,
 Ce-m vor răul din temei,
 Asupra mea șoptiia¹⁵⁴
 Și mie reale gândiia¹⁵⁵.
 Asupra mea ei¹⁵⁶ au pus
 Cuvânt spurcat și de răs
 45 „Au cel ce doarme, iată,
 Nu va adaoge îndată
 Dupre somn să să scoale
 Ca bolnavul de boale?”¹⁵⁷. /87v
 Că omul păcei meale,
 50 Spre care cu tocmeale
 Bune am nădăjduit
 Și pâinile-m din-ceput
 Mănâncă¹⁵⁸, el vicleșug
 Asupră-m cu meștersug
 55 Au mărit, însă, Doamne,
 Scoală a meale coarne,
 Tu și mă miluiaște
 Și li-oi plăti domneaște.
 Într-aceasta negreșit
 60 Am cunoscut că n-au voit,
 Pentru că vrăjmașul meu
 Bucurie de-al meu rău
 Nu va avea, nici va sta
 Pentru mine a sălta.
 65 Pentru nerăutate,
 Tu, însă, a mea parte /88r
 Ai sprijinit și mie
 Mi-ai făcut temelie
 În veac înaintea ta¹⁵⁹,
 70 Pentru care ti-oi cânta.
 Bine iaste cuvântat
 Al ceriului împărat,
 Ce m-au scos de la rău,
 Stăpânul și Dumnezeu
 75 Al lui Izrail; din veac
 Până în veac fără leac
 De zăbavă să fie
 A lui împărăție.

¹⁵⁴ Scris: шоптіа. Citește: șopti-ia.

¹⁵⁵ Scris: гъндіа. Citește: gândi-ia.

¹⁵⁶ Scris: е.

¹⁵⁷ B.B.: 9. Cuvânt fără de leage puseră asupra mea: „Au cela ce doarme nu va adaoge a să scula?”.

¹⁵⁸ Scris: мѣнѣнк.

¹⁵⁹ B.B.: 13. Și mie pentru nerăutate-mi ai ajutorit și mă adeveriș înaintea ta în veac.

În ce chip cerbul dorește
 Și să ajiungă silește
 La a apelor izvoară,
 Așa sufletul meu zboară /88v
 5 Și la tine cu dor dulce
 Cură, Doamne, să apuce
 Sufletul meu însetoșat
 Spre Dumnezeu cel curat
 Tare și fără de moarte,
 10 Care stăpânește toate.
 Când voi veni eu degrabă
 Și m-oi arăta cu treabă
 Înaintea svintei fețe
 Lui Dumnezeu să mă-nvețe?¹⁶⁰
 15 Lacrămile mele mie
 Mi s-au făcut de moșie
 Pâine; și ziua și noaptea
 Gândind năcazul și moartea
 În toate zilele mie,
 20 Când să zicea cu trufie:
 „Unde e Dumnezeul tău
 Să te scoață de la rău?” /89r
 Adusu-mi-am eu aminte
 Aceastea și prea fierbinte
 25 Sufletul meu eu spre mine
 Mi l-am vărsat de minune,
 Căce voi trece în locul
 Cortului ce e ca focul
 Minunat, pân la aleasă
 30 Svânt-a lui Dumnezeu casă¹⁶¹.
 Întru glasul bucuriei
 Și al mărturisirei,
 Sunetului ce cinstește
 Și cu slavă prăznuiște.
 35 Derept ce ești sufletul meu
 Mâhnit și ce mă turbur rău?
 Spre Domnul nădejdea-ț pune

¹⁶⁰ B.B.: 2. Însetoșă sufletul meu cătră Dumnezeul cel vârtos, cel viu; când voi veni și mă voi ivi feței lui Dumnezeu?.

¹⁶¹ B.B.: 4. Aceasta mi-am adus aminte și am revărsat preste mine sufletul meu, căci voi trece în loc de cort minunat, până la casa lui Dumnezeu.

Și mărturisir i-oi spune
 Ai feței-mi mântuitor,
 40 Dumnezăul meu scutitor. /89v
 Spre mine sufletul meu
 Însum s-au turburat prea greu,
 Pentru aceasta aminte
 De tine eu prea cu cinste
 45 Mi-oi aduce cu mult dor svânt
 Într-a Iordanului pământ
 Și a Ermonului munte
 Mic, dară de mare cinste¹⁶².
 Adâncul pre adânc chiamă
 50 Sau băzna băznei ia seamă
 Într-a jghiaburilor tale
 Glas și sunet ca de vale.
 Toate a tale înalte
 Preste-a mele au trecut spate,
 55 Cum și valurile tale
 Au zdrobit a mele șale¹⁶³.
 Zioa Domnul a sa milă
 Va porunci fără silă /90r
 Și noaptea a lui cântare
 60 Va da lumină și zare,
 Rugăciunea de la mine
 Să face cu plecăciune
 Dumnezăului vieței
 Meale și a bunătaței;
 65 Lui Dumnezău eu voi zice
 Fără de nice o price:
 „Tu sprijinitoriul meu ești,
 De ce nu mă ocrotești?
 Și pentru ce m-ai uitat
 70 Și umblu eu întristat,
 Când vrăjmașul ca de lance
 Năcaz și chinur îm face?”
 Când oasele-m să sfăramă,
 Vrăjmașii pre mine-n seamă
 75 Nu băga, ci cu ocară /90v
 Mă scotea din casă-afară,
 Când or în care zi mie
 Ei îm zicea cu mânie:
 „Unde e Dumnezăul tău

¹⁶² B.B.: 8. Cătră mine sufletul meu să turbură; pentru aceea pomenitu-te-voi den pământul Iordanului și Ermonii, de la munte mic.

¹⁶³ B.B.: 10. Toate rădicările tale și valurile tale preste mine veniră.

80 Să te apere de rău?”
Ce ești sufletul meu mâhnit
Și ce mă turbur cumplit?
Spre Dumnezeu aibi nădejde
Că într-însul eu voi creade
85 Și lui eu cu credință
Oi face mărturisință,
Ai feței-m Mântuitor
Și Domn mie scutitor.

PSALMUL 42

în sillave 9

Doamne, fă-m mie judecată
Și a mea pricină dereaptă
De la neamul spurcat șterge,
Izbăvește și o aleage /^{91r}
5 De omul nederept pre mine
Și viclean cu-nșelăciune;
Tu, Dumnezeu, mă izbăvește,
Mă apără și mă păzește.
Că tu, Doamne, tăria mea ești,
10 Ce m-ai lepădat și mă gonești?
Pentru ce umblu eu mâhnit,
Când vrăjmașul meu cel cumplit
Cu năcazur mă năcăjește
Și cu scârbe mă oțărăște?
15 Lumina-ț și adevărul tău
Trimite-m mie, o, Dumnezeu,
Că acestea m-au povățuit
Și în muntele-ț svânt m-au suit
Și la lăcașurile tale,
20 Ceale vesele, fără jale.
Iară eu la al lui Dumnezeu
Jărtăvnic voi intra fără greu, /^{91v}
La Dumnezeu ce părințește
Tinerețele-m veselește.
25 Mărturisi-mă-voi eu ție
Dumnezăule, cu curăție,
Dumnezăul meu în prea svântă,
Cu iscusit viers alăută.
De ce, sufletul meu, ești mâhnit
30 Și pentru ce mă turburi cumplit?
Nădăjduiaște spre Dumnezeu

Că el te va scoate de la rău.
Și eu lui mă voi mărturisi
Și de mila lui mă voi lipsi,
35 Că mântuirea feței mele
Și Dumnezeu, el mi-e la greale.

PSALMUL 43

în sillave 10

Dumnezăule, noi am auzit
Cu urechile-ne desăvârșit, /92r
Car părinții noștri ne-au spus noao
Lucrur de mirat ce-ai lucrat noao,
5 În zilele lor ceale de demult
Când au fost ei trăitor pre pământ.
Mâna ta au pierdut neamuri multe,
Și i-ai sădit pre dinșii ca-n munte;
Năroade ai năcăjit și afară
10 Le-ai scos din locul lor cu ocară.
Că nu cu sabiia au stăpânit
A lor pământ și l-au moștenit
Și brațul lor pre ei n-au mântuit
Ci dreapta-ț și brațulu-ț slăvit,
15 Și că luminarea feței tale
I-au scos pre ei la cinste și cale.
Că bine întru dinșii ai voit
Și cu acel dar scump i-ai dăruit¹⁶⁴.
20 Tu mie însuț îm ești împărat,
Dumnezău putearnic și îndurat, /92v
Ce lui Iacov poruncești cu slavă
Mântuire fără zăbavă.
Pre vrăjmașii noștri noi în tine
Cu cornul vom împunge din bine
25 Și-n numele tău, pre cari mă scoală
Cu rău asupră-m ca o boală,
De nimica i-om face și-i vom stânge
Cât cap să fie n-or mai ajiunge.
Că nu spre arcul mieu eu nădeajde
30 Voi avea sau într-îns m-oi creade,

¹⁶⁴ B.B.: 4. Pentru că nu cu sabia lor au moștenit pământul și brațul lor n-au mântuit pre dânșii.
5. Ce dreapta ta și brațul tău și lumina feței tale, că bine ai vrut întru dânșii.

Nici sabia mea mie mântuire
 Îm va da ca să scap de peire.
 Pentru că tu pre noi ne-ai mântuit
 De cei ce ne năcăjesc prea cumplit
 35 Și pre cari ne urăsc i-ai rușinat,
 Ca să fie muștraț de-al lor păcat.
 Toată ziua noi întru Dumnezeu
 Ne vom lăuda la bine și greu /93r
 Și în veac noi ne vom mărturisi
 40 Întru numele tău și-l vom găsi.
 Și acum tu pre noi te-ai mâniat,
 Ne-ai gonit și de tot ne-ai rușinat
 Și, Dumnezeule, nu vei ieși
 Într-a noastre puteri, nici vei puși
 45 Înaintea vrăjmașilor pre noi
 Ne-ai întors și ne-ai împins înapoi
 Și, cari ne urăia, aceia pre noi
 Lor în jaf ne-au luat ca pre boi,
 Ca oile de mâncare ne-au dat
 50 Și în neamuri ne-au răsipit turburat.
 Fără de preț tu pre nărodul tău
 De năcaz l-ai vândut și băsău
 Și în schimbările lor mulțime
 Nu era cu vro nescai greime.¹⁶⁵
 55 Vecinilor noștri ocară ne-ai pus,
 Mascara, batjocură și răs /93v
 Celor ce împrejură-ne trăiesc
 Și pururea ne cârtesc și ocărăsc.
 Întru neamuri pre noi pilde ne-ai pus
 60 Și în limbi clătinare de cap cu răs.
 Toată zioa înainte mie
 Înfruntarea-mie mărturie,
 Cum și rușinea obrazului meu
 M-au acoperit cu sfială și greu,
 65 De la glasul celui ce câinește
 Mă ocăreaște și mă clevetește,
 De la a vrăjmașului meu față
 Ș-a celui ce mă gonește greață.
 Și aceastea peste noi toate
 70 Au venit iară până la moarte,
 Nu te-am uitat, nici nedereptate

¹⁶⁵ B.B.: 13. Dat-ai pre noi ca oile mâncării și în limbi ne-ai risipit pre noi. 14. Vândut-ai pre nărodul tău fără de preț și nu era mulțime întru clinciurile lor.

N-am făcut în leagea ta din Carte.
 Cum și inima noastră de la noi
 Nu s-au tras de cătră tine-napoi, /^{94r}
 75 Abătut-ai ale noastre cărări
 De la calea ta cu greale muștrări,
 Pentru că, în locul dosădirei,
 Tu ne-ai smerit și al obidirei,
 Și umbra morței ne-au acoperit
 80 Cât nădejdea de trăit ne-au perit.
 A Dumnezeului nostru nume
 De l-am uitat trăind pre lume
 Și mânilor noastre de am întins
 Cătră dumnezeu strein cu plâns,
 85 Și, au doară, acestea Dumnezeu
 N-a căta și n-a răsplăti cu rău?
 Că el ascunsul de inim știe,
 Cine ce au lucrat din pruncie.
 Că pentru tine noi zioa toată
 90 Ne omorâm cu chin ca de roată,
 Ca nește oi ce sânt de jiu ghiare
 Ne-am socotit neavând puteare. /^{94v}
 Deșteaptă-te, pentru ce dormi, Doamne?
 Scoală-te și ale noastre coarne
 95 Să nu le lepez până în svârșit!
 Și pentru ce fața îț întorci scârbit
 Și a noastră tu uiț sărăcie
 Și năcazul nostru din pruncie?
 Căce sufletul nostru s-au plecat
 100 În țărână și în praf s-au călcat
 Și pântecelul nostru de pământ
 Prea s-au apropiat și s-au lipit.
 Scoală, Doamne, și tu ne ajiută
 Și, pentru svânt numele tău mută
 105 Năcazul nostru și-l izbăvește
 Și noi te vom proslăvi fiiște.

PSALMUL 44

în sillave 11

Izbucnit-au inima mea cuvânt bun
 Și lucrurile mele eu le adun
 Și împăratului le grăiesc¹⁶⁶

¹⁶⁶ Scris: грѣескѣ.

Și mai bine să cază le socotesc¹⁶⁷. /95r
 5 Limba-m e trestie ce degrab scrie
 A scriitoriului bun pre hârtie.
 Ce cu frâmseștea iaste împodobit
 Decât fiii omenești mai iscusit,
 Vărsatu-s-au dar în buzele tale!
 10 Pentru-aceasta Dumnezeu a ta cale
 Și pre tine au blagoslovit în veac,
 Ca să n-aib de nimic lipsă cât de leac.¹⁶⁸
 Sabiia ta, puternice, încinge,
 Preste coapsele tale și o strânge,
 15 Cu a ta podoabă și cu frâmsește
 Întinde arcul ca-n tinerește,
 Bine sporește și cu norocire
 Împărătește fără de sfârșire,
 Pentru adevăr și pentru blândește
 20 Pentru dreptate cu svinte fește
 Și minunat ție ț-oa fi povață
 Dereapta ta fără leac de ceață. /95v
 Puternice săgeșile tale
 Sânt ascușite ca de mers în cale
 25 Și năroadele vor cădea supt tine
 Într-a vrăjmașilor împărătești spline.
 Scaunul tău, Dumnezeule, iaste
 În veacul veacului cu bună veaste
 Varga-ți dreptășei tale pre pământ,
 30 Varga-ț împărăteșcă cu nume svânt.¹⁶⁹
 Tu, Doamne, dreptatea ai prea iubit
 Și fărădelegea de tot ai urât,
 Pentr-aceasta, Dumnezeule de sus,
 Dumnezeul tău, cu unt-de-lemn te-au uns,
 35 Al bucuriei prea cu mult mai vârtos
 Decât pre vrăjmașii tăi și mai frumos.
 Smirna, stacti, casii, dintr-a tale
 Haine și case de piil cu pactale,
 Dintru cari a împărășilor feate

¹⁶⁷ Scris: *сокощескъ*.

¹⁶⁸ B.B.: 2. Limba mea – trestia scriitoriului, curând scriitoare. 3. Frumos cu frumuseștea, decât fii oamenilor, răvârșă-se den buzele tale! Pentru aceea au blagoslovit pre tine Dumnezeu în veac.

¹⁶⁹ B.B.: 7. Săgeșile tale ascușite-s, puternice, noroadele supt tine vor cădea, în inema vrăjmașilor împăratului. – 8. – Scaunul tău, Dumnezeule în veacul veacului, toiagul dreptășii, toiagul împărășiei tale!

40 Întru cinstea ta, pre tine, cu ceate /96r
 De mari pompe și hore te-au bucurat,
 Te-au întâmpinat și te-au încungiurat.¹⁷⁰
 De-a dereapta ție înainte
 Au stătut împărăteasa cu cinste
 45 În haină aurită îmbrăcată
 Cu de feali de feali de flori încărcată.
 Tu, dară, auz și vez, coconiță,
 Și-ț pleacă ureachea făr de sfiintă,
 Uită nărodul tău, și scumpa casă
 50 A tatălui tău în tăcere lasă;
 Și împăratul a ta frâmsește
 Scumpă va pohti de tinerețe,
 Că acesta iaste Domnul tău și cu cinste
 Te-i închina lui luundu-l aminte.
 55 Și fata Tirului ție cu darur
 Ți s-oa închina și-ț va da harur.
 Și bogații nărodului vor face
 Feaței tale rugăciune de pace. /96v
 Toată mărirea dinlăuntru iaste
 60 A featei împăratului de veaste,
 Cu lanțuri de aur înfășurată,
 În podoabe feali de feali purtată.
 În urma ei podoabe să vor aduce
 Împăratului cu vestire dulce,
 65 Aduce-să-vor în veselie
 Și să vor închina cu bucurie,
 Întru biseareca să vor aduce
 Împăratului cu cântec dulce.
 În locul părinților tăi s-au născut
 70 Fiii tăi, și moșneani s-au făcut,
 Pune-i-vei pre dinșii prințip să fie
 Peste tot pământul cu vecinicie.¹⁷¹
 Iară eu voi pomeni numele tău
 În tot neamul și neamul, o, Dumnezeu;
 75 Pentr-aceasta năroadele toate
 Ți s-or mărturisi până la moarte, /97r
 În veac și în veacul veacului ție
 În cucerință și în curăție.

¹⁷⁰ B.B.: 10. Zmirnă și stacti și casie de la hainele tale; den turnuri de pil, dentru carele te-au bucurat featele împăraților întru cinstea ta.mișu

¹⁷¹ B.B.: 18. Pentru părinții tăi s-au născut fii tăi; pune-vei pre dânșii boiari preste tot pământul.

Scăparea și putearea ni e Dumnezeu,
 Ajiutor degrabă în năcaz și la greu,
 Cari pre noi ne-au aflat și tocma de moarte
 Ne-au împresurat cu chin cumplit foarte.
 5 Pentr-aceasta nimic noi nu ne vom teame,
 Nici ne vom spămânda, nici vom geame
 Când pământul s-oa turbura și mutare
 Vor face munții în inima de mare;
 Apele lor au sunat și s-au turburat
 10 Și în tăria lor munții s-au struncinat.
 Pornirile râului fac veselie
 Cetăței lui Dumnezeu și bucurie;
 Cel înalt lăcașul său și l-au sfințit.
 Dumnezeu, în mijlocul ei pân în svârșit, /97r
 15 Nu să va clăti și Domnul, demineța
 Îi va ajuta de demineță fața.¹⁷²
 Neamurile s-au turburat, și s-au plecat
 Împărățiile dintr-al lor mândru stat;
 Cel înalt glasul său cu slăvit și l-au dat
 20 Și pământul din temei s-au clătinat
 Domnul puterilor e pururea cu noi.
 Sprijinitoriul nostru de lupii de oi,
 Al svântului patriarh Iacov Dumnezeu,
 Care au scos ai săi credincioși de la rău.
 25 Veniți și vedeți lucrul lui Dumnezeu
 Minunile cari el au pus fără de greu.
 Pre pământ până la a lumiei hotară,
 Stricând războaiele cu răs și ocară,
 Arcul va sfărâma și arma va frânge
 30 Și pavezele cu foc le va stinge.¹⁷³
 Îndeletniciți-vă voi și cunoașteți
 Și că eu sânt singur Dumnezeu priceapeți, /98r
 Înălța-m-oi întru neamuri cu slavă,
 Înălța-m-oi pre pământ fără zăbavă.
 35 Domnul puterilor singur cu noi iaste,
 Sprijinitoriul nostru cu bună veaste,
 Al patriarhului Iacov Domn Dumnezeu,
 Care ai săi credincioși scoate de la rău.

¹⁷² B.B.: 5. Dumnezeu e în mijlocul ei; și nu să va clăti, ajuta-i-va Dumnezeu de cătră demineță, demineță.

¹⁷³ B.B.: 9. Arc va sfărâma și va frânge arma și scuturile va arde cu foc.

PSALMUL 46

în sillave 13

Voi, toate neamurile, cu mânil plesniți
 Și-n glas de bucurie lui Dumnezeu veniți
 De strigați, că Domnul e strașnic și înalt
 Singur în tot pământul prea mare împărat,
 5 El pre năroade în slugi noao ni le-au supus
 Și supt picioare în robi neamurile au pus,
 Ales-au pre noi șie în moștenire,
 Pre frâmseatea lui Iacov ce-au iubit din fire. /^{98v}
 Dumnezeu în strigare cu glasul s-au suit
 10 De trâmbiță și surle cu mare chiuuit.¹⁷⁵
 Dumnezeului nostru voi, dară, cântați,
 Împăratului nostru îi cântați și săltați.
 Că Dumnezeu împărat e a tot pământul,
 Cântați-i prea chibzuit și-i cinstiți cuvântul.
 15 Că preste neamuri Dumnezeu au împărățit
 Și pre al său scaun svânt șade nedespărțit.
 Prințipii năroadelor de obște, minunat,
 Cu Dumnezeul lui Avraam¹⁷⁶ s-au adunat,
 Pentru că cei puternici, ce-s ai lui Dumnezeu
 20 Și ai pământului, sus s-au înălțat fără greu.

PSALMUL 47

în sillave 12

Într-a Dumnezeului nostru cetate,
 În muntele lui svânt fără răutate
 Mare iaste Domnul și-i lăudat foarte
 Și nimic pre dinsul a nu-l slăvi poate. /^{99r}
 5 Că cu bucuriia a tot pământul
 Să întemeiază muntele lui, svântul
 Sionul, a crivățului mari coaste,
 Cetatea cea cu băști și șanțuri nu proaste,
 A împăratului decât toți mai mare

¹⁷⁴ În slavonă: Catisma șaptea.

¹⁷⁵ B.B.: 4. Ales-au noao moștenirea lui, frumseatea lui Iacov, carea au iubit. 5. (Strigare:) Să sui Dumnezeu cu clic, Domnul cu glas de trâmbiță.

¹⁷⁶ Citește: Avra-am.

10 Care stăpânește pre ceri și pre mare.¹⁷⁷
 Dumnezeu în casele ei să va cunoaște,
 Când pre ea o proptește și sprijinește.
 Că împărații ai pământului, iată,
 S-au adunat și s-au strâns toț într-o ceată.
 15 Și ei, văzind așa de multă mirare,
 S-au turburat, s-au clătit cu cutremur mare;
 Acolo sânt dureri ca a cei ce naște
 Sau ca a celui bătut cu bici tătărăște.¹⁷⁸
 Corăbiile¹⁷⁹ Tharsisului fărâme
 20 Cu duh sâlnic va face fără de urme.
 Precum am auzit, așa cu vederea
 Au adeverit ș-au pierdut părearea /^{99v}
 Într-a puterilor Domnului cetate,
 A Dumnezeului nostru svântă parte.
 25 Dumnezeu pre ea au întărit cu temeii
 În veac fără grijă de vrăjmaș cât de greii.
 Mîla ta, Dumnezeule, am luat
 În mijlocul nărodului tău cu-ndurat
 Dupre al tău, Dumnezeule, svânt nume,
 30 Așa și lauda ta e preste lume,
 Dereapta ta de dereptate e plină
 Ca soarele de raze și de lumină.
 Muntele Sionului să veselească
 Și featele Iudei voioase [să]¹⁸⁰ crească
 35 Pentru judecățile tale, o, Doamne,
 Cari sânt întărite cu svinte canoane.¹⁸¹
 Pre Sion încunjiurați și îl cuprindeț
 Și-n turnurile lui vești vestiți de mult preț.
 Inimile voastre puneț în putearea
 40 Lui și-i împărțiți casele și avearea, /^{100r}
 Ca la un alt neam strein ale lui înalte
 Cu slavă să povestiți¹⁸² lucruri și fapte.
 Că acesta Dumnezeu nostru iaste
 În veacul veacului cu milă și veaste
 45 Și acesta pre noi la pășune dulce
 Ne va paște în veaci de veaci cu ferice.

¹⁷⁷ B.B.: Cu bună rădăcină, bucurie a tot pământul, măgurile Sionului, coastele crivățului, cetatea împăratului celui mare.

¹⁷⁸ B.B.: Acolo – chinuri ca ceii ce naște.

¹⁷⁹ Scris: корьбиіае. Citește: corăbi-ile.

¹⁸⁰ Cuvânt lipsă în text.

¹⁸¹ B.B.: 10. Veselească-se muntele Sionului și să [se] bucure fea[te]le Iudeii pentru judecățile tale, Doamne!

¹⁸² Scris: повѣстици.

Toate limbile auziți aceste
 Și toți lăcuiitorii lumiei veastea
 În urechi luaț cu ascultare
 Ori la uscat de trăiți, ori la mare;
 5 Fiii oamenilor și cei din pământ
 Născuți, de obște, să aveți un cuvânt;
 Bogatul cu săracul împreună,
 Țiindu-vă toți de brâu și de mână.¹⁸³
 Gura mea va grăi prea de minune
 10 Înaintea voastră înțelepciune, /^{100v}
 Cum și cugetul inimiei mele –
 Precepere cu alese tocmeale.
 Pleca-voi eu ureachea mea în pilde
 Și-n psaltire gândul îm voi deșchide.
 15 Derept ce în zioa cea rea m-oi teame
 Și derept m-oi spămânda ș-oi geame?
 A călcâiului meu fărădeleage
 Mă va încungiura și nu-m va merge!¹⁸⁴
 Cei ce în putearea sa au nădeajde
 20 Și-n bogăția lor să vor încreade,
 Aceia sumeți, fără de sfială
 Să lăuda cu slavă și cu hvală.
 Fratele, săvai bun, nu izbăveaște,
 Ci, au omul, va izbăvi din cleaște?
 25 Lui Dumnezeu plăcută îmblânzire
 Nu va da pentru sine cu mărire,
 Cum și prețul cel de răscumpărare
 A sufletului său de la pierzare. /^{101r}
 Și în veac s-au ostenit și s-au trudit
 30 Și va fi viu sporind până în svârșit.
 Când va vedea pre cei înțelepți murind,
 Stricăciune nu va vedea tânguind.
 Și cel nebun va peri împreună
 Cu nechibzuitul, ținut de mână,
 35 Și celor streini a sale bogății
 Le vor lăsa în neam și în seminții.
 Și mormânturile lor în veac de veac,
 Cu casele nestrucate cât de leac,

¹⁸³ B.B.: 1. Auziți aceasta, toate limbile, băgați în urechi, toți ceia ce lăcuiesc lumea; 2. Și cei născuți den pământ, șifiii oamenilor, dempreună bogat și sărac!

¹⁸⁴ B.B.: 4. Pleca-voi la pildă ureachea mea, deșchide-voi în psaltirea gâcitoarea mea. 5. Pentru ce mă tem în ziua rea? – Fărădeleagea călcâiului meu mă va încungiura.

Lăcașurile lor în rod și în rod
 40 Vor fi fără de roadă și fără plod
 Pre pământuri numele ș-au numit
 Și cum au vrut s-au dezmiardat ș-au glumit.
 Și omul, fiind pre pământ în cinste,
 N-au preceput, ci ș-au ieșit din minte
 45 Și cu dobitoacele ceale proaste
 El s-au alăturat și au dat oaste. /^{101v}
 Și lor s-au asemănat întru toate,
 Neprecepând că păgubesc de moarte.
 Această cale a lor de greșală
 50 Lor adevărat le iaste sminteală
 Și, dup-aceastea, în gurile sale
 Să vor îmbuna ș-or veni la cale.
 Ca nește oi în iad s-au pus să piară
 Și moartea pre dinși va paște amară.
 55 Și cei derepți pre dinșii demineața
 Îl va stăpâni și li-or smeri fața,
 În iad ajiutoriu lor învechire
 Va lua în veaci fără înnoire,
 Că dintr-a lor slavă sânt scoși afară.
 60 Cine pre dinșii va ajiuta, dară?
 Însă Dumnezeu singur pre mine
 Mă va apuca și m-oa lua la sine,
 Din mâna iadului el îm va scoate
 Sufletul și-l va izbăvi din moarte. /^{102r}
 65 Când s-oa îmbogăți omul, n-aib teamă
 Nici să bagi mărirea lui în seamă
 Când s-oa-nmulți, că când va muri, toate,
 El cu sine ca să le ia nu poate,
 Nice cu dinsul acea a lui slavă
 70 Să va coborî fără de zăbavă.
 Că sufletul lui într-a lui viață
 Să va blagoslovi cu bun dar și față
 Și, când lui însuți îi vei face bine,
 Mărturisi-ți-s-oa cu plecăciune.
 75 Și până la neamul părinților săi
 Va intra și va umbla pre a lor căi
 Și până în veac nu va vedea lină
 Nici senină rază sau lumină.
 Și omul, fiind pre pământ în cinste,
 80 N-au preceput, nici au luat aminte
 Ci, cu dobitoacele ceale proaste
 El s-au alăturat și au dat coaste /^{102v}
 Și lor s-au asemănat întru toate,
 Neprecepând că-l păgubesc de moarte.

- Al dumnezăilor Domn Dumnezău au strigat
 Și de la răsăritul soarelui au chemat
 Până la apus degrab lumea și pământu
 Ca să le descoapere voia-și și cuvântu.
- 5 A frâmseței lui iaste bunăcuviință
 Din Sion în adevăr cu bună credință.¹⁸⁵
 Dumnezău la aiave va veni arătat
 Cu seamne ca un mare și un strașnic împărat,
 Cu măriri și cu slave Dumnezăul nostru
- 10 Va veni și n-a tăcea, nici ș-a-nchide rostu.
 Înaintea feței lui foc să va aprinde
 Și flacără va arde și să va întinde
 Și vifor împrejuru-i va fi silnic foarte;
 Cât cine a-l sprijini și a-l răbda poate? /^{103r}
- 15 Ceriul de sus va chiema și pământul, iată
 Să aleagă nărodul său dintr-altă gloată.
 Adunați-i lui pre sviți, pre cei ce așază
 Testamentul legeri lui peste jârtve-n vază.¹⁸⁶
 Și ceriurile a lui svântă dereptate
- 20 Vor vesti ș-or proslăvi cu cântări din carte,
 Că judecători iaste Dumnezău pre toate
 Câte cu mintea putem să socotim gloate.
 „Ascultă, nărodul meu, și-ți voi grăi ție,
 Izraile, alesul meu cel din pruncie
- 25 Și eu adevărință [sic!] îți voi face ție,
 Să păzești porunca mea întru curăție!
 Domnul Dumnezăul tău eu singur ție sânt,
 Carele din nimica te-am făcut pre pământ.
 Nu pentru ale tale jirtve eu pre tine
- 30 Ti-oi muștra și ti-oi certa cu împutăciune
 Și ale tale arderi-de-tot înaintea
 Mea stau și sânt pururea de fac ție cinstea. /^{103v}
 Nu voi priimi¹⁸⁷ viței eu dintr-a ta casă,
 Nici din turmele tale țapi la a mea masă,
- 35 Că fiarale câmpului ale meale-s toate,
 Dobitoacele în munți și boii la gloate.
 Pasările ceriului am cunoscut toate

¹⁸⁵ B.B.: 1. Dumnezăul dumnezăilor, Domnul au grăit și au chemat pământul. 2. De la răsăriturile soarelui până la apusuri, den Sion e bunăcuviința frumseții lui.

¹⁸⁶ B.B.: 6. Adunați lui pre curații lui, pre cei ce pun făgăduința lui pre jârtve.

¹⁸⁷ Scris: приими. Citește: pri-imi.

Și frămsețea țarinei într-a mea e soarte¹⁸⁸.
 Și eu, de voi flămânzi, nu-ț voi spune ție
 40 Nice voi nădăjdui pre-a ta avuție,
 Că a mea iaste lumea și a ei plinire,
 Pre cari cu chibzuială le-am făcut suptire¹⁸⁹.
 Și, au doară, voi mânca eu carne de taur
 Sau voi bea sânge de țap ca un crunt bălaur?
 45 Lui Dumnezeu de slavă tu jârtvă jârtveaște
 Și lui rugile tale le dă cucereaște.
 Și-n zioa năcazului pre mine mă cheamă
 Și strigările tale le voi prinde-n seamă
 Și din toate scârbele ti-oi scoate pre tine
 50 Și tu mă vei proslăvi cu cântări pre mine.” /104r
 Iară celui păcătos Dumnezeu au grăit:
 „Ce povestești a mele dereptăț pre pământ
 Și testamântul legeri meale iai prin gură?
 Și tu de tot ai urât a mea-nvățătură
 55 Și cuvintele meale n-ai luat aminte,
 Ci înapoi le-ai zvârlit de tot fără cinste¹⁹⁰.
 Tu, pre furul de vedeai, alergai cu dînsul
 Și cu dânsul îți făceai¹⁹¹ voroava și răsul
 Și cu ceș curvari tocmeai¹⁹² și-ț puneai tu partea,
 60 Întru nimic socotind ce învață cartea.
 Gura ta au prisosit multă răutate
 Și limba-ț au împletit vicleșug de moarte.
 Sezând, pre frate-tău cleveteai cu hule
 Și cu ocări împungeai ca cu nește sule
 65 Și-mpotriva fiiului ai a tale maice
 Stricăcioasă sminteală ai pus ca de lance.
 Aceastea tu ai făcut și eu cu tăcearea
 Am trecut și ț-am ascuns veninul și fiarea;
 70 Și tu fărădelege ai socotit, iată,
 Că-ț voi fi aseamine în spurcata-ți faptă
 Mostra-te-voi ș-oi pune a tale păcate
 Înaintea feaței-ți scrise ca pre carte.
 Voi dară, pre Dumnezeu cari uită, aceastea,
 Înțeleageți și-i luați în cap bine veastea,
 75 Ca nu cândva mâniaș degrab să răpească
 Și n-a fi cine pre voi ca să izbăvească!

¹⁸⁸ B.B.: 11. Căci ale mele sânt toate hiarăle dumbrăvii, dobitoace în boi și boii. 12. Cunoscute-am toate pasările ceriului și frumsețea țarinei cu mine iaste.

¹⁸⁹ B.B.: 13. De voi flămânzi, nu voi zice ție, pentru că a mea iaste lumea și împlerea ei.

¹⁹⁰ B.B.: 17. Și păcătosului zice Dumnezeu. „Pentru căci tu povestești dreptățile mele și iai făgăduința ta pre gura ta? 18. Și tu urăș învățătura și scoseș cuvintele meale îndărăt!”

¹⁹¹ Scris: ФЪЧЕН.

¹⁹² Scris: ТОКМЪАН.

80 Jârtva laudei mie în va face slavă
Și acolo e calea când fără zăbavă
Și eu lui voi arăta a mea mântuire
Cu slavă și laudă de multă mărire!”.

PSALMUL 50

în sillave 10

Dumnezăule¹⁹³, dup-a ta mare
Milă cruță-mă cu iertare
Și după mulțimea alor tale
Îndurăr mă scoate la drum și calea. /^{105r}
5 Și tu a mea fărădeleage
Uită, nu socoti, ci o șterge,
Mai vârtos fărădeleagea-m spală
Să rămâie de scârnavii goală.
10 Că fărădeleagea-m eu o cunosc¹⁹⁴
Și păcatul înainte-m privesc¹⁹⁵
Eu ție unuia am greșit
Și rău înaintea ta am făcut;
Să te îndereptezi întru a tale
Cuvinte și să învingi cu cale,
15 Când nefățarnică judecată
Vei face tu la oricare faptă.
Că, iată, întru fărădelegi eu
N-am zămislit într-al maicei-m zgău
Și maica mea în păcat pre mine
20 M-au născut nu fără de rușine¹⁹⁶.
Că adevărul ai iubit, iată,
Și mie tu, cu față curată, /^{105v}
Mi-ai arătat ceale ascunse
Și de-nțelepciune-ț adânc puse.
25 Cu isop m-ei stropit, și curat
M-oi face ca când n-aș avea păcat;
Spăla-mă-vei și decât omătu
Mai alb mi s-oa face portu.
30 Auzului meu tu bucurie
Vei da cu dor și cu veselie

¹⁹³ Scris: *ДОМНЕЗЪУЛЕ*.

¹⁹⁴ Scris: *КЪНОСКЪ*.

¹⁹⁵ Scris: *ПРИВЕСКЪ*.

¹⁹⁶ B.B.: 4. Căci fărădeleagea mea eu cunosc și păcatul meu înainte mea iaste pururea, 5. Ție unuia greșiiu și răul înainte ta am făcut, pentru ca să te îndereptezi întru cuvintele tale și ca să biruiești când vei judeca tu. Pentru că, iată, întru fărădelegi mă zămisliu și întru păcate mă născu maica mea.

Și oasele ceale mult smerite
 S-or bucura și vor sălta iute.
 Și fața ta de cătră a meale
 Păcate întoarce, ce-s mult reale,
 35 Și fărădelegile tu toate
 Ale meale le șterge de moarte.
 Tu, Dumnezeu, inimă curată
 Zidește întru a mea polată /^{106r}
 Și în zgăul meu tu înnoiaște
 40 Și într-îns duh drept întărește ¹⁹⁷,
 Nu mă lăpăda mânios cu greață
 Pre mine de cătră a ta față
 Și duhul tău cel svânt de la mine
 Nu-l lua cu greu și cu rușine.
 45 Bucuriia mântuirii tale
 Dă-mi mie ca să-ț umblu în cale
 Și cu duh stăpânitori pre mine
 Mă întărește, dulce stăpâne,
 Pre cei fără de leage a tale
 50 Eu voi învăța cărări și cale
 Și cei ce-s necredincioși la tine
 S-or întoarce ca să pață bine
 Dumnezeu de sânghiuri părințește
 Mă ocrotește și mă izbăvește
 55 Dumnezeu mântuirii meale
 Ori întru cari ale meale greale /^{106v}
 Limba mea va avea bucurie
 De dreptatea ta cu tărie
 Buzele-m voi deșchide, o, Doamne,
 60 Și gura mea va vesti în coarne
 Lauda ta, că tu de ai fi vrut
 Jârtvă ți-aș fi ¹⁹⁸ dat cu răs și plăcut
 În arderi-de-tot bunăvoință
 N-ei avea cu dor și pocăință
 65 Jârtva, duhul cel umilit iaste
 Lui Dumnezeu cu plăcută veaste
 Dumnezeu inima cea înfrâmtă
 N-oa urgisi, nici cea smerită
 Sionului să faci, Doamne, bine
 70 În buna-ț vreau cu mile-ț pline
 Și a Ierusalimului ziduri
 Zidească-se cu cule și turnuri

¹⁹⁷ B.B.: 11. Inimă curată zidește întru mine, Doamne, și duh drept înnoiaște întru ceale denlăuntru ale meale.

¹⁹⁸ Scris: фицаш фи.

Atuncea tu jârtva dreptăței
Bine vei vrea și a bunătăței
75 Atuncea pre oltariul tău viței
Vor pune cu nădejde și temei.

/^{107r}

PSALMUL 51

în sillave 9

Ce te fălești în răutate,
Mult putearnice în păcate?
Fărădeleage zioa toată
Limba ta au gândit în gloată,
5 Ca un brici ascuțit vicleșug
Au făcut cu tâlpiz meșterșug.
Mai mult ai iubit răutatea
Decât ai urmat bunătatea
Și mai vârtos — strâmbătatea
10 Decât a grăi dreptatea
Și a cufundărei cuvinte
Toate ai iubit cu prea cinste
Pre limba cea nespus vicleană,
Pângărită și avană¹⁹⁹!
15 Pentru aceasta până în svârșit
Te-au zdrobit Dumnezeu năcăjit,
Zmulge-te-a și-ț va da mutare
Din lăcașul tău cu muștrare,
Precum și a ta rădăcină
20 Va muta nu fără pricină
Din locul celor vii afară
Să să usuce și să piară²⁰⁰.
Cei derepți vor vedea și teamă
I-oa cuprinde fără de seamă
25 Și cu răs de dinsul vor zice:
„Iată omul ce sta în price,
Pre Dumnezeu ajiutori și e
Nu ș-au pus pre a lui moșie,
Ci spre mulțimea avuției
30 S-au bizuit și a bogăției
Și într-a sa de prea rușine

/^{107r}

¹⁹⁹ B.B.: 3. Iubit-ai răutatea mai mult decât bunătatea, strâmbătatea – mai mult decât a grăi dreptatea. 4 (Strigare:) Iubit-ai toate cuvintele prăpădirii, limba vicleană!

²⁰⁰ B.B.: „5. Pentru aceea Dumnezeu te va surpa desăvârșit, să te zmulgă și să te rădice de la lăcașul tău și înrădăcinarea ta de la pământul celor vii”.

S-au întărit deșertăciune!²⁰¹. /108r
Iară eu sânt ca un roditori
Maslin cu măslina și flori
35 În casa Domnului Dumnezeu,
Nebăgând seama de nici un greu;
Spre mila lui am nădăjduit
În veacul veacului nezmintit.
40 În veac m-oi mărturisi ție,
C-ai făcut mie bogăție
Și voi aștepta al tău nume
Că iaste foarte bun pre lume
Înaintea ai tăi cuvioși
Svinți și de minune frumoși.

PSALMUL 52

în sillave 8

Întru inima sa au zis
Cel nebun cuvinte de răs
Cum că nu iaste Dumnezeu
5 Să știe de bine sau rău /108v
Stricatu-s-au și s-au făcut
Urâți și scârnavi pre pământ,
Într-a sale fărădelegi
Cu toate realele întregi
A face bine nu iaste
10 Supt cei minun de poveaste.
Dumnezeu din ceri din înalt
La fiii omenești s-au uitat
De iaste cel ce înțelege
Să vază și cel ce merge
15 Și pre Dumnezeu îl cată
Cu dor și cu față curată.
Toți s-au abătut din cale
Ș-au căzut ca într-o vale
Și netreabnici împreună
20 S-au făcut ca de furtună.
Nu iaste până la unul
Ca să facă bine vreunul²⁰² /199r
„Și cu toți cei ce lucrează
Fărădeleage în vază,

²⁰¹ B.B.: „6. (Strigare:) Vedea-vor direpții și să vor spământa și spre el vor râde și vor zice: „Iată om carele n-au pus pre Dumnezeu ajutorul lui, 7. Ce nedejdul pre mulțimea avuției lui și să întări spre deșertăciunea lui”.

²⁰² B.B.: 4. Toți s-au abătut, împreună să netrebniciră; nu iaste făcând binele, nu iaste până într-unul!

25 De-aceasta ei cunoștință
 Nu vor avea și știință,
 Cari în mâncare de pâine
 Nărodul mieu, ca un câine,
 Fără milă îl mănâncă,
 30 Îl fărâmă și îl strică?”
 Ei pre Domnul nu l-au chiebat,
 Nu l-au strigat, nici l-au rugat
 Și acolo ei de frică
 Unde n-au fost cât de mică
 35 S-au îngrozit cumplit foarte
 Cu răcori reci ca de moarte²⁰³.
 Că Dumnezeu au răsipit
 Oasele foarte cumplit
 Celor ce oamenilor plac
 40 Și pre dins urâsc și tac, /^{109v}
 Ei, dară, toți s-au rușinat
 Prin nebunie și păcat,
 Că Dumnezeu i-au urgisit
 Ca să piaie desăvârșit.
 45 Lui Izrail mântuire
 Cine-i va da cu mărire?
 Din Sion, când Dumnezeu
 Va întoarce de la rău
 Robiia rodului său
 50 Fără mânie și băsău,
 Iacov atuncea va sălta
 Iară Izrail va cânta,
 Amândoi de bucurie
 Danțuri trăgând cu tărie.

PSALMUL 53

în sillave 7

Doamne, într-al tău nume
 Mântuiaște-mă-n lume /^{110r}
 Și într-a ta putere
 Fă-m jiudeț ca de miare!
 5 Dumnezeu, tu ascultă
 Ruga mea cea înfrântă
 Și cuvintele ai meale
 Guri în urechi ia-le!

²⁰³ B.B.: 6. Acolo s-au temut teamere, unde nu era teamere.

Că cei streini s-au sculat
 10 Asupra mea turburat
 Și sufletul meu cei tari
 L-au cătat și prin celari
 Și pre Dumnezeu n-au pus
 Înaintea lor mai sus!
 15 Căce Dumnezeu, iată,
 Îm ajiută îndată
 Și e sufletului meu
 Sprijinatori Dumnezeu!
 Vrajmașilor miei reale
 20 Va întoarce prea greale /110v
 Întru adevărul tău
 Piarde-i pre dinși, Dumnezeu!
 Și eu cu bună vreau
 Mila ta o voi ceare
 25 Și îți voi jirtvi ție
 Postit în curăție,
 Mărturisi-mă-voi, Doamne,
 Numelui tău în coarne*. *Adecă în bucine
 Că-i bun și că m-au scos
 30 Din tot greul sănătos
 Și spre ai miei mi-au privit
 Vrajmași ochiul neclintit.

PSALMUL 54

în sillave 6

A mea rugăciune,
 Cu prea plecăciune,
 Auzi o, Doamne,
 Că-ți strig cu pocloane,
 5 Și nu-m treace ruga
 Cu dosul sau fuga.
 Ia spre mine aminte
 Și mă ascultă, svinte;
 10 Într-a mea-ngrijare
 Am prins întristare /111r
 Și în turburare
 Am căzut de mare,
 Când spre mine glasul
 Ș-au suflat vrajmașul
 15 Și când păcătosul
 S-au întors cu dosul.

Și năcazuri mie
 Mi-au făcut o mie²⁰⁴.
 Că fărădeleage,
 20 Care nu să șterge,
 Au plecat spre mine
 Fără de rușine
 Și întru mânie
 Mi-au vrăjmășit mie,
 25 Inima-m în mine
 Turbure cu bine
 S-au făcut; și teamă,
 Cum am băgat seamă,
 Asupra-mi grea foarte
 30 Au căzut de moarte
 Asupra mea frică
 Au venit nu mică
 Și cutremur, care
 Nu e de răbdare
 35 Și băzna vedea
 Mi-au stâns și putearea²⁰⁵.
 Și atunci eu am plâns
 De obidă am zis:
 „Cine-m va da mie
 40 Arepi cu trufie,
 Ca de porumb, și eu
 Voi zbura de la greu
 Și mă voi odihni
 Unde îm voi ticni?
 45 Iată, m-am depărtat
 Fugind înstreinat /^{11v}
 Și m-am sălășluit
 În pustie mâhnit!”
 Așteptam pre Dumnezeu,
 50 Ce mântuiaște de rău,
 Și din sufletul puțin
 Și den viforul cu chin²⁰⁶.
 Doamne, potopeaște
 Și-a lor împărețește

²⁰⁴ B.B.: 2. Mântuiu-mă întru voroava mea și mă turburau de cătră glasul vrăjmașului și de necazul păcătosului.

²⁰⁵ B.B.: 3. Căci abătură spre mine fărădeleagea și cu urgie pismuia mie. 4. Inima mea să turbură în mine și înfricoșare de moarte căzu preste mine. 5. Frică și cutremur veni asupra mea și mă acoperi întunec.

²⁰⁶ B.B.: 8. (Strigare:) Nedejduiam pre Dumnezeu, pre cel ce mă mântuiaște de îpușinarea sufletului și den vifor.

55 Limbi, că în cetate
 Eu prea răutate
 Am văzut și price
 Iute ca de brice²⁰⁷.
 În zi și în noapte
 60 Preste a ei poarte
 Și zidur pre dinsă
 O va ținea prinsă;
 Prea fărădeleagea,
 Ce nu știe leagea,
 65 În mijlocu-i iaste
 Fără bună veaste.
 Surdă osteneală,
 Strâmbătate goală,
 Din ulițele ei
 70 Camăta al său clei
 Și cu vicleșugul
 Nu ș-au lipsit jugul²⁰⁸.
 De m-ar fi ocărăț
 Vrăjmașul cât cumplit,
 75 Eu lui i-aș fi răbdat
 Fără de împutat
 Și de ar fi grăit
 Asuprea mea cumplit
 Cel ce mă uraște
 80 Și nu mă iubeaște,
 M-aș fi ascuns de dâns
 Eu²⁰⁹ ca să-i scap de plâns. /112r
 Iară tu, o, oame,
 Cu mine la poame,
 85 Și la suflet unul,
 Ce-mi adaogi chinul,
 Deregătoriul meu
 Și cunoscute la greu,
 Care împreună,
 90 Ca supt o cunună,
 Cu mine bucate
 Dulci ai mâncat foarte
 Într-a lui Dumnezeu
 Casă, cu un gând rău,

²⁰⁷ B.B.: 9. Prăpădeaste, Doamne, și împarte limbile lor, căce văzuiu fărădeleage și price în cetate.

²⁰⁸ B.B.: 10. Ziua și noaptea încungiura-va pre ea preste zidurile ei și fărădeleage și osteneală în mijlocul ei și trâmbătate; 11. Și nu lipsi den ulițele i camătă și vicleșug.

²⁰⁹ Adăugat ulterior.

95 Nicecum n-am umblat
 Sau cândva ne-am certat!²¹⁰
 Moarte vie, dară,
 Preste ei afară
 Și la iad pogoare
 100 De vii pre picioare,
 Că vicleșug iaste
 Într-ale lor țeaste,
 Într-a lor lăcașă
 Legat cu o fașă.
 105 Eu, cătră Dumnezău,
 Am strigat de la greu
 Și Domnul pre mine
 M-au auzit bine.
 Seara, demineăța
 110 Îm voi ivi fața
 Și amiazăzi bune
 Lui vești fi voi spune,
 Și el, în tot ceasul,
 Mi-a auzi glasul.
 115 Scoate-va cu pace
 Sufletu-mi din lance
 De la cei aproape
 Ce în sapă groape, /11r
 Că cu mine era
 120 În mulți, de mă amăra.
 Domnul va auzi
 Și va smeri la zi,
 De veaci mai nainte
 Cel ce iaste în cinste.
 125 Căce loc schimbare
 Nu e din-tristare,
 Că ei nu s-au temut
 De Dumnezău cu căzut.
 Domnul mâna-i au întins
 130 Să plătească lor plâns.
 Al lui așezământ
 Au spurcat pre pământ,
 De la a lui feațe
 Mânie și beațe
 135 Degrab s-au împărțit
 Ei și s-au despărțit
 Și inimele lor,

²¹⁰ B.B.: 14. Iară tu, oame, întocma la suflet, povața mea și cunoscutul meu; 15. Care împreună îndulciși-mi mâncări în casa lui Dumnezău mearsem cu un gân!.

De năcaz la omor,
 Aproape au venit
 140 De s-au învecinat²¹¹.
 Vorbele lor cu semn
 De scump unt-de-lemn
 Mai cu mult s-au muiat
 Lesne spre dezlegat,
 145 Și acealea le sânt
 Săgetături în vânt.
 Spre Domnul aruncă
 Grija-ți ca-ntr-o stâncă,
 Căce el pre tine
 150 Te-a hrănit cu pâine.
 Dereptului în veac
 Clătire cât de leac
 N-a da; și Dumnezeu
 Le vei face cu rău /^{113r}
 155 În puți de peire
 Tu lor coborâre²¹².
 Bărbații sângerăți,
 Vicleani și încruntați
 N-or înjumătăța
 160 Nici își vor cruța
 Ei zilele sale
 În prea lungă cale,
 Iară eu spre tine
 O, Doamne, cu bine
 165 Voi avea nădejde
 Și-n veaci n-o voi piarde.

КАѠНГМА ОСМАА.²¹³

PSALMUL 55

în sillave 5

Dumnezeual meu,
 Întru al meu greu
 Mă miluiaște
 Și mă proptește.

²¹¹ *B.B.*: 22. Pentru că nu iaste lor schimbare, căce nu s-au temut de dumnezău. Întinse mâna lui când răsplătiia; 23. Spurcară fâgăduința lui, împărțiră-să de urgiia feței lui și să apropiară inimile lor.

²¹² *B.B.*: 26. Și tu, Dumnezăule, pogorî-vei pre dânșii la puțul stricăciunii.

²¹³ În slavonă: Catisma opta.

5 Căce m-au călcat
 Omul cel spurcat.
 Dând război toată
 Zioa în gloată.
 Cu năcaz cumplit
 10 El m-au izmenit;
 Și vrăjmașii miei,
 Cei ca nește lei,
 Zioa m-au călcat
 Toată strâncinat.
 15 Căce că sânt mulți,
 Ca pietrile-n munți,
 Car cu mine fac
 Luptă ca de drac.
 De înălțimea
 20 Și de iuțimea
 Zilei, nimică
 N-oi avea frică
 Și eu spre tine
 Nădejdea-m bine
 25 Mi o voi pune,
 Dulce stăpâne.
 Întru Dumnezeu.
 Fără de băsău,
 Vorbele mele
 30 Voi hvăli, greale,
 Am nădăjduit
 În Domnul smerit
 Și nu m-oi teame
 De acel viarme.
 35 Ce îm va face
 Trupul din arce?²¹⁴
 Vorbele mele,
 Ce-s cu tocmeale,
 Ei zioa toată
 40 Le-au tras pre roată;
 Gândurile lor,
 Tocma de omor
 Toate sânt cu greu
 Asupră-m și rău²¹⁵.
 45 Lăcui-vor ei
 Și ca nește zmei,

/113v

²¹⁴ B.B.: 4. Întru Dumnezeu lăuda-voi cuvintele mele; pre Dumnezeu nedejduiu; nu mă voi teame ce-m va face mie carnea.

²¹⁵ B.B.: 5. Toată zioa cuvintele mele urâția, asupra mea – toate gândurile lor spre rău.

Răi vor ascunde
 Ce-or putea prinde
 Și călcâiul meu
 50 Aceia cu greu
 În noapte și-n zi
 Foarte vor păzi²¹⁶. /^{114r}
 Cum ei au răbdat
 Fără despoiat
 55 Pre sufletul meu,
 Așa fără greu
 Pentru nimica
 L-ei piarde²¹⁷ frica
 Și-i vei mântui,
 60 Cum tu vei voi
 Și, în mânie
 Cu prea urgie,
 Tu pre năroade
 Jos ca pre coarde
 65 Le vei coborâ
 Și le-i omori²¹⁸.
 Dumnezeu²¹⁹,
 Al meu bunule,
 Eu ție Ț-am spus
 70 Viața²²⁰-m cu plâns,
 Lacrămile mele
 Fierbinți și greale
 Înaintea ta
 Mi le-ai pus a sta,
 75 Ca și într-a ta
 Să fie gata
 Făgăduință
 De prea credință.
 Și vrăjmașii miei,
 80 Ca zmeii de răi
 Înapoi mâna
 Îș vor înturna.
 Ori în care zi
 Eu m-oi repezi
 85 Și voi alerga,

²¹⁶ B.B.: 6. Nemrnici-vor și vor ascunde ei; călcâiul meu vor păzi.

²¹⁷ Scris: *пiapae*.

²¹⁸ B.B.: 7. În ce chip au răbdat sufletul meu; pentru n emica voi împinge pre dâșii, cu urgie noroade vei pogorî.

²¹⁹ Scris: *домнезъле*.

²²⁰ Citește: vi-iața.

De te voi striga,
 Căce, eu, iată,
 Curând, îndată /^{114r}
 N-am și preceput
 90 Și am cunoscut
 Că ești Dumnezeu
 La bine și rău.
 În Dumnezeu eu,
 Fără nici un greu
 95 Voi slăvi graiu
 Și-oi hvăli traiu
 Și în Domnul eu
 Cuvântul, zău, zău,
 Nu-i voi lăpăda,
 100 Ci-i voi lăuda.
 Am nădăjduit
 Spre Domnul smerit,
 Nu mă voi teame
 De acel viarme
 105 Ce îm va face
 Omul din arce?
 Întru mine sânt,
 Domnul meu cel svânt,
 Ale mele rugi
 110 Cari ca nește slugi
 Laudei tale
 Voi plăti-n cale,
 Că sufletul meu
 Tu, o, Dumnezeu
 115 Din moarte l-ai scos
 Întreg și frumos;
 Ochii miei mi-ai strâns
 Din lacrăm și plâns
 Și din lunecare
 120 A mele picioare,
 Ca-naintea ta,
 Când eu îț voi sta
 Foarte cu prea drag²²¹
 Bine ca să-ț fac /^{115r}
 125 În luminarea
 Și întru zarea
 Celor pre pământ
 Vii fără svârșit.

²²¹ Scris: ААѠ.

PSALMUL 56

în sillave 13

Miluiaste-mă, Doamne, miluiaste-m, bune,
 Că spre tine sufletul meu la slăbiciune
 Au nădăjduit. Și eu în umbra a tale
 Arep voi nădăjdui unde-aș fi în cale,
 5 Până ce fărăleagea va trece den lume
 Și nu să va pomeni mai mult al ei nume.
 Eu cătră prea înaltul Dumnezeu voi striga
 Și pre Domnul, ce bine mi-au făcut, voi ruga.
 Căce din cer au trimis și de sânge pre mine
 10 El m-au mântuit deplin din amărăciune.
 Și pre cei ce mă calcă i-au dat spre ocară
 Și Dumnezeu mila sa o-au trimis afară,
 Cum și adevărul său; iară al meu suflet
 Dintr-a puilor de leu rugete și răcnet /^{115v}
 15 Au izbăvit, și l-au scos fără vătămare,
 Pentr-aceaea i-oi mări slava cu cântare.
 Turburat, însă, fiind, de griji am adurmit
 Și cu vederi feali de feali în somn m-am zăbovit²²².
 20 Fiii ai oamenilor, dinții lor le sânt
 Arme, darde și săgeți cumplite pre pământ
 Și limba lor le iaste sabie tăioasă,
 Dintru care coboară rană ticăloasă.
 Tu preste ceriuri, Doamne Dumnezeu, te-nalță
 25 Și preste tot pământul slava-ți a sa față
 Îș arate! Că cursă picioarelor mele
 Au gătit să mă prinză într-ascuns cu greale,
 Sufletul mi-au împilat și înaintea ai mele
 Feațe au săpat groapă cu reale tocmeale.
 Și acei ce-o au săpat prea cu vicleșuguri,
 30 Ei într-însă au căzut cu-a lor meștersuguri.
 Dumnezăule, a mea inemă e gata,
 Gata e inema mea și, iată, voi cânta /^{116r}
 Și psalom eu Domnului cu slavă voi zice
 Proslăvind svântul nume al lui cu ferice!
 35 Slava mea, deșteaptă-te și scoală, psaltire,
 Și tu alăută zi și sună suptire!
 Demineăta m-oi scula, și-n năroade, Doamne,
 M-oi mărturisi ție bucinând în coarne,
 Căce până la ceriuri a ta milă mare

²²² Scris: зъбавит.

40 S-au mărit cu feal de feal de glas și cântare
Și al tău până la nori adevăr cu slavă
S-au întins și au cuprins toate fără zarvă²²³.
Preste ceriuri te-nalță, o, Dumnezeu svinte,
Și peste tot pământul mărirea-ți cu cinste!

PSALMUL 57

în sillave 12

Fiii oamenilor, voi de dereptate
Grăiți în adevăr fără răutate?
Voi, dară, judecați ceale ce-s dereapte,
Ca să fiți lăudați ori de care ceate! /116v

5 Căce-n inimă voi fărădeleage
Grea lucrați pre pământ și nu vă va merge
Și mânil voastre rea nedereptate
Împletesc ce n-are nice de-un²²⁴ bine parte.

10 Înstreiatu-s-au păcătoșii din zgău
Și ei din pânțece au rătăcit prea rău
Și minciuni pururea au grăit în hvală,
Nesocotind c-aduc osândă și boală.
După asămănarea șarpelui iaste
Mânia lor cu rea, otrăvită veaste,

15 Ca a unii surde aspide, ce-a sale
Urechi iș astupă în a sa cale,
Carea n-a auzi a celor ce strigă
Glasul, ori de rugă, ori de-a fi de fugă
Și ea, otrăvindu-să meșterșugeaște,
20 De la cel înțelept să otrăveaște²²⁵.

Dumnezău va zdrobi dinții lor în gură,
Căce e vicleană, tâlpiză și fură, /117r
Domnul a leilor măseale fărâme
Au stricat și pre dinș au întors în râme.

25 Ca ape ce cură de nimic s-or face
Și Domnul a sale va întinde arce
Peste dinș până când ei în slăbiciune
Vor veni și vor fi la toți de rușine²²⁶.
Ca ceara, ce de foc aci²²⁷ să topeaște,

²²³ B.B.: 13. Căci să mări până la ceriuri mila ta și până la nori – adevărul tău.

²²⁴ Scris: ДЕОН.

²²⁵ B.B.: 4. Mânia lor e după asămănarea șarpelui, ca unii aspide surde, și-ș astupă urechile ei.

5. Carea nu va auzi glasul celor ce cântă, otrăveaște-se otrăvindu-se de înțelept.

²²⁶ B.B.: 6. Dumnezeu zdrobi-va dinții lor în gura lor, măsealele leilor sfărăm Domnul.

7. Defăima-se-vor ca niște ape curgătoare; întide-va arcul lui până unde vor slăbi.

²²⁷ Scris: АЧИИ.

30 Aşa ei vor lipsi prea becisniceaşte;
 Au căzut peste dinş foc şi ei pre soare
 N-au văzut să ştie unde or să coboare,
 Mai nainte, până vor avea să ştie
 Spinii voştri ramnul [sic!]²²⁸ dins din temelie,
 35 Şi ca pre neşte vii ca întru mânîe
 Va înghiţi pre ei foarte cu urgie²²⁹.
 Dereptul, iezbândă²³⁰, când va vedea, iată,
 El să va veseli ş-a sălta îndată
 Şi într-a păcătoşului sânge el a sale
 40 Mânî şi le va spăla acasă şi-n cale. /^{117v}
 Şi omul va zice: „De vreame ce iaste
 Dereptului roadă cu bună veaste
 Iaste şi Dumnezeu, care lor le face
 Pre pământ jiudeaşte la a lor nepace!”

PSALMUL 58

în sillave 11

Dumnezeu, de la ai miei vrăjmaşi
 Scoate-mă cum să n-aibu la dinş lăcaş
 Şi de cei cari asupra mea să scoală
 Tu mă mântuiaşte ca de o boală²³¹.
 5 De cei ce fărădeleage lucrează
 Izbăveaşte-mă cu degrab în vază
 Şi de bărbaţii sângiurilor, Doamne,
 Mă mântuiaşte ca să-ţ cânt în coarne*! *Adecă: în bucine
 Că, iată, ei sufletul meu au vînat
 10 Şi cei tari asupra mea au descălecat
 Nici fărădeleagea-mi, nici păcatul meu
 Mi-au pricinuit aceastea, o, Dumnezeu, /^{118r}
 Fărădelegiuire eu prea curat
 Am alergat şi am şi îndereptat
 15 Scoală-te, într-a mea întâmpinare
 Şi vezi a mea obidă şi certare

²²⁸ B.B.: 9. Mai nainte de ce ar priceape spinii voştri păducelul, ca pre nişte vii, ca într-o urgie va înghiţi de tot pre dânşii. 10. Veseli-se-va dreptul când va vedea izbândă; mânile lui va spăla în sângele păcătoşului.

²²⁹ B.B.: 9. Mai înainte de ce ar priceape spinii voştri păducelul ca pre nişte vii, ca într-o urgie va înghiţi de tot pre dânşii.

²³⁰ Scris: **ЕЗВАНДА**.

²³¹ B.B.: 1. Scoate-mă dentru vrăjmaşii miei, Dumnezeule, şi dentru cei ce să scoală asupra mea mântuiaşte-mă.

Și tu, al puterilor, Domn Dumnezău,
 Dumnezăul lui Izrail ce n-ai rău,
 Tu ia aminte a cerceta toate
 20 Neamurile cu milă despre moarte;
 Spre toți car fărădeleage lucrează
 Să nu te milostivești să te vază!²³²
 Întoarce-să-vor degrab cătră seară
 Și, neavând unde de mâncat să ceară,
 25 Vor flămânzi ca un leșinat câine
 Și-or ocoli cetatea fără pâine.
 Iară aceia, ei cu a sa fură
 Și prea vicleană vor răspunde gură
 Și sabie în buzele lor iaste,
 30 Că cine au auzit de dinș vro veaste?²³³ /^{118v}
 Și tu, Doamne, de dinș răs îți vei face
 Și toate neamurile vei întoarce
 În urgie, iară eu putearea
 Mi-oi păzi spre tine să-m scap avearea.
 35 Că tu, o, Dumnezăule, al meu ești
 Sprijinatori, în greale de mă scutești.
 Dumnezăul meu mila lui pre mine
 Mă va-ntâmpina pururea cu bine.
 Dumnezăul meu peste vrăjmașii miei
 40 Îm va arăta mie cât sânt de grei.
 Tu pre dinș să nu-i omori, stăpâne
 Ca să uite ei leagea și pre tine,
 În putearea ta pre dinș răsipeaște
 Și-i pogoară unde li să găteaște,
 45 Scutitoriul meu, cel milostiv, Doamne,
 Care păzești întregi a meale coarne.
 Păcatul gurei lor pururea iaste
 Cuvântul buzelor lor de poveaste, /^{119r}
 Într-a lor mândrie ei să să prinză
 50 Și să nu ajiungă să ne mai vânză
 Și de blestem și minciună în svârșit
 Ei să vor vesti ca când n-ar fi greșit.
 Și întru mâniia svârșitului ei
 Nu vor fi, ci vor peri ca nește zmei
 55 Și vor cunoaște că Dumnezău svântu

²³² B.B.: 4. Nici fărădeleagea mea, nici păcatul meu, Doamne! Fără de nelegiuire am alergat și am îndireptat; 5. scoală-te spre tâmpinarea mea și vezi! Și tu, Doamne, Dumnezeul puterilor, Dumnezeul lui Izrail, 6. Ia aminte a socoti toate limbile, să nu te milostivești spre toți ceia ce fac fărădeleagea!

²³³ B.B.: 7. (Strigare:) întoarce-să-vor cătră sară și vor muri de foame ca un câine și vor încungiura cetatea. 8. Iată, ei vor răspunde cu gura lor și sabie – în buzele lor; căci cine au auzit?

Stăpânește pre Iacov cu cuvântu.
 Și marginile pământului toate,
 Oriunde supt ceri a să gândi poate,
 Întoarce-să-vor degrab cătră seară
 60 Și, neavând unde de mâncat să ceară,
 Vor flămânzi ca un leșinat câine
 Ș-or ocoli cetatea fără pâine.
 Aceia s-or răsipi să mănânce
 Și, de nu să vor sătura, price
 65 Vor face și vor rădica cu gâlceavă
 Și calabalâc, răpștire cu zarvă. /119v
 Iară eu voi cânta putearei tale
 Și m-oi bucura în psalmi și în hvale
 Demineața de mila ta, o, Doamne,
 70 Care în dar înalți a mele coarne;
 Căce sprijinitori al meu te-ai făcut
 Și în zioa de năcaz bine ai vrut
 Mie, robului tău, a fi scăpare
 Cu veselie și cu înălțare.
 75 Tu de sârg în nevoi îm ești ajiutori,
 Ție îți voi cânta ca unui scutitori
 Că tu, Dumnezeu, sprijinitori îm ești
 Dumnezăul meu, mila mea ce mă crești.

PSALMUL 59

în sillave 10

Dumnezeu, lepădatu-ne-ai pre noi
 Și ne-ai surpat în prea greale nevoi,
 Spre noi te-ai mâniat și Ț-ai făcut
 Milă spre noi cu drag și cu plăcut. /120r
 5 Pământul, însă, cu mânie
 L-ai cutremurat din temelie
 Și l-ai turburat pre dinsul foarte
 Cu vifore și furtuni de moart.
 Tu, însă, sfărâmăturile lui
 10 Vindecă, că n-au clătit din călcâi.
 Ceale năsilnece rodului tău
 Ai arătat, o, al meu Dumnezeu,
 Și cu vinul umilinței pre noi
 Ai adăpat ca nește proaste oi²³⁴.

²³⁴ B.B.: 3. Arătat-ai nărodului tău năsâlnicie și ne adăpaș pre noi cu vinul umilinții.

15 Semn celor ce tem de tine ai dat,
 Ca de fața arcului încordat
 Să fugă ca să să izbăvească
 Iubiții tăi și să te mărească.
 Cu dereapta ta mă mântuiaște
 20 Și mă auz milos, părințeaste!
 Dumnezeu au grăit într-al său svânt:
 „Eu mă voi bucura și pre pământ
 Voi împărți Schima ș-oi măsura
 Valea Lăcașurilor ș-oi ura²³⁵,
 25 Galaad și Manasii ai miei sânt,
 Pre cari eu i-am făcut tari pre pământ.
 Și Efrem tăriia capului meu,
 În carele mă încrez ori în care greu,
 Precum și Iuda al meu împărat,
 30 Pre care însum l-am încoronat,
 Și Moav — căldarea mea de nădejde,
 (La care slava mea stă tot vearde).
 Spre Idumeia²³⁶ îmi voi întinde
 Încălțăminte mea s-o voi prinde;
 35 Mie cei de alt neam cu smerire
 S-au supus și mi-au dat mărire.
 Și cine mă va duce pre mine
 La cetatea cea îngrădită bine?
 Sau carele îm va fi povață
 40 Până la Idumeia de față?²³⁷
 Au nu tu, Doamne, carele pre noi
 Ne-ai lepădat de la tine-n nevoi?
 Și tu, Dumnezeule, n-ei ieși,
 Într-a noastre puteri, nici vei puși?
 45 Ajiutori noao dă-ne din năcaz
 Și n-avea asupra noastră maraz;
 A omului e de tot deșartă
 Mântuirea or la care ceartă.
 Noi întru Dumnezeu puteare
 50 Vom²³⁸ face și vom strânge avere
 Și el, pre cari ne năcăjesc pre noi,
 Va urgisi cu năcaz și nevoi.

²³⁵ B.B.: 6. Dumnezeu au grăit în sfântul lui: „Bucura-mă-voi și voi împărți Schima și Valea Corturilor!”.

²³⁶ Scris: ЮДУМЕА.

²³⁷ B.B.: 10. Cine mă va aduce la cetatea îngrădirii? Sau cine mă va povățui până la cetatea Idumeii?

²³⁸ Scris: ВАМ.

Dumnezeu, a mea rugă
 Auzi-o de la a ta slugă,
 A mea rugăciune aminte
 Ia-o și primește, svinte! /^{121v}
 5 De la a pământului margini,
 Împresurat de greale sarcini,²³⁹
 Cătră tine degrab am strigat
 Și pentru ajutoari te-am rugat;
 10 Și când inima mea s-au mâhnit
 Și în mine nu s-au odihnit,
 Atunci pe piatră m-ai înălțat
 Și cu pază bună m-ai cruțat.
 Povățuitu-m-ai pre mine
 Cu prea mare-nțelepciune,
 15 Că nădejde te-ai făcut mie
 Și turn minunat de tărie
 De cătră a vrăjmașului meu
 Față, de unde îm vine greu²⁴⁰.
 În veaci eu întru ale tale
 20 Lăcașe voi trăi cu hvale
 Și întru acoperemântu
 Arepiloru-ți, svântu, /^{122r}
 M-oi acoperi, că tu, Doamne,
 Rugile meale cu pocloane
 25 Ai auzit și moștenire
 Ai dat pre pământ cu mărire.
 Celor ce tem de al tău nume
 Și-l cinstesc până sânt în lume.
 Zile preste zile vei face
 30 Adaos cu prea lină pace
 Împăratului și lui anii
 Îi vor prea prisosi cu banii,
 Până la zioa din rod în rod
 Dezmiardat cu feal de feal de plod,
 35 Înaintea Domnului în veac
 Va rămânea nezmintit nici leac²⁴¹.
 Mila și adevărul lui,

²³⁹ B.B.: 2 De la marginile pământului cătră tine am strigat; când să mâhni inima mea, în piatră înălțași-mă.

²⁴⁰ B.B.: 3. Povățuitu-m-ai, căci te-ai făcut nedeajdea mea, turn de vârtute de cătră fața vrăjmașului.

²⁴¹ B.B.: 6. Zile preste zile împăratului vei adaoge, anii lui până în zi de rudă și de rudă.

40 Cui pociu desăvârșit să-l spui,
Că cine pre eale va căta /^{122v}
Sau pre dins ele să va certa?
Așa eu în veac numelui tău
Voi cânta psalm, bune Dumnezeu,
Ca rugile mele să-ț dau eu
Din zi în zi leasne, fără greu.

PSALMUL 61

în sillave 8

Au doară nu lui Dumnezeu
S-oa supune sufletul meu?
Că de la dinsul îm iaste
Mântuirea de poveaste;
5 Pentru că el e al meu
Mântuitori și Dumnezeu,
Al meu tare sprijinitori
Și mai mult eu cu răcori
10 Nu mă voi clăti cu frică /^{123r}
Despre vrăjmaș cât de mică²⁴².
Până când voi cu năvală
Vă porniți ca de grea boală
Asupra omului. Și toți
Ucideți ca nește răi hoți,
15 Ca spre un păreate plecat
Și gard fără propteale surpat²⁴³.
Însă așa s-au svătuit
Ei să leapede negreșit
Prețul meu și când cu seate
20 Au alergat printre ceate;
Cu gura binecuvântare
Făcea cu pohvală mare,
Iară cu inima reale,
Blesteme gândea și greale²⁴⁴
25 Tu, însă, o, sufletul meu,
Te supune lui Dumnezeu,
Căce răbdarea mea toată

²⁴² B.B.: 2. Pentru că el e Dumnezeul meu și mântuitorul meu, sprijinitorul meu, nu mă voi clăti mai mult.

²⁴³ B.B.: 3. Până când vă puneți preste om? Ucideți toți voi ca la un păreate povârnit și ca la un gard împins.

²⁴⁴ B.B.: 4. Însă cinstea mea au sfătuit să o izgonească, alergară cu seate, cu gura lor binecuvânta și cu inima lor blestema.

De la dins e și să poartă,
 Că el e Dumnezeu meu
 30 Și mântuitorul din rău, /123v
 Sprijinitorul meu cel svânt;
 Nu m-oi muta eu pre pământ.
 În Dumnezeu mântuirea
 Mea îmi iaste și mărirea,
 35 El al ajiutorului meu
 Iaste stăpân și Dumnezeu
 Și nădejdea mea într-însul
 Îmi iaste cu tot deadinsul.
 Voi, a năroadelor glaoate,
 40 Nădăjduiți într-îns toate.
 A voastre inimi cu cinste
 Lui îi vărsați înainte,
 Că e al nostru ajiutori,
 Dumnezeu cel mai sus de nori.
 45 Însă să zic cu un cuvânt:
 Fiii omenești deșerteți sânt,
 Mincinoși, fiii omenești
 În cumpene a face șalvirești /124r
 Fapte din deșertăciune
 50 Carea ei, nu fără rușine,
 Asupra-ș ei împreună
 Să-ș facă și-n cap să-ș pună.
 Și nu spre nedereptate
 Nădăjduiți cu păcate,
 55 Nici voi la jăfuire
 Să nu pohtiți cu răpștire.
 Bogăția de ar curge
 Ca o gârlă și s-ar strânge,
 Inimile voi de dinsă
 60 Să nu vi le lipiți, însă²⁴⁵.
 Domnul au grăit o dată
 Și eu am auzit, iată,
 Aceaste doao cinstite
 Prea dumnezăiești cuvinte:
 65 Că a Domnului putearea
 Iaste și toată avearea /124v
 Și a ta e mila, Doamne,
 Care cearem cu pocloane,

²⁴⁵ B.B.: 10. Nu nădejduiți pre strâmbătate și spre jah nu pohtiți; avuția de va cură, nu vă puneți aproape inimile.

70 Că tu la fieștecare
Vei da plată și certare
Dupre ale sale fapte,
Neveghind nimurui parte²⁴⁶.

PSALMUL 62

în sillave 7

Dumnezăule, al meu
Domn, la tine mânece eu.
Sufletul meu de tine
Au însetat din spline
5 De câte ori trupul meu
Ție, în pământ mult rău
Pustii, sec, neumblat,
Fără apă, prea uscat!
Așa eu întru cel sfânt
10 M-am arătat pre pământ /^{125r}
Ție să-ți văz²⁴⁷ putearea,
Mărirea cu avearea,
Căce mila ta iaste
Mai bună în poveaste,
15 Decât viețile lungi
Și decât sute de pungi.
Buzele mele pre tine
Ti-or lăuda, stăpâne²⁴⁸.
Așa bine pre tine
20 În viață²⁴⁹-m, stăpâne,
Ti-oi cuvânta. Ș-a meale
Mâni cu bune tocmeale
Voi rădica pre lume
Întru svântul tău nume,
25 Ca din său și grăsime
Sufletului meu mărime
Să ia și să să umple
Cu mari și late tâmple /^{125v}
Și gura mea pre tine
30 Te-a lăuda prea bine
Cu buze mângâioase,

²⁴⁶ B.B.: 11. O dată au grăit Dumnezău doao, aceastea am auzit, căci: „Tăriia e a lui Dumnezău”. Și a ta e, Doamne, mila, căci tu vei răsplăti fieștecărui după faptele lui.

²⁴⁷ Scris: 𐤀𐤍𐤁𐤏.

²⁴⁸ B.B.: 4. Că mai bună e mila ta decât viețile; buzele mele lăuda-te-vor.

²⁴⁹ Citește: vi-iață.

Rumene și frumoase²⁵⁰.
 De mi-am adus aminte
 De tine, o, prea svinte,
 35 Întru așternutul meu
 În demineți, degrab eu
 Spre tine am cugetat
 Și umilit te-am rugat,
 Că tu ajiutoriul meu
 40 Mi-ai fost ori în care greu²⁵¹.
 Și cu acoperemântul
 Arepiloru-ți, svântul,
 Deplin mă voi bucura
 Și de joc m-oi sătura.
 45 Sufletul meu s-au lipit
 După tine cu iubit, /^{126r}
 Că tu, al meu ajiutori
 Mi-ai fost și apărători;
 Pre mine m-au sprijinit
 50 Dereapta ta din perit.
 Iară ei, sufletul meu
 L-au cătat în dar cu rău,
 Întra-vor fără folos
 Întru ceale mai de jos
 55 Ale pământului părți
 Prin car ei vor putea porți.
 Și-ntr-a săbiei ei mâni
 S-or da ca nește păgâni
 Și părți vulpilor vor fi
 60 Pentru că știu a bârfi²⁵².
 Avea-va veselie
 Împăratul cu tărie
 De Dumnezău și care /^{126v}
 Nădejdea-ntr-însul are
 65 Și-n el face jiuământ,
 Să laudă pre pământ,
 Căce el au astupat²⁵³
 Gura celor cu păcat
 Ce grăiesc nedereptăți
 70 Prin orașe și cetăți.

²⁵⁰ B.B.: 6. Ca den seu și grăsimie să să sature sufletul meu, și cu buze de bucurie lăuda-va gura mea.

²⁵¹ B.B.: De-m aduceam aminte de tine preste așternutul meu, deminețile cgetam cătră tine, căci te făcuși ajutorul meu.

²⁵² B.B.: 9. Și ei în deșert cercetară sufletul meu, intra-vor în ceale mai de jos ale pământului; da-se-vor în mânila sabiei, părți vulpilor vor fi.

²⁵³ Scris: аѣупѣнат..

O, cerescule,
 Dumnezăule,
 Auz glasul meu
 Când te strig din greu:
 5 Sufletu-m scoate
 Ca de la moarte
 Tu de la frica,
 Cea ca urzica,
 A celor ce-m sânt
 10 Vrăjmaș pre pământ²⁵⁴.
 De adunarea
 Vicleanilor rea
 Să mă acoperi
 Și să mă aperi,
 15 De la mulțimea
 Sau de iuțimea
 Celor ce-n vază
 Reale lucrează.
 Cari a sale limbi,
 20 Fiind de tot strămbi.
 Ca sabiia mult
 Din teacă au zmult /^{127r}
 Și le-au ascuțit
 Mischiu spre perit;
 25 Arcul ș-au întins
 (Oh, lucru de plâns)
 Ca să săgeate
 Fără de veaste
 Pre nevinovat
 30 Într-ascuns uitat²⁵⁵.
 Pre dins îndată
 Cu degrab, iată,
 Îl vor săgeta
 Și nu vor purta
 35 Grijă sau frică
 De dins nimică;
 Și ei lor cuvânt

²⁵⁴ B.B.: 1. Ascultă, Dumnezău, glasul meu, când mă voi ruga către tine: De către frica vrăjmașului scoate sufletul meu!

²⁵⁵ B.B.: 2. Acopere-mă de către învăluirea celor ce viclesesc, de mulțimea celor ce fac strămbătatea; 3 Carii au ascuțit ca sabiia limbile lor, întinseră arcul lor, lucru amar, ca să săgeate de tot între ceale ascunse pre cel curat.

Rău ș-au întărit,
Vorbe au făcut
40 Ce nu s-au căzut,
Cursă să întinză
Să cază într-însă.
Zis-au ei, iară,
„Cine-i afară
45 Pre diș să-i vază
Ce ei lucrează”.
Fărădeleage,
Ce nu să ștearge,
Ei au iscodit
50 Și au ispitit
Și ei toți s-au stâns
Cu amar și plâns.
Iscodind adânci
Iscodiri de munci.
55 Omul aproape
Au mers la groape,
Inimă adâncă
Ca într-o stâncă,
60 Dumnezău înalt
S-oa face cu stat
A pruncilor mici
Săgețile bici
Și rane în scurt
Lor li s-au făcut
65 Și asupra lor,
Ca de un omor,
Limba le-au slăbit
Și s-au făcăvit²⁵⁶.
Și cari i-au văzut,
70 Toți s-au îngrozit,
Și s-au turburat
Tot omul spăriat.
Și au povestit
Faptele ivit
75 A lui Dumnezău
Fără nici un greu.
Și a lui fapte
Aname toate
Ei le-au înțeleș

/127v

²⁵⁶ B.B.: 5. Povestiră a ascunde lațu; ziseră: „Cine va vedea pre dâșii? Cercetară fărădeleagea, părăsiră cercetând cercetări, 6. Apropiia-se-va omul și inima adâncă. Și se va înălța Dumnezeu. 7. Săgeata pruncilor să făcură ranele lor și slăbiră preste dâșii limbile lor

80 Ce feal au de viers²⁵⁷.
 În Domnul voios,
 Dereptul greșos
 Sa va veseli
 Și să va hvăli
 85 Și nădejdea-ntrâns
 Va avea cu râs
 Și cei înțelepți,
 La suflet derepți,
 S-or lăuda toți
 90 Strânși într-un loc boți²⁵⁸. /²⁸³

КЛОНСМА ДСБАТЛА²⁵⁹

PSALMUL 64

în sillave 13

Dumnezăule, ție în Sion cântare
 Să cuvine cu slavă și laudă mare
 Și ție rugăciune ți s-oa da plecată
 În Ierusalim²⁶⁰ svânta-ți crăiască polată.
 5 Ruga mea auz, că tot trupul cătră tine
 Va veni prea cucerit să ți să închine.
 Acolo fărăleage, scârnave cuvinte
 Cum pre noi ne-au biruit și ne-au scos din cinste
 Și păgânătățile noastre, tu, curate
 10 Le vei face cu milă mare, împărate²⁶¹.
 Fericit e acela pre care în lume
 L-ai ales și-ai priimit²⁶² și i-ai dat tu nume,
 Acela va lăcui în curțile tale
 Și s-oa dezmierda în veaci la trebile sale. /^{138v}
 15 Întru bunătățile svintei tale case
 Ne vom umplea, și-om șede la nestrânse mease,
 Biseareca ta svântă e și minunată
 În mare dereptate svântă și curată.
 Dumnezăule, pre noi auzi-ne, svinte,

²⁵⁷ B.B.: 8. Turburară-să toți carii vād pre dānșii și să temu tot omul. 9. Și povestiră lucrurile lui Dumnezău și faptele lui au priceput.

²⁵⁸ B.B.: 10. Veselise-va cel drept întru Domnul și va nădăjdui spre el și se vor lăuda toți direpții la inimă.

²⁵⁹ În slavonă: Catisma noua.

²⁶⁰ Scris: еръцалим.

²⁶¹ B.B.: 3, Cuvintele ceale fără de leage întăriră preste noi și necurățiile noastre tu vei ierta.

²⁶² Scris: приимит. Citește: pri-imit.

20 Mântuitoriul nostru, tu, dulce părinte,
 Cel care ești nădejde tuturor supt soare,
 A peminteștilor margini scumpă ca o floare
 Și a celor din mare ce vânslesc departe
 Și să lovesc de valuri gata sănătate²⁶³.
 25 Cela ce munții gătești într-a ta tărie,
 Tu, încins cu puteare fără de mânie,
 Cel ce adâncul mării îl turburi cu groază,
 (Sunetul valurilor ei cine o să vază
 Și va putea suferi?) Neamurile toate
 30 S-or turbura și teamă va prinde de moarte,
 Pre cari trăiesc spre margini, de seamnele tale,
 Groaznice, ori la mare, ori uscat și vale. /139r
 A demineței ieșiri și a sărei, iată,
 Le vei veseli voios cu fața curată,
 35 Pământul l-ai cercetat, și cu cuvîntare
 L-ai îmbătat stropindu-l cu apă de mare,
 A-l îmbogăți pre el ai înmulțit trudă
 Tu, dară, pricina ești inima de-i zburdă²⁶⁴.
 Râul al lui Dumnezeu s-au umplut de ape,
 40 De unde credincioșii pot să să adape
 Și singur, o, stăpâne, lor le-ai gătat hrană,
 Că așa e gătirea a-i hrăni cu mană.
 Brazdele lui îmbată, roada-i înmulțește,
 În picăturile lui s-oa prinde ș-oa creăște,
 45 Veseli-s-oa răsărind cu odrasle multe
 Și s-oa dezmierda crescând ca bradul în munte.
 A anului tău cel bun, tu, svântă cunună
 Vei blagoslovi din ceri cu rodire bună
 Și câmpii tăi s-or umplea de multă grăsime,
 50 Peste tot locul zăcând znopii cu greime²⁶⁵; /129v
 Ceale ce sânt frumoase a pustiei, eale
 Să vor îngrășa, cât n-or încăpea în piale,
 Și prea cu bucurie munții s-or încinge
 Cât loc de săltare nu le va ajiunge.
 55 Și areții oilor în îmbrăcăminte
 S-au îmbrăcat și le-au fost de jucat aminte,
 Văile vor înmulți grâu și altă pâine,
 Pretutindin cu mult spor și astăzi și mâine
 Striga-vor ș-or chiui, pentru că cântare
 60 Vor cânta ș-or glăsui fără încetare.

²⁶³ B.B.: 6. Ascultă pre noi, Dumnezeu, mântuitoriul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului și a celor den mare departe,

²⁶⁴ B.B.: 9. Socotiș pământul și-l îmbătaș pre dânsul, înmulțiș a-l îmbogăți pre el.

²⁶⁵ B.B.: 10. Râul lui Dumnezeu să împlu de ape; gătiș hrana lor căci așa e gătirea. 11. Brazzdele lui îmbătă-le, înmulțește nașterile lui, cu picăturile lui veseli-seva răsărind.

Domnului cu cuvântu
 Strigați-i tot pământu,
 Numelui lui îi cântați,
 Slavă laudei lui dați.
 5 Ziceți voi lui Dumnezeu:
 „Mântuitoare, din rău, /^{130r}
 Cătu-s de minunate
 Și de înfricoșate,
 Oh, lucrurile tale
 10 Și pre deal și pre vale!
 În mulțimea ai tale
 Puteri foarte de jale
 Minciuni vrăjmașii ție
 15 Ț-or spune cu beție,
 Închine-ți-se ție
 Și-ț cânte-n curăție
 Tot pământul cu slavă
 Svântă, fără zăbavă,
 Numele-ți, preaînalte,
 20 Să-ți cânte, împărate!”
 A lui Dumnezeu veniți
 Lucrurile de priviți,
 Cât e de înfricoșat
 În svaturi și nemutat, /^{130v}
 25 Decât fiii omenești
 Mai pre sus cât nu gândești.
 Cel ce marea în uscat
 O întoarce cu zvântat,
 Cu piciorul neudat
 30 În râu vor treace uscat.
 Și acolo noi de dâns
 Ni-om veseli fără plâns²⁶⁶,
 Cel într-a sa puteare,
 Ce fără de scădeare
 35 Veacul înstăpânește
 Și cum va întocmește,
 Pre neamuri îi privesc
 Ochii lui și pândesc,
 Nu să-nalțe în sine

²⁶⁶ B.B.: 5. Cel ce întoarce marea spre uscat; în râu vor treace cu piciorul. Acolo ne vom veseli spre el.

40 Prea cu dezmierdăciune
 Cei ce amărăciune
 Fac și oțărăciune. /^{131r}
 Neamuri, cuvântați bine
 Cu prea înțelepciune
 45 Pre al nostru Dumnezeu,
 Care ne-au scos de la rău
 Și al laudei lui glas
 Auzit faceți pre ceas,
 Cel ce-au pus sufletul meu
 50 Întru viață²⁶⁷ din greu
 Și piciorul nu mi-au dat
 Spre clătire vătămat²⁶⁸.
 Că tu pre noi, Dumnezeu,
 Ne-ai cercat cu rău și greu
 55 Și cu foc ne-ai lămurit,
 Cum argintul iscusit
 Să lămureaște-n cămin,
 Așa am tras și noi chin.
 Tu în cursă ne-ai băgat
 60 Și scârbe ai adunat, /^{131v}
 Pre-al nostru umăr multe
 Înghimpoase și crunte,
 Pre oamnei ai rădicat
 Pre capete-ne turbat,
 65 Prin apă noi și prin foc
 Am trecut din loc în loc
 Și la răpaos ne-ai scos
 Cu răsufare frumos²⁶⁹.
 Întra-voi în casa ta
 70 Cu arder-de-tot gata,
 Rugile mele ție
 Voi da cu curăție,
 Cari buzele-m au cules
 Pentru tine ș-au ales
 75 Și cari gura mi-au grăit
 În năcazul meu cumplit.
 Jârtve cu măduhă, eu
 Ț-oi aduce, Dumnezeu, /^{132r}
 Cu tămâie și berbeci

²⁶⁷ Citește: vi-iață.

²⁶⁸ B.B.: 7. (Strigare:) Binecuvântați, limbilor, pre Dumnezeul nostru și ascultați glasul laudei lui. 8. celui ce au pus sufletul meu în viață și n-au dat spre clătire piciaarele mele!

²⁶⁹ B.B.: 10. Băgași-ne pre noi în lațu, pus-ai năcazuri pre umărul nostru, încălecat-ai oameni preste capetele noastre; 11. Trecum pren foc și apă și ne-ai scos pre noi la răpaos.

80 Cei cu coadele mari berci,
 Aduce-ți-voi țap cu boi
 Ca să ne scoți din nevoi.
 Oh, veniți de auziți,
 Câți de Dumnezeu grijiiți,
 85 Și voi povesti voao
 Toate minunile noao,
 Câte sufletului meu
 Au făcut el, Dumnezeu,
 Cu gura mea cătră dins
 90 Am strigat tare cu plâns
 Și supt limba mea pre dâns
 L-am înălțat cu deadins.²⁷⁰
 În inimă-m, de-am văzut
 Nedereptate, pierdut
 95 Fiu, și Domnul pre mine
 Să n-auză cu bine. /133v
 Pentr-aceasta Dumnezeu
 M-au auzit în mult greu,
 Rugăciunea mi-au luat
 100 Aminte cu îndurat.
 Blagolovit Dumnezeu
 Care m-au cătat la greu
 Și ruga nu mi-au trecut,
 Ci pururea m-au crescut
 105 Cu milă și-ndurare,
 Fie-i în veac cântare.

PSALMUL 66

în sillave 8

Dumnezeu, în nevoi
 Miluiaște-te spre noi
 Și tu ne blagosloveaște
 Cu norociri părințeaste;
 5 Preste noi fața cu rază
 Oh, Doamne, îți lumineză /133r
 Și pre noi ne miluiaște
 Ca să te slăvim fiaște!
 Ca pre pământ a ta cale
 10 Să cunoaștem fără jale
 Mântuirea ta în toate;

²⁷⁰ B.B.: 16. Cătră Dânsul cu gura mea am strigat și am înălțat sub limba mea.

Limbile până în moarte²⁷¹.
 Mărturisească-se²⁷² ție
 Oh, Doamne, în curăție!
 15 Supt ceri năroadele toate,
 Cari să să numere poate,
 Neamurile veselie
 Să aibă și bucurie,
 Că năroadele, tu, toate
 20 Vei jiudeca-n dreptate
 Și neamurile pre pământ
 Vei povățui ca un svânt;
 Ție să mărturisească
 Năroadele cu fiască /^{133v}
 25 Cucernicie și ție
 Îți fac în curăție
 Toate cu prea bucurie
 Năroadele mărturie.
 Pământul la vreme arat
 30 Cu bun spor roada ș-au dat.
 Dumnezeu, tu pre noi
 Ne blagosloveaște-n nevoi.
 Și a pământului toate
 Marginile frică foarte
 35 De dins să aibă și teamă
 Și sub biciul lui să geamă²⁷³.

PSALMUL 67

în sillave 13

Să să scoale Dumnezeu și vrăjmașii mare
 Confuzie să pață la uscat și mare
 Și, cei ce-l urăsc pre dâns de la a lui față,
 Să fugă cu rușine și cu multă greață²⁷⁴. /^{134r}
 5 Precum să stinge fumul, așa să să stângă
 Și să n-aibă mai mult loc unde să să strângă;
 Cum de fața focului ceara să topeaște,
 De fața lui Dumnezeu, prea ticăloșeaște

²⁷¹ B.B.: 1. Dumnezeu să ne cruțe pre noi și să ne blagoslovească pre noi, să lumineze fața lui spre noi și să ne miluască pre noi! 2. Ca să cunoaștem pre pământ calea ta, în toate limbile mântuirea ta.

²⁷² Scris: мѣнтѹриѣскѣсе.

²⁷³ B.B.: 6. Blagoslovească pre noi Dumnezeu și să să spăminteaze de el toate marginile pământului.

²⁷⁴ B.B.: 1. Scoală-se Dumnezeu și răsipească-se vrăjmașii lui și fugă de cătră fața lui ce-l ce urăscu pre Domnul.

- 10 Aşa toți păcătoșii să piară degrabă
 Și odihă pre pământ necăiri să n-aibă.
 Pre dreptți veselie și cu bucurie
 Înaintea Domnului prinză cu tărie
 Ca întru veselie să să desfeteaze
 Și cândva mângâiare să nu le-nceteaze.
- 15 Cântați voi lui Dumnezeu numele lui svântu
 Cântați și prea fericiți peste tot pământu
 Celui, preste apusuri ce s-au suit, cale,
 Îi faceți și-l proslăviți și-n deal și în vale;
 Domnul e numele lui și voi prea cu cinste
 Vă bucurați și săltați toți lui înainte!
- 20 Turbure-se de față-i, de cel ce părinte
 Iaste al săracilor luându-i aminte, /^{134v}
 Și văduvelor jiudeț face-n dreptate
 Dupre cum e poruncit de la dâns în carte.
- 25 Dumnezeu în locul svânt al său lăcuiaște,
 Dumnezeu pre cei de-un²⁷⁵ feal în casă-ntocmeaște
 Și-i face a lăcui, scoțind²⁷⁶ vitejaște
 Din obez pre ferecați și ținuți hoțeaște,
 Așjderea și pre cei ce amărăsc scoate
 Și pre cei ce lăcuiesc în mormânt de moarte.²⁷⁷
- 30 Dumnezăule, când tu ieșeai înaintea
 Nărodului tău, cum știm că-ți pohteaște cinstea,
 Și când tu cu mari pompe treceai în pustie
 Pământul s-au tremurat dins din temelie;
- 35 Căce de cătră fața lui Dumnezeu care
 În mână pre Izrail și Sinaiia are,
 Ceriurile au picat ș-au răurat roao,
 Prea mult folositoare spre rodire noao.
 Dumnezăule, ploaie tu de bună voie
 Vei usebi ai tale ocini în nevoie, /^{135r}
- 40 Carea, săvai c-au slăbit, iară tu pre dinsă
 O ai săvârșit și ai pus mărire într-însă²⁷⁸.
 Dobitoacele tale lăcuiesc într-însa
 Și din pădurile ei să hrănesc cu rânsa;
- 45 Întru bunătatea ta, tu, Dumnezeu svinte,

²⁷⁵ Scris: ДЮН.

²⁷⁶ Scris: СКОДИАНА.

²⁷⁷ B.B.: 6. Dumnezeu — în locul cel sfânt al lui; Dumnezeu lăcuieaște pre cei ce sânt într-un chip în casă, 7. Scoțând pre cei den obezi cu vitejie, așjderea pre cei ce amărăscu, pre cei ce lăcuiescu în mormânturi.

²⁷⁸ B.B.: 9 (Strigare) Pământul să cutremură pentru că și ceriurile picară de cătră fața Dumnezeului Sinaii, de cătră fața Dumnezeului lui Israil. 10. Ploaie de bunăvoie vei usebi, Dumnezăule, moștenirii tale; și au slăbit și tu vei întări pre dânsa.

Săracului o-ai gătat și ai dat, părinte.
 Celor ce bine vestesc cu multă putere,
 Domnul le va da cuvânt dulce ca de miare.
 Craiul al puterilor al celui prea iubit
 50 Și cu frâmseața casei să-mparțe prăzi grăbit.
 Într-a hotarălor voi mijloc somn de-aț face
 Și cum v-ați chivernisi a durmi în pace,
 A porumbiței arep sânt prea argințite
 Între umerele ei poleite ținte,
 55 Cu străluciri de aur luminează foarte
 Cât prețul a socoti lesne nu să poate²⁷⁹.
 Când cel ceresc preste ea împăraț împarte,
 În Selmon să vor albi, ca zăpada foarte /135v
 Muntele lui Dumnezeu. E munte gras foarte
 60 Închiegat și munte gras și-n ce chip să poate.
 Voi, munții cei închiegați de-i socotiți, iată,
 Muntele ce Dumnezeu, ca într-o polată
 Svântă, bine au voit într-îns să trăiască
 Și într-îns mărirea lui în lume să-i crească?
 65 Pentru că Domnul într-îns până în svârșire
 Va lăcui neschimbat prea cu fericire.
 Carul lui Dumnezeu cu mile înmulțit
 Mii de cei ce procopsesc Domnul în ei slăvit
 În Sinai, în muntele cel svânt, și cu nume
 70 Mărit la toți cari petrec cu noroc în lume.
 Suitu-te-ai la înalt, robit-ai robime,
 Între oameni ai luat de daruri mulțime,
 Ca-n tre cei necrezători și cari nu te-ascultă,
 Tu să te sălășluiești într-înș fără luptă.
 75 Blagoslovit e Domnul în zi și în noapte,
 Blagoslovit Dumnezeu în zilele toate; /136r
 A a noastre mântuiri Dumnezeu sporească
 Noao, și calea noastră cu noroc o crească.
 El, Dumnezeul nostru, Dumnezeul care
 80 A mântui poate pre pământ și mare
 Și ale Domnului sânt ieșirile morței,
 Ale Domnului, ca și ieșirile porței.
 Domnul însă va zdobi și, fără de urme,
 Capul vrăjmașilor săi va face fărâme
 85 Și creștetul părului celor ce-ntr-a sale
 Totodeuna să primblă și umblă greșale²⁸⁰.

²⁷⁹ B.B.: 13. Împăratul puterilor al celui iubit; cu înfrumșițarea casii să împăarță prăzi. 14. De veți dormi în mijlocul sorților, arepi de porum, ferecate cu argint, și spatele lui cu verdeăț de aur.

²⁸⁰ B.B.: 23. Însă Dumnezeu va sfârâma capetele vrăjmașilor lui, creștetele părului celor ce umblă întru greșealele lor.

Zis-au Domnul: „Din Vasan eu mă voi întoarce
Întru adâncul mării și-ncolo și-ncoace
Pentru ca piciorul²⁸¹ tău în sânge să calce
90 Și limba câinilor tăi aceeaș a face,
Să aibă din vrăjmașii cari sânt de la dânsu,
Ca așa lor nicicum²⁸² să nu le stea plânsu”²⁸³.
Văzutu-s-au a tale umblete, o, Doamne,
A Dumnezăului meu umblete și coarne, /136v
95 Ale împăratului celui ce trăiaște
În cel svânt, și el pre toți supt ceri stăpânește.
Prințipii au apucat la danț mai-nainte,
Înjungați cu cari cânta la această cinste,
În mijlocul pruncilor ce bătea în tobe
100 Și prăznuia acest joc cu prea multe vorbe²⁸⁴:
„În besereci pre Domnul cuvântați-l bine,
Dintr-ale lui Izrail, și astăzi și mâine,
Izvoară pre Dumnezău, voi toți cu mărire
Întâmpinați și duceți cântându-i slăvire!”
105 Acolo Veniamin întru uimire²⁸⁵,
Prunculeț tânăr fiind, îi cânta mărire
Și prințipii Iudeii ale lor poveațe
A-l slăvi și a-l cânta s-apuca să-nveațe;
Prințipii lui Zavulon cântări în canoane,
110 Cu prințipii lui Neftal îi da cu pocloane:
Dumnezău, poruncește tu putearei tale
Și-ntăreaște aceasta cu dorită cale, /137r
Carea în noi ai făcut cu prea bunătate
Din mila ta cea svântă făcându-ne parte
115 De la biseareca ta, împărații daruri
Ție în Ierusalim îți vor da cu haruri
Fiarăle tu trestiei, o, Doamne, le ceartă,
Cari slava-ți²⁸⁶ a micșura cu condeaiul cată
Adunarea de taur cumpliți în eresuri
120 În juncele omenești-i²⁸⁷ zbiară mult viersuri²⁸⁸
Să zăticnească celea ce credință

²⁸¹ Scris: *ничоррѣл*.

²⁸² Citește: ni-cicum.

²⁸³ *B.B.*: 24. Zice Domnul: „Den Vasam întoace-m-voi, întoace-mă-voi în fundurile mării,” 25. Pentru ca doară s-ară văpsi piciorul tău cu sânge, limba câinilor tăi den vrăjmaș de la dânsul.

²⁸⁴ *B.B.*: 27. Apucară boiarii ținându-se de cei ce cânta, în mijlocul fetișoarelor tâmpănăreațe.

²⁸⁵ Citește: u-imire.

²⁸⁶ Scris: *славници*.

²⁸⁷ Scris: *оменеци избіарѣ*

²⁸⁸ *B.B.*: 37. Iată, va da glasul lui glas de putere. Dați mărire lui Dumnezeu! Pre Israil – mare cuviința lui și puterea lui în nori. 38. Minunat e Dumnezeu întru sfinții lui Dumnezeuul lui Israil. Acesta va da putere și întărire norodului lui. Blagoslovit – Dumnezeu.

Ca argintul lămurit au Svântii Troiță²⁸⁹.
 Neamurile ce voiesc oștiri răsipeaște;
 Din Eghipet vor veni sol prieteneaște.
 125 Mâna Ethiopiei pre Domnul cu cinste
 Ea îl va întâmpina cu mult mai-nainte:
 Crăiile pemintești, Domnului cântare
 Cântați și îl lăudați toate-n gura mare
 Lui Dumnezeu voi cântați, ce spre răsărituri
 130 Peste ceriul ceriului s-au tras cu triumfuri²⁹⁰ /137v
 El glasul său va da, auziți, voi, iată,
 Glas de putere singur cum va vrea îndată!
 Lui Dumnezeu mărire dați și faceți, dară,
 Ori în ce vreme, noaptea, în zi și în sară!
 135 Peste Izrail mare cuviință iaste
 Și puterea lui în nori cu slăvită veaste!
 Dumnezeu în svinții săi mult minunat iaste,
 Domnul al lui Izrail cel cu svântă veaste,
 Însuș nărodului său îi va da putere
 140 Și întărire în veaci fără de scădere!
 Bine-i cuvântat Domnul Dumnezeu prea svântu,
 Cel ce din nimic toate au fapt cu cuvântu.

PSALMUL 68

în sillave 10

Dumnezăule, mă mântuiaște
 Căce apele, ticăloșeaște,
 Până la sufletul meu au intrat
 Și-n adâncul tinos m-am afundat /138r
 5 Și starea ai horei meale nu e
 Unde între valuri să să spuie.
 În adâncur de mare am venit
 Și viforul de tot m-au potopit²⁹¹.
 10 Strigând eu în nevoi am ostenit,
 Și grumazul meu de tot au amuțit,
 Nădăjduind spre Dumnezăul meu,
 Ochii mi-au slăbit de mult val și greu²⁹².

²⁸⁹ B.B.: 33. Ceartă hiarăle trestiei, adunarea taurilor în juncele năroadelor, ca să să închiză cei ispitiți cu argintul!.

²⁹⁰ B.B.: 35. Împărățiile pământului, cântați lui Dumnezeu, pevețuiți Domnului. 36. (Strigare) Celuia ce s-au suit preste ceriul ceriului despre răsărituri!.

²⁹¹ B.B.: 1. Mântuiaște-mă, Doamne, căci întrară apele până în sufletul meu. 2. Înfișu-mă în noroiul adâncului și nu iaste stare. 3. Veniu în adâncurile mării și vihor mă prăpădi.

²⁹² Scris: τρηξ.

Cei ce mă urăsc pre mine-n zădar
 S-au înmulțit asupra-m cu amar
 15 Mai mult decât perii capului meu
 Din toate părți pornind asupra-m greu.
 Vrajmașii cari cu nedereptate
 Mă gonii²⁹³ și-m făcea strâmbătate,
 S-au întărit²⁹⁴ și-au înălțat cornu
 20 Și pre dinș va smeri numai Domnu.
 Și ceale ce eu n-am fost jefuit,
 Atunci și fără de voie am plătit. /^{138v}
 Dumnezeu, tu a mea nebunie
 O-ai cunoscut din porobocie
 25 Și a meale greșeale și vine
 Nu s-au ascuns cândva de la tine²⁹⁵.
 Cari te așteaptă, Doamne, pre tine.
 Să nu să rușineaze în mine,
 Al puterilor cerești, o, Doamne,
 30 Ce înalți a smeriților coarne,
 Nici să să înfrunteaze în mine
 Cei ce te cată cu dor pre tine
 Al lui Izrail Dumnezeu, svinte,
 Ce în nevoi iai de noi aminte²⁹⁶.
 35 Căce noi pentru tine ocară
 Am suferit în iarnă și vară;
 Obrazul meu, dară, cu rușine
 Și-au acoperit și uruciune²⁹⁷.
 40 Strein eu fraților miei m-am făcut
 Și fiilor maicei meale urât. /^{139r}
 Și nemearnic cu râvna ai tale
 Case au mâncat a meale șale
 Și ocărăle, celor pre tine
 Ce te ocărăsc și-ț dau bine,
 45 Acealea asupra-m cu trufie
 Au căzut și cu obrăznicie²⁹⁸.
 Și sufletul eu mi-am acoperit
 Cu post, cu răbdare și pătimit
 Și aceea mie spre ocară
 50 Mi s-au făcut iute și amară

²⁹³ Scris: гонїа.

²⁹⁴ Scris: ѱнтъри.

²⁹⁵ B.B.: 7. Dumnezeu, tu ai cunoscut necunoștința mea și greșelele mele de la tine nu s-au ascuns.

²⁹⁶ B.B.: 8. Să nu se rușineaze spre mine cei ce te îngăduiesc, Doamne, Doamne al puterilor. 9. Nidi să să rușineaze pre mne cei ce te cercetează pre tine, Dumnezeul lui Izrail!

²⁹⁷ Scris: ѱрѱчїене.

²⁹⁸ B.B.: 12. Căci râvnirea casii tale m-au mâncat pre mine și ocările celor ce te ocărăsc pre tine căzură preste mine. Și acoperiiu cu post sufletul meu și fu întru ocări mie.

Și am pus îmbrăcăminte-m bobou
 Și m-am făcut lor pildă ca un bou.
 Asupra mea, cei ce ședea în porți,
 Limbușea și vorbea vorbe de hoți
 55 Și asupra mea, cei cari bea mult vin,
 Cânta și pornea năcazuri și chin.
 Iară eu, cu a mea rugăciune.
 Cătră tine cu plecăciune, /139v
 În vremea bine plăcută, Doamne,
 60 Am năzuit și Ț-au dat pocloane.
 Dumnezăule, întru mulțimea
 Milei tale auzi-mi greimea
 Și, întru adevărul ai tale
 Mântuiri, tu mă scoate la cale.
 65 De tine, Doamne, mă mântuiaște
 Să nu mă afund ticăloșaste;
 De cari mă urăsc mă izbăveaște
 Și din ape adânci mă răpeaște,
 Ca nu viforul apei pre mine
 70 Să mă îneace, fără de tine²⁹⁹,
 Nici adâncul să mă înghiță,
 Având eu întru tine credință,
 Nici puțul peste mine cu ură
 Să-și închiză de tot a sa gură.
 75 Auzi-mă, Doamne, că a ta milă.
 E bună și de folos la sâlă /140r
 După a îndurărilor tale
 Mulțime cată spre mine-m cale.
 Fața ta tu de la a ta slugă
 80 Să nu-ntorci, ce te strâg cu rugă,
 Că năcazuri și scârbe pre mine
 Strâng și nu-i a mă mântui cine.
 Degrab mă auzi și ia tu, svinte,
 Spre sufletul meu din ceri aminte
 85 Și pre el în dar îl mântuiaște,
 Că în trup cu greu chin să căzneaste.
 Pentru vrăjmașii miei, tu, pre mine
 Mă izbăveaște și îm fă bine!
 Că tu a mea îm cunoști ocară,
 90 Rușine și înfruntare amară;
 Înaintea ta – toți, cari pre mine
 Mă năcăjesc și îm fac rușine,
 Sufletul meu au așteptat, dară,

²⁹⁹ B.B.: 18. Mântuiește-mă den tină, pentru ca să nu mă înfig; mânui-m-aș de cei ce mă urăsc și de adâncurile apelor.

- /140v
- 95 Grea ticăloșie și ocară.
 Așteptat-am pre cel ce cu mine
 S-ar mâhni când n-am avut eu bine
 Și pre cei cari mie mângâiare
 Mi-ar face întru a mea dureare.
 Și n-au fost, nici am aflat eu vrutul
- 100 Să-m mângâie cât de puțin chinul.
 Și în loc de mâncare ei mie
 Mi-au dat fiare cu răs și mânie
 Și întru seatea mea adăpare
 Mi-au fapt cu oțăt iute și tare³⁰⁰.
- 105 Facă-să lor masa înainte,
 În loc de ospăț cu mare cinste,
 Cursă, răsplătire și sminteală
 Cu năcaz, scârbă și dodeială.
 Ochii lor pre a soarelui rază
- 110 Să se întunece, să nu vază
 Și tu spinarea lor te sileăște
 Pururea de li-o gârboveăște
 [.....]³⁰¹
- /141r

[CATISMA 10

PSALMUL 71

în sillave 9]³⁰²

[...] Și ca picătura ce cade
 Pre pământ și-ntr-însul șade

³⁰⁰ B.B.: 26. Și deaderă la mâncarea mea fiare și la seatea mea adăpară-mă cu oțăt.

³⁰¹ Lipsesc șase file care cuprind sfârșitul *Psalmul 68*, *Psalmii 69* și *70* în întregime și începutul *Psalmului 71*. Conform B.B. textul corespunzător al *Psalmului 68* este: „29. Varsă spre ei urgia ta și mânia urgiei tale să-i cuprinză pre ei; 30. Facă-se curtea lor pustie și în lăcașurile lor nu fie cel ce lăcuieăște. 31. Căci pre carele tu ai bătut, ei l-au gonit și pre durearea ranelor meale l-au pus; 32. Adaoge fărdeleage preste fărdeleagea lor și să nu între întru dreptatea ta. 33. Ștearge-să den cartea celor vii și cu cei direpți să nu să scrie. 34. Sărac și duios sânt eu; mântuirea ta, Dumnezăule, să mă sprejenească. 35. Lăuda-voi numele Dumnezăului mieu, cu cântare, mări-l-voi pre el cu laudă; 36. Și va plăcea lui Dumnezău mai mult decât vâțel tânăr ce-ș răsare coarne și unghi. 37. Vază săracii și să să veselească; cercetați pre Dumnezău și va trăi sufletul vostru! 38. Căci au ascultat pre cei săraci Domnul și pre cei legați ai lui nu i-au defăimat. 39. Laude-l pre dânsul ceriurile și pământul, marea și câte să târăsc întru dânsa. 40. Că Dumnezău va mântui Sionul și se vor zidi cetățile Iudei. 41. Și vor lăcui acolo și vor moșteni pre dânsa. 42. Și seminția robilor tăi vor ținea pre ea și cei ce iubesc numele tău vor lăcui într-însa.

³⁰² Numărul catismei, indicația psalmului și metrul lipsesc, odată cu începutul textului, din manuscris. Începutul psalmului în B.B.: este: „1. Dumnezău, judecata ta împăratului dă și dreptatea ta, fiiului împăratului, 2. Să judece pre norodul tău cu dreptate și pre săracii tăi, cu judecată. 3. Să ia munții pace norodului și dealurile, dreptate. 4. Judeca-va pre săracii norodului și va mântui pre fiii săracilor și va smeri pre cel năpăstuiitoriu. 5. Și va rămânea împreună cu soarele și mai nainte de lună, în neamuri de neamuri. 6. Pogori-se-va ca ploaia pre lână și ca o picătură ce pică pre pământ.

Dereptatea într-a lui zile
 Va răsări fără de sâle,
 5 Precum și prisosul de pace
 Nu va avea grijă de lance,
 Până ce să va lua luna
 Îi va străluci lui lumina³⁰³.
 Și de la mare până-n mare
 10 Va domni cu tărie tare
 Și de la râu și izvoară
 Până la a lumii zăvoară.
 Ethiopii lui înainte
 Vor cădea cu daruri și cinste
 15 Și vrăjmașii lui țărână
 Vor linge drept zmântână;
 Împărații dân Tharsis daruri
 Îi vor aduce lui cu haruri /^{141v}
 Cu ostroavele împreună
 20 Lui închinind a sa corună;
 Craii aravilor și Sava
 Își vor lăți pre pământ slava
 Și lui daruri îi vor aduce,
 Cu prea închinăciune dulce.
 25 Și toate crăiile-n lume
 S-or închina lui cu svânt nume,
 Toate neamurile îi vor sluji
 Și cu pohtă de dâns vor griji.
 Că pre săracul au izbăvit
 30 De la cel putearnic din perit
 Și pre mișel, ce nu-i era
 Ajiutori cine a-l apăra.
 Și nu să va-ndura de sărac el,
 Nici va lăsa la greu pre mișel
 35 Și sufletele celor săraci
 Va mântui de vrăjmaș și draci. /^{142r}
 Din camătă și strâmbătate
 Sufletelor lor le va scoate
 Și-naintea lor a lui nume
 40 E cinstit și slăvit în lume.
 Viiu³⁰⁴ va fi și i să va da lui
 Din aurul Araviei tui
 Și împrejur-i totdeuna
 S-or ruga sărutându-i mâna;
 45 Toată zioa pre dins cu mare

³⁰³ B.B.: 7. Răsări-va în zilele lui dreptate și mulțime de pace, până unde să va rădica luna.

³⁰⁴ Scris: viiu. Citește: vi-iu.

Bine vor cuvânta cântare.
 Pre pământ va fi întărire,
 Peste vârful de munț cu știre;
 50 Rода lui s-oa-nălța pre pământ
 Decât Livanul mai pre sus mult.
 Și vor înflori din cetate,
 Ca iarba pământului toate.
 Numele lui bine cuvântat
 Va fi în veaci și și prea mult cântat. /142v
 55 Și numele lui mai-nainte
 De soare rămâne în cinste³⁰⁵
 Și a pământului toate
 În el s-or blagoslovi gloate,
 Toate neamurile pre dînsul
 60 Îl vor ferici cu deadînsul.
 Al lui Izrail Domn Dumnezău,
 Care ne-au scos pre noi de la rău,
 Bine-i cuvântat, însuș, care
 Face minun cu mână tare.
 65 Și numele a a [sic!] lui mărit
 E blagoslovit cu cădit
 În veac și-n veaci de vecie
 În cântece de veselie.
 Și de a lui multă mărire,
 70 Tot pământul, peste fire,
 Să va umplea și „Fie, Fie!”
 Va striga cu prea bucurie. /143r

PSALMUL 72

în sillave 8

Al lui Izrail Dumnezău
 Oh, cât iaste de bun la greu
 Celor cu inimi dereapte,
 Ce cred într-însu cu seate!
 5 Iară picioarele mie,
 Puțin nu dîn temelie
 S-au mișcat și au lunecat,
 Fiind eu de păcat cercat
 Și puțin de nu ai miei pași
 10 S-au vărsat ca într-un văgaș.
 Că, asupra celor ce fac

³⁰⁵ B.B.: 17. Fi-va numele lui binecuvântat întru veaci, mai nainte de soare rămâne numele lui.

Fărădelege ca de drac,
 Am râvnit, pacea văzind eu
 Păcătoșilor fără greu,
 15 Că spre a lor moarte nu e
 Privire cu vro mânie /^{143v}
 Și întru a lor bătaie
 Nu-i întărire să-i spaie.
 Într-a oamenilor nu sânt
 20 Osteneli greale pre pământ
 Și cu oamenii ei bătăi
 N-or trage într-a lor căi.
 Pentru aceasta i-au cuprins
 În svârșit mândriia de răs
 25 Și cu a lor nedereptăți
 Și păgânătate sumeți
 S-au îmbrăcat. Și, ca din său,
 Nedereptatea lor cu rău
 Au ieșit și întru a lor
 30 Pohtă a inimiei cu dor
 Au trecut, și au pus nu blând
 La socoteala sa ei gând³⁰⁶.
 Și vicleșug meștersuguit
 Fără sfială au grăit;
 35 Spre înălțime au grăit
 Nedereptate de perit
 Asupra ceriului au pus
 Gura lor cu ură și răs
 Și limbile lor pre pământ
 40 Au trecut cu spulbăr de vânt.
 Pentru aceasta nărodul mieu
 Aici s-oa-ntoarce nu cu greu
 Și între dinș să vor găsi
 Zile pline ori în ce zi.
 45 Și ei întru sine au zis
 Cuvinte deșarte cu răs:
 „Cum au cunoscut Dumnezău
 Să scoată de la greu și rău?”
 Și „De iaste în cel înalt
 50 Cunoștință adevărat?³⁰⁷”
 Aceștia păcătoși, iată,
 Cari în veac în prisos saltă. /^{144v}

³⁰⁶ B.B.: 6. Pentru aceea i-au prinsu pre ei mândriia lor desăvârșit, îmbrăcară-să cu strâmbătatea și cu necurăția lor. 7. Ieși-va c a den rostu strâmbătatea lor, trecură la plăcearea inimii.

³⁰⁷ B.B.: 11. Și ziseră: „Cum au cunoscut Dumnezeu și de iaste cunoștință întru Cel înalt”.

Ei pre pământ avuție
 Au cuprins cu sumeție.
 55 Și am zis: „Dară în zădar
 Inima-m eu cu plâns amar
 Mi-am îndereptat ș-a mele
 Mâni mi-am spălat eu de reale,
 Ah, între cei nevinovați,
 60 Ca supt ceri greu să nu mai pați,
 Și bătut eu zioa toată
 Am fost cu ocări în gloată
 Și muștrarea-m în demineți
 Mi-au fost cu dojeni și cerți”.
 65 De ziceam așa, voi spune:
 Iată, fără-nșelăciune
 Neamului feciorilor tăi
 Am făgăduit bun temei.
 Ș-am socotit c-oa cunoaște
 70 Ș-oa-nțeleage vredniceaște!” /^{145r}
 Înainte-m osteneală
 Îm iaste cu oboseală.
 Până ce la svințitoriul,
 Lui Dumnezeu ziditoriul
 75 Voi întra ș-oi înțeleage
 Socoteala lor cum merge,
 Întru ceale de pre urmă
 Pre ce drum și în ce furmă³⁰⁸.
 Lor pentru vicleșug, însă,
 80 Tu le-ai pus reale și cursă.
 Și pre ei, când s-au înălțat,
 I-ai coborât și i-ai surpat,
 Cum ei întru pustiire
 S-au făcut fără mărire
 85 Și s-au stins degrab îndată
 Cât urma nu li să-arată!
 Și pentr-a lor fărăleage
 Au perit și nu le-a merge, /^{145v}
 Ca visul celui din noapte
 90 Ce să scoală mihnit foarte.
 Doamne, într-a ta cetate,
 Chipul lor prin răutate
 De nimica îl vei face
 Și pre zarvă și pre pace,

³⁰⁸ B.B.: 17. Până uinde voi întra la sfințirea lui Dumnezeu și voi înțeleage la ceale de-apoi ale lor.

95 Că inima mea s-au aprins
 Și rărunchii mi s-au cuprins
 De rău și mi s-au schimbat.
 Și desăvârșit defăimat
 M-am făcut, și n-am cunoscut
 100 A mă-nderepta, să fi vrut³⁰⁹.
 Că dobitoc eu la tine
 M-am făcut în grea rușine
 Și pururea eu cu tine
 Am fost la rău și la bine.
 105 Și pre mine cu mărire
 M-au priimit³¹⁰ și slăvire. /^{146r}
 Că în ceri ce-m iaste mie
 Și ce am voit să-mi vie
 Pre pământ, oh, de la tine,
 110 Prea dulce al meu stăpâne?
 Inima mea și trupul meu
 S-au stins de nevoi și de greu,
 Tu, Domnul inimiei mele.
 Și partea mea întru greale,
 115 Dumnezăule, tu mie
 În veac îmi ești cu tărie.
 Că iată, cari de la tine
 Să depărtează pre sine,
 Aceia toți cu degrabă
 120 Vor peri fără de treabă;
 Pierdut-ai tu de la tine
 Și ai lipsit de-al tău bine
 Pre tot carele curveaște
 Și trăiaște pângăreaște. /^{146v}
 125 Iară mie, de Dumnezău
 A mă lipi într-al meu greu
 Și întru Domnul a-m pune
 Nădejdea fără rușine;
 Bine iaste ca să vestesc³¹¹
 130 Și laudele-ți să povestesc³¹²,
 Toate în porțile svinte
 Featei din Sion cu cinste.

³⁰⁹ B.B.: 20. Ca un vis celui ce să scoală, Doamne, în cetatea ta, chipul lor vei defăima.
 21. Căce să ațâță inima mea și rărunchii miei să premeniră și eu, ocărât, și n-am pârât.

³¹⁰ Scris: **примит**. Citește: pri-imit.

³¹¹ Scris: **вестескѣ**.

³¹² Scris: **повестескѣ**.

Pentru ce, Dumnezeu, ne-ai lăpădat
 Până în svârșit pentru al nostru păcat?
 Cumplit peste oile pășunii tale
 S-au iuțit mâniia ta într-a lor cale!
 5 De adunarea ta adu-ți tu aminte,
 Care a câștigat din început, svinte,
 Toiagul moștenirii ai mântuit,
 Muntele Sionului iaste adevărit, /^{147r}
 Întru care tu într-îns ai lăcuit
 10 Întru mărire și cinste desăvârșit.
 Întru sfârșit, mâinile tale rădică
 Preste mândriile lor fără de frică,
 Câte vrăjmașul rău întru al tău cel svânt
 Au viclenit nespuse reale pre pământ.
 15 Și cei ce te urăsc pre tine s-au făcut
 În mijlocul praznicului tău de perit,
 Pus-au seamnele sale seamne; și ei
 N-au cunoscut fiind, amețit de hămei,
 Ca întru ieșirea ce iaste mai pre sus
 20 Spre răsăritul soarelui și spre apus³¹³.
 Ca într-o dumbravă de leamne deodată
 Au tăiat cu topoară ușile lui; iată,
 Cu săcure și bardă l-au surpat pre el
 Și l-au jiunghiiat³¹⁴ ca pre un nevinovat miel.
 25 Ars-au cu foc svințitoriul tău pre pământ
 Și au spurcat lăcașul numelui tău svânt. /^{147v}
 Zis-au întru inima lor dempreună³¹⁵
 Rudeniile lor: „Toț supt o cunună
 Veniți să stingem de pre pământ noi toate
 30 Prăznuirile lui Dumnezeu din gloate!
 Seamnele și minunile lor n-am văzut,
 Adevărul să fim [sic!] cunoscut și crezut;
 Acum proroc nu iaste și mai mult pre noi
 Nu ne va cunoaște să ne spuie nevoi!
 35 Până când vrăjmașul, va face ocară,
 Dumnezeu, și în zi și în seară?
 Și cel împrotivnic svânt numele tău
 Până în svârșit va întărta spre băsău?
 De ce mâna-ț întorci și a ta curată

³¹³ B.B.: 5. Și s-au făluit cei ce te urăsc pre tine în mijlocul praznicului tău; 6. Puseră seamnele lor seamne și n-au știut ca la ieșiri mai pre sus.

³¹⁴ Scris: жуиғһиат. Citește: Jiunghi-iat.

³¹⁵ Scris: депреуна.

40 Din mijlocul sânului tău tragi dereaptă
 Până în svârșit? iară Dumnezeu iaste
 Împăratul nostru cu mare veaste,
 Ce mai întâi de veac au fapt mântuire
 În mijlocul pământului cu mărire. /148r

45 Tu în putearea ta ai întărit marea,
 Capetele bălaurilor ca sarea
 Ai zdrobit în apă ș-ai fărâmat, svinte;
 Luund în tot ceasul spre robii-ți aminte,
 Tu capul bălaurului ai sfărâmat;

50 Năroadelor arăpești le-ai dat de mâncat,
 Tu izvoarele și pâraiele ai rupt,
 Și a Ethamului râuri ai uscat în lut³¹⁶.
 Zioa și noaptea, ale tale eale sânt;
 Tu zorile și cu soarele pre pământ

55 Ai săvârșit și ceale frumoase foarte
 Ale pământului le-ai făcut toate;
 Pre vară și primăvară tu le-ai zidit
 Adu-ț aminte de aceasta cu umilit:
 Vrajmașul pre svântul meu Domn l-au ocărât

60 Și nărodul cel fără de aminte urât
 Numele tău cel svânt au întărtat, svinte,
 Cu prea scârnave și grozave cuvinte. /148v
 Sufletul ce să mărturiseaște ție,
 Să nu-l dai hiarălor celor din pustie,

65 Să nu uiț sufletele săracilor tăi
 Până în sfârșit în lipsitele lor căi.
 Spre așezământul tău umilit cată,
 Că ai pământului întunecați, iată,
 Ei de ale fărădelegilor case

70 S-au umplut și s-au spurcat dintr-a lor vase.
 Să nu să întoarcă cel smerit înfruntat
 Năcăjit, obidit, dojenit și muștrat.
 Săracul și mișelul svânt numele tău
 Vor lăuda și-l vor slăvi, oh, Dumnezeu,

75 Dumnezăule, școală și a ta treabă
 Aleage și o jiudecă cu degrabă.
 De ocară ce toată zioa îți face
 Cel nepreceptut cu jiunghiuri ca de lance,
 Adu-ți aminte și nu uita tu glasul

80 Slugilor tale pre pământ în tot ceasul; /149r
 Mândriia celor ce te urăsc pre tine
 S-au înălțat pururea într-a lor spline.

³¹⁶ B.B.: 15. Tu ai zdrobit capul zmeului, datu-l-ai pre el mâncare noroadelor arapilor. 16. Tu ai rupt izvoară și pâraie. Tu uscaș râurile ceale de-nceput [N.N.: ale Edenului].

Ție, bune Dumnezeu,
 Ni-om mărturisi în greu,
 Ție ni-om mărturisi
 Și nicecând n-om lipsi
 5 A chiema numele tău
 În nevoi fiind și-n greu
 A tale minuni toate
 Voi povesti-n gloate:
 10 „Când voi lua eu vreame
 Și nimic nu m-oi teame,
 Căce dreptatea, eu
 Voi judeca – Dumnezeu –
 Tot pământul s-au topit
 Și cari într-însul dorit
 15 Lăcuiesc s-au istovit
 S-au svârșit și au perit;
 Eu stâlpii i-am întărit
 Și temeiul i-am gătit”.
 Celor fără credință
 20 Le-am zis cu socotință:
 „Fărăleage nu lucraț,
 Ca să nu cădeți în laț!”
 Și celor ce greșesc eu
 Le-am zis s-am poruncit, zeu:
 25 „Nu vă înălțați cornul,
 Că vă va piarde Domnul!
 Cornul nu vă rădicaț
 La înălțime spre laț
 Și nedereptate voi
 30 Nu grăireți în nevoi
 Asupra lui Dumnezeu,
 De vă v-ar fi cât de greu”.
 Că nici de la ieșitur,
 Nice de la apusur,
 35 Nici de la pustii munț
 Mântuirea vine-n curț,
 Căce Dumnezeu iaste
 Judecători cu veaste.
 Pre acesta smereăște,
 40 Pleacă și pedepseăște,
 Și pre acesta-i-nalță
 Cu norocită față.

/149v

/150r

Căce iaste păharul
 În mâna lui cu harul
 45 Cu neamestecat vin
 De amestecătur plin,
 Și din cesta în cesta
 Au abătut și va sta
 Însă drojdiile lui,
 50 Nu s-au deșertat; să-ț spui: /150v
 Păcătoșii vor bea toți
 Ai pământului strâș boți³¹⁷.
 Iară eu m-oi bucura
 În veaci și m-oi sătura.
 55 Pre-al lui Iacov Dumnezău
 Voi cânta într-al meu greu
 Și păcătoșilor eu
 Coarnele voi zdrobi rău
 Și a dreptului corn,
 60 Tocma ca fumul pre horn,
 Să va-nălța degrabă
 Cu norociri la treabă.

PSALMUL 75

în sillave 7

În Iudea Dumnezău
 Iaste cunoscut la greu,
 În Izrail al lui nume
 Foarte mare iaste-n lume.
 5 Și locul lui s-au făcut /151r
 Întru pace învăscut
 Și lăcașul – în Sion
 Al lui ca a unui Domn.
 Acolo el au zdrobit
 10 Tăriile năcăjit:
 Arcul, sabiia, lancea,
 Războiul ce strică pacea³¹⁸.
 De la munții cei veacinici,
 De tot prisosul vreadnici,
 15 Luminat tu luminezi

³¹⁷ B.B.: 8. Și plecă den cesta în cesta, însă drojdiile lui nu s-au deșărtat, bea-vor toți păcătoșii pământului.

³¹⁸ B.B.: 1. Cunoscut e în Iudea Dumnezău, în Israil mare e numele lui. 2. Și să făcu în pace locul lui și lăcașul lui în Sion. 3. Acolo zdrobi țăriile arcelor, arma și sabiia și războil.

Și pretutindin te vezi.
 La inimă cei ce sânt
 Neprecepuți pre pământ,
 Aceia s-au turburat
 20 Toți și greu s-au spământat;
 Somnul său ei ș-au durmit
 Și nimic nu au găsit
 În mânil sale toți,
 Bărbații averei boți³¹⁹. /151v
 25 Al lui Iacov Dumnezău,
 Ce ne ești razmu [sic!] la greu,
 Toți, de a ta certare,
 Cei ce umblă călare
 Ș-au încălecat pre cai.
 30 Au adurmit fără vai.³²⁰
 Tu prea ești înfricoșat;
 Și care împlătoșat
 Împotriva ta-ț va sta
 Și dârz te va aștepta?
 35 De atunci a ta mânie.
 Iaste cu grea urgie?
 Tu, auzită jiudecată,
 Din ceri ai făcut curată,
 Pământul s-au tremurat
 40 Și apoi s-au așezat,
 Când Dumnezău la jiudeț
 Să va scula pentru cerț, /152r
 Pre ai pământului toț
 Blânz, să mântuiască boț.
 45 Că cugetul omenesc
 Ție cu poclon fiesc
 Ți să va mărturisi
 În fieștecare zi
 Și a cugetului lui
 50 Rămășiță nu e cui
 Fără cât ț-oa prăznui
 Ție și ț-oa dănțui.
 Rugați-vă și-napoi
 Domnului răsplățiți voi,
 55 A lui nostru Dumnezău
 Ce ne iaste bun la greu.
 Toți, cari împrejur-i sânt,

³¹⁹ B.B: 5. Adormiră somnul lor, și nu aflară nemică toți oamenii avuției cu mâinile lor.

³²⁰ B.B: 6. De certarea ta, Dumnezăul lui Iacov, adormit-au cei călări pre cai.

60 Î[i]³²¹ vor aduce dar svânt
 Celui ce-i înfricoșat
 Și prințipilor spăriat³²² /^{152v}
 Duhurile la sine
 Le ia pentru pricine,
 Celui groaznic prea cu mult
 De toți craii pre pământ³²³.

PSALMUL 76

în sillave 13

Cu glasul meu la Domnul eu în gura mare,
 Cu glasul la Dumnezeu am strigat prea tare
 Și au cătat spre mine cu milostivire,
 Oprind m-am apropiat ș-am fost în peire³²⁴.
 5 În zioa năcazului pre Domnul am cătat
 Și la dinsul când am fost spăriat³²⁵ am alergat,
 Înaintea lui noaptea cu a mele mâni eu
 Stam și nu m-am amăgit, împresurat de greu;
 Sufletul meu a să mângâia s-au lepădat,
 10 Aducându-ș aminte de al său greu păcat.
 Adusu-mi-am aminte la greu de Dumnezeu
 Și m-am veselit de sârg, oricât mi-au fost de rău; /^{153r}
 Chitit-am și duhul meu de mari griji au slăbit
 Și vârtutea în mine ca ceara s-au topit.
 15 Ochii miei înainte au apucat mari străj
 Și i-au ținut în cursa-ți ca întru nește mreji,
 Turburatu-m-am și eu ca un mut n-am grăit
 La zilele de demult cu mult dor am gândit³²⁶.
 Și de anii cei veacinici ce vin înainte
 20 Cu multă osârdie mi-am adus aminte
 Și cu inima-m noaptea făceam cugetare
 Chiteam și să mâniia duhul meu prea tare:
 Au doară, Domnul, în veaci va lepăda, iată

³²¹ Scris: ♯.

³²² Scris: ♂♣♣♣♣. Citește: spă-riat.

³²³ *B.B.*: 11. Rugați-vă și răsplățiți Domnului, Dumnezeului nostru! Toți cei prenprejurul lui aduce-vor daruri! 12. Celui înfricoșat și iubitoriul duhurilor boiarilor, – groaznic lângă împărații pământului.

³²⁴ *B.B.*: 1. ci glasul meu cătră Domnul am strigat, cu glasul meu cătră Dumnezeu, și-m luo aminte.

³²⁵ Scris: ♂♣♣♣♣. Citește: spă-riat.

³²⁶ *B.B.*: 3. Să părăsi a să mângâia sufletul meu. Adușu-mi aminte de dumnezău și mă veseliu; mă uitaiu întru mine și leșină duhul meu. 4. (Strigare:) Apucară înainte străjii ochii miei, turburaiu-mă și n-au grăit.

- Și nu va adaoge încă ș-altă dată
 25 A fi mai bine plăcut? Sau el a sa milă
 Va tăia pân în svârșit cu foarte grea silă?
 Din neam în neam necătând mai mult cu priință
 Cătră cei ce pot a fi can slabi în credință?
 Și au doară Dumnezeu va face uitare
 30 A să milostivi el cu mână prea mare? /153v
 Și întru mâna sa el va ținea a sale
 Îndurări celor ce merg în svânta lui cale? ³²⁷
 Eu, însă, așa am zis: Acumu eu, iată,
 Am început să cunosc cum Domnul să poartă;
 35 Aceasta e schimbarea prea svintei dereapte
 A celui preainalt peste cerești ceate!”.
 De a Domnului lucruri mi-am adus aminte,
 Că din-ceput aminte de minuni-ți, svinte,
 Cu drag îm voi aduce, ceresc împărate,
 40 Ca întru al tău lăcaș să-m faci mie parte.
 Și în a tale toate voi cugeta lucruri
 Ca tu întru a meale nevoi să mă bucuri,
 Și în izvodirile tale m-oi deprinde,
 Când gândul zidirilor tale m-oa cuprinde.
 45 Dumnezăule, calea ta în cel svânt iaste
 Și cine e Dumnezeu așa mare-n veaste,
 Ca Dumnezăul nostru care din nimică
 Pre cei proști și săraci la domnii-i rădică? /194r
 Tu acel Dumnezeu ești care peste fire
 50 Întru nărod faci minuni cu slăvi și mărire ³²⁸.
 În năroade putearea ta tu cunoscută
 Ai făcut ș-ai mântuit nu fără de luptă
 Cu brațul tău pre al tău nărod, fii din vița
 Lui Iacov ³²⁹ și Iosif cari știu ce-i credința.
 55 Dumnezăule, iată apele pre tine
 Te-au văzut și s-au spăriat ș-au slăbit din vine,
 Adâncurile mării s-au turburat foarte;
 (Și cine fără tine a potoli poate?)
 Mulțimea sunetului apelor, oh, Doamne,
 60 Să loveaște prea iute ca berbeci-n coarne.
 Norii au dat glas că trec săgețile tale,

³²⁷ B.B: 7. Au doară în veaci va lepăda Domnul și nu va adaoge a binevoii încă? 8. Au desăvârșit mila lui o va tăia? Concenii cuvântul din rudă în rudă? 9. Au uita-va a să milostivi Dumnezeu? Au opri-va întru urgia lui îndurările lui?.

³²⁸ B.B: 13. Dumnezeule, întru cel sfânt e calea ta! Cine e Dumnezeu mare ca Dumnezăul nostru?. Tu ești Dumnezeu, cel ce faci minuni!.

³²⁹ Scris: *יאקוב*. Citește: i-acov.

Pretutindin deșchizând pre supt ceriuri cale³³⁰.
 Glasul tunetului tău iaste ca în roată
 Strașnic: (și cine pre el răbda va să poată?)
 65 A tale fulgere lumiei au dat strălucire
 (Și cine va cunoaște a ta preamărire?); /154v
 Pământul s-au clătinat și din temelie
 S-au cutremurat de sârg de a ta mânie.
 70 Căile tale îți sânt în mare, prea svinte,
 Și cărările tale sânt în ape multe
 Și ale tale urme nu iaste puțință
 Să să cunoască supt ceri ori de ce ființă.
 Ca pre vitele de oi, nărodul tău, Doamne,
 Din mâna lui Faraon tu l-ai scos din coarne
 75 Cu mâna lui Moisi, ș-a lui Aron, svinte,
 L-ai povățuit ș-ai scos la liman cu cinste.

ΚΛΘΗCΜΑ Ἰ³³¹

PSALMUL 77

în sillave 10

Nărodul mieu, luaț voi aminte
 Leagea mea ca de la un părinte
 Și spre graiurile gurei mele
 Ureachea vă plecați la tocmeale! /155r
 5 În pilde gura îm voi deșchide,
 Cari lesne le veți putea cuprinde,
 Întrebările din-ceput voao
 Eu vă voi spune cu tâlcuri noao,
 Câte am auzit și am cunoscut
 10 Și părinții noștri ne-au povestit,
 Că de la fiii lor nu s-au ascuns
 Întru alt neam pentru vreun prepus,
 Laudele Domnului ei, pre rând,
 Puterile-i și mânil-e spuind,
 15 Cari au făcut cu a sa tărie
 Lăsându-le lor de mărturie.
 Și întru Iacov el au rădicat
 Mărturisire ca un împărat
 Și întru Israil au pus leage
 20 Carea cei derepți vor înțeleage.

³³⁰ B.B: 15. (Strigare:) Văzură-te apele, Doamne, văzură-te apele și să spământară, turburără-se beznele. 16. Mulțimea sunetului apelor. Glas deaderă norii.

³³¹ În slavonă: Catisma 11.

Câte părinților noștri el
 Au poruncit cu blândețe de miel, /155v
 Ca pre acealea el fiilor săi
 Să arate și să-i puie la căi;
 25 Ca acealea alt neam să cunoască
 Și cu dins e să să întărească;
 Feciorii lor, cei cari să vor naște,
 Și supt ceri s-or scula vitejaște,
 Și le vom spune ei fiilor săi
 30 Să știe cum să vor purta în căi³³².
 Ca în Dumnezeu a sa nădejde
 Să-ș puie și să-ș păzească vearde
 Și a lui Dumnezeu să nu uite
 Lucruri și să le scape de minte
 35 Și poruncile lui să le cate
 Cu dereapte și curate fapte.
 Ca părinții lor ei să nu fie
 Rudă rea fără de omenie
 Întoartă, crudă, amărătoare
 40 Oțărăcioasă ca o putoare, /156r
 Rudă, carea nu ș-au îndereptat
 Inima sa petrecând în păcat
 Și cu Dumnezeu n-au încredințat,
 Duhul său fiind de greșel surpat³³³!
 45 Fiii lui Efrem încordând arcul
 Și la săgetat trecându-ș veacul,
 În zioa când au fost să dea război,
 S-au întors cu rușine înapoi.
 Ei așezământul lui Dumnezeu
 50 Nu au păzit ca să-i scoață din greu
 Și în leagea lui a umbla n-au vrut
 A scăpa de rău să fie putut.
 Facerile a lui de bine
 Și seamnele ceale de minune
 55 Cari le-au arătat lor ei le-au uitat
 Și în seamă și-n cinste n-au băgat;
 El înaintea părinților lor
 Au fapt minuni cu sânge și omor /156v
 Întru al Eghipetului pământ

³³² B.B: 6. Și ridică mărturie întru Iacov și leage puse în Israil. 7. Câte au poruncit părinților noștri, ca să arate pre eale fiilor lor, pentru ca să conoască altă rudă, 8. Fiii cei ce se vor naște și se vor scula și vor vesti pre eale fiilor lor.

³³³ B.B: 10. Pentru ca să nu să facă ca părinții lor, rudă întoartă și amărătoare, 11. Rudă carea n-au îndereptat inima ei și nu se încredință cu Dumnezeu duhul ei!

60 Și-n câmpul Tanisului ca un svânt³³⁴.
Marea au desfăcut și pre uscat
I-au trecut pre ei fără de udat
Și apele ca un foale le-au pus
Făcându-le păreți, de nu au curs;
65 Și zioa în nori i-au povățuit
Și toată noaptea i-au ocârmuit,
În lumină de foc înainte
Lor răzând și făcându-le cinste³³⁵.
Stânci de piatră în pustie au rupt
70 Și i-au adăpat ca în adânc mult.
Și el din piatră lor apă le-au scos
Și ca nește gârle din loc pietros
Le-au scos și le-au coborât ape,
De ajiuns cu toți să să adape,
75 Iară ei rău a greși lui încă,
Au adaos puidnu-să-n răcă /^{157r}
Pre cel preainalt în loc neapos
L-au amărât și l-au fapt mânios.
Și pre Dumnezău ei au ispitit
80 În inimile lor cu obidit
A ceare sufletelor lor³³⁶ hrană,
Neavând ei nădeajde de mană³³⁷.
Și împotiva ei lui Dumnezău
Au grăit și au zis cuvânt³³⁸ prea rău:
85 „Au doară Dumnezău în pustie
Va putea găta la atâta mie
De năroade masă ș-o să poată
A sătura pre atita gloată —
Pentru că, piatra el de au lovit,
90 Și au curs ape mari de prisosit
Și păraiele de apă pline
S-au făcut cât putea bea oricine —.
Au doară poate să dea și pâine
Sau să gătească astăz și mâine /^{157v}
95 Masă și ospăț nărodului său,

³³⁴ B.B: 14. Și au uitat facerile ceale de bine ale lui și minunile lui, carele au arătat lor, 15. Înaintea părinților lor, carele au făcut minuni în pământul Eghiptului și în câmpul din Taneos.

³³⁵ B.B: 16. Rupse marea și trecu pre ei, opri apele ca un foale. 17. Și povățui pre dânșii cu nor zioa și toată noaptea cu lumină de foc.

³³⁶ Adăugat ulterior.

³³⁷ B.B: 20. Și adaosera încă a greși lui, amărâra pre Cel Nalt la loc fără de apă. 21. Și ispitiră pre Dumnezău întru inimile lor a ceare mâncări sufletelor lor.

³³⁸ Scris: кк'бин.

Pre care a-l hrăni îl iaste prea greu?''.

Pentru-aceasta Domnul au auzit
 Și oareșce atuncea au apesit
 Și în Iacov mare foc s-au aprins
 100 Și în Israil mânie cu plâns
 S-au suit, pentru că în Dumnezău
 N-au crezut când le-au fost de bucate greu,
 Nice spre a lui ei mântuire
 N-au nădăjduit având lipsire³³⁹.

105 Și norilor au poruncit de sus
 Și ușile ceriului au deșchis
 Și mană să mănânce le-au ploat
 Și pâine cerească, hrană le-au dat;
 Pită îngerească au mâncat omul,
 110 Bucate le-au trimis de-ajuns Domnul.
 Din ceri, pre austru, au rădicat
 Și în putearea sa vânt spulbărat /158r
 Al Liviei au adus ș-au ploat
 Peste dinș cărnuri de i-au săturat,
 115 Ca praful și ca al mării năsip
 Pasăr ce zboară, dulci la gust și chip,
 Cari în mijlocul taberei lor
 Au căzut la dinș ca într-un obor.
 Și împrejurul a lor lăcașe
 120 Zăcea pre drumuri și prin văgașe
 Și au mâncat dintr-acealea toate
 Și s-au săturat de ajiuns foarte.
 Și ce pohtiia ei, el le-au adus,
 Și în pohta sa n-au căzut la răs.
 125 Încă din gură având mâncare;
 Și mâniia lui Dumnezău mare
 Peste dinș s-au suit cu iuțime
 Și au ucis din grașii lor mulțime
 Și pre al lui Israil cei mai aleși
 130 I-au împiedecat ca în nește mreji³⁴⁰. /158v
 În toate aceastea au mai greșit
 Și în minunile lui n-au crezut
 Și zilele lor în deșertare³⁴¹

³³⁹ B.B: 25. Pentru aceea auzi Domnul și să mânie și foc să ațâță întru Iacov și urgie să supi preste Israil, 26. Căci n-au crezut întru Dumnezău, nici au nedejduit pre Mântuitorul lui.

³⁴⁰ B.B: 34. Încă mâncare fiind în gura lor și urgia lui Dumnezău să sui preste dâșșii. 35. Și ucise întru cei mai mulți ai lor și pre cei aleș ai lui Israil îi împedecă.

³⁴¹ Scris: *дешартаре*.

- S-au stâns cu hulă și cu defăimare
 135 Și anii lor au perit degrabă,
 Cât n-au ajiuns să fie de treabă.
 Iară când pre dinș îi omorâia,³⁴²
 Atunci pre el a-l căta sârguia
 Și să întorcea și la Dumnezău
 140 Mâneca ca să-i apere de rău³⁴³.
 Și atunci ei aminte ș-au adus
 Că Dumnezău li-e³⁴⁴ ajitori de sus
 Și Dumnezău iaste cel preaînalt
 Izbăvitori lor cu îndurat.
 145 Și în gura lor pre dins au iubit,
 Și cu limba lor lui ei au mințit.
 Și inima lor nu era cu dâns
 Dereaptă cum pohteaste cel de sus,
 Nici în al legeri lui așezământ
 150 S-au încredințat cu derept cuvânt.
 Iară el e milos și îndurat
 Și păcatele lor neînfruntat
 Le curățeaste, și nu-i va strica,
 Nici să-i piarză îi va apuca.
 155 Și va înmulți a sa mânie
 A întoarce de cătră urgie
 Și el toată a sa iuțime
 Nu va aprinde cu usturime.
 Și ș-au adus aminte că trup sânt,
 160 Duh ce treace și nu s-întoarce mai mult.
 De câte ori pre dâns în pustie
 L-au amărât fără omenie,
 Mâniatu-l-au pre dâns în pământ
 Fără apă în fapt și cuvânt!
 165 Și ș-au întors și pre Dumnezău ei
 L-au ispitit fără nici un temei
 Și pre al lui Israil Domn cel svânt
 L-au oțărât cu viclean jjurământ.
 Și de a lui mână ei aminte
 170 Nu ș-au adus să-i fie dat cinste,
 În zilele în care i-au izbăvit
 De la cei ce-l năcăjiia cumplit.

³⁴² Scris: оморѡа.

³⁴³ B.B: 30. Cându-i omorâia pre dânșii, atuncea cerca pre el și să întorcea și mâneca cătră Dumnezău.

³⁴⁴ Scris: ѡе.

- În ce chip în Eghipet a sale
 Seamne au pus foarte cu pohvale
- 175 Și în câmpul Tanaisului minuni
 Mari au arătat lor, unor nebuni
 Și în sânge râurile lor
 Și stârnela le-au întors cu omor
 Ca să nu bea. Și muște au trimis
- 180 Pre ei căneșt de i-au mâncat cu plâns
 Și broaște, cari pre dinș i-au stricat
 Și viața în moarte le-au schimbat,
 Păliciune-n poamele lor le-au dat
 Și lăcuste lor de-au ros ș-au mâncat, /160r
- 185 Ostenealele, lor și a lor vii
 Le-au ucis cu piatră la deal și câmpii.
 Și duzii lor au bătut cu brumă,
 Nelăsând într-înș nimic în urmă,
 Și dobitoacele lor le-au dat
- 190 La grindină de li le-au fărâmat
 Și avearea lor li-o au închinat,
 Focul de-au ars și-o au spulbărat³⁴⁵.
 Asupra lor el degrabă au trimis
 Iuțimea mâniei sale de sus,
- 195 Mânie și iuțime și năcaz
 Trimitere prin îngerii răi cu ars,
 Cărării mâniei sale cale
 Au făcut și pre deal și pre vale
 Și sufletele lor nu le-au cruțat,
- 200 Moartea să nu le fie apucat
 Și dobitoacele lor în moarte
 Le-au închis ca și alte gloate³⁴⁶. /160v
 Ș-au bătut pre tot cel întâi-născut
 În Țara Eghipetului, ca gnut,
- 205 Pârğa a toată osteneala lor
 În corturile lui Ham cu omor.³⁴⁷
 Și ca pre nește oi nărodul său
 Au rădicat din nesuferit rău,
 Și ca pre o turmă în pustie
- 210 I-au dus pre ei cu veselie.
 Și i-au povățuit spre nădeajde,

³⁴⁵ B.B: 53. Și deade la grindină dobitoacele lor și avearea lor – focului.

³⁴⁶ B.B: 55. Făcu cale cărării urgiei lui și nu cruță de moarte sufletele lor și dobitoacele lor la moarte le închise.

³⁴⁷ B.B: 56. Și lovi pre tot cel dentâi născut în pământul Eghipetului, începătura la toată truda lor, în lăcașurile lui Ham.

- Neîndoindu-să că n-or create,
 Și acolo nu s-au înfricoșat,
 Iară vrăjmașii le-au împresurat
 215 Și le-au acoperit ai lor marea,
 Cât s-au topit cu tot ca sarea³⁴⁸.
 Și întru-al svințirei sale munte
 I-au dus înlăuntru prea cu cinste,
 Muntele care a lui curată
 220 L-au câștigat domnească dereaptă. /161r
 Și neamuri el de la a lor față
 Au gonit cu mână sumată
 Și cu sorț le-au dat lor, el, prea svântul,
 Cu fune de împărțit pământul.
 225 Și ale lui Israil seminții
 El întru ale lor împărății
 Și lăcașuri la trai au așezat
 Ca un atotputearnic împărat.
 Și ei pre Domnul cel preaînalt,
 230 Au ispitit ș-au amărât ciudat,
 Și mărturiile lui în pază
 Ei nu le-au ținut ca să le crează.
 Ci, ca și părinții lor, ei de dâns
 S-au lepădat cu batjocuri și răs
 235 Și s-au întors în arc strâmb înapoi,
 Ca și cel ce dă dosul din război,
 Și în dealurile lor ei pre dâns
 L-au mâniat spre mânie de plâns /161v
 Și în ceale cioplite ale lor
 240 L-au întărtat³⁴⁹ pre el cu păcat de topor³⁵⁰.
 Domnul au auzit și i-au trecut
 Cu vederea, ca când n-au cunoscut,
 Și pre Israil cu bățai foarte
 L-au pedepsit tocma ca de moarte.
 245 Și al lui Silom cort l-au lepădat,
 Lăcașul său cel mult înfrâmșețat,
 În care întru oameni cu cinste
 Au trăit veacuri și zile multe.
 Și au dat degrab a lor tărie,
 250 Ca când n-ar fi mai fost, în robie
 Și într-a vrăjmașilor lor mână
 Frâmseștea le-au întors în țărână.

³⁴⁸ B.B: 58. Și-i povățui pre dinșii pre nădeajde și nu s-au înfricoșat; și pre vrăjmașii lor acoperitu-i-au marea.

³⁴⁹ Scris: ѠНТЪРТАТ . Citește: în-tăr-tat.

³⁵⁰ B.B: 64. Și-l urgisiră pre dânsul [N.N.: Dumnezeu] în dealurile lor și cu ceale cioplite ale lor mâniară pre el.

- Și în sabie pre nărodul său
 L-au închis însuș Domnul Dumnezău
 255 Și a sa moștenire au urât /162r
 Și cu vedea de tot au trecut.
 Pre tinerii lor foarte i-au mâncat,
 Fecioarele lor nu s-au tânguiat,
 Popii lor în sabie au căzut
 260 Și văduvele lor cu păru zmult
 Nu au plâns. Și Domnul s-au deșteptat
 Ca cel care doarme culcat în pat,
 Ca un tare și amețit de vin
 Dulce sau amar, făcut cu pelin
 265 Și pre vrăjmașii săi el dinapoi
 I-au lovit cu iute harț și război
 Și ocară veacinică lor le-au dat
 Ca cel ce e tuturor împărat³⁵¹.
 Și dinaintea sa au lepădat
 270 Cortul lui Iosif³⁵² cu înfruntat
 Și pre a lui Efrem seminție
 N-au ales întru împărăție,
 Ci pre al Iudei el seminție /162v
 Au ales în crai cu bogăție.
 275 Și a sa svințenie, el, un svânt,
 Ca a inorogului pre pământ
 Ș-au zidit, pre care în veac șie
 L-au întemeiat întru moșie.
 Și pre David cioban, a sa slugă,
 280 Au ales în sucman prost cu glugă
 Și de la turmele pre dâns de oi
 L-au tras să dea cu Goliath³⁵³ război
 Și de după ceale ce sânt să feate
 L-au luat și l-au pus cap pre ceate,
 285 Ca pre Iacov, sluga sa, să pască
 Și pre Israil să ocrotească,
 A sa lăudată moștenire,
 Totdeuna cu glas de mărire³⁵⁴.
 Și într-a inimiei sale pre ei
 290 Nerăutate i-au păscut temei
 Și într-a mânilor lui înțeles /163r
 I-au povățuit cu norocit mers.

³⁵¹ B.B: 71. Și să sculă ca cel adormit, Domnul, ca un tare și amețit de vin, 72. Și lovi pre vrăjmașii lui dendărăt; ocară veacinică deade lor.

³⁵² Scris: Ἰοσηφ. Citește: i-osif.

³⁵³ Scris: Γολιάθ. Citește. Goli-at.

³⁵⁴ B.B: 76. Și alese pre David, robul lui, și-l luo pre el den turmele oilor, de după ceale fătătoare l-au luat pre dânsul, 77. Să pască pre Iacov, robul lui, și pre Israil, moștenirea sa.

Dumnezeu, limbile au venit
 În moștenirea ta și-au năvălit;
 Biseareca ta au spurcat cea svântă,
 În care cei aleși cu drag te cântă,
 5 Pre Ierusalim ca o păzitoare
 De poame l-au pus întru răs supt soare,
 Pus-au stârvurile a robilor tăi
 Fiarălor pământului prin munți și văi.
 Împrejurul Ierusalimului ei,
 10 Ca nește cumpliți și nemilostivi³⁵⁵ lei.
 Sângele lor ca apa li l-au vărsat
 Și de pierzările lor s-au bucurat
 Și pre dinș nu era cine să-ngroape,
 Nici din streini, nici din cei de aproape.
 15 Și noi vecinilor noștri ocară
 Ne-am făcut cu defăimare amară /163v
 Și celor di-mprejurul nostru cu răs
 Batjocură ne-am fapt vreadnică de plâns.
 Până când, Doamne, tu până în svârșit
 20 Greu te vei mânia pre noi cu năcăjit?
 Ca focul râvna ta să va aprinde
 Și ca pârjolul loc mult va cuprinde.
 Preste neamurile a ta mânie,
 Cari nu te cunosc varsă cu urgie.
 25 Și peste împărățiile care
 N-au chemat numele-ți cel svânt și tare,
 Căce de tot ei pre Iacov l-au mâncat
 Și locul lui l-au pustiit și surpat.
 Să nu pomenești a noastre de demult
 30 Fărădelegei ce-am făcut noi pre pământ;
 Degrab îndurările tale pre noi
 Să ne întâmpine în griji și-n nevoi,
 Că lipsiți și săraci ne-am făcut foarte,
 De unde mult greu a ne urma poate. /164r
 35 Tu, dară³⁵⁶, Dumnezeu, ajiutori
 Ne dă, al nostru de sâng mântuitori
 Pentru mărirea prea svânt numelui³⁵⁷ tău,
 Doamne, izbăvește-ne pre noi din rău

³⁵⁵ Scris: НЕМЛОСТИ.

³⁵⁶ Scris: ДАРИ.

³⁵⁷ Scris: ИМЯ ТВОЕ.

Și păcatele noastre curățește
 40 Pentru numele tău, dumnezeiaște,
 Ca nu cumva neamurile cu răcă
 „Unde e Dumnezeu lor?” să zică.
 Și iezbânda³⁵⁸ sângelui robilor tăi,
 Ce iaste vărsat pre dealuri și pre văi,
 45 Într-a ochilor noștri înainte
 Să să vază și să ia aminte,
 Suspinul, să între a ai noștri frați
 Înaintea ta, care sânt ferecați.
 Dupre mărirea a svânt brațului tău,
 50 Pre fiii celor omorâți, Dumnezeu.
 Păzește. Și la ai noștri tu vecini
 De șapte ori în sânul lor cu minuni /^{164v}
 Ocara lor, cu carea te-au ocărât³⁵⁹
 Răsplătește-le foarte de prisosit³⁶⁰.
 55 Iară noi, al tău nărod și ai tale
 Pășuni oi sântem ori pre care cale,
 Mărturisi-ne-vom ție, Dumnezeu,
 În veac și te vom striga când ne-a fi greu;
 În neam și în neam a ta laudă noi
 60 Vom vesti întru ale noastre nevoi.

PSALMUL 79

în sillave 8

Cela ce paști pre Izrail
 Printr-ai tăi voivozi, Mihail,
 Prin Mihail și Gavriil³⁶¹,
 Prin Rafail și Uriil³⁶²
 5 Din ceri, Dumnezeu, aminte
 Ia, bunule nostru părinte!
 Cela ce ca pre-o oiță
 Povățuiești la credință /^{165r}
 Pre Iosif³⁶³, mult frumosul,
 10 Și nu-ți întorci de dâns dosul³⁶⁴,

³⁵⁸ Scris: **єзвѣнда**.

³⁵⁹ Scris: **вкврѣт**.

³⁶⁰ *B.B:* 11. Izbânda sângelui robilor tăi, celui vărsat între înaintea ta suspinul celor legați. 12.

După mărirea brațului tău, ocrotește pre fiii celor omorâți.

³⁶¹ Scris: **гавріил**. Citește: Gavri-il.

³⁶² Scris: **Ѹріил**. Citește: Uri-il.

³⁶³ Scris: **іосиф**. Citește: i-osif.

³⁶⁴ *B.B:* 1. Cela ce paști pre Israil, ia aminte, Cela ce povățuiești ca pre o oaie pre Iosif!

Cela ce pre heruvimi șez
 Și în flacări de foc purcez,
 Lui Efrem și Veniamin³⁶⁵
 Și Manasi te-arată plin
 15 A ta putere deșteaptă
 Și cu a ta mână dereaptă
 Vino³⁶⁶ ca să ne mântuiești
 De năpăștile vrăjmășești!
 Dumnezeuale, tu pre noi
 20 Ne întoarce din mari nevoi
 Și tu fața îți arată
 Și ni-om mântui îndată!
 Ai putearilor Dumnezeu
 Domnul cel milostiv la greu,
 25 A ta mânie până când
 Tu vei ținea într-al tău gând /165v
 Spre rugile robilor tăi,
 Căce drept nu-ți umblă-n căi?
 Hrăni-vei pre noi cu pâine
 30 De lacrimi astăzi și mâine
 Și cu lacrăm în măsură
 Ne-i adăpa pre făptură?
 Vecinilor noștri ne-ai pus
 Prigonire să fim cu răs
 35 Și vrăjmașii noștri pre noi
 Ne-au batjocurit în nevoi.
 A puterilor Dumnezeu,
 Domnul cel milostiv la greu,
 Întoarce-ne tu pre noi,
 40 Nește ticăloși, din nevoi
 Și obrazul îți arată
 Și ni-om mântui îndată.
 Via din Misir* ai mutat,
 Pre limbi ca un împărat, /166r
 45 Ai gonit și-o-ai răsărit
 Și va trăi fără sfârșit³⁶⁷;
 Tu înaintea ei cale
 Ai făcut pre deal și vale
 Și tu rădăcinile ei

* Adecă din Eghipet

³⁶⁵ Scris: **ВЕНИАМИН**. Citește: Ve-ni-a-min.

³⁶⁶ Scris: **ВИНО**.

³⁶⁷ *B.B.*: 8. Doamne, Dumnezeul puterilor, întoarce pre noi și iveaște fața Ta și ne vom mântui!

9. Vie de la Eghipet ai rădicat, scoseși limbile și răsădiși pre ea.

50 Ai sădit cu veacinic temei.
 Și ea pământul peste tot
 L-au împlut ca cu un lung cort,
 Umbra ei au acoperit
 Pre munții mari grei la privit
 55 Și pre chiedrii lui Dumnezeu,
 Mlădițele ei fără greu
 Vițele sale ș-au întins
 Până la mare de-au ajuns
 Și pân la râuri a sale
 60 Odrasle au făcut cale.
 Pentru ce gardul i-ai surpat
 Și o culeg neapărat /^{166v}
 Toți cari merg și trec pre cale,
 Ori pre dealuri, ori pre vale?
 65 Vierul³⁶⁸ pre ea din pădure
 Au stricat fără săcure
 Și porcul sălbatec de tot
 O au păscut cu-a său strâmb bot.
 Al puterilor Dumnezeu
 70 Întoarce-te spre-a nostu greu
 Și cată din ceriuri și vezi
 Pre cei întru cari te încrezi.
 Și această a ta vie
 Cercetează cu tărie!
 75 Și pre ea o săvârșeaște
 Cu slavă împărătește,
 Pre carea a ta dereaptă
 O-au sădit în loc cu piatră
 Și spre fiiul tău omenesc
 80 Priveaște cu ochi părințesc, /^{167r}
 Pre carea-i întărit ție
 Să-i lași a ta avuție!
 Ceale ce sânt arse cu foc
 Și afară săpate cu joc
 85 De a feței tale ceartă
 Vor peri totdeauna³⁶⁹.
 Peste bărbatul ai tale
 Dereapte oriunde-n cale
 Lasă a ta mână să fie

³⁶⁸ Citește: vie-rul.

³⁶⁹ *B.B.*: 15. 15. Dumnezeu puterilor, întoarce-te, dară, și caută den ceriu și vezi și socoteaște via aceasta! 16. Și o săvârșeaște pre ea, pre care au răsădit direapta ta și preste fiiul omului, pre carele ai întărit ție! 17. Arsă cu foc și săpată! De cătră certarea feței tale peri-vor.

90 Lui să facă veselie
Și preste fiul omenesc,
Pre care cu dor părințesc
Tu ți l-ai întărit ție,
Să-i lași a ta avuție³⁷⁰.
95 Și nicecum³⁷¹ de la tine
Nu ni-om depărta, stăpâne;
Învii-a-ne-vei tu pre noi
Și numele tău în nevoi /167v
Îl vom chiema cu credință,
100 Ca să ne dai mântuință.
Al puterilor Dumnezeu,
Doamne cel milostiv, din zgău
Tu ne întoarce, ah, pre noi
Nește ticăloși din nevoi,
105 Fața-ți cea svântă-ți arată
Și ni-om mântui îndată.

PSALMUL 80

în sillave 9

Bucurați-vă lui Dumnezeu,
Ajiutoriului nostru în greu!
Dumnezeului lui Iacov voi
Strigați și-l chiemați în nevoi!
5 Psalm luați și în tâmpâne-i dați,
Trăgându-i înainte frumos danț,
Psaltire lui înfrâmșetată
Cu alăută dați în gloată³⁷²!
În lună noao îi trâmbițați
10 În trâmbiță slava-i la împărați, /168r
În zioa cea bine vestită
A sărăbătoarei voastre dorită!
Că în Israil e poruncă
Trimisă de la ceri pre stâncă
15 Și jiudecata iaste la greu
A a lui Iacov svânt Dumnezeu.
În Iosif³⁷³ lui mărturie
Au pus cu temei și tărie,

³⁷⁰ B.B: 18. Facă-să mâna ta preste omul direaptei tale și preste fiul omului, pre carele ai întărit ție!

³⁷¹ Citește: ni-ci-cum.

³⁷² B.B: 2. Luați psalm și dați tâmpână, canon înfrumșet cu alăută!.

³⁷³ Scris: іосифъ. Ccitește: i-osif.

Când din Eghipteneasca Țară
 20 Au ieșit el de tot afară.
 Limba carea el nu o au știut
 Pre aceea el o au auzit.
 Și de sarcini a lui spinare
 Au depărtat ca să nu care
 25 Și în coșnițe ale lui mâni
 Au slujit fără de ghimpi, de spini:
 „Tu în năcaz m-ai chemat, și eu
 Te-am izbăvit îndată de greu. /168v
 În de vifor ascunzătoare
 30 Te-am auzit ca din vârtoare
 Și la a Prigonirei Apă
 Te-am ispitit fără sapă³⁷⁴.
 Ascultă, dară, nărodul meu
 Și voi mărturisi ție eu,
 35 Israile; de m-ei asculta,
 La alt dumnezău nu vei căta
 Și întru tine dumnezău nou
 Nu va fi, cal, vițel sau bou,
 Nici la dumnezău tu strein
 40 Te vei închina să cazi la chin,
 Că eu sânt Domnul Dumnezăul tău,
 Ce te-am scos din nesuferit greu
 Din Țara cea Eghiptenească
 Unde munceai muncă robească.
 45 Gura ta tu îți lărgeaște
 Ș-o voi umplea dumnezăiaște. /169r
 Și nărodul meu nu au ascultat
 Al meu glas când i l-am arătat
 Și Israil n-au băgat seamă
 50 Să aibă de mine grijă sau teamă.
 Și după a inimilor lor
 Meșterșuguri, eu, fără de dor,
 I-am slobozit și ei vor mearge
 În aflările lor de leage.
 55 De m-ar fi ascultat pre mine
 Nărodul meu la rău și bine
 Și Israil de ar fi umblat
 Întru căile meale curat,
 Vrăjmașii lor i-aș fi smerit
 60 Întru nimica prea lămurit

³⁷⁴ B.B: 6. Întru necaz m-ai chemat și te-am izbăvit pre tine, ascultatu-te-am întru ascundere de vifor, ispititu-te-am la Apa Pricei.

Și, asupra celor ce pre ei
 Îi năcăjiia ca nește zmei,
 Mâna mea eu pre dâns aș fi pus
 Ș-aș fi pedepsit cu greu de sus”. /169v
 65 Vrăjmașii Domnului, lui minciuni
 I-au spus cu ghimp ca de mărăcini
 Și întru veaci va fi vreamea lor
 În³⁷⁵ năcaz, în greu și omor.
 70 Și din grăsimea grâului pre ei
 I-au hrănit grași ca pre nește lei
 Și din piatră pre dinș cu miare
 I-au săturat fără durere³⁷⁶.

PSALMUL 81

în sillave 6

Dumnezeu au stătut
 Cum el bine au vrut
 Întru adunare
 De dumnezăi mare,
 5 Însă pre dumnezăi
 El în mijloc pre ei
 Cu-a³⁷⁷ sa judecată
 Va trage la plată³⁷⁸.
 Până când judecați
 10 Pre ai voștri voi frați
 Cu nedereptate
 În sat și-n cetate
 Și fața-nainte
 Voi luați cu cinste
 15 A celor păcătoși
 Și mult răutăcioși?
 Pre sărac și lipsit
 Judecați nemișit, /170r
 Pre smerit și mișel
 20 Îndereptați pre el,
 Pre săraci și pre mișăi
 Scoateți-i de la răi
 Și-i izbăviți din călci
 De-a greșiților brânci.

³⁷⁵ Scris: א.י.

³⁷⁶ B.B: 14. Și hrăni pre ei den grăsimea grâului și den piatră cu miare au săturat pre dânsii.

³⁷⁷ Scris: קוּא.

³⁷⁸ B.B: 1. Dumnezeu au stătut în adunare de dumnezei și în mijloc pre dumnezeu va osebi.

25 Însă n-au cunoscut,
 Nici au preceput,
 În întunearec ei
 Umblă fără temeii.
 Clăti-să-vor toate
 30 A pământului toarte
 Și temeaiele lui
 Să vor rumpe din cui.
 Eu am zis: „Dumnezăi,
 Voi sânteți buni, nu răi,
 35 Și celui preaînalt
 Fii, toți, adevărat!”
 Iară ca nește moi
 Oameni, muriți toți voi,
 Și ca unul din domn
 40 Cădeț în toate tomn.
 Scoală-te, Dumnezău,
 Jiudecă fără greu
 Pământul că-n toate
 Vei fi moșnea-n glatae³⁷⁹.

PSALMUL 82

în sillave 7

Dumnezăule, cine
 Aseamine cu tine
 Va putea ca să fie
 În vro împărăție?
 5 O, Dumnezău, să nu taci,
 Nici blând să nu te faci
 Că vrăjmașii tăi, iată,
 Au sunat pentru ceartă. /^{170v}
 Și capul au rădicat
 10 Cari te urăsc cu păcat.
 Asupra al tău nărod
 Au gândit gând de năvod,
 Și împotiva ai tăi
 Svinț au svătuit bătăi.
 15 Zis-au: „Veniți și din neam
 Să-i piardem ca un haram
 Ș-al lui Israil nume
 Mai mult de-acum pre lume

³⁷⁹ B.B: 8. Scoală, Dumnezăule, judecă pământul, căci tu vei moșteni de tot, întru toate limbile!

20 Să nu să pomenească,
 Nici să să vestească!”
 Că întru unire ei
 Au svătit un temeii
 Și așezământ au pus
 Împotriva ta de răs.
 25 Ale idumeilor
 Și israilteanilor, /^{171r}
 A lui Moav cu Gheval
 Lăcașe la acest val,
 Agareanii și Amon,
 30 Amalic și cei ce domn
 Au strein și svânt de alt
 Neam cu al său împărat
 Și cu cei ce lăcuiesc
 În Tir și împărățesc,
 35 Toți aceștia s-au legat
 Asupra-ți cu gând turbat³⁸⁰.
 Că și Asur au venit
 Cu dinșii și s-au făcut
 Fiiilor lui Lot, ei toți
 40 Spre ajutor a fi soți.
 Fă-le ca lui Madiam³⁸¹
 Și Sisarei, puind ham,
 Ca lui Iavim la Chisson,
 Să te știe că ești Domn. /^{171v}
 45 Perit-au în Aendor³⁸²
 Fără de milă și dor;
 Ca gunoiul s-au făcut
 Pământului mult urât.
 Pune pre prințipii lor
 50 Cari cinstea ta nu o vor
 Ca pre Oriv și Zevei
 Și Salmana supt tari chiei
 Pre prințipii lor pre toți
 Cari au zis, fiind ei soți:
 55 „Noao! Noi să moștenim
 Și cu uric să-ntărim
 Al Domnului svințitori
 Plin de jârtve ca de flori!”

³⁸⁰ B.B: 5. Că să sfătuiră întru unire dempreună, asupra ta făgăduință puseră lăcașurile idumeilor și ismailteanii, Moav și agareanii, Gheval și Ammon și Amalic cei streini de fealiu, cu cei ce lăcuiesc Tirul.

³⁸¹ Scris: *МАДИАМ*. Citește: Madi-am.

³⁸² Scris: *АЕНДОРА*. Citește: A-endor. Grafia ne indică o posibilă consultare a *Psaltirii* în limba latină.

60 Dumnezăul meu pre ei
 Pune-i cum tu singur vei
 Ca pre o roată de car
 Să trăiască cu amar. /^{172r}
 Și ca trestia la vânt
 Să să bată pre pământ,
 65 Cu focul, ce cu pârjol
 Arde pădurea ocol,
 Și ca flacăra pre munți
 Ce-i arde ca nește câlți,
 Așa în viforul tău
 70 Îi vei goni, Dumnezău,
 Și întru mâniia ta
 Lor nu le vei da a sta.
 Uplete tu a lor feațe
 Cu ocară de beațe
 75 Și al tău nume, Doamne,
 Vor căta cu pocloane.
 În veaci de veaci rușine
 Prinză cu mâhnicieune,
 Turbure-să și piară
 80 Cu ocară amară /^{172v}
 Și să cunoască că-ț iaste
 Numele: „Domn de veaste”
 Tu însuț, cel preainalt,
 Peste tot pământul salt!³⁸³.

PSALMUL 83

în sillave 13

Doamne al puterilor, câtu-s de iubite
 Lăcașurile tale și de îndrăgite!
 Spre curțile Domnului sufletul în mine
 Doreaște și să stinge gândind al lor bine;
 5 Inima și trupul meu de Dumnezău cel viu
 S-au bucurat ca și cel ce-i veasel de rachiu³⁸⁴.
 Că pasărea ș-au aflat supt ceri șie casă
 Cum și turtureaoa cuib în care să șază
 Și pui să-ș așeze-n a tale altare
 10 Oh, Domnul puterilor, cel strașnic și tare,
 Împăratul meu cel svânt și Dumnezăul meu,

³⁸³ Cuvânt folosit doar din rațiuni de rimă pentru imperativul: „saltă!”.

³⁸⁴ *B.B.*: 2. Inima mea și trupul meu bucurară-se pre Dumnezăul cel viu.

/173r

Cel ce nădeajdea în ești or în ce cumplit greu!
 Fericiți sânt cari trăiesc întru a ta casă,
 În veaci de veaci laudă ț-or face la masă,
 15 Întru veacii veacilor laudă ei ție
 Ț-or face cu mărire, cinste și tărie.
 Fericit iaste omul căruia ajutoriul
 Îi iaste de la tine, norocul și sporiul;
 Pus-au în inima sa suișuri în Valea
 20 Plângerei, într-acel loc, ce au pus el calea.
 Că blagoslovenie va da din nălțime
 Cela ce pune leagea în veaci cu tărime.
 Mearge-vor din puteare săltând în puteare
 Cu nespună strângere de multă avere;
 25 Al dumnezăilor Domn el la arătare
 În Sion va coborî cu mărime mare³⁸⁵.
 Al puterilor, tu, Domn, rugăciunea-m, Doamne,
 Auzi ce eu îți aduc smerit cu pocloane!
 Al lui Iacov Dumnezău, în urechi o prinde
 30 Că cu prea osârdie la tine să-ntinde! /173v
 Al nostru, oh, scutitori, tu, Dumnezău, cată
 Și vezi fața unsului tău cea prea curată!
 Că mai bună e o zi în curțile tale
 Decât mii într-alte părți, săvai fără jale;
 35 Ales-am ș-am hotărât: În svânta eu casă
 Dumnezăului mieu să zvoresc la masă,
 Decât în lăcașele celor greșiți graiul
 Să-m fac, așteptând cu dinș ori în ce zi maiul³⁸⁶.
 Că Domnul adevărul și mila iubeaște,
 40 Dumnezău, dar și slavă va da părințește.
 Dumnezău nu va lipsi de bune supt soare
 Pre cari în nerăutăți umblă cu sudoare.
 Tu, Domnul puterilor, Dumnezău, stăpâne,
 Fericit³⁸⁷ iaste omul ce-i nădeajdea-n tine!

PSALMUL 84

în sillave 12

Pământului tău, Doamne, bine ai vestit,
 Și din ceri tu cu milă l-ai blagoslovit; /174r

³⁸⁵ B.B: 6. (Strigare:) Fericit omul care iaste ajutoriul lui de la tine; suiri în inima lui ai pus în Valea Plângerii, la locul carele au pus.7. Ptru că blagoslovenii va da cel ce pune leage, mearge-vor din puteare în puteare; ivi-se-va Dumnezăul dumnezăilor în Sion.

³⁸⁶ B.B: Ales-am a mă lepăda în casa Dumnezăului mieu mai vartos decât a lăcui la sălașele păcătoșilor.

³⁸⁷ Scris: **ферчит**.

Robimea lui Iacov înapoi ai întors
 Ca să cânte al tău nume prea cuvios.
 5 A nărodului tău fărădelegi, Doamne,
 Ai lăsat și-ai iertat pentr-a lor pocloane,
 Toate păcatele lor le-ai acoperit³⁸⁸,
 Toată mâniia despre ei ți-ai potolit.
 Și de cătră iuțimea mâniei tale
 10 Te-ai întors cu milă întru a ta cale.
 Al mântuirilor noastre, tu, Dumnezeu,
 Întoarce-ne pre noi ori din ce cumplit greu
 Și a ta mânie tu de cătră noi
 Îț întoarce întru ale noastre nevoi!
 15 Au doară în veaci te vei mâniia spre noi
 Sau vei tinde mâniia-ț pre neam cu nevoi?
 Dumnezeăule, întorcându-te, pre noi
 Vei învia și ne vei păzi de nevoi
 Și nărodul să va vesli de tine
 20 Și va mulțimi cu multă plecăciune. /^{174v}
 A ta milă, noao, Doamne, ne arată
 Și mântuirea ta ni o dă îndată.
 Auzi-voi ce va grăi întru mine
 Domnul, Dumnezeăul meu, astăzi și mâine,
 25 Că pace preste nărodul său va grăi
 Și preste cei svinți ai săi va dărui
 Și preste cei [sic!] ³⁸⁹ inima cătră dânsul
 Ce-ș întorc cu tot dinadinsul³⁹⁰.
 Însă aproape e a lui mântuire
 30 De cei ce să tem de dâns cu cucerire,
 Ca să sălășluiască el ca un prea svânt
 Mărire și slavă într-al nostru pământ.
 Mila și adevărul s-au întâmpinat,
 Dereptatea cu pacea svânt s-au sărutat
 35 Și adevărul din pământ au răsărit,
 Iară dereptatea din ceri jos au privit.
 Căce Domnul va da milă și bunătate
 Și pământul nostru a sale bucate. /^{175r}
 Și roadă cu alte ce cresc într-îns poame
 40 Va da cu bun spori în cuvioasă vreme.
 Dereptatea va merge lui înainte
 Și-a pune în cale pașii săi cu cinste.

³⁸⁸ Scris: *ликонерит*. Corectat prin raderea literei suplimentare.

³⁸⁹ Cuvânt omis. Probabil ce.

³⁹⁰ *B.B.*: 8. Auzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeu, căci va grăi pace preste norodul lui 9. Și preste cei curați ai lui și preste cei8 ce întorc inima cătră el.

PSALMUL 85

în sillave 5

Inima-m cearcă
 Și mie-ț pleacă
 Ureachia, Doamne,
 Să-ț dau pocloane
 5 Și m-auz, svinte,
 Ceresc părinte
 Că sărac sânt eu
 Și ticălos, zeu.
 Tu, sufletul meu,
 10 Al meu Dumnezeu,
 Păzește, că sânt
 Eu svânt pre pământ
 Și pre robul tău
 Scutește de rău,
 15 Pre cel ce-n tine
 Nădejdea-ș pune.
 Doamne, spre mine
 Cată cu bine
 Că cătră tine
 20 Cu plecăciune, /175v
 Voi striga toată
 Zioa în gloată.
 Al robului tău
 Suflet, Dumnezeu,
 25 Îl veselește
 Și-l ocrotește,
 Că cătră tine
 Cu rugăciune
 Sufletul meu
 30 Am rădicat eu.
 Că tu Doamne eșt
 Bun de mă scuteșt,
 Bland și milos mult
 La toți pre pământ,
 35 Cei ce te chiamă
 Și-ț au de seamă.
 Tu a mea rugă,
 De la o slugă,

³⁹¹ În slavonă: Catisma 12.

40 În urechi pune,
O. Doamne bune,
Și ia aminte,
Dulce părinte,
A rugei mele
Glas și tocmeale.
45 În zi cu năcaz
Când am mult maraz
La tine am strigat,
Că m-ai ascultat.
Întru dumnezăi
50 Mari, buni și nu răi
Nu-i nimene ție
În curăție
De vârstă, bune,
Al meu stăpâne,
55 Și, dupre ai tale /176r
Fapte și cale,
Nimic nu-ț iaste
Tocma în veaste³⁹².
Câte ai făcut
60 Tu. Limbi pre pământ
Vor veni, Doamne,
Ș-or da pocloane,
Ție-nainte
Foarte cu cinste
65 Și numele tău
Îl vor mări, zeu.
Că tu ești mare
Și minuni, care
Faci, singur Domn ești
70 Din polăți cerești.
Doamne, povață
Fii-m³⁹³ de față
Într-a ta cale
Ca să-ți dau hvale
75 Și întru al tău
Adevăr, eu, zău,
Voi merge degrab
Pururea cu drag.
Inima-n mine
80 De al tău bine
Să veselească

³⁹² B.B: 7. Nu iaste aseamenea ție între dumnezăi, Doamne, și nu iaste după fatele tale.

³⁹³ Scris: Φ им. citește: fi-im.

Și înalt crească
 Ca de-al tău nume
 Să teamă-n lume.
 85 Al meu Dumnezeu,
 Doamne,-ntr-al meu greu
 Cu inima-m toată
 Eu ție-n gloată
 M-oi mărturisi,
 90 Nu ti-oi părăsi
 Și în veac al tău,
 Dumnezeu! meu, /176v
 Voi mări nume
 Trăind pe lume.
 95 Căce mila ta
 Pururea va sta
 Mare spre mine
 Cu de-ajuns bine.
 Și sufletul meu
 100 Tu l-ai scos din rău,
 Din cel mai din jos
 Groaznic³⁹⁴ iad pucios,
 Al meu, bunule,
 Dumnezeule,.
 105 Cari legea-ț calcă
 Și iau în falcă,
 Asupra-mi turburat
 Ei s-au rădicat
 Și sufletul meu
 110 L-au cârtit prea rău,
 A a celor cari
 Săbor de tâlhari
 Și ei pre tine,
 Dulce stăpâne,
 115 Lor înainte
 N-au pus cu cinste³⁹⁵.
 Și tu, oh, al meu,
 Doamne Dumnezeu,
 Ca un împărat
 120 Ce ești îndurat,
 Milostiv, și mult
 Ce rabz pre pământ,
 Și milostiv mult,

³⁹⁴ Scris inițial ϣρσϰϰ, completat ulterior deasupra rândului cu altă cerneală.

³⁹⁵ B.B: 13. Dumnezeule, cei fără de lege s-au rădicat asupra mea și adunarea celor tari au cercat sufletul meu și n-au pus înainte pre tine înaintea lor.

Derept și prea svânt
 125 Cată spre mine
 Și îmi dă bine
 A ta tărie
 Dă mi o mie /^{177r}
 Care-ț sânt slugă
 130 Și-ți caz cu rugă,
 Și mântuiaște
 Dumnezăiaște,
 Ai tale slujnici,
 Fiii de silnici:³⁹⁶.
 135 Fă, ah, cu mine
 Tu semn spre bine,
 Ca, cari mă urăsc
 Și mă clevetesc
 Să vază și grea
 140 Rușine să-i ia.
 Tu mi-ai dat mie,
 Doamne, tărie
 Și mi-ai ajiutat
 Și m-ai mângâiat.

PSALMUL 86

în sillave 6

Temeliile lui
 E cu voi să le pui,
 Că în munți sfinț sânt
 Zidite pre pământ;
 5 A Sionului porț
 Domnul, fără de sorț,
 Cu cuget prea duios,
 Iubeaște mai vârtos
 Decât toate alate
 10 Sălașe înalte
 A lui Iacov cu mari
 Stâlpi făcute și tari:³⁹⁷.
 De tine slăvite
 Lucruri sânt grăite;

³⁹⁶ B.B: 15. Priveaște preste mine și mă mântuiaște, dă tăria ta slugii tale și mântuiaște pre fiul slujnicii tale.

³⁹⁷ B.B: 1. Temeiurile lui – în munții cei sfinți. Iubeaște Domnul porțile Sionului, mai vârtos decât toate sălașele lui Iacov.

15 Tu a lui Dumnezeu
 Cetate fără rău.
 Aduce-m-voi, ah, eu
 Aminte cu dor, zeu, /^{177v}
 De Raav și-oi avea
 20 De Vavilon prea grea
 Seate, care mie
 Tocma din pruncie
 Mi-au fost cunoscute
 Cetăți și știute³⁹⁸.
 25 Iată, cei de alt plod
 Și din strein nărod,
 Tirul și cu alalt.
 Din Araviia fraț,
 Aceștia din-ceput
 30 Acolo s-au născut.
 Sionului „Mumă!”
 Omul, fără glumă,
 Va zice „Și-ntr-îns
 Om s-au născut cu plâns”
 35 Și „Cel ce-i preaînalt,
 El l-au întemeiat”³⁹⁹.
 Domnul n-oa apești,
 Ci el va povesti
 În a acestor mari
 40 Năroade și domni tari
 Scripturi, ce s-au născut
 Într-însul din-ceput⁴⁰⁰.
 Precum e tuturor,
 Întru tine cu dor
 45 A căror să veselesc,
 Lăcașul părintesc.

PSALMUL 87

în sillave 7

A mântuirii mele,
 Domn Dumnezeu, în greale,
 În zi și în noapte,

³⁹⁸ B.B: 3 (Strigare) Aduce-m-voi aminte de Raav și de Vavilon celor ce mă cunosc pre mine!

³⁹⁹ B.B: 5. „Maica Sion!” grăi-va omul și om s-au născut întru ea și sânгур cel Preaînalt au întemeiat pre dânsa.

⁴⁰⁰ B.B: 6. Domnul va povesti întru scrisoarea năroadelor și boiarilor acestora, celor ce s-au născut întru ea.

5 Înainte-ți în gloate,
 Am strigat și mi-am întins
 Mânile spre ceri cu plâns. /178r
 Între a mea rugare
 Fără de supărare,
 Înaintea ta, svinte,
 10 Cerescul mieu părinte,
 Pleacă ureachia-ți mie
 Din ceri fără mânie
 Spre rugă-mi, că de reale
 Sufletul mieu prea greale
 15 S-au împlut și viața⁴⁰¹
 Mi s-au făcut ca ghița
 Și prin greșeli și păcat
 De iad s-au apropiat.
 Cu cei ce să pogorără
 20 În groapă ș-or să moară.
 Aseamine eu am fost
 Împainjnat și prost;
 Făcutu-m-am ca omul
 Neajutorat de Domnul, /178v
 25 Ce iaste întru cei morți
 Slobod, neoprit de porț⁴⁰².
 Ca răniții cei cari dorm
 În mormântur, ca supt pom,
 De care tu aminte
 30 Nu Ț-ai mai adus, svinte,
 Și de la mâniia ta ei
 Sânt zvârliți ca nește răi⁴⁰³.
 Întru cea mai dedesupt
 Groapă m-au pus în mormânt,
 35 În ceale îmbăznate
 Și cernite polate
 Și în umbra de moarte
 Au căzut a mea soarte.
 Asupră-mi s-au întărit
 40 Mâniia-ți desăvârșit
 Și valurile tale
 Preste a meale șale /179r
 Singur toate le-ai adus

⁴⁰¹ Citește: vi-a-ța.

⁴⁰² *B.B:* 4. Socotiu-mă cu cei ce să pogorără în groapă; făcuiu-mă ca un omn neajutorit, în morți slobod.

⁴⁰³ *B.B:* 5. Ca niște răniți ce dorm în mormânt, de carii nu Ția-i mai adus aminte, și ei de la mâna ta s-au împins.

Cu năcazuri și cu plâns.
 45 De la mine ai depărtat
 Cunoscūți-m turburat
 Și ei m-au pus pre mine
 Lor întru urâciune.
 Datu-m-ai într-a lor mâni
 60 Și n-am ieșit din ciulini;
 Ochii-m de sărăcie
 Au slăbit din tărie⁴⁰⁴.
 La tine zioa toată
 Eu am strigat în gloată,
 65 Doamne, și cătră tine
 Mânile meale pline
 Am întins. Că, au doară,
 Celor ce-n iad cuboară
 Și sânt morț, le vei face
 70 Minuni spre a lor pace? /^{179v}
 Sau doftorii cu minciuni,
 Cu lecuiri de cărbuni,
 Dintre morț vor învia
 Și pre tine or mângâia
 75 Și ei mărturisire
 Îți vor da cu mărire?⁴⁰⁵
 Și, au doară, în mormânt
 Mila ta, a celui svânt,
 Cineva o va spune
 80 Cu slavă de minune
 Sau și adevărul tău
 În pierzare și în greu
 Neștine îl va căta
 Și l-a binecuvânta?
 85 Sau minunile tale
 Ș-or cunoaște cu cale
 În locul întunecat
 Și în pământul uitat? /^{180r}
 Sau a ta de dereptate
 90 Va avea de har parte?
 Și cătră tine eu
 Am strigat, oh, Dumnezeu,
 Plecat-am rugăciune
 Demineața pre tine

⁴⁰⁴ B.B: 8. (Strigare) Depărtaș cunoscūții miei de la mine, pusără-mă urâciune lor. 9. Dedeiu-mă și nu ieșiam, ochii miei slăbiră de sărăcie.

⁴⁰⁵ B.B: 11. Au morților vei face minuni, au doftorii se vor scula și vor mărturisi ție?.

95 Ea cu întâmpinare
 Te va cuprinde tare:
 Pentru ce sufletul meu
 Leapezi, bune Dumnezeu,
 Și ce fața îți întorci
 100 De cătră mine, un corci?⁴⁰⁶
 Sărac eu cu un cuvânt
 Și întru osteneli sânt
 Tocma din tinerețe,
 Schimbând de rușini [fețe]⁴⁰⁷
 105 Și înălțindu-mă, e[u]
 M-am smerit, D[umneău] /^{180v}
 Preste mine au venit
 A tale mâinii grăbit
 Și a tale fricoșări
 110 M-au turburat și spărerii,
 Ca apa m-au ocolit,
 Toată zioa obidit
 Împreună m-au cuprins
 Și ș-au făcut joc și răs.
 115 De la mine-ai depărtat
 Pre priiatinul curat
 Și pre vecinul cel bun
 Și cunoscuții din chin⁴⁰⁸.

PSALMUL 88

în sillave 6

[E]u, Doamne, a tale
 [Mil]e voi cânta cu hvale.
 [În neam și] în neam voi vesti
 [Adevăru]l tău ș-oi cinsti /^{181r}
 5 În gura mea, că tu ai zis:
 „În veac s-oa zidi de sus,
 Milă și adevărul tău

⁴⁰⁶ B.B: 14. Și eu cătră tine, Doamne, strigai și dimineața ruga mea să te apuce, 15. Pentru ce, Doamne, leapezi sufletul meu, întorci fața ta de cătră mine?.

⁴⁰⁷ Colțul filelor 180-182 iind rupt, textul a fost reconstituit ținând cont de B.B. În spiritul versificației lui Teodor Corbea, completându-se uneori fragmente de cuvânt, altele cuvinte întregi. Pasajele respective au fost culese cu caractere cursive între paranteze drepte [].

⁴⁰⁸ B.B: 17. Preste mine veniră urgiile tale, înfricoșările tale m-au turburat, 18. Încongiurără-mă ca apa, toată zioa mă cuprinsēră dempreună. 19. Depărtași de cătră mine priiatinii și aproapele și pre cei cunoscuți ai miei den ticăloșie.

În ceriuri să va găti, zău⁴⁰⁹.
 Pus-am de leage tocmeală
 10 Aleșilor miei în hvală
 Și lui David, slugii mele,
 M-am jurat să-l cat la greale;
 Până în veac sămânța ta
 O voi găti și voi căta
 15 Și scaunul tău voi zidi
 În neam și în neam ș-oi clădi!⁴¹⁰.
 Doamne, minunile tale,
 Ceriurile prea cu cal[e]
 Vor mărturisi, că al t[ău]
 20 Adevăr, dulce Dumnez[ău]
 Într-a svinților săbo[are]
 Iaste strâns [la adunare]. /^{181v}
 Că în nor cu Domnul cine
 Să va asămăna bine
 25 Și în fiii lui Dumnezău
 S-oa întocmi Domnului, zău?
 Dumnezău ce fericeaște
 Și înalt să proslăveaște,
 Într-a svinților svat iaste
 30 Mare și groaznic în veaste
 Preste toți acei cari trăiesc
 Împrejuru-i și lăcuiesc.
 Al puterilor Dumnezău,
 Cine-ț e aseamîne, zău?
 35 [Ta]re ești, Doamne, și al tău
 Adevăr e împrejiuru-ți, zău.
 [Și a mă]rilor puteare
 [Tu s]tăpânești și aveare,
 [Pornirea v]alurilor lor
 40 [O poto]lești de la omor⁴¹¹. /^{182r}
 Tu pre cel mândru ai smerit,
 Ca pre unul ce-i greu rănit;
 Întru a puterii-ț braț
 Vrăjmașii-ți ai pus în laț.
 45 Și tu pre dânș i-ai răsipit,
 Ai gonit și i-ai răspândit.
 A tale ceriurile sânt,
 Că tu le-ai făcut ca un svânt;

⁴⁰⁹ B.B: „1. Milele tale, Doamne, în veac voi cânta 2. La rudă și la rudă vesti-voi adevărul tău, în rostul meu, 3. Căci ai zis: „În veac milă se va zidi, în ceriuri găti-se-va adevărul tău.

⁴¹⁰ B.B: 4. Pus-am, făgăduință celor aleși ai miei, juratu-m-am lui David, robului meu: Până în veac găti-voi sămânța ta, 5. Și voi zidi în neam și în neam numele tău!

⁴¹¹ B.B: 10. Tu stăpânești tăria mării și pornirea valurilor ei tu potolești.

- 50 Și al tău iaste pământu,
Ce l-ai zidit cu cuvântu.
Lumiei și plinirei ei
Tu ai așezat bun temei.
Miazănoaptea și pre mare
Tu ai zidit cu braț tare⁴¹².
- 55 Thaborul și cu Ermonu[l]
Întru numele tău cornu[l]
Vor rădica cu tărie
Și vor avea bu[curie]. /182v
- 60 Brațul tău e cu puțință
Or peste care ființă.
Mâna-ț să să întărească,
Dereapta-ț înalt să-ț crească;
Dereptatea și județul
E gățirea și învățul
- 65 Al scaunului tău, bune,
Și dulce al meu stăpâne,
Mila și cu adevărul
Ș-or lăsa pre umăr părul
Și vor merge înaintea
- 70 Feaței tale dându-ți cinstea⁴¹³.
Nărodul iaste fericit
Și de trei ori mult proslăvit;
[Și ca]re știe strigarea
[Glăs]uirea și săltarea⁴¹⁴.
- 75 [Ei în lu]mina ai tale
[Feațe îi] vor merge-n cale, /183r
Doamne, și într-al tău nume
Să vor bucura în lume
Toată zioa și-n tot ceasul,
Că tu le-ai mângâia glasul,
- 80 Și într-a ta dereptate
S-or înălța prea departe.
Că a puterilor tu ești
Laudă, de îi proslăvești
- 85 Și într-a ta bună vreau
Și cornul nostru puteare
Va lua și s-oa-nălța
Cât de ceri s-oa acăța

⁴¹² B.B: 12 Ale tale sânt ceriurile și al tău iaste pământul; lumea și împlerea ei tu ai întemeiat, miazănoaptea și marea tu ai zidit.

⁴¹³ B.B: 14. Întărească-se mâna ta, înalțe-se dreptatea ta, dreptatea și judecata – gățirea scaunului tău.

⁴¹⁴ B.B: 15. Mila și adevărul merge-vor înaintea feații tale. Fericit norodul care știe clicul.

- Căce a Domnului iaste
 90 Sprijineala de poveaste
 Și a lui Israil svântu,
 Ce-au dămesnicit pământu,
 A a lui nostru împărat
 Ce-i de scumpe daruri bogat. /183v
- 95 Cătră fiii tăi atunci
 În videnii, ca cătră prunci,
 Ai grăit și ai zis: „Ajiutori
 Am pus spre cel tare din nori
 Și pre cel ales dintr-al meu
 100 Nărod am înălțat în greu.
 Pre David, eu, a mea slugă,
 L-am aflat când purta glugă,
 Și cu al meu unt-de-lemn svânt
 L-am uns pre el eu pre pământ.
- 105 Pentru că a mea mână lui
 Împrotiva măcară a cui
 I-oa ajiuta și brațul meu
 L-oa întări pre dâns la greu⁴¹⁵.
 Vrăjmașul cât de putincios
 110 Nu va avea în el folos
 Și al fărădelegei fiii
 În adevăr, bine să știi,
 Că nu va adaoge rău
 A-i face lui fiind la greu.
- 115 Și a lui vrăjmaș voi tăia
 De la fața lui și-oi despoia
 Și spre cei cari pre el urâsc,
 I-oi frânge cu harț ceresc.
 Și adevărul meu cu dâns
 120 Și mila-m în veac, fără plâns
 Și într-al meu lui nume
 S-oa-nălța cornul în lume.
 Și mâna lui eu în mare
 Voi pune cu temei tare
- 125 Și dereapta i-o voi pune
 În râuri cu prea minune⁴¹⁶.
 El mă va chiema pre mine
 Și în năcaz și la bine:
 „Tu, tată bun și dulce-m ești,

⁴¹⁵ B.B: 20. Aflat-am pre David, robul meu, cu undelemn svânt unș pre el; 21. Pentru că mâna mea sprejeni-va lui și brațul meu ajuta-l-va pre dânsul.

⁴¹⁶ B.B: 24. Și adevărul meu și mila mea – cu dânsul; și în numele meu nălța-se-va cornul lui. 25. Și voi pune în mare mâna lui și în râuri direapta lui.

130 Dumnezău, de mă ocroteșt /184v
 Și ai mele mântuir
 Sprijinitori cu măririi”
 Și eu pre dâns voi pune
 Întâi-născut cu minune,
 135 Decât împărații mai mult
 Înalt, ce trăiesc pre pământ.
 Mila mea întru veac eu lui
 Voi păzi și l-oi milui
 Și tocmeala mea de leage
 140 Credincioasă lui n-oi șterge
 Și sămânța lui voi pune
 În veaci fără stricăciune
 Și ca a ceriului zile
 Scaunul lui cu mari mile.
 145 De vor lăsa a mea leage
 Fiii lui și nu vor merge
 Dupre a mele judecăți
 Și a mele ei dreptăți /185r
 Și porunci de nu vor păzi,
 150 Fărădelegile lor în zi
 Și în noapte, cu toiag eu
 Voi cerceta iute și greu
 Cum și ale lor strâmbătăți.
 Nu le voi treace fără băț
 155 Iară mila mea de la ei
 N-oi răsipi, fie și răi,
 Nici în adevărul meu
 Voi face strâmbătate eu,
 Nici al meu așezământ
 160 Îl voi spurca în vrun cuvânt
 Și ceale ce din buze-m ies
 N-oi defăima într-al meu viers⁴¹⁷.
 Odată într-al meu cel svânt
 M-am jurat cu așezământ:
 165 „Lui David⁴¹⁸, eu de voi minți
 Și rău de dîns de voi simți?”, /185v
 Întru veac a lui sămânță
 Va rămânea cu puțință,
 Și-ntr-a mea înainte
 170 Scaunul lui cu prea cinste
 Ca soarele va fi slăvit,

⁴¹⁷ B.B: 23. Iară mila mea nu o voi răsipi de la ei, nici voi face strâmbătate întru adevărul meu.

24. Nici voi spurca făgăduința mea și ceale ce ies pren buzele mele nu le voi sfârâma.

⁴¹⁸ Scris: АВИАЛЬ.

Lăudat de toți și mărit
 Și ca luna săvârșită
 În veac și împodobită
 175 Și martor în ceri credincios
 Va fi multora de folos!⁴¹⁹
 Iară tu pre cel uns al tău
 L-ai lepădat ca-ntr-un pârâu,
 L-ai urgisit și-ai depărtat
 180 Nebăgând seamă de păcat.
 Și tocmeala robului tău
 Tu ai surpat din temei rău
 Și svințeniia-i în pământ
 Ai spurcat în fapt și-n cuvânt⁴²⁰. /186r
 185 Gardurile i le-ai stricat
 Toate și i le-ai dărâmat,
 Tăriile lui tu ai pus
 Frică, cutremur și plâns⁴²¹.
 Cari călătorea în cale,
 190 Toți l-au jefuit cu jale,
 Vecinilor săi ocară
 Și pildă s-au fapt amară.
 Dereapta celor, ce pre dâns
 Îl năcăjesc și-i aduc plâns,
 195 Tu o ai înălțat și pre toți
 Vrăjmașii lui, legaț boți,
 Asupra lui i-ai veselit
 Cu iezbândă de svârșit⁴²².
 A sabiei lui ajiutori
 200 Tu l-ai întors fără de spori
 Și în război nu l-ai apărat
 De pierzări să fie scăpat. /186v
 Din curățirea lui pre dâns
 L-ai stricat de jale și plâns
 205 Și scaunul lui l-ai surpat
 În pământ, de s-au fărâmat.
 Ai vremiei lui ani și zile
 Ai micșorat fără mile
 Și preste dânsul rușine

⁴¹⁹ *B.B.*: 35. Odată am jurat în svântul meu: De voi minți lui David? Sămânța lui în veac va rămânea. 36. Și scaonul meu – ca soarele înaintea mea și ca luna întărită în veac; și martur – voi fi în ceriu credincios.

⁴²⁰ *B.B.*: (Strigare:) 37. Și tu ai lepădat și ai ocărât, sfiiș pre unsul tău. 38. Supuș făgăduința robului tău, spurcaș în pământ svințenia lui.

⁴²¹ *B.B.*: 39. Oborâș toate gardurile lui, pus-ai țăriile lui frică.

⁴²² *B.B.*: 41. Înălțaș direapta celor ce năcăjesc pre dânșii, veseliș pre toți vrăjmașii lui.

- 210 Ai vărsat cu urâciune.
Până când, Doamne, te întorci
Până în svârșit, de un corci,
Și ca focul a ta mânie
Să oa-aprinde cu tărie?
- 215 Ce e statul meu, o, svinte,
Adu-ți cu blândeți aminte;
Că, au doară, tu în zădar
Ai zidit numai spre amar
Pre fiii oamenilor toți
- 220 Să n-aibă de norociri sorți? /^{187r}
Acela om cine iaste
Care va trăi cu veaste
Și pre moarte să nu vază
Sau în mână-i să nu cază
- 225 Și sufletul său să-ș scoață
Din mâna iadului hoață?⁴²³
A tale mile din-ceput
Oh, Domnul meu, unde sânt
Cari întru adevărul tău
- 230 Te-ai jiuat lui David cu zău?
De ocara robilor tăi
Adu-ț aminte, de-s și răi,
Carea a multe neamuri eu
Am ținut în sânu-mi cu greu.
- 235 Care, Doamne, ai tăi vrăjmași
Au ocărât cu trâmbițași,
Cu carea a unsului tău
Schimbare ai ocărât rău⁴²⁴ /^{187v}
Domnul bine e cuvântat
- 240 În veaci de veaci și cântat.
Fie-i, fie-i lui, ah, slavă
În veaci fără de zăbavă.

PSALMUL 89

în sillave 9

Doamne, făcutu-te-ai scăpare
În neam și în neam noao prea tare.
Mai nainte de s-au făcut
Munții și-ntrânș copaci au crescut

⁴²³ B.B: 47. Cine iaste omul carele va trăi și nu va vedea moarte, izbăvi-va sufletul lui den mâna iadului?.

⁴²⁴ B.B: 49. Adu-ți aminte, Doamne, de ocara robilor tăi, care am sprejenit în sânul meu, a multe limbi, 50. Care ocărără pizmașii tăi, Doamne, cu care au ocărât schimbarea unsului tău.

5 Și mai nainte ce s-au zidit
Pământul și lumea de trăit,
Din veac și până în veac tu ești
Dumnezeu singur ce stăpânești.
Ticălosul om în smerire
10 Nu-l întoarce în obidire
Căce tu însuși, Doamne, ai zis:
„Fiii omenești, ce gândiți sus? /188r
Întoarceți-vă și vă plecați
Să scăpați de-a vrăjmașilor lași!”
15 Că înaintea ochilor tăi
(De s-ar socoti ori pre ce căi)
O mie de ani mai mult nu sânt
Decât zioa de ieri ce au trecut
Și ca straja cea dintru noapte,
20 Cari de nimic să țin în gloate.
Anii lor vor fi urgisire
Și veacul lor grea pedepsire.
Demineța ca iarba vearde
Va trece și să va piarde⁴²⁵;
25 Înflori-va, oh, demineța
Și-i va trece cinstea și fața
Și va cădea, oh, de cu sară
S-oa învârtoșa, și ca de vară
Să va usca și mai pre urmă
30 Nu-i să va vedea supt ceri urmă⁴²⁶. /188v
Că întru a ta noi urgie
De tot ne-am fârșit de tărie
Și noi întru a ta mânie
Ne-am turburat din temelie.
35 Pus-ai a noastre fărădelegi
Înainte-ți să le înțelegi,
Veacul nostru în luminare
A feței tale cu certare⁴²⁷.
Căce zilele noastre toate,
40 Eale s-au împușinat foarte
Și întru a ta noi mânie
Ne-am stâns de tot din temelie.
Anii noștri ni s-au socotit,

⁴²⁵ B.B.: 4. Căci o mie de ani înaintea ochilor tăi, Doamne, – ca ziua de ieri, carea au trecut.
5. Și strajă în noapte ponoșlurile lui vor ani vor fi, dimineța ca painjinul va trece.

⁴²⁶ B.B.: 4. Căci o mie de ani înaintea ochilor tăi, Doamne, – ca zioa de ieri, carea au trecut,
5. Și straja în noapte;; ponoșlurile lor ani vor fi și dimineța ca pajiștea va trece, 8. Dimineța înflori-
va și va trece, de cu seara să cază, învârtoșeaze-se și să usuce.

⁴²⁷ B.B.: 8. Pus-ai fărădelegile noastre înaintea ta, veacul nostru – la luminarea feței tale.

Ca un painjin ce-i încălțit⁴²⁸,
 45 Zilele ai a noștri an toți
 Să-i numeri într-un număr boți:
 De-abia vor fi de toți șaptezeci;
 Iară în puteri di-or fi opzeci, /189r
 Mai mult a lor e osteneală
 50 Și dureare de prea grea boală⁴²⁹.
 Că preste noi de sus blândeate
 Au venit și noi ca cu beațe
 Ne vom pedepsi greu supt soare
 În ceastă lume amăgitoare.
 55 A ai tale urgii puteare
 Cine știe fără dureare?
 Și, de frica ta, a ta mânie
 Să numere cu sumeție⁴³⁰?
 Așa cunoscută fă mie
 60 Dereapta ta cu prea tărie
 Și pre cei în înțelepciune –
 Fericăți cu inima bine.
 Până când te întoarce, Doamne?
 Și câtând a noastre pocloane
 65 Spre robii tăi te umilește
 Ce-ți dau cinste slujitorește! /189v
 Doamne, de milă-ți demineața
 Ne-am împlut prea veasel noi fața
 Ne-am bucurat și ne-am veselit
 70 În toate zilele nedorit
 Pentru zilele, în cari pre noi
 Ne-ai smerit, ți-ai cercat cu nevoi,
 Și pentru anii, în cari reale
 Am văzut cu năcaz și greale,
 75 Ne-am veselit și mângâiare
 Am avut câștigând puteare;
 Și spre robii tăi tu domneaște
 Și spre bucuriile-ț priveaște
 Și pre fiii lor îndereaptă
 80 Să te știe că le ești tată.
 Și a lui nostru Domn Dumnezău
 Lumina fie cu noi în greu
 Și preste noi îndereptează

⁴²⁸ B.B: 9. Căci toate zilele noastre s-au sfârșit și întru urgia ta ne-am sfârșit. 10. Anii noștri ca paianjinul socotiam, zilele anilor noștri – întru dânșii.

⁴²⁹ B.B: 10. Anii noștri ca paianjinul socotiam, zilele anilor noștri întru dânșii, 70 de ani. 11. Și de vor fi în puteri, 80 de ani; și cel mai mult al lor – osteneală și dureare.

⁴³⁰ B.B: 12. Căci au venit blândeate preste noi, și ne vom certa. 13. Cine știe tăria urgiei tale și, de frica ta, mâniia ta să numere?

85 A mânilor noastre cu rază
Lucruri și alor noastre tu mâni
Lucru îndereptă la cei buni.

/^{190r}

PSALMUL 90

în sillave 10

Cel care într-al celui preaînalt
Ajiutori trăiaște cu svat curat,
Într-a cerescului el, Dumnezeu,
Coperemânt s-oa sălășlui, zău.
5 Zice-va Domnului: „Tu îm ești
Sprijinitori mie în năpăști
Și scăpare, Doamne Dumnezeu”,
Și voi nădăjdui spre dâns eu!
10 Că el te-a izbăvit pre tine
Întru a sa înțelepciune
Dintr-a vânătorilor cursă
Ce-i prea cu meștersug întinsă,
Și de cuvântul turburători,
Amestecători și pierzători.
15 El ție cu a sale spate
Îți va umbri cu sănătate
Și supt peanele lui nădeajde
Vei avea totdeauna vearde;
20 Încunjura-te-va cu armă
Adevărul lui fără teamă.
De săgeata ce zioa zboară
Și de lucrul care coboară
Și umblă întru întunearec
Rătăcit și de nimic vreadnic,
25 De întâmplare și de dracu
De amiazăzi ce trage arcu⁴³¹.
Despre laturea ta o mie
Va cădea de a ta tărie
Și zeace mii de-a dereapta ta;
30 La pământ vor zăcea și vor sta;
Iară la tine niciuna
Nu își va apropiia mâna;
Însă cu ochii vei socoti
Ș-a păcătoșilor vei privi
35 Răsplătire. Căce tu îm ești

/^{190v}

/^{191r}

⁴³¹ B.B: 4. Cu spatele lui va umbri ție și supt arepile lui vei nădăjdui, 5. Cu armă te va încongiura adevărul lui, nu te vei teme de frică de noapte, 6. De săgeată ce zboară zioa, de lucru ce în întunearec umblă, de întâmplare și diavolul de amiazăzi.

Nădejdea, Doamne, de mă miluiești.
 Pre cel preînalt tu scăpare
 Ț-ai pus la uscat și la mare⁴³²
 La tine nu vor veni reale
 40 Și bătaie sau alte greale
 Nu s-or apropiia într-al tău
 Lăcaș, oh, dulce stăpânul meu!
 Că de tine îngerilor săi
 Va porunci într-a tale căi
 45 În toate ca să te păzească
 Cât de nimic să nu-ți lipsească,
 Pre a lor mân te vor rădica
 Și oriunde te vor apuca,
 Nu cumva de piatră să-ț lovești
 50 Piciorul tău și să ți-l zmințești. /^{191v}
 Pre aspidă și pre vasilisc
 Vei încăleca ș-ei lovi în pisc,
 Pre leu și bălaur vei călca
 Și fălcile lui le vei strica.
 55 „Că spre mine au nădăjdut
 Și va fi de mine izbăvit;
 Acoperi-l-voi, c-au cunoscut
 Numele meu de cum s-au născut.
 Cătră mine va striga și eu
 60 Îl voi auzi pre el în greu,
 Cu dinsel eu în năcaz sânt
 Până când va fi viu pre pământ.
 Scoate-l-voi pre el și l-oi mări
 Și cu lungi zile l-oi întări
 65 Și eu lui a mea mântuire
 Îl voi arăta în perire”. /^{192r}

ΚΑΘΙΣΜΑ ΤΙ⁴³³

PSALMUL 91

în sillave 10

Bine e mărturisire
 A face cu curățire
 Domnulu și numelui tău svânt

⁴³² B.B: 7. Cădea-va den laturea ta o mie și zeace mii den direapta ta, și cătră tine nu se va apropiia. 8. Fără numai cu ochii tăi vei socoti și răsplătirea păcătoșilor vei vedea. 9. Căci tu, Doamne, – nădejdea mea; pre cel înalt ai pus scăpare ție.

⁴³³ În slavonă: Catisma 13.

5 Preaînalte, a cânta pre pământ;
 Mila ta demineața a vesti
 Și adevărul tău a-l povesti
 În toată noaptea întru psaltire
 Cu zece strune în viers suptire,
 Întru alăută cântare
 10 Prea cuvioasă cu desfătare.⁴³⁴
 Că într-a ta, Doamne, făptură
 M-ai veselit cu dezmierdătură
 Și în lucrurile ai tale mâni
 Mă voi bucura fără ghimpi și spini. /192v
 15 Ale tale lucruri cât s-au mărit,
 Doamne, pre pământ și s-au proslăvit
 Gândurile tale, adânci foarte
 S-au făcut, cât mai mult nu să poate!
 Bărbatul nepreceptut aceastea
 20 Nu va cunoaste ce li-e veastia
 Și cel nebun nu va înțelege
 Unde înțelesul lor le mearge⁴³⁵,
 Când păcătoșii des au răsărit
 Ca iarba supt ceri și s-au întărit
 25 Și cei ce fac fărădeleage toți
 S-au ivit ca nește tâlhari și hoți,
 Întru veacul veacului să piară
 Înlăuntru în casă ș-afară.
 Și tu, în veac, Doamne, prea înalt ești
 30 Pre noi în năpăști de ne mântuiești,
 Că, iată, vrăjmașii tăi, oh, Doamne,
 Cei ce nu-ți dau cinste și pocloane. /193v
 Că vrăjmașii tăi vor peri, iată,
 Și să vor răsipi toți odată
 35 Cei ce fărădeleage lucrează
 Și vicleșug în taină și-n vază.
 Și ca al inorogului al meu
 Corn să va înălța fără de greu
 Și bătrânețele mele în unt-
 40 De-lemn gras lăudate pre pământ.
 Și ochiul meu întru ai miei vrăjmași
 Au privit, ce sânt putincioși și grași,
 Și întru cei vicleani ce să scoală
 Asupra mea cu o prea grea boală,

⁴³⁴ *B.B.*: 1. Bine e a să mărturisi Domnului și a cânta numelui Tău, preaînaltule, 2. A vesti demineața mila ta și adevărul tău preste noapte, 3. În psaltire cu zece strune, cu cântare în alăută.

⁴³⁵ *B.B.*: 6. Om fără minte nu va cunoaște și cel nepreceptut nu va priceape aceastea.

45 Ureachea mea prea cu ascultare
Va auzi a lor rea lucrare.
Dereptul ca finicul desfătat
Va înflori frumos și dezmiertat
Și ca chieđrul cel înalt din Livan
50 Prea să va înmulți din an în an. /193v
În casa Domnului, ei răsădiți
Fiind și de milă nepărăsiți,
Întru a lui nostru Dumnezeu ei
Curț vor înflori ș-or sta cu temei.
55 Întru bătrâneate unse încă
S-or înmulți stând ca pre o stâncă.
Și vor fi pătimind bine foarte,
Neavând lipsă până la moarte,
Ca să vestească că Domnul iaste
60 Derept, svânt, bun și tare în veaste
Dumnezeul nostru și întru el
Nu e nedereptate⁴³⁶ ca într-un miel.

PSALMUL 92

în sillave 7

Domnul s-au împărățit
El însuș nedespărțit,
În podoabă s-au lățit
Și s-au îmbrăcat svințit. Aleluia!
5 Domnul el s-au îmbrăcat
În puteri ca un înalt
Și s-au încins foarte lat.
Ca un mare împărat. Aleluia!
Că lumea au întărit
10 Fără teamă de perit,
Trăi-va fără svârșit
Cu temeiul neclătit. Aleluia!
De atuncea, Dumnezeu,
Gata e scaunul tău
15 Din veac tu ești fără rău
Noao, ce treacem în greu. Aleluia!
Gârlele au rădicat,
Doamne, glasul lor înalt;
Gârlele au rădicat

⁴³⁶ „ne-„, a fost adăugat ulterior deasupra rândului.

20 Sunetul său foarte lat. Aleluia!
 Gârlele vor încărca
 Valuri și vor rădica /^{194v}
 Și cine le va călca
 Sau pre dânse va strica? Aleluia!

25 Oh, de glasuri de multe
 Ape limpez, nu crunte,
 Ce-s mari și mai mărunte,
 Dulcele meu părinte. Aleluia!

30 Ale mării înălțări
 Minunate-s încărări,
 Ciudate-s în desfătări
 Și sânt iuți la înecări. Aleluia!

Domnul iaste minunat
 Ca un mare împărat,

35 În ceale înalte lat
 Și cu svatul nemutat. Aleluia⁴³⁷.
 Ale tale mărturii
 Sânt ca și nește făclii
 De crezut cu temelii

40 Foarte în călătorii. Aleluia! /^{195r}
 Casei-ți să cuvine.
 Svințire, Doamne, bine
 Prea cu închinăciune
 În lungi zile și pline. Aleluia.

PSALMUL 93

în sillave 11

Dumnezăul iezbândirilor⁴³⁸, Domnul,
 Dumnezăul iezbândirilor⁴³⁹, omul
 Au smerit și foarte cu îndrăzneală
 Au stătut în năroade la ivală⁴⁴⁰.

5 Cel ce jiuđeci pământul, te înalță,
 Răsplătind celor mândri de față.
 Până când păcătoșii cu mari hvale,
 Doamne, s-or lăuda într-a lor cale?
 Până când păcătoșii cu răutate

⁴³⁷ B.B.: 4. Ridicără râurile, Doamne, ridicără râurile glasurile lor, 5. Ridica-vor râurile sfărâmiturile lor, de glasuri de ape multe. 6. Minunate-s ridicările mării, minunate e întru ceale înalte Domnul.

⁴³⁸ Scris: *евъждирлор*.

⁴³⁹ Idem.

⁴⁴⁰ B.B.: 1. Dumnezeul izbândelor, Domnul, Dumnezeul izbândelor să arată.

10 Vor spune ș-or grăi nedereptate?
 Până când toți cei ce fărădelege
 Lucrează, vor grăi și le va merge? /195v
 Pre nărodul tău, Doamne, s-au împilat
 Și moștenirea-ți cu dosăzi au călcat⁴⁴¹.
 15 Pre văduvă și sărac au omorât,
 Pre nemarnic au ucis ș-au ocărât
 Și au zis: „Nu va vedea Domnul din ceri,
 Nici va preceape cu a sale puteri
 Dumnezăul lui Iacov!” Voi, deci, dară,
 20 Cei neînțelepți în nărod de țară,
 Și cel nebun înțeleageți vrodată
 Și vă-nțelepțiți într-a voastră faptă:
 Cel ce au sădit ureachea, au el doară
 Supt ceri nu aude ce vorbe coboară?
 25 Sau cel ce-au zidit ochiul, el trupeaște
 Au doară gândești că nu socoteaște?
 Cel care pre neamuri le pedepseaște,
 Au el nu le va certa stăpânează?
 Cel care învață pre omul minte
 30 Și din prostime îl scoate la cinste? /196r
 Domnul gândurile omenești știe
 Că sânt deșarte și fără temelie.
 Fericit e omul pre carele, Doamne,
 Îl vei certa și îi vei da coarne
 35 Și pre el din leagea te vei învăța,
 L-ei face cunoscut și l-ei înălța,
 Ca pre el din zilele ceale reale
 Să-l îmblânzești cu a tale tocmeale,
 Până ce groapă celui ce-i păcătos
 40 I să va scăpa ca unui ticălos⁴⁴².
 Că nu va lepăda pre nărodul său
 Și ocina-ș n-a părăsi Dumnezău,
 Până ce s-oa întoarce dereptatea
 La judecată și ș-a lua partea
 45 Și cei cari să țin de dânsa, cei derepți
 La inimă, toți prin târguri și cetăț.
 Asupra celor ce violenesc cine
 Împreună să va scula cu mine /196v
 Sau asupra celor ce fărăleage
 50 Lucrează, cine va sta și va merge
 Cu mine împreună să-i slăvească

⁴⁴¹ B.B.: 5. Pre norodul tău, Doamne, au smerit și pre moștenirea ta au chinuit.

⁴⁴² B.B.: 12. Fericit omul ori pre carele vei certa, Doamne, și den leagea ta învăța-l-vei pre el,
 13. Ca să-l îmblânzești pre el den zile reale, până unde se va săpa păcătosului groapă.

Și din temeiul lor să-i prăpădească?⁴⁴³
 Domnul, mie, de nu mi-ar fi ajutat,
 Zău, puțin de nu mi s-ar fi afundat
 55 Sufletul meu, s-ar fi sălășluit
 În iad și în tartar cu plâns și tânguit
 De am zis: „Ah, piciorul meu s-au clătit!”
 Mila-ți, Doamne, mi-au ajutat cu dorit.
 După mulțimea durerilor mele
 60 Ce-s în inima-mi nespuse și greale
 Mângâierile tale sufletul meu
 Au veselit ș-au bucurat fără greu.
 Că au doară să va lipi de tine
 Scaunul fărăleagei să te-ntine,
 65 Cel ce osteneala preste poruncă
 O zidești și o păzești ca în stâncă, /197r
 Asupra sufletului celui drept
 Vor face vânătoare cu svat deșert
 Și vor osândi sânge nevinovat
 70 Fiind covârșiți și supuși de păcat⁴⁴⁴.
 Și mie Domnul cel prea svânt și tare
 S-au făcut ca un bun întru scăpare
 Și Dumnezeuul meu întru ajutori
 Nădejdei mele cu bun folos și spori.
 75 Și Domnul însuș fărădeleagea lor
 Va răsplăti cu greu chin și cu omor
 Și după a lor pre dânș răutate,
 Domnul Dumnezeu va piarde din fapte⁴⁴⁵.

PSALMUL 94

în sillave 7

Veniți să ne bucurăm
 Domnului și să-l rugăm,
 Lui Dumnezeu să strigăm
 Cu cântări să-l laudăm. Alliluia! /197v
 5 Celui ce ni-i ajutori,
 În nevoi izbăvitori,
 De greale apărători,

⁴⁴³ B.B.: 14. Căci nu va lepăda Domnul pre norodul lui și moștenirea lui nu va părăsi, 15. Până unde dreptatea se va întoarce cla judecată și fiindu-se de ea toți cei direpți la inimă. (Strigare) cine să va scula mie preste cei ce violenesc? Sau cine va sta împreună cu mine preste ceia ce fac fărădeleagea?

⁴⁴⁴ B.B.: 20. Nu fie împreună cu tine neamul fărădelegii, cel ce zidește osteneală preste poruncă. 21. Vâna-vor preste sufletul dreptului și sânge nevinovat vor osteni.

⁴⁴⁵ B.B.: 23. Și va răsplăti lor Domnul fărădeleagea lor și după răutatea lor stinge-i-va pre dânșii Domnul Dumnezeu.

În primejdii scutitori. Alleluia!
 Întru mărturisire
 10 A inimiei suptire,
 Fața lui cu mărire
 Să-ntâmpinăm cu știre. Allilulia!
 Și întru psalm să-i strigăm,
 Dupre dânsul să urăm,
 15 Cu slavă să-l laudăm
 În uitare să mu-l dăm. Allilulia!
 Căce Dumnezău mare
 E Domn și stăpân tare;
 În tot pământul n-are
 20 Protivnic în înălțare. Allilulia!
 Căce în mâna lui sânt
 Marginile de pământ /^{198r}
 Vreadnic, dară, e să-l cânt
 Ca pre cel de trei ori svânt. Allilulia!
 25 A munților înălțări
 Înalte-s, fără cărări,
 Ce atârnă cătră mări,
 A lui sânt fără certări. Allilulia!
 Că marea a lui iaste
 30 Și el pre ea cu veaste
 O au făcut de poveaste
 La cei cu bune țeaste. Allilulia!
 Și a lui mâni au zidit
 Uscatul ș-au plămădit
 35 Și cum noi nici am gândit
 El pre dâns au izvodit⁴⁴⁶. Allilulia!
 Veniți să ne închinăm
 Și înainte-i să stăm
 Înainte-i să cădem
 40 Și pre dânsul să rugăm. Allilulia! /^{198v}
 Și noi lui înainte,
 Ca unui bun părinte,
 Să plângem cu fierbinte
 Plâns și să-i facem cinste. Allilulia!
 45 Care din nimic pre noi
 Ne-au făcut oameni, nu boi,
 Și ne paște ca pre oi
 Cu blândeațe în nevoi. Allilulia!
 Că el ni-e Dumnezău

⁴⁴⁶ B.B.: 4. Căci Dumnezău mare e domnul și împăratul mare preste tot pământul. Căci în mâna lui – marginile pământului și înălțimile munților ale lui sânt. 5. Căci a lui iaste marea și el au făcut pre ea și uscatul mânilor lui au zidit.

50 Din-ceputu-ne, din zgău,
 S-al pășiunei lui noi, zău,
 Nărod sântem greu și rău. Allilulia!
 Și a mânilor lui noi
 Sântem prostișoare oi
 55 Căroră el în nevoi
 Ne tinde steaguri și toi⁴⁴⁷. Allilulia!
 Astăzi de-i veți auzi
 Glasul în noapte sau zi: /^{199r}
 „De rău voi vă veți păzi
 60 Și nu vă veți rezezi. Allilulia!
 Sau să vă învârtoșat
 Inima voastră spre laț
 A nu-l cinsti ca alalț
 Ca în întărtări de lanț. Allilulia!
 65 Dupre cum s-au întâmplat
 În zioa cea fără svat
 A ispitei cu păcat
 În pustie defăimat. Allilulia!
 În care m-au ispitit
 70 Tații voștri nechitit,
 M-au cercat nechibzuit,
 Și n-au scăpat de greșit. Allilulia!
 Ispită ei mi-au făcut
 Și a meale au văzut
 75 Lucruri, pre cari din-ceput
 Nimic nu le-au cunoscut. Allilulia! /^{199v}
 Acest neam patruzeci, eu
 De an am urât prea rău
 Și cu adevărat, zău,
 80 Am avut pre dâns băsău. Allilulia!⁴⁴⁸
 Ș-am zis: „Pururea greșesc
 Și din cale rătăcesc
 Cu inima și gândesc
 Cuget rău dievolesc!“. Allilulia!
 85 Și ale meale ei căi
 N-au cunoscut, nește răi,
 Ca să scape cu ai săi,
 De cari le-am trimis bătăi. Allilulia!
 Căce eu, adevărat,
 90 În mânie-m m-am jiuat
 Și cuvânt am așezat

⁴⁴⁷ B.B.: 6. Veniți să ne închinăm și să cădem lui și să plângem înaintea Domnului, celui ce ne-au făcut pre noi, 7. Căci acesta iaste Dumnezeuul nostru și noi norodul pășunei lui și oile mâinii lui.

⁴⁴⁸ B.B.: 11. Patruzeci de ani am supărat neamului aceleuia și zis: „Pururea să înșală cu inemile!“.

Temeinic și nemutat. Alliluia!
Într-a mea odihnă ei,
 De vor întra, nește răi,
95 Ce umblă fără temei,
 Pururea de greșel grei. Alliluia!

/200r

PSALMUL 95

în sillave 8

Cântare noao voi cântaț
 Domnului și-l slăviți cu danț
Și de laude-i facet harț
 Pururea în post și în arț;
5 Domnului, ah, tot pământu
 Cântați-i și-l slăviți, svântu,
Pentru că el cu cuvântu
 Au făcut marea și vântu!
Domnului Dumnezeu cântați,
10 Numele-i bine cuvântați,
Din zi în zi îi arătaț
 Mântuirea bine la frați!
Întru neamuri slava-i vestiți,
 În toate limbi îl povestiți,
15 Minunile lui și-l iubiți,
 De veți fericiți să fiți!
Căce Domnul iaste mare,
 Lăudat foarte și tare
Și frică mai multă are
20 Decât toți bozii supt soare,
Căce toți dumnezăii sânt
 Neamurilor de pre pământ,
Să vă spui voao chiar cuvânt:
 Draci din bălți, din tini și din vânt;
25 Iară Domnul meu au făcut,
 Cum el singur bine au vrut
Și cum lui singur i-au plăcut,
 Ceriurile, că au putut.
Frâmseate el înainte
30 Are, ca un svânt părinte,
Mărturisire cu cinste,
 Cu dumnezăiești cuvinte,
Svințenie cu mărime
 În svințire-i cu tărime

/200v

/201r

35 Iaste și n-are de nime
 Vro zmințeală sau greime.
 A neamurilor moșteniri,
 Domnului cinste și măriri,
 Aduceți-i voi cu cădiri
 40 Într-a lui svinte întăriri;
 Domnescului lui voi nume
 Aduceți slavă în lume.
 De jârtve rădicați turme
 Și în curți-i faceți urme.
 45 În curtea Domnului svântă,
 Desfătăta și nu strâmbă,
 Închinăciuni fără luptă
 Dați, cum biseareca-i cântă⁴⁴⁹.
 Tot pământul de-a lui față
 50 Să să tremure cu greață, /^{201v}
 Clătească-se ca o ață
 Și-l cuprinză nori și ceață,
 Întru neamuri voi aceaste
 Vorbe spuneți precum iaste,
 55 Că Domnul, fără poveaste,
 Au împărățit cu veaste⁴⁵⁰,
 Pentru că au îndereptat
 Lumea el, ca un prea curat
 Și de acum el nemișcat
 60 Va rămânea într-al său stat.
 Năroadele-n dereptate
 Va judeca de păcate,
 Fieștecui dupre fapte
 Și dupre slujbă dând plate.
 65 Ceriurile veselie
 Și pământul bucurie
 Să cuprinză cu tărie
 Întru a lor temelie, /^{202r}
 Mările să să clătească
 70 Și plinirea lor să crească
 Cu valuri să să izbească
 De mila dumnezăiască.
 Câmpii aibă bucurie
 Și toate într-îns tărie,
 75 Cari sânt ca o mărturie
 Aibă cu prea veselie.

⁴⁴⁹ B.B.: 8. Ridicați jârtve și meargeți în curțile lui; închinativă Domnului în curtea cea svântă a lui!.

⁴⁵⁰ B.B.: 9. Cutremure-se de cătră fața lui tot pământul; ziceți între limbi că Domnul au împărățit.

Bucura-să-vor atunci
 Ale pădurei mari și mici
 Leamne, toate, și din stânci
 80 N-or gândi de-a cuiva brânci
 De fața Domnului, că el
 Vine ca un blândișor miel
 Să judece pre cel mișel
 Pre pământ, pre bubos și pre chiel⁴⁵¹.
 85 Lumea fără răutate
 Va judeca-n dreptate
 Și în adevăr de carte
 Năroadelor va da parte.

/202v

PSALMUL 96

în sillave 12

Domnul s-au făcut împărat! Deci, dară,
 Pământul să bucure în zi și-n seară,
 Multele ostroave să să veselească
 Și pre dânsul cu cântece să-l slăvească.
 5 Împrejiurul lui iaste negură și nor,
 Dreptatea și judecata ca o sor⁴⁵²
 E a scaunului lui îndereptare
 De față totdeuna la arătare.
 Înaintea lui va merge pară de foc
 10 Și vrăjmașii lui va arde împrejur pre loc.
 Că lumiei fulgerele lui au strălucit,
 Iară pământul au văzut și s-au clătit.
 Și de fața Domnului munții, ca ceara
 S-au topit, ca de soare ajiunsă vara,
 15 De fața Domnului a a tot pământu,
 Care din nimic au făcut toate, svântu,
 Dreptatea lui ceriurile au vestit
 Și toate năroadele slava i-au văzut.
 Toți să să rușineaze car a sa mână
 20 Tind și la cioplite chipuri să-nchină,
 Toți cei cari să fălesc întru idolii săi
 Și n-au rușine a-i chiema dumnezăi.
 Toți îngerii lui smerit lui vă-nchinați

/203r

⁴⁵¹ B.B.: 12. Atuncea se vor bucura toate leamnele dumbrăvii de cătră fața Domnului, căci vine, căci vine a judeca pământul.

⁴⁵² B.B.: 1. Domnul au împărățit, bucure-se pământul, veselească-se ostroave multe! 2. Nor și negură – împrejurul lui, dreptate și judecată – dreptatea scaunului lui.

Și într-a voastre glasuri fără trup înălțați!
 25 Sionul au auzit și s-au veselit,
 Featele Iudei s-au bucurat prea dorit,
 Că tu ești Domn înalt preste pământul tot,
 Mai sus de toț dumneăii al tău cort
 Ț-ai pus și mai sus peste dâns te-ai înălțat,
 30 Ca cel ce ești singur din fire împărat.
 Cei⁴⁵³ ce iubit pre Domnul, voi ceale reale
 Urâți și vă învățați bune tocmeale!
 Sufletul svinților săi Dumnezău păzește
 Din mâna păcătosului vitejeaște,
 35 Pre dinși îi va izbăvi, ca să nu pață
 Fără pricină de la dâns vrea⁴⁵⁴ o greață⁴⁵⁵.
 Că dreptului au răsărit lumină
 Și celor cu inimă dreptă prea plină,
 Veselie și bucurie prea lină
 40 Fără de nori, limpede și senină.
 Voi cei dreptă în Domnul vă veseliți
 Și pomenirei svințeniei lui siliți,
 De vă mărturisiți cu cântece svinte
 Luund a lui fapte de mirat aminte.

/303v

PSALMUL 97

în sillave 8

Cântare noao voi cântați,
 Oh, iubiții miei, cinstiți frați,
 Domnului, că el au făcut
 Minuni ce nu sânt de tăcut,
 5 Dereapta lui au mântuit
 Pre drept de la chinuit
 Și brațul al lui cel prea svânt
 L-au făcut tare pre pământ.
 Domnul a sa mântuire
 10 Cunoscută cu mărire
 Au făcut și a sa bună
 Dereaptă și svântă mână
 Neamurilor înainte

/204r

⁴⁵³ Scris: чед.

⁴⁵⁴ Scris: впрѣо.

⁴⁵⁵ B.B.: 11. Cei ce iubiți pre Domnul, urâți realele! Păzește domnul sufletul curaților lui, den mâna păcătosului izbăvi-va pre dânsii.

Au descoperit cu cinste.
 15 Lui Iacov el au pomenit
 A sa milă ce-au giuruit
 Și a lui Israil case
 Adevărul său să-l lase⁴⁵⁶;
 Ale pământului toate
 20 Marginile bine foarte,
 A Domnului izbăvire
 Au văzut și mântuire. /204v
 Lui Dumnezeu tot pământul
 Strigați și-i cinstiți cuvântul,
 25 Cântați-i și vă bucurați
 În palme și-n cântări îl săltați,
 Domnului în alăută
 Cântați-i cântare svântă,
 Cu alăută și cu glas
 30 De psalm ori întru care ceas,
 Cu trâmbițe ferecate
 Cântați a lui domnești fapte
 Și cu glas de bucin de corn
 Îi cântați ca unui svânt Domn;
 35 Înaintea[-i] voi strigați
 Și cu cântece săltați
 A craiului Domn Dumnezeu,
 Care ne scoate de la rău.
 Oh, marea să să clătească
 40 Și plinirea ei să crească /205r
 Lumea și cari lăcuiesc toți
 Într-însă, tovaroși și soți,
 Gârlele în mâni odată
 Vor bate s-or sări, iată,
 45 Și de a Domnului față
 Munții vor lipsi de ceață,
 Căce că Domnul cu bine
 Din ceri au purces și bine
 Pământului judecată
 50 Să-i facă totdeodată⁴⁵⁷.
 Pre lume în dreptate
 El va judeca de fapte
 Și întru îndereptare
 Pre năroade de supt soare.

⁴⁵⁶ B.B.: 4. Pomeni mila lui Iacov și adevărul lui Israil.

⁴⁵⁷ B.B.: 9. Râurile bate-vor cu mâna deodată, măgurile se vor veseli de cătră fața Domnului, căci vine, căci aproape a judeca pământul.

Domnul s-au împărățit, năroadele lasă
 Să să mânia cum vor, afară și-n casă! /^{205v}
 Cel ce pre heruvim șezi de cine ai teamă
 Sau de care putearnic din lume bagi samă?
 5 Clătească-se pământul dâns din temelie
 De-a cerescului Domn groaznică mânie!⁴⁵⁸
 Domnul iaste în Sion putearnic și mare
 Și peste năroadele toate el vârș are.
 Numeleui tău cel mare să mărturisească,
 10 Că-i înfricoșat și svânt în curtea cerească.
 Și a împăratului cinste ea iubeaște
 Judecată, de care pururea doreaște.⁴⁵⁹
 Tu îndereptările ai gătit în lume;
 Judecata în Iacov, cea cu drept nume,
 15 De tine e făcută⁴⁶⁰. Înălțați toți, dară,
 Pre Dumnezăul nostru și-n casă ș-afară
 Și la a picioarelor lui așternut fruntea
 Vă plecați și vă-nchinați săvârșindu-i cinstea,
 Că svânt iaste și curat, potrivit nu are,
 20 Nici la uscat pre pământ, nici în ochi de mare!
 Moisi și Aaron au în popii lui slavă,
 Samuil –, în cari chiamă numele-i cu hvală.
 Pre Domnul ei au chiebat și el i-au auzit,
 În stâlp de nor minunat cătră dâns au grăit;
 25 Că mărturiile lui le avea în pază
 Și poruncile-i ținea, ce le-au dat să crează⁴⁶¹.
 Dumnezăul nostru Domn, tu pre ei ai auzit,
 Tu milostiv⁴⁶² și blând lor le greale te-ai făcut
 Și iezbândind⁴⁶³ în toate ale lor izvodiri,
 30 Ce scornea spre cineva cu iuțime de porniri!⁴⁶⁴
 Pre Dumnezăul nostru Domn voi toți înălțați,

⁴⁵⁸ B.B.: 1. Domnul au împărățit; urgisească-se noroadele; cela ce șade pre heruvimi; clătească-se pământul!.

⁴⁵⁹ B.B.: 3. Mărturisească-se numele tău cel mare, căci groaznic și sfânt iastel Și cinstea împăratului judecată iubeaște.

⁴⁶⁰ B.B.: „4. Tu ai gătit îndereptări; judecată și direptate întru Iacov tu ai făcut.

⁴⁶¹ B.B.: 6. Moisi și Aaron, întru preoții lui, și Samoil, ântru cei ce chema numele lui, 7. Chema pre Domnul și el asculta pre dânsii, cu stâlp de nor grăiaa cătră dânsii.

⁴⁶² Scris: **МЛСТИВЪ**.

⁴⁶³ Scris: **ЕЗВЖДИНАЪ**.

⁴⁶⁴ B.B.: 9. Domnul Dumnezăul nostru, tu auziiai pre ei; tu bun iertătoriu te făceai lor și iezbândind preste toate tocmealele lor.

Și în numele cel svânt al lui vă închinați,
Căce svânt iaste Domnul, al nostru Dumnezău
Și nu să află într-îns nici un feal de rău.

PSALMUL 99

în sillave 4

Tot pământu
 Cu cuvântu,
Strigați, zău,
 Lui Dumnezău
5 În veselii
 Și bucurii. /206v
Domnului voi
 Slujiți supt toi!
Înainte
10 Lui la cinste.
În bucurii
 Cu mari făclii
Întrați și-i dați
 De aur lanț!
15 Știți că Domnul
 Au fapt omul
Și ne iaste
 Domn cu veaste.
El ne-au făcut
20 Precum au vrut,
Iară nu noi,
 Cari sântem oi
Și prost nărod
 Fără de plod,
25 Ai lui pășuni,
 Răi și nu buni⁴⁶⁵.
Într-a lui porț
 Întrați voi toț,
Faceți șie
30 Mărturie
De păcate
 Dupre carte!
Într-a lui curți
 Întrați nu muți

⁴⁶⁵ B.B.: 1. Cliciuiți Domnului, tot pământul, slujiți Domnului cu veselie! 2. Întrați înaintea lui cu bucurie! Cunoașteți că Domnul, acesta iaste Dumnezăul nostru. El ne-au făcut pre noi și nu noi. 3. Și noi – norodul lui și oile pășunei lui.

35 Cu mari hvale
 Și pohvale;
 Mărturisiți
 Voi, cei greșiți,
 Lui a voastre
 40 Lucruri proaste!
 Al lui nume
 Voi în lume /^{207r}
 Îl ăudați
 Și-l înălțați
 45 Că-i bun Domnul
 Ca și pomul
 A lui milă
 Fără sâlă
 În veac iaste
 50 De poveaste;
 Din neam în neam
 De la Adam
 Adevărul,
 Ca și mărul
 55 Într-îns crește
 Și înflorește.⁴⁶⁶

PSALMUL 100

în sillave 8

Doamne, milă și jiudecată
 Voi cânta ție în gloată.
 Cânta-voi și-oi înțeleage
 În calea ce eu voi merge
 5 Fără prihană; stăpâne,
 Când vei veni tu la mine?⁴⁶⁷
 Întru a inimiei meale
 Am umblat fără de reale,
 Într-a ochilor miei înainte
 10 N-am pus lucru fără cinste /^{207v}
 Sau – fără de leage, spurcat,
 Să fiu fost muștrat de păcat;
 Pre călcătorii legei eu

⁴⁶⁶ B.B.: 3. Întrați la porțile lui cu ispovedanie, la curțile lui cu laude mărturisiți-vă lui!
 4. Lăudați numele lui! Căci iaste bun Domn; în veac – mila lui și până în neam și neam – adevărul lui!

⁴⁶⁷ B.B.: 1și judecată cânta-ț-voi ție, Doamne. 2. Cânta-voi și voi priceape în cale fără prihană.
 Când vei veni la mine?

I-am urât ca să nu-i văz, zău,
 15 Inima vicleană nicicând
 Nu s-au lipit de al meu gând,
 Pre cel care să abate
 De la mine-ntr-altă parte,
 Pre cel rău nu l-am cunoscut
 20 Nici cu dins liubov am făcut.
 Pre cel care întru ascuns
 Clevetea pre vecin cu râs,
 Pre acela eu l-am gonit
 De la mine ș-am izgonit,
 25 Cu cel ce-i cu ochiul trufaș
 N-am intrat într-un lăcaș
 Și cu cel ce-i nesățios
 La inimă și mânios, /208r
 Cu acesta eu n-am mâncat,
 30 Nici de liubov m-am apucat.⁴⁶⁸
 Ochii miei peste credincioși
 Ai pământului din strămoși
 Cată să șază cu mine
 Ei împeună la bine;
 35 Cel care în drum să primblă
 Și fără prihană umblă,
 Acesta în făcea mie
 Slujbă întru curăție⁴⁶⁹.
 Cel care face mândrie,
 40 N-a lăcui cu tărie
 În mijlocul casei meale,
 Să fie scăpat de greale,
 Grăitoriul de strâmbătăți,
 Pentru a lui nedereptăți,
 45 Înaintea ochilor miei
 Nu s-au îndereptat temei. /208v
 Ucis-am eu în demineți
 Ai pământului greșiț toți,
 Ca să pierzu eu din cetatea
 50 Domnului, cum scrie cartea,
 Pre toți,pre cei cari lucrează
 Fărădeleage⁴⁷⁰ în vază⁴⁷¹.

⁴⁶⁸ B.B.: 6. Pre cel ce clevetiia pre ascuns pre aproapele său, pre acela il goniam. 7. Cu cel [cu] mândru ochii și cu nesățioasă inimă, cu acela nu mâncam împreună.

⁴⁶⁹ B.B.: 8. Ochii miei – preste credincioșii pământului, ca să șază ei împreună cu mine; mergând în cale fără prihană, acela îmi slujia.

⁴⁷⁰ Scris: $\Phi\rho\delta\epsilon\lambda\epsilon\tau\epsilon$.

⁴⁷¹ 10. Întru demineți am ucis pre toți păcătoșii pământului, ca să pierz de tot cetatea Domnului, pre toți ceia ce fac fărădeleage.

PSALMUL 101

în sillave 10

Doamne, auzi a mea rugăciune,
 Ce fac din suflet cu plecăciune,
 Strigarea mea la tine să vie
 Și cu milă priimită⁴⁷³ fie!

5 Să nu-ți întorci fața de la mine
 A nu-m întinde, când te strig, bine;
 Ori în ce zi mă năcăjăsc, mie
 Pleacă-ți ureachia fără mânie⁴⁷⁴! /209r

10 Ori în ce zi te voi chiema, degrab,
 Mă auz, ca năcaz mai mult să n-aib!
 Căce, ca fumul zilele mele,
 S-au stâns de multe scârbe și greale
 Și oasele-m ca o uscăciune
 Mi s-au uscat de amărăciune.

15 Rănit am fost și ca iarba tăiat
 Și inima-m în mine s-au uscat,
 Că a mânca pâinea mea mi-am uitat,
 Din toate părț fiind de greu supărat.
 De glasul suspinului-m, al meu

20 Os s-au lipit de carne și seu.
 Cu pelicanul cel de pustie
 M-am asemănat fără tărie,
 Făcutu-m-am ca corbul de noapte,
 În cuib zăcând trist și mâhnit foarte.

25 Preveghiam⁴⁷⁵ și ca pasărea, eu,
 Care au rămas singură la greu /209v
 Și șade usebită pre casă,
 Așa eu m-am făcut fără masă⁴⁷⁶.
 Toată zioa vrăjmașii pre mine

30 M-au ocărât cu răs de rușine
 Și cei ce mă lăuda, jiuământ
 Făcea asupra mea cu greu cuvânt.
 Că cenușă ca pâinea am mâncat

⁴⁷² În slavonă: Catisma 14.

⁴⁷³ Citește: pri-imită.

⁴⁷⁴ B.B.: 2. Să nu întorci fața ta de cătră mine; ori întru carea zi mă năcăjesc, pleacă cătră mine ureachea ta! 3. În carea zi voi chema pre tine, degrabă ascultă-mă!

⁴⁷⁵ Scris: преветіам.

⁴⁷⁶ B.B.: 8. Am privegheat și m-am făcut ca o vrăbie ce e singură pre casă.

35 Și băutura-mi am amestecat
 Cu plâns, de cătră fața ai tale
 Iuțimi și mâinii de mari jale,
 Că tu, înălțindu-mă, m-ai surpat.⁴⁷⁷
 Și zilele-m ca umbra s-au plecat
 Precum și eu ca iarba m-am uscat,
 40 Fiind de scuteala ta depărtat.
 Iară tu, Doamne, în veaci nemutat
 Rămâi ca un ceresc împărat,
 Și pomenirea-ți în neam și în neam
 Din-ceput de la strămoșul Adam. f^{210r}
 45 Tu, sculându-te, pre svântul Sion
 L-ei milui ca un milostiv Domn,
 Că e vreamea a-l milui pre dâns
 Și a-l izbăvi de jale și plâns.
 Căce robii tăi bine au voit,
 50 Pietrile lui iară de le-au zidit
 Și de țărâna lui le-a fi milă,
 Văzând-o grămadă în movilă.⁴⁷⁸
 Și neamurile să vor teame
 De numele Domnului ș-or geame
 55 Și ai pământului împărați toți
 De mărirea ta s-or strânge boți.
 Căce Domnul va zidi Sionul,
 Ca să să bucure într-îns omul,
 Și într-a sa svântă mărire
 60 Să va arăta cu proslăvire.
 Cătat-au spre ruga celor smeriți
 Și rugăciunea celor ticăiți f^{210v}
 N-au defăimat cu necinste
 Să li să turbure a lor minte.
 65 Aceasta într-alt neam să să scrie
 Să fie în loc de mărturie,
 Și nărodul care să zidește
 Va lăuda pre Domnul cereaște;
 Că dintr-a sa svântă înălțime
 70 Au cătat el cu milă pre lume;
 Domnul din ceri pre pământ s-au uitat,
 Să auză suspinul celui ferecat
 Și pre feciorii celor omorâți
 Să dezleage și să scoată din puți,⁴⁷⁹

⁴⁷⁷ B.B.: 10. Că cenușă cu pâinea mâncăii și băutura mea cu plânsoare amestecam, 11. De cătră fața urgiei tale și mâniei tale, căci, rădicându-mă, m-ai surpat.

⁴⁷⁸ B.B.: 15. Căce bine au vroit robii lui pietrile lui, și țărâna lui vor cruța.

⁴⁷⁹ B.B.: 20. Căce să plecă dentru nălțimea cea sfântă a lui, Domnul den ceriu preste pământ privi, 21. Ca să auză suspinul celor obeziți, ca să dezleage pre fiii celor omorâți.

75 Ca al Domnului ei prea svânt nume
 Să-l vestească în Sion la lume
 Și în Ierusalim⁴⁸⁰ a lui hvală
 Să înalțe cu măiri și pohvală.
 Și când năroadele împreună
 80 Să vor aduna supt o cunună. /210v
 Și împărații ca să slujească
 Domnului, și smerit să-l zvorească.
 În calea tăriei lui i-au răspuns:
 „Spune-mi tu a zilelor mele curs,
 85 A zilelor mele împuțănare
 Și pre mine înjumătățare.
 A zilelor nu duce cu reale,
 Ca să trăiesc întru adânci greale!
 Anii tăi în neamul neamului sânt
 90 De mult și mare număr pre pământ!⁴⁸¹
 În început, svinte, cu cuvântul
 Ai întemeiat tu, Doamne, pământul,
 Și ale mânilor tale lucruri sânt
 Ceriurile ce-ai făcut ca un svânt!
 95 Acealea vor peri, iară în veac
 Tu vei rămânea neschimbat cât leac
 Și ca o haină s-or învechi toți
 Și ca un veșmânt tu pre dâș boți /211v
 Îi⁴⁸² vei învăli și să vor schimba
 100 Și din statul lor să vor strâmba.
 Iară tu același ești neschimbat
 Și anii tăi, ai celui preaînalt,
 N-or lipsi, nici cândva vor cădea,
 Sau dintru numărul lor vor scădea.
 105 Fiii robilor tăi vor lăcui
 Și sămânța lor în veac va trăi
 Și în veaci de veaci s-oa-nderepta
 Și pre temei neștrămutat va sta.

PSALMUL 102

în sillave 11

Al mieu, suflete, binecuvintează
 Pre Domnul și în taină și în vază,
 Și toate ceale dinlăuntru al mieu

⁴⁸⁰ Scris: ерусалим.

⁴⁸¹ B. B. : 25. Nu mă lua la înjumătățarea zilelor mele, în neam de neamuri – anii tăi!.

⁴⁸² Scris: я.

Slăviți svântul nume al lui Dumnezeu.
 5 Binecuvintează, suflète al mieu,
 Pre Domnul mieu, stăpânul și Dumnezeu,
 Și răsplătirile ale lui toate /212r
 Să nu le uiți cumva până la moarte
 Pre cel ce ale tale curățește
 10 Fărădelegi⁴⁸³ toate, milostivește,
 Pre cel care toate boalele tale
 Le vindecă cu lecurile sale,
 Pre cel ce viața-ți din stricăciune
 Izbăvește și scoate cu minune,
 15 Pre cel ce cu milă și cu îndurări
 Te încoronează fără de muștrări,
 Pre cel ce pohta-ți umple de bunătăți
 Și te cinstește prin târguri și cetăți,
 Tinereațelor tale să vor înnoi
 20 Ca ale vâlturului și vor trăi.
 Domnul – cel ce face milostivire
 Și judecată fără mituire,
 Tuturor celora ce strămbătate
 Li să face ori în ce a lumiei parte⁴⁸⁴. /212v
 25 Lui Moisi au făcut cunoscute
 Căile sale și deplin știute
 Și fiilor lui Israil a sale
 Voi au arătat pre văzută cale.
 Domnul iaste milostiv și îndurat,
 30 Mult răbădător și prea milos împărat,
 Nu să va iuți el până [în]⁴⁸⁵ svârșit
 Nici în veac să va mâniia pre greșit.
 Nu dupre ale noastre fărădelegi
 Ne-au făcut noao judecată și legi,
 35 Nici dupre ale noastre el păcate
 Ne-au răsplătit cum ni să cădea plate,
 Ci după înălțime de la pământ
 A ceriului, Domnul nostru, cel prea svânt,
 Mila sa pre cei care să tem de el
 40 Au întărit cu blândețe ca un miel.
 Pre cât iaste răsăritul departe
 De apus, dupre a sa bunătate⁴⁸⁶, /213r

⁴⁸³ Scris: *фърделци*.

⁴⁸⁴ *B.B.*: 5. Pre cela ce satură între bunătăți pohta ta, înnoi-se-vor ca ale vulturului tinereațele tale. 6. Făcând mile Domnul și judecată la toți ceia ce li să face strămbătate.

⁴⁸⁵ Cuvânt lipsă în text.

⁴⁸⁶ Scris: *бунтате*.

Fărădelegile noastre de noi
 Au depărtat să nu cădem în nevoi.⁴⁸⁷
 45 În ce chip pre fii tatăl miluiaște,
 Așa Domnul pre cari cucerniceaște
 Să tem de dânsul, darnic i-au miluit
 Și în grealele lor i-au ajiutorit,
 Căci i-au cunoscut a noastră zidire
 50 Că iaste neputincioasă din fire
 Și că praf sântem și-au adus aminte
 Caun milostiv al nostru părinte.⁴⁸⁸
 Că ce iaste omul? Zilele lui sânt
 Ca iarba care să usucă de vânt,
 55 Ca floarea câmpului va înflori,
 Peste puțin s-oa usca și va muri.
 Pentru că duhul într-însul va treace
 Și nu va sta într-îns ca să mai cearce
 Și mai mult nu-și va cunoaște al său loc
 60 În care era deprins a face joc⁴⁸⁹. /213v
 Iară mila Domnului din veac iaste
 Până în veac spre cari tem de-a lui veaste.
 Și spre fiii fiilor a lui iaste
 Dereptatea, zău, cu bună veaste,
 65 Spre cei ce așezământul de leage
 Al lui gândesc cum duple dâns vor merge
 Și de poruncile lui ceale svinte,
 Ca să le facă, își aduc aminte.
 Domnul în ceri scaunul său și-au gătat
 70 Și împărăția lui desăvârșit și-au așezat
 Pre toți cari supt ceri au și poartă nume
 Și câți trăiesc stăpânește în lume⁴⁹⁰.
 Toți, îngerii lui, voi binecuvântați
 Pre Domnul și cu înalt glas înălțați,
 75 Cei putearnici la vârtute, cei care
 Cuvântul lui faceți cu ascultate,
 A prea svintelor lui cuvinte glasu
 Auziți necontenit în tot ceasu, /214r
 Toate putearile lui blagosloviți
 80 Pre Domnul și cu glasuri svinte măriți,
 Slugile lui, cei care voia lui faceți

⁴⁸⁷ B.B.: 12. Pre cât sânt depărtate răsăriturile de apusuri, depărtă de cătră noi fărădelegile noastre.

⁴⁸⁸ B.B.: 13. În ce chip miluiaște părintele pre fii, au miluit Domnul pre cei ce să tem de el, căci eu au cunoscut zidirea noastră.

⁴⁸⁹ B.B.: 15. Căci duh trecu într-însul și nu va fi, și nu va mai cunoaște încă locul lui. 16. Iară mila Domnului – din veac și până în veac preste ceia ce să tem de dânsul.

⁴⁹⁰ B.B.: 17. Și dreptatea lui – preste fiii fiilor, la cei ce păzescu fâgăduința lui 18. Și pomenesc poruncile lui ca să le facă pre eale.

Și dupre porunca lui veasel meargeți!
Pre Domnul lucrurile-i bine toate
Cuvântați și slăviți până la moarte,
85 Într-a stăpânirii lui ori în ce loc,
Sufletul meu, saltă și aleargă cu joc
Și pre Domnul tu bine cuvântează
Și bucurându-te lui săltează.⁴⁹¹

PSALMUL 103

în sillave 12

Sufletul meu, pururea cu bună pază,
Tu pre Domnul ceresc binecuvintează!
Doamne, Dumnezăul meu, foarte te-ai mărit
Întru mărturisire și te-ai întărit
5 Și întru mare podoabă te-ai îmbrăcat
Ca cea care ești din fire împărat! /214v
Cel ce ca cu o haină întru senină
Te îmbraci și te împodobești lumină;
Cel care ceriul îl întinzi ca o piale
10 Și-l înfrâmșetezi cu luceaferi și steale;
Cel ce ceale mai pre desupra ale lui
Le acoperi cu ape și-ntr-un loc le pui;
Cel carele pui pre nori a ta suire
Și cum vei îți lățești svânta ta mărire⁴⁹².
15 Cel ce preste arepile ceale de vânt
Umbli și te primbli ca un tare și svânt;
Cel care faci duhuri pre îngerii tăi
Și slugile tale pară de foc în căi;
Cel ce pământul preste a lui întărire
20 Întemeiezi ca să stea fără clătire;
În veacul veacului el nu să va pleca,
Nici din temeliiia lui să va luneca.⁴⁹³
Adâncul ca haina e lui îmbrăcământ
Și haină îl iaste pre ploaie și pre vânt, /215r
25 Preste munț vor izvorî și vor sta ape,
Ca dintr-însele fiară să să adape.

⁴⁹¹ B.B.: 20. Binecuvântați pre domnul, toți îngerii lui cei tari în vârtute, făcând cuvântul lui, ca să auziți glasul cuvintelor lui! 21. Binecuvântați pre Domnul toate puterile lui, slujitorii lui făcând voia lui! 22. Binecuvântați pre Domnul toate făpturile lui, în tot locul stăpânirii lui; binecuvântează, sufletul meu, pre Domnul!

⁴⁹² B.B.: 2. Cu mărturisie și mare cuviință îmbrăcași-te, îmbrăcându-te cu lumină ca cu o haină; 3. Întinzând c eriu ca cu o piale; Cel ce acoperi cu ape cerdacurile lui.

⁴⁹³ B.B.: 5. Cea ce face îngerii lui duhuri și pre slugile lui pară de foc; 6. Cea ce întemeiază pământul pre întemeierea lui, nu se va pleca în veacul veacului.

Fugi-vor cu grab de a ta certare,
 De glasul tunetului tău frică mare
 Le va cuprinde cu multă spământare,
 30 Cât turburi cu valuri vor grăbi la mare.⁴⁹⁴
 Munții să suie și să coboară câmpii
 În locul care-au pus pentru dânse stâlpii
 Și în care tu lor le-ai pus temelii
 Și le-ai așezat lor matca și tăria.
 35 Hotar ai pus care eale nu-l vor trece,
 Nici să acoapere pământul s-or întoarce⁴⁹⁵.
 Cel care trimiți izvoară în văi adânci,
 Cari izvorăsc și cură iute de supt stânci,
 Prin mijlocul munților vor trece ape,
 40 Toate fiarăle câmpului să s-adape;
 Colunii vor aștepta în a sa seate
 Umblând pre câmpi pustii turme și ceate, /215v
 Preste acealea pasările vor trăi
 A ceriului, și într-înse vor lăcui,
 45 Din mijlocul pietrilor dorit vor da glas
 Cu dragostea celor ce poposesc la mas.
 Cel care adăpi munții și îi răurez
 Dintr-a tale ceale mai de sus și-i faci verz,
 Pământul din roada lucrurilor tale
 50 Să va sătura și îți va da hvale.
 Cel care răsari dobitoacelor iarbă
 Și pășiune spre a oamenilor treabă,
 Ca să scoți din pământ tu pâine de hrană
 Afară de cea ce cade din ceri mamă
 55 Și ca vinul pre inima omenească
 Să o bucure și să⁴⁹⁶ [o]⁴⁹⁷ veselească.
 Fața cu unt de lemn să veselească
 Și pâinea inima lui să-i întărească⁴⁹⁸.
 Leamnele ceale de câmp să vor sătura,
 60 Chiedrii cei mari din Livan să vor bucura, /216r
 Carii tu singur, stăpâne, i-ai răsădit
 I-ai făcut, i-ai crescut și prea i-ai înmulțit.

⁴⁹⁴ B.B.: 7. Fără-fundul, ca o haină – îmbrăcăminte a lui, preste munți sta-vor ape. 8. De cătră certarea ta fugi-vor, de glasul tău se vor spăria.

⁴⁹⁵ B.B.: 9. Suie-să munții și să pogoară câmpii la locul carele ai întemeiat lor. 10. Hotar ai pus carele nu-l vor trece, nici se vor întoarce a acoperi pământul.

⁴⁹⁶ Adăugat deasupra rândului.

⁴⁹⁷ Cuvânt lipsă în text.

⁴⁹⁸ B.B.: 12. Adăpa-se-vor toate hiarăle câmpului, primi-vor colunii la seatea lor. 13. Preste eale pasările ceriului vor sălășlui; den mijlocul pietrilor da-vor glas, 14. Adăpând munții den cerdacurile lui, den roada faptelor tale sătura-se-va pământul. 15. Cel ce răsare iarbă dobitoacelor și pajiște la lucrul oamenilor, 16. Ca să scoată pâinea din pământ și vinul veselește inima omului.

Acolo pasările cuiburi ș-or face
 Și iș vor scoate puii în lină pace
 65 Și lăcașul ierodiului⁴⁹⁹ pre eale
 Le stăpânește la bine și la greale.
 Munții cei înalți cerbilor sânt scăpare,
 Piatra iepurilor e adăpost tare.⁵⁰⁰
 70 Svânta lui mână pre lună spre vrem au făcut,
 Soarele apusul său și l-au cunoscut.⁵⁰¹
 Pus-au întunearec și s-au făcut noapte
 Într-aceaea vor treace fiarăle toate
 Ale dumbrăvii; puii cei de leu răcnind,
 Ca să apuce de la Dumnezău cerșind
 75 Hrană de tribuința lor și mâncare,
 Mugesc și zbiară spre cer în gura mare.
 Soarele au răsărit, fiarăle s-au tras
 În târlele lor la odihnă și popas,
 Într-înse vor zăcea dupre a lor tocmeală
 80 Odihnind și iară plecând în porneală.
 La lucru omul din casa sa va ieși
 Și până seară la treaba sa va puși.
 Lucrurile tale, Doamne, cât s-au mărit,
 Toate întru înțelepciune le-ai făcut;
 85 Împlutu-s-au pământul de-a ta zidire
 Căruia cum ai vrut însuți i-ai dat fire.
 Marea aceasta iaste mare și largă;
 Acolo-s jigăanii în care aleargă
 Fără de număr jivin mar, mici și mai mari,
 90 Ciudate și la vedearea noastră prea rari.
 Acolo corăbiile ciudat umblă
 Și prin undele ei de mirat să primblă;⁵⁰²
 Bălaurul acesta care l-ai zidit,
 A fi batjocurit de alții l-ai plăznuit,
 95 Acolo și el printr-ale mării valuri
 Înnoată și trage să iasă la maluri.⁵⁰³
 Toate de la tine așteaptă mâncare
 Să le dai la vreame cu îndemânare.
 Tu, când le vei da lor, eale vor aduna
 100 Și când îți vei deșchide ș-ei întinde mâna,
 Eale toate s-or umplea de bunătate,

⁴⁹⁹ Scris: ерoдиулъи.

⁵⁰⁰ B.B.: 18. Sătura-se-vor leamnele câmpului, chedrii Livanului, carele ai răsadit; acolò pasări vor încuiba. 19. Lăcașul erodiului povățuiește lor; munții cei înalți – cerbilor, piatra – scăpare iepurilor.

⁵⁰¹ B.B.: 20. Făcu pre luna la vremi, soarele cunoscu apusul lui.

⁵⁰² B.B.: 26. Marea aceasta – cea mare și largă; acolo – jiganiii căroră nu iaste număr, 27. Dobitoace mici și mari. Acolo vase merg.

⁵⁰³ B.B.: 28. Bălaurul acesta, carele ai zidit, a să bathocuri cu el.

- Având de ajiuns și de prisos bucate.
 Iară, întorcându-ți de la eale fața,
 S-or turbura și le va cuprinde ceața,
 105 Lua-vei duhul lor și pre loc s-or sfârși
 Și în praful lor s-or întoarce ș-or puși.⁵⁰⁴
 Trimite-vei Duhul tău și să vor zidi
 Și fața pământului din nou vei clădi.
 A Domnului mărire în veaci să fie
 110 Și în neschimbată petreacă tărie,
 De a sale lucruri Domnul veselie
 Va avea cu dragoste și bucurie.
 Cel ce cată pre pământ și pre el face
 De să cutremură ca coarda în arce,
 115 Cel ce de munți să atinge și îi face
 De fumegă precum lui singur îl place.
 Domnului voi cântați într-a mea viață,
 Dumnezăului meu ce-m iaste povață;
 Spre bine, până voi fi eu, lui cântare
 120 Îi voi cânta s-oi da iezbânz⁵⁰⁵ stâlpare.
 Vorba mea cea proastă lui să îndulcească
 Și de Domnul în curtea lui cea crăiască
 Eu mă voi veseli cu prea mângâiare,
 Slăvind și fericind a lui prea puteare.
 125 Cei păcătoși de pre pământ să lipsească
 Și cel fără leage nu fie, nici crească.
 Sufletul meu, pururea cu bună pază,
 Tu pre Domnul ceresc bine cuvântează!

PSALMUL 104

în sillave 13

- Mărturisi-ți-vă voi Domnului și chiemați
 Numele lui cel prea svânt între mijloc de frați.
 În neamuri lucrurile-i la toți bine vestiți
 Cântați-i și-l lăudați și înalt îl slăviți;
 5 Spuneți minunile lui peste tot la toate
 La câte sânt pre supt ceri și să află gloate.
 Întru numele lui cel svânt al lui vă lăudați
 Și cinstea măririi lui cu deadinsul cercați;
 Inima acelora ce pre Domnul cată

⁵⁰⁴ B.B.: 30. Și întorcând tu fața ta, se vor turbura; lua-le-va duhul lor și se vor sfârși și la țărâna lor se vor întoarce.

⁵⁰⁵ Scris: **езвѣнзи**.

10 Deplin să veselească cu față curată.
 Pre Domnul voi îl cățați⁵⁰⁶ și să vă întăriți,
 Ca de vrăjmașii voștri degrab să nu periți;
 A lui față pururea unilit o cățați,
 Să nu cățați negândit într-a ispitei lați.
 15 De ale lui minuni voi pururea aminte
 Vă aduceți și îl dați pocloane și cinste,
 De ciudese ce-au făcut faceți pomenire
 Ș-a gurei lui jiudecăți cântați cu mărire!
 Sămânța lui Avraam, a a lui slugi bune,
 20 Aleșii fii ai lui Iacov, flori îi adune. /218v
 Acesta iaste Domnul, al nostru Dumnezeu,
 Jiudecățile lui sânt în tot pământul, zău.
 El de al legii sale ce-au fapt așezământ
 Și de cuvântul ce-au zis la mii de neamuri svânt.
 25 Ca un atotputearnic și ceresc părinte
 Prea cu milostivire ș-au adus aminte.
 Cuvântul ce-au așezat prea cu temelie
 Patriarfului Avraam în veaci de vecie,
 Precum și fiului său, lui Isac, jiuământ
 30 Ce-au făcut ș-au legat, n-au uitat el, cel svânt,
 Pre care el lui Iacov l-au pus spre poruncă,
 Precum și lui Israil veacinic ca o stâncă,
 Spre legătură în veaci, fără de schimbare,
 Zicând: „Ție îți voi da pământul cel mare,
 35 Hananului, funea cea de moștenire
 A voastră, ce din-ceput vă-i supt stăpânire!”⁵⁰⁷
 Când era ei la număr prea puțin într-însu,
 Nemearnici și le era viața lor plânsu. /219r
 Și din neam într-alt neam ș-au trecut lăcașu,
 40 Și din crăie la alt nărod ei sălașu,
 Om n-au lăsat să facă lor vro strâmbătate
 Sau ca să-i obidească cu vro greutate.
 Pedepsit-au pentru dinș pre crai și împărați
 Și oricărui putearnic au pus în grumaz lanț
 45 Zicând: „Voi de unșii lui să nu vă atingeți
 Și întru prorociei miei vicleșiug nu ziceți!”
 Și de năcaz pre pământ foamete au chiebat
 Și toată întărirea pâinei au sfărâmat⁵⁰⁸.
 Bărbat înaintea lor de treabă au trimis,

⁵⁰⁶ Scris peste tot: *къѣтаѣи*. Citește: cău-țați. Pentru interpretare vezi studiul introductiv.

⁵⁰⁷ *B.B.*: 8. Punem în veac făgăduința lui, cuvânt care au poruncit întru o mieu de neamuri. 9. Carele au pus lui Avraam și jurământul lui lui Isaac. 10. Și puse pre el lui Iacov spre poruncă și lui Israil spre făgăduință veacinică.

⁵⁰⁸ *B.B.*: 16. Și chemă foamete pre pământ, toată întărirea pâinii o zdrobi.

50 Toate să gătească lor deplin așa au zis.
 Iosif în Eghiptet rob pre bani s-au vândut,
 Picioarele-i în obezi i-au smerit ș-au ținut,
 Sufletul lui prin armă și hier au trecut
 Până ce cuvântul lui cel dorit i-au venit.
 55 Cuvântul lui Dumnezeu pre el l-au aprins⁵⁰⁹!
 Împăratul să-l scoată din obezi au trimis,
 Prințipul nărodului de dâns au poruncit
 Și de la închisoare pre loc s-au slobozit,
 Stăpân casei lui pre dâns împăratul l-au pus
 60 Și peste avearea lui prințip și domn mai sus,
 Ca pre prințipii lui, tocma ca pre sine,
 Să-i învețe cu bun mod spre folos și bine
 Și pre cei bătrâni ai lui să-i înțelețească
 Și-n obiceiaie svinte ca să-i întărească.⁵¹⁰
 65 Israil în Eghiptet cu ai săi au intrat
 Și Iacov într-a lui Ham pământ strein s-au fapt.
 Și nărodul său Domnul l-au înmulțit foarte
 Și decât vrăjmașii lui mai vârtos cu toate
 L-au întărit. Și a lor inimă au întors
 70 Să urască nărodul lui în față și în dos
 Și ca în slugile lui ei să viclenească
 Și șie atât mai greu rău să-și pricinească.
 Trimis-au pre Moisi Domnul, a sa slugă
 Și pre Aron, carele ș-au ales de rugă.
 75 El a seamnelor sale de înțelepciune
 Cuvinte între dânșii au pus cu minune
 Și în pământul lui Ham a ciudelor sale
 Seamne bine au voit a scoate la cale.
 Întunecarec au trimis și i-au întunecat,
 80 Că cuvintele lui au amărât prin păcat.⁵¹¹
 Apele lor în sânge au întors și moarte
 Au trimis în peștii lor în gârlele toate.
 Pământul broaștele-au scos în ceale de taine
 Cămăr a craiului său, în comori și-n haine.
 85 Zis-au și prea cu degrab muscă rea câinească
 Au venit și au mâncat partea omenească
 Și în toate ale lor hotară mușițe

⁵⁰⁹ B.B.: 17. Trimise înaintea lor om: întru rob să vându Iosif. 18. Smeriră cu obezi picioarele lui, în hier petrecu sufletul lui până va veni cuvântul lui. 19. Cuvântarea Domnului lămuri pre el; trimise împărat și dezlegă pre el boiarin de norod și-l lăsă pre el

⁵¹⁰ B.B.: 19. Cuvântarea Domnului lămuri pre el; trimise împărat și dezlegă pre el boiarin de norod și-l lăsă pre el. 20. Puse-l pre el domn casii lui și boiarin a toată câștigarea lui, 21. Ca să cearte pre boiarii lui ca pre sine și pre cei bătrni ai lui ca să-i înțelețească.

⁵¹¹ B.B.: 27. Trimise întunecarec și întunecă, căci amărâră cuvintele lui.

- I-au mâncat și le-au făcut sân ca de cârțițe.⁵¹²
 Și au pus ploile lor, grindină sau piatră
 90 Toate țarinile lor istov să le bată;
 Pus-au în pământul lor foc aprins să arză
 Orce să va întâmpla într-însul să cază; /v
 Viile lor le-au bătut, smochinii fărăme
 Au făcut și n-au lăsat dintr-îns ceva urme
 95 În tot lemnul ce au fost într-a lor hotară,
 Ca să nu fie perit, și-n cetăți și-afară,⁵¹³
 Poruncit-au și-au venit fără număr multe
 Lăcuste și omide mici și mai mărunte
 Și-ntr-al lor au mâncat pământ iarba toată,
 100 Neauzite nevoi aducând în gloată
 Și pământului lor roada și notrețu
 Au mâncat și au zdrobit tot ca și cu bățu.
 Și tot născutul întâi întru a lor țară
 Au bătut pretutindin cu veaste amară,
 105 Pârğa a toată a lor supt ceri osteneală
 Au istovit și-au pierdut printr-a morței boală.
 Și cu argint și aur pre dinș din robie
 I-au scos și-au povățuit la mare domnie
 Și în semințiile lor vro dodeială
 110 La mimini nu să găsea să aibă de boală. /221r
 Întru a lor ieșire prins-au veselie
 Eghipetul cu mare salt și bucurie,
 Căce preste dinș a lor căzuse grea frică
 Și de pagubele lor nu grijiia nimică.
 115 Spre acoperirea lor de soare să n-arză,
 Nor peste dinș au întins ca un cort de pază
 Și în vreamă de noapte, lumină să aibă,
 Stâlp de foc le-au întărit pentr-această treabă.
 Cerșut-au și de cârstei le-au venit greime
 120 Cu prisos, de-au săturat pre a lor mulțime,
 Și cu pâine cerească în cuptori nu coaptă
 Pre dânși i-au săturat, pre atâta gloată.
 Lor piatra le-au desfăcut și le-au curs mari ape,
 De ajiuns lor tuturor ca să să adape,
 125 În locuri fără apă le-au curs lor mari gârle,
 Cari pre dinș au adăpat și pre a lor târle.⁵¹⁴
 Că de cuvântul său svânt și-au adus aminte,
 Ce-au grăit ca un ceresc milostiv părinte /221v

⁵¹² B.B.: 28. Întoarse apele lor spre sânge și omorâ peștii lor; 29. Scoase pământul lor broaște în cămărilor împăraților lor, 30. Zise și veni muscă căinească și mușțe în hotarele lor.

⁵¹³ B.B.: 31. Puse ploile lor grindină, foc arzător în pământul lor, 32. Și lovi viile lorși smochinii lor și zdrobiră tot lemnul hotarului lor.

⁵¹⁴ B.B.: 40. Rupse piatra și curseră ape, mearseră întru râuri fără ape.

- 130 Cătră Avraam, a sa credincioasă⁵¹⁵ slugă,
 Care drept i-au slujit cu plecată rugă.
 Și el pre nărodul său întru bucurie
 Și aleșii săi au scos întru veselie.
 Și a neamurilor țări lor în moștenire
 Le-au dat ca să le aibă ei în stăpânire.
- 135 Și ale năroadelor osteneți de-a gata
 Au moștenit, nici un ban dând lor pentru plata.⁵¹⁶
 Și aceasta lor s-au dat, ei ca să păzească
 Dereptățile-i svinte și slă le ferească
 Și leagea lui cea svântă pentru ca să cate
 140 Și să ție întreagă, cum e scris în carte.

КАОНМА Ѓ⁵¹⁷

PSALMUL 105

în sillave 8

- Domnului vă mărturisiți⁵¹⁸ /222r
 Toți cei păcătoși și greșiți,
 Că iaste bun și mila lui
 Iaste în veaci fieștecui!
- 5 A Domnului puteri cine
 Le va putea a le spune
 Și laudele lui toate
 Auzite a face poate?
- 10 Fericii sânt cei ce păzesc
 Jiudecata și o cinstesc
 Și cari în toată vreamea fac
 Supt ceri dreptate cu drag.
 De noi, Doamne, tu aminte
 Adu-ți, oh, dulce părinte
- 15 Întru a nărodului tău
 Bună vreaire, fără băsău.
 Întru a ta mântuire
 Ne cearcetă cu mărire
 Ca în a aleșilor tăi
- 20 Bunătate și-n bune căi /222v
 Să vedem noi mângâiare

⁵¹⁵ Scris: крѣдинчослѣ.

⁵¹⁶ B.B.: 43. Și le deade lor țările limbilor și osteneala noroadelor moșteniră.

⁵¹⁷ În slavonă: Catisma 15.

⁵¹⁸ Scris: мѣртѣрици.

Printr-a ta svântă puteare
 Și ca într-a neamului tău
 Veselie, noi fără greu
 25 Să câștigăm veselie
 Și să avem bucurie
 Și cu a ta moștenire
 Să ne lăudăm cu știre.⁵¹⁹
 Cu părinții noștri, noi toți
 30 Am greșit, și ne-am făcut soți
 Cu ale lor fărădelegi
 De rău și strâmbătăți întregi⁵²⁰.
 Părinții noștri a tale
 Minuni, mărimi și pohvale
 35 În Eghipt n-au înțeleș,
 Nici le-au slăvit cu frumos viers.
 Și din mulțimea ai tale
 Mili, când mergea pre cale, /223r
 Nu ș-au adus ei aminte
 40 Ca să-ți dea căzută cinste.
 Și suindu-să la Marea
 Roșie au înflat narea
 Și ție amărăciune
 Ț-au făcut de urâciune.⁵²¹
 45 Și pentru al său svânt nume
 El i-au mântuit în lume,
 Ca să-i cunoască putearea
 Și să-ș piarză mintea cea rea.
 Marea Roșie au certat
 50 Și până în fund au secat
 Și întru adânc el pre ei
 I-au povățuit cu temei,
 Ca în pustie, pre uscat,
 Cu piciorul nimic udat,
 55 Și din mâna celui pre ei
 Ce urâia și-i da bățai, /223v
 I-au mântuit și i-au scos
 De la vrăjmașii lor din gros.
 Pre cei ce făcea lor năcaz
 60 Și-i obidiia cu maraz
 Apele i-au acoperit

⁵¹⁹ B.B.: 4. Adu-ți aminte de noi, Doamne, întru bunvrearea norodului tău; socoteaște pre noi întru mântuirea ta, 5. Ca să vedem întru bunătatea aleșilor tăi, ca să ne veselim întru veselia libii tale, ca să ne lăudăm cu moștenirea ta.

⁵²⁰ B.B.: 6. Greșit-am cu părinții noștri, nelegiuit-am, făcut-am strâmbătate.

⁵²¹ B.B.: 7. Părinții noștri în eghipt n-au priceput minunile tale, nu ș-au adus aminte de mulțimea milei tale 8. Și amără suindu-se la Marea Roșie.

Și în adânc au înghițit,
 Cât unul dintr-înș n-au rămas
 Să margă îndărăt cu glas.
 65 Și atunci ei au crezut
 Cuvântului lui, c-au văzut,
 Și lauda lui i-au cântat
 Cu glas dezmnierdat și înalt.
 Curând aceasta au făcut
 70 Și, ca când n-ar fi mai știut,
 Lucrurile lui au uitat
 Și n-au suferit al lui svat
 Și pohtă ei în pustie
 Au pohtit spre-a lor urgie: /224r
 75 Pre Dumnezeu au ispitit
 În loc neapos, ș-au greșit.
 Și ce au cerut lor le-au dat
 Și sufletul le-au săturat.⁵²²
 Iară ei în grea mânie
 80 Pre Moisi și urgie
 În tabără și pre Aron
 Au tras, svântul Domnului om;
 Pentru aceea s-au deșchis
 Pământul spre mare plâns
 85 Și au înghițit pre Dathan,
 Ca pre un crud, rău și avan;
 Și într-acea adunare
 De atâta nărod mare
 Viu au înghițit pre Aviron,
 90 Ca să cunoască cine e Domn⁵²³.
 Și întru a lor adunare
 S-au aprins foc foarte mare /224v
 Și văpaie pre păcătoși
 Au ars, pre nește ticăloși.
 95 Iară ei în Horiv vițel
 Au fapt s-au tămâiat pre el;
 Celui cioplit s-au închinat.
 Slava Domnului au schimbat,
 În proastă asămănare
 100 De vițel ce minte n-are
 Și în câmp iarbă mănâncă,

⁵²² B.B.: 13. Și crezură cuvântul lui și cântară lauda lui, 14. Strigară, uitară lucrurile lui, nu îngăduiră svatul lui; 15. Și poftiră poftă în pustiiu și ispitiia pre Dumnezeu în loc fără de apă. 16. Și deade cearea lor, trimise sațiu la sufletele lor.

⁵²³ B.B.: 16. Și deade lor cearea lor, trimise sațiu la sufletele lor. 17. Și scârbiră pre Moisi în tabără, pre Aaron, pre svântul Domnului.

Acasă rufele strâcă.⁵²⁴
 Și pre Dumnezeu au uitat,
 Care pre dânșii i-au scăpat
 105 Din țara cea de robie,
 Și au făcut cu tărie
 În Eghiptet lucruri foarte
 Mari (câte cine-a spune poate?)
 Într-a lui Ham minunate
 110 Pământ el au lucrat fapte, /225r
 În Marea Roșie, care
 Nu s-au mai văzut supt soare⁵²⁵.
 Și Domnul, de grea mânie,
 Au zis dins din temelie
 115 Pre dinș degrab ca să-i piarză,
 În ochi mai mult să nu-i vază.
 De nu Moisi lor pace,
 Alesul lui, lor a face
 S-ar fi silit cu zdrobire
 120 Rugând svânta lui mărire,
 De cătră dinș să-ș rădice
 Mânia și să nu-i strice⁵²⁶.
 Ei, însă, țara dorită,
 De Domnul făgăduită,
 125 Au defăimat și n-au crezut
 Cuvântului lui, celui svânt,
 Și în sălașele sale
 Ei au cârtit fără cale, /225v
 Glasul Domnului aminte
 130 N-au luat, să-i facă cinste,
 Și Dumnezeu au rădicat,
 (Fiind de dinș rău întărtat)
 Dereapta sa cu mânie,
 Ca să-i rumpă în pustie
 135 Și ca a lor seminție
 În neamuri cu grea urgie
 Să rumpă și printr-alte țări
 Să-i răsipească, peste mări.
 Și lui Velfegor au jârtvit,
 140 S-au închinat și i-au slujit
 Și a morților au mâncat

⁵²⁴ B.B.: 20. Și au făcut vițel în Horiv și să închinară la cel cioplit. 21. Și schimbară mărirea lui [Dumnezeu], întru asămănare de vițel ce mănâncă iarbă.

⁵²⁵ B.B.: 22. Și uitară pre Dumnezeu, cel ce mântuiaște pre dânșii, pre cela ce au făcut mari în Eghiptet, minunate în pământul lui Ham, înfricoșate la Marea Roșie.

⁵²⁶ B.B.: 23. Și zise ca să-i piarză de tot pre dânșii, de nu ar fi stătut Moisi, cel ales al lui, întru zdrobire înaintea lui.

- Jârtve, negrijind de păcat
 Și în a sale izvodiri
 Rău l-au întărtat și-n scorniri
- 145 Și întru ei s-au înmulțit
 Dărâmarea și s-au lătit⁵²⁷. /226r
 Și pentru dinș au stătut
 Finees, de l-au îmblânzit
 Și bătaia au încetat,
- 150 Ce pentru dinș era gătat.
 Și lui întru dereptate
 S-au socotit acea parte,
 În neam și în neam până în veac,
 Nelipsind cât grăunț de mac⁵²⁸.
- 155 La Apa de Prigonire
 L-au mâniat peste fire
 Și Moisi s-au dosădit
 Pentru dânșii și s-au scârbit,
 Că duhul lui s-au amărât,
- 160 Învățătura i-au urât
 Și întru buzele sale
 Au usebit a lui cale⁵²⁹.
 Și aceale neamuri, care
 Domnul le-au zis cu pierzare /236v
- 165 Să le stingă, ei le-au cruțat
 Și de moarte le-au apărat.
 Și întru neamuri streine
 S-au amestecat și pâine
 Au mâncat și a lor fapte
- 170 Au deprins toate spurcate
 Și celor cioplite a lor
 Au slujit ei cu drag și dor
 Și aceasta în sminteală
 Lor s-au făcut ca o boală.⁵³⁰
- 175 Și au jârtvit pre fiii săi
 Și fiicele sale, vai de ei,
 Dracilor și au vărsat
 Sânge în nimic vinovat⁵³¹,
 Sângele al fiilor săi,

⁵²⁷ B.B.: 2. Și să lipiră de Velfegor și mâncară jârtvele morților. 29. Și-l întărâtară pre el întru tocmealele lor și să înmulți întru dânșii cădearea.

⁵²⁸ B.B.: 30. Și stătu Finees și izbândi și încetă rana, 31. Și să socoti lui întru direptate, în neam și în neam, până în veac.

⁵²⁹ B.B.: 32. Și-l mâniară pre el la Apa Pricei și să dosădi Moise pentru ei, că amărără duhul lui.

⁵³⁰ B.B.: 34. Și să amestecară întru limbiși învățară faptele lor și slujiră celor cioplite ale lor și li se făcu lor întru peadecă.

⁵³¹ Scris: НЕВИНОВАТЬ.

180 Ce n-au fost vinovați sau răi,
 Și a featelor, ce n-au fost
 Amestecate în fapt prost, /227r
 Pre aceștia au jârtvit ei
 Fără socoteală celor răi,
 185 Ciopliților lui Hanaan,
 Bozi făcuți de ieri sau de vrun⁵³² an⁵³³.
 Și în sânziuri s-au omorât,
 Pământul și s-au ocărât.
 Într-ale lor fapte reale
 190 Și în spurcate tocmeale
 Și într-ale lor izvodiri
 Au curvit spre a lor peiri.
 Și Domnul din nălțime
 S-au mâniat cu iuțime
 195 Asupra nărodului său
 Și-au urât ocina sa rău.
 Și într-a vrăjmașilor mâni
 I-au dat ca pre nește păgâni
 Și pre dinș i-u stăpânit
 200 Cei ce-i urâia prea cumplit. /227v
 Și pre ei i-au năcăjit
 Vrăjmașii lor și-au obidit
 Și supt mânilor greu ei
 S-au împilat ca nește răi.
 205 De multe ori i-au izbăvit
 Pre dânș și i-au socotit
 Iară ei, într-al său spurcat,
 L-au amărât pre dânsul, svat
 Și într-a sale fărădelegi
 210 S-au împilat de tot întregi.⁵³⁴
 Și au văzut Domnul când ei
 Să năcăjia ca de zmei,
 Când a lor rugăciune el
 Au auzit ca un blând miel.
 215 Și de așezământul său
 De leage ca un Dumnezeu
 Și ca un milos părinte,
 Din ceri și-au adus aminte; /228r
 Și după⁵³⁵ a milei sale

⁵³² Scris: **ꝑꝛ**.

⁵³³ B.B.: 36. Și vărsară sânge nevinovat, sângele fiilor și al featelor, cărora au jârtvuit ciopliților lui Hanaan.

⁵³⁴ B.B.: 41. Iară ei l-au amărât pre el cu svatul lor și s-au smerit cu fărădelegile lor.

⁵³⁵ Scris deasupra rândului.

220 Mulțime, de a lor jale
 S-au căit și a tuturor
 Inima au întors cu dor
 Spre dâns și cu milostiviri⁵³⁶
 A celora, ce în robiri
 225 Pre dinș veacinici i-au fost luat
 Și-i ținea în lanț supt lăcat.⁵³⁷
 Tu, al nostru Doamne Dumnezeu,
 Mântuiaște-ne tu de greu
 Și din neamuri ne adună
 230 Cu îndurarea-ți cea bună,
 Ca numele tău cel svânt
 Să-l mărturisim pre pământ,
 Ca întru lauda ta noi
 Să ne fălim fără nevoi!
 235 Domnul bine e cuvântat
 Și e slăvit ca un înalt /228v
 Al lui Israil Dumnezeu
 Din veac și până în veac, zău,
 Și tot nărodul va zice
 240 „Fie, fie!” cu ferice.

PSALMUL 106

în sillave 8

„Domnului vă mărturisiți,
 Că e bun celor obidiți
 Și iaste în veac mila lui
 Cine-l strigă, fieștecui!”
 5 De la Domnul cei miluiți
 Și de la Domnul izbăviți
 Dintr-a vrăjmașior mână,
 De bunătate-i ei spună,
 Cei ce sânt de dâns adunați
 10 Din țări de la alți împărați,
 De la răsărit și apus,
 Din locul de jos și de sus, /229r
 Și de la amiazănoapte
 Și de la mare în gloate.
 15 Fără apă în pustie
 Au rătăcit cu mânie,

⁵³⁶ Scris: *миостивирѣи*.

⁵³⁷ *B.B.*: 44. Și-i deade pre ei la mile înaintea tuturor căroră au robii pre dânsii.

Calea cetăței de trăit
 Nu au găsit cât s-au trudit⁵³⁸.
 De foame și seate, în ei
 20 Sufletele lor dins din temei,
 Întru dinșii să svârșia
 Dintru cari mulți și muriia⁵³⁹.
 Și, când ei să năcăjia
 Și cu-aceaste lipsi boliia,
 25 Cătră Dumnezău au strigat
 Și strigarea le-au ascultat
 Și el pre ei i-au izbăvit
 Din nevoile de perit.
 Și pre ei i-au povăuit
 30 La cetatea de lăcuit, /229v
 Pre drum și cale dereaptă
 Să meargă la a ei poartă.
 Milele mărturisească
 Pre Domnul și proslăvească
 35 Celor ce el ca un svânt
 Le-au făcut ș-au fapt pre pământ!
 Și minunile-i le spuie
 Fără nici o fătărie
 Fiilor omenești, care
 40 Trăiesc la uscat și mare,⁵⁴⁰
 Că sufletul au săturat deșert
 Și de bunățăți berechiet
 Au umplut sufletul flământ,
 Cât n-au avut cândva în gând,
 45 Pre cei ce în băznă ședea
 Și în umbra morței pâdea
 Cu sărăciia ferecați
 Și cu lanț de hier obădați. /230r
 Că a lui Dumnezău svinte
 50 Ei au amărât cuvinte
 Și svatul celui preainalt
 L-au întărtat ș-au mâniat.
 Și inima lor s-au smerit
 În osteneli, și au slăbit;
 55 Și cine să le ajiute
 Nu era atât de iute;
 Și el pre ei i-au izbăvit

⁵³⁸ B.B.: 3. De la răsărituri și de la apusuri și crivăț și mare 4. Rătăciră în pustiul cel fără de ape, calea cetății lăcașului n-au aflat.

⁵³⁹ B.B.: 5. Flământzind și însetând sufletul lor întru dănșii să săvârșia.

⁵⁴⁰ B.B.: 8. Mărturisească Domnului milele lui și minunile lui fiilor oamenilor!

Din nevoile de perit.
 Și din întunearec i-au scos
 60 Și din umbra morței de jos
 Și a lor legături au rupt
 Fărăme cum însuș au vrut.
 Domnului mărturisire
 Să-i facă cu proslăvire
 65 Milele-i ș-a lui minuni,
 Fiilor oamenilor buni! /230v
 Căce porț au fărâmat el
 De aramă, și de oțel
 Zăvoară sau de hier au înfrâmt,
 70 Cum însuș el bine au vrut.
 Dintr-a fărălegei cale
 I-au sprijinit pre ei cu jale,
 Că pentru a lor fărălegi
 S-au împilat, cum sânt întregi.⁵⁴¹
 75 Toată mâncarea au urât
 Sufletul lor, și nu o au vrut,
 Și până la a morței porț
 S-au apropiat cu cerți.
 Și, când ei să năcăjia
 80 Și n-avea cine-i mângâia,
 Cătră Dumnezău au strigat
 Și strigarea le-au ascultat
 Și el pre ei i-au mântuit
 Din nevoile de perit. /231r
 85 Trimis-au al său svânt cuvânt
 Și i-au vindecat pre pământ
 Și dintr-a lor stricăciuni
 I-au scos cu multe minuni.
 Domnului mărturisire
 Să-i facă cu proslăvire
 90 Milele-i, ș-a lui minuni
 Fiilor omenești buni,
 Și jârtvă lui să jârtvească
 De laudă îngerească,
 95 Și lucrurile lui vestească
 În bucurie și crească.⁵⁴²
 Cei ce în vase coboară
 La mare și-ntri-înse zboară,
 Cei ce întru ape multe

⁵⁴¹ B.B.: 17. Îi sprejeni re dâșiiiden calea fărădelegii lor, că pentru păcatele lor s-au smerit.

⁵⁴² B.B.: 21. Mărturisească-se Domnului milele lui și minunile lui – fiilor oamenilor! 22. Și jârvele lui – jârtvă de laudă, și vestească faptele lui cu bucurie!.

100 Fac lucruri, cercând cinste,
 Lucururile Domnului ei
 Și minunile lui temei /231v
 Deplin în adânc au văzut,
 Le-au preceput și-au cunoscut⁵⁴³.
 105 Zis-au și duhul au stătut
 Al viforului de bătut
 Și valurile ei înalt
 În sus spre nori s-au râdicat,
 Până la ceriuri să suie,
 110 Ca când sămt prinse cu cuie
 Până la adâncuri, iară,
 Aci pre loc să coboară;
 Sufletul lor să topea
 În răutăți, și să zgârcea,
 115 Ca cel ce-i beat sau turburat
 Și s-au clătit neîncetat.
 Și a lor înțelepciune
 S-au înghițit cu rușine
 Și, când ei să năcăjiia,
 120 Și n-avea cine-i mângâia, /232r
 Au strigat cătră Dumnezeu
 Și i-au scos dintru al lor rău:⁵⁴⁴
 Viforului au poruncit
 Și în liniște au stătut
 125 Și valurile ei, iată,
 Au încetat deodată;
 Veselitu-s-au și-au crezut,
 Căce liniștea au văzut,
 Și pre dinș i-au povățuit,
 130 În limanul cel mult dorit.
 Al voiei, lui, cum au pohtit.
 Fără primejdii norocit,
 Domnului mărturisire
 Să-i facă cu proslăvire
 135 Milele-i și a lui minuni
 Fiilor a oamenilor buni
 Întru adunare de nărod
 Cu frumos și iscusit mod /232v
 Ei să înalțe pre dânsu

⁵⁴³ B.B.: 23. Cei ce să pogoară la mare cu vase, făcând lucrare în ape multe, 24. Aceștia au văzut faptele Domnului și minunile lui întru adânc.

⁵⁴⁴ B.B.: 27. Turburare-să, clătiră-să ca cel ce să îmbată; și toată învățătura lor să cufundă. 28. Și strigară cătră Domnul când să năcăjiia ei și din nevoilelor scoase-i pre dânsii.

- 140 Proslăvind cu dinadinsu!
 Și în jețul celor bătrâni
 Cu săltări și plesniri de mâni,
 Mari laude lui să facă
 Și mărirea să nu-i treacă⁵⁴⁵.
- 145 Râurile în pustie
 Le-au pus cu a sa tărie
 Și curgerile de ape
 În seate, să să adape
 Pământul cel roditori
 În sărătură, fără spori,
 150 Pentru acei ce lăcuiesc
 Într-însul rău și greșesc⁵⁴⁶.
 Pustiul fără de sate
 Întru iazere de ape
 155 L-au pus precum și pământu
 Cel fără apă, el, svântu, /233r
 În curgeri au pus de ape
 De ajuns să să adape.⁵⁴⁷
 Și pre cei flămânz să aibă
 160 Acolo trai fără naibă
 I-au făcut și le-au așezat
 Cetăți de lăcuit bogat,
 Țarine ei au sămănat
 Și vii au sădit de mirat,
 165 Cari și roadă de sămânță
 Au făcut prea cu puțință.
 Și pre diș i-au blagoslovit
 Și prea foarte i-au înmulțit
 Și pre dobitoacele lor
 170 N-au împutinat cu omor.
 Iară ei s-au împutinat
 Și cu dosăzi s-au apăsă,
 De a realelor lor năcaz
 Și de durearea cu maraz. /233v
- 175 Vărsatu-ș-au urgisire
 Pre prințipii lor din fire;
 Și să rățăcească pre ei

⁵⁴⁵ B.B.: 31. Mărturisească-se Domnului milele lui și minunile lui fiilor oamenilor! 32. Înălțe-l pre dânsul întru adunarea norodului și întru ședearea bătrânilor laude-l pre el,

⁵⁴⁶ B.B.: 33. Pre râuri la pustiuri și cursorile apelor la seate, 34. Pământul roditoriu la sărătură – de răutatea celor ce lăcuiesc într-însul.

⁵⁴⁷ B.B.: 35. Puse râuri la pustiul și cursorile apelor la soare, 34. Pământul roditoriu la sărătură, de răutatea celor ce lăcuiesc într-însul. 35. Pus-au pustiul la iazere de apă și pământul fără de apă la cursori de apă.

I-au făcut fără de căi,
 În loc neumblat, fără drum,
 180 Mai rău cât n-au putut fi cum.⁵⁴⁸
 Și pre sărac au ajiutat
 Din sărăcie îndurat,
 Și familiile le-au pus
 Ca pre oile ce-s de muls.
 185 Vedea-vor derepții, și ei
 Să vor veseli cu temei
 Și fărădeleagea toată
 Va astupa a sa poartă.⁵⁴⁹
 190 Cine-i înțelept ș-aceastea
 Va păzi și le-a vrea veastea
 Și ale Domnului mile
 Va priceape ce n-au sâle! /234r

PSALMUL 107

în sillave 13

Dumnezeu, a mea inimă e gata,
 Inima mea e gata și, iată, voi cânta,
 Și psalom eu Domnului cu slavă voi zice
 Proslăvind svântul nume al lui cu ferice.
 5 Slava mea deșteaptă-te și scoală, psaltire,
 Și, tu, alăută, zi și sună suptire!
 Demineafa m-oi scula și-n năroade, Doamne,
 M-oi mărturisi ție bucinând în coarne,
 Căce până la ceriuri a ta milă mare
 10 S-au mărit cu feal⁵⁵⁰ de feal⁵⁵¹ de glas și cântare,
 Și al tău până la nori adevăr cu slavă
 S-au întins și au cuprins toate fără zarvă.
 Preste ceriuri te-nalță, oh, Dumnezeu, svinte,
 Și peste tot pământul — mărirea-ți aminte,
 15 Pentru ca iubiții tăi să să izbăvească
 Și pre tine pururea să te proslăvească, /234v
 Cu dereapta pre mine tu mă mântuiaște
 Și mă auzi cu milă din ceri părințeaste!
 Dumnezeu în svântul său cu milă au grăit:

⁵⁴⁸ B.B.: 39. Și să împuținară și căzură la rău de năcazul realelor și durerii. 40. Răvărsat-u ocară preste boiarii lor și-i rătăci pre dânșii întru neumblată și nu cale.

⁵⁴⁹ B.B.: 41. Și ajută săracului den sărăcie și puse cu oile neamului, 42. Vedea-vor derepții și să vor veseli și toată fărădeleagea va astupa gura ei.

⁵⁵⁰ Scris: φιλ.

⁵⁵¹ Idem.

20 „Înălța-mă-voi. la ceri și la toți pre pământ;
 Eu voi împărți Schima, și măsură oi face
 Văiei Lăcașurilor, cum mie îmi place;
 Galaad și Manasii din-ceput ai miei sânt
 (Pre cari eu pre dinșii tari i-am făcut pre pământ)
 25 Și Efrem sprijinirea e a capului meu
 (Întru cari mă razmu⁵⁵² eu ori în ce cumplit greu),
 Cum și Iuda vreadnic e al meu împărat
 (Pre carele cu ales eu l-am încoronat)
 Și Moav – căldarea mea de bună nădejde,
 30 (La care slava mea stă pururea vearde);.
 Spre Idumea a mea eu încălțăminte
 Îm voi pune și-oi lua cu deadins aminte,
 Mie, cari sânt de alt neam s-au supus și slavă
 Mi-au înălțat pururea fără de zăbavă⁵⁵³. /235r

35 Și cine mă va duce norocit pre mine
 La cetatea cu șanțuri îngrădită bine
 Sau carele îmi va fi știută povață
 Până la Idumea în dos și în față?
 Au nu, Dumnezăule, tu, cel care pre noi
 40 Ne-ai lăpădat și ne-ai dat asupra mari nevoi?
 Și tu, Dumnezăule, au doară n-ei ieși
 Întru a noastre puteri și de noi n-ei grijii?⁵⁵⁴
 Dă-ne noao din năcaz, tu, svinte, ajiutori,
 Ca cel ce ești milostiv și prea îndurători,
 45 Că a omului iaste întru tot deșartă
 Mântuirea și nimic n-ajută la ceartă.
 Noi în Dumnezău mare vom face puteare
 Și vom strânge într-însul nespună aveare
 Și pre vrăjmașii noștri el îi va urgisi
 50 Și cu greale pedeapse rău îi va pedepsi.⁵⁵⁵

PSALMUL 108

în sillave 12

/235v

Dumnezău. lauda mea, să nu taci!
 Că gura păcătoșului, ca de draci,
 Și gura vicleanului asupra-m cu răs

⁵⁵² Scris: *РАЗМЪ*.

⁵⁵³ B.B.: 10. Preste Idumea voi pune încălțăminte mea, mie cei de alt neam să supuseră.

⁵⁵⁴ B.B.: 11. Cine mă va aduce la cetatea îngrădită? Au cine mă va povățui până la Idumea? 12. Au nu tu, Dumnezău, cela ce ne-ai lepădat pre noi? Și nu vei ieși, Dumnezăule, întru puterile noastre?

⁵⁵⁵ B.B.: 13. Dă-ne noao ajutoriu den supărare; și deșartă e mântuirea omului. 14. Întru Dumnezău vom face puteare și acesta va defăima pre vrăjmașii noștri.

Să mă înghiță au căscat și s-au deșchis,
 5 Cu limbă vicleană asupra-m amândoi
 Au grăit graiuri scârnave de răi ciocoi
 Și cu vorbe de urâciune pre mine
 M-au încungiurat fără leac de rușine
 Și cu mine în zădar ei toți s-au luptat,
 10 Că mâna ta de cătră ei m-au apărat.
 În loc ca să mă iubească, ei pre mine
 Mă clevetiia și-m găsea greale vine,
 Iară eu le biruiam acealea toate
 Cu rugăciuni în zi și în noapte.
 15 Și, în locul a celor bune, ei mie
 Au pus răutăți împotivă-m o mie
 Și în locul iubirei urâciune
 Mi-au pus cu ocări și cu măscăriciune⁵⁵⁶. /235r
 Preste dânsul pre cel păcătos îl pune
 20 Tu, prea bunule și svântul mieu stăpâne,
 Și diavolul⁵⁵⁷ de-a dereapta lui stare
 Să aibă oriunde într-a lui cărare,
 Când să va judeca osândit să iasă,
 Trăind pururea mâhnit într-a sa casă,
 25 Și rugăciunea-i să să facă în păcat,
 Căce porunca Domnului el au călcat⁵⁵⁸.
 Supt ceri zilele lui puține să fie,
 Pentru că au trăit scârnav în trufie
 Și altul să ia a lui episcopie
 30 Și să fie moșmeani pre a lui moșie!
 Feciorii lui săraci de tot să rămâie,
 Cum și muiarea lui văduvă să fie;
 Mișcându-se feciorii lui să să mute
 Și să umble cerând din curte în curte,
 35 Și din curțile casei lor să să scoată,
 Cât necăiri a avea lăcaș să poată!⁵⁵⁹ /235v
 Toate câte sânt ale lui să le scurme
 Datornicul și să le cearce pre urme
 Și cei streini cu chiot să jăfuiască
 40 Ostenealele lui și să împărțească!
 Sprijinitori întru nevoi să n-aibă,
 Nici să fie milostivitor degrabă

⁵⁵⁶ B.B.: 3. În loc să mă iubească, mă pârâia, și eu mă rugam. 4. Și puseră asupra mea reale în loc de bune și ură – în loc de îndrăgirea mea.

⁵⁵⁷ Scris: ДИАВОЛЪЛ. Citește: di-avolul.

⁵⁵⁸ B.B.: 5. Pune preste dânsul greșit și diavolul să stea den dereapta lui. 6. Când se va judeca el, să iasă osândit și ruga lui facă-se întru păcat.

⁵⁵⁹ B.B.: 7. Fie zilele lui puține și a lui oblăduire să o ia altul! 8. Facă-se fiii lui săraci și muiarea lui văduvă! 9. Legănându-se să se scoale fiii lui și să ceară, scoțându-se din jirăștile caselor lor!

Săracilor lui, ci întru grea pierzare
 Feciorii să-i fie cu multă mutare;
 45 Numele lui pre pământ să nu mai ajiungă
 A să lăți, ci într-un neam să să strângă!⁵⁶⁰
 A părinților lui grea fărădeleage
 Înaintea Domnului să stea la leage
 Și păcatul maicei lui să nu să șteargă,
 50 Ci pururea să stea pedepsit cu vargă
 Înaintea Domnului! Și de pre pământ
 Să le piarză pomenirea cu sunet și vânt,
 Pentru că a face milă ei aminte
 Nu ș-au adus când au fost în mare cinste /236r
 55 Și pre omul sărac și mișel cu cârtit
 Și pre cel umilit la inimă l-au gonit
 Ca să-l omoare! Și blestemul au iubit,
 Care-i va veni lui, săracul, negreșit
 Și blagoslovenia el nu o au voit,
 60 Și să va depărta, de la un ticăit!
 Și cu blestemul ca cu o haină pre dâns
 Au îmbrăcat, ticălosul, spre jalnic plâns
 Și ca apa într-a lui mațe au intrat
 Și ca untul de lemn în oase-i s-au băgat!
 65 Fie-i lui ca o haină de îmbrăcare,
 Ce pururea spre a sa treabă are
 Și ca un brâu, cu carele să încinge
 Și neconținut mijlocul său îl strânge!⁵⁶¹
 Acesta e lucrul celor ce pre mine
 70 Mă clevetesc la Domnul cu urâciune
 Și celor cari asupra sufletului meu
 Grăiesc reale cu mânie și de băsău! /237v
 Și tu, Doamne, Doamne, fă însuși cu mine,
 Pentru svânt numele tău, milă și bine,
 75 Că darul și mila ta iaste mai mult bună
 Celor credincioși ai tăi ca o cunună!
 Izbăvește-mă că sărac și mișel sânt
 Și ticălos și de nimic pre pământ
 Și înlăuntrul meu inima mea de tot
 80 S-au turburat și s-au ofilit ca de post.
 Ca umbra, când din locu-ș ea să abate
 M-am luat în laturi pentru răutate
 Și ca lăcustele în vânt m-am scuturat

⁵⁶⁰ B.B.: 11. Să nu fie lui sprejitoriu, nici să să facă milostivitoriu surimanilor lui. 12. Facă-se fiii lui întru pierzare, într-un neam stingă-se numele lui!.

⁵⁶¹ B.B.: 17. Și să îmbracă cu blăstemul ca cu o haină și întră ca o apă în mațele lui și ca untul-de-lemn în oasele lui. 18. Facă-se lui ca o haină carea să îmbracă și cu brăul care pururea să încinge.

- Când n-au bună îndemânare de zburat,
 85 Genunchiele mele au slăbit de post mult
 Și carnea mea s-au schimbat pentru de-lemn-unt.
 Și eu batjocură, râs și ocară
 M-am făcut pururea în casă și afară
 Văzutu-m-au și din capete ei mie
 90 Mi-au clătinat cu măscăriciuni o mie⁵⁶². /238r
 Doamne, Dumnezeu! mieu, tu îmi ajiută
 Și mă miluiaște după mila-ți multă!
 Și să cunoască că aceasta a ta mână
 Iaste care de sârg pre cei răi detună,
 95 Și tu, Doamne, o ai făcut, svinte,
 Și celor ce-ți slujesc dai printr-însă cinst⁵⁶³.
 Blestema-vor ei și tu vei blagoslovi
 Și prin păcatul lor ei să vor istovi.
 Să să rușineaze cari asupră mie
 100 Să scoală cu vrăjmășie și trufie,
 Iară sluga ta să va veseli, Doamne,
 Și în toată vremea îți va da pocloane,
 Cei ce mă urăsc și mă gonesc pre mine
 Ei să să îmbrace în prea grea rușine.
 105 Și cu a sa rușine ca cu un veșmânt
 Să să învălească cât vor fi pre pământ!
 Mărturisi-mă-voi eu Domnului foarte
 Cu gura mea slăvindu-l în zi în noapte /238v
 Și în mijlocul a mulți voi lăuda pre el
 110 Că-i milostiv, îndurat și blând ca un miel,
 Că de-a dereapta celui sărac au stătut,
 Ca să mântuiască sufletul meu cu dorit
 De la cari mă gonesc fără dereptate
 Și silesc să-m facă prin târg răutate.

КАѠНГМА СѠ⁵⁶⁴

PSALMUL 109

în sillave 8

Domnul, Domnului meu au zis
 Cuvânt vreadnic cu aur de scris:

⁵⁶² B.B.: 22. Ca umbra, când să abate ea, mă răsipiui, scuturându-mă ca lăcustele. 23. Genunchiele mele slăbiră de post și carnea mea să schimbă de unt-de-lemn. 24. Și eu mă făciui ocară lor, văzură-mă, clătiră capetele lor.

⁵⁶³ B.B.: 25. Ajiută-mi, Doamne, Dumnezeu! meu și mă mântuiaște, după mila Ta! 25. Și cunoscură că e mâna ta aceastași tu, Doamne, ai făcut pre dânsa.

⁵⁶⁴ În slavonă: Catisma 16.

„Tu de-a dereapta mea să șez
 Până voi pune în obez
 5 Și supt picioarele tale
 Vrajmașii-ți, cei fără cale!”
 Toiagul puterii ție
 (Fără altă avuție) /239r
 Din Sion îți va trimite
 10 Domnul cu de sârg și iute:
 „Și tu în mijlocul a tăi
 Vrajmași ce sânt cumpliți și grei,
 Vei stăpâni fără teamă,
 Nebăgând pre ei în seamă.
 15 Cu tine începătura
 Iaste a toată făptura,
 În zioa puterei tale
 Stând cu mine pre o cale,
 Întru a svinților tăi
 20 Străluciri, ce au tras bățai,
 De luceafăr mai-nainte
 Pre tine, al meu părinte,
 Din zgăul meu eu te-am născut
 Pre Fiiul meu cel mult plăcut!”⁵⁶⁵
 25 Domnul au făcut jjurământ
 Și nu s-a căi în svârșit /239v
 Că: „Dupre orânduiala
 Cea prea bună și tocmeala
 A lui Melhisedec, tu ești
 30 Preot în veac, care jârtvești!”
 Și de-a dereapta ta iaste
 Domnul prea cu bună veaste;
 În zioa mâniei sale
 Pre împărați mari în cale
 35 Au sfărâmat și în neamuri
 Va jiuđeca puind hamuri;
 Căderile el va plini
 Și oriunde va întâlni
 Ale multora pre pământ
 40 Capete va zdrobi cel svânt.
 În cale va bea din pârâu
 Și nu-i va strica nici un rău;
 Pentru aceasta va râđica
 Capul și pre ei va strica.⁵⁶⁶ /240r

⁵⁶⁵ B.B.: 4. Cu tine – începătura în zioa pomenirii tale, întru minunile sfinților tăi; den pântece mainte de luceafărul am născut pre tine.

⁵⁶⁶ B.B.: 7. Judeca-va întru limbi; plini-va căderi; zdrobi-va capetele pre pământ ale multora; 8. Den pârâu pre cale va bea; pentru aceea va înălța capul.

Cu inima mea cu toată
 Eu, Doamne, ție în gloată
 Și în a derepților svat
 M-oi mărturisi de păcat!
 5 Lucrurile Domnului sânt
 Mari și strașnice pre pământ
 Întru ale lui voi toate
 Sânt cătate⁵⁶⁷ bine foarte,
 Lucrul lui, mărturisirea
 10 Iaste supt ceri și mărirea
 Și dereptatea-i rămâne
 În veaci de veaci cu slăvi pline⁵⁶⁸.
 Minunilor sale, iată,
 Au fapt pomenire-naltă.
 15 Prea milostiv Domnul iaste
 Și îndurat de poveaste; /240v
 Celor ce se tem de dânsu
 Au dat hrană ș-au stâns plânsu.
 În veac de testamentul⁵⁶⁹ său
 20 Ș-oa aduce aminte, zău⁵⁷⁰.
 Tăriia faptelor sale
 Nărodului său cu cale
 Domnul o-au vestit, să-l știe
 Că e stăpân de moșie,
 25 Ca să le dea moștenirea
 Neamurilor și mărirea.
 Lucrurilor mânilor lui,
 (Fără fățarie să spui),
 Adevărul, judecata
 30 Sânt la dânsul și stau gata.⁵⁷¹
 Ale lui porunci sânt toate
 Credincioase și tari foarte
 În veaci de veaci întărite

⁵⁶⁷ Scris peste tot: КЪЪТАТЕ. Citește: cău-ta-te. Pentru interpretare vezi studiul introductiv.

⁵⁶⁸ B.B.: 2. Mare-s lucrurile Domnului, cercate la toate roadele lui! 3. Mărturisire și mare cuviință – lucrul lui și dreptatea lui rămâne în veacul veacului.

⁵⁶⁹ Scris: ТЕСТАМЕНТА.

⁵⁷⁰ B.B.: 5. Pomeni-va în veac făgăduința lui; putearea lucrurilor lui veselit-au norodul său.

⁵⁷¹ B.B.: 5. Pomeni-va în veac făgăduința lui; milostiv și îndurător – Domnul. Hrană au dat celor ce să tem de dânsul, 5. Pomeni-va în veac făgăduința lui; putearea lucrurilor lui vestit-au norodului său, 6. Ca să le dea lor moștenirea limbilor; faptele mânelor lui – adevărul și judecata.

- Pre temeii stând neclătite. /^{241r}
- 35 Nărodului său au trimis
 Domnul izbăvire de sus;
 Testamentul⁵⁷² său în veac
 L-au poruncit (să nu-l tac).⁵⁷³
- 40 Svânt iaste și înfricoșat
 Numele lui cel prea înalt.
 A înțelepciunii iaste
 Începătura cu veaste
 Frica Domnului; (neștine
 Să o păzească prea bine);
- 45 Înțeleagerea e bună
 Ca și o vearde cunună
 Tuturor, cei cari pre dânsă
 Fac ferindu-să de cursă,
 Lauda lui îi rămâne
 50 În veacii veacului bine⁵⁷⁴.

PSALMUL 111

în sillave 6

/^{241v}

- Fericit e omul
 Carele de Domnul
 Să teame și are
 De el îngrijare.
- 5 Întru a lui porunci,
 Ce sânt scrise pre stânci,
 El până în moarte
 Prea va voi foarte⁵⁷⁵.
- 10 Sămânța-i pre pământ,
 Cu bun așezământ,
 Putearnică, tare
 Va fi de mirare.
 Al derepților neam
 De la strămoșul Adam
- 15 În veaci blagoslovit
 Va fi și fericit⁵⁷⁶.
 În casa lui slavă

⁵⁷² Scris: ТЕСТАМЕНТЪЛ.

⁵⁷³ B.B.: 8. Mântuire trimise norodului său, porunci în veac făgăduința lui.

⁵⁷⁴ B.B.: 19. Și priceaperea – bună la toți ceia ce fac pre ea. Lauda lui rămâne în veacul veacului.

⁵⁷⁵ B.B.: 1. Fericit omul cela ce să teame de Domnul; întru poruncile lui vrea-va foarte.

⁵⁷⁶ B.B.: 2. Tare în pământ va fi sămânța lui, neamul direpților să va blagoslovi.

Fără nici o zăbavă
 E și bogăție
 20 De prea avuție.
 Și-a lui dereptate
 Într-a lui polate
 În veacul rămâne
 Veacului cu bine.
 25 În băznă, lumină
 Dereptilor lină
 Au strălucit, iată,
 Din cereasca poartă,
 Cel milostiv iaste,
 30 Având bună veaste,
 Derept și îndurat,
 Depărtat de păcat⁵⁷⁷.
 Bun iaste bărbatul
 A căruia svatul
 35 E spre îndurare
 Și împrumutare. f^{242r}
 A sale cuvinte
 Va-ntocmi cu cinste
 Stând la judecată
 40 Oriunde dereaptă,
 Că în veac clătire
 N-a avea în fire.⁵⁷⁸
 Întru pomenire
 De veaci cu mărire,
 45 Dereptul lumește
 Va fi și cerește,
 De auz rău teamă
 N-a băga nici seamă.
 Inima lui iaste
 50 Gata și de veaste
 A avea nădejde
 Întru Domnul vearde,
 Inima lui tare
 S-au făcut și mare
 55 Și nu-i va fi teamă,
 Nici va băga seamă,
 Până ce priveală
 Va face cu hvală

⁵⁷⁷ B.B.: 3. Măriți și avuție – în casa lui; și dreptatea lui rămâne în veacul veacului. 4. Răsări întru întunecare lumină dreptilor, milostiv și îndurătoriu și drept.

⁵⁷⁸ B.B.: 5. Bun om – cea ce să îndură și împrumutează; găti-va cuvintele lui la judecată, căci în veac nu să va clăti.

60 Spre vrăjmașii, care
 Încearcă pierzare.⁵⁷⁹
 Râsipit-au banii,
 Svânt trecându-ș anii,
 La săraci din milă
 De voie, nu sâlă,
 65 A lui dereptate
 Ca și o cetate
 În veacul rămâne
 Veacului cu bine.
 Cornul lui în slavă
 70 Fără nici o zarvă
 S-oa-nălța cu mare /242v
 A toți laudare.
 Păcătosul, iată
 Va vedea și-ndată
 75 L-oa prinde mânie
 Cu multă urgie,
 Scârșni-va cu dinții
 Blestemând părinții
 Și de ciudă mare
 80 Ca sarea de mare
 S-oa topi ajiunsă
 De ploi și pătrunsă.
 A celui păcătos
 Pohtă, cum e pre dos,
 85 Așa nu va costa,
 Ce-a peri, nu va sta⁵⁸⁰.

PSALMUL 112

în sillave 7

Lăudați pre Domnul, slugi,
 Întru ale voastre rugi
 Al Domnului lăudați
 Svânt nume și înălțați.
 5 Al Domnului svânt nume
 Blagoslovit în lume.
 De acum și până în veac

⁵⁷⁹ B.B.: 6. La pomenirea veacinică va fi dreptul, de auz rău nu să va teame. 7. Gata e inema lui să nădăjduiască pre Domnul; întăritu-s-au inema lui, nu să va teame, până unde va căuta spre vrăjamașii lui.

⁵⁸⁰ B.B.: 9. Cornul lui să va înălța cu mărire; păcătosul va vedea și se va urgisi; dinții lui va scârșni și să va topi; pohta păcătosului va peri. Slava.

/244r

Izrail – tare stăpânire⁵⁸³.

Marea au văzut și din matca ei
 Au fugit, săcând până în temei;
 Iordanul înapoi s-au întors.

10 Peste țărmurile sale dând dos.
 Munții ca și berbecii au săltat,
 Dealurile ca mieii au jucat
 Ai oilor. Și ce supărare
 Îți iaste de ai fugit, o, mare?

15 Și tu, Iordane, că te-ai întors
 Înapoi peste țărmuri-ți dând dos?
 Și voi, o, munților, că ați săltat
 Sus ca berbecii și v-ați răsfățat
 Și, dealurilor, că v-ați aruncat

20 Ca mieii oilor și ați jucat?⁵⁸⁴
 De fața Domnului s-au clătinat
 Pământul și de tot s-au spământat,
 De a lui Iacov Dumnezeu față,
 A celui ce fără nori sau ceață

25 În iazere apa au întors
 Piatra în loc pustiu, neapos
 Și pre cea vârtoasă au premenit
 În izvoară de ape negândit⁵⁸⁵.
 Nu noao, Doamne, ah, nu noao,

30 Ci numelui tău dă slavă noao,
 Pentru a ta milă și adevăr
 Care de sus de la tine toți cer,
 Nu cândva neamurile să zică,
 De mânie pornite cu frică:

35 „Unde Dumnezeu lor le iaste
 Să facă cu dinș bine de veaste?”⁵⁸⁶
 Iară al nostru iaste Dumnezeu
 În ceri și pre pământ — adevăr, zău,
 Și toate câte el bine au vrut,

40 Ca un putearnic au făcut.
 Idolii neamurilor sânt argint
 Și aur, lucru de oameni gătit;

/245r

Gură au și nicicum nu vor grăi,

⁵⁸³ B.B.: 1. În ieșirea lui Izrail din Egipt, casei lui Iacov den norod varvar. 2. Să făcu Iudea svințirea ei; Izrail – stăpânirea ei.

⁵⁸⁴ B.B.: 5. Ce-ți iaste ție, mare, de ai fugit? Și tu, Iordane, de ai întors îndărăt? 6. Munții că ați săltat ca berbecii și dealurile – ca mieii oilor?.

⁵⁸⁵ B.B.: 7. De cătră fața Domnului să clătină pământul, de cătră fața Dumnezeului lui Iacov. 8. Celuia ce au întors piatra în iazere de ape și cea în colțuri cioplită în izvoară de ape.

⁵⁸⁶ B.B.: 8. Nu noao, Doamne, 9. Nu noao, ce numai numelui tău dă mărire, 10. Pre mila ta și spre adevărul tău, ca nu cândai să zică limbile: „Unde iaste Dumnezeul lor?”.

- 45 Mii de ani în capiști de ar trăi;
 Au ochi, dară capiștea de-ar cădea
 Pre dinș, ei nu vor putea vedea;
 Urechi au, dară ce li-e folos
 Că n-or auzi glasul cât de gros;
 Nări au, și înainte-le moscos
 50 De-a sta, dintr-însul n-or avea miros,
 Au și mâni dară nu vor pipăi,
 Precum nici cu gura nu pot grăi;
 Picioare au, dară ei să poată
 Cu dânse umbla, doară pre roată;
 55 Nici cu gâtlejiul a glăsui
 Nu vor putea, sau un cuvânt a grăi.
 Aseamine – cari îi fac le fie
 Și împreună aibă tărie,
 Cum și toți cei ce într-înș au nădeaide
 60 Aibă viață seacă, nu vearde.⁵⁸⁷ /245v
 Casa lui Israil, ea în Domnul
 Au nădăjduit răzmându-i cornul;
 Ajiutori și scutitori iaste lor
 Ori în ce greale, precum îl vor.
 65 Cei ce să tem de Domnul, ei ș-au pus
 Nădeaide spre Domnul ceresc de sus;
 El e lor ajiutori și scutitori,
 De toate realele apărători.
 Ah, Domnul, pomenindu-ne pre noi
 70 Ne-au blagoslovit în mari nevoi;
 Casa lui Israil cu mare dar
 Au blagoslovit și i-au trimis har.
 Pre acei, cari de Domnul au teamă
 Și-i bagă poruncile în seamă
 75 Pre cei mici cu cei mari prea fericit,
 De obște supt ceri i-au blagoslovit.
 Adaogă Domnul milă spre voi
 Și spre fiii voștri în nevoi; /246r
 Domnului voi sânteți blagosloviți
 80 Și de dânș cu milă miluiți,
 Celui ce au făcut cu cuvântu
 Ceriurile, marea, pământu.
 Ceriul ceriului el de tot l-au dat
 Domnului cu svatul său cel înalt,
 85 Iară pământul pentru lăcuit
 Fiilor omenești l-au dărui.⁵⁸⁸

⁵⁸⁷ B.B.: 16. Aseamenea lor să se facă cei ce fac acestea și toți ceia ce nădăjduiesc preste ei.

⁵⁸⁸ B.B.: 25. Ceriul ceriului – Domnul; și pământul l-au dat fiilor oamenilor.

Nu cei morț te vor lăuda, Doamne,
Sau toți cari coboară în iad pocloane
Ț-or face, ci pre Domnul cei vii, noi,
90 Bine vom cuvânta întru nevoi,
De acum și până în veac cântând
Și numele lui cel svânt înălțând.⁵⁸⁹

PSALMUL 114

în sillave 5

Iubit-am foarte
În zi și în noapte
De nădejde prins,
Că Domnul de sus
5 Al rugei-m glas
Ori în care ceas ^{246v}
Îl va auzi
Strigându-l în zi.
Că el au plecat
10 Dintr-al său înalt
Ureachea-și mie
Cu mile o mie.
Și într-a meale,
Eu, zile greale
15 L-oi chiema pre dins
Cu plâns într-adins⁵⁹⁰.
A morței dureri
A meale puteari
De tot au cuprins
20 Ah, și le-au supus;
A iadului greu
Primejdii și rău
Ah, cum m-au aflat
Și m-au supărat;
25 Aflat-am năcaz,
Dureri și maraz.
Și eu pre lume
Prea svântu nume
Domnului curat
30 Din ceri am chieamat:

⁵⁸⁹ B.B.: 26. Nu cei morți te vor lăuda, Doamne, nice toț ceia ce lăcuiesc în iad, 27. Ce noi, cei vii, vom blagoslovi pre Domnul, de acum și până în veac.

⁵⁹⁰ B.B.: 1. Îndrăgiiu, căce va asculta Domnul glasul rugii meale. 2. Căce au plecat ureachea lui mie și în zilele meale îl voi chema.

„Oh, Doamne, al meu
 Suflet, tu de rău,
 Îl izbăveaște
 Și-l mântuiaște!”
 35 Domnul milostiv
 E și nezlăbiv
 Și-al nostru înalt
 Ceresc împărat,
 El miluiaște
 40 Și ocroteaște.
 Domnul – ce pre prunci
 Ca pre sugari prunci
 Însuși păzește
 Și-i ocroteaște;
 45 Eu lui m-am smerit
 Și m-am mântuit.
 Suflete al meu
 Întoarce-te, zău,
 La odihna ta,
 50 Fii curând gata,
 Că Domnul bine
 Au făcut cu tine,
 Că sufletul meu
 Din moarte și rău;
 55 El, svântul, l-au scos
 Veasel și voios.
 Și ale mele
 Picioare reale
 Din lunecare
 60 Au pus la stare.
 Plăcea-voi bine
 Cu-nțelepciune
 Înaintea, eu,
 Domnului meu, zău,
 65 Într-a celor vii
 Lature și vii.⁵⁹¹

PSALMUL 115

în sillave 9

Crezut-am și pentr-aceaea eu
 Am grăit și m-am smerit mult, zău,

⁵⁹¹ B.B.: 9. Bine voi plăcea înaintea Domnului în țara celor vii.

Și întru a mea uimire⁵⁹²
 Am zis: „Tot omul e din fire /247v
 5 Mincinos și fără de stare
 La socotealele ce are!”
 Cu ce Domnului răsplătire
 Îi voi face eu dupre mărire
 Pentru toate, care el mie
 10 Mi-au dat de la a mea pruncie?
 Al svintei mântuiri eu păhar
 Voi lua cu mulțămită și har
 Și al Domnului eu svânt nume
 Voi chema cu drag pre lume.
 15 Domnului voi da a meale rugi
 Înaintea a toate a lui slugi.
 Înaintea Domnului iaste
 Scumpă și prea cu mare veaste
 Moartea cuvioșilor lui svinț
 20 Ce-s de toți credincioșii cinstiț.⁵⁹³
 Oh, Doamne, eu a ta slugă sânt
 Eu – sluga ta, slabă pre pământ /248r
 Și fiul al slujnicei tale
 Ori pre care voi umbla cale!
 25 Ale meale legători le-ai rupt,
 Jârtvă îți voi jârtvi cu căzut
 Și al Domnului eu svânt nume
 Cu dar îl voi chema în lume!
 Domnului voi da a meale rugi
 30 Înaintea a toate a lui slugi
 Și întru a nărodului tot,
 Ce-i adunat la al lui cort,
 În curți a casei Domnului mieu,
 În mijloc, Ierusalime, al tău.

PSALMUL 116

în sillave 6

Neamurile, toate,
 Pre Domnul voi foarte
 Lăudați în gloate
 În zi și în noapte!

⁵⁹² Citește: u-imire.

⁵⁹³ B.B.: 5. Rugile meale Domnului voi înaintea a tot norodul lui. Cinstită e înaintea Domnului moartea cuvioșilo lui.

5 Că mila lui tare
S-au făcut și mare
Peste noi cu dare
De prea laudare
Și adevărul svânt
10 Domnului pre pământ /248v
În veacuri câte sânt
Rămâne nesfârșit.

PSALMUL 117

în sillave 8

Domnului vă mărturisiți
Că e bun celor obidiți,
Că în veac mila lui iaste
În lume cu mare veaste.
5 Casa lui Israil, dară
Zisă, zică: adevară,
Că e bun Domnul și-i iaste
În veac mila de poveaste!
Casa lui Aron să zică,
10 Cu-ndrăzneală, fără frică,
Că e bun Domnul și-i iaste
În veac mila de poveaste.
Zică toți cei cari au teamă
De Domnul și-l țin în seamă,
15 Că e bun Domnul și-i iaste /249r
Mila în veaci de poveaste.
Pre Domnul eu întru năcaz
L-am chemat din jalnic grumaz
Și el întru desfătare
20 M-au auzit din-nălțare.
Domnul mie e ajutori
Și în greale-m mângâitori
Și eu nu voi avea teamă,
Nici voi băga în seamă,
25 Ce-m va face mie omul,
Deaca e cu mine Domnul.
Domnul e ajutori mie
Și voi privi cu tărie
Asupra vrăjmașilor miei,
30 Ce mă gonesc ca nește lei.
A nădăjdui e bine
Spre Domnul din întregi spline,

Decât nădejdea a-ș pune
 Spre om muritori, neștine.

35 Bine e și frumos omul
 A nădăjdui pre Domnul, /249v
 Decât spre prințipi, nădejde
 A avea seacă, nu vearde.⁵⁹⁴

Toate neamurile, iată

40 M-au încunjurat odată
 Și într-a Domnului nume
 I-am înfrâmt pre ei în lume;
 Ocolind ei m-au ocolit
 Și în numele întărit

45 A Domnului meu, eu pre ei
 I-am înfrâmt foarte cu temeî.
 Ocolitu-m-au pre mine
 Ca fagurul de albine
 Și ca focul în spini iute

50 S-au aprins pre mine bute,
 Și într-a Domnului nume
 I-am înfrâmt pre ei în lume.⁵⁹⁵
 Împins să caz, m-am povârnit,
 Iară Domnul m-au sprijinit.

55 Tăriia mie îm iaste
 Și lauda de poveaste /250r
 Domnul; și el s-au fapt mie
 Spre mântuire tărie.
 Glas de bucurie svântă

60 Și de mântuire multă –
 În corturile dereapte
 A svinte de supt ceri ceate:
 „A Domnului meu dereaptă
 Au făcut putearea, iată,

65 A Domnului meu dereaptă
 M-au înălțat deodată,
 A Domnului meu dereaptă
 Au făcut puteare înaltă!”
 Nu voi muri, ci voi fi eu

70 Viu întru Dumnezeu! meu
 Și lucrurile Domnului eu
 Voi povesti fără de greu.
 Cu ceartă Domnul m-au certat,

⁵⁹⁴ B.B.: 9. Bine e a nedejdui pre Domnul decât a nedejdui pre boiari.

⁵⁹⁵ B.B.: 12. Încunjură-mă ca albinele fagurul și să ațâțară ca focul în spini, și cu numele Domnului îm izbândiiu pre ei.

/250v

Iară la moarte nu m-au dat⁵⁹⁶.

75 A dreptăței porț mie,
Deșchideți-mi cu tărie,
Și întrând într-însele eu,
M-oi mărturisi Domnului meu.

80 A Domnului meu e, iată
Această înaltă poartă;
Cei derepți în ea întrare
Vor avea cu pompă mare.⁵⁹⁷

Eu ție mărturisire
Îți voi face cu mărire,

85 Că m-ai auzit și mie
Mi te-ai făcut mântuire.
Piatra, zidarii pre care
N-au socotit la lucrare,
În capul unghiului, iată,

90 S-au făcut și să arată;
Aceasta e de la Domnul,
(Carea n-au preceput omul)
Și în ochii noștri iaste
Minunată, de poveaste.

/251r

95 Ea, aceasta zioa iaste
Ce-au făcut Domnul de veaste
Într-însă noi bucurie
Să avem și veselie⁵⁹⁸!

Oh, tu, Doamne, mântuiaște!
100 Oh, însuți, Doamne, sporeaște!
Bine e cuvântat care
Vine cu mărire mare
Întru a Domnului nume,
De să arată în lume;

105 Dintru a Domnului casă
Șezând și zvorind la masă,
Pre voi bine am cuvântat,
V-am fericit și am lăudat.
Dumnezău noao Domn iaste
110 Și ni s-au arătat de veaste.
Praznic în ceale umbroase
Întocmiți cu slăvi frumoase,

/251v

Până la cornul de oltari

⁵⁹⁶ B.B.: 18. Certând mă certă Dumnezău și morții nu mă deade.

⁵⁹⁷ B.B.: 19. Deșchideți mie porțile dreptății, întrând întru eale mărturisi-mă-voi Domnului. Aceasta e poarta Domnului, dreptii vor intra întru ea.

⁵⁹⁸ B.B.: 22. De la Domnul s-au făcut aceasta și iaste minunată întru ochii noștri. 23. Aceasta e ziua carea o au făcut Domnul; să ne bucurăm și să ne veselim întru dânsa.

Cu pompe și cu litii mari⁵⁹⁹.
 115 Dumnezău mieu tu îm ești
 Ce pururea mă ocrotești
 Și m-oi mărturisi ție
 Cucearnic în curăție;
 Tu, Dumnezăul mieu, îm ești,
 120 Din-ceput de mă ispitești
 Și eu ție înălțare
 Ț-oi face în gura mare.
 Mărturisi-mă-voi eu ție
 Că m-ai auzit și mie
 125 Te-ai făcut spre mântuire
 Să-ți cânt slavă și mărire.
 Domnului vă mărturisiți
 Că e bun celor obidiți
 Că în veac mila lui iaste
 130 În lume cu mare veaste. /252r

ΚΛΘΗCMA 31⁶⁰⁰

PSALMUL 118

în sillave 10

Cei ce-s fără prihană în cale
 Fericiți sânt și lipsesc de jale,
 Cei cari în leagea Domnului umblă
 Și să feresc de fapta cea strâmbă.
 5 Fericiți sânt cari a lui mărturii
 Le cercă amiazăzi cu făclii,
 Cu toată inima ei pre dânsu
 Îl vor căta cu tot dinadinsu.
 Că nu cari lucrează fărăleage
 10 Ce iaste taina vor înțeleage
 Și aceia într-ale lui căi
 Au umblat cu râvnă cu toți ai săi.⁶⁰¹
 Tu poruncile tale poruncă
 Ai dat să le păzească prea cu frică. /252v
 15 Oh, de s-ar înderepta a meale
 Căi să păzesc cu bune tocmeale

⁵⁹⁹ B.B.: 26. Adunați sărbătoarea întru umbrare până la cornurile jărtăvnicului. 27. Dumnezăul mieu iești tu și mă voi ispovedui ție; Dumnezăul mieu ești tu și te voi înălța.

⁶⁰⁰ În slavonă: Catisma 17.

⁶⁰¹ B.B.: 3. Pentru că nu cei ce fac fărădeleagea în căile lui au mers.

Îndereptările tale, bune
 Și dulcele mieu ceresc stăpâne!
 Atunci nu-m va fi mie rușine
 20 Când voi căta eu prea cu plecăciune
 Cătră poruncile tale toate,
 Ce din veac sânt știute în gloate.
 În anii miei îndereptare
 M-oi mărturisi ție cu cântare,
 25 Când judecățile eu ai tale
 Dereptăți m-oi învăța cu cale.
 A tale îndereptări voi păzi,
 Până în svârșit nu mă părăsi!
 30 Întru ce cel ce tânăr a sa cale
 Își va înderepta cu pohvale?
 Când ale tale svinte cuvinte
 Le va păzi în întregă cinste!⁶⁰² /253r
 Cu toată inima mea pre tine
 Te-am cătat într-al mieu rău și bine,
 35 Să nu mă leapezi de la a tale
 Porunci, să caz la năcaz și jale!
 În inimă-mi a tale cuvinte
 Am ascuns ș-am ținut bine minte,
 Ca nu cumva să-ți greșesc eu ție
 40 Și să caz întru a ta mânie!
 Oh, Doamne, bine ești tu cuvântat,
 Ca un veacinic a toate împărat,
 Învăță-mă a tale dreptăți,
 Să te slăvesc prin târguri și cetăți!
 45 Cu buzele mele eu am vestit
 Toate judecățile de svârșit
 A gurei tale cei dumnezăieșt,
 Cu care pre drept blagosloeșt.
 În calea mărturiilor tale
 50 M-am desfătat deplin, fără jale /253v
 Tocma ca în toata bogăție
 A aceștii lumi și avuție⁶⁰³.
 Deprinde-moi în a tale porunci
 Ș-oi cunoaște căile-ți și prin stânci
 55 Și ale tale eu îndereptări
 Voi cugeta într-a mele cărări.⁶⁰⁴
 Nu voi uita a tale cuvinte

⁶⁰² B.B.: 9. Întru ce va isprăvi tânărul calea lui? Întru cruțarea cuvintelor tale!

⁶⁰³ B.B.: 13. Cu buzele mele vestiiu toate judecățile rostului tău. 14. În calea mărturiilor tale mă desfătaiu ca spre toată avuția.

⁶⁰⁴ B.B.: 16. Întru dreptățile tale voi cugeta, nu voi uita cuvintele tale.

Dumnezăiești, părintești și svinte.
 Răsplătire fă tu robului tău,
 60 Prea milostive al meu Dumnezău!
 Viază-mă și eu îți voi păzi
 Cuvintele-ți în noapte și în zi.
 Descopere-mi ochii și luminat
 Voi cunoaște, oh, mare împărat,
 65 Minunile dintru a ta leage,
 Cu ce chip vor a să înțeleage⁶⁰⁵.
 Nemearnic și prost sânt eu pre pământ,
 Neavând nici un așezământ; /254r
 Poruncile tale de la mine
 70 Să nu ascunz, bunul meu stăpâne,
 Iubit-au sufletul meu a dori
 De judecățile-ți până a muri,
 Întru toată vremea necontenit,
 Până ce voi sosi eu la svârșit.
 75 Pre mândri ai certat și pre trufași;
 Blestemați sânt întru a lor lăcaș
 Cei ce la poruncile tale
 Să abat air într-altă cale.
 Ocara și defăimarea, Doamne,
 80 (Te rog cu smerite pocloane)
 Rădică de la mine, că eu
 Am cătat mărturiile-ți, zău.
 Că prințipii au șezut într-un loc,
 Și asupră-mi grăia bătându-și joc,
 85 Iară robul tău întru a tale
 Îndereptări neschimbate în cale /254v
 Să învăța și pre amăruntu
 Socotea înțelesul lor svântu.
 Că mărturiile tale îm sânt
 90 Cugetarea mea mie pre pământ
 Și svaturile-m sânt, adevărat,
 Îndereptările-ți din înalt.⁶⁰⁶
 Sufletul meu de pământ s-au lipit
 Și tu pre mine, pre un ticăit,
 95 Dupre cuvântu-ți mă înviază,
 Vrăjmașii-m că-ți sânt rob să crează.⁶⁰⁷
 Căile mele le-am mărturisit
 Și tu din ceri, Doamne, m-ai auzit,

⁶⁰⁵ B.B.: 18. Descoperi ochii miei și voi socoti minunile din leagea ta.

⁶⁰⁶ B.B.: 23. Pentru că au așezat boiari și asupra mea grăia, iară robul tău zăbovia întru dreptățile tale. 24. Pentru că mărturiile tale cugetul meu iaste și sfaturile mele – dreptățile tale.

⁶⁰⁷ B.B.: 25. Lipitu-s-au de pământ sufletul meu, trăiaște-mă după cuvântul meu.

Îndereptările tale pre mine
 100 Mă învață, bunul meu stăpâne,
 Calea alor tale îndereptări
 Fă să-m înțeleg fără păreri
 Și întru minunile tale eu
 Mă voi deprinde de tot fără greu. /255r
 105 Sufletul al meu de trândăvie
 Au durmit, și lenevie;
 În cuvintele tale pre mine
 Mă întărește să câștig bine.⁶⁰⁸
 Calea nedereaptă de la mine
 110 Depărtează, o, dulce stăpâne,
 Și cu leagea ta mă miluiaște,
 Să-ți dau închinăciune fiiște.
 Calea adevărului am ales,
 Într-a strămbătăției cale n-am mers,
 115 Nici jiudecățiile-ți ți le-am uitat,
 Să nu fiu avut teamă de păcat.
 De ale tale mărturii, Doamne,
 M-am lipit dându-ți căzute pocloane,
 Nu mă rușina pre mine, dară,
 120 Nici mă scoate dintr-ai tăi afară.
 Pre calea poruncilor tale eu
 Am alergat cu fugă ca de leu, /255v
 Când tu inima mea ai desfătat,
 O ai lățit și destul ai dezmiardat.
 125 Calea îndereptărilor tale
 Pune-m, Doamne, leage și zăbale
 Și pre dânsa o voi căta, iată,
 Pururea cu voință curată.
 Fă-mă înțelept și a ta leage
 130 Voi căta și după ea voi merge
 Și cu a mea inimă cu toată
 O voi păzi pre ea scurt de toartă.
 În cărarea poruncilor tale
 Povățuiaște-mă pre deal și vale,
 135 Că aceea de prunc eu am voit
 Și din tot sufletul meu o am pohtit.⁶⁰⁹
 Inima-mi la ale tale mărturii
 Pleacă, iară nu la lăcomii.
 Întoarce ochii miei să nu vază

⁶⁰⁸ B.B.: 28. Adormită sufletul meu de trândăvie, adeverează-mă întru cuvintele tale

⁶⁰⁹ B.B.: 34. Înțelepțește-mă și vpiu cerceta leagea ta și voi păzi pre ea cu toată inima mea.
 35. Povățuiaște-mă în calea poruncilor tale, căci pre dânsa vruiu.

140 Supt ceri a deșertăciunei rază; /256r
 Întru calea ta mă înviază
 Să văz supt ceri dupre băznă rază⁶¹⁰.
 Pune robului tău al tău cuvânt
 Întru frica ta spre așezământ.

145 Ia ocară mea carea am prepus,
 Că judecățile tale de sus
 Sânt bune. Și poruncile-ți, iată,
 Le-am dorit cu inimă curată,
 Întru a ta, dară, dereptate

150 Mă viază și din chin mă scoate.⁶¹¹
 Și preste mine mila ta, Doamne,
 Să-m vie fără bolduri și coarne
 Și mântuirea ta după al tău svânt
 Dumnezeuască și părințesc, cuvânt!

155 Și celor ce mă ocărăsc cuvânt
 Voi răspunde prea cu așezământ
 Că întru cuvintele tale eu
 Am nădăjduit, al meu Dumnezeu. /256v

160 Și să nu iai până în svârșit
 Din gura mea adevărul cuvânt,
 Că întru a tale judecăți eu
 Am nădăjduit când mi-au fost mai greu⁶¹².
 Și eu leagea ta o voi păzi
 Pururea în noapte și în zi

165 Și în veacii veacilor fără svârșit,
 Ferind svânt cuvântul tău neclătit.
 Și eu întru lărgime am umblat,
 Că poruncile tale am cătat.
 Și înaintea a împărați mari

170 În mărturisirile-ți ceale tari
 Eu am grăit și nu m-am rușinat,
 Nici seamă de groaza lor am băgat⁶¹³.
 Și de poruncile-ți am cugetat,
 Cari am iubit foarte din duh curat,

175 Și cătră poruncile tale – eu,
 Cari am iubit. Mânile meale, zău, /257r
 Am rădicat și întru a tale

⁶¹⁰ B.B.: 36. Pleacă inima mea la mărturiile tale și nu la lăcomie. Întoarce ochii miei ca să nu văz deșetrăciune.

⁶¹¹ B.B.: 39. Ia demprejurul meu ocară mea carea am prepus, căci judecățile tale-s bune. 40. Iată, poftiiu poruncile tale; întru dreptatea ta trăiaște-mă.

⁶¹² B.B.: 43. Și să iai den rostul meu cuvântul adevărului, până la foarte, căci pre judecățile tale nedejduiiu.

⁶¹³ B.B.: 45. Și mergeam întru lărgime, căci poruncile tale am cercat. Și grăiiam întru mărturiile tale înaintea împoraților, și nu mă rușinam.

Îndereptări m-am deprins cu cale.⁶¹⁴
 Ale tale cuvinte, oh, svinte,
 180 Robului tău le adu aminte,
 Întru cari mi-ai dat mie nădeajde,
 Carea eu niciodată n-oi piarde.
 În smereniia mea pre mine
 Aceasta m-au mângâiat cu bine,
 185 Că cuvântul tău cel svânt m-au viat.
 Și din mâna morței m-au rădicat.
 Mândrii călcare de leage foarte
 Au făcut destoinică de moarte,
 Iară de leagea ta nicicum eu
 190 Nu m-am abătut cu râvnă spre rău.
 De judecățile tale, Doamne,
 Din veac, ce-s vreadnice de pocloane,
 Adusu-mi-am cu dor eu aminte
 Și m-am mângâiat ca de o cinste. /257v
 195 De la cei păcătoși grea mâhnire
 M-au cuprins cu scârbe peste fire,
 Cari leagea ta părăsesc și umblă
 Rătăcind în cărarea cea strâmbă.
 Îndereptările tale mie
 200 De cântat îmi era cu trufie
 În locul nemerniciei mele,
 Unde trăiam viață cu jeale⁶¹⁵.
 Noaptea, de svântul numele tău, Doamne,
 Mi-am adus aminte cu pocloane
 205 Și leagea ta am păzit întregă
 Neumblând întru calea cea largă,⁶¹⁶
 Aceasta mie mi s-au întâmplat,
 Că îndereptările-ți am cătat.
 „Partea-mi ești, Doamne, să păzesc” am zis
 210 „Leagea ta cum iaste la proroci scris!”⁶¹⁷
 Cu toată inima mea m-am rugat
 Feaței tale ca unui împărat; /258r
 După cuvântul tău, tu pre mine
 Mă miluiaște cu dar și bine.

⁶¹⁴ B.B.: 48. Și am rădicat mâinile mele cătră poruncile tale, carele am iubit; și zăboviiam întru dreptățile tale.

⁶¹⁵ B.B.: 53. Mâhnire mă cuprinse de la cei păcătoși, carii ce părăsăscu leagea ta. 54. Ciudate era mie dreptățile tale în locul nemerniciei mele.

⁶¹⁶ B.B.: 54. Cîntate era mie dreptățile tale în locul nemerniciei mele. 55. Îm aduș aminte noaptea de numele tău, Doamne, și păziiu leagea ta.

⁶¹⁷ 56. Aceasta mi să făcu mie, căci dreptățile tale am cercetat. 57. Partea mea ești, Doamne, ziș a păzi leagea ta.

- 215 Cugetat-am la ale tale căi
 Și picioarele mele de la răi
 Am întors la a tale mărturii,
 Ca în cartea viilor să mă scrii.
- 220 Gătitu-m-am și nu m-am turburat
 A-ți păzi poruncile prea curat.
 Împrejurul meu s-au înfășurat
 Funiile păcătoșilor încurcat,
 Și svânta ta leagea n-am uitat,
 Nici de la dânsă m-am înstreinat.
- 225 În miezul nopței eu m-am sculat
 Cu umilință dintru al meu pat,
 Ca să-ți fac ție mărturisință
 Cu evlavie și cu credință.
 Spre a tale dereapte judecăți
- 230 Vreadnice de proslăvit prin cetăți. /258v
 Părtași tuturor eu pre pământ,
 Căroră să tem de tine, le sânt
 Și celor cari ale tale porunci
 Păzesc întregi, ori de sânt mari, ori mici.
- 235 De la a ta milă, Doamne, iaste
 Plin pământul, cuprins de veaste,
 Îndereptările-ți tu pre mine.
 Mă învață, bunul meu stăpâne.
 După cuvântul tău, bunătate.
- 240 Ai fapt robului-ți, Doamne, parte.
 Bunătate și învățătură
 Și cunoștință pune-mi în gură,
 Că poruncile tale am crezut
 Și de dinse pururea m-am ținut.
- 245 Mai nainte de ce eu m-am smerit,
 M-am împiedecat și m-am poticnit;
 Pentr-aceasta eu cuvântul tău
 Am păzit, bune Dumnezeu! meu⁶¹⁸. /259r
- 250 Bun ești tu, Doamne, și ale tale
 Îndereptări prea cu bună cale
 Întru a ta, tu bunătate
 Mă învață să fug de păcate.
 Nedereptatea mândrilor prea mult
 Asupra-mi s-au înmulțit pre pământ,
- 265 Iară eu cu inima cu toată
 Poruncile-ți voi cerca în gloată.

⁶¹⁸ B.B.: 65. Bunătate ai făcut cu robul tău, Doamne, după cuvântul tău. 66. Bunătate și învățătură și cunoștință învață-mă, căci poruncile tale am crezut. 67. Măine de a mă smeri, eu am păcătuit; pentru aceea cuvântarea ta am păzit.

Inima lor ca laptele de chiag
 S-au închiegat și s-au strâns boți din larg,
 Iară eu, la leagea ta, o, Doamne,
 270 Am cugetat cu rugi și pocloane.⁶¹⁹
 Bine-m iaste mie că m-ai smerit,
 Să mă învăț cu temei neclătit
 Îndereptările tale, svinte
 Și dulce al meu părinte,
 275 Leagea gurei tale decât mii
 De aur, argint sau mosc litii /259v
 Mai bună și mai scumpă îm iaste
 Cu neprețuită supt ceri veaste.

STAREA 1

în sillave 8

Mânile tale pre mine,
 280 Dulcele meu stăpâne,
 Din neființă pre pământ
 M-au fapt ș-au zidit cu cuvânt;
 Înțelepțește-mă și eu,
 Milostiv Dumnezeual meu,
 285 Poruncile tale svinte
 Le voi învăța cu cinste.
 Acei, cari să tem de tine,
 Ei mă vor vedea cu bine
 Și s-or veseli, căce eu,
 290 Nădejdea, Dumnezeual meu
 În cuvintele tale
 Mi-am pus într-a mea cale. /260r
 Cunoscute-am că-s dereapte,
 Doamne, ori pre care treapte
 295 A tale judecăți svinte
 Fără preț într-a lor cinste
 Și în adevăr, pre mine
 Că m-ai smerit de la bine⁶²⁰.
 Mila-ț, dară, să să facă
 300 Mie, robului tău, clacă,
 Ca să-m dea mie de miare
 După vorba-mi mângâiare

⁶¹⁹ B.B.: 69. Înmulți-se preste mine strămbătatea mândrilor; și eu cu toată inima voi cerceta poruncile tale. 70. Închegatu-s-au ca laptele inima lor, iară eu leagea ta am cercetat.

⁶²⁰ B.B.: 75. Cunoscute-am, Doamne, că direptate e judecățile tale și cu adevăr m-ai smerit pre mine.

- Și îndurările-ți mie
 Cu dulce milă să-m vie,
 305 Și voi fi, căce mie
 Leagea ta mi-i cu tărie
 Cugetare întru toate
 Grijile-m în zi și noapte.⁶²¹
 310 Mândrii să să rușineaze,
 Ochii le-mpainjineaze, /260v
 Că asupra-m fărăleage
 Grea de a să înțeleage
 Au făcut cu strâmbătate
 Și cu grea nedereptate;
 315 Iară eu întru a tale
 Porunci, când umblu în cale,
 M-oi învăța și voi pune
 Nevoință a le spune.
 Să mă întoarcă pre mine,
 320 Bunul meu și svânt stăpâne.
 Cei ce au de tine teamă
 Și-ț bagă cuvântu-n seamă
 Și mântuirile tale
 Le cunosc și le fac hvale.
 325 Inima-m fără prihană
 Fie și fără de rană
 În a tale îndereptări
 Cari sânt ale mele cărări, /261r
 Eu, ca să nu mă rușinez⁶²²
 330 Nici jos din cinstea-mi să nu șez⁶²³.
 Spre mântuirea ta, al meu
 Suflet să stinge de tot, zău,
 Întru a tale cuvinte
 Am nădăjduit fierbinte⁶²⁴;
 335 Ochii miei în cuvântul tău
 S-au sfârșit cu plâns zicând greu:
 „Când m-ei mângâia?” Că m-am fapt
 Ca un foale în brumă spart;
 Îndereptările-ți, svinte,
 340 N-am uitat dintr-a mea minte.⁶²⁵

⁶²¹ B.B.: 76, Facă-se, dară, mila ta ca să mă mângâie pre mine, după cuvântarea ta – robului tău. 77. Vie mie îndurările tale și voi trăi, căci leagea ta cugetul meu iaste.

⁶²² Scris: рѣшинезѣ.

⁶²³ Scris: шеазѣ.

⁶²⁴ B.B.: 80. Facă-se inima mea nevinovată întru direptățile tale, pentru ca să nu mă rușinez.

81. Sfârșate-să la mânia ta sufletul meu, la cuvintele tale nedejduii.

⁶²⁵ B.B.: 82. Sfârșiră-se ochii miei la cuvântătorul tău, zicând: „Când mă vei mângâia?”

83. Căci m-am făcut ca un foale la brumă, direptățile tale m-au uitat.

- Zilele a robului tău
 Câte sânt, al meu Dumnezeu,
 Când vei face judecată
 La cari mă gonesc cu ceartă?
- 345 Călcătorii legei mie
 Spusu-mi-au bârfeli o mie, /^{261r}
 Ci ca leagea-ți, Doamne, nu sânt,
 Să aibă bun așezământ.
 Toate poruncile tale
- 350 Adevăr sânt, nu sânt bale,
 Pre mine cu răutate
 M-au gonit și strâmbătate;
 Ajiutori îmi tinde, dară
 Să nu rămâi în ocară⁶²⁶!
- 355 Pre pământ, pre mine puțin
 De nu m-au svârșit ei prin chin
 Iară eu a tale porunci
 N-am părăsit nici în stânci.
 După mila ta pre mine
- 360 Viază-mă, o, stăpâne,
 Și a gurei-ți mărturii
 Le voi păzi și cu făclii!
 În veac, Doamne, al tău cuvânt
 Rămâne-n ceri pre temei svânt /^{262r}
- 365 Și adevărul tău din neam
 În neam de la moșul Adam;
 Pământul ai întemeiat
 Și rămâne-n veac nesurpat.⁶²⁷
 Cu a ta zioa supțire
- 370 Rămâne orânduire,
 Căce toate îți sânt ție
 Slujitoare din pruncie.
 Că de n-ar fi fost gândirea
 Mea, leagea ta și mărirea,
- 375 În smerenie mea eu
 Aș fi perit atuncea, zău,
 Îndereptările tale
 În veac n-oi uita în cale,
 Că-ntr-însele m-ai viat
- 380 Și din moarte m-ai rădicat⁶²⁸.

⁶²⁶ Scris: каръ.

⁶²⁷ B.B.: 88. După mila ta trăiește-mă și voi păzi mărturiile gurii tale. 89. În veac, Doamne, cuvântul tău rămâne în ceriu, 90. În rudă și în rudă – adevărul tău; întemeiat-ai pământul și rămâne.

⁶²⁸ B.B.: 91. Cu rânduiala ta rămâne zioa, căci toate-s roabe ție. 92. De nu, căci leagea ta cugetul meu iaste, atunci aș peri întru smereniia mea. 93. În veac nu voi uita îndireptările tale, căci întru eale m-ai trăit.

Al tău eu sânt, Doamne,
 (Te strig cu pocloane),
 Tu mă mântuiaște
 Și mă ocroteaște,
 385 Căce eu a tale
 Întru a mea cale
 Îndereptări bine
 Le-am cătat, stăpâne!
 Pe mine cu seate
 390 De păcătoși ceate
 M-au așteptat, vază
 De tot să mă piarză,
 A tale mărturii,
 Ce-s ca nește făclii
 395 Dereapte, deplin eu
 Le-am cunoscut la greu!
 A tot svârșitului eu
 Am văzut svârșit, zău;
 Porunca-ți e foarte
 400 Desfătă-n gloate⁶²⁹!
 Cât de mult eu, Doamne,
 Cu fierbinț pocloane
 Leagea-ț până-n moarte
 O am iubit-o foarte;
 405 Gândirea mea toată
 Zioa umblă-n roată!
 Decât vrăjmașii miei,
 Mai cu mare temei
 Tu, Doamne, pre mine
 410 În înțelepciune,
 Printr-a ta poruncă
 Ai pus ca pre stâncă,
 Că în veac îm iaste
 Ea mie de veaste!
 415 Eu mai mult decât toți,
 Cari mă învață soți,
 Deplin am înțeles

/263r

⁶²⁹ B.B.: 95. Pre mine îngăduiră păcătoșii ca să mă piarză. Mărturiile tale precepuiu. 96. A toată săvârșirea văzuiu marginea, largă e porunca ta foarte!

A orice lucru viers,
 Căce ale tale
 420 Întru a mea cale
 Mărturii, gândirea
 În sânt cu slăvirea!⁶³⁰
 Decât bătrâni mai mult
 Tot fealiul de cuvânt
 425 Am preceput curând
 Cu neîndoit gând,
 Că a tale porunci
 Am cătat și prin stânci!
 Picioarele mele
 430 Din căile reale
 Toate mi le-am oprit,
 Ca eu desăvârșit
 A tale cuvinte
 Să păzesc cu cinste!
 435 De la ale tale
 Jiudecăți cu cale
 Nu m-am abătut eu
 La altele cu rău,
 Că tu mie mi-ai pus,
 440 Doamne, leage de sus!
 Oh, gâtlejului meu,
 Putearnice Dumnezău,
 A tale cuvinte
 Cătu-s de dulci, svinte,
 445 Decât miarea mai mult
 Gurei mele în scurt!⁶³¹
 Dintr-a tale porunci,
 Eu, ca cei trei svinți prunci,
 Voia-ț ț-am cunoscut;
 450 De-aceaea am urât
 Toata nedereaptă
 Cale și spurcată!
 Picioarele mele
 Ori în ce tocmeale.
 455 Leagea-ți e făclie,
 Și-n călătorie

/263v

⁶³⁰ B.B.: 97. Cât iubiiu leagea ta, Doamne, toată zioa cugetul meu iaste. 98. Mai mult decât toți ceia ce mă învață pre mine pricepuiu, căci mărturiile tale cugetul meu iaste.

⁶³¹ B.B.: 100. Mai mult decât cei bătrâni pricep, căci poruncile tale cercetaiu. 101. Den toată calea rea am oprit picioarele mele, pentru ca să păzesc cuvintele tale. 102. De la juidecățile tale nu m-am abătu, căci tu ai pus leage mie.! Cătu-s de dulci gâtlejului meu cuvintele tale, mai mult decât miarea rostului meu!

Cărilor mele
 E rază de steale!
 Jiuratu-m-am și am pus
 460 Gândul meu pre cer sus:
 Ai tale dreptăți
 Să păzesc judecări⁶³²!
 Eu, până în svârșit,
 Doamne, cel mult greșit,
 465 M-am prea smerit ție
 Fără fățarie;
 După al tău cuvânt
 Fă-mă viu pre pământ!
 Ale gurei mele
 470 De voie tocmeale
 Bine le voiaste;
 Doamne, părințeaste
 Și tu mă învață
 Cu curată față
 475 A tale judecări
 Pline de dreptăți!
 În mâinile tale
 Pururea cu hvale
 Sufletul meu iaste
 480 Cu cinstită veaste
 Și a ta lege eu
 N-am uitat, Domnul meu!
 Păcătoșii cursă
 Mie mi-au pus, însă
 485 Eu de la a tale
 Mari porunci în cale
 N-am rătăcit, iată,
 Zeu, niceodată!
 În veac eu a tale
 490 Mărturii cu cale
 Am moștenit bine,
 Căce pentru tine
 Inimiei mele
 Sânt bucurii eale!
 495 Inima mi-am plecat
 Vrând să fug de păcat,
 În veac în dreptări
 A tale în cărări
 Să facă cu știre

/264r

⁶³² B.B.: 104. Luminătoriu picioarelor mele e legea ta și luminează cărările mele. 105. Juraiu și puș ca să păzesc judecățile dreptății tale.

500 Pentru răsplătire!⁶³³
A leagei călcători
Am urât cu răcori
Și leagea-ți am iubit
În veac nedezipit!
505 Al meu sprijinitori
Tu ești și ajiutori,
Întru cuvântu tău
Am nădăjduit, zău!
Voi, cei ce vicleniți,
510 De la mine fugiți
Și a Domnului meu
Porunci voi cerca eu!
După cuvântul tău,
Bun Dumnezeu! meu,
515 Apără-mă și viu
Mă fă, cântări să-ți scriu
Și tu de la a mea
Așteptare nu vrea
Ca să mă rușinezi
520 Și să mă întristezi!⁶³⁴
Ajiută-mi și eu
Mă voi mântui, zeu,
Și întru a tale,
Pururea cu cale,
525 Îndereptări gândul
Îm va fi și rândul.
Defăimat-ai pre toți,
Ca și pre nește hoți,
Cari să depărtează
530 De la svânta rază
Ai tale dereptări
Într-a sale cărări,
Că gândul lor iaste,
Or în ce poveaste,
535 Cu nedereptate
Și cu strâmbătate.
Pre toți păcătoșii
Lumiei, ticăloșii,
Am socotit că sânt

/264v

⁶³³ B.B.: 110. Moșteniiu mărturiile tale în veac, căci bucurie inimii mele sânt. 111. Plecaiu inema mea, ca să fac dreptățile tale în veac pentru răsplătire.

⁶³⁴ B.B.: 114. Sprejeneaște-mă după cuvântarea ta și mă trăiaște și nu mă rușina de la așteptarea mea!

540 De leage pre pământ
 Călcători și umblă
 În calea cea strâmbă;
 De-aceasta am iubit
 Cu dor nedespărțit
 545 A tale mărturii,
 Ce-s ca nește făclii⁶³⁵.
 Cărnurile mele,
 Fără nici o jeale,
 Cu frica-ți pătrunde,
 550 La rău să nu zburde;
 Că de ale tale
 Jiudecăți cu cale
 Eu am avut teamă
 Băgându-le-n seamă.⁶³⁶
 555 Supt ceri jiudecată
 Am făcut dereaptă,
 Fără dreptate
 N-au fost a mea parte;
 Nu mă da pre mine,
 560 Bunul meu stăpâne, /265r
 Celor ce pre spate
 Îm pun strâmbătate.
 Întru bunătate
 Robului tău parte
 565 Dă și-l priimește
 Milos, părințește,
 Ca nu mândrii mie
 Clevete o mie
 Și năpăști să-m facă,
 570 Cum sânt deprinși, clacă⁶³⁷.
 Întru mântuire
 A ta cu mărire
 Și întru cuvântul
 Dereaptei-ți, svântul,
 575 Ochii miei de mult plâns
 Desăvârșit s-au stâns.
 Fă tu robului tău

⁶³⁵ *B.B.*: 115. Sporeaște-mă după cuvântarea ta și mă trăiaște și nu mă rușina de la așteptarea mea! 116. Ajută-mă și mă voi mântui și voi cugeta întru dreptățile tale pururea.

⁶³⁶ *B.B.*: 119. Țintuiaște de frica ta cărnurile mele, pentru că de judecățile tale mă spământaiu.

⁶³⁷ *B.B.*: 120. Făcut-am judecată și dreptate; să nu mă dai pre mine la cei ce mă năpăstuiesc. 121 Primeaște pre robul tău spre bine; să nu mă năpăstuiască mândrii.

După mila-ți, al meu
 Bun Domn, și pre mine
 580 Mă învață bine
 A tale-ndereptări
 Într-a meale cărări.
 Prost al tău rob eu sânt
 Și tu, ca cel prea svânt,
 585 Mă înțelepțește
 Și mă iscuseaște
 Și voi cunoaște eu
 Mântuirile-ț, zeu,
 Vreame e a face
 590 Domnului ce-i place;
 Leagea ta au stricat
 Din temei s-au surpat.⁶³⁸
 Pentr-aceasta mai mult
 Porunca-ți pre pământ
 595 Decât aurul eu
 Și topaziia, zeu, /^{265v}
 Din suflet le-am ochit
 Și cu drag le-am iubit,
 De-aceasta spre gloate
 Poruncile-ți foarte
 600 Eu m-am îndereptat,
 Ca să scap de păcat;
 Calea nedereaptă
 O am urât eu toată.
 605 A tale mărturii
 Ciudate-s cu tării,
 De-aceasta le-au cercat
 Sufletul meu curat.
 A vorbelor tale
 610 Arătare, cale
 Face și lumină
 Înțeleaptă, plină
 Pruncilor tinerei,
 Să fugă de răi ei.⁶³⁹
 615 Gura mea am deșchis
 Și am tras duh de zis
 Că de-a tale porunci
 Am dorit de pă brânci.

⁶³⁸ B.B.: 125. Vreamea e a face Domnului; răsipără leagea ta.

⁶³⁹ B.B.: 129. Arătarea cuvintelor tale lumina-va și va înțelepți pruncii.

- Cată spre mine, și mă miluiaște
 620 După județul, celor cucereaște
 Ce iubesc și slăvesc svânt numele tău,
 Al meu bun Domn, împărat și Dumnezeu!
 După cuvântul tău în îndereaptă
 Pașii să nu să lovească de treaptă /266r
 625 Și toată fărăleagea pre mine
 Să nu stăpânească cu urâciune⁶⁴⁰.
 De a oamenilor rea clevetire
 Mă izbăveaște ca dintru peire
 Și eu voi păzi poruncile tale
 630 Oriunde voi fi, în drum și în cale.
 Peste robul tău arată a ta față
 Și în dreptățile-ți mă învață.
 Ochii miei de izvoară ape adânci
 Au izvorât, ca cari să rup de supt stânci,
 635 Pentru că leagea ta eu nu o-am păzit,
 Nici de poruncile tale am grijit⁶⁴¹.
 Derept ești, Doamne, și dereapte sânt
 Judecățile tale jos pre pământ.
 Poruncit-ai mărturiile tale
 640 A fi dereapte ori în ce cale
 Și adevăr temeinic întru toate
 De nimic nemișcat, vârtucios foarte⁶⁴². /266v
 Pre mine m-au topit a ta râvnire,
 Căce vrăjmașii miei cu uimire
 645 Au uitat a tale svinte cuvinte
 Să păzească cum să cade, cu cinste.
 Că foc ars și lămurit iaste foarte
 Cuvântul tău la fieștece gloate
 Și robul al tău l-au iubit pre dânsul
 650 Din tot sufletul, cu tot dinadinsul.
 Mai tânăr sânt eu, brudiv și defăimat,
 Îndereptările tale n-am uitat.
 Dereptatea ta iaste dereptate
 În veac neatinsă de vro răutate,
 655 Precum și leagea ta e adevăr chiar

⁶⁴⁰ B.B.: 131. Priveaște spre mine și mă miluiaște după judecata celor ce iubesc numele tău.
 132. Pașii miei îndireptează după cuvântătorul tău și să nu mă stăpânească toată fărădeleagea.

⁶⁴¹ B.B.: 135. În cursurile de apă se afundară ochii miei, de vreme ce n-am păzit leagea ta.

⁶⁴² B.B.: 137. Porunciși și direptate – mărturiile tale și adevăr foarte.

- Neamestecat cu pleavă sau cu var.
 Năcazuri și greale nevoi m-au aflat
 Și scârbe de moarte m-au împresurat,
 A tale porunci gândirea mea sânt,
 660 Cari cu osârdie păzesc pre pământ. /267r
 Mărturiile tale dereptate
 În veac, neatinse de răutate;
 Înțelepțește-mă și voi fi eu viu
 Laudele să ți le cânt și să ți le scriu!
 665 Cu toată inima mea eu am strigat
 Zicând: „Auzi-mă, Doamne, din înalt!
 Îndereptările tale voi căta
 Și cu deagetul la alț voi arăta!”
 Striagatu-ț-am ție: „Să mă mântuiești
 670 Și voi păzi mărturisirile-ț cerești!
 Fără de bună vreamă am apucat
 Înainte și cătră cari am strigat
 Și eu întru ale tale cuvinte
 Am nădăjduit cu limpede minte⁶⁴³.
 675 Ochii miei cu plâns cătră demineată
 Au apucat înainte de față
 Ca să cuget la cuvintele⁶⁴⁴ tale
 Oriunde voi fi întru a mea cale. /267v
 Glasul meu, după a ta milă mare,
 680 Auzi-mi-l, Doamne, fără de muștrare,
 După judecata ta mă viază
 Și-m ferește sănătatea în pază⁶⁴⁵.
 Cei ce cu fărădelege pre mine
 Mă gonea să-mi facă pierzăciune
 685 S-au apropiat, și de la leagea ta
 S-au depărtat lângă care nu vor sta.
 Aproape ești, Doamne, și ale tale
 Căi toate sânt adevăr cu pohvale.
 Dintru mărturiile-ți, din-ceput
 690 După socoteală am cunoscut
 Că în veac le-ai întemeiat pre eale
 Cu alese și prea svinte tocmeale.
 Tu vezi smereniia mea și mă scoate,
 Că leagea ta n-am uitat întru gloate,
 695 Jiudecă însuți a mea jiudecată
 Și mă izbăvește de năpăști cu ceartă, /268r
 Pentru că cuvântul tău mă viază

⁶⁴³ B.B.: 146. Apucaiu fără vreamă și strigaiu, la cuvintele tale nedejdului.

⁶⁴⁴ Scris: *кѣвинте*.

⁶⁴⁵ B.B.: 148. Glasul meu ascultă, Doamne, după mila ta, după judecata ta trăiaște-mă.

- Și întru întunearec îm dă rază.
 De la cei păcătoși iaste departe
 700 Mântuirea, de care ei n-au parte,
 Că în dreptățile-ți n-au cătat
 Să fie scăpat de greșeli și păcat⁶⁴⁶.
 Îndurările tale multe, Doamne,
 Cari mântuiesc pre dosădiți din coarne,
 705 După jiudecata ta mă viază
 Și îm tinde în întunearec rază.
 Mulț sânt cei ce pre mine rău mă gonesc
 Și cu greale năcazuri mă năcăjesc,
 De la mărturiile tale, însă,
 710 Nu m-am abătut ca să caz din cursă.
 Văzut-am pre cei neînțelegători
 Și mă topiiam ca ceara în cuptori
 Că n-am păzit eu cuvintele tale
 Să fie umblat pre dreptă cale⁶⁴⁷ /268v
 715 Vezi că poruncile tale, eu, Doamne,
 Am iubit cu prea smerite pocloane
 Și tu întru mila ta mă viază
 Că-ți sânt slugă năroadele să crează.
 Începătura cuvintelor tale
 720 E adevărul cu vreadnică cale,
 Cum și în veac ei a tale dreptăți
 Jiudecățile-ți toate sânt prin cetăți.
 Prințipii lumiei m-au gonit în zădar
 Și de cuvintele tale cu amar
 725 Inima mea în trup s-au înfricoșat,
 Fiind de păcatele meale mișcat⁶⁴⁸.
 Bucura-mă-voi de-a tale cuvinte
 Ca cel ce află dobânzi mari și cinste,
 Nedereptatea din suflet am urât
 730 Și ca un om neputincios m-am scârbit.
 Iară leagea ta cu deadins am iubit
 Și la poruncile tale am grăbit. /269r
 De șapte ori în zi eu te-am lăudat,
 Ca pre cel ce ești a toate împărat,
 735 Pentru a dreptăței-ți jiudecăți
 Ce sânt scumpe, de mirat și fără preț.
 Celor ce iubesc leagea ta e multă
 Pace cu veselii mari ca de nuntă

⁶⁴⁶ B.B.: 153. Judecă judecata mea și mă mântuiaște; pentru cuvântul tău trăiaște-mă!
 154. Departe e de la păcătoși mântuirea, căci dreptățile tale n-au cruțat.

⁶⁴⁷ B.B.: 157. Văziuu nepricepuți și mă topiiam, căce cuvintele tale m-au păzit.

⁶⁴⁸ B.B.: 160. Boiarii goniră-mă în zădar și de cuvintele tale să înfricoșă inima mea.

- 740 Și în raiul lor nu iaste zmințeală
 Nici sânt dureri cumplite de boală.⁶⁴⁹
 Mântuirea ta am așteptat, Doamne,
 Rugându-te cu plâns și cu pocloane
 Și ale tale porunci eu am iubit
 Și sufletul meu cu dor neconținut.
- 745 Mărturiile tale ceale svinte
 Le-am păzit și le-am iubit cu prea cinste,
 Păzit-am poruncile tale, svinte
 Și mărturiile-ți am ținut minte,
 Că toate căile mele, stăpâne,
 750 Înainte-ți sânt cu tocmeale bune⁶⁵⁰. /269v
 Înaintea ta, Doamne, a mea rugă
 Apropie-să de la a ta slugă,
 După cuvântul tău, dumnezeiaște,
 Ca un bun stăpân, mă înțelepțește,
- 755 Înaintea ta a mea rugăciune
 Să între cu adâncă plecăciune;
 După cuvântul tău mă izbăvește
 De la vrăjmașii miei cei răi din cleaște.
 Laudă buzele mele înaltă
 760 Vor izbucni când dintr-a ta polată
 A tale îndereptări tu pre mine
 Mă vei învăța, bunul meu stăpâne⁶⁵¹.
 Limba-mi va spune a tale cuvinte
 Dumnezeiești⁶⁵², părintești și prea svinte,
- 765 Căce toate poruncile tale sânt
 Dereptate și adevăr pre pământ.
 Fie mâna ta să mă mântuiască
 Și de vrăjmașii miei să mă scutească, /270r
 Căce poruncile tale am ales
 770 Și dupre dânse am umblat și am mers.
 Doamne, de a ta svântă mântuire
 Mult am dorit și am râvnit din fire
 Și leagea ta e a mea cugetare
 În toată vremea, fără de schimbare.
- 775 Viu va fi sufletul meu și el ție
 Ț-oa face laudă de curăție
 Și judecățile tale mi-or face
 Ajiutori spre iezbândă și pace⁶⁵³.

⁶⁴⁹ B.B.: 164. Pace multă la cei ce iubesc leagea ta, și nu iaste lor pîiadecă.

⁶⁵⁰ B.B.: 166. Păzi sufletul meu mărturiile tale și le iubi foarte. 167. Păzit-am poruncile tale și mărturiile tale, căci toate căile mele înaintea ta sânt, Doamne.

⁶⁵¹ B.B.: 170. Izbucnească buzele mele laudă când mă vei învăța dreptățile tale.

⁶⁵² Adăugat ulterior.

⁶⁵³ B.B.: 174. Trăi-va sufletul meu și te va lăuda și judecățile tale ajută-m-vor mie.

Ca o oaie pierdută am rătăcit
 Cată pre robul tău cel slab și greșit,
 Căci poruncile tale n-am uitat,
 Nici de la dins eu m-am înstreinat.

КАѠНМА НН⁶⁵⁴

PSALMUL 119

în sillave 5

Când m-am scârbit eu
 Și mi-au fost vrun greu
 Degrab am strigat
 Pre Domnul nalt
 5 Și m-au auzit
 Fără horopsit.
 Bune Dumnezeu,
 Tu, sufletul meu
 De strâmbe buze,
 10 Reale, ursuze
 Îl izbăveaște
 Și-l mântuiaște
 Și de vicleană
 Limbă avană
 15 Îl slobozește
 Ca dintr-un cleaște!
 Ce avuție
 Ți s-oa da ție
 Și ce adaos
 20 De bun răpaos
 Ți să va face
 A⁶⁵⁵ avea pace
 Oh, de la limbă
 Vicleană, strâmbă?⁶⁵⁶
 25 Celui putearnic,
 Tare și vreadnic
 Cu mine amar
 Să lupta în dar.
 Săgețile sânt

⁶⁵⁴ În slavonă: Catisma 18.

⁶⁵⁵ Adăugat ulterior.

⁶⁵⁶ B.B.: 2. Ce să va ție și să va adaoge ție cătră limba vicleană?

30 Simciu pre pământ
 Cu de pustie, /277r
 Ca o hârtie,
 Cărbuni frecate
 Și prea spălate.⁶⁵⁷
 35 Oh, vai de mine
 Cum fără bine,
 Nemernicia-m
 Și sărăciia-m
 S-au îndelungat
 40 Și s-au depărtat,
 M-am sălășluit
 Ca un ticăit,
 Cu a lui Chidar
 Ce sânt fără har
 45 Sălașe. Și mult
 Au nemernicit,⁶⁵⁸
 Ah, sufletul meu
 Biruit de greu
 Cu cel ce pace
 50 Nu vrea a face,
 Eu împăcători
 Eram grăitori,
 Și când grăiam lor
 Grai cu dulce dor,
 55 Cu mine amar
 Să lupta în dar.

PSALMUL 120

în sillave 6

Ochii miei eu la munț,
 Ce-s de omăt cărunț,
 Să văz, am rădicat
 De la cel împărat
 5 Mi-oa veni ajiutori,
 Când mă arz ca-n cuptori?⁶⁵⁹
 Al meu e ajiutori
 Cu bun noroc și spori — /271v
 De la Domnul, ce-au fapt

⁶⁵⁷ B.B.: 4. Săgețile celui tare – ascuțite, cu cărbunii cei pustinici.

⁶⁵⁸ B.B.: 5. Vai, că nemernicia mea s-au delungat, sălășluiu-mă cu sălașurile lui Chidar!

⁶⁵⁹ B.B.: 1. Ridicați ochii miei de la munți; de unde va veni ajutorul meu?

10 Însuș, ca un înalt,
 Singur cu cuvântu
 Ceriul și pământu.
 Piciorul să nu-ț dai
 În clătire spre vai,
 15 Nici să dormiteaze,
 Nici, ci supt răteaze
 Șază cel pre tine,
 Ce păzește bine.⁶⁶⁰
 N-oa durmita, iată,
 20 Supt ceri niciodată
 Sau cel ce păzește
 Pre Israil trupește
 N-a adormi, iată,
 Somn greu vreodată.
 25 Domnul ție pază
 Îți va fi în vază;
 Domnul ție-ț iaste
 Coperiș de veaste
 Spre mâna-ți dereaptă,
 30 Neatinsă de ceartă⁶⁶¹.
 Soarele pre tine
 (N-aib întristăciune!)
 În zi nicodată
 Nu te-a arde, iată,
 35 Nici luna noaptea
 Va putea cu soartea
 Vrun zulum a-ți face
 Și a-ți da nepace.⁶⁶²
 Păzi-te-a pre tine
 40 Domnul cu prea bine
 De tot răul foarte
 Să nu cazi în moarte;
 Sufletul tău Domnul
 Ț-a păzi de omul.
 45 El a ta înțrare
 Va păzi cu mare
 Grijă și cu știre
 El a ta ieșire,
 În veaci de vecie

/^{272r}

⁶⁶⁰ B.B.: 3. Să nu dai la clătire piciorul tău, nici să dormiteaze cela ce te păzește pre tine.

⁶⁶¹ B.B.: 3. Să nu dai la clătire piciorul tău, nici să derepteaze acela ce te păzește pre tine. 4. Ită, nu va dormita, nici va adormi acela ce păzește pre Israil. Domnul păzi-te-va. 5. Domnul să te păzească pre tine pre mâna, direapta ta.

⁶⁶² B.B.: 6. Ziua soarele nu te va arde, nici luna noaptea.

50 Prea cu fericie,
Ț-a feri neschimbat
Ori supt ce împărat⁶⁶³.

PSALMUL 121

în sillave 7

De cei ce mi-au zis mie
Zisă de bucurie:
„În casa Domnului noi
Vom intra toți cu voi!”
5 Eu m-am veselit foarte
Și mi-am uitat de moarte.
Ale noastre picioare
Nu era să coboare,
Ci stând întru a tale
10 Curți de slăvi și pohvale,
Svinte Ierusalime,
Târg domnesc de-nălțime! /272v
Ierusalimul, care,
Ca o cetate tare
15 Să zidească și-i iaste
Părtășirea cu veaste,
Dempreună a toate
Ce-s credincioase gloate.⁶⁶⁴
Că acolo s-au suit
20 Semințiile dorit,
Semințiile domneșt,
Mărturiia de cereșt,
A lui Israil svântu,
Ce-i temeinic cuvântu,
25 Să se mărturisească
În casa stăpânească.
Domnescului nume,
Ce-i minunat în lume.⁶⁶⁵
Că acolo la județ
30 Domnescul au stătut jeț /273r
Într-a lui David casă
Crăiască și aleasă;

⁶⁶³ B.B.: 7. Domnul te va păzi pre tine de cătră tot răul păzi-va sufletul tău Domnul. 8. Domnul va păzi în partea ta și ieșirea ta de acum și până în veac.

⁶⁶⁴ B.B.: 2. Stând era picioarele noastre în curțile tale, Ierusalime, Ierusalime, care te zidești ca o cetate, căruia partea lui – dempreună.

⁶⁶⁵ B.B.: 3. Pentru că acolo s-au suit neamurile, fealiurile Domnului, mărturiia lui Israil.

Scaunele au stătut
 Și de județ s-au gătit⁶⁶⁶.

35 Ceale de pace dară,
 Ce pot fără ocară
 A fi Cetăței svinte* *Adecă Ierusalimul
 Le întrebați cu cinste.

Și de îndestulare
 40 Faceți bună cercare
 Celor ce pre tine
 Te iubesc di-ntregi spline.
 În putearea ta pace
 Fie, cum mie-m place,
 45 Și-n zidurile al tău
 Turn de meșterșug greu
 Îndestulare fie
 Întru veaci de vecie.⁶⁶⁷ /^{273v}

Pentru ai miei iubiț fraț
 50 Și pentru vecini alaț,
 Adecă eu de tine
 Am grăit pace bine.
 Pentru prea svânta casă
 Domnului nostru aleasă
 55 Ceale bune eu ție
 Le-am cătat cu trufie⁶⁶⁸.

PSALMUL 122

în sillave 4

Cătră tine
 Eu, stăpâne,
 La cel înalt
 Am rădicat
 5 Ochii cu plâns
 Șezând ascuns
 La cel care
 Ești prea tare
 Și în ceri ești
 10 De lăcuiești.

⁶⁶⁶ B.B.: 4. Ca să să mărturisască numelui Domnului, 5. Căci acolo au șăzut scaonele la judecată, scaune la casa lui David.

⁶⁶⁷ B.B.: 6. Întrebați, dară, ceale de pace Ierusalimului și ieftinătatea celor ce te iubesc pre tine!
 7. Facă-se, dară, pace întru putearea ta și ieftinătate întră băștile turnului tău.

⁶⁶⁸ B.B.: 8. Pentru frații miei și pentru vecinii mie grăiam dară pace pentru tine. 8. Pentru casa Domnului Dumnezăului nostru am cercetat ceale bune ție.

Iată cum sânt,
Ah, pre pământ
Ochii smeriți
Și ofiliți
15 Slugilor când
Spre ei de-a rând
Stăpânii lor
Cată cu dor.
20 Și precum sânt,
Zeu, pre pământ
Ochii smeriți
Și obidiți
Slujnicei când,
Stăpâna stând,
25 Spre ea cată
Turburată,⁶⁶⁹
Așa noao,
Plin de roao,
Ochii ne sânt
30 Cătră cel svânt,
Al nostru Domn
Sus din Sion,
Până ce el,
Cs un svânt miel
35 Ne-a milui
Ș-a mântui,
Ruga, Doamne,
Cu pocloane
Îți facem noi
40 Pentru nevoi;
Fie-ți milă
Fără sâlă
De ai tăi robi
Puțin nu orbi.
45 Că foarte mult
Noi pre pământ
De hulă grea
Ne-am umilit prea
Ni s-au umplut
50 Sufletul mult
Și prea foarte,
Până la moarte!
Și de hula
Ce-i ca sula

f^{274r}

⁶⁶⁹ B.B.: 2. Iată, cu ochii robilor în nămile stăpânilor lor, 3. Cu ochii slujniciei la nile stăpânei ei.

55 Celor trufași,
Mândri și grași,
Iarna, vara,
De ocara
Celor ce sânt
60 Sătui prea mult
Și n-au lipsă
În vro zisă.⁶⁷⁰

/274v

PSALMUL 123

în sillave 8

De n-ar fi că Domnul era
Între noi de ne apăra
– Adecă Israil zică
Neavând nici o frică! –
5 De n-ar fi că Domnul era
Între noi de ne apăra
Când oamenii s-au rădicat
Asupra noastră ș-au căscat,
De vii pre noi deodată,
10 Zău, ne-ar fi înghițit, iată,
Când mâniia lor s-au iuțit
Preste noi și s-au înmulțit.
Pre noi, zeu, ne-ar fi înecat
Iată, ape adevărat,
15 Sufletul nostru au trecut
Pârâu adânc de nestătut.
Apa cea fără de stare,
Cu valuri și scâl de mare,
Sufletul nostru o au trecut
20 De furtuni și stânci nebătut!⁶⁷¹
Domnul bine e cuvântat,
Cel carele pre noi ne-au dat
Dinților lor spre vânătoare
Și pre uscat și pre mare⁶⁷².
25 De la vânători din cursă,
Oh, sufletul nostru, însă,

/275r

⁶⁷⁰ B.B.: 4. Miluiaște-ne pre noi, Doamne, miluiaște-ne, căci întru mult ne-am împlut de hulă!

5. Întru mult să împlu sufletul nostru [de] ocara celor ce sânt în bogăție și hula celor mândri.

⁶⁷¹ B.B.: 2. De nu ar fi că Domnul era întru noi, când s-au rădicat oameni preste noi, oare vii ne-ar fi înghițit pre noi, când s-au ufgisit niia lui preste noi. 3. Oare apa ne-ar fi cufundat pre noi, 4. Pârâu au trecut sufletul nostru, oare trecut-au sufletul nostru apa cea neașăzată!.

⁶⁷² B.B.: 5. Blagoslovit – Domnul, carele n-au dat pre noi spre vânat dinților lor!

Ca o pasăre ce-i prinsă,
El s-au izbăvit dintr-însă;
Cursa s-au sfărâmat și noi
30 Ne-au izbăvit din mari nevoi. /275v
Ajiutoriul nostru iaste
În numele cel de veaste
Al Domnului, ce au făcut
Ceriul, pământul cum au vrut.

PSALMUL 124

în sillave 9

Cei ce nădăjduiesc în Domnul,
Ei sânt ca muntele Sionul;
Acel, căruia traiul îi iaste
În Ierusalim fără veaste,
5 El în veac nu se va clătina
Nici de vrun greu să va zmăcina.
Munț prea tari împrejurul lui sânt
Și Domnul ceriurilor, cel svânt,
Împrejiurul nărodului său
10 Gonește de la el orice greu,
De acum și până în svârșit
În veacii veacilor negreșit. /276r
Căce el păcătoșilor băți
N-a lăsa Domnul a fi sumăți
15 Preste a derepților soarte,
Să le pricinească lor moarte,
Ca în fărălegi a sale mâni
Acei derepți ca naște păgâni
Să nu-și întinză, nici prea lat
20 Să să desfăteaze în păcat.⁶⁷³
Celor buni și la inimă chiari,
Doamne, fă bine și îi fă mari;
Iară pre cei ce să abat
La îndărâtnicii necurat,
25 Cu cei ce fărălegi lucrează
Domnul îi va duce în vază,
Preste Israil pace fie
Întru veacii de vecinicie⁶⁷⁴!

⁶⁷³ B.B.: 2. Munți – împrejurul lor și Domnul – împrejurul norodului lui, de acum și până în veac. 3. Căci nu va lăsa domnul toiagul păcătoșilor preste sorțul dreptilor, pentru ca să nu întinză dreptii întru fărădelegile lor.

PSALMUL 125**în sillave 10**

/276v

Când a Sionului grea robie
 Au întors Domnul cu miloserdie,
 Atuncea, ca nește mângâiați, noi
 Ne-am făcut uitându-ne de nevoi.
 5 Atuncea de multă bucurie
 Gura mi s-au umplut de tărie
 Și limba noastră de veselie
 Au săltat cu bună temelie;
 Atuncea vor grăi în năroade
 10 Răsunând mai mult decât din coarde:
 „Mărit-au Domnul cu dinș a face!”
 Mărit-au cu noi a face pace,
 Veselindu-ne am fost de-a valma,
 Neștiind ce-i biciul sau palma.
 15 A noastră tu, o, Doamne, robie
 Întoarce o fără de mânie,
 Ca pâraiele tu o întoarce
 Din crivăți în austru încoace⁶⁷⁵.
 Cei ce cu lacărâmi fac sămănare.
 20 Vor secera făr întristare.
 Mărgând mergea și plângea a sale
 Aruncând semințe într-a lor cale,
 Iară, venind prea cu bucurie
 Mănunchii ș-or lua cu tărie⁶⁷⁶.

/277r

PSALMUL 126**în sillave 11**

De nu ar fi casei ziditori Domnul,
 În dar s-ar osteni la zidit omul;
 De n-ar păzi însuș Domnul cetatea,
 În dar o-ar preveghia străjariul noaptea;
 5 A mâneca în deșert iaste voao
 Călcând iarba demineața pre roao.⁶⁷⁷

⁶⁷⁴ B.B.: 4. Fă bine, Doamne, celor buni și celor direpți la inimă. 5. Iar pre cei ce pleacă la îndărătnci, duce-i-va Domnul cu ceia ce fac fărădeleagea; pace preste Israil.

⁶⁷⁵ B.B.: 4. Mări domnul a face cu dânșii, mări Domnul a face cu noi, făcutu-ne-am veselindu-ne. 5. Întoarce, Doamne, robimea noastră, ca pâraiele în austru.

⁶⁷⁶ B.B.: 7. Mergând mergea și plângea puind semințele lor 8. Și venind vor veni cu bucurie rădicând znopii lor.

⁶⁷⁷ B.B.: 2. De nu va Domnul păzi cetatea, în deșărt au privegheat cel ce păzeăște, în deșărt iaste voao a mânca.

Voi, ce mâncați a durerii pâine,
 După ce ați șezut astăzi și mâine,
 Sculați-vă și stați fără leane
 10 Aducând de pocăință chiari seamne, /277v
 Iubiților săi, când le va da somn,
 Cel ce iaste al tuturor domnilor Domn!
 Moștenirea Domnului fiii-s, iată,
 A rodului pântecelui lui plată.⁶⁷⁸
 15 În mâna celui tare ca nește săgeți,
 Așa fiii celor scuturați au preți.
 Fericit e carele dintr-înș pohta sa
 Își va plini la greu când îi va păsa;
 Nu s-or rușina când vrăjmașii săi sorț
 20 Vor arunca ș-or grăi cu dinș în port⁶⁷⁹.

PSALMUL 127

în sillave 5

Fericiți toți sânt,
 Câți au pre pământ
 De Domnul teamă
 Și-l bagă-n seamă,
 5 Cari într-a lui căi,
 Umblă blânz, nu răi.
 A alor tale
 Roade cu hvale
 Vei mânca trude
 10 Coapte, nu crude;
 Fericit tu ești
 Și mult vei să crești
 Și bine ție
 Ț-a fi frăție!⁶⁸⁰ /278r
 15 Muiarea-ți iaste,
 Cu scumpă veaste,
 Ca o rodită
 Vie grijită

⁶⁷⁸ B.B.: 4. Când va, dă iubiților lui somnul! Iată, moștenirea Domnului – fiii, plata rodului pântecelui!

⁶⁷⁹ B.B.: 5. Ca niște săgeți în mâna celui tare, așa – f celor scuturați. 6. fericit – cine va plini pofta lui dentru dânșii, nu se vor rușina când grăiesc vrăjmașilor lor în porți.

⁶⁸⁰ B.B.: 2. Ostenealele roadelor tale vei mânca; fericit ești și bine-ț va fi.

Întru ai tale
 20 (Cu scumpe hvale)
 Polate, margini,
 Pline de sarcini;
 Fiii sânt ai tăi
 Fără de bătai
 25 Tinere ramuri
 Cu multe haruri
 De maslin vearde
 Și nu s-or piiarde.
 La a ta masă
 30 Șezând în casă.⁶⁸¹
 Așa zău, iată,
 Bine, îndată,
 Să va cuvânta
 Și să va cânta
 35 Omul cel care
 De Domnul are
 Teamă și-i place
 Cinste a-i face.
 Din Sion bine
 40 Domnul pre tine
 Te va cuvânta
 Și te va cânta
 Și tu bunătați
 A svintei cetăți
 45 Ierusalimești
 Vei videa crăiești
 Zilele-ți toate
 Până la moarte.⁶⁸²
 Și pre ai lor tăi
 50 Feciori buni, nu răi
 Vei vedea feciori
 Cu noroc și spori.
 Peste Israil
 Din cer Gavriil
 55 Pace aducă
 Fără de muncă⁶⁸³.

/278v

⁶⁸¹ B.B.: 3. Muiarea ta – ca o vie rodită în laturile casei tale; 4. Fiii tăi – ca niște tinere odrasle de maslin împrejurul measei tale.

⁶⁸² B.B.: 5. Iată, așa se va blagoslovi omul cela ce să teame de Domnul. 5. Blagoslovească-te Domnul den Sion și să vezi bunătațile Ierusalimului toate zilele vieții tale.

⁶⁸³ 7. Și să vezi fiii fiilor tăi! Pace preste Israil!

PSALMUL 128

în sillave 12

De multe ori din tinerețile mele
S-au luptat cu mine vrăjmașii lupt greale –
Israil adecă de aceasta să zică
La toți de obște fără de leac de frică –.
5 De multe ori din tinerețile mele
S-au luptat cu mine vrăjmașii lupt greale
Și asupra mea n-au avut ei putință
A câștiga cândva vârf sau biruință.
10 Păcătoșii peste ale meale spate
Au lucrat, cum au vrut, ale sale fapte
Și a sa au îndelungat fărăleage,
Cum din lucrările lor să înțeleage.
Al păcătoșilor grumazi dreptul Domn
Au tăiat să nu mai supere pre Sion. /279r
15 Rușine, oh, să cuprinză și îndărăt
Toți să să întoarcă cu nimic și deșert,
Acei cari pre Sionul, svânta cetate,
O urăsc și o gonesc cu răutate.⁶⁸⁴
20 Ca iarba ce creăște pre casă să să facă,
Carea, mai nainte de zmulgere, ea seacă,
De care cel ce seaceră a sa mână
Nu ș-au umplut, nici cel care adună
Mănunchele, sânul nu s-au încărcat,
Nici cu dinsele nu s-au îngreuiat.⁶⁸⁵
25 Și cei ce trecea pre lângă dinș n-au zis:
„Blagoslovenie a Domnului de sus
Preste voi!” și „Noi am blagoslovit
În numele Domnului pre voi fericit!”

PSALMUL 129

în sillave 13

Doamne, din adâncuri, noi, iată, cătră tine
Am strigat! Auzi, Doamne, tu glasul meu bine! /279v
Și urechile tale⁶⁸⁶ ca să ia aminte
Spre glasul rugăciunei mele ce-i fierbinte.

⁶⁸⁴ B.B.: 3. Pre umărul meu ciopliia păcătoșii, îndelungară fărădeleagea lor. 4. Domnul cel drept tăia grumazul păcătoșilor; rușineaze-se și să întoarcă îndărăt toți ceia ce urăsc Sionul.

⁶⁸⁵ B.B.: 5. Facă-se ca iarba podurilor, care, mai nainte de a să zmulge, să uscă, 6. D-au împlut mâna secerătoriul și sânul său cel ce adună znopi!

⁶⁸⁶ Adăugat ulterior deasupra rândului.

5 Doamne, la fărădelegi, tu, de te vei uita,
 Carele va suferi sau va putea sta?
 Căce la tine iaste, oh, milostivirea,
 Să nu grăbești nimurui la greșel peirea.⁶⁸⁷
 Noi pentru numele tău cel prea svânt, oh, Doamne,
 10 Te-am răbdat cu plecate smeriri și pocloane;
 Spre cuvântul tău sufletul meu au așteptat.
 Spre Domnul sufletul meu ș-au pus nădejdea⁶⁸⁸ lat⁶⁸⁹.
 Din straja demineței până întru noapte,
 Cu ale sale gloate și năroade toate,
 15 Din straja demineței să nădăjduiască
 Israil cătră Domnul și să-l preamărească.
 Căce la Domnul mila e îndestulată
 Și multă mântuire-i la el necruțată.
 Și el pre Israil va izbăvi de toate,
 20 Fărădelegile lui, de-ar fi și de moarte.

/280r

PSALMUL 130

în sillave 5

Nu s-au înălțat
 Inima-m înalt,
 Nici ochii miei
 Fără de temei,
 5 Doamne, sus înalt
 Nu s-au înălțat,
 Nici în ceale mari
 N-au umblat sau tari,
 Nici în ceale cari
 10 Sânt mai mari și tari
 Și de minune
 Mai mult de mine.⁶⁹⁰
 De nu m-am smerit
 Cu gândul trudit,
 15 Ce am înălțat
 Sufletul meu lat.
 De-acum Israil
 Șezând ca pe pil,

⁶⁸⁷ B.B.: 3. De vei lua aminte fărădelegile, Doamne, Doamne, cine va suferi? 4. Căci lângă tine iartarea iaste, pentru numele tău îngăduie-te, Doamne.

⁶⁸⁸ Scris: **нѣдѣж**.

⁶⁸⁹ B.B.: 4. Căci lângă tine iertarea iaste, pentru numele tău îngăduiaște, Doamne! 5. Îngădui sufletul meu la cuvântul tău, nădăjdui sufletul meu pre Domnul. 6.

⁶⁹⁰ B.B.: 1. Doamne, nu să înalță inima mea, nici să înălțară ochii miei, 2. Nici merș întru măriri, nici întru minunate, mai mult decât mine,

20 Aibă nădeajde
Spre Dumnezeu vearde
Și până în veac
Fără grijă leac!⁶⁹¹

PSALMUL 131

în sillave 8

De David, Doamne, aminte
Adu-ți cu milă, prea svinte,
Și de la blândețea lui toată,
Ce cu plecăciune să poartă. /280v

5 Că Domnului s-au jurat el
Și făgadă dulce de miel
Dumnezăului prea înalt
A svântului Iacov au fapt:
„În lăcașul casei mele

10 De voi intra fără greale,
Pre a așternutului meu
Pat și de mă voi sui eu,
Ochiloru-mi, de voi da somn,
Cugetând eu la al meu Domn,

15 Geanelor durmitare
Și odihnă la culcare,
Tâmpelor și feței mele
Fără de supăr și greale,
Până ce eu Domnului loc

20 Voi afla spre al meu noroc,
Și Dumnezăului prea svânt
Lui Iacov lăcaș pre pământ!⁶⁹² /281r

În Efratha, pre ea, iată
Umblând, o am aflat curată,

25 În câmpii dumbrăviei, iată,
Eu o-am aflat nemutată,
Într-ale lui lăcașe noi
Vom intra scăpați din nevoi
Și vom da închinăciune

30 Cu prea multă plecăciune.
În locul unde au stătut

⁶⁹¹ B.B.: 5. Nădejduiască Israil pre Domnul de acum și până în veac!

⁶⁹² B.B.: 3. 3. De voi intra în lăcașul casei mele, de mă voi sui pre patul așternutului meu
4. De cândva somnul ochilor miei și geanelor mele adormitare? 5. Și odihna tâmpelor mele până
unde voi afla loc Domnului, sălaş Dumnezeului lui Iacov.

Picioarele lui, celui svânt.⁶⁹³
 Într-a ta, Doamne, odihnă
 Scoală-te cu fața lină,
 35 Tu și cu sicriul ai tale
 Sfințiri plin de svinte hvale!⁶⁹⁴
 Popii tăi cu dereptate
 S-or îmbrăca, preacurate,
 Și svinții tăi bucurie
 40 Vor avea și veselie. /^{281v}
 Pentru David, a ta slugă,
 Ia aminte a lui rugă
 Și a unsului tău față
 Să nu o întorci cu greață.
 45 Domnul lui David s-au jurat
 Cu adevăr din înalt
 Și el de al său adevăr
 Nu să va lepăda cât păr:
 „Dân roada pântecului tău
 50 Voi pune pre scaunu-ț, zeu⁶⁹⁵,
 De vor păzi fiii tăi,
 Cu umblet derept pre căi,
 Așezământul de leage
 Al meu pre treapte, cum merge,
 55 Și mărturiile mele,
 Aceastea fără de reale,
 Pre ei îi voi învăța eu;
 Fiii lor până în veac, zeu /^{282r}
 Pre scaunul tău vor șede
 60 Și dintr-însul nu vor cădea⁶⁹⁶.
 Căce pre Sion ș-au ales
 Domnul de șezut, nu de mers,
 Spre lăcaș și l-au usebit,
 Că din-ceput l-au prea iubit.
 65 „În veacul veacului mie
 El în iaste tărie,
 Odihnă și într-însul eu
 Voi trăi că l-am ales, zeu,
 Blagoslovind al lui vânat

⁶⁹³ B.B.: 6. Iată, am auzit pre ea în Efratha, aflam pre ea în Câmpul dumberăvii. 7. „Întra-vom la lăcașurile lui, închina-ne-vom la locul unde au stătut ăicioarele lui.

⁶⁹⁴ B.B.: 7. Scoală-te, Doamne, la odihna ta, tu și chivotul svințirii tale!

⁶⁹⁵ B.B.: 11. Jură Domnul lui David adevăr și nu va lepăda pre el din roada pântecelui tău pune-vei preste scaonul tău.

⁶⁹⁶ B.B.: 12. de vor păzi fiii tăi făgăduința mea și mărturiile mele aceastea, carele voi învăța pre ei.

70 L-oi blagoslovi din înalt;
 Pre săracii lui de pită
 I-oi sătura în ispită.
 Popii lui cu mântuire
 Voi îmbrăca și mărire
 75 Și svinții lui cu săltare
 Să vor bucura prea mare. /282v
 Acolo eu voi răsări
 Cornul lui David ș-oi mări,
 Luminătoriu unsului meu
 80 I-am gătit, să-i fie la greu.
 Vrajmașii lui cu rușine
 Voi îmbrăca de minune
 Și svințirea mea spre dinsul
 Va-nflori în tot apusul!''⁶⁹⁷.

PSALMUL 132

în sillave 7

Acum ce e bun, iată,
 Sau frumos ce s-arată,
 Fără numai talanții
 A și-i chiegtui frații,
 5 Cu toți ei împreună
 Trăind supt o cunună!⁶⁹⁸
 Ca mirul pre cap, care
 Pre barbă răvărsare, /283r
 Pre barba a lui Aron,
 10 Face prin har din Sion.
 Care pre a lui haine
 Margini cu cerești taine
 Pogoară și ca noao
 A Ermonului roao
 15 Pre a Sionului munț
 Pogoară, înalt și svânt,
 Că binecuvântarea
 Acolo cu cântarea
 O-au poruncit Dumnezău

⁶⁹⁷ B.B.: 14. Căci au ales Domnul Sioul osebi pre dânsul spre locaș lui. 15. aceasta e odihna mea în veacul veacului, aicea voi lăcui, căce am ales pre el. 16. Vânatul lui blagoslovind voi blagoslovi, pre săracii lui sătura-i-voi de pâine. 17. Pre preoții lui îmbrăca-voi cu mântuire și curații lui cu bucurie să vor bucura. 18. Acolo voi răsări norocul lui David, gătit-am luminător unsului meu. 19. Pre vrajmașii lui îmbrăca-voi cu rușine și preste și preste dânsul va înflor sfințeniia lor.

⁶⁹⁸ B.B.: 1. Dară ce e bun sau ce e înfrumșet, decât numai a lăcui frații împreună!.

20 Și viața fără greu,
Până în veaci nesfârșit
El singur o-au întocmit.⁶⁹⁹

PSALMUL 133

în sillave 12

Iată acum, slugilor Domnului, toate
Binecuvântați pre Domnul foarte, /283v
Cari stați în casa lui, pre dâns în gloate
Îl măriți și-l proslăviți până la moarte. Alleluia!
5 Cari în curțile a lui nostru Dumnezeu
Stați cerșind ajiutori într-al vostru greu,
Lăpădați din inima voastră orice greu
Și de trei ori pre Domnul îl fericiți, zeu. Alliluia!⁷⁰⁰
În nopt mânil voastre la ceale svinte
10 Vi le rădicați ca cătră un părinte
Și binecuvântați pre Domnul cu cinste,
Țiind deplin în minte a lui cuvinte. Alliluia!
Bine te va cuvânta Domnul pre tine
Din Sion cu multe norociri și bine,
15 Cel ce au făcut el însuș de la sine
Ceriul și pământul cu înțelepciune. Alliluia! /284r

КЛѠHCMA ѿ⁷⁰¹

PSALMUL 134

în sillave 7

Al Domnului svânt nume
Îl lăudați în lume,
Pre Domnul lăudați, slugi,
Întru ale voastre rugi,
5 Cei ce în casa lui stați,
Volnici, supuși sau argați!,
Într-a casei lui curț mari
Nepovestite de tari.

⁶⁹⁹ B.B.: 2. Ca mirul preste cap, cel ce pogoară preste barbă, preste barba lui Aaron, 3. Ce pogoară preste marginea îmbrăcăminteii lui, ca roao a Ermonului cea ce să pogoară preste unții Sionului, 4. Căce acolo au poruncit domnul blgsoloveniia, viață pâmă în veac.

⁷⁰⁰ B.B.: 2. Ceia ce stați în casa Domnului, în curțile casii Dumnezăului nostru!

⁷⁰¹ În slavonă: Catisma 19.

10 Pre Domnul voi lăudați,
 Că-i mai bun de toți alalți;
 Numelui lui voi cântați
 Că-i bun și-n post și pre harți!⁷⁰²
 Că pre Iacov el șie
 Ș-au ales în moșie /^{284v}
 15 Și pre Israil, iată,
 Moștenire dereaptă.
 Căce am cunoscut eu
 Că e mare Domnul meu
 Și Domnul nostru iaste
 20 Prea cu înaltă veaste
 Preste dumnezăii toți
 Fără aruncări de sorți.⁷⁰³
 Toate Domnul câte au vrut,
 Din nimic el le-au făcut
 25 În ceriuri și pre pământ
 Poruncind cu un cuvânt,
 În adâncuri și în mări
 În toate puind cărări.
 De la al lumiei hotari
 30 Râdicând nori deș și rari,
 Fulgerele le-au făcut
 Spre ploaie de cunoscut, /^{285r}
 Cel ce pre vântur socoate,
 Cumu el toate le poate,
 35 Dintru vistiiariul său
 Ca un mare Dumnezău⁷⁰⁴.
 Care ceale născute
 Dintâi și plâzmuite
 În Eghipet au bătut
 40 De moarte cu jalnic gnut,
 De la om până la prost
 Dobitoc, ce n-are rost,⁷⁰⁵
 Câte-s în mijlocul tău,
 Eghipte, seamne de rău
 45 Și minuni mari au trimis
 Toate spre al tău greu plâns,

⁷⁰² B.B.: 2. Cei ce stați în casa Domnului, în curțile casii Dumnezăului nostru! 3. Lăudați pre Domnul, căce e bun Domnul, cântați numele lui, căce e bun!

⁷⁰³ B.B.: 5. Căce eu am cunoscut că e mare domnul și Domnul nostru -- mai mare decât toți dumnezeii.

⁷⁰⁴ B.B.: 6. toate câte au vrut Domnul au făcut în cer și pre pământ, în mări și în toate beznele. Suind nori de la marginea pământului, fulgere la ploaie au făcut.

⁷⁰⁵ B.B.: 8. Cela ce scoate vânturi din visteriile lui; carele au lovit ceale dentâi născute ale Eghipetului, den om până în dobitoc.

Spre Faraon și alalte
 Ale lui slugi dereapte.
 Carele neamuri multe
 50 Au bătut bății crunte /^{285v}
 Și au ucis împărați
 Tari și deprinși a da harț;
 A amoreilor domn,
 Pre împăratul Silon,
 55 Și pre Og împăratul
 Vasanului, săracul,
 Și-a lui Hanaan toate
 Împărății și gloate.
 Și au dat moștenire
 60 Pământului lor din fire
 De tot al nărodului său,
 Lui Israil, de băsău.⁷⁰⁶
 Doamne, numele-ți iaste
 În veac cu mare veaste
 65 Și a ta pomenire
 În veac fără sfârșire.
 Că Domnul al său nărod
 Va judeca stând la pod /^{286r}
 Și spre ale sale slugi
 70 Să va umili și rugi.⁷⁰⁷
 Idolii limbilor sânt
 Argint, aur, lucru mut,
 Lucruri de mâni omenești,
 Ce vezi și le pipăiești.
 75 Gură au și n-or grăi,
 (Dară cum au a trăi?)
 Ochi au și nu vor vedea,
 (Dară cum nu vor cădea?)
 Urechi au, dară auz
 80 N-au nimic, necum ursuz,
 Căce duh în gura lor
 Nu e viu și grăitori.
 Aseamine lor să fie
 Cei cari din nebunie
 85 Fac aceaste ciudate
 Chipuri supt ceri spurcate /^{286v}

⁷⁰⁶ B.B.: 9. Trimis-au seamne și minuni în mijlocul tău, Eghipte, întru Faraon și întru toți robii lui, 10. Carele au lovit limbi multe și au ucis împărați tari, 11. Pre Sion, împăratul amoreilor și pre Og, împăratul Vasanului și toate împărățiile lui Hanaan, 12. Și deade pământul lor moștenire lui Israil, norodului lui.

⁷⁰⁷ B.B.: 14. Căce va judeca Domnul pre norodul lui și preste robii lui să va mângâia.

Și toți cari nădeajdea-ș pun
 Într-înș și le zic stăpâni!
 A lui Israil casă,
 90 Dintr-alte limbi aleasă,
 Pre Domnul blagosloviți,
 Îl lăudați și-l slăviți;
 Svântă casa lu Aron,
 Pre cerescul nostru Domn
 95 Voi bine îl cuvântați
 Și cu slavă întâmpinați;
 Pre Domnul blagosloviți,
 Casa lui Levi, smeriți;
 Cei ce de la Domnul teameți
 100 Și pre dânsul îl creadeți,
 Pre dins bine cuvântați
 Și cu măriri înălțați.
 Domnul binecuvântat
 E din Sion și cântat, /287r
 105 Cel ce dumnezăiaște
 În Ierusalim trăiaște.

PSALMUL 135

în sillave 8

Domnului vă mărturisiți
 Cu pocăință prea smeriți
 Că e bun și e mila lui
 Supt ceri în veac fieștecui;
 5 Celui ce-i peste dumnezăi
 Dumnezău, toți cei buni și răi
 Vă mărturisiți, că a lui
 Milă-i în veaci fieștecui;
 Celui ce-i preste domni el Domn
 10 Vă mărturisiți cu poclon
 Că în veaci iaste mila lui
 Supt cer de față fiecui;
 Unuia căruia face
 Minuni mari cum lui îi place, /287v
 15 Că în veac e mila lui
 Supt ceri de față fiecui;
 Celui ce ceriurile au fapt
 Întru preceapere prea curat,
 Că în veac iaste mila lui

20 Supt ceri de față fiecui;⁷⁰⁸
 Celui care cu cuvântu
 Peste ape mari pământu
 Au întărit, că mila lui
 Iaste în veac fieștecui;
 25 Unuia ce luminători
 Au făcut mari și trăitori,
 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui;
 Iară pre lună și steale
 30 Au fapt spre-a nopței tocmeale,
 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui⁷⁰⁹; /288r
 Celui carele au bătut
 Pre Eghipetul cum au vrut
 35 Cu toți născuții lor întâi
 Din-ceput pân în căpătâi,
 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui;
 Și din mijlocul lor au scos
 40 Pre Israil prea sănătos,
 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui;
 Cu mână tare și cu braț
 Înalt și sprinten a da harț,
 45 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fieștecui;
 Celui care au împărțit
 Marea Roșie desăvârșit
 În despărțituri, că-i a lui
 50 Milă în veac fieștecui; /288v
 Și pre Israil au trecut
 Prin mijlocul ei cum au vrut,
 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui.
 55 Ș-au scuturat pre Faraon
 Și putearea lui ca un domn
 În Marea Roșie, că-n veac
 Iaste mila lui de leac;⁷¹⁰

⁷⁰⁸ B.B.: 4. Celui ce au făcut minini mari, sânguri, căci e în veac mila lui! 5. Celuia ce au făcut ceriurile cu preceapere, căci în veac mila lui!

⁷⁰⁹ B.B.: 9. soarele – spre stăpânirea lunii; căci e în veac mila lui; Luna și stelele – spre stăpânirea nopții, căci e în veac mila lui! (în mod excepțional, Teodor Corbea nu versifică prima parte a versetului).

⁷¹⁰ B.B.: 13. Celuia care au împărțit Marea Roșie în despărțituri, căci e în veac mila lui, 14. Și au trecut pre Israil den mijlocul lor, căci e în veac mila lui; 15. Și au scuturat pre Faraon și putearea lui în Marea Roșie, căci e în veac mila lui.

Celui ce pre al său nărod
 60 În pustie fără de plod
 Au trecut, că e mila lui
 Supt ceri în veaci fiseşteci⁷¹¹;
 Celui care au bătut mari
 Împărați viteaji⁷¹² și tari,
 65 Că în veaci iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui;
 Pre a amoreilor domn,
 Pre împăratul, pre Silon,
 Că în veac iaste mila lui
 70 Supt ceri de față fiecui;
 Și pre Og, craiul din Vasan,
 Fărâmând ca pre un avan,
 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui;
 75 Și pământul lor din fire
 Li l-au dat în moștenire,
 Că iaste în veac mila lui
 Supt ceri de față fiecui;
 Lui Israil ai sale slugi
 80 Moștenire în veaci lungi,
 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui⁷¹³!
 Căce ne-au pomenit pre noi.
 Când eram smeriți în nevoi,
 85 Domnul, că în veac mila lui
 Iaste de față fiecui;
 Și de la ai noștri dușmani
 Ne-au izbăvit, cruzi și avani,
 Că în veac e mila lui
 90 Supt ceri de față fiecui;
 Cel ce la tot trupul hrană
 Dă și-l ferește de rană,
 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui;
 95 Dumnezăului ceresc, voi
 Vă mărturisiți în nevoi,
 Că în veac iaste mila lui
 Supt ceri de față fiecui.

/289r

/289v

⁷¹¹ B.B.: 16. celui care au trecut nărodul lui în pustiu, căci e în veac mila lui!

⁷¹² Scris: ВИТАЖИ.

⁷¹³ B.B.: 21. Și au dat pământul lor moștenire, căci e în veac mila lui; 22. Moștenire lui Israil, robului lui, căci e în veac mila lui!

PSALMUL 136

în sillave 9

La râurile din Vavilon,
Fiind noi fără de cap și domn,
Acolo am șezut și cu foc
Am plâns pentru al nostru nenoroc, /290r
5 Oh, când ne-am adus noi aminte
De Sion, cu suflet fierbinte.
În mijlocul lui în sălcii, noi,
Ca cei căzuți în adânci nevoi,
Organile noastre de jale
10 Le-am spânzurat pre lângă vale⁷¹⁴.
Căce acolo, cei cari pre noi
Ne ducea robi, ca pre nește oi,
De cuvinte de cântări pre noi
Ne-au întrebat cu blândețe moi.⁷¹⁵
15 Și, cari pre noi ne-au dus robi legați,
Ne zicea: „Cântare ne cântați
Dintr-ale Sionului svinte
Cântări întru a noastră cinste!”
Iară noi, biruiți de jale,
20 Plângâgind și pre deal și pre vale
Ziceam: „A Domnului cântare
Cum vom cânta în streinare?” /290v
Ierusalime, eu pre tine
De te voi uita, de bine,
25 Uitat să fiu, ș-a mea dereaptă
Să n-ajungă ca să ia plată!
De grumazul meu să lipească
Limba mea și să să întărească,
De nu-m voi aduce de tine
30 Aminte la greu și la bine,
De nu voi pune înainte
Ierusalimului eu cu cinste,
Ca întru ai mele veselii
Început cu bune temelii.⁷¹⁶
35 De fiii lui Edom aminte
Adu-ți tu, Domnul meu prea svinte,

⁷¹⁴ B.B.: 1. La râurile Vavilonului, acolo am șezut și am plâns, pomenind noi Sionul. 2. La sălcii, în mijlocul lui, am spânzurat unealtele noastre.

⁷¹⁵ B.B.: 3. Căci acolo ne-au întrebat pre noi cei ce ne-au robit pre noi cuvinte de cântări.

⁷¹⁶ B.B.: 7. Să să lipească limba mea de gâttelejul meu, de nu-mi voi aduce aminte de tine, 8. De nu voi rândui întâi Ierusalimul ca la începătura veseliei mele!

Într-a Ierusalimului zi,
 Când pomenirea lui vei păzi,
 Că ei striga toți deodată:
 40 „Stricați-l, stricați-l din vatră! /291r
 Din temei îl deștrădăcinați,
 Să nu apuce a-l zidi alți!”
 A Vavilonului, zeu, fată
 Iaste mult ticăloasă, iată!
 45 Fericit e carele ție
 Va răsplăti în curăție!
 Acea a ta, oh, răsplătire
 Care tu noao cu mărire,
 Ai răsplătit, Doamne svinte,
 50 Și dulcele nostru părinte. ⁷¹⁷
 Fericit e carele pruncii tăi
 Îi va apuca și cu bățai
 Degrabă de piatră îi va lovi
 Și îndată îi va istovi.

PSALMUL 137

în sillave 11

Cu toată inima mea, Doamne, ție
 M-oi mărturisi în curăție /291v
 Și înaintea îngerilor tăi eu
 Voi cânta ție, Dumnezeu! meu,
 5 Că ale gurei meale graiuri toate
 Le-ai auzit cu mare milă foarte.
 La biseareca ta eu cea prea svântă,
 În care Israil dulce te cântă,
 Mă voi închina și svânt numelui tău
 10 Mă voi mărturisi dintru al meu zgău
 Întru mila ta. Și al tău adevăr,
 În care nu-i nedereptate cât păr;
 Că ai mărit tu numele tău cel svânt
 Preste toate, jur împrejur de pământ.
 15 Ori în ce zi te voi chema pre tine
 Degrab mă auzi, bunul meu stăpâne!
 În sufletul meu tu mă vei ⁷¹⁸ înmulți
 Cu putearea ta și mult mă vei lăți ⁷¹⁹.

⁷¹⁷ B.B.: 11. Fata Vavilonului cea ticăloasă! Fericit carele-ț va da ție răsplătirea ta carea ai dat noao.

⁷¹⁸ Scris: **βε**.

⁷¹⁹ B.B.: 3. Pre mila ta și adevărul tău; căci ai mărit preste tot numele cel svânt al tău. 4. În carea zi te voi chena, desărg ascută-mă, înmulțește-mă în sufletul meu cu putearea ta!

20 Toți împărații pământului ție
 Ți să mărturisească cu curăție, /292r
 Că au auzit glasurile toate
 A gurei tale ce-i svinte în gloate.
 Și întru căile ale Domnului ei
 Să cânte și să puie vârtos temei,
 25 Că mărirea Domnului iaste mare
 Aseamine la uscat, cum la mare.
 Că Domnul iaste înalt și priveaște
 La ceale smerite blând, părințește
 Și de departe el ceale înalte
 30 Le cunoaște din cari purced gloate.
 În mijlocul năcazului di-oi merge,
 Mă vei viia și de la dâns m-ei șterge!
 Tu peste mâniia vrăjmașilor miei
 Mânile tale Ț-ai întins cu temei
 35 Și pre mine a ta svântă dereaptă
 M-au mântuit de pierzare cu ceartă.
 Domnul pentru mine, el, răsplătire
 Va face cu slavă și cu mărire. /292v
 Mila ta iaste în veaci de veaci, Doamne,
 40 Nu da pentru greșeli greale canoane,
 Nu treace lucrul mânilor tale
 Cu vedeare ori în ce drum sau cale.

PSALMUL 138

în sillave 12

Doamne, ispititu-m-ai și m-ai cunoscut;
 Ședearea-mi și scularea-m tu ai preceput,
 Tu gândurile mele prea de departe
 Le-ai preceput, citindu-le ca pre carte.
 5 Cărarea și funea mea tu ai iscodit
 Și toate căile mele desăvârșit
 Mai nainte le-ai văzut, că în limba mea
 Nu iaste vicleșug cu socoteală⁷²⁰ rea.
 Iată, Doamne, tu, aceale de pre urmă
 10 Și ceale de demult, toate într-o furmă
 Ai cunoscut și tu pre mine m-ai zidit
 Și Ț-ai pus mâna însuți spre un ticăit.⁷²¹ /293r
 Știința ta minunată de la mine

⁷²⁰ Scris: **СОКОТЪААЬ.**

⁷²¹ B.B.: 4. Iată, Doamne, tu cunoscuși toate ceale de apoi și ceale de-nceput. Tu m-ai zidit și ai pus preste mine mâna ta.

S-au făcut, dulcele meu și bune stăpâne;
 15 Întăritu-s-au și n-oi putea spre dânsă
 Nici un meșterșug a face sau cursă⁷²².
 Unde mă voi duce de cătră Duhul tău
 Și de la fața ta unde voi fugi eu?
 De mă voi sui în ceri, tu acolo ești,
 20 De m-oi pogorî în iad la mine privești,
 Arepile mele eu de deminează
 Di-oi lua și m-oi sălășlui cu ceață
 La marginea mării, și acolo a ta
 Mână pre mine, ea, mă va înderepta
 25 Și a ta dereaptă mă va ținea pre mine
 Pretutindin lângă ea, stăpâne.
 Și eu am zis: „Au întunearecul doară
 Mă va călca și va vrea să mă omoară?”
 Și: „Au doară iaste noaptea lumina
 30 Întru desfătăciunea mea cu săltare?”^{f293v}
 Că întunearecul nicicum de la tine
 Nu să va întuneca, dulce stăpâne,
 Și noaptea, ca zioa, de la tine senin
 Să va lumina cu strălucire deplin,
 35 Tocma precum va fi întunearecul ei,
 Așa și lumina ei va avea temei⁷²³;
 Pentru căce tu rărunchii miei i-ai zidit,
 Din pântecel maicei-m m-ai sprijinit.
 Mărturisi-mă-voi ție că te-ai minunat
 40 Cu înfricoșare decât toți mai înalt,
 Lucrurile tale sânt prea minunate
 Și sufletul meu le cunoaște, zeu, foarte.
 Nu s-au ascuns de cătră mine al meu os,
 Care l-ai făcut tu ca într-un strug frumos,
 45 Cum și statul meu întru ceale mai de jos
 Ale pământului l-ai zidit cuvios.
 Cel nelucrat al meu ochii tăi l-au văzut,
 Cărora nu iaste nimic necunoscut,^{f294r}
 Și toți întru a ta carte să vor scrie
 Ori în care parte a lumiei să fie;
 50 În zile s-or zidi și nimea într-înșii
 Altul nu va putea a-ș treace ogrinșii.
 Iară mie, Dumnezeuule, prea îmi sânt
 Cinstiți priiatinii⁷²⁴ tăi cei buni pre pământ,

⁷²² B.B.: 6. Unde voi merge de cătră Duhul tău și de cătră fața ta unde voi fugi?

⁷²³ B.B.: 10. Și zis: „Oare întunearec călca-mă-va și noaptea – lumina întru defăimăciunea mea?”.

11. Căci întunearec nu se va întueca de la tine și noaptea ca zioa se va lumina; cum iaste întunearecul ei, așa e și lumina ei.

⁷²⁴ Scris: приѣтинѣи.

40 Mi-ai făcut cu proslăvire⁷³³.
 De la dorirea mea, Doamne,
 (Mă rog cu adânci pocloane)
 Nu mă da celui păcătos,
 Ca să zac la dânsul în gros;
 45 Împrotiva mea ei gând
 Au pus prea tirănesc, nu blând,
 Să nu mă părăsești, ca ei
 Să se înalțe, răi lătrăi!
 Capul încungiurării lor
 50 Și osteneala buzelor /296v
 Lor, pre ei îi va acoperi
 Și spre osândă va smeri;
 De foc vor cădea grei cărbuni
 Pre dâns, preste nește nebuni;
 55 În ticăloșii tu pre dâns
 Vei surpa, puind pre ei grunj
 Și nu vor avea cum a sta,
 A răbda și a adăsta.
 Bărbatul limbut cu grai mult
 60 Nu s-oa-nderepta pre pământ,
 Pre nedereptul bărbat
 Răutățile-i de păcat
 Spre stricăciune pre el
 Vor vâna, pre un mișel.
 65 Am cunoscut că va face
 Domnul, precum lui îl place
 Săracilor judecată
 Și lipsiților răsplată. /297r
 Însă prea svânt numelui tău
 70 Cei derepți, Dumnezăul meu,
 S-or mărturisi și-or trăi
 Cu fața ta și-or văcui⁷³⁴.

PSALMUL 140

în sillave 7

De nevoi împresurat
 Cătră tine am strigat
 Doamne, tu auzi-mă degrab,

⁷³³ B.B.: 6. 7. (Strigare:) Ziș Domnului: „Dumnezăul meu ești, bagă în urechi, Doamne, glasul rugei mele!”. 8. Doamne, Doamne, puteare mântuirii mele, umbriș preste capul meu în zioa războiului.

⁷³⁴ B.B.: 13. Conoscui că va face Domnul judecata săracilor și direptatea measerilor; 14. Însă direpții vor mărturisi numele tău și vor lăcui direpți împreună cu fața ta. Slava.

5 Mai mult chinuri să nu aib!
 Al rugei mele glasul;
 Ia aminte-n tot ceasul,
 Când strig cătră tine eu
 Cu plâns, Dumnezeu! meu!
 Înainte-ț, stăpâne
 10 Ah, a mea rugăciune
 Ca tămâia cu miros
 Să îndereapte frumos *f^{297v}*
 Și a mânilor mele
 Râdicare cu jale, –
 15 Jârtva mea cea de seară
 Cu plângere amară!
 Doamne, strajă tu pune
 Gurei mele, preabune,
 Și ușă de-ngrădire
 20 Spre sfânta ta mărire
 Împrejurul a mele
 Buze fără tocmeale ⁷³⁵!
 Inima să nu-ți abați
 Spre cuvintele de lați,
 25 Ca eu să tăgăduiesc
 Și să nu-ți mărturisesc
 Răspunsurile ceale
 Din păcate mult greale
 Cu oamenii ce fapte
 30 Fără leage, spurcate *f^{298r}*
 Lucrează; și n-oi fi eu
 Soți, cu aleșii lor, zeu ⁷³⁶!
 Dereptul mă va certa
 Cu milă și m-oa mustra
 35 Și-a păcătosului unt-
 De lemn, nici dram, necum funt,
 Capul meu să nu-l ungă,
 Ci departe să fugă!
 Că rugăciunea-m încă
 40 Iaste lor pentru muncă
 Într-ale lor bune-vreri
 Nedereptate cu păreri!
 Că judecătorii lor
 Cu grabă ca de omor

⁷³⁵ B.B.: 2. Îndireptează-se ruga mea ca tămâia înaintea ta, rădicarea mânilor mele – jârtvă de seară. 3. Pune, Doamne, straje gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele.

⁷³⁶ B.B.: 4. Să nu abați inima mea la cuvinte de vicleșug, ca să vinuiesc vini în păcate.

45 Lângă piatră ispitit
 În meidan s-au înghițit,
 Auzi-să-vor greale,
 Zeu, graiurile mele, /298v
 Că au putut și s-au rupt
 50 Ca grosimea de pământ
 Supt ceriuri jos pre pământ
 Făcându-să fum și lut;
 Lângă iad oasele lor
 S-au răsipit cum nu vor⁷³⁷!
 55 Ochii miei-cătră tine
 Doamne, Doamne, la bine;
 Spre tine eu mi am pus
 Nădejdea la ceri sus:
 Să nu iai sufletul meu
 60 Să-l arunci în adânc greu.
 De cursa care mie
 Mi-au pus ei cu mânie
 Și de a celor ce fac
 Fărădelegi ca de drac
 65 Sminteale, mă păzește,
 Stăpâne, părințește⁷³⁸. /299r
 Păcătoșii vor cădea
 În mrejă-și și n-or vedea,
 Iară, deusebit eu,
 70 Milă de la Dumnezeu
 Am până ce voi merge
 Și la ceriuri voi trece.

PSALMUL 141

în sillave 11

Cu glasul meu cătră Domnul am strigat,
 Cu glasul meu cătră Domnul m-am rugat.
 Rugăciunea mea eu lui înainte
 Voi vărsa, ca unui dulce părinte,
 5 Năcazul meu înainte-i voi spune,
 Zicând: „Din ceri asupră-mi, cată, bune!

⁷³⁷ B.B.: 6. Certa-mă-va dreptul cu milă și mă va mostra și unt-de-lemnul păcătosului să nu ungă capul meu; 7. Căci încă și ruga mea – întru bune-vrerile lor. Să înghițiră lângă piatră judecătorii lor. 8. Auzi-vor graiurile mele, căci să îndulciră; cu grăsimia pământului să rumpse pre pământ.

⁷³⁸ 9. Răsipiră-se oasele lor lângă iad! Căci cătră tine-s, Doamne, Doamne, ochii miei; pre tine nedejdiiu, să nu iai sufletul meu. 10. Păzește-mă de lațul carele mi-au întins mie și de piadecile ceale ce fac mie fărădelegea.

Când duhul meu lipsiia dintru mine,
 N-am fost despărțit de la al tău bine,
 Și tu cărările mele desăvârșit
 10 Le-ai cunoscut cum de dâns am grijit!” /^{299v}
 Într-această cale, în care am umblat,
 Ascuns-au mie cursă ca unui bat.
 Luat-am bine de-a dereapta seamă
 Și am privit cu deadins fără teamă
 15 Și nu era să mă cunoască cine
 Și să-m grăiască vrun cuvânt de bine.
 Fuga de la mine au perit și nu-i
 Cel ce cată sufletul meu cu corui,
 Doamne, cătră tine de sârg am strigat,
 20 Zis-am: „Tu ești nădejdea mea de scăpat
 În pământul celor vii partea îm ești,
 Unde între aleșii tăi mă cinstești!
 Spre ruga mea, ia, stăpâne, aminte,
 25 Că m-am smerit foarte pentru a ta cinste!
 De cei ce mă gonesc mă izbăveaște,
 Că mai mult decât mine ei vitejeaște
 S-au întărit și tu pre sufletul meu
 Scoate din temniță, oh, Dumnezeu!” /^{300r}
 Numelui tău să să mărturisească
 30 Și neîncetat cu slăvi să-l mărească
 Pre mine derepții ei, mă așteaptă,
 Până ce mie tu îm vei da plată.

PSALMUL 142

în sillave 13

Doamne, rugăciunea mea auzi o, svinte,
 Cearerea mea în urechi ia-o tu cu cinste,
 Întru al tău adevăr ș-a ta dreptate
 Auzi-mă când îți strig a ta bunătate!
 5 Și să nu întri cumva tu la judecată
 Cu ticălos robul tău pentru vreao faptă,
 Că nu să va-nderepta tot cel viu cu cinste
 Printr-a sale bunătăți într-a ta-nainte.⁷³⁹
 Că vrăjmașii au gonit sufletul meu, Doamne,
 10 La pământ viață-mea am smerit ca-n coarne;

⁷³⁹ B.B.: 2. Și să nu intri în judecată cu robul tău, căci nu se va îndrepta înaintea ta tot ce-i viu.

- Ca pre ai veacului morț așezământ, mie
 Întru întunecarece mi-au făcut să-m fie /300v
 Și în mine s-au mâhnit duhul meu greu foarte,
 Inima-m s-au turburat aproape de moarte;⁷⁴⁰
 15 De zilele di-nceput mi-am adus aminte
 La lucrurile tale toate, prea fierbinte,
 Am cugetat ș-am gândit la a tale fapte,
 Cari mânil-ți au zidit, svinte, prea curate.
 Mânile-m cătră tine am întins cu rugă:
 20 Din milă-ți să nu leapezi, ticăloasa-ți slugă;
 Ca pământul s-au făcut sufletul meu ție,
 Ce iaste fără apă, fără avuție⁷⁴¹.
 Degrab, Doamne, mă auz că duhul meu foarte
 Au slăbit și au venit aproape de moarte!
 25 Fața ta să nu-ți întorci, Doamne, de la mine,
 Ca să nu fiu eu lipsit de al tău mult bine
 Și celor ce în groapă jos fac coborâre
 Mă voi asămăna eu cu multă urâre!⁷⁴²
 Demineăța mila-ți fă auzită mie,
 30 Că spre tine nădeajdea mi-am pus din pruncie. /301r
 Calea în care oi merge, Doamne, îm arată,
 Că sufletul mi-am urcat spre a ta polată!
 Și de la vrăjmașii miei, tu, Doamne, mă scoate,
 Că la tine am scăpat, la cel ce poți toate!
 35 Voia ta, eu ca să fac singur, mă învață.
 Că tu îm ești Dumnezeu și stăpân de față,
 Duhul tău cel bun mie îm va fi povață
 La pământul cel dorit cu bună viață!
 Pentru svânt numele tău, tu, Doamne, pre mine
 40 Mă vei viia ș-ei cruța în lume cu bine,
 Din năcaz sufletul meu singur mi-l vei scoate
 Întru a ta preasvântă mare dreptate.
 Și pre vrăjmașii ai mei întru a ta milă
 Vei conceni ca mai mult să nu facă sâlă.
 45 Și pre toți ce-m năcăjdesc sufletul vei piiarde⁷⁴³
 Căce eu sânt robul tău supt mila ta vearde⁷⁴⁴. /301r

⁷⁴⁰ B.B.: 3. Căci au gonit vrăjmașul sufletul meu, smeri la pământ viața mea; 4. Șazut-am întru întunecări cu morții veacului și să obidi întru mine duhul meu.

⁷⁴¹ B.B.: 5. Întru mine să turbură inima mea; îm aduș aminte de zilele ceale de-nceput, învățaiu-mă întru toate lucrurile tale, în faptele mânilor tale am învățat. 6. Întinș cătră tine mânil meale; sufletul meu ca pământul fără de apă e ție.

⁷⁴² B.B.: 8. Să nu întorci fața ta de cătră mine și mă voi asămăna celor ce să pogoară la groapă!

⁷⁴³ Scris: пїарде.

⁷⁴⁴ Scris: вѡрде.

PSALMUL 143

în sillave 6

Bine e cuvântat
 Cerescul împărat,
 Al meu Domn Dumnezeu,
 Ce mă scoate din greu,
 5 Cel ce spre oștire,
 Cu prea proslăvire,
 Mânile-m învață
 La război de față,
 Deagetele mele
 10 La harțuri prea greale
 Le chiverniseaște
 A sta vitejeaște.⁷⁴⁶
 El mie îmi iaste
 Milă prea de veaste
 15 Și scăpare mie
 În dușmani o mie,
 Sprijinitorii mei
 Și izbăvitori, zeu,
 Al meu scump scutitor
 20 Și într-însul cu spori,
 Când am nădăjduit
 Eu nu m-am amăgit,
 Cel care supt mine
 Năroade supune⁷⁴⁷.
 25 Și omul ce iaste
 Și ce-i a lui veaste
 Pentru că te-ai făcut
 Lui, Doamne, cunoscut? /302r
 Sau al omului fii
 30 (Ce e, precum îl știi),
 Că-l socotești pre el,
 Un becisnic, un mișel?⁷⁴⁸
 Omul s-au asemănat
 Prea cu adevărat

⁷⁴⁵ În slavonă: Catisma 20.

⁷⁴⁶ B.B.: 1. Bine e cuvântat Domnul Dumnezeu al meu, cel ce învață mâinile mele la rânduială, deagetele mele la război.

⁷⁴⁷ B.B.: 2. Mila mea și scăparea mea – sprejitorii mei și mântuitorii mei, 3. Scutitorii mei; și preste el am nădăjduit, cela ce supune neamul meu supt mine!

⁷⁴⁸ B.B.: 4. Doamne, ce iaste omul, căci te-ai cunoscut lui; sau – fiul omului, căci îl socotești pre el?

35 Cu deșertăciunea
 Și cu uscăciunea,
 Ca umbra trec a lui
 Zile neprinse-n cui.
 Ceriurile pleacă.
 40 Doamne, și ne cercă
 Și jos te pogoară
 Pre răi de omoară,
 Atinge-te de munț
 Și ei, ca nește câlț,
 45 Să vor umplea de fum
 Ca de praful din drum!⁷⁴⁹
 Fulgeri din nălțime
 Lasă cu iuțime
 Ș-ei răsipi pre ei
 50 Ca găina pre mei!
 Săgețile tale
 L-or trimite-n cale
 Și pre ei de moarte
 Vei turbura foarte!⁷⁵⁰
 55 A ta din nălțime
 Mână cu iuțime
 Trimite și scoate
 (Cum ție să poate)
 Și mă izbăveaște
 60 Tu, dumnezăiaște
 De la ape multe
 Ca un bun părinte;
 Din mânila a fii
 Strein, precum îi știi, /^{302v}
 65 Tu singur grăbeaște
 De mă mântuiaște,
 A căroră gură
 Au grăit cu ură
 Tot deșertăciune
 Și împuciuciune
 70 Și a lor dereaptă
 Iaste nemutată
 Mână a strâmbătăței,
 Nu a dereptăței!⁷⁵¹

⁷⁴⁹ *B.B.*: 5. Omul în deșertăciune să asămănă, zilele lui ca umbra trec.

⁷⁵⁰ *B.B.*: 7. Doamne, pleacă ceriurile și te pogoară, atinge-te de munți și se vor afuma! Fugeră fulger și vei răsipi pre dânșii. Trimite săgețile tale și vei turbura pre ei!

⁷⁵¹ *B.B.*: 8. Trimite mâna ta dentru înălțime, scoate-mă și mă mântuiaște den ape multe, den mâna fiilor celor streini, 9. Căroră gura au grăit în deșprt și direapta lor – direaptă de strâmbătate.

75 Dumnezăule, eu
 Cântare ție, zeu,
 Noao îți voi cânta
 Și veasel Ț-oi sălta;
 Cânta-ți-voi eu ție
 80 Prea cu isteție
 În psaltiri prea bune,
 Ce-s cu zeace strune,
 Ție, celui care
 În zi de-ntâmplare
 85 Împăraților dai
 Mântuire din vai,
 Celui ce pre al tău
 Rob, pre David, din greu
 De sabie iute
 90 Cu a ta vârtute
 Izbăveșt (ah, mie)
 Întru vrăjmășie.
 Tu mă izbăveaște
 Și mă ocroteaște
 95 Și din mâna a fii
 Streini cu mari truffii
 Tu singur grăbeaște
 De mă mântuiaște,
 A căroră gură
 100 Au grăit cu ură /303r
 Tot deșertăciune
 Și împuciuciune
 Și a lor dereaptă
 Iaste nemutată
 105 Mână a strâmbătăței,
 Nu a dereptăței!
 Căroră fiii sânt
 Odrasle pre pământ
 Într-a lor înfipte
 110 Tinereațe multe;⁷⁵²
 Și featele lor sânt
 Frumoase pre pământ
 Prea mult zugrăvite
 Și împodobite,

⁷⁵² B.B.: 12. Mântuiaște-mă și mă scoate den mâna fiilor celor striini, căroră gura au grăit deșertăciune și direapta lor- direapta strâmbătoții. 13. Căroră fiii lor – ca niște tinere răsădituri, întărite întru tinereațele lor.

115 Cu asămănare
 De svinte altare⁷⁵³.
 Cămarile pline
 Le sânt de mult bine,
 Oile plodoase
 120 Și prea mult lăptoase
 Într-a lor ieșire
 Cu spori peste fire,
 Boii le sânt prea grași,
 Neatinș de vrăjmași,
 125 În ulițele lor
 Nu sânt mici trecători,
 De garduri surpare
 Sau vreao strigare!⁷⁵⁴
 Pre nărod au fericit,
 130 Ce aceastea au avut;
 Însă e fericit
 Și prea mult norocit
 Cel ce stăpân are
 Domnul din-nălțare
 135 Și lui e Dumnezeu
 La bine și la rău.

/^{303v}

PSALMUL 144

în sillave 9

Al meu Dumnezeu și împărat
 Înălța-te-voi cu glas înalt
 Și în veaci bine voi cuvânta
 Svânt numele tău și l-oi cânta!
 5 Bine ti-oi cuvânta în toate
 Zilele cu cântări dulci foarte
 Și numele-ți în veaci de veaci eu
 Voi lăuda și voi mări, zeu!
 Mare e Domnul și foarte
 10 Lădat supt ceri între gloate
 Și mărirei lui svârșit nu e
 Nici⁷⁵⁵ margine să apuie.
 Neamul și neamul ale tale

⁷⁵³ B.B.: 13. Căroră fiii lor – ca niște tinere răsădiri, întărite întru tinerețele lor; 14. Featele lor – înfrâmșătate, împodobite cu asămănarea besearicii;

⁷⁵⁴ B.B.: 17. Nu iaste căzătură de gard, nici trecătoare, nici strigare în ulițele lor!.

⁷⁵⁵ Scris: ничи. Citește: ni-ci.

15 Lucruri vor lăuda cu hvale
 Și a ta nespūsă puteare
 Vor vesti la toți în vedeare, /304r
 Grăi-vor marea cuviință
 A svintei slave-ți cu credință
 Și vor povesti ale tale
 20 Minuni unde vor fi în cale.
 Și a celor înfricoșate
 A tale și cutremurate
 Putearea vor spune și veaste
 De slava ta vor face cum iaste,
 25 Pomenirea cea de mulțime
 Bunătăței-ți din nălțime
 Vor vesti și să vor bucura
 De dreptate-ți și vor ura.
 Domnul e milos și îndurat
 30 Îndelung răbdători și înalt
 Mult milostiv și bun tuturor,
 Cari din suflet îl chiamă cu dor.
 Peste toate lucrurile-i sânt,
 Îndurările lui pre pământ. /204v
 35 Mărturisească-ți-să ție
 În posturi și-n curăție:
 Lucrurile-ți toate, stăpâne,
 Ce-ai făcut cu înțelepciune.
 Și bine să te cuvinteaze
 40 Toți svinții și să-ți sălteaze. ⁷⁵⁶
 A împărăție-ți mărire
 O vor spune cu proslăvire
 Și vor grăi a ta puteare
 Cu cuvinte dulci ca de miare.
 45 Să-ț facă fiilor omenești
 Putearea știută, cum voiești
 Și slava marei cuviințe
 Crăiei tale cu credințe. ⁷⁵⁷
 Crăiia ta crăie iaste
 50 Veacurilor toate cu veaste
 Și a ta iaste stăpânire,
 În tot neamul cu proslăvire. /205r
 Într-a sale cuvinte toate
 Iaste credâncios Domnul foarte

⁷⁵⁶ B.B.: 10. Mărturisească-se ție, Doamne, toate faptele tale și curații tăi blagoslovească-te pre tine.

⁷⁵⁷ B.B.: 11. Mărirea împărăției tale vor grăi și puternicia ta vor grăi, 12. Ca să arate fiilor oamenilor puternicia ta și mărirea mării-cuviinței împărăției tale.

55 Și cuvios întru a sale
 Lucruri toate cu mari pohvale.
 Pre toți cei cari sprijinește
 Domnul și în nevoi proptește
 Și pre toți surpații în vază,
 60 Ca un milos îndereptează.⁷⁵⁸
 Ochii tuturor spre tine
 Nădăjduiesc, mare stăpâne,
 Și tu le dai în vreme bună
 Hrană de mâncat de adună.
 65 Mâna-ți deschizi și viia ființă
 Saturi tu de bună voință⁷⁵⁹.
 Întru căile sale toate
 Iaste drept Domnul meu foarte
 Și întru lucrurile sale
 70 E cuvios cu mari pohvale. /^{205v}
 Aproape-i Domnul de cari pre dins
 Chiamă cu credință într-adins,
 De toți, cari pre dânsul îl chiamă
 În adevăr cu bună seamă.
 75 Voia, acelor ce au teamă
 Și-l bagă pre dânsul în seamă,
 Va face și rugăciunea lor
 Va auzi cu drag și cu dor.
 Și de la rău lor mântuire
 80 El le va face cu mărire.
 Domnul, pre cari îl iubesc, pre toți,
 Îi păzește cu liubov de soți
 Și va piarde pre păcătoși toți,
 Cât de veac nu-i vei găsi cu soți.⁷⁶⁰
 85 Gura mea lauda va grăi
 A Domnului până ce voi trăi,
 Tot trupul bine să cuvinte
 Prea svânt numele-i cu cinste. /^{306r}

PSALMUL 145

în sillave 10

Laudă, sufletul meu, iubite,
 Pre Domnul ceresc cu slăvi dorite!
 Pre Domnul eu în viața-m toată

⁷⁵⁸ B.B.: 15. Sprejeneaște Domnul pre toți ceia ce cad și îndireptează pre toți ceia ce-s dărâmați.

⁷⁵⁹ B.B.: 16. Ochii tuturor la tine nădejduiesc și tu dai lor hrană în vreme bună.

⁷⁶⁰ B.B.: 21. Păzește Domnul pre toți ceia ce iubesc pre el și pre toți păcătoșii-i va piarde de tot.

5 Voi lăuda de față în gloată,
 Până ce-oi fi Dumnezeu! mieu
 Voi cânta și îl voi slăvi, zeu.
 Spre prințitpi nu vă nădăjduiți voi,
 Spre fiii oamenilor în nevoi,
 Întru cari nu iaste mântuire
 10 De scos pre neștine din peire,
 Lui duhul îi va ieși și în mormânt
 Să va întoarce în praf și în pământ.
 Într-acea zi, ce i-a sosi moarte,
 Îi vor peri gândurile toate ⁷⁶¹.
 15 Fericit iaste carele are
 Ajiutori pre Dumnezeu! cel mare. /306v
 Al lui Iacov și nădeajdea-i iaste
 Spre Dumnezeu! lui, cel cu veaste,
 Spre cel ce au făcut cu cuvântu
 20 Ceriul, marea, văzduhul, pământu
 Și ceale ce-s într-îns, toate
 (Cari cine a le socoti poate?);
 Spre cel ce adevărul păzește
 Și în veaci de la dâns nu să clinește,
 25 Spre cel care jiudecată face
 Năpăstuiților, cum le place;
 Spre cel ce flămânzilor dă hrană
 Și-i ferește de mâna tirană.
 Domnul pre cei în obezi fereceți,
 30 Dezleagă și fărâma al lor laț,
 Domnul pre orbi îi înțelepțește
 Și – calea în băznă, le sporește,
 Domnul pre cei surpați îi rădică
 Și-i face a sta fără de frică, /307r
 35 Domnul pre cei derepți îi iubește
 Și pre cei nemearnici îi păzește,
 Pre sărac și văduvă cu milă
 Va priimi ⁷⁶² ferindu-i de silă
 Și a păcătoșilor cale vearde
 40 Li-o va usca și li-o va piiarde.
 Domnul în veacuri va împărăți;
 Și Dumnezeu! tău să va lăți,
 Sioane, în neam fără de svârșit
 Și în neam cu slave prea fericit.

⁷⁶¹ B.B.: 2. Nu nădăjduiți pre boiar, pre fiii oamenilor, la carii nu iaste mântuire. 3. Ieși-va duhul lui și să va întoarce la pământul lui; în zioa aceea vor peri toate gândurile lui.

⁷⁶² Scris: прими. Citește: pri-imi.

Lăudați pre Domnul că psalmul e bun
 Și străbate ceriurile ca un tun;
 Dumnezeuul nostru să-ndulcească
 Lauda noastră acea omenească⁷⁶³!
 5 Domnul pre Ierusalim când va zidi
 A lui Israil răsipiri⁷⁶⁴ va trudi, /^{307v}
 Din laturile lumiei a aduna
 Și el la un loc a le împreuna.
 Cel care pre cei la inimă zdrobiți
 10 Vindecă și pre cei, cari sânt rău răniți,
 Și struncinăturile lor le leagă,
 Pedepsind pre pricinitor cu vargă⁷⁶⁵.
 Cel ce a stealelor mare mulțime
 O numără leasne, fără greime,
 15 Și lor tuturor numele le chiamă
 Și li-l strigă de-a rând ca la o vamă
 Mare-i Domnul nostru și a lui tărie
 Iaste mare cu bună temelie
 Și preceaperei lui număr nu iaste,
 20 Nici să poate să i să ia veaste!
 Domnul — cel ce pre cei blânzi primeaște
 Și pre păcătoși la pământ smereaște.
 Înceapeți a cânta cu glas suptire
 Domnului voi întru mărturisire, /^{308r}
 25 Dumnezeuului nostru voi îl cântați
 Întru alăută și îl trageți danț.
 Celui ce cu nori ceriul îl îmbracă
 Și pământul cu ploaie îl încarcă,
 Celui care în munț răsare iarbă
 30 Și pajiste spre-a oamenilor treabă,
 Celui ce dobitoacelor dă hrană
 Și puilor de corb, ce-l chiamă, mană.
 Nu va voi într-a calului puteare,
 Nici în pulpele de bărbat plăceare
 35 Va avea, ce întru cari cu credință
 Și cu sfântă de suflet cunoștință
 De dânsul să tem și în cari nădeajde
 Spre a lui milă au cu temei bun, vearde.⁷⁶⁶

⁷⁶³ B.B.: 1. Lăudați pre Domnul, căce e bun psalmul; Dumnezeului nostru îndulcească-să lauda!

⁷⁶⁴ Scris: рѣсѣпирѣ.

⁷⁶⁵ B.B.: 2. Zidind Ierusalimul, Domnul rășchirările lui Israil va aduna. 3. cela ce vindecă pre cei zdrobiți la inemă și legând struncinăturile lor.

⁷⁶⁶ B.B.: 11. Nu întru puternicia calului va vrea, nici în pulpele omului binevoiaște. 12. Binevoiaște Domnul întru cei ce să tem de dânsul și întru cei ce nedăjuiesc pre mila lui.

Ierusalime, svântă, domnească cetate,
 Laudă tu pre Domnul cu cântări din carte, /308v
 Tu, Dumnezeului tău, laudă înaltă
 Sioane, cu inimă să-i înalt curată,
 5 Că încuietorii a porților tale
 Au întărit cu vartă pre zid și pre vale,
 Fiilor tăi în tine el blagoslovire
 Le-au făcut a să spori prea cu fericire,
 Cel care hotarăle tale pune pace
 10 Și cu grăsimi de grâu, cum ție îți place,
 Te-au săturat⁷⁶⁷. Cel care al său cuvânt, iată,
 Trimite pământului și degrab, îndată,
 Aleargă cuvântul lui supt ceri peste toate
 Locurile cu folos, făcând isprăvi foarte;⁷⁶⁸
 15 A celui ce zăpada sa o dă cu lâna
 Care n-are putere a o clădi mâna;
 A celui ce presară ca cenușa ceața
 Și cu ea întunecă a fiecui față;
 A celui, ca pâinile, ghiața sa ce pune
 20 Grămădindu-o grămezi, mari cu-nțelepciune. – /309r
 Împotriva a feței gerului lui cine
 Va suferi și va sta fără zgârciuciune? –
 Trimiță cuvântul său ș-a topi pre eale,
 Sufla-va el Duhul său și, fără truzi greale,
 25 Apele de minune vor face vărsare,
 Peste tot locul curgând cu udare mare.
 Cel ce lui Iacov al său cuvânt îl vesteăște,
 Lui Israil a sale dreptăți grăiaște
 Și judecăți le spune blând lui părințeăște,
 30 Ca cel ce stăpâneăște supt ceri veciniceăște.
 Aceasta el n-au făcut supt ceri vreaodată,
 La tot neamul arătând mila sa curată,
 Nici a sale judecăți lor le-au scos de față
 Sau li le-au arătat lor chiar, fără de ceață.⁷⁶⁹

⁷⁶⁷ B.B.: 1. Laudă, Ierusalime, pre Domnul, făleăște pre Domnul tău, Sion! 2. Căci au întărit zăvoarele porții tale, blagoslovit-au pre fiii tăi întru tine, 3. Cel ce au pus hotarăle tale pace și de grăsimi de grâu săturându-te.

⁷⁶⁸ B.B.: 4. Căci trimițând cuvântul lui pământului, cât de sâng va alerga cuvântul lui.

⁷⁶⁹ B.B.: 9. N-au văcut așa la toată limba și judecățile lui nu le-au arătat.

Din ceri pre Domnul îl lăudați,
 Ai miei de supt ceri, iubiți frați, /309v
 Pre el întru ceale înalte
 Lăudați cu buze curate!
 5 Toți îngerii lui îl lăudați
 Și grăbiți cu slăvi la al lui danț,
 Putearile lui pre el toate
 Lăudați și-l proslăviți foarte!
 10 Voi, soarele și luna, pre el
 Îl lăudați ca pre un blând miel,
 Lumina și stealele toate
 Lăudați-l pre el întru gloate!
 Ceriurile, ceriurilor, voi,
 Lăudați-l de-a valma cu noi
 15 Și numele Domnului cel svânt
 Să-l laude cu slăvit cuvânt
 Apa, care mai pre sus de ceri
 Cură printre ale lui puteri⁷⁷⁰!
 20 Căce el au zis și s-au făcut,
 Au poruncit și n-au trecut /310r
 Porunca lui, ci dintru nimic
 S-au zidit toate într-un ceas mic.
 Întru veaci de veaci pre eale au pus
 Să trăiască fără de apus,
 25 Poruncă au pus și vor păzi,
 Nu o vor treace nici într-o zi⁷⁷¹.
 Voi, bălaurii pre pământ
 Lăudați pre Domnul cu glas svânt.
 Și, adâncurile, voi toate,
 30 Îi înălțați hvale mari foarte.
 Focul, grindinea, cu omătul
 Slăviți-i și-i măriți portul
 Ghița și duhul cel viforât,
 Cari fac cuvântul lui poruncit;
 35 Munții și dealurile toate
 Leamenele roditoare foarte,
 Toți chiedrii, hiarăle și alalte
 Dobitoace mici și înalte, /310v
 Târâtoarăle și cari zboară,

⁷⁷⁰ B.B.: 3. Lăudați pre el, soarele și luna, lădați pre el, toate stealele și lumina! 4. Lăudați pre el, ceriurile ceriurilor și apa cea pre deasupra ceriurilor laude numele Domnului!

⁷⁷¹ B.B.: 5. Pus-au pre eale în veac și în veacul veacului poruncă au pus și nu va treace.

40 Pasări pre câmp și pre ogoară;
 Ai pământului voi împărați
 Și toate năroadele cu alalți
 Domni și judecători de pământ
 Toți supt un cort și acoperemânt;
 45 Tinerii și cu tinerealele,
 Cocoane și mici feciureale,
 Bătrânii și cu cei mai tineri
 Numele Domnului miercuri și vineri
 Și în toate zilele cu svinte
 50 Laude înalțe și cânte!
 Că al unuia al lui nume
 S-au înălțat foarte pre lume.
 Mărturisirea lui pre pământ
 Și în ceri cu grai și cântec svânt.
 55 Și el cornul nărodului său
 Va înălța ca un Dumnezeu. /311r
 Cuvioșilor lui cântare
 Tuturor să dea și stâlpare
 Fiilor lui Israil de dâns
 60 Cari să apropie cu deadins!

PSALMUL 149

în sillave 8

Cântare noao cântați
 Domnului și îl trageți danț,
 Lauda lui mare iaste,
 Înaltă și de poveaste
 5 În biseareca cea svântă
 A svinților lui, ce-l cântă!
 De cel ce l-au făcut pre dâns
 Israil cu hohot și răs
 În veaci să să veselească
 10 Și statul să-ș fericească,
 Cum și ai Sionului fii
 Să să bucure cu trufii. /311v
 De împăratul lor ceresc,
 Pre care îngerii slăvesc⁷⁷²!
 15 Numele lui în horă ei
 Să-l laude cu bun temei,
 În tobă și în psaltire

⁷⁷² B.B.: 1. Cântați Domnului cântare noao, lauda – lui în beseareca cuvioșilor! 2. Veselească-se Israil de cel ce l-au făcut și fiii Sionului să să bucure de împăratul lor!

Să-i cânte cântec suptire!
 Că în nărodul său bine
 20 Voiaste Domnul din sine
 Și pre blânz în mântuire
 Va înălța cu mărire.
 Cuvioșii în mărire
 Vor lăuda cu slăvire
 25 Și în straturile sale
 Să vor bucura cu cale!
 A lui Dumnezeu înălțăr
 În gâtlejul lor au cărări
 Și întru mânilor lor sânt
 30 Săbii cu bun așezământ, /312r
 De doao părți ascuțite
 Ca mischiul scump și iute.
 Ca să facă ei iezbândă⁷⁷³
 Întru neamuri cu dobândă
 35 Și muștrări întru năroade,
 Legându-i cu fun și coarde.
 Să leage a lor împărați
 Cu obezi și să-i bage în lanț
 Și slăviții lor în cătuși
 40 Să-i bage de mâni și de guși.
 Într-îns scrisă judecată
 Să facă și lăudată!
 Mărireă această iaste
 Cu scumpă și mare veaste
 45 La cuvioșii lui la toți
 Câți și i-au ales să-i fi soți.

PSALMUL 150

în sillave 9

/312v

În svințiia lui voi pre Dumnezeu
 Lăudați la bine și greu,
 Întru tăriia puterei lui
 Lăudați-l pre el fiecui!
 5 Întru puterile lui pre el
 Îl lăudați pre cel ce-i blând miel,
 După a lui mării mulțime
 Lăudați-l pre el cu trufime!
 În glas de trâmbiță-l lăudați

⁷⁷³ Scris: **ЕЗЕЖНАЪ.**

10 Și pre slavele lui faceți harț,
 În alăută și psaltire
 Lăudați-l cu viers suptire⁷⁷⁴!
 În tâmpene răsunătoare
 Și în hore mari de fecioare
 15 Întru organe și în strune
 Lăudați-l cu slăvi prea bune!
 Întru bine răsunătoare
 Chimvale îl slăviți supt soare /313r
 Și în chimvale de strigare
 20 Îl lăudați în gura mare!
 Toate suflările pre Domnul
 Să-l laude, vita și omul!

МѦѦ ЕѦѦѦ⁷⁷⁵

[în sillave 8⁷⁷⁶]

Între frații miei eram mic,
 Socotit eu întru nimic
 Și în casa tatălui meu
 Copil mai tânăr, un zăblău;
 5 Oile tatălui meu eu
 Pășteam fără frică de leu.
 Mânile mele au făcut
 Organ potrivit și plăcut,
 Cum și degetele mele
 Cu suptiri svinte tocmeale /313v
 10 Psaltirea au alcătuit
 Și prea frumos au tocmit.
 Dară Domnului meu cine
 Va vesti sau îl va spune?
 15 Însuș Domnul va auzi
 Cântarea-m de noapte-mi și zi!
 Însuș din lăcașul de sus
 Pre îngerul său au trimis
 Și de la ceale părinteșt
 Oi, cu porunci dumnezăieșt
 20 M-au luat și cu unt m-au uns
 Al ungerei lui ceii de sus.
 Frații miei era bun și mari

⁷⁷⁴ B.B.: 2. Lăudați pre puterniciile lui, lăudați pre el după mulțimea mărirmei lui! 3. Lăudați pre dânsul cu glas de trâmbiță, lăudați pre el cu psaltire și alăută!

⁷⁷⁵ În slavonă: Mai mic am fost.

⁷⁷⁶ Indicația numărului de versuri lipsește.

25 De vârstă, vârtucioși și tari,
Și Domnul n-au binevoit
Într-înșii să-i fie miluit
Ieșit-am în tâmpinare
Celui de alt neam gros și mare, /^{314r}
Și într-ai săi bozi pre mine
30 M-au blestemat: „Să n-aib bine!”
Iară eu de la dâns spata
Zmulgând, degrab berigata
I-am tăiat și am rădicat
Ocara cu adevărat
35 De pre a lui Israil fii,
Ce zăcea în șanț ca-n curvii.

Sfârșit și lui Dumnezeu slavă.⁷⁷⁷

⁷⁷⁷ Scris de altă mână: „S-au dăruit sfintei beseareci a orașului de dumnealui pan Theodor Corbea vel pisariu i cañtelar a preaputearnicii Imperatorii moschicești în anul 1725 luna lui mai 10.

[EPISTOLĂ DEDICATORIE CĂTRE PETRU I]

[...] Oh, Împărate Ceresc, dă-i pe lume viață lungă
 Și fericită îndelungată Domnului Petru
 Și după bătrânețe, ca și vulturului⁷⁷⁸
 Dăruiaște-i lui ani tineri, să se minuneze întreaga lume
 5 Căci fără existența lui Rusia și alt popor
 Ortodox, poate să aibă tristețe și grea treabă.
 [...]

PREDOSLOVIE

**Către presfințitul și stăpânitorul împărat și oauocrator al întregii Rusii,
 marele PETRU ALEKXEEVICI ÎNTĂIUL, părintelui patriei etc. etc. etc.,
 măriei sale împărătești, domnului meu preamiliostiv**

Fiecare lucru sub cer Îpăratul Săvit
 Deasupra soarelui nu poate cuprinde în palme
 Cu mare dragoste fiecare om
 De la facerea lumii până în veacul din urmă
 5 Căci fără lumina lui cele mai frumoase
 Și mai scumpe lucruri nu sunt bune.
 Insula Thule⁷⁷⁹ e slăvită că în an, cu razele sale
 Patruzeci de zile o umple, și nu se văd norii,
 Iar când cei ce locuiesc acolo văd
 10 Zorile ce se ivesc, aleargă
 Repede pe munți și toți cu glas tare
 Salută în armonie venirea lui.
 Neamul credincios, poporul lui Hristos,
 Mai ales cel care, nu puțin timp,
 15 În tot felul de prigoană chiar până în ziua de azi
 În întunericul agarean⁷⁸⁰ trăiește în mare sărăcie;
 Tot așa, sub grozăvia papală,)
 Stricătoare de suflet, suferă amărăciune fără nici o alinare.
 (Așa cum pământul Transilvaniei, unde este patria mea,
 20 Duce jugul rău al blestematei uniri⁷⁸¹)
 Dacă nu ar fi cu nădejde în țar, soarele nostru,
 Al Cinsistitei Biserici și puternicul luptător,

⁷⁷⁸ Aluzie la steagul imperial rus, care avea ca emblemă vulturul.

⁷⁷⁹ Termen folosit în Antichitate pentru a denumi insulele din nordul Scoției, uneori Islanda. În literatura medievală, termenul este folosit cu valoare metaforică pentru a denumi spațiul nordic. Aici Teodor Corbea face referire la Imperiul Rus, a cărui edificare era în curs sub Petru cel Mare.

⁷⁸⁰ Termen folosit în istoriografia slavonă pentru denumirea mahomedanilor. Aici: turcii.

⁷⁸¹ Referință la unirea cu Biserica Romei, brașovenii opunându-se acesteia (vezi: Studiul introductiv și memoriul înaintat de David Corbea în nume personal, dar și al lui Constantin Brâncoveanu și al patriarhului Ierusalimului Dositei al II-lea Notară.

Ca împreună cu poporul meu valah până în sfârșit
Să proslăvesc Creatorul Ceresc al întregii lumi.
25 Și numele vostru nemuritor eu l-am slăvit
În toată viața mea și l-am luat cu respect,
Căruia în veci trebuie să îi trâmbițăm slava;
E de datoria oricărui ortodox fără greutate.
Amin.

Al Majestății voastre Imperiale Prealuminate, al domnului meu preamilostiv
preasupusul rob traducătorul Feodor Ivanovici Korbe

[EPISTOLĂ CĂTRE CITITORI]

Împăratul și prorocul David cu harul lui Dumnezeu
De tânăr era iscusit în a cânta cu multă dulceață la gust
La curtea împăratului Saul și cânta minunat,
Când de la demoni împăratul era chinuit.
5 O sută și cincizeci de psalmi poetici a dorit
Să compună pe diferite muzici
Pe care, în viața lui minunată,
În cuvinte și la chimvale le cânta el însuși tare,
Dând slavă Creatorului cerului și a pământului
10 În toate necazurile și suferințele sale.
Psaltirea lui alcătuită în versuri, deci,
Are fericirea de a fic cântată pretutindeni cu iscusință.
Creștinii o cântă cu armonie
La trâmbie, viori și guslă și la timpane cu tărie
15 În biserici sau oriunde împrejur se sărbătorește,
Cu glas laudă îi ridică.
Deci, binecuvântat ești, tu, o împărate ales,
Care ne-ai dat acest model !
Și noi, urmând sfinții tăi pași,
20 Culegem în urma ta o sută de dulci snopi
La arta ta privind ca la un model,
Încercăm să ajungem la truda ta sfântă,
Psalmii noștri în versuri meșteșugite
Printre psalmii tăi să fie slăviți.
25 Și, deși sunt cântați cu glas străin,
Sunt, deopotrivă, aceiași,
Fie ca împreună cu tine, cu glas de laudă
Să-l proslăvim pe Domnul Dumnezeu în tot ceasul
Căci Lui i se cuvine cinstea și închinarea,
Întotdeauna, în vecii vecilor, cu adâncă plecăciune.
Amin.

(Traducere de Alina Bercea-Dunaieva)

GLOSAR

A

adăsta, vb.: poposi 139.58¹
adevară, adv.: în mod adevărat 117.6
adevară, s.f.: (lucru) adevărat 9.42
adormi, vb.: adormi 3.17
air, adv.: aiurea, în altă parte 118.78
alăută, s.f.: lăută, instrument muzical cu coarde 32.6
amăgitură, s.f.: amăgire 32.23
amărunt, s.n.: amănunt 118.88
apești, vb.: întârzia 85.37
apric, adv.: aprig 36.112
ardere-de-tot: sacrificiu religios prin arderea integrală a ofreandei 19.6
arete, s.m.: berbec 64.55
argințit, a.: argintat 67. Cuvânt creat din rațiuni de rimă.
arț, s.n.: hârți, zi scutită de post 95.4
aspidă, s.f.: șarpe otrăvitor, viperă 57.15
așezământ, s.n.: fundament 118.156
au, cj.: sau 107.39
austru, s.n.: vânt din miazăzi 77.112; miazăzi, sud 125.18
avan, a.: aprig 51.14

B

bac, s.n.: lovitură (?) cuvânt creat din rațiuni de rimă; probabil de la latinescul *bacillum* și *baculum* 9.160 (în dicționarul lui Corbea întâlnim articolele: „**baculum**, **g.n.** toiag, băț; **baculus**, **g.m. idem**”
barhană, s.f.: barcană, dună de nisip care se adună în partea de unde bate vântul 37.14
baște, s.f.: turn de apărare, fortăreață 47.8
bat, a și s.m.: beat 141.12
băsău, s.n.: necaz, supărare 9.1441
bârfeală, s.f.: cuvânt de batjocură, bârfă 118.346

bâz, s.n.: sunet, zumzet 17.217
becisnic, a. și s.m.: (om) de rând, nemernic 143.32
becisniceaște, adv.: fără rost, în mod nemernic 57.30
becisnici, vb.: slăbănogi 33.38
berc, a.: (despre animale) cu coada scurtă sau scurtată 65.80
berechiet, adv.: suficient 106.42
bobou, s.n.: haină țărănească, sarică 68.51
boți, s.n.: boț, (a se aduna boți) a se uni 63.90
boz, s.m.: idol, zeu păgân 105.186
brâncă, s.f.: mână 81.24
brudiv, a.: fraged 118.651
bucate, s.n.pl.: recolta 37.60
bucin, s.n.: buciom 53.28
bucina, vb.: bucioma, a cînta din buciom 57.38
bunățăire, s.f.: bunățate 20.18 Cuvânt creat din rațiuni de rimă
bute, s.f.: butoi 117.50

C

calabalâc, s.n. gloată, mulțime 58.66
calicie, s.f.: sărăcie 30.40
can, adv.: cam 76.28
canon, s.n.: regulă, normă 21.72
capiște, s.f.: templu păgân 113.44
casie, s.f.: scortişoară 44.37
cădire, s.f.: cădelnițare 95.39
cădit, s.n.: cădelnițare 71.66
căpuz, s.n.: cobuz, vioară 25.48
căzut, a. cuvenit 5.40
căzut, s.n.: (în expresia: „cu căzut”) necesitate, lucru, gest necesar, cu cuviință 16.16
călcă, s.f. (pl. călci): legătură 81.23
cândai, adv.: cândva 68.26
cârstei, s.m.: cristei, pasăre călătoare 104.119
ceartă, s.f. război, luptă 107.46

¹ Prima cifră indică numărul psalmului, a doua pe cea a versului. În cazul predosloviilor nu s-a menționat versul.

celari, s.n.: mică încăpere pentru păstrarea alimentelor, (prin extensie) loc tănuț 53.12
 cerca, vb.: căuta, verifica 85.1
 cercare, s.f.: verificare 9.65
 chiar, a.: limpede 124.21
 chiedru, s.m.: cedru 28.24
 chilă, s.f.: (aici în expresia sărac cu chilă) lipsă 24.64
 chimval, s.n. țimbal, instrument muzical compus din două talgere 150.19
 chiti, vb.: chibzui 76.13
 chivernisi, vb.: îngriji, pregăti 143.11
 chivernisitor, s.m.: îngrijitor 32.29
 cinste, s.f.: (în expresia „a scoate la cinste”) noblețe 93.30
 ciocoi, s.m.: om servil, lipsit de demnitate 108.6
 cioplit, s.n. (în expresia „ceale cioplite”) idol 77.239
 ciudat, a.: minunat 118.606
 ciudă, s.f.: minune 109.77
 ciudesă, s.f.: minune 104.17
 cîștiga, vb.: a avea grije, a griji 118.108
 clăteală, s.f.: clătinare, nesiguranță 16.36
 clăti, vb. refl.: a se clătina 9.146
 clătire, s.f. clătinare, nesiguranță 111.41
 colun, s.m.: asin sălbatec 93.41
 conceni, vb.: nimici 142.44
 copilărit, s.n.: copilărie 32.48 Cuvânt creat din rațiuni de rimă
 corci, s.m.: corcitură 87.100
 corn, s.n.: autoritate, semn al autorității 17.11; buciom 17.245; a cădea la coarne: a ajunge la necaz 24.28
 corona, vb.: încorona 8.34
 corui, s.m.: coroi, șoim de vânătoare 141.18
 corună, s.f. corană 10.24
 coșniță, s.f.: hambar 80.25
 credincios, a.: „de credință” 21.119
 crivăț, s.n.: nord 48.7
 crunt, a.: însângerat 31.40
 cucerește, adv.: cucernicește, în mod cucernic 49.46
 cucerie, s.f.: cucernicie 34.30
 cucerință, s.f.: cucernicie 9.52
 cucerit, a.: cucernic, umil 17.216
 culă, s.f.: turn de pază 50.72
 cura, vb.: alerga, fugi 41.6
 custa, vb.: a viețui, a trăi îndelung 111.85
 cutremurat, a.: cutremurător 144.22
 cuviințare, s.f.: cuviință 64.35

D

danț, s.n.: dans 95.2
 dar, adv. (în expresia „în dar”): zadar 126.2
 dardă, s.f.: suliță 56.20
 dămesnici, vb.: domestici 88.92

dârști, vb.: a face dungi prin apăsare (lovire) 37.20
 deadisns, s.n.: intenție 13.10
 defăimăciune, s.f.: defăimare 138.68
 descăleca, vb.: împresura, asedia 58.10
 detuna, vb.: fulgera 108.94
 deusebi, adv.: deosebi 140.29
 dezmierdătură, s.f.: dezmierdare 91.12
 dinadins, s.n. intenție 118.8
 divan, s.n.: judecată 28.26
 dodeială, s.f.: necaz, turburare 68.108
 dos, s.n.: (a pune dos) a învinge 20.77; (a găsi dosul) a afla urma 36.30
 dosadă, s.f.: supărare 17.87
 dosădi, vb.: supăra 105.155
 dosădire, s.f.: supărare, necaz 43.77
 dosădit, a.: supărat, necăjit 118. 704
 dram, s.n.: unitate de greutate de cca. 3.2 gr. 140.36
 dupre, prep.: după 88.147
 durmi, vb. dormi
 durmita, vb.: dormita 120.15
 durmitare, s.f.: dormitare 131.15

E

episcopie, s.f.: oblăduire 108.31

F

fapt, s.n.: făptură (lucru sau ființă făcută), acțiunea de a face 77.164
 făgadă, s.f.: făgăduință 131.6
 făicăvi, vb.: gângăvi, a se bâlbâi 53.68
 fărâma, vb.: sfărâma 88.206
 fărâdelegiure, s.f.: fărâdelege 58.13
 fățarie, s.f.: fățarnicie 106.38
 fărși, vb.: sfărși 89.32
 ferice, s.f.: fericire 17.212
 fericie, s.f. fericire 120.50. Cuvânt creat din rațiuni de rimă.
 fiesc, a.: de fiu 75.46
 fîiaște, a. și adv.: fiesc (fiește), filial 118.112
 fînic, s.m.: curmal 91.47
 foale, s.f.: burduf 32.27
 frâmsește, s.f.: frumusețe 15.42
 fricoșare, s.f.: înfricoșare 87.109
 funie, fune s.f.: parte dintr-o moștenire sau proprietate, (prin extensie) soartă 15.19
 funt, s.n.: unitate de greutate de cca. 435 gr. 140.36
 fur, a. rapace 5.30
 furmă, s.f.: formă 72.78

G

gârbă, s.f.: spinare 34.20
 gârbovi, vb. apleca, încovoia 68.112

giurui, vb. jura 97.6
gloată, s.f.: mulțime 9.4
glugă, s.f.: (aici cu sensul) haină țărăneasă,
sarică 88.102
gnut, s.n.: cnut 77.204
greață, s.f.: supărare 131.44
greime, s.f.: greutate, stare de greutate 42.54
greșit, s.n.: greșeală. Cuvânt creat din rațiuni de
versificare 95.72
greșos, a.: necăjit 63.82
gros, s.n.: închisoare 105.58
grunj, s.m. bulgăr, fragment de material
sfărâmișos 139.56

H

haram, s.n.: lucru de nimic 82.16
harț, s.n.: război 77.266
hămei, s.f.: hamei 73.39
hârș, s.m.: luptător ușor înarmat (de hârșiuială)
17.164
hop, s.n.: împiedecare (în deplasare) 34.22
horă, s.f.: (în expresia: stare a horei) moment
68-5 probabil din latinescul *hora*.
horopsit, s.n.: orposeală 119.6
hvală, s.f.: fală 23.24
hvăli, vb. refl.: a se lăuda 5.46

I

ierodiu, s.m.: cocostârc 103.65
ieșire (despre animale): împerechere 143.121
ieșit, pl. ieșituri s.n.: răsărit 74.34
iezbândă, s.f.: izbândă 118.798
iezbândi, vb.: izbândi 98.29
iezbândire, sf.f.: 17.229
iezbânditor, a. și s.m.: izbânditor 8.18
iscusit, adv.: minunat 65.56
isop, s.m.: ulei sau parfum extras din frunzele
isopului (*hysopus officinalis*) 50.25
ispită, s.f. (a face -): cercetare 10.27
ispiti, vb.: a pune la încercare 77.79
ispitit, a.: cercetat 11. 25
isteție, s.f.: istețime 143.80
istov, s.n.: distrugere 104.90
istovi, vb.: distruge, a omori, 74.15
iute, a.: (despre sabie) ucigaș 143.89
iuțime, s.f.: asprime 7.25
ivală, s.f.: (în expresia „La ivală”) ivire, înfățișare
18.28
izmeni, vb.: falsifica, altera, a schimba starea
unui obiect sau persoane 10.14

izvodî, vb.: (aici) a crea 94.36
izvodire, s.f. întocmire, lucru creat 76.43

Î

îmbăznat, a.: întunecat 87.33
împainjînat, a.: împăienjenit 87.22
împainjîni, vb.: împăienjeni 118.310
împărăți, vb.: a deveni, a funcționa ca un
împărat 92.1
împila, vb.: îngreua, umili, Înjosi 56.27
împlătoșat, a.: îmbrăcat cu platoșă 75.32
împrotivnic, s.m. și a.: adversar, împotrivnic
74.38
împucuciune, s.f.: înpucuciune 9.150
îndelunga, vb.: prelungi 119.39
îndemănare, s.f.: (în expresii „a avea îndemănare”,
„vreamă cu îndemănare”) ocazie, înlesnire
108.84
îndemănă, s.f. (în expresia în vreme cu îndemănă):
îndemănare, înlesnire 31.23
îndurat, a.: îndurător 77.151
înfrâmșețat, înfrâmșețat, a.: înfrumusețat 74.246
înfrânt, a.: înfrânt 4.6
înfricoșat, a.: înfricoșetor 65.8
înfrunta, vb.: mustra, a certa cu asprime 39.113
înfruntat, s.n.: mustrare 77.270
îngrijare, s.f.: temere 111. 4
înjumătăța, vb.: înjumătăți 54.149
însetos, a.: însetoșat 17.236
înstăpâni, vb.: posedă, stăpâni 65.35
întărire, s.f.: vlagă 104.48 (sens preluat din
Biblia de la București)
întoarce, s.f.: transforma, schimba 65.28
întocmi, vb.: (despre oameni) potrive, armoniza
67.26
întort, a.: întors, pervers 30.80
întuneric, s.n.: (în expresia „întunerece de mii”)
zeci de mii 3.21
învârteji, vb.: întortochea 17.182
învârtoșa, vb.refl.: a se întări, a primi putere
189.58
învăli, vb.: înveli 101.99
învăscut, a.: înveșmântat 75.6
încevini, vb.: a se alătura 54.140

J

jârtvă, s.f.: jertfă 19.5
jârtvănic, s.n.: jertfelnic 42.22
jeț, s.n.: jilț 10.22
jîganie, s.f.: animal 103.88

jiganie, s.f.: animal 8.41
județ, s.n.: judecată 9.7

L

lăcaș, s.n.: locaș 14.2
lămuri, vb.: (despre metale) purifica 65.57
lămurit, a.: (despre metale) purificat 11.24
lăsa, vb.: (în expresia: a lăsa o greșeală) ignora 24.75
lătrău, s.m.: tâlhar 139.48
lăți, vb. 1. prisosi 93.4; 2. a se da în laturi 4.2
lățime, s.f.: prisosiță, generozitate 20.28
leac, s.n.: (în expresia: „fără leac”) negreșit, neapărat 40.76; (în expresia „cât de leac” sau „de leac”) deloc
lemn, s.n.: copac 73.21
limbă, s.f.: popor necredincios 9.83
limbuți, vb.: pălăvrăgi 68.54
lipsi, vb. tranz.: a lua 9.29; (despre oameni sau popoare) a dispărea 93.125
lipsire, s.f.: lipsă 77.104
lipsit, a.: pierdut, absent 73.66
litie, s.f.: pompă (în slujba religioasă) 118.114
liubov, s.n.: dragoste 144.82
luminător, s.m.: purtător de lumină 135.25

M

mai, s.n.: ciocan, (figurativ) pedeapsă 83.38
maiestat, s.m.: maiestate [Predoslovic]
maraz, s.n.: necaz, supărare 26.8
mas, s.n.: popas 103.46
mascara, s.f. bațjocură 43.56
mascur, s.m.: vier, porc sălbatec 25.28
matcă, s.f.: (despre apă) țărnire 113.7
măduhă, s.f.: măduvă 65.77
mărturisință, s.f.: mărturiseală 41.86
măscăriciune, s.f.: bațjocură 108.18
mâlcom, a. și adv.: molcom, liniștit 37.43
mânca, vb.: (despre oameni, popoare) ruina, a lipsi de proprietate 78.27
mâneca, vb.: a pleca de dimineață, (prin extensie) a se grăbi 62.2
mâneca, vb.: a se scula de dimineață, (prin extensie) a se grăbi 62.2
mântuintă, s.f.: mântuire 79.100
mășcoi, s.m.: măgar 31.35
meidan, s.n.: maidan 140.46
meșterșug, s.n.: meșteșug 13.4
meșterșugi, vb.: meșteșugi 57.19
meșterșuguit, a.: meșteșugit 72.33
milostiveaște, adv.: cu milă 102.10

minciunos, a.: mincinos 39.27
minuna, vb.refl.: a se face minunat 138.39
mischiu, s.n.: oțel de calitate superioară, (prin extensie) armă produsă din acest oțel 63.24
mișel, s.m. și a.: sărac 39.136
mitic, a.: mititel 8.10
mituire, s.f.: mită 102.22
mod, s.n.: modalitate 106.138
mortac, s.m. și a.: muritor 21.96
mosc, s.n.: 118.276.
moscos, s.n.: mosc 113.49
moșnean, a. și s.m.: moștenitor 74.70
mulțemi, vb. mulțumi
muncă, s.f.: chin 63.54
muncit, a.: chinuit 11.18
mușită, s.f.: muscă mărunță 101.87

N

naibă, s.f.: (în expresia „trai fără naibă”) lipsă 106.160
năsilnic, a.: brutal, violent, forțat 16.24
neam, s.n.: popor 9.62; (alt neam) generație 77.25
nebunie, s.f.: inocență 68.23
nechitit, a.: nechibzuit 94.70
necruțat, a.:)aici) nealterat 129.18
necum, adv.: nici măcar 134.80
neînfruntat, a.: fără certare, necertat 77.152
nemernici, vb.: pribegi 119.46
nemernicie, s.f.: pribegie 119.37
nemișit, adv.: boierește, generos 81.18
nepace, s.f.: turburare 120.38
nepovestit, a.: nerelatabil 134.8
neprecept, a. (în expresia: „bărbatul neprecept”) neștiutor, inconștient 91.19
nerod, s.n.: secăciune 24.52
nescai, pr. neh.: ceva 43.54
nesuferit, a.: insuportabil 77.208
neștine, pron. neh.: cineva 87.83
nezlobiv, a.: necrud, milostiv 114.36
noao, interj.: noa! 82.55
norocire, s.f.: noroc 75.62
norocit, a.: norocos 74.42
notreț, s.n.: nutreț 104.101

O

obădat, a.: legat în obezi 106.48
obor, s.n.: târg de vite 77.118
oceanic, a.: jalnic 36.64
ocină, s.f. moștenire 67.40
ogrinji, s.m.pl.: resturi de fân nemâncate de vite (prin extensie) resturi de mâncare 138.52

organ, s.n.: instrument, instrument muzical 150.15
oțărăcios, a.: oribil 77.40
oțărăciune, s.f.: faptă oribilă 65.42
oțări, vb.: îngrozi, horipila 77.168

P

pacta, s.f.: ornament exterior al clădirii, pafta 44.38
patron, s.m.: protector 39.32
pălăciune, s.f. (despre fructe) rugină, veștejire 77.183
părere, s.f.: apariție 47.22
părințește, adv.: patern 107.18
părtășire, s.f. împărtășire 121.16
pați, vb. (în expresia greu/năcaz să nu mai paț) suferi 72.60
păzitoare, s.f.: colibă 78.5
pedeapsă, s.f.: înțelepciune, lucru înțelept 17.170
pedepsi, s.f.: înțelepți 20.56
pedepsire, s.f.: înțelepciune 3.25
pierzăciune, s.f.: pagubă 118.678
pil, s.n.: fildeș 44.38
pio, s.f. piuă 37.20
pită, s.f. hrană 77.109
pitulat, a.: ascuns 9. 155
plăcut, s.n.: (în expresia „cu plăcut”) plăcere 39.5
plod, s.m.: obârșie 86.25
plodos, a.: fertil, fătător 143.119
pocimp, s.n.: pociumb, par scurt 31.14
poclon, s.n. plocon 25.11
poeticesc, a.: poetic predoslovie 7
pogorî, vb.: coborî 17.47
pohtă, s.f.: poftă 9.127
pohti, vb. pofti 9.128
pohvală, s.f.: mărire 9.76
polată, s.f.: palat 12.6
porobocie, s.f.: pruncie 68.24
potopi, vb.: nimici, covârși 54.53
potrivnic, s.m.: adversar 93.19
prepune, vb.: a pune înainte, a se teme 118.149
prepus, s.n.: bănuială 39.76
prespre, prep.: peste 8.35
price, s.f.: împotrivire 11.20
priință, s.f.: prisosință 76.27
prinzătoare, s.f.: cursă 34.21
priveală, s.f.: fapt demn de privit 111.57
procopsi, vb.: prospera 67.68
prost, a. simplu, neînvățat 4. 30
prostac, a.: neștiutor 6.4
prostime, s.f.: simplitate, incultură 93.30

protivnic, a. și s.m.: adversar 94.20
psaltire, s.f.: instrument muzical asemănător hafei 32.8
puși, vb.: tinde 10.34
puternicie, s.f.: putere 20.38
putincios, a.: puternic 34.38
putință, s.f.: putere 88.59

R

răbdăciune, s.f.: răbdare 36.104
rămășiță, s.f.: urmaș 36.130
răpștire, s.f.: persecuție 31.30
rătează, s.f.: (aici) protecție 120.16
răzi, vb.: iradia, a face raze 77.68
răzlușit, a.: rătăcit 12.4
răcă, s.f.: ranchiună, adversitate, ciudă 16.52
rânsă, s.f.: rânză, stomac 67.44
râura, vb.: roura 67.38
robime, s.f. robie 84.3; mulțimea robilor 67.71
rost, s.n.: gură, sens, logică 134.42

S

salt, s.n.: săltare, dans de bucurie 104-112
sarcină, s.f.: povară, (prin extensie) necaz 60.6
săbor, s.n.: sobor, adunare 85.112
sărac, s.m. și a. (despre copii): orfan 108.31
săvai, adv.: chiar dacă 4.29
săgn, s.n.: semn 104. 88. Probabil din latinescul medieval *signum*.
sângiuri, s.n.pl.: crimă 50.53
scădere, s.f.: împutinare 67.140
scăl, s.n.: neastâmpăr (?) 123.18 Cuvânt creat din rațiuni de metrică.
scărbă, s.f.: durere, neplăcere, necaz 33.71
scârbi, vb. refl.: a se necăji: 105.156
scârbit, a.: necăjit 118.730
scârșni, vb.: scrășni 111.77
schiptru, s.n.: sceptor 10.24
scuteală, s.f.: scutire 5.6
scuti, vb.: proteja 85.32
scutire, s.f.: protecție 17.250
scutit, a.: (în expresia „loc scutit”) protejat 9.45
scutitor, a.: protector 17.147
sființă, s.f.: sfială 44.48
simciu, s.n.: tăiș, ascuțitură 119.30
slujitoreaște, adv.: servil 89.66
soarte, s.f.: parte de moștenire obținută prin tragere la sorți 49.38
socotință, s.f.: înțelepciune, chibzială 74.20
sor, s.f.: soție 9.22
spată, s.f.: sabie 7.48

spămânda, vb.: înspăimânda 14.20
 spământare, s.f.: înspăimântare 113.29
 spăsi, vb.: mântui 32.64
 sprijineală, s.f.: sprijin 19.4
 sprijini, vb. împotrivi, apăra 49.11
 spulbăr, s.n.: spulberare 72.40
 stacti, s.f.: smirmă 44.37
 stâlpare, s.f.: ramură verde folosită ca semn de cinste sau ofrandă 148.58
 stare, s.f.: stabilitate 114.58
 stăpânărie, s.f.: stăpânire 21.110
 stăpânărie, s.f.: stăpânire 21.110 Cuvânt creat din rațiuni de rimă
 stăpânește, adv.: autoritar, ca un stăpân 93.28
 stăpânesc, a.: autoritar 121.26
 stărnă, s.f.: adăpătoare, rezervor de apă 77.178
 Probabil de la latinescul medieval *cisterna*; în Dicționarul lui Corbea întâlnim articolul: „**cisterna**, g.f. jghiiab, postavă”. Este posibilă și o redare deformată a magh. *csatarna* „rezervor, adăpătoare”.
 stat, s.n.: stare 32.64
 strașnic, a.: puternic 46.3
 strat, s.n.: așternut 6.18
 strâncinat, a.: brutal 55.14. Vezi: struncinat.
 strein, a. și s.m.: străin 17.219
 streinare, s.f.: înstrăinare 136.22
 stropși, vb.: zdrobi 7.14
 strug, s.n.: strung 138.44
 struncina, vb.: zdruncina 45.10
 struncinare, s.f.: zdruncinare, prăbușire 36.79
 struncinat, strâncinat, a. brutal 45.14
 struncinătură, s.f. unflătură, loc vătămat prin rănire 146.11
 sucman, s.n.: suman 77.280
 sumăș, sumeș, a.: semeș 34.76
 sumeție, s.f. semeție 5.35
 supăr, s.n.: supărare 131.18. Cuvânt creat din rațiuni metrice.
 surpa, vb.: distruge 59.2
 suruman, s.m.: sârman 9.193
 svârșire, s.f.: sfârșit 67.65
 svârșit, s.f.: scop, final 8.12
 svințitoriu, s.n.: altar, loc sfânt 72.73

Ș

șagă (pl. șegi), s.f.: glumă 112.36
 șalviresc, a.: înșelător 61.48
 șalviri, vb.: trăda, (prin extensie) înșela 25.32
 șerb, s.n.: slugă 24.24
 știre, s.f.: știință 105.28

T

tacla, s.f.: vorbă inutilă 24.38
 tartar, s.n.: iad, infern 93.56
 tălpiz, a.: viclean 51.6
 tărime, s.f.: tărie 95.34
 tău, s.n.: lac 26.6
 tâmpână, s.f.: timpan, instrument muzical 80.5
 tâmplă, s.f. perdea împodobită (care acoperă ușile împărătești în biserică) 62.28
 tânguia, vb.: tângui 77.258
 tânguiat, s.n.: tânguire 22.32. Cuvânt creat din rațiuni de rimă.
 târlă, s.f.: staul, ocol de vite 103.78
 ticăit, a.: necăjit 9.175
 ticălos, a.: sârman 85.8
 ticni, vb.: tihni 54.44
 tinde, vb.: întinde 97.20
 toc, s.n.: înveliș, teacă 22.50
 tocmeală, s.f. întocmire 96.32
 toi, s.n.: a tinde toi (aici) îndemn 94.56; vezi și tui.
 tomn, adv.: tocmai 81.40
 topazie, s.f.: topaz 118.596
 totdeodată, adv.: complet 79.85
 tovaroș, s.m.: soț, tovarăș 97.42
 trăpăda, trepăda, vb.: sălta (de bucurie) 33.6
 trece, vb.: (în expresia: a trece ruga, greșeala, vina) ignora 65.103
 trufă, s.f.: trufie 5. 18
 trufime, s.f.: trufie 150.8. Cuvânt creat din rațiuni de rimă
 tui, s.n.: (în expresia: ne tinde steaguri și toi) 94.56; (în expresia: sluiți sub toi) steag 99.8; (în expresia a dăruii tui) prisosință 71.42
 tulbă, s.f.: tolbă 10.10

U

umilit, s.n. umilință 73.58
 umilos, a.: umilit 4.26
 urăciune, uruciune, s.f.: ură 24.72
 uric, s.n.: act de moștenire 82.56
 usebi, vb.: deosebi 67.40
 usebit, a.: deosebit 32.59

V

vai, s.n.: necaz 143.86.
 valma, s.f.: (în expresia „de-a valma”) împreună 125.13
 vâltur, s.m.: vultur [predoslovie 1]
 vânsli, vb.: vâsli 64.23

vartă, s.f.: loc de pază, (prin extensie) închisoare 39.116
vasilisc, s.m.: viperă 90.51
vază, s.f. vedere 9.130; adv: în mod evident 118.385
văcui, vb.: vecui, veșnici 139.72
văgaș, s.n.: făgaș 72.10
vârtos, a.: puternic 137.24
vârtucios, a.: vârtos, cu putere, puternic 118.642
vârtute, s.f.: putere 76.14
vecinicește, adv.: veșnic 147.30
via, vb.: trăi 118.61
videnie, s.f.: vedenie 88.96
vier, s.m.: porc mistreț 79.65
vindec, s.n.: vindecare 37.22
vistiari, s.n.: vistierie 134.35
volnic, a. și s.m.: liber, om liber 134.6

vorovă, s.f.: sporovăială 49.58
vorovi, vb.: sporovăi 4.30

Z

zăblău, s.m.: flăcău tânăr, vlăjgan [151].4
zdrumica, vb.: mărunți 28.27
zeche, s.f.: zeghe 37.20
zgău, s.f.: pânțece 21.34
zgârciuciune, s.f.: încrâncenare, zgribulire 147.22
zloviv, a. vezi: nezlobiv
zmăcina, vb.: (aici: a se zmăcina de greu) a se consuma 124.5
zminteală, s.f.: eroare 16.35
zminti, vb.: rătăci 90.50
zmult, a.: zmulș 77.260
zulum, s.n.: turburare 120.38
zvori, vb.: a poposi la curtea unui domn 83.36

CUPRINS

Studiu introductiv.....	5
Notă asupra ediției	139
[Epistolă dedicatorie în sillve 13.]	143
[Presoslovie către Petru I în limba română în sillave 13]	143
[Predoslovie către cititori în lmba română în sillave 13]	144
Psalmul 1 în sillave 6	145
Psalmul 2 în sillave 13	146
Psalmul 3 în sillave 7	147
Psalmul 4 în sillave 8	148
Psalmul 5 în sillave 12	149
Psalmul 6 în sillave 13	150
Psalmul 7 în sillave 13	151
Psalmul 8 în sillave 6	152
Psalmul 9 în sillave 7	154
Psalmul 10 în sillave 8	159
Psalmul 11 în sillave 10	160
Psalmul 12 în sillave 5	161
Psalmul 13 în sillave 13	162
Psalmul 14 în sillave 7	163
Psalmul 15 în sillave 12	164
Psalmul 16 în sillave 6	165
Psalmul 17 în sillave 7	167
Psalmul 18 în sillave 8	174
Psalmul 19 în sillave 13	175
Psalmul 20 în sillave 6	176
Psalmul 21 în sillave 10	178
Psalmul 22 în sillave 5	181
Psalmul 23 în sillave 13	182
Psalmul 24 în sillave 10	183
Psalmul 25 în sillave 7	185
Psalmul 26 în sillave 13	187
Psalmul 27 în sillave 10	189
Psalmul 28 în sillave 7	190
Psalmul 29 în sillave 13	192

Psalmul 30 în sillave 11	193
Psalmul 31 în sillave 13	196
Psalmul 32 în sillave 8	197
Psalmul 33 în sillave 9	199
Psalmul 34 în sillave 10	202
Psalmul 35 în sillave 11	205
Psalmul 36 în sillave 12	206
Psalmul 37 în sillave 13	210
Psalmul 38 în sillave 5	212
Psalmul 39 în sillave 6	215
Psalmul 40 în sillave 7	219
Psalmul 41 în sillave 8	221
Psalmul 42 în sillave 9	223
Psalmul 43 în sillave 10	224
Psalmul 44 în sillave 11	226
Psalmul 45 în sillave 12	229
Psalmul 46 în sillave 13	230
Psalmul 47 în sillave 12	230
Psalmul 48 în sillave 11	232
Psalmul 49 în sillave 13	234
Psalmul 50 în sillave 10	236
Psalmul 51 în sillave 9	238
Psalmul 52 în sillave 8	239
Psalmul 53 în sillave 7	240
Psalmul 54 în sillave 6	241
Psalmul 55 în sillave 5	245
Psalmul 56 în sillave 13	249
Psalmul 57 în sillave 12	250
Psalmul 58 în sillave 11	251
Psalmul 59 în sillave 10	253
Psalmul 60 în sillave 9	255
Psalmul 61 în sillave 8	256
Psalmul 62 în sillave 7	258
Psalmul 63 în sillave 5	260
Psalmul 64 în sillave 13	262
Psalmul 65 în sillave 7	264
Psalmul 66 în sillave 8	266
Psalmul 67 în sillave 13	267
Psalmul 68 în sillave 10	271
[Psalmul 719 în sillave 9]	274
Psalmul 72 în sillave 8	276
Psalmul 73 în sillave 12	280
Psalmul 74 în sillave 7	282
Psalmul 75 în sillave 8	283

Psalmul 76 în sillave 13	285
Psalmul 77 în sillave 10	287
Psalmul 78 în sillave 11	295
Psalmul 79 în sillave 8	296
Psalmul 80 în sillave 9	299
Psalmul 81 în sillave 6	301
Psalmul 82 în sillave 7	302
Psalmul 83 în sillave 13	304
Psalmul 84 în sillave 12	305
Psalmul 85 în sillave 5	307
Psalmul 86 în sillave 6	310
Psalmul 87 în sillave 7	311
Psalmul 88 în sillave 6	314
Psalmul 89 în sillave 9	320
Psalmul 90 în sillave 10	323
Psalmul 91 în sillave 10	324
Psalmul 92 în sillave 7	326
Psalmul 93 în sillave 11	327
Psalmul 94 în sillave 7	329
Psalmul 95 în sillave 8	332
Psalmul 96 în sillave 12	334
Psalmul 97 în sillave 8	335
Psalmul 98 în sillave 13	337
Psalmul 99 în sillave 4	338
Psalmul 100 în sillave 8	339
Psalmul 101 în sillave 10	341
Psalmul 102 în sillave 11	343
Psalmul 103 în sillave 12	346
Psalmul 104 în sillave 13	349
Psalmul 105 în sillave 8	353
Psalmul 106 în sillave 8	359
Psalmul 107 în sillave 13	364
Psalmul 108 în sillave 12	365
Psalmul 109 în sillave 8	368
Psalmul 110 în sillave 8	370
Psalmul 111 în sillave 6	371
Psalmul 112 în sillave 7	373
Psalmul 113 în sillave 10	374
Psalmul 114 în sillave 5	377
Psalmul 115 în sillave 9	378
Psalmul 116 în sillave 6	379
Psalmul 117 în sillave 8	380
Psalmul 118 în sillave 10	383

Starea 1 în sillave 8.....	390
Starea 2 în sillave 6.....	393
Starea 3 în sillave 11.....	399
Psalmul 119 în sillave 5.....	403
Psalmul 120 în sillave 6.....	404
Psalmul 121 în sillave 7.....	406
Psalmul 122 în sillave 4.....	407
Psalmul 123 în sillave 8.....	409
Psalmul 124 în sillave 9.....	410
Psalmul 125 în sillave 10.....	411
Psalmul 126 în sillave 11.....	411
Psalmul 127 în sillave 5.....	412
Psalmul 128 în sillave 12.....	414
Psalmul 129 în sillave 13.....	414
Psalmul 130 în sillave 5.....	415
Psalmul 131 în sillave 8.....	416
Psalmul 132 în sillave 7.....	418
Psalmul 133 în sillave 12.....	419
Psalmul 134 în sillave 7.....	419
Psalmul 135 în sillave 8.....	422
Psalmul 136 în sillave 9.....	425
Psalmul 137 în sillave 11.....	426
Psalmul 138 în sillave 12.....	427
Psalmul 139 în sillave 8.....	429
Psalmul 140 în sillave 7.....	431
Psalmul 141 în sillave 11.....	433
Psalmul 142 în sillave 13.....	434
Psalmul 143 în sillave 6.....	436
Psalmul 144 în sillave 9.....	439
Psalmul 145 în sillave 10.....	441
Psalmul 146 în sillave 11.....	443
Psalmul 147 în sillave 13.....	444
Psalmul 148 în sillave 9.....	445
Psalmul 149 în sillave 8.....	446
Psalmul 150 în sillave 9.....	447
МЛАВЪ БѢХЪ. [în sillave 8].....	448
ANEXĂ: Predoslovii slavone	450
[Epistolă dedicatorie slavonă către Petru I].....	450
[Predoslovie în slavonă către Petru I].....	450
[Predoslovie către cititori în slavonă].....	451
Glosar.....	453

9 789171 910726

10

B.I.L. / 33.088

ASPIRA IN VERSURI

TEODOR CORBEA

TEODOR CORBEA

ASALTAREA ÎN VERSURI

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE